

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 32/2565
ISBN : 978-616-270-394-2
www.onec.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

**การวิจัยติดตามและประเมิน
คุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ**

**สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ**

372.12
ส 691 ก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์
ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
กรุงเทพฯ : 2565
558 หน้า
ISBN 978-616-270-394-2
1. การประเมินคุณลักษณะผู้เรียน 2. ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์
3. มาตรฐานการศึกษาของชาติ 4. ชื่อเรื่อง

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 32/2565

พิมพ์ครั้งที่ 1

2565

จำนวน

1,000 เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ : 0 2668 7123 ต่อ 2330, 2332

โทรสาร : 0 2243 7915

Website : www.onec.go.th

พิมพ์ที่

บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด

19/25 หมู่ 8 ถนนเต็มรัก-หนองกางเขน

ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

โทรศัพท์ : 0 2150 9676-8

โทรสาร : 0 2150 9679

E-mail : 21centuryprint@gmail.com

Website : www.21century.co.th

คำนำ

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในคราวประชุมวันที่ 2 ตุลาคม 2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยชี้แจงแนวทางเพื่อให้สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการและผลการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาวิธีการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานหลักซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนานโยบายการศึกษาของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พ่วงสมจิตร และคณะผู้วิจัย ดำเนินการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการประเมินคุณลักษณะขั้นต่ำตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ของผู้เรียนทุกระดับและประเภทการศึกษา และนำเสนอสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา การส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการพัฒนานโยบายการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณ คณะผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารหน่วยงาน สถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานผู้เกี่ยวข้อง และสถานศึกษา ในความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

(นายอรรถพล สังขวาสี)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ (1) ประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา (2) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา และ (3) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ และผู้เรียนของสถานศึกษา ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ได้แก่ 1) ระดับปฐมวัย ครอบคลุมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต) 2) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา (ปวช.) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ครอบคลุมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (เฉพาะ ปวช.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต) และ 3) ระดับอุดมศึกษา ครอบคลุมสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (สถาบันอุดมศึกษา) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (เฉพาะ ปวส.) ทั้งนี้ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ เป็นต้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 4,400 คน คิดเป็นร้อยละ 98.21 ประกอบด้วย ครู/อาจารย์ 1,946 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 673 คน ผู้ปกครอง 1,108 คน กรรมการสถานศึกษา 394 คน ผู้ประกอบการ 141 คน และนักศึกษา จำนวน 138 คน และผู้ให้ข้อมูลสารสนเทศกลุ่ม จำนวน 143 คน ประกอบด้วย ครู/อาจารย์ 39 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 38 คน ผู้ปกครอง 26 คน กรรมการสถานศึกษา 18 คน ผู้ประกอบการ 14 คน และนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 8 คน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามจำนวน 26 ฉบับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) โดยข้อมูลเชิงปริมาณทั้ง 26 ฉบับ มีค่าความตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.88 - 0.98 และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.94 - 0.99

ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแนวคำถาม สำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 17 ฉบับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (Validity) ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

1.1 คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย

1) พัฒนาการด้านร่างกาย มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก โดยเด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน เคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี ใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้ดี ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตนและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสถานะที่เสี่ยงต่อโรค สิ่งเสพติด และระวังภัยจากบุคคล สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย

2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ ได้ในระดับมาก โดยเด็กกล้าแฉ่งแฉ่ง แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนในการรอคอย ยอมรับและพอใจในความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี มีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก ช่วยเหลือแบ่งปัน เคารพสิทธิ รู้หน้าที่รับผิดชอบ อดทนอดกลั้น ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ตามที่สถานศึกษากำหนด ซินชมและมีความสุขกับศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

3) พัฒนาการด้านสังคม มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิก ที่ดีของสังคมในระดับมาก โดยเด็กช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีวินัยในตนเอง ประหยัดและพอเพียง มีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในและนอกห้องเรียน มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย ยอมรับหรือเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ไขข้อขัดแย้ง โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง และ

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก โดยเด็กสามารถสนทนาโต้ตอบ และเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือสงสัย และพยายามค้นหาคำตอบ อ่านนิทาน และเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้ สร้างสรรค์ ผลงานตามความคิดและจินตนาการ และใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ที่พบว่าผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษา

สังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาอื่น และ มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีผลการประเมินในระดับสูงกว่าสถานศึกษาอื่น

1.2 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา 1) *คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้* ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยผู้เรียนรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ชอบการอ่าน มีความรู้พื้นฐาน ทักษะและสมรรถนะทางภาษา การคำนวณ มีเหตุผล มีนิสัยและสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว 2) *คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม* ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสารและความรอบรู้ด้านต่าง ๆ และ 3) *คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง* ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยสามารถแยกแยะผิดถูก ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม มีจิตอาสา รักท้องถิ่นและประเทศ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ที่พบว่าผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาในสังกัด สกอ. มีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาสังกัดอื่น มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาอื่น

1.3 คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1) *คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้* ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนรู้จักตนเอง มีเป้าหมายในการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้และทักษะชีวิต มีความสามารถในการบริหารจัดการและดูแลสุขภาวะของตนเองได้ มีความรู้ตามหลักสูตร มีความสามารถในการศึกษาต่อและการทำงานได้เหมาะสมกับวัย ทั้งนี้อาจมีระดับแตกต่างกันเมื่อพิจารณาจากสังกัด ขนาดและความพร้อมของสถานศึกษา 2) *คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม* ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ทั้งด้านทักษะในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีความคิดสร้างสรรค์ ความรอบรู้ในข้อมูลสารสนเทศ และการนำความคิดสร้างสรรค์ไปสร้างเป็นผลงาน แต่ยังคงต้องพัฒนาเรื่องการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ และการนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานให้มากขึ้น และ 3) *คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง* ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก แต่ยังคงพัฒนาผู้เรียนในเรื่องการแยกแยะสิ่งถูกผิดและความยุติธรรม ที่ยังมีปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องของสิ่งที่โรงเรียนสอนกับสิ่งที่สังคมปฏิบัติ และเรื่องความสำนึกและความภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ที่พบว่าสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 76.98) โดยโรงเรียนสาธิต มีผลการประเมินในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาถึงผลการจัดการศึกษาที่ได้รับผลการประเมินในระดับดี พบว่า ขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน มีผลการประเมินใกล้เคียงกัน เรียงตามลำดับคือ ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตามลำดับ และมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ มีผลการประเมินในระดับดี โดยกลุ่มของโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีผลการประเมินในระดับดีมาก

1.4 คุณลักษณะ:ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยเป็นผู้มีความใฝ่รู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี มีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้ตามหลักสูตรและสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ แม้ยังต้องพัฒนาในเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการมีทักษะชีวิตและอาชีพขั้นอีก **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานกับผู้อื่น การคิดและการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล แต่ยังไม่เด่นชัดเรื่องความสามารถในการคิดริเริ่มตั้งธุรกิจด้วยตนเอง และ **3) คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ทั้งด้านความเชื่อในความเท่าเทียม ความเป็นธรรมในสังคม ความเสียสละและการทำงานเพื่อส่วนรวม ความกล้าหาญในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม และมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการประเมินของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ที่พบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี

1.5 คุณลักษณะ:ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ทั้งด้านความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทัศนคติต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด ความเข้าใจและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ การมีทักษะชีวิต ความรู้ตามหลักสูตร และความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเอง แม้ยังมีบางเรื่องและบางกลุ่มที่ต้องการพัฒนาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การอธิบายขั้นตอนการทำงาน และกลุ่มผู้เรียนที่ห่างไกลและขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ทั้งเรื่องความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การทำงานกับผู้อื่น การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล การให้ข้อคิดเห็น และการริเริ่มตั้งธุรกิจ แต่ยังคงต้องพัฒนาในเรื่องความสามารถในการอธิบายกระบวนการทำงานของตนเอง และ **3) คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ทั้งเรื่องความเชื่อในความเท่าเทียม การเป็นผู้เสียสละและร่วมมือทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และความซื่อสัตย์ในการทำงาน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ที่พบว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีผลการจัดการศึกษาอยู่ในระดับดี แต่มีประเด็นที่แตกต่างกันในส่วนของผลการประเมินของ สมศ. ในภาพรวมที่ได้ผลว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่อยู่ในเมืองและนอกเมืองมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษาครั้งนี้ระบุว่ากลุ่มผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบและกลุ่มชาติพันธุ์ จะมีคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ

แต่สำหรับมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสอดคล้องกัน โดยผลการประเมินของ สมศ. พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดี

1.6 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียน มีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะคิดที่ดี ต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีเป้าหมาย ในชีวิตที่ชัดเจน รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ มีทักษะที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ มีความอดทน และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งส่วนใหญ่มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลร่างกาย สุขภาวะของตนเองได้เป็นอย่างดี **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ด้านนี้ในระดับมาก ผู้เรียนบางส่วนอาจมีปัญหารื่องของการสื่อสารที่เป็นทางการ ไม่กล้าแสดงออก ด้านการพูดและการสื่อสาร แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ในส่วนของการคิด ในเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนนั้นอาจยังไม่โดดเด่นนัก แต่ก็สามารถปรับตัวและยอมรับความแตกต่าง ของผู้อื่นได้ดี และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ และ **3) คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเชื่อในความเท่าเทียมและ ความเป็นธรรมในสังคม เป็นผู้ที่อยู่ในกรอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในการดูแลสังคม และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่การเป็นพลเมือง ที่ดี มีจิตอาสา มีความเสียสละ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม และการดูแลสิ่งแวดล้อม มีความซื่อสัตย์และกล้าหาญในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนอยู่ในครรลองที่เหมาะสม ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ที่พบว่าผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ ยังพบว่า ผลประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนอยู่ในระดับดี สำหรับตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และผลงานที่เป็นนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัยที่ได้นำไปใช้ประโยชน์

1.7 คุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ด้านนี้ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่รักในการเรียนรู้และตั้งใจเรียน มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะเรียนรู้ มีความเข้าใจ และปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีสูง สามารถเรียน ผ่านตามหลักสูตรและสามารถดำรงชีวิตและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ สร้างงานและการประกอบอาชีพ มีการดูแลสุขภาพทางด้านร่างกายของตนเองเป็นอย่างดี แต่มีประเด็น ด้านการบริหารด้านจิตใจและภาวะทางอารมณ์ที่ควรพัฒนาเพิ่มขึ้น **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์**

นวัตกรรม ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ผู้เรียนบางส่วนมีความสามารถในการสื่อสาร ในขณะที่บางส่วนอาจมีปัญหาด้านการสื่อสารและในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในส่วนของภาพรวมของการทำงาน ผู้เรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรู้ทางวิชาการที่เข้มแข็ง แต่ในขณะเดียวกัน อาจต้องพัฒนาทักษะที่เป็น Soft Skill นอกจากนี้ ผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรการใช้งานเป็นฐาน หรือผู้เรียนในหลักสูตรเฉพาะ จะมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำงานนากับการเรียน สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการเป็นของตนเองได้ และ **3) คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก โดยผู้เรียนส่วนใหญ่จะยึดถือสิทธิและความเท่าเทียม มีความกล้าแสดงออก และปกป้องสิทธิของตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับบุคคลในองค์กร มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติตนในการเป็นคนดี เคารพในกฎระเบียบและกติกาสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อแสดงจุดยืนของตนเอง มีความซื่อสัตย์ ให้ความร่วมมือ และมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมิน พบว่า สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทางมีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดี และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ ผลการประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนของสถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป ด้านคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับดี วิทยาลัยชุมชน ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ผ่านการฝึกอบรม อยู่ในระดับดี สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทาง ด้านคุณภาพบัณฑิต อยู่ในระดับดีมาก และสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับดี

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

2.1 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย 1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการศึกษาตามแนวทางของต้นสังกัด และมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน

การศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้มีการเตรียมการเพื่อการวัดและประเมินผลผลการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู** สถานศึกษาได้มีการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการอบรมครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการบริหารจัดการ มีการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการนิเทศการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

2.2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้มีการเตรียมการและปรับปรุงพัฒนาการวัดและประเมินผลผลการเรียนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู** สถานศึกษาได้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่การนิเทศการเรียนการสอนยังขาดความจริงจังและยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนิเทศเพื่อพัฒนาครูเท่าที่ควร

2.3 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1) ด้านนโยบาย

และกลยุทธ์การจัดการศึกษา สถานศึกษาได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบาย กลยุทธ์และแผนการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐาน 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษา โดยในแต่ละสังกัดอาจมีจุดเน้นที่มีความแตกต่างกัน 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่อาจให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไม่มากนัก 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษามีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอก เพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษามีความพยายามในการจัดการด้านวัดและประเมินผล โดยมีการวัดประเมินผลหลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่สถานศึกษาขนาดเล็กยังมีปัญหาในการพัฒนาครู เนื่องจากมีครูไม่เพียงพอและครูมีภาระรับผิดชอบมากจนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้ 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดมีความพยายามในการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามในการทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามาร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามในการบูรณาการมาตรฐานการศึกษาของชาติมาเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา มีการประเมินและประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งการนิเทศส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

2.4 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1) ด้านนโยบาย

และกลยุทธ์การจัดการศึกษา สถานศึกษาทุกสังกัดได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบายและสื่อสารถ่ายทอดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษา 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษามีความพยายามในการบริหารจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อให้มีความครบถ้วนหลากหลาย และเครือข่ายการเรียนรู้จากชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการ

ด้านการวัดและประเมินผลให้มีความหลากหลายและเน้นการวัดตามสภาพจริงเพื่อสามารถนำผลการประเมินมาใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีความพยายามในการจัดการด้านการพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่การพัฒนาครูยังไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่ครูต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติเท่าที่ควร 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนสถานศึกษาของรัฐเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่สถานศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วนเท่านั้น 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูล การนิเทศ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

2.5 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** หน่วยงานต้นสังกัดมีการมอบหมายนโยบาย และกำหนดกลยุทธ์ รวมทั้งมีการกำกับติดตามในการดำเนินการ เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษามีความพยายามในการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันสมัย มีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม โดยให้ความครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษามีความพยายามจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการมีกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะและคุณลักษณะผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษามีความพยายามในการจัดการด้านการวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงสมรรถนะทางวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการพัฒนาครู เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่การพัฒนาอาจยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชน 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษา

มีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนว การนิเทศ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.6 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการแปลงนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้เตรียมการเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา** สถานศึกษาได้พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การบริหารงบประมาณ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการกำหนดภารกิจและบทบาทของสถานศึกษา ระบบงานแนะแนว การนิเทศการศึกษา และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

2.7 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 1) ด้านนโยบายและกลยุทธ์

การจัดการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามใช้นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอน การฝึกงาน และฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการวัดและ

ประเมินผลการเรียน โดยมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลให้เป็นระบบ ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีการประเมินตามสภาพจริง ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 6) **ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนและการสอน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

3.1 ระดับการศึกษาปฐมวัย 1) **การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน** รัฐบาลหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา ต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นสำคัญ 2) **การพัฒนาครูของโรงเรียน ตชด.** ครู ตชด. ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียน ตชด. ให้มากขึ้น 3) **ความร่วมมือจากผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย** โดยสถานศึกษา 1) ควรจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองและควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเด็กร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) ควรดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กจดจำ ทำซ้ำ 3) ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็ก มีเทคนิคและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กเล็ก 4) ควรมีการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจในบริบทและพัฒนาการของเด็ก เพราะสถานศึกษาบางแห่งมีเด็กหลายระดับ

3.2 ระดับประถมศึกษา 1) *การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก* ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) *การแก้ปัญหาและพัฒนาครู* หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการวางแผนการบริหารงานบุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของโรงเรียน ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้โรงเรียนทุกแห่งสามารถเข้าถึงการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) *การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล* หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลการเรียนให้มีความสอดคล้องกันทุกระดับการศึกษา โดยมุ่งไปยังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 4) *การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา* สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผลการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างแท้จริง 5) *การส่งเสริมความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู* หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้า วิทยฐานะของครู โดยพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครูที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก มุ่งให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน และ 6) *การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา* สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1) *การดำเนินงานตามนโยบาย* ควรมีการบูรณาการงานนโยบายและมอบหมายให้โรงเรียนดำเนินการตามมาตรฐานของโรงเรียนเอง 2) *การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน* ควรบูรณาการการเรียนรู้กับองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยออกแบบหลักสูตรที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ ออกแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ให้มีความเที่ยงธรรม ชัดเจน โปร่งใส และสนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน 3) *การจัดบุคลากรด้านธุรการสนับสนุนการดำเนินงาน* หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรบุคลากรด้านธุรการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และ 4) *การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก* ควรสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนขนาดเล็กมีบุคลากรที่เพียงพอและได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนให้ครูทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1) *นโยบายการจัดการศึกษา* หน่วยงานระดับนโยบายควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย เพราะสร้างความสับสนให้กับหน่วยงานระดับปฏิบัติ และควรมีการสื่อสารนโยบายต่อผู้เกี่ยวข้องให้รับทราบและเข้าใจตรงกันให้มากขึ้น 2) *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา* สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และจุดเน้นของตนเอง 3) *การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล* หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องสัมพันธ์กันในทุกระดับการศึกษา โดยยึดกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐาน

การศึกษาของชาติเป็นหลัก **4) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ให้มีความพร้อมใช้ประโยชน์ โดยให้มีความเสถียรและใช้ประโยชน์ได้จริง เพื่อแก้ปัญหาการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้โรงเรียนเสียเวลาในการตอบข้อมูลอย่างมาก **5) การจัดปัจจัยด้านสาธารณูปโภค** รัฐควรลงทุนด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาได้จริง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน **6) การพัฒนาระบบการผลิตครูและการใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ** ควรแก้ปัญหาการผลิตครูและใช้ครูให้เป็นระบบ โดย 6.1) พัฒนาระบบการผลิตครูที่มีมาตรฐานชัดเจนและสถาบันการผลิตครูต้องสามารถพัฒนาให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6.2) พัฒนาระบบการใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ ควรแก้ปัญหาเรื่องอัตรากำลังให้ได้มาตรฐานเพียงพอ เป็นธรรม และที่สำคัญคือ การลดภาระงานอื่นเพื่อให้ครูสามารถใช้เวลาเพื่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด 6.3) จัดระบบการพัฒนาครูให้มีประสิทธิผล ควรมีการพัฒนาครูให้ครอบคลุมสิ่งที่ครูใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 6.4) ส่งเสริมความก้าวหน้าและสร้างขวัญกำลังใจของครู จัดระบบสวัสดิการ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจครู โดยปรับแก้ไข พัฒนากฎระเบียบและหลักเกณฑ์การประเมินที่ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และ 6.5) การวางแผนอัตรากำลังของครู ควรออกแบบระบบรองรับวิกฤตอัตรากำลังของครู อันเนื่องมาจากแนวโน้มของประชากรเกิดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้แต่ละโรงเรียนมีอัตราครูน้อยลง และส่งผลต่อการมีครูสอนไม่ครบวิชาเอก **7) การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา** หน่วยงานต้นสังกัดควรใช้ผลการประเมิน O-NET, NT และการประกันคุณภาพ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง และ **8) การพัฒนาระบบการสรรหาผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการสรรหาผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงควรพิจารณาทั้งระบบการผลิต การสรรหา การใช้และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

3.5 ระดับภาคปฏิบัติวิชาชีพ (ปวช.) 1) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคดิจิทัลให้มากขึ้น **2) การวัดและประเมินผล** ควรปรับปรุงแบบของการสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้วิทยาลัยเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกข้อสอบให้ผู้เรียนของตนเองได้ ก็จะทำให้เกิดความหลากหลาย เนื่องจากสมรรถนะที่ตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการมีความต้องการไม่เหมือนกัน และผู้เรียนก็อาจจะได้รับการฝึกฝนที่แตกต่างกัน **3) การพัฒนาครูและบุคลากร** 3.1) ครูและสถานศึกษาควรได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง 3.2) การส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสถานศึกษาเอกชนให้มากขึ้น ควรจัดระบบประมาณสนับสนุนสำหรับกลุ่มเอกชนโดยเฉพาะ และควรใช้รูปแบบการพัฒนาให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของสถานศึกษาเอกชน 3.3) ควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ (Upskill) ให้กับครูช่างมากขึ้น โดยมี

การประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ครูเข้าไปรับการฝึกงานเพื่อเพิ่มทักษะให้มากขึ้น

4) ด้านภาคีเครือข่าย ควรจัดเวทีให้สถานศึกษาได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ทำความร่วมมือ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัย

5) การลดภาระงานของครูและสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลดภาระงานที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน และให้อิสระแก่สถานศึกษาในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น และควรจัดปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบาย และ **6) การกำกับ ติดตามและประเมินผลงาน** กระบวนการในการกำกับ ติดตามและประเมินผลงาน ควรยืดหยุ่นและให้สถานศึกษามีอิสระในการทำงานมากขึ้น โดยอาจใช้การประเมินในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

3.6 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1) การผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา หน่วยงานระดับนโยบายและสถาบันการผลิตครู ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยควรเน้นการสร้างครูอาชีวศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะปฏิบัติมากกว่าการพัฒนาทางทฤษฎี ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติให้มากขึ้น

2) การสรรหาและพัฒนาอาจารย์ ควรมีการบริหารจัดการให้สถานศึกษาอาชีวศึกษามีอาจารย์ที่เพียงพอ ครอบคลุมทุกวิชาเอกที่เปิดสอน หรือสร้างระบบความร่วมมือระหว่างสถาบันเพื่อให้สามารถใช้อาจารย์ร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งมีระบบในการพัฒนาอาจารย์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้อาจารย์ที่มีคุณภาพ

3) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรมีการทบทวนและปรับปรุง/พัฒนากระบวนการและวิธีการฝึกปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจัดระบบและเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน

4) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ไม่เอื้อ/ส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ โดยมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติให้เอื้อต่อสถานประกอบการเข้ามาร่วมพัฒนากับสถานศึกษามากขึ้น และ

5) การปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณ ควรปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานของสถานศึกษาด้วย ไม่ควรคำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนรายหัวนักศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว

3.7 ระดับอุดมศึกษา

1) การปรับปรุงหลักสูตร

1.1) เน้นหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เน้นคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

1.2) ควรมีลักษณะเป็น Hybrid มากขึ้น โดยปรับลดเนื้อหาวิชาลาง ปรับการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาให้น้อยลง แต่เน้นการฝึกประสบการณ์ที่สถานประกอบการให้มากขึ้น และควรมีการฝึกงานตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรได้มีการซึมซับวัฒนธรรมการทำงานในโลกของการทำงานจริง

1.3) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education) เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ ทักษะกับการปฏิบัติเชิงพื้นที่

2) การจัดการเรียนการสอน ควรเน้นการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ นวัตกรรมเข้ากับ

การทำงานจริง และจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีทั้งส่วนที่เป็น Hard Skill และ Soft Skill

3) การพัฒนาอาจารย์ 3.1) ควรเน้นทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสาขาอาชีพ (Hard skill) และทักษะที่เป็นคุณสมบัติภายในที่ส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Soft skill) ให้กับอาจารย์และนักศึกษา 3.2) ควรมีนโยบายและส่งเสริมให้อาจารย์สามารถสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ หรือชิ้นงาน ที่เป็นตัวอย่างในการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม 3.3) ส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ประจำหลักสูตรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยควรมีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่จากสถานประกอบการต่าง ๆ ด้วย

4) การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ ควรมีการพัฒนาครูฝึกที่อยู่ในสถานประกอบการ เนื่องจากครูฝึกในสถานประกอบการ จะต้องมีความรู้ในการชี้แนะและให้คำปรึกษา (Coaching) กับนักศึกษา ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาและเห็นตัวแบบในการทำงานที่ดี และ

5) การปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา หน่วยงานระดับนโยบายที่กำกับกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรพิจารณาการกำหนดกฎระเบียบไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และให้ส่งเสริมต่อการสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งมีความแตกต่างเฉพาะของแต่ละสถาบัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้นำเสนอโดยแบ่งเป็นระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ระดับปฐมวัย

1. หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้กับผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจถึงปรัชญา หลักการ และจุดหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้อง
2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรส่งเสริมความร่วมมือของผู้ปกครองและเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา และให้ความเห็นชอบ กำหนดแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กร่วมกับผู้สอนและเด็ก
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการพัฒนาครูปฐมวัยและบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่ไม่มีวุฒิด้านปฐมวัย โดยเฉพาะในกลุ่มของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้มีความเข้าใจหลักและวิธีการจัดประสบการณ์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
4. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาปฐมวัยใช้นวัตกรรมจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น Reggio Emilia, Montessori, Project Application, การจัดประสบการณ์ตามแนววิถีพุทธ เป็นต้น

5. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรจัดให้มีสื่อวัสดุและอุปกรณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

6. สถานศึกษาปฐมวัยควรให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัย โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่าย ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ และมีการรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติมีความเข้าใจตรงกัน อย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการบูรณาการแผนงานและโครงการ รวมทั้งติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่

2. หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และออกแบบหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ และควรมีการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

4. รัฐควรบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มสถานศึกษาและผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล เพื่อให้มีโอกาสด้านความเสมอภาคในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพ

5. หน่วยงานต้นสังกัด ควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของครู และพัฒนาให้ครบสมรรถนะของครูตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยครูในทุกสังกัดควรได้รับการพัฒนาให้เท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง

6. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อช่วยให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และพัฒนาระบบวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา

7. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามาใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ควรจัดทรัพยากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

8. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ การค้นพบความสนใจ และความถนัดของตนเองอย่างแท้จริง

9. สถานศึกษาควรปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบ เพื่อให้สามารถคิดสิ่งประดิษฐ์/สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้ก้าวสู่ความเป็นนวัตกรรม
10. สถานศึกษา ภาศึเครือข่าย ครอบครัว ชุมชน และสังคมควรร่วมมือกันพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ระดับอาชีวศึกษา

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนาระบบการขับเคลื่อนความร่วมมือกับภาศึเครือข่ายซึ่งเป็นสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางสื่อสารระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา และแสวงหาความร่วมมือเพิ่มเติมกับสถานประกอบการที่มีศักยภาพพร้อมจะถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งสถานประกอบการในประเทศและต่างประเทศ
2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรจัดระบบเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในสถานศึกษา ได้พัฒนาและยกระดับเพิ่มพูนทักษะ (Upskill) และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานขึ้นใหม่ (Reskill) อย่างต่อเนื่อง โดยทำความร่วมมือกับสถานประกอบการและสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาครู อาจารย์ให้มีศักยภาพด้านนวัตกรรม และทักษะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ งบประมาณและสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ หรือพัฒนานวัตกรรมในสาขาวิชาชีพของตน
4. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายให้มีการปรับระบบการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกชุดข้อสอบให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการอย่างแท้จริง
5. หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการนิเทศให้การสนับสนุนสถานศึกษา ขนาดเล็กและสถานศึกษาเอกชนในด้านวิชาการเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการให้โอกาสในการได้รับการฝึกอบรม และพัฒนาในหลักสูตรทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น
6. หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้ทัดเทียมกับสถานศึกษาอื่น ๆ
7. สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีทักษะการในการสื่อสาร และทักษะในการนำเสนอผลงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งทักษะในการแสดงออกอย่างเหมาะสม

ระดับอุดมศึกษา

1. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education) ควรกำหนดหลักสูตรเฉพาะที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ (Hybrid Learning) ที่เป็นการผสมผสานกิจกรรมการเรียนรู้ในหลากหลายลักษณะ เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรมุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนผ่าน (Transformative Learning) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษาแบบองค์รวมที่ครอบคลุมการมีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะมนุษย์และการอยู่ร่วมกัน (Soft Skills)
4. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรพัฒนาระบบการประเมินผลผู้เรียน โดยควรกำหนดจุดเน้นการวัดและประเมินผลที่เน้นผลงานที่เป็นนวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศาสตร์และคุณสมบัตินี้เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคม โดยใช้การประเมินที่หลากหลายเพื่อแสดงถึงความเป็นองค์รวมของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน
5. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรกำหนดให้มีการฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสาขาวิชาที่ต้องการทักษะทางวิชาชีพ ดำเนินการในทุกชั้นปีตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยใช้หลักการเรียนรู้ภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ เพื่อเป็นการเสริมทักษะและประสบการณ์ให้เตรียมพร้อมสำหรับการทำงานทั้งในระหว่างการศึกษาและภายหลังสำเร็จการศึกษา โดยอาจมีการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อรับประกันการมีงานทำ
6. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตร การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ให้มีความเป็นสหวิทยาการ (Multi-Disciplinary) มีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการบูรณาการการสอนร่วมกับสถานประกอบการ และมีศักยภาพด้านการทำงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเน้นการศึกษาเชิงลึกของแต่ละระดับการศึกษา หรือสถานศึกษาในแต่ละสังกัด เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละระดับการศึกษา หรือสถานศึกษาในแต่ละสังกัด ซึ่งจะเป็ประโยชน์โดยตรงต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา หรือสถานศึกษาในแต่ละสังกัด

2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

3. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะเกิดขึ้นได้ จะขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา

4. หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดทำชุดสื่อ และ/หรือ ชุดโครงการต้นแบบสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำโครงการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบแนวทางของชุดโครงการต้นแบบให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยหน่วยงานทั้งสองระดับดำเนินการบริหารจัดการโครงการ และควรดำเนินการวิจัย ติดตามและประเมินผลโครงการดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศจากผลการดำเนินการโครงการที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงาน หรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินทางการศึกษา ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถานศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินการประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ซึ่งจะทำได้สารสนเทศจากผลการประเมินที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ดีขึ้น

6. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อถอดบทเรียนจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อค้นหาวิธีการ กระบวนการ รูปแบบหรือแนวทางที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ

7. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษา เพื่อค้นหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีบทบาทส่งเสริมและสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุดังกล่าว เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
สารบัญ	น
สารบัญตาราง	ป
สารบัญภาพ	ผ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	10
การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ	17
การติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ	50
แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	77
ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการศึกษาผลการประเมินของ สมศ.	77
ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา	83

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล	87
ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	89
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	127
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	164
ตอนที่ 5 ผลการศึกษาระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษา โดย สมศ.	170
บทที่ 5 ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัย	183
ตอนที่ 1 คุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	183
ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	208
ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	245
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	257
สรุปผลการวิจัย	258
อภิปรายผลการวิจัย	272
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	305
ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป	308
บรรณานุกรม	310
ภาคผนวก ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม (ตารางที่ 4.1 – 4.49)	319

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561	15
ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ	78

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 2.1	นิยามของการประเมินเพื่อการตัดสินใจ	52
ภาพที่ 2.2	การใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ	62
ภาพที่ 2.3	กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	76

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกระดับและทุกแห่งยึดเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยมาตรฐานการศึกษาฉบับแรกเกิดขึ้นตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) จน พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบต่อมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแรก และมาตรฐานการศึกษาฉบับดังกล่าวได้ใช้เป็นกรอบและเป้าหมายในการจัดการศึกษามาระยะหนึ่ง ซึ่งต่อมาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติฉบับใหม่ขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบในคราวประชุมวันที่ 2 ตุลาคม 2561 ซึ่งก็คือมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ฉบับนี้

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับสร้างคนไทย 4.0 ภายใต้จุดหมายร่วม คือการธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เรียนรู้ เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อสันติสุข และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ในมติเห็นชอบกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ดำเนินการขับเคลื่อนชี้แจงแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงมีสถานะเป็นมาตรฐานแม่บทให้ทุกหน่วยงานและทุกระดับการศึกษานำไปเป็นกรอบในการจัดทำมาตรฐานและหลักสูตรของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดให้มีกระบวนการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ทั้งการจัดทำสื่อ เอกสารเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ การจัดประชุม เพื่อเป็นการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา การกำหนดหลักสูตร การประเมินผู้เรียน การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา รวมถึงการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษายังมีการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ และติดตามความก้าวหน้าการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งพบว่า การดำเนินงานในประเด็นต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุม ทัวถึง และเป็นรูปธรรม ซึ่งปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานจะแตกต่างกันออกไปตามระดับการศึกษา ลักษณะการจัด การศึกษา ประเภทการศึกษา บริบทพื้นที่ รวมไปถึงสภาพของผู้เรียนหรือบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในช่วงระยะเวลาที่มี การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติและดำเนินการอย่างต่อเนื่องนั้น มีความสำคัญที่จะช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่สะท้อนด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการ ที่แท้จริงของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายไปจนถึงหน่วยงานผู้ปฏิบัติ หรือแม้แต่ชุมชน และสังคม ที่จะต้องนำมาพิจารณาในการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้

การประกาศใช้และการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้ดำเนินการมา ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ซึ่งน่าจะเห็นผลของการดำเนินการตามมาตรฐานแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงประสงค์ให้มีการวิจัยติดตามและประเมินผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมุ่งประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนตาม กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcome of Education: DOE Thailand) ตาม คุณลักษณะขั้นต่ำ 3 ด้าน ประกอบด้วย ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ภายใต้ค่านิยมร่วม อันได้แก่ ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ความเท่าเทียม เสมอภาค รวมทั้งการมีลักษณะนิสัยที่ดีและมีคุณธรรมพื้นฐานที่เป็นความดีงาม เช่น ความมีวินัย ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งการศึกษาให้เห็นถึงสภาพการบริหารจัดการ ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การได้แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ พ.ศ. 2561 อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถพัฒนาบุคลากรของชาติ ให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ เป็นคนไทย 4.0 ที่สามารถแข่งขันกับทั่วโลกได้ต่อไป

2. คำถามการวิจัย

1. ผู้เรียนในทุกระดับและประเภทการศึกษามีคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 อย่างไร
2. การบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษามีสภาพเป็นอย่างไร
3. การจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 การวิจัยติดตามและประเมินผลครั้งนี้ เป็นการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีประเด็น/เนื้อหาสำคัญในการศึกษา 2 ประเด็น ประกอบด้วย

1) การประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education: DOE Thailand) ซึ่งกำหนดคุณลักษณะขั้นต่ำ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เรียนรู้ 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง โดยมีรายละเอียดของตัวบ่งชี้ตามระดับและประเภทการศึกษา ได้แก่ ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

2) การศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนและแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยครอบคลุมแนวทางการจัดการศึกษา จำนวน 9 ประเด็น คือ 1) นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 7) การส่งเสริมสนับสนุน

ของต้นสังกัด 8) ภาควิชาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการ การจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้ได้ตามเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษา ของชาติ พ.ศ. 2561

4.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/ อาจารย์ และผู้เรียนของสถานศึกษา ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ได้แก่

1) ระดับปฐมวัย ครอบคลุมสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)

2) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลาย/อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบคลุมสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (เฉพาะ ปวช.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต)

3) ระดับอุดมศึกษา ครอบคลุมสังกัด กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (สถาบันอุดมศึกษา) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (เฉพาะ ปวส.)

ทั้งนี้ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ เป็นต้น

4.3 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัด การศึกษาทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา ครอบคลุมพื้นที่ และ 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

5. ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากช่วงที่ดำเนินการวิจัยยังไม่มีผลการศึกษาประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ของ สมศ. ออกมา ดังนั้นการวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในการวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) แทน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการประเมินและอธิบายถึงเหตุปัจจัยที่กระทบต่อคุณลักษณะของผู้เรียน ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนอง วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องอ้างความเป็นไทยและ แข่งขันได้ในเวทีโลก เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคล ที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

6.1.1 ผู้เรียนรู้ หมายถึง ผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทัน โลกดิจิทัลและโลกอนาคต และมีสมรรถนะที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักรักและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

6.1.2 ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง ผู้ที่มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี หรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

6.1.3 พลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง ผู้ที่มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็น พลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

6.2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่สถานศึกษาในทุกกระดับและ ประเภทศึกษาดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการ 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย และกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อและเครือข่าย การเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 7) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

6.2.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา หมายถึง หน่วยงานระดับนโยบายและ หน่วยงานต้นสังกัดมีแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนที่กำหนดให้สถานศึกษาและทุกภาคส่วนจัดการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีแนวปฏิบัติและหรือเป้าหมายทางการศึกษารองรับ มีการสื่อสารนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร การส่งเสริมสนับสนุน การกำกับติดตาม การประเมินผลตาม นโยบาย และสถานศึกษามีการสื่อสารนโยบาย กำหนดให้มีแผนงานโครงการของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.2.2 ด้านหลักสูตร หมายถึง การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมากำหนดเป้าหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดผลประเมินผล สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งด้านผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยเน้นให้มีลักษณะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ

6.2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นฐานสมรรถนะ ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

6.2.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการให้มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพสำหรับใช้เป็นช่องทางในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ความคิด และข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.2.5 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการให้มีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อปรับปรุง พัฒนาและตัดสินคุณค่าผลการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ครบคลุม เทียบตรง นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.2.6 ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การดำเนินการให้มีกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน/แหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผล และการวิจัย เพื่อให้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมุ่งเน้นรูปแบบและวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย ต่อเนื่อง จริงจัง มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง

6.2.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด หมายถึง การดำเนินการของต้นสังกัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งด้านนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน การจัดสรร และสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ดียิ่งขึ้น

6.2.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือ องค์กรใด ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุน ดำเนินการ กำกับติดตาม และ/หรือประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์การศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.2.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินการของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้ต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ การกำหนดเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ การกำหนดบทบาทและภารกิจที่ชัดเจน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูล การสร้างขวัญและกำลังใจ การประกันคุณภาพการศึกษา และการดำเนินการใด ๆ ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.3 แนวทางการจัดการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นทิศทางและแนวทางในการจัดการศึกษาทั้งระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยแนวทางดังกล่าวได้มาจากกระบวนการวิจัยที่ประกอบด้วย การประเมินคุณลักษณะผู้เรียน การศึกษาผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา และการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยกำหนดกรอบเบื้องต้นในการศึกษาแนวทาง 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 7) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

6.4 การวิจัยติดตามและประเมินผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ สามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาด้านที่เป็นจุดแข็ง และพัฒนาปรับปรุงด้านที่เป็นจุดอ่อน อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ**
 - 1.1 ความเป็นมาของมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 1.2 ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 1.3 หลักการสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 1.4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ
- 2. การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ**
 - 2.1 หลักการในการนำมาตรฐานของชาติไปสู่การปฏิบัติ
 - 2.2 แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ
 - 2.3 ปัจจัยความสำเร็จในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ
 - 2.4 การปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ
- 3. การติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ**
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 3.2 รูปแบบและวิธีการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 3.3 แนวทางการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 3.4 การใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ
- 4. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ**
 - 4.1 แนวทางการบริหารจัดการในระดับนโยบาย
 - 4.2 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ
- 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

1.1 ความเป็นมาของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ให้ความหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติว่า เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “彰ความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ ทั้งนี้ จากรายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ (ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และ สุณี รักษาเกียรติศักดิ์, 2546) ได้กล่าวถึงคุณภาพและมาตรฐาน เป็นคำสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน เนื่องจากช่วงเวลาที่ผ่านมามีข้อเท็จจริงและตัวบ่งชี้หลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความไม่น่าพึงพอใจในระบบการศึกษาไทย ซึ่งสะท้อนจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนเกือบทุกวิชาที่เป็นวิชาพื้นฐานของการเรียนชั้นสูงต่อไป เช่น ผลสัมฤทธิ์ของวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ค่อนข้างต่ำ นอกจากนั้น ยังมีงานวิจัยที่พบว่า บัณฑิตไทยมีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน อาจกล่าวได้ว่า ในอดีตการศึกษาไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานมากนัก เนื่องจากมักจะทำงานตามข้อกำหนดที่มีแบบแผน ขั้นตอนตายตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในระบบราชการ เช่น ครูก็จะสอนหนังสือตามหลักสูตรตามจำนวนชั่วโมงที่กำหนด สอนครบชั่วโมงและจบเนื้อหา ก็ถือว่าจบภาระงานเสร็จสิ้น นักเรียนจะสอบได้หรือสอบตกเป็นเรื่องของความเก่ง ไม่เก่ง ฉลาดหรือไม่ฉลาดของนักเรียนเอง ครูได้ทำหน้าที่ของครูแล้ว และในขณะที่สอน ครูจะสอนด้วยวิธีใดก็ได้ ใช้การบอกจุดหรือบรรยายตามหนังสือก็ไม่มีใครสนใจ ถือเป็นหน้าที่ของครู คนอื่นไม่เกี่ยวข้อง งานอื่น ๆ ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน เมื่อทำตามกำหนดกฎเกณฑ์เสร็จคือเสร็จงาน ถึงแม้คำว่า คุณภาพและมาตรฐาน เป็นคำที่อาจจะหาข้อยุติได้ยากกว่าคืออะไรกันแน่ เพราะคำทั้งสองผันแปรไปตามวัตถุประสงค์ กิจกรรมแต่ละประเภท รวมทั้งมิติและมุมมองที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามคำว่า คุณภาพกับมาตรฐาน เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก สิ่งที่มีคุณภาพต้องมีมาตรฐาน และสิ่งที่ได้มาตรฐานต้องเป็นสิ่งที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะมาตรฐาน คือ ตัวกำหนดคุณภาพอันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงปี พ.ศ. 2543 โดยได้ดำเนินการ 11 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เชิญผู้แทน/ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมระดมความคิด จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ประชุมเครือข่ายการประเมินผลเพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ทำประชาพิจารณ์ ประมวลผล สारวจความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศ ปรับปรุงและพัฒนาร่างมาตรฐานการศึกษา นำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีเพื่อนุมัติใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพต่อไป การสร้างมาตรฐานการศึกษาของชาติแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษาโดยรวม ขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ น่าจะมี

ลักษณะที่คล้ายกัน โดยเนื้อหาของมาตรฐานการศึกษาของชาติควรจะสังเคราะห์มาจากความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้ เพราะมาตรฐานการศึกษาของชาติไม่ควรจะสูงเกินกว่าบุคคลทั่วไปจะเข้าถึงได้ แต่ก็ไม่ควรต่ำจนไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือผลักดันให้คุณภาพของคนไทยพัฒนาต่อไปได้ (ศักดิ์ชัย นิริญทวี และ สุณี รักษาเกียรติศักดิ์, 2546)

สำหรับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการผลักดันนำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับผู้เรียน ทั้งระหว่างที่กำลังศึกษาและหลังสำเร็จการศึกษา เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งที่สามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนให้กับประเทศ โดยมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานหลัก ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมเพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้สามารถรองรับการพัฒนาประเทศที่แข่งขันได้ในเวทีโลก โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศ มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่น และของสถานศึกษา สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นมาตรฐานผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เริ่มกระบวนการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติฉบับใหม่ โดยการศึกษาวิเคราะห์บริบททั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาของต่างประเทศ ผลการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และผลจากการประชุมระดมความคิดเห็น การพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติฉบับใหม่นี้ จึงอยู่บนพื้นฐานที่อ้างอิงจากงานวิจัยองค์ความรู้ ข้อมูลเชิงประจักษ์จากพื้นที่ รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการศึกษา ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมทั้งในและต่างประเทศ พันธกรณีระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้กับองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

2) การประชุมรับฟังความคิดเห็น โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นฯ ทั้งสิ้น 8 ครั้ง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้บริหารหน่วยงานระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติ ตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม เพื่อให้มาตรฐานการศึกษาเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

3) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ในอนาคต ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้ทราบ ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยในอนาคต โดยมีเนื้อหาครอบคลุม 3 ประเด็น คือ คุณลักษณะที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของคนไทยในปัจจุบัน คุณลักษณะของคนไทยที่ต้องการ ในอนาคต 10 ปีข้างหน้า และคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ตามนโยบายประเทศไทย 4.0

4) การติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยดำเนินการ เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา เฉพาะทาง การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

5) การยกร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และการติดตามประเมิน ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และยกร่างมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ.

6) การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. จำนวน 7 ครั้ง และมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

7) การเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ต่อที่ประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2560 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2560 ที่ประชุมมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ แล้วให้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

8) การทบทวนร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแต่งตั้ง คณะทำงานยกร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อทบทวนร่างมาตรฐานการศึกษาฯ ฉบับเตรียมเสนอ คณะรัฐมนตรี โดยรับฟังความเห็นจากการประชุมหารือกับผู้เกี่ยวข้องมาประกอบการปรับปรุง

9) การเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ต่อที่ประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2561 ที่ประชุมมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ และให้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ทั้งนี้ ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้าใจอย่างชัดเจน ถูกต้อง เพื่อให้ สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในแนวทาง เดียวกัน และให้ทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาของไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

1.2 ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้กำหนดเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษาและใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็นของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขั้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเป็นการวางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย 4.0” ที่สามารถสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ

เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ การให้อิสระแก่สถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียนที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดว่า สถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (การประเมินตนเอง) โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษาของสถานศึกษา และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกตามรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และประเด็นอื่น ๆ ผ่านหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา

1.3 หลักการสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติกำหนดผ่านกรอบ (Framework) ซึ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งกฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานดังกล่าวข้างต้นนี้ มีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความสามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด

ของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและ
ความสามารถสูง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งคาดหวัง
ให้คนไทยได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเป้าหมาย
ของการพัฒนาประเทศสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

1.4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวว่า ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
(Desired Outcomes of Education : DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0
ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรง
ความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือ เป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐาน
ในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้

1) **ผู้เรียนรู้** เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลก
ยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ
มีสุนทรียะ รักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐาน
ของความพอเพียงความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2) **ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาด
ดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการ
ข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม
ทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

3) **พลเมืองที่เข้มแข็ง** เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย
และพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย
ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้านที่เหมาะสมตามช่วงวัยที่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง
และสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา
ทั้งนี้ การนำกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
จะเป็นหน่วยประสานงานในการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแปลง
กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาสู่การจัดทำ กำกับ ติดตาม และประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำ
ที่จำเป็นสำหรับแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์
ของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา กระบวนการดำเนินงานดังกล่าว ควรใช้การทำงานแบบมีส่วนร่วม
จากทุกภาคส่วนและใช้การวิจัยเป็นฐาน ดังตารางแสดงผลที่พึงประสงค์ของการศึกษา (คุณลักษณะ
ของคนไทย 4.0) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันและกันและมีระดับความลึกต่างกัน แต่ละระดับการศึกษา
ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

คุณลักษณะ	ปฐมวัย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
ผู้เรียน (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพ ชีวิตที่ดี	มีพัฒนาการรอบด้านและ สมดุล สนใจเรียนรู้และ กำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ได้สำเร็จ	รักและรับผิดชอบต่อการ การเรียนรู้ ชอบการอ่าน มีความรู้พื้นฐาน ทักษะ และสมรรถนะทางภาษา การคำนวณ มีเหตุผล มีนิสัยและสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพในความงาม รอบตัว	รู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายและทักษะ การเรียนรู้ บริหารจัดการ ตนเองเป็น มีทักษะชีวิต มี ความรู้ ความรอบรู้และ สมรรถนะที่จำเป็นต่อการ สร้างสุขภาพ การศึกษาต่อ หรือการทำงานที่เหมาะสม กับช่วงวัย	ขึ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ตลอด ชีวิต รู้ทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวในโลกดิจิทัลได้ มีทักษะชีวิต ฟื้นฟูสมรรถนะ มีความรู้ ความรอบรู้ด้าน ต่าง ๆ และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนา สุขภาพ การศึกษา การ ทำงาน/อาชีพ เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของตน	มีทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิต รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ยืดหยุ่นในโลกดิจิทัลและ โลกอนาคตได้ มีความเป็น ผู้นำ สามารถเผชิญ การเปลี่ยนแปลง มีความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีปัญญา รู้คิด สามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้และ ทักษะต่าง ๆ ในการ สร้างงาน/สัมมาอาชีพ ความมั่นคง และคุณภาพ ชีวิตที่ดีของตนเอง ครอบครั และสังคม

ตารางที่ 2.1 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ปฐมวัย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา
ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-Creator) เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน		รับผิดชอบในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะทาง เทคโนโลยีดิจิทัล การคิด สร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรู้รอบรู้ ด้านต่าง ๆ	มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการสื่อสาร มีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศ และทางดิจิทัลเพื่อแก้ปัญหา มีการคิดอย่างมี วิจารณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์ สามารถนำ ความคิดสู่การสร้างผลงาน ในลักษณะต่าง ๆ	สามารถแก้ปัญหา สื่อสาร เติบโตทักษะขั้นต้นนวัตกรรม ทักษะการสะท้อนคิด การวิพากษ์เพื่อสร้าง นวัตกรรม และสามารถ เป็นผู้ประกอบการได้	สามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่า แฝงตนเองสังคมและประเทศ
พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข		สามารถแยกแยะผิดถูก ปฏิบัติตนตามสิทธิและ หน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น เป็นสมาชิก ที่ดีของกลุ่ม รักท้องถิ่น และประเทศ มีจิตอาสา	เชื่อมั่นในความถูกต้อง ความยุติธรรม มีจิต ประชาธิปไตย มีสำนึก และความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทยและ พลเมืองอาเซียน	เชื่อมั่นในความเมตตาเยียม เป็นธรรมชาติทางสังคมมีจิตอาสา มีความกล้าหาญทาง จริยธรรม เป็นพลเมืองที่ กระตือรือร้นในการร่วม สร้างสังคมไทยและโลก ที่ยั่งยืน มีความซื่อสัตย์ ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	กล้าต่อต้านการกระทำ ในสิ่งที่ไม่ดี ให้คุณค่ากับ ความรู้ ความสามารถเป็น พลเมืองที่เข้มแข็ง ร่วมมือ สร้างสรรค์ การพัฒนา ตนเองและสังคมที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้ง และ สร้างสันติสุข ทั้งในสังคม ไทยและประชาคมโลก

ที่มา: มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561.

2. การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

2.1 หลักการในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

ในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ นั้น มีหลักการสำคัญ 7 ประการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข, น. 5-6)

1. ทุกภาคส่วนทำงานโดยยึดการมีส่วนร่วม การบูรณาการ การเชื่อมโยง สอดคล้อง และการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเส้นทางการทำงานเพื่อความสมดุล เหมาะสมกับบริบท และมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติ

2. ทุกองค์กรดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกันโดยเพิ่มเติมลักษณะเฉพาะทั้งความแตกต่างของช่วงวัยและความแตกต่างในมิติบริบท สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยมีการส่งต่อการพัฒนาผู้เรียนแต่ละระดับตามเป้าหมาย

3. ดำเนินการด้วยความตระหนักในความสำคัญ และความเข้าใจที่ชัดเจนถ่องแท้ในความหมายและแนวทางการทำงานที่มุ่งตรงสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งคุณลักษณะ 3 ด้าน ค่านิยมร่วม และคุณธรรม

4. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและผู้สนับสนุนต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะสำคัญ มีความตระหนัก เข้าใจ พร้อมทำงานอย่างประสาน สอดคล้องกันสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง คุณลักษณะ 3 ด้าน ค่านิยมร่วม และคุณธรรม

5. เรียนรู้จากบทเรียนที่เป็นรูปธรรมจากการปฏิบัติงานจริง ครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้าน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาพร้อมกัน และนำบทเรียนสู่การทำงานต่อไปอย่างเหมาะสม

6. ทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติให้เหมาะสมหลังจากใช้ไประยะหนึ่ง จากบทเรียนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานจริง และข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และส่งผลให้เกิดมาตรฐานการศึกษาของชาติได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

7. ให้ความสำคัญกับปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 5 ประการที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินการ คือ 1) การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน 2) หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 3) การสร้างความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะของผู้สอน 4) การวัดประเมินผลทุกระดับที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียน และ 5) การจัดสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ และงบประมาณที่ใช้เพื่อการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมเพียงพอ

2.2 แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

2.2.1 แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในภาพรวม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ผลการวิจัย พบว่า การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัตินั้นมีแนวทางการดำเนินการในภาพรวม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

1) ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม เป็นช่วงต้นของการดำเนินการ หลังจากทุกหน่วยงาน ทุกระดับกำหนดมาตรฐานการศึกษาเรียบร้อยแล้ว โดยการทำงานในช่วงนี้ เน้นการปรับเปลี่ยนนโยบาย แผนงาน ภารกิจ แนวทางการดำเนินการและยังคงดำเนินการแบบเดิม ในหลายภารกิจ ในช่วงนี้มี การดำเนินการ ดังนี้

(1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและเตรียมการนำไปใช้ในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาส่วนหนึ่งกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา

(2) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการวัดประเมินผลการศึกษา หน่วยงานส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรเดิม ยกเว้นการอาชีวศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระยะนี้ แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ จะเน้นการจัดการโดยใช้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและปฏิบัติ โดยสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง ใช้แนวทางการวัดและประเมินผลในลักษณะที่เป็นการประเมินผลตามสภาพจริง และการประเมินผลเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

(3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น เน้นการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และแนวทางที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้อย่างชัดเจน

(4) การกำกับติดตามและประเมินผลควรจัดระบบแนวทาง การกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพและดำเนินการตามระบบที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการกำกับติดตามและประเมินผลการทำงานที่มุ่งเน้นคุณลักษณะผู้เรียน การทำงานในลักษณะกัลยาณมิตร และนำข้อมูลมาใช้ในการช่วยเหลือแก้ปัญหาให้การสนับสนุน และนำข้อมูลมาใช้ในการทบทวนมาตรฐานการศึกษาในช่วงต่อไป

2) ช่วงทบทวนมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบงาน เป็นช่วงการทำงานต่อเนื่อง หลังจากได้มีการนำข้อมูลการทำงานในช่วงที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และจัดระบบงานใหม่ให้เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน มีการดำเนินการแต่ละส่วน ดังนี้

(1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ ในช่วงนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรนำข้อมูลการดำเนินการในช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสมมาใช้ในการทบทวนมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพิ่มเติมข้อมูลจุดเน้นตามบริบทการทำงานและระดับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย

(2) การนำมาตราฐานการศึกษาของชาติแต่ละระดับสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และการประเมินผลนั้น เป็นการนำมาตราฐานการศึกษาแต่ละระดับมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีลักษณะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด ความพร้อม ความสามารถ ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งความเหมาะสมกับบริบท วิถีชีวิต ภูมิสังคม ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Real Life) ของผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง มิได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ยึดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตเป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถ ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ในแต่ละระดับการศึกษา เชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนการสอนบนฐานสมรรถนะ เชิงรุกที่มุ่งเน้นให้ได้เรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติ และใช้ความรู้ได้จริงในชีวิต และการแก้ปัญหาเชื่อมโยง กับชีวิตประจำวัน เน้นการบูรณาการข้ามศาสตร์ การนำตนเองในการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามความสามารถ ของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอนกันเอง เรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ เรียนรู้จากตัวอย่างที่เห็น เรียนรู้จากการทำงาน เรียนรู้จากการพบปะพูดคุย เรียนรู้ ร่วมกับผู้อื่น ลองผิดลองถูก และเรียนรู้จากเทคโนโลยี จัดการเรียนรู้เป็นในลักษณะการผสมผสาน (Blended Learning) คือเรียนรู้ทางออนไลน์ และเรียนรู้แบบพบกันในห้องเรียน (Face to Face) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน นำโปรแกรมทันสมัย ให้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ เช่น MOOC, Skill Lane, Google เป็นต้น ร่วมกับการที่ครูได้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกและการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนใช้ความรู้มากขึ้น และการวัดและประเมินผล เพื่อการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียน

(3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพ ภายนอกเน้นการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่เชื่อมโยงสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน การประเมิน คุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนจากร่องรอยเชิงประจักษ์ โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษา เลือกระบบ หน่วยงาน และผู้ประเมินได้เอง และเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาเข้ามา ร่วมประเมินคุณภาพ

2.2.2 แนวทางการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับและประเภท การศึกษา เป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาแต่ละระดับการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา โดยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม ช่วงที่ 2 ช่วงทบทวนมาตรฐาน การศึกษาของชาติและจัดระบบงานโดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

1) แนวทางการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ: การศึกษาปฐมวัย
ช่วงที่ 1 ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม สาระเกี่ยวกับการนำมาตราฐาน การศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติระดับการศึกษาปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงาน

1.1 การสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน การเผยแพร่ข้อมูลที่ช่วยสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ จะส่งผลต่อการสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) จัดทำฐานข้อมูลและแหล่งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีรายละเอียดที่ชัดเจนเข้าถึงง่าย สำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ 2) ร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกันของทุกหน่วยงาน/องค์กร และ 3) ร่วมกันกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) วางแผนสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักถึงความสำคัญและการนำมาตรฐานการศึกษาระดับชาติสู่การปฏิบัติให้แก่ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง และ 2) จัดตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อประสานงานสร้างความเข้าใจ ส่งเสริม และกำกับติดตาม

1.2 การเตรียมพร้อมบุคลากรให้มีความตระหนัก ความเข้าใจและมีคุณลักษณะที่พร้อมทำงานอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด การเตรียมพร้อมบุคลากรทุกระดับให้ทำงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกัน และสามารถเชื่อมโยงสู่ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดสมรรถนะที่สำคัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรและผู้สอน 2) ประเมินตรวจสอบระดับสมรรถนะของบุคลากร และจัดทำแผนการพัฒนาดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การพัฒนาผ่านการเรียนรู้ ผูกอบรมต่าง ๆ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง 3) จัดให้มีทีม Coaching & Mentoring ให้การดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เน้นการเรียนรู้บนฐานการทำงาน และ 4) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ให้สามารถทำหน้าที่พัฒนาบุคลากรปฐมวัยอย่างเข้มข้นต่อเนื่องตามมาตรฐานที่กำหนด

1.3 การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และใช้เป็นข้อมูลผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในการวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด จัดระบบการทำงานร่วมกันในระดับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยบูรณาการและตรวจสอบความสอดคล้องของมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยทุกหน่วยงาน สู่การกำหนดเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกันระหว่างหน่วยประเมินคุณภาพภายนอกกับการประกันคุณภาพภายใน และการปฏิบัติงานพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา

สถานศึกษา 1) สถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กและศูนย์รับเลี้ยงดูแลเด็กปฐมวัย ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด วางระบบการบริหารจัดการศึกษาโดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการตรวจสอบประเมินคุณภาพ และรายงานคุณภาพการศึกษา และ 2) มีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (สมศ.) เพื่อการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน

1.4 การกำกับติดตามและประเมินผลที่เหมาะสม ทำให้ได้ข้อมูลสำคัญในการแก้ปัญหา ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามมาตรฐาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด จัดให้มีหน่วยงานสนับสนุนการจัดทำระบบการสนับสนุน การกำกับ ติดตามและประเมินผล โดย 1) มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) พัฒนาผู้ทำหน้าที่กำกับ ติดตามและประเมินผลให้มีความเข้าใจที่ชัดเจน เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา และ 3) จัดทำฐานข้อมูลจากการกำกับ ติดตาม และประเมินผลและนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย

สถานศึกษา จัดระบบให้มีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมินผล ภายในสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และนำผลการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนางาน

2. การจัดประสบการณ์และการวัดและประเมินผล

2.1 การจัดประสบการณ์ เป็นกระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ตามมาตรฐานที่กำหนดโดยเน้นการนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา จัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการพัฒนา เรียนรู้ผ่านการเล่น การคิด ปฏิบัติ และให้มีโอกาสสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง การแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เน้นการเรียนรู้ตาม ความสามารถของผู้เรียนให้มีพัฒนาการรอบด้านที่สมดุลผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และคำตอบที่สงสัยด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัย

2.2 การวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นพัฒนาการเด็กตามหลักสูตร และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา 1) ครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยบูรณาการการประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นการประเมินสภาพจริง และ 2) จัดทำรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะพัฒนาการที่เป็นข้อมูล เชิงคุณลักษณะ ระบุว่าสามารถทำอะไรได้ในระดับใด โดยมีการนำข้อมูลเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ผู้ปกครอง และส่งต่อให้ผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนา สร้างความร่วมมือ แก่ผู้เรียนก่อนเรียนในระดับต่อไป

ช่วงที่ 2 ช่วงทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติและจัดระบบงาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การทบทวนมาตรฐานการศึกษา

เป็นการใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติงาน จะทำให้มีมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสม ในการทำงาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด จัดตั้งคณะทำงานทบทวนมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเพิ่มเติมลักษณะสำคัญตามบริบท จุดเน้น และลักษณะผู้เรียน และพัฒนาการตามช่วงวัย

สถานศึกษา จัดทำมาตรฐานระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัยโดยเพิ่มเติมลักษณะสำคัญตามบริบท สิ่งแวดล้อม จุดเน้น ลักษณะผู้เรียน และพัฒนาการตามช่วงวัย

2. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงาน

2.1 การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการทำงาน จะทำให้สามารถปฏิบัติงานในการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา มีจุดเน้นเช่นเดียวกับช่วงแรก โดยปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระและจุดเน้นเป็นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นบทเรียนที่เป็นรูปธรรมจากพื้นที่นำร่องในแง่มุมต่าง ๆ

2.2 การพัฒนาบุคลากร ควรดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้สอนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ควรมีความเข้าใจและเห็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) ทบทวนสมรรถนะของบุคลากรนำสู่การประเมินตนเองและนำสู่การวางแผนการพัฒนา 2) พัฒนาครูเน้นการพัฒนาในหลายลักษณะ ทั้งการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ร่วมกัน และการจัดพี่เลี้ยงที่พร้อมเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเรียนรู้บนฐานการทำงาน พัฒนาผู้เรียนจากบริบทห้องเรียนจริง และ 3) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารเชิงวิชาการที่มีความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนางานวิชาการ ตระหนักในการพัฒนาผู้เรียน และตระหนักในการร่วมเรียนรู้ และสร้างระบบกลไก แรงจูงใจ สนับสนุนผู้สอนให้ปฏิบัติงานพัฒนาผู้เรียนอย่างเกิดผล

2.3 การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และส่งเสริมสนับสนุน ช่วยสะท้อนผลการทำงานพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการทำงานของหน่วยงาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) ร่วมวางแผนในกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ 2) เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเลือกกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง โดยหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับระบบการประเมิน หน่วยงาน และผู้ประเมินที่มีคุณภาพ

สถานศึกษา 1) นำข้อมูลมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัยมาใช้ในการปรับระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียน และกำหนดมาตรฐานเชิงกระบวนการในการส่งเสริมมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และ 2) พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการจัดระบบกลไกเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ โดยสถานศึกษาเลือกระบบ/หน่วยงานและผู้ประเมินได้เอง มีการประเมินตนเองปีละ 1 ครั้ง โดยรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา และประเมินภายนอกอย่างน้อย 4 - 5 ปีต่อครั้ง โดยสถานศึกษาเลือกระบบ/หน่วยงาน และผู้ประเมินได้เอง ผู้ประเมินส่วนหนึ่งต้องเป็นผู้ที่มาจากองค์กรวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการศึกษาระดับปฐมวัย

3. การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

3.1 การพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้หลักสูตรเป็นกรอบในการพัฒนาผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและบริบทสังคม มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง นำมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยมาใช้ในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสม

สถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการ 4 ด้าน ส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะในช่วงวัยต่าง ๆ และกำหนดคุณลักษณะผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและบริบทของชุมชน สังคม ท้องถิ่น

3.2 การจัดประสบการณ์ เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดโดยเน้นการนำไปใช้ในชีวิตจริง มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา จัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการพัฒนา เรียนรู้ผ่านการเล่น การคิด ปฏิบัติ และให้มีโอกาสสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง การแก้ปัญหาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เน้นการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนให้มีพัฒนาการรอบด้านที่สมดุลผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และคำตอบที่สงสัยด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

3.3 การจัดงบประมาณ สื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และเครือข่ายการเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดสื่อ แหล่งเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ ดังนี้ 1) จัดสื่อเทคโนโลยี มุมประสบการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน 2) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นอกโรงเรียน สนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย และ 3) พัฒนาระบบการจัดการงบประมาณแนวใหม่ ที่มีความเหมาะสมกับสภาพการพัฒนา และบริบทพื้นที่ และปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

3.4 การวัดและประเมินผล เน้นพัฒนาการเด็กตามหลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในโอกาสต่อไป มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา 1) ครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยบูรณาการการประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นการประเมินสภาพจริง และ 2) จัดทำรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะพัฒนาการที่เป็นข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ระบุว่าสามารถทำอะไรได้ในระดับใด มีการนำข้อมูลเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ปกครองและส่งต่อให้ผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาสร้างความพร้อมแก่ผู้เรียนก่อนเรียนในระดับต่อไป

2) แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ: การศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงที่ 1 ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม มีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงาน

1.1 การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม
ในผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) จัดทำมโนทัศน์สำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติ
และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ เพื่ออธิบายขยายความและสร้างความกระจ่าง 2) สร้างการรับรู้และความเข้าใจ
ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยจัดทำสื่อนำเสนอข้อมูลที่มีการอธิบายความหมายและลักษณะมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ/ผลลัพธ์ที่เข้าใจง่าย 3) ตั้งคณะผู้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานที่จัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในลักษณะของศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ (War Room) ในส่วนกลางหรือในภูมิภาค
เพื่อประโยชน์ทั้งในการสร้างความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของชาติ 4) กำหนดภารกิจของหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องให้จัดทำแหล่งรวบรวมแนวทางที่สามารถพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติแต่ละด้านย่อย ๆ
ดำเนินการจัดทำแนวทางที่สามารถพัฒนาผู้เรียนขึ้นใหม่ 5) สร้างศูนย์ตอบปัญหาเร่งด่วนแบบศูนย์ Hot Line
รวมทั้งมีระบบเก็บข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบการสื่อสารและวางแผนการพัฒนา
6) จัดกลุ่มผู้รับข้อมูลเป็นกลุ่ม เพื่อให้สามารถออกแบบรูปแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
ต่าง ๆ และ 7) สร้างกระแสความสนใจด้วยการสร้างคลิปวิดีโอหรือรายการโทรทัศน์ที่เป็นรายการต่อเนื่อง
ที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและเห็นแนวทางที่เป็นรูปธรรม

สถานศึกษา สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในความสำคัญของการมี
มาตรฐานการศึกษาระดับชาติที่เป็นคุณลักษณะของผู้เรียนให้แก่ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง
โดยการประชุมชี้แจงและใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

1.2 การวิเคราะห์และเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การทำงานเดิม
เป็นการดำเนินการอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องผ่านการกำหนดเป้าหมายที่มุ่งผลลัพธ์และนำมาพัฒนา
เป็นแผนกลยุทธ์ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ และสถานศึกษา ในช่วงต้น
การทำงานนั้น งานบางอย่างต้องต่อเนื่องไม่สามารถปรับเปลี่ยนอย่างเต็มรูปแบบได้ จึงมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป
เรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยน ควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) จัดตั้งคณะทำงานศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อนำสู่
การวิเคราะห์เห็นนโยบาย/ภารกิจที่หน่วยงานดำเนินการ 2) กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระบบ
ประกันคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 3) กำหนดเป้าหมายที่มุ่งผลลัพธ์
และนำมาพัฒนาเป็นแผนกลยุทธ์ โดยนำหลักการบริหารแบบ OKRs (Objectives and Key Results)
มาประยุกต์ใช้ และ 4) นำข้อมูลมาจัดทำแผนการทำงาน โดยมีการดำเนินการ 3 ลักษณะ คือ (1) ภารกิจ
ที่มีความสอดคล้องในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษา
ในระดับนั้นโดยตรง ควรดำเนินการต่อเนื่องและอาจจะเพิ่มความชัดเจน รวมทั้งจัดงบประมาณ
สนับสนุนให้มากขึ้น (2) ภารกิจที่มีความสอดคล้องในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

และมาตรฐานการศึกษาระดับนั้นค่อนข้างน้อย ควรปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการให้เหมาะสมมากขึ้น หรือลดดำเนินการ (3) กำหนดนโยบาย/จัดการกิจใหม่ เพื่อพัฒนาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนมาตรฐาน การศึกษาของชาติ และ (4) จัดทำแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นำไปสู่การติดตามผลการทำงาน เพื่อการวางแผนการทำงานในช่วงต่อไป

1.3 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและการสนับสนุน มีแนวทางการดำเนินการ คือ
หน่วยงานต้นสังกัด จัดให้มีระบบการสนับสนุน และการกำกับ ติดตาม ประเมินผล

ดังนี้ 1) กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมินผลให้ชัดเจน 2) จัดระบบ/รูปแบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลทั้งใช้ทีมงานส่วนกลาง และส่วนพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูล ทั้งกระบวนการทำงาน สิ่งที่เป็นปัญหา สิ่งที่เหมาะสม และบทเรียนสำคัญ 3) นำเสนอผลการดำเนินการ ที่ส่วนกลางสามารถกำกับและติดตามข้อมูลได้ และส่วนที่เป็นสถานศึกษาต่าง ๆ สามารถรายงาน ผลการดำเนินการของตนเองได้ และ 4) พัฒนาแนวทางในการเชื่อมโยงกับการทำงานปกติ เช่น ระบบ การเลื่อนวิทยฐานะ เป็นต้น

หน่วยงานสนับสนุน 1) จัดระบบให้มีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมินผล สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) พัฒนาผู้ที่ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ประเมินผลให้มีความเข้าใจ แนวคิด แนวทางและการนำผลไปใช้ในการทำงานที่ชัดเจน 3) สร้างกลไกเพื่อหนุนให้เกิดการนำมาตรฐาน การศึกษาไปใช้ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเสริมการทำงานของสถานศึกษา และ 4) สร้างเครือข่าย การเรียนรู้ให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในหลากหลายมิติ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

สถานศึกษา 1) จัดระบบให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลภายในสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) ทำงานเชื่อมโยงกับระบบสนับสนุนจากภายนอกในระดับนโยบายเพื่อช่วย ให้การพัฒนางานภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น 3) กำหนดบทบาทและภารกิจที่ชัดเจน ให้คณะกรรมการสถานศึกษา คณะพัฒนาบริหารงานวิชาการและหลักสูตรระดับสถานศึกษาในการกำกับ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินการ 4) พัฒนาระบบการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างครูและผู้บริหาร 5) ประยุกต์ใช้แนวคิดโรงเรียนร่วมพัฒนาให้ภาครัฐเอกชนมาร่วมเรียนรู้ และเสริมการทำงาน และ 6) ส่งเสริม ให้สถาบันครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุนทางวิชาการให้สถานศึกษา

1.4 การสร้างระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก เพื่อช่วยพัฒนาการศึกษา และช่วยลดภาระงาน ด้านเอกสาร ที่ซ้ำซ้อนและมีปริมาณมาก มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพ และสร้างความสอดคล้องระหว่างหน่วยประเมินคุณภาพภายนอกกับการประเมินคุณภาพภายใน โดยการพัฒนาหลักเกณฑ์การประเมินที่เป็นเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งอาจใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ในรูปแบบ “STAR Standard” หรือ “STAR Model” ซึ่งมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่สะท้อนคุณสมบัติของคนไทย ที่พึงประสงค์ภายใต้มาตรฐาน 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผล

หน่วยกำกับติดตามและหน่วยสนับสนุน 1) ประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาหลักเกณฑ์การประเมินที่เป็นเกณฑ์เดียวกัน 2) เสนอทางเลือกเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินคุณภาพที่หลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา และ 3) พัฒนาระบบที่เอื้อให้สถานศึกษาสามารถทบทวนตนเองอย่างต่อเนื่องและให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาต่อยอด

สถานศึกษา 1) ศึกษาและทำความเข้าใจหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาและดำเนินงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน 2) ปรับแนวทางการประเมินเพื่อการตัดสินใจตามมาตรฐานเป็นแนวทางการทบทวนการทำงานเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ 3) ปรับใช้ระบบนิเทศภายในของสถานศึกษาทั้งการกำหนดเป้าหมาย แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการรายงานผล

1.5 การจัดหน่วยนำร่องและการจัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานและถอดบทเรียน การสร้างรูปธรรมในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติและการจัดพื้นที่การเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) จัดให้มีทีมงาน/หน่วยประสานงาน สนับสนุนการทำงานในภาพรวม รวมทั้งติดตามผลถอดบทเรียน เพื่อนำองค์ความรู้มาใช้ในการทำงานในช่วงต่อไป โดยทีมงานครอบคลุมทั้งผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานในลักษณะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะบุคลากรจากสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่น ๆ 2) จัดให้มีการนำร่องการทำงานในประเด็นต่อไปนี้ 1) การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนระบบกลไกต่าง ๆ สู่การพัฒนาผู้เรียน 2) การพัฒนาหลักสูตรการสอนที่นำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติและการวัดและประเมินผล 3) การจัดระบบประเมินคุณภาพของหน่วยงานโดยดำเนินการ (1) นำร่องเต็มรูปแบบ โดยใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติอย่างเชื่อมโยงเต็มรูปแบบในทุกระดับ (2) นำร่องปรับการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และระบบบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาในระดับ และ (3) นำร่องในส่วนระบบกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาที่เป็นไปเพื่อการประเมินผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

1.6 การเตรียมพร้อมบุคลากร ให้มีความตระหนัก ความเข้าใจ และความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) วิเคราะห์ภาระงานที่จะดำเนินการและจัดทำรายละเอียดสมรรถนะของบุคลากรแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะ 4 กลุ่มสำคัญ คือ บุคลากรสนับสนุนทางวิชาการ (ศึกษานิเทศก์/นักวิชาการ) ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอน 2) ประเมิน ตรวจสอบระดับสมรรถนะของบุคลากรและจัดทำแผนการพัฒนาดำเนินการ คือ (1) การพัฒนาผ่านการเรียนรู้ฝึกอบรมต่าง ๆ ตามความต้องการ และ (2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง 3) พัฒนาบุคลากรอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้สอนที่ต้องเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การเชื่อมโยงสู่การทำงานของตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดให้มีพี่เลี้ยงที่พร้อมเรียนรู้ไปด้วยกัน 4) สร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดย (1) สร้างเงื่อนไขและวัฒนธรรมเพื่อกระตุ้นให้ครูเกิด

การทำงานร่วมกันอย่างมืออาชีพ (2) ให้คุณค่าครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนและมีการสอนที่ดีเยี่ยม และใช้ประโยชน์จากการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3) พัฒนาช่องทางการเรียนรู้สำหรับครู ผ่านออนไลน์ และ 5) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้บริหารเชิงวิชาการเพื่อเป็นแบบอย่าง ที่ดีมีความสามารถในการทำงานเชิงวิชาการ ตระหนักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาในระดับนั้น ๆ

2. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก โดยใช้หลักสูตรเดิมและการวัดและประเมินผล

2.1 การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกโดยใช้หลักสูตรเดิม มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) สร้างความเข้าใจแนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก และ 2) ให้การสนับสนุน ชี้แนะและช่วยเหลือสถานศึกษาในการดำเนินงาน

สถานศึกษา กำหนดนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียน การสอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งอาจจะมีสาระ/แนวทางบางส่วนที่ไม่สอดคล้อง กับหลักสูตรเดิมที่กำหนดไว้ โดยเน้นการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกและนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการออกแบบการสอนที่มีลักษณะ ดังนี้ 1) มีการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ อะไรในการสร้างสมรรถนะ นั้น ๆ 2) มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะโดยการให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 3) เน้นการนำตนเองในการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามความสามารถ ของผู้เรียน 4) เน้นการเรียนรู้แบบรู้จริง 5) เน้นการจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ฝึกนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ และ 6) เน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ ของตน โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันตามความถนัดและความสามารถ

2.2 การวัดและประเมินผล เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด กำหนดนโยบายการปรับเปลี่ยนแนวคิด แนวทาง ระบบ กลไก และการวัดและประเมินผล

สถานศึกษา ปรับเปลี่ยนแนวคิด ระบบ แนวทางการวัดและประเมินผลที่เป็นไปเพื่อการ พัฒนาผู้เรียน และโดยไม่เน้นการจัดลำดับการแข่งขันและการเปรียบเทียบ โดยมีจุดเน้น ดังนี้ (1) เน้นการวัด และประเมินผลตามความพร้อมของผู้เรียน เน้นการวัดสมรรถนะ หรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถ ที่เป็นองค์รวม (2) ปรับระบบการรายงานผลการเรียนที่ระบุสิ่งที่ทำได้ไม่ใช่เพียงการบอกค่าคะแนนเฉลี่ย โดยรวม และ (3) ใช้ผลการเรียนเพื่อการส่งต่อสู่การศึกษาในชั้นเรียนที่สูงขึ้น ตามความถนัดและ ความต้องการ โดยอาจจะไม่ต้องมีการสอบแข่งขันเข้าเรียนในระดับสูงขึ้น

ช่วงที่ 2 ช่วงทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติและจัดระบบงาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การทบทวนมาตรฐานการศึกษา

การทบทวนมาตรฐานการศึกษาเป็นการใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสมในการทำงาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดตั้งคณะทำงานทบทวนมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ โดยเพิ่มเติมลักษณะสำคัญตามบริบท สิ่งแวดล้อม จุดเน้น ลักษณะผู้เรียน และพัฒนาการตามช่วงวัย

2. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงาน

2.1 การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมในการทำงาน ทำให้สามารถนำมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา การดำเนินการมีจุดเน้นเช่นเดียวกับช่วงแรก เพียงแต่ในช่วงนี้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา สารและจุดเน้นเป็นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นบทเรียนที่เป็นรูปธรรมจากพื้นที่นำร่องในแง่มุมต่าง ๆ

2.2 การพัฒนาบุคลากร ควรดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง จากการเรียนรู้ร่วมกันบนฐานการทำงานพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง โดย 1) ทบทวนสมรรถนะของบุคลากร และนำสู่การประเมินตนเองและการวางแผนการพัฒนาตนเอง 2) จัดระบบกลไกการพัฒนาผู้สอน เช่น การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การเชื่อมโยงการทำงานสู่ความก้าวหน้าในการทำงาน การเรียนรู้ร่วมกัน และการจัดพี่เลี้ยง เป็นการเรียนรู้บนฐานการทำงานพัฒนาผู้เรียนจากบริบทห้องเรียนจริง และ 3) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารเชิงวิชาการ ตระหนักในการพัฒนาผู้เรียน และการร่วมเรียนรู้ และมีการสร้างระบบ กลไก สนับสนุนผู้สอนให้ปฏิบัติงานพัฒนาผู้เรียน

2.3 การกำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อการได้รับข้อมูลจากการปฏิบัติงาน และใช้ข้อมูลในการวางแผนช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเหมาะสม มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุน 1) ดำเนินการกำกับ ติดตามการทำงาน นำมาตรฐานสู่การปฏิบัติที่เต็มรูปแบบมากขึ้นและมีจุดเน้นที่ผลการพัฒนาผู้เรียน 2) จัดหน่วยปฏิบัติงาน กำกับ ติดตามและประเมินผลและการสนับสนุนในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากขึ้น เน้นการเชื่อมโยงกับเครือข่ายเทคโนโลยีและการจัดทำฐานข้อมูลการปฏิบัติงานเพื่อการปรับปรุงนโยบายให้ทันท่วงที และ 3) นำข้อมูลมาจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้พิจารณาปรับปรุงพัฒนางาน

2.4 การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา ที่เหมาะสมจะสะท้อนผลการพัฒนาผู้เรียน เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการทำงานของหน่วยงาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดระบบการประเมินผลการศึกษา ทั้งประเมินการศึกษาภายในและประเมินการศึกษาภายนอก ดังนี้ 1) การประเมินการศึกษาภายใน โดยสถานศึกษาประเมินตนเองปีละ 1 ครั้ง โดยรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา และประเมินผลการพัฒนาลักษณะผู้เรียนที่สถาบันกำหนดเพิ่มเติม และรายงานแนวทางในการพัฒนางาน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาก้าวต่อไป และ 2) การประเมินการศึกษาภายนอก โดยสถานศึกษาที่ดำเนินการ ได้ดี สามารถรับการประเมิน 4-5 ปีต่อครั้ง ส่วนสถานศึกษาที่ยังต้องรับการช่วยเหลือสามารถรับการประเมินถี่ขึ้นตามความต้องการจำเป็น โดยสถานศึกษาเลือกระบบ/หน่วยงานและผู้ประเมินได้เอง

3. การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

3.1 *การพัฒนาหลักสูตร* หลักสูตรที่ดีต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท สังคม การปรับหลักสูตรให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาใหม่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ หลังจากปรับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับแล้ว นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรใหม่ร่วมกับข้อมูลบริบทต่าง ๆ ตลอดจนปรับกฎ ระเบียบ และเกณฑ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน โดยเน้น 1) ปรับหลักสูตรใหม่ให้เป็นหลักสูตร ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ที่มีลักษณะดังนี้ (1) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (2) เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (3) ยึดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต (4) กำหนดระดับความสามารถให้มีความ ต่อเนื่องกัน (5) เป็นหลักสูตรฐานปฏิบัติ/ทักษะ ไม่ใช่หลักสูตรฐานความรู้ (6) เป็นหลักสูตรที่มุ่งสู่การทำได้ (7) เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน (8) เป็นหลักสูตรบูรณาการ ที่ส่งเสริมการใช้ความรู้ข้ามศาสตร์ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic) (9) เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนสมรรถนะได้ ตามความต้องการของผู้เรียน ครู สังคม และโลก และ (10) ใช้สมรรถนะ เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ และ 2) เน้นจัดหลักสูตรที่หลากหลายยืดหยุ่น ทั้งหลักสูตรระยะยาวและระยะสั้น ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ทันทีและสามารถกลับมาเรียนต่อยอดที่สถาบันหรือทางออนไลน์

3.2 *การจัดการเรียนการสอน* เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน จึงต้องมุ่งเน้น ให้ได้เรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติ และใช้ความรู้ได้จริงในชีวิตและการแก้ปัญหาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา จัดระบบการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือให้ครูได้มีความรู้ ความตระหนัก และมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก โดยเรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติ และใช้ความรู้ได้จริงในชีวิต และการแก้ปัญหาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันเน้นการบูรณาการ ข้ามศาสตร์ เน้นการนำตนเองในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบรู้จักจริง และเรียนรู้จากเทคโนโลยี จัดการเรียนรู้ ในลักษณะการผสมผสาน คือ เรียนรู้ทางออนไลน์และเรียนรู้แบบพบกันในห้องเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบันตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน นำโปรแกรมทันสมัยที่ทำให้เรียนรู้เนื้อหา สาระต่าง ๆ

3.3 การวัดประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา สร้างความตระหนักและจัดระบบการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลที่เป็น การวัดฐานสมรรถนะ เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียน เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินตนเองและนำตัวเองในการพัฒนาให้ก้าวหน้าในการเรียน ไม่ใช่ผลการวัดในการเปรียบเทียบ ลักษณะสำคัญ มีดังนี้ 1) การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ เป็นการประเมินแบบ Formative Assessment 2) ใช้ประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากการปฏิบัติหรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน รวมถึงการประเมินตนเอง และการประเมินโดยเพื่อน 3) ประเมินผลการเรียน โดยให้ผู้เรียนแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ 4) ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น 5) ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อม และเป็นการประเมินความก้าวหน้าตามอัตราของตนเอง และ 6) การรายงานผลเป็นการให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนและเชื่อมโยงสู่การเข้าสู่งาน/การประกอบอาชีพและการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น

3.4 การจัดสื่อ แหล่งเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้และงบประมาณสนับสนุน การเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรตระหนักในความสำคัญของการจัดสื่อ แหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ในการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ โดยต้องจัดสิ่งต่าง ๆ สนับสนุน ดังนี้ (1) ใช้สื่อเทคโนโลยี (2) จัดแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีครอบคลุมทั้งสถานที่จริงในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ อีกทั้ง แหล่งเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปประยุกต์ใช้จริง (3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ภายในและเครือข่ายการเรียนรู้จากต่างประเทศเพื่อการสนับสนุน การทำงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ และ (4) จัดงบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งงบประมาณสนับสนุน การเรียนรู้ของผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน รวมทั้งผู้ปกครองที่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาด้วย ซึ่งอาจจะต้องวางระบบการจัดสรรงบประมาณแนวใหม่ที่มีความเหมาะสม

3) แนวทางการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ: การอาชีวศึกษา ช่วงที่ 1 ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม มีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงาน

1.1 การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ เพื่อสื่อสารสร้างความชัดเจนกับผู้เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจในการขับเคลื่อนงานต่อไป มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

หน่วยงานต้นสังกัด 1) ผู้บริหารระดับนโยบายให้ความสำคัญในการนำมาตราฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติ 2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตราฐานการศึกษาของชาติ มาตราฐานการอาชีวศึกษา และการทำงาน 3) จัดทำสรุปสาระเพื่ออธิบายมาตราฐานการอาชีวศึกษา 4) จัดทำรายการกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุม ทัวถึง 5) ออกแบบและจัดทำสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจ และ 6) ชี้แจง สื่อสาร สร้างการรับรู้สู่สถานศึกษา โดยประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางหลากหลายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ให้พร้อมขับเคลื่อนการทำงาน

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) พัฒนาระบบการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) กำหนดแผนในการดำเนินงานเป็นช่วง ๆ แต่ละระยะ อย่างชัดเจน และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

1.2 การพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ คือ
หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) จัดทำสมรรถนะสำคัญในการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรอาชีวศึกษา และรายละเอียดของเกณฑ์ที่ระบุระดับการปฏิบัติที่ชัดเจนโดยเฉพาะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาต้องมีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ การเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมือง ที่เข้มแข็ง 2) พัฒนาครูโดยการฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการอย่างจริงจัง 3) พัฒนาครูและบุคลากร อาชีวศึกษาแบบ Premium Course/Team Teaching 4) กำหนดจุดเน้นการพัฒนาครูและบุคลากร อาชีวศึกษาเพื่อฝึกทักษะประสบการณ์จริง ดังนี้ (1) วิชาชีพครู วิชาชีพตามสาขาและประสบการณ์ในวิชาชีพ ตามสาขา (2) พัฒนาครูร่วมกับภาคเอกชนและสถานประกอบการ (3) พัฒนาครูในการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการสอน การสืบค้นความรู้ และการแลกเปลี่ยนความรู้ (4) พัฒนาครูให้เชี่ยวชาญในด้านเทคนิคการสอน ในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการสอนแบบบูรณาการรายวิชา และ Module 5) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา 6) มีระบบครูพี่เลี้ยงระหว่างครู รุ่นเก่าและรุ่นใหม่ 7) มีระบบส่งเสริมสนับสนุน ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีเส้นทางการทำงานอย่าง บูรณาการต่อเนื่องเชื่อมโยงผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามมาตราฐานการอาชีวศึกษา 8) ส่งเสริมการทำวิจัย และพัฒนานวัตกรรม 9) จัดให้มีชุมชนแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 10) ลดภาระงานอื่นของครู เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานสอนและมีเวลาในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มขึ้น

1.3 การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการวางระบบการพัฒนาคุณภาพ และประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตราฐานการศึกษาและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน การพัฒนาสถานศึกษาในโอกาสต่อไป มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา 1) ดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด โดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้เป็นไปตามมาตรฐาน การอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ให้บรรลุตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะ ของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ 2) ด้านการจัดการอาชีวศึกษา และ 3) ด้านการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้เพื่อเป็นการประกันว่าการจัดการอาชีวศึกษามีมาตรฐานและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ระดับชาติ และ 2) มีการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอาชีวศึกษา

1.4 การกำกับติดตาม เป็นการกำกับติดตามให้คำแนะนำ ส่งเสริมช่วยเหลือ เพื่อให้ได้ ข้อมูลสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม มีแนวทางการดำเนินการ คือ

1) ติดตามผลและให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องโดยใช้ระบบเทคโนโลยี และ 2) กำกับ ติดตามผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ การประชุมผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาใช้กระบวนการ นิเทศโดยศึกษานิเทศก์ สถานศึกษารายงานประเมินตนเองเน้นการกำกับ ติดตามผลที่เกิดกับผู้เรียน และเชื่อมโยงสู่กระบวนการทำงาน

2. การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรอาชีวศึกษาที่เน้นสมรรถนะและการฝึกปฏิบัติจริง

2.1 ทบทวนปรับปรุงหลักสูตร ในการนำมาตราฐานการปฏิบัติที่เน้น ลักษณะหลักสูตร ที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่จะช่วยเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยชี้แนะ กำหนดทิศทาง ความต้องการมาตรฐาน และคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานอาชีพและความต้องการตลาดแรงงาน 2) จัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานของสถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ มาตรฐานฝีมือแรงงาน และมาตรฐานระดับสากล เน้นการออกแบบหลักสูตรร่วมกับผู้ใช้ 3) จัดทำ แนวทางการนำมาตรฐานการอาชีวศึกษาสู่การปฏิบัติ และแนวทางการเชื่อมโยงมาตรฐานสู่การทำงาน 4) จัดหลักสูตรที่หลากหลายกับผู้เรียน 5) จัดทำหลักสูตรมาตรฐานสากลร่วมกับต่างประเทศ อาทิ หลักสูตร ปวส.ช่างอากาศยานตามมาตรฐานของ ICAO ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลระดับโลก

2.2 การพัฒนาผู้เรียนที่เน้นสมรรถนะและการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาผู้เรียนให้เกิด คุณลักษณะตามมาตรฐาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา 1) ครูและบุคลากรอาชีวศึกษาทำความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการอาชีวศึกษา สมรรถนะวิชาชีพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทำความเข้าใจหลักสูตร นวัตกรรม แนวทางในการพัฒนาผู้เรียน และแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 2) วิเคราะห์ความสอดคล้องของผลลัพธ์ การเรียนรู้กับสาขาวิชามาตรฐานวิชาชีพในหลักสูตร หากไม่ครบถ้วน ควรกำหนดเพิ่มเติม 3) จัดการศึกษา รูปแบบทวิภาคี เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ บูรณาการทั้งโลกวิชาการ และโลกอาชีพ 4) มีการจัด การเรียนการสอนที่เน้น Active Learning ในหลากหลายรูปแบบ และ 5) จัดสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี และงบประมาณที่มีความเหมาะสม เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ช่วงที่ 2 ช่วงทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติและจัดระบบงาน

1. การทบทวนมาตรฐานการอาชีวศึกษา

การทบทวนมาตรฐานการอาชีวศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) จัดตั้งคณะทำงานทบทวนมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ โดยเพิ่มเติมลักษณะสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษา 2) ประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อ ให้การสนับสนุน กำกับ ประเมินผล และ 3) จัดตั้งคณะทำงานช่วยเหลือ สนับสนุน และประเมินผลในภาพรวม

2. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงาน

2.1 การบริหารจัดการทั้งระบบ การบริหารจัดการทั้งระบบจะหนุนเสริมการปรับ และนำมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสู่การพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

หน่วยงานต้นสังกัด 1) ผู้บริหารและทีมงานระดับนโยบายให้ความสำคัญ และสร้างความตระหนักในการใช้มาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษายุค 4.0 2) ปรับระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม วิเคราะห์มาตรฐานเพื่อหาความสัมพันธ์และสอดคล้องกระจายการมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการ 3) สร้างผู้นำ เพื่อการเปลี่ยนแปลง ในทุกระดับและมีระบบเสริมแรงจูงใจ 4) สร้างแนวร่วมทุกภาคส่วน ภาคีเครือข่ายอาชีวะ รวมถึงครู ผู้เรียน ผู้ปกครองได้รับรู้ ตระหนัก เข้าใจ ในการนำมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยสื่อสารประชาสัมพันธ์ เป็นวงกว้างเพื่อไปในทิศทางเดียวกัน และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษา และ 5) ประเมินและจัดปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนมาตรฐานสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) แสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการ ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา 2) จัดให้มีระบบแพลตฟอร์ม เพื่อใช้บริหารให้ทันต่อยุคสมัย มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน 3) เทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ กับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและสภาพทางเศรษฐกิจ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ 5) ให้มีการนำร่องการนำมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติ ในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 6) สร้างการมีบทบาทและมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า และ ผู้ปกครอง 7) เพิ่มโอกาสและทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียน หรือตั้งกองทุนเพื่อสร้างความร่วมมือ ในการพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ 8) สร้างความเข้มแข็งระบบงานแนะแนว ให้กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา 9) สร้างเวทีสำหรับนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของนักศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา 10) สร้างการรับรู้ และภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณะว่าอาชีวศึกษา คือแหล่งผลิตและยกระดับฝีมือแรงงาน ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ 11) จัดให้มีการเชื่อมโยงและบูรณาการการใช้ข้อมูล (Big Data) ทั้งด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงข้อมูลของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการให้ นำไปใช้ประโยชน์ 12) ยกกระดับและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาน้อย และ 13) มีกฎหมายเฉพาะสำหรับบุคลากรอาชีวศึกษาเช่นเดียวกับอุดมศึกษา เพื่อบรรจุแต่งตั้ง สรรหา

บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะมาเป็นบุคลากรอาชีวศึกษา ตลอดจนมีเส้นทางความก้าวหน้าตามสมรรถนะและความสามารถ

2.2 การส่งเสริมพัฒนาครู/ผู้สอน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูทั้งองค์ความรู้ รูปแบบเทคนิค วิธีการสอน ให้ก้าวทันเทคโนโลยี เรียนรู้ปฏิบัติจริงจากสถานประกอบการหรือแหล่งอาชีพที่แท้จริง เพื่อสร้างครูอาชีวศึกษาให้มีทักษะปฏิบัติหรือสมรรถนะในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างแท้จริง 2) ปรับเกณฑ์สัดส่วนจำนวนครู : นักศึกษาของอาชีวศึกษาใหม่ตามมาตรฐานการจัดองค์ความรู้ด้านอาชีพแต่ละสาขาวิชา 3) จัดให้มีหน่วยงานสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนาครูให้มีประสบการณ์วิชาชีพโดยศึกษาและสร้างประสบการณ์ในสถานประกอบการ 4) จัดระบบการสร้างเครือข่ายสถานประกอบการ/สถานที่ฝึกงานร่วมเรียนรู้และพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพ 5) ปรับ Mindset ครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน เพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต และ 6) จัดให้มีการประเมินเพื่อรักษาสถานภาพวิทยฐานะครู

2.3 การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการปรับระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้ยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด จัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนสถานศึกษาเกี่ยวกับระบบ หน่วยงานและผู้ประเมินทั้งการประเมินภายในและการประเมินภายนอก

สถานศึกษา 1) ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน โดยสถานศึกษาประเมินตนเอง ปีละ 1 ครั้ง เน้นการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาและลักษณะผู้เรียนที่สถานศึกษากำหนดเพิ่ม และนำผลการประเมินมาปรับระบบการบริหารจัดการ และ 2) ประเมินคุณภาพการศึกษานอก 4 - 5 ปีต่อครั้ง โดยสถานศึกษาเลือกระบบ/หน่วยงานและผู้แทนเข้าร่วมประเมินได้เอง

2.4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุน เป็นกลไกที่จะทำได้ข้อมูลการทำงานที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนางาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) จัดระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยเน้นการทำงานอย่างกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาผู้เรียน 2) จัดทำฐานข้อมูลที่ได้จากการกำกับ ติดตาม ประเมินผล เพื่อใช้ในการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเหมาะสม และ 3) ร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการประเมินคุณภาพภายนอก และนำผลการประเมินมาร่วมพัฒนาสถานศึกษา

สถานศึกษา 1) ผู้บริหารให้ความสำคัญพิเศษ ติดตามด้วยตนเอง เน้นการใช้ระบบเทคโนโลยีในการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการทำงานของครู โดยสื่อสารแบบสองทางหรือหลายช่องทาง 2) นิเทศ ติดตามเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนา 3) ถอดบทเรียนทุกระยะเพื่อการประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) ติดตาม รายงาน สะท้อนเติมเต็ม และสร้างระบบสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติที่ดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย

3. การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

3.1 การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา 1) พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐาน การอาชีวศึกษา มาตรฐานอาชีพ และบริบทต่าง ๆ โดยเน้น (1) จัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะที่หลากหลาย ยืดหยุ่น คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ทันที และสามารถกลับมาเรียนต่อยอดที่สถานศึกษาหรือทางออนไลน์ โดยมีการ Reskill Upskill ได้ทั้งกลุ่ม วัยเรียน วัยแรงงาน และประชาชนทั่วไป ออกแบบหลักสูตรให้ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงานและเป็นสาขาอาชีพในยุค 4.0 (2) มีการกำหนดสมรรถนะวิชาชีพแต่ละช่วงชั้น และให้มีการประเมินผลตามช่วงชั้นเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (3) ปรับหลักสูตรใหม่ทั้ง ปวช. ปวส. ให้เป็นหลักสูตร เน้นสมรรถนะทางด้านวิชาชีพที่บูรณาการเชื่อมโยงทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และมาตรฐานการอาชีวศึกษา (4) หลักสูตรต้องกำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถต่าง ๆ ได้แก่ การสื่อสาร ทางบวก ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะชีวิต ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะ ทางอาชีพ ทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะการสะท้อนความคิด การวิพากษ์เพื่อสร้างนวัตกรรมและเป็น ผู้ประกอบการที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่รู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต นำความรู้ไปใช้ในการปรับตัว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสุขภาพ คุณภาพชีวิต สังคม และประเทศชาติ และ 2) ให้มีกระบวนการ ช่วยเหลือ สนับสนุน และเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปสู่วิชาเรียน สถานประกอบการและสถานฝึกงานอาชีพมีการประเมินการใช้หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3.2 การจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา 1) สถานศึกษาเน้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่มีเป้าหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยตนเอง เรียนรู้จากพี่ เพื่อน จากผู้เชี่ยวชาญ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานประกอบการ และเรียนรู้ในรูปแบบทวิภาคี ผู้เรียนได้ทำแผนธุรกิจ ช่วยต่อยอดเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชน จัดการเรียนรู้อ ในลักษณะการผสมผสาน คือ ทางออนไลน์ สื่อเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล และเรียนรู้แบบพบกันในห้องเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน 2) จัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นที่จัดให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ แตกต่างกันได้ 3) ผู้สอนเน้นบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและสามารถทำเป็นตัวอย่างแก่ผู้เรียนได้ การจัดการเรียนการสอนแบบ Learning by Doing, PBL, WIL ได้อย่างมีคุณภาพ และ 4) จัดให้มีระบบ Fast Track ในการสำเร็จการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีสมรรถนะตามที่กำหนดอย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่ออาชีพ Learn to Do/Know and Do แต่ไม่ใช่ Learn to Know

3.3 การวัดและประเมินผล มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถานศึกษา 1) เน้นการประเมินตามสภาพจริง จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติหรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง และการประเมินโดยเพื่อน 2) ประเมินผลการเรียน โดยให้ผู้เรียนแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ หากยังไม่ผ่านการทดสอบว่าเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม 3) การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการประเมินแบบ Formative Assessment ซึ่งเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้เรียนโดยใช้วิธีที่หลากหลาย 4) เน้นกระบวนการวัดและประเมินผลผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อวัดความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะการปฏิบัติงานรวมทั้งจัดทำระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิตและเทียบโอน เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานและตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต้องทดสอบใหม่เพื่อได้รับใบรับรองเพิ่มเติม 5) การประเมินที่เป็นการตัดสินผลการเรียนรู้มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ 6) ผู้เรียนจะได้รับการประเมินเมื่อพร้อมและเป็นความก้าวหน้าตามอัตภาพของตนเอง 7) การรายงานผลเป็นการให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนที่เชื่อมโยงเข้าสู่การทำงาน/การประกอบอาชีพ และการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น และ 8) นำระบบ Portfolio ที่ระบุสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนมาเชื่อมโยงกับการวัดมาตรฐาน และคุณภาพอาชีพศึกษามากกว่าผลจากการสอบ V-NET ซึ่งวัดเพียงสมรรถนะแกนกลาง

4) แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ: การอุดมศึกษา

ช่วงที่ 1 ช่วงเชื่อมต่อและหาแนวทางที่เหมาะสม มีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงาน

1.1 การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ โดยใช้วิธีการหลากหลายช่องทาง เพื่อสร้างความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาและเข้าใจความครอบคลุมเชื่อมโยงกับระดับอื่น มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ เตรียมการดำเนินการ 2) กำหนดคณะทำงานของสถาบัน/มหาวิทยาลัย เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ สร้างความเข้าใจ หลากหลายช่องทาง ครอบคลุมทุกกลุ่มและรับข้อมูลย้อนกลับ 3) ดำเนินการตรวจสอบผลการประชาสัมพันธ์ และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงต่อเนื่อง และ 4) คณะทำงานประชาสัมพันธ์ดำเนินการครอบคลุมทุกมหาวิทยาลัย สถาบัน และองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทาง ต่าง ๆ ถึงระดับประชาชน ผู้ใช้บัณฑิต สถานประกอบการ บริษัท องค์กรต่าง ๆ เพื่อเข้าใจเป้าหมายหลักของชาติ

สถาบัน ต้องเข้าใจลักษณะสำคัญที่กำหนดและความเชื่อมโยงกับมาตรฐานระดับอื่น รวมทั้งเชื่อมโยงกับงานอาชีพเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม

1.2 การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากร การพัฒนาคณาจารย์ด้านการเรียนการสอน เชื่อมโยงบูรณาการเสริมพลังกับด้านการวิจัยและนวัตกรรม มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด และสถาบันทางการศึกษา 1) กำหนดคุณลักษณะสำคัญ สมรรถนะ สำคัญภายใต้กรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ ผสมกับพันธกิจหรือจุดเน้นเฉพาะด้านของมหาวิทยาลัย/สถาบัน 2) ดำเนินการพัฒนาบุคลากร คณาจารย์ มีจุดเน้น ดังนี้ (1) เรียนรู้จากงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้สามารถพัฒนาผู้เรียน (2) มีคุณลักษณะและสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในวิชาชีพ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในการพัฒนาที่ยั่งยืน (3) ใส่ใจความเข้าใจคุณลักษณะผู้เรียน ควบคู่กับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน การฝึกปฏิบัติการทำงานในแหล่งฝึกหรือในชุมชน (4) จัดการอบรมปฏิบัติการสอน เชิงบูรณาการการเรียนการสอนเชิงสมรรถนะ หรือรูปแบบวิธีต่าง ๆ มีตัวอย่างการจัดการเรียนการสอน ในศาสตร์นั้น ๆ หรือศาสตร์ที่สอดคล้องที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี 3) จัดระบบส่งเสริมคณาจารย์ ทั้งการสร้าง ความเข้าใจและทักษะการเอื้ออำนวย การเสริมกำลังใจหรือตอบแทนในการพัฒนาผู้เรียน 4) พัฒนาคณาจารย์ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน สร้างความตระหนักในหลักการบูรณาการ ศาสตร์ต่าง ๆ ลดการยึดเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นหลัก เปลี่ยนเป็นการจัดการเรียนการสอนที่จัดสถานการณ์ ให้ผู้เรียนได้ใช้เนื้อหาสาระ ทักษะ รวมทั้งคุณลักษณะที่กำหนด และ 5) จัดระบบการบริหารจัดการ การสนับสนุนคณาจารย์ให้เรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณาจารย์ องค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ

1.3 การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณ ควรยึดหลักความมีอิสระของงาน ลดขั้นตอนการดำเนินงานตามระเบียบราชการ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) ควรกำหนดนโยบายและดำเนินการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนรู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรม นำไปใช้ประโยชน์ ในสังคมในฐานะพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) ควรกำหนดนโยบายสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย/สถาบัน กับภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรมหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่เพื่อรวมพลัง และ 3) ควรกำหนดให้มีหน่วยงาน ทดสอบคุณสมบัติตามมาตรฐานการศึกษาของชาติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรการสอนและการวัดและประเมินผล มีแนวทางการดำเนินการ คือ สถาบันการศึกษา 1) ควรพิจารณามาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการปรับ หรือพัฒนาหลักสูตร โดยคุณลักษณะที่เน้น คือ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) ควรสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคต่าง ๆ เน้นการสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงจากการศึกษา ระดับที่ต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน รวมทั้งเชื่อมโยงกับการพัฒนา กำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศ 3) ควรขับเคลื่อนแนวทางการนำมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่การปฏิบัติ (ประกาศ ณ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561) สู่การปฏิบัติ 4) ควรจัดการศึกษาหลักสูตร ต่างๆ โดยบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัย สร้างสรรค์นวัตกรรมและการบริการวิชาการ ที่มีการใช้ประโยชน์ในสังคม และ 5) คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดจุดเน้นการวัดและประเมินผล ที่เน้นผลงานที่เป็นนวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศาสตร์และคุณสมบัติเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคม ใช้การประเมินที่หลากหลาย

1.5 การประเมินคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพ ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันว่าจัดการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามระบบและกลไกการดำเนินการตามกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

สถาบันการศึกษา ดำเนินการตามระบบและกลไกการดำเนินการตามกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

สมศ. หรือหน่วยงานด้านการประกันคุณภาพ ศึกษาวิจัยกำหนดองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้สำคัญในการตรวจสอบ ประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม ลดภาระในการปฏิบัติงานของสถาบันการศึกษา

1.6 การกำกับติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษา 1) จัดให้มีผู้ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ประเมินผล มีความเข้าใจชัดเจน และดำเนินการในลักษณะการเน้นบรรยากาศการทำงานที่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันและการหาทางช่วยเหลือ และ 2) จัดระบบ/รูปแบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลหลายลักษณะ เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมสื่อสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงหรือตัดสินใจอย่างเหมาะสมและมีหลักฐานตรวจสอบได้

ช่วงที่ 2 ช่วงทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติและจัดระบบงาน

1. การทบทวนมาตรฐานการอุดมศึกษา ทบทวนมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) ประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการกำกับ ติดตามและประเมินผล และข้อมูลการนำร่องที่ผ่านมา และ 2) ทบทวนมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สถาบันการศึกษา กำหนดตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับบริบทเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาในระดับนั้น ๆ

2. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงาน

2.1 การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ดำเนินการที่มีจุดเน้นเช่นเดียวกับช่วงแรก เพียงแต่ในช่วงนี้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระและจุดเน้น เป็นการนำเสนอข้อมูลบทเรียนที่เป็นรูปธรรมจากพื้นที่นำร่องในแง่มุมต่าง ๆ มีแนวทางการดำเนินการ คือ 1) จัดทำสื่อหลายรูปแบบ นำเสนอข้อมูลรายละเอียดที่มีการอธิบายมาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับฉบับใหม่และ 2) จัดทำแหล่งรวบรวมแนวทางที่สามารถพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจน เข้าถึงง่าย หลากหลาย

2.2 การกำกับ ติดตาม มีแนวทางการดำเนินการ คือ การกำกับ ติดตาม การนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติที่เต็มรูปแบบมากขึ้น โดยจัดหน่วยปฏิบัติงานกำกับติดตามประเมินผล และการสนับสนุนในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีความคล่องตัว ในการแก้ปัญหา เน้นการเชื่อมโยงการปฏิบัติการด้วยเครือข่ายเทคโนโลยี และการจัดทำฐานข้อมูล การปฏิบัติงานที่เข้าถึงง่าย

2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด 1) นำข้อมูลมาตรฐานการอุดมศึกษาที่ปรับใหม่ที่สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติมาใช้ในการปรับระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการกำหนด มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และกำหนดมาตรฐานเชิงกระบวนการสำคัญที่ส่งเสริมมาตรฐานด้านคุณภาพ ผู้เรียน และ 2) เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเลือกระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท ของตนเองโดยหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับระบบการประเมินหน่วยงานและผู้ประเมิน ที่มีคุณภาพ

สถาบันการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเน้นการจัดระบบ กลไก เพื่อส่งเสริม/ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน ดังนี้ 1) การประเมินการศึกษาภายในโดยสถานศึกษาเลือกระบบ/ หน่วยงาน และผู้ประเมิน มีการประเมินตนเองปีละ 1 ครั้ง โดยเน้นการรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนตาม มาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนที่สถานศึกษากำหนด และรายงานแนวทาง ในการพัฒนางานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป และ 2) การประเมินการศึกษานอก ดำเนินการ อย่างน้อย 4 - 5 ปีต่อครั้ง โดยสถานศึกษาเลือกระบบ/หน่วยงานและผู้ประเมินได้เอง ผู้ประเมินส่วนหนึ่งเป็น ผู้ที่มาจากองค์กรวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น

3. การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

3.1 การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาควรหลากหลาย ยืดหยุ่น มีทั้งหลักสูตรให้ปริญญาและไม่ให้ปริญญา ใช้เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ใช้การเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในการจัดการเรียนการสอน

สถาบันการศึกษา 1) ควรมีนโยบายและกำหนดให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีเป้าหมาย เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ ควรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะมากกว่าเป็นหลักสูตรเนื้อหาหรือหลักสูตร เน้นทักษะ และ 2) ให้มีการกำหนดสมรรถนะหลักให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณลักษณะผู้เรียนและพลเมือง ที่เข้มแข็ง และควรกำหนดสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

3.2 การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะมุ่งผลลัพธ์ ที่ผู้เรียนทำได้จริงอย่างมีคุณภาพตามระดับที่หลักสูตรกำหนดไว้ มีแนวทางการดำเนินการ คือ

หน่วยงานต้นสังกัด สร้างกลไกระบบขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกในการพัฒนาผู้เรียน สู่การเป็นบัณฑิตที่มีสมรรถนะสู่ศตวรรษที่ 21 และสามารถนำองค์ความรู้และนวัตกรรมสู่การพัฒนาสังคม ทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลก

สถาบันการศึกษา 1) ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยคณาจารย์ต้องสามารถ ออกแบบและจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกได้อย่างหลากหลาย เกิดสมรรถนะในตัวผู้เรียนสามารถ ทำได้ในระดับที่กำหนด เมื่อจบหลักสูตรแล้วสามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต และ 2) ควรจัดหลักสูตรระยะสั้นที่มีการร่วมมือกับองค์กรหรือแหล่งปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนา สมรรถนะในการทำงาน

3.3 การวัดและประเมินผล มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถาบันการศึกษา 1) วางระบบและให้ความสำคัญในการวัดและประเมินผลระหว่าง กระบวนการ (Formative Assessment) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ผู้เรียนประเมินตนเองควบคู่กับ คณาจารย์ ส่งเสริมผู้เรียนมุ่งพัฒนาความก้าวหน้าไปตามระดับสมรรถนะของตน และเน้นการประเมินการปฏิบัติการ และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บัณฑิตหรือบุคลากรในแหล่งงานร่วมประเมินกับคณาจารย์ และตัวผู้เรียนเอง 2) ส่งเสริมให้คณาจารย์/ผู้สอนวิจัยพัฒนาวิธีการและเครื่องมือวัดสมรรถนะผู้เรียน ระดับอุดมศึกษาในสาขา 3) ควรจัดให้มีคณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาหรือคัดสรรเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มี ประสิทธิภาพ หลากหลายและเพียงพอสำหรับการวัดและประเมินผลในหลักสูตร และ 4) การประเมิน เพื่อตัดสินผู้เรียนตามหลักสูตรควรเน้นที่สมรรถนะและลดการประเมินแยกส่วนความรู้ ทักษะ ลดการวัดผล แบบย่อย ๆ (Bite-Sized Test) ซึ่งทำให้เสียเวลาในการฝึกฝน การใช้ความรู้ให้ใช้งานได้

3.4 การจัดเครือข่ายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อ และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีแนวทางการดำเนินการ คือ

สถาบันการศึกษา 1) ควรกำหนดเครือข่ายร่วมพัฒนาบัณฑิตที่เหมาะสมกับศาสตร์สาขา ต่าง ๆ กำหนดงบประมาณโครงการหรือกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยกับเครือข่ายได้ร่วมพลัง (Synergy) ในการพัฒนาผู้เรียน 2) ควรพัฒนาหรือจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย และ 3) จัดงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ฝึก หอปฏิบัติการที่ทันสมัย จัดระบบการใช้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

กล่าวโดยสรุป แนวทางของการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ สู่การปฏิบัติ มีระดับความเข้มข้นในการปฏิบัติที่แตกต่างกันใน 4 ลักษณะ ดังนี้ ระดับ 1 การดำเนินการ ตามแนวทางเดิม คือ การดำเนินการตามแบบเดิมที่เคยดำเนินการอยู่ ระดับ 2 การดำเนินการเพิ่มเติม คือ การดำเนินการตามแบบเดิมแต่มีการเติมในรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ระดับ 3 การเร่งรัดการดำเนินงาน คือ การดำเนินการที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม และเน้นย้ำให้มีการดำเนินการ และระดับ 4 การปฏิบัติเข้มข้น คือ การดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง และเป็นการปฏิบัติที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ดังนี้ 1) การทำงานด้านหลักสูตรการสอนและการวัดและประเมินผล และ 2) การบริหารจัดการ ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นย่อย คือ (1) การประชาสัมพันธ์ (2) การพัฒนาบุคลากร (3) การดำเนินการนำร่อง (4) การกำกับติดตาม และ (5) การประกันคุณภาพการศึกษา

2.3 ปัจจัยความสำเร็จในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

จากการสังเคราะห์การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติจากประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศแคนาดา ฟินแลนด์ ญี่ปุ่น โปตุเกส เม็กซิโก สิงคโปร์ เยอรมนี และออสเตรเลีย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Chompucot, 2011; Viennet & Pont, 2017; Al-Sabaawe et al., 2019; Parikh, 2020) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ มีดังนี้

1. ระดับนโยบาย

ปัจจัยความสำเร็จการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระดับนโยบาย พบประเด็นสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล และการกำกับติดตามการประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ดังนี้

1.1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ

1.1.1 การดำเนินการต้องเป็นไปในรูปของนโยบาย กฎหมาย หรือเป้าหมาย การศึกษาระดับชาติ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามระบบของกฎหมายด้านการศึกษาที่ชัดเจน และเป็นมาตรฐานที่ต้องดำเนินการตามอย่างเคร่งครัด

1.1.2 การกำหนดกลไกในการดำเนินงาน ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และกำหนดปัจจัยสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.1.3 การกำหนดให้การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติต้องกำหนดเป็นเป้าหมายร่วม (Common Value) ระดับชาติ ที่ให้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นเป้าหมายคุณภาพ อันพึงประสงค์ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่หลากหลาย แต่มีเป้าหมายไปในทางเดียวกัน

1.1.4 การเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาในทุกกระดับ และทุกประเภทได้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานตามบริบทของตนเอง

1.2 การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

1.2.1 การกำหนดกรอบมาตรฐานหลักสูตรต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่อาจมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน

1.2.2 การกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและชัดเจน

1.2.3 การกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิและมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางการในการกำกับและควบคุมคุณภาพ

1.3 การกำกับ ติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

1.3.1 การกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการกำกับ ติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้กับหน่วยงานที่มีอยู่เดิม หรืออาจเป็นการจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการเฉพาะเพิ่มเติมขึ้นใหม่

1.3.2 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับติดตามและประเมินผลเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน และเพื่อให้บรรลุตามกรอบคุณภาพที่กำหนด

2. ระดับสถานศึกษา

ปัจจัยความสำเร็จการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาพบประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ และต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2.2 การพัฒนาระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาต้องมีประสิทธิภาพในการนำมาตราฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติ

2.3 การพัฒนาคุณภาพของครูในการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษา โดยครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการศึกษาของชาติ และได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำมาตราฐานการศึกษาของชาติมาเป็นกรอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน

2.4 การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรการบริหารอย่างเพียงพอและมีคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัดและจากชุมชน

2.5 การประสานความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.6 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานและเพื่อให้บรรลุตามกรอบคุณภาพที่กำหนด

2.4 การปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดในการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้จัดทำรายงานการดำเนินการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ ประจำปี 2564 โดยมีการใช้การศึกษาวิจัยองค์ความรู้เป็นฐานในการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งเป็นประเด็นการดำเนินการของหน่วยงานต้นสังกัด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล 4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และ 5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการปฏิบัติในการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของหน่วยงานต้นสังกัดไว้ ดังนี้

2.4.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา สพฐ. ได้สร้างความรู้ความเข้าใจแนวทางการปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา การนำมาตราฐานการศึกษาของชาติไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 สู่การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การประเมินตนเองและการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา สพฐ. ได้ดำเนินการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติไปใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนา (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรฐานสมรรถนะ) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 โดยในปี พ.ศ. 2564 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายข้อที่ 1 การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และวาระเร่งด่วน (Quick Win) ข้อที่ 2 หลักสูตรฐานสมรรถนะ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและพัฒนา (ร่าง) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช...ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงและแก้ไข (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรฐานสมรรถนะ)

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล สพฐ. ได้มีการส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลภายใต้กรอบการดำเนินการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน/การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อสร้างผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมร่วมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เช่น การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน/การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการลูกเสือ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน/การจัดการเรียนรู้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในด้านนี้ สกศ. ได้มีดำเนินการเช่นเดียวกันในทุกระดับและประเภทการศึกษา สำหรับสถานศึกษาสังกัด สพฐ. นั้น สกศ. ได้ดำเนินการวิจัยประเมินในรูปแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และดำเนินการโครงการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (DOE) ตามคุณลักษณะขั้นต่ำ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด สพฐ. นำเสนอรูปแบบการนำระบบประกันคุณภาพขับเคลื่อนลงสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (การนำนิเทศ) ด้วย DARA Model ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

2.4.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (สถ.มท.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา สถ. ได้ส่งเสริม สนับสนุน ข้าราชการครู พนักงานครู และบุคลากรทางการศึกษาสายงานการสอน ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี นอกจากนี้ สถ. ดำเนินการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสถานศึกษาระดับปฐมวัยในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง นำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ใช้เป็นมาตรฐานในการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา สถ. มีการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรด้วยการพัฒนาผู้สอนผ่านการอบรมหลักสูตรการอบรมพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู สายงานการสอน จำนวน 30 ชั่วโมง อาทิ ทิศทางการจัดการศึกษาท้องถิ่นและการพัฒนาสมรรถนะ ผู้ประกอบวิชาชีพครู จรรยาบรรณและคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาความรู้ ทักษะ เทคนิค กระบวนการจัดการเรียน การสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะครู เป็นต้น

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล สถ. ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน/การจัดการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล เพื่อสร้างผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมร่วมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการดำเนินการตามกิจกรรม/แผนงาน/โครงการ โดยมีการ ประเมินผลการศึกษา การวัดประสพการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะ การบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็น รายวิชาการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือว่าเป็น กระบวนการต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ผลที่ได้จากการสังเกต พัฒนาการเด็ก ต้องนำมาจัดทำสารนิทัศน์ หรือจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบ ด้วยการรวบรวมผลงานสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลที่สามารถบอกเรื่องราว หรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับว่าเด็ก เกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ทั้งนี้ ให้นำข้อมูลผลการประเมินพัฒนาเด็กมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน การประเมินพัฒนาการ ดำเนินการดังนี้ 1) วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ 2) ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน 3) ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี และ 4) ประเมินพัฒนาการ ตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้แบบทดสอบ

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในด้านนี้ สกศ. ได้มีดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็น ระยะๆ อย่างต่อเนื่องโดยสำนักประเมินผลจัดการศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2564 สกศ. ได้มีการวิจัย ประเมินสถานศึกษาในสังกัด สถ. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเสนอรูปแบบและแนวทางในการสนับสนุน

และส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมีการดำเนินการโครงการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (DOE) โดยสถานศึกษาในสังกัด สก. ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยดังกล่าวในระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด สก. นำเสนอโรงเรียนเทศบาล 4 (อุดมวิทย์สมใจ) เทศบาลเมืองปราจีนบุรี โดยมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ธนาคารโรงเรียนเป็นธนาคารจำลอง ที่ดำเนินการโดยนักเรียนในโรงเรียน มีครู อาจารย์ และพนักงานธนาคาร จ.ก.ส. เป็นที่ปรึกษา มีนักเรียนเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ส่งผลให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดีในการให้บริการ มีความละเอียดรอบคอบ มีความรับผิดชอบ และมีการวางแผนการทำงาน

2.4.3 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บข.ตชด.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา บข.ตชด. กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด คือ การเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน 1) เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่รู้และมีทักษะที่เกิดจากความรู้ 2) เป็นผู้มีความทักษะทางปัญญา คิดสร้างสรรค์ มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ 3) เป็นผู้ที่มีความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา บข.ตชด. ได้นำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องและเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนและประชาชนในเขตบริการของโรงเรียนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล พบว่า ในรายงานการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ประจำปี 2564 ไม่ได้ระบุการดำเนินการในด้านนี้ของ บข.ตชด.

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในด้านนี้ สกศ. ได้มีดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยสำนักประเมินผลการจัดการศึกษาซึ่งในปีงบประมาณ 2564 สกศ. ได้มีการวิจัยประเมินสถานศึกษาในสังกัด บข.ตชด. เพื่อพัฒนาเสนอรูปแบบและแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมีการดำเนินการโครงการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

ของการศึกษา (DOE) โดยสถานศึกษาในสังกัด บข.ตชด. ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยดังกล่าวในระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด ตชด. นำเสนอกรณีตัวอย่าง โรงเรียนบ้านแม่กลองคี ตำบลโมโกร อำเภอู้มผาง จังหวัดตาก ประสบความสำเร็จในการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาและกิจกรรมจากโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ

2.4.4 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา สอศ. กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 6 ข้อ โดยข้อ 5 ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพและคุณลักษณะตามความต้องการของสถานประกอบการในสาขาวิชาที่มีความเป็นเลิศ ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และได้รับการรับรองมาตรฐานอาชีพจากหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับ

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา สอศ. พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ พัฒนาคู่มือพัฒนานักเรียนนักศึกษา และพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาความเป็นเลิศ โดยมีสาขาวิชาที่มีความเป็นเลิศ จำนวน 42 สาขาวิชา/สาขาสถานศึกษา 120 แห่ง ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2564

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลพบว่า ในรายงานการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ประจำปี 2564 ไม่ได้ระบุการดำเนินการในด้านนี้ของ สอศ.

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในด้านนี้ สกศ. ได้มีการดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2564 สกศ. ได้มีการวิจัยประเมินสถานศึกษาในสังกัด สอศ. เพื่อพัฒนาเสนอรูปแบบและแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมีการดำเนินการโครงการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (DOE) โดยสถานศึกษาในสังกัด สอศ. ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยดังกล่าวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เฉพาะ ปวช.) และระดับอุดมศึกษา (เฉพาะ ปวส.)

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด สอศ. นำเสนอการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยเทคนิคกลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ให้มีความเป็นเลิศเฉพาะทางในสาขาวิชาช่างอากาศยาน และได้รับการประกาศให้เป็นหลักสูตรอาชีวะพันธุ์ใหม่ (Premium Program)

2.4.5 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา กศน. จัดทำเอกสารแนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาในสังกัดนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ และจัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. รวมทั้งได้จัดส่งรายงานดังกล่าวไปยัง สมศ. เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับสถานศึกษาในสังกัดต่อไป นอกจากนี้ สำนักงาน กศน. อยู่ระหว่างการจัดทำคู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยต้นสังกัด ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2562

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา กศน. ได้นำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปเป็นกรอบในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2564 สำนักงาน กศน. ได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการจัดประชุมจัดทำ และทบทวน (ร่าง) สมรรถนะหลัก สมรรถนะย่อย และคุณลักษณะของผู้เรียนการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละระดับ พร้อมทั้งขอข่ายเนื้อหาสมรรถนะ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ทรงคุณวุฒิ และดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้สำนักงาน กศน. มี (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล กศน. มีการส่งเสริม สนับสนุนครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน/การจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผล เพื่อสร้างผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมร่วม ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงาน กศน. โดยกลุ่มพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีการจัดทำหลักสูตรพัฒนาการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงาน ก.ศ.ศ. กำหนดเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน สังกัดสำนักงาน กศน. โดยหลักสูตรดังกล่าว เป็นหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาครูและบุคลากร สายงานการสอน สำนักงาน กศน. และ สำนักงาน ก.ศ.ศ. มีมติรับรองหลักสูตรดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว สำนักงาน กศน. จึงประกาศรับรองหลักสูตร ตามประกาศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรื่อง การรับรองหลักสูตรพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน สังกัดสำนักงาน กศน. (เพิ่มเติม) ประกาศ ณ วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2564

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการ ในด้านนี้ สกศ. ได้มีดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2564 สกศ. ได้มีการวิจัยประเมินสถานศึกษาในสังกัด กศน. เพื่อพัฒนาเสนอรูปแบบและแนวทางในการสนับสนุน

และส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมีการดำเนินการโครงการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (DOE) โดยสถานศึกษาในสังกัด กศน. ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยดังกล่าวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด กศน. นำเสนอตัวอย่างการจัดการศึกษานอกระบบในลักษณะการศึกษาต่อเนื่องเพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ผู้เรียน กรณีตัวอย่าง ศูนย์วังเดือน อาคมสุรทัณฑ์ จังหวัดอุทัยธานี เป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งขึ้น

2.4.6 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา สช. ดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษากับโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ประเภทนานาชาติ และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา สช. ดำเนินการพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนเอกชน โดยพัฒนาผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนให้มีความรู้เรื่องการศึกษาฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติในห้องเรียนและแนวทางการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผลแนวใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้โรงเรียนเอกชนนำไปประยุกต์ใช้ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล สช. ส่งเสริมสนับสนุนครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเอกชน ให้สามารถจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งในระดับปฐมวัยและระดับขั้นพื้นฐาน รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการตามหลักสูตรการศึกษา มีทักษะ ความรู้ความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมกับวิชาชีพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการดูแลการศึกษาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมการอบรม

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในด้านนี้ สกศ. ได้มีดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2564 สกศ. ได้มีการวิจัยประเมินสถานศึกษาในสังกัด สช. เพื่อพัฒนาเสนอรูปแบบและแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมีการดำเนินการโครงการวิจัยติดตาม

และประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (DOE) โดยสถานศึกษาในสังกัด สช.ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยดังกล่าวในระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด สช. นำเสนอ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สีลม มีจุดเน้นที่ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เน้นผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา ระดับมาตรฐานสากล

2.4.7 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.)

1) การดำเนินงานด้านมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา สป.อว. กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ต้องมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) ด้านลักษณะบุคคล ได้บูรณาการ DOE ของผู้สำเร็จการศึกษา ทุกระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาเรียบร้อยแล้ว ในร่างกฎกระทรวงมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ส่วนเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 เป็นต้นมา สถาบันอุดมศึกษา ได้จัดทำระบบประกันคุณภาพของตนเองที่สอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษา รวมทั้งรายงาน ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ผ่านระบบฐานข้อมูลด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (CHE QA Online) เป็นประจำทุกปี

2) การจัดทำหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา สป.อว. ได้ดำเนินการผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการนำมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้นำมาตรฐานการอุดมศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะของคนไทย 4.0

3) การส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล สป.อว. ได้มีการส่งเสริม สนับสนุนครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล เพื่อสร้างผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมร่วมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4) การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการ ในด้านนี้ สช. ได้มีการดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2564 สช. ได้มีการวิจัยประเมินสถานศึกษาในสังกัด สป.อว. เพื่อพัฒนาเสนอรูปแบบและแนวทางในการสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 รวมทั้งมีการดำเนินการโครงการ

วิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (DOE) โดยสถานศึกษาในสังกัด สป.อว. ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยดังกล่าวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา

5) กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากหน่วยงานต้นสังกัด สป.อว. นำเสนอกรณีตัวอย่างการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผ่านโครงการสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายการผลิตตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา

3. การติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ในตอนนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ รูปแบบและวิธีการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ แนวทางการติดตามผลการนำมาตรฐานของชาติสู่การปฏิบัติ และการใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ความหมายของการติดตาม

คำว่า “การติดตาม (Monitoring)” จะมีคำสำคัญที่มีย่อยเดียวกัน คือ การตรวจสอบ กำกับ ควบคุม ทบทวน ว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร เพื่อจะปรับปรุงแก้ไข ได้ทัน อันจะทำให้โครงการสำเร็จได้ (พิสนุ พองศรี, 2551, น. 110) การติดตาม จึงเป็นการเก็บรวบรวม ข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่มีการกำหนดไว้แล้วเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุง วิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน หรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น จุดเน้นที่สำคัญของการติดตาม คือ การปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงานของโครงการ การติดตามจะเกิดขึ้นในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ (อัญชลี ธรรมะวิสิฎุ, 2552) วุฒิพงศ์ เตชะดำรงสิน (2544, น. 15-41) ได้ให้ความหมายของการติดตามโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า (Input) การดำเนินงาน (Process) และผลผลิตหรือผลการดำเนินงาน (Output) เกี่ยวกับโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำกับ ทบทวน และแก้ปัญหา ขณะดำเนินโครงการ โดยการติดตามควรทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงการดำเนินงานของโครงการ ส่วนสมคิด พรหมจ้อย (2550, น. 36) ได้ให้ความหมายของการกำกับงาน (Monitoring) ว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผน/โครงการซึ่งได้กำหนดไว้แล้วใช้ข้อมูลเหล่านี้เพื่อการแก้ไขปรับปรุง วิธีการปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด การกำกับงานเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยผู้บริหารแผน/โครงการ โดยมุ่งที่จะตอบคำถามหลักว่าในการดำเนินโครงการนั้นได้รับ

ทรัพยากรครบถ้วนหรือไม่ ได้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ข้อมูลจากการกำกับงานจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเร่งรัดให้แผนงาน/โครงการดำเนินไปตรงตามเป้าหมายและแล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด การกำกับติดตาม (Monitoring) หมายถึง วิธีการเร่งรัดการปฏิบัติงานด้วยวิธีการนิเทศงาน การประชุม การรายงาน และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามแผน เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าและหาทางปรับปรุงแก้ไข เมื่องานไม่เป็นไปตามแผน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น. 360)

กล่าวโดยสรุป การติดตาม หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า การดำเนินงาน และผลผลิตหรือผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำกับ ทบทวน และแก้ปัญหา ขณะดำเนินการติดตามควรทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานนั้น ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

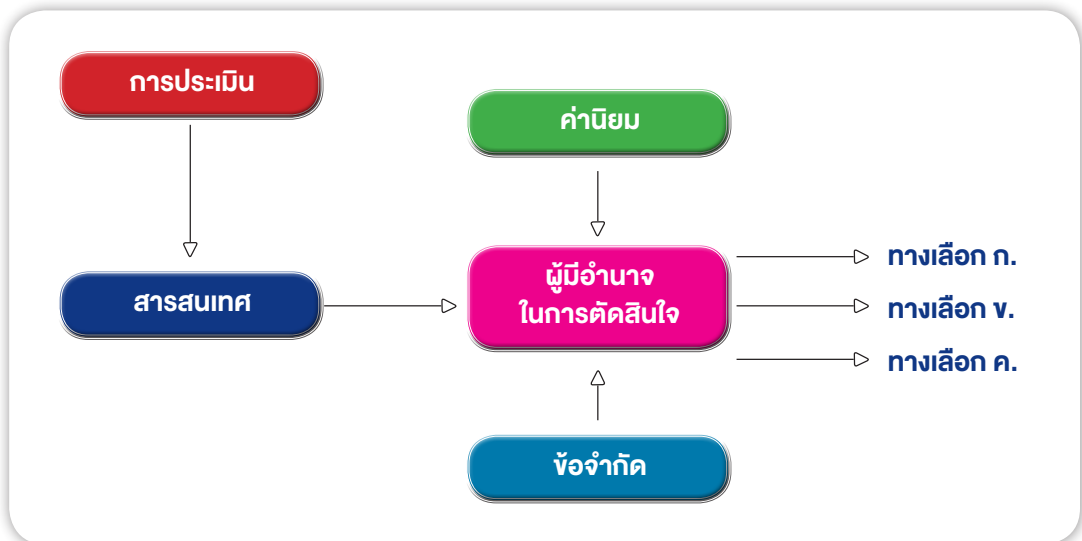
ความหมายของการประเมินผล

คำว่า “การประเมิน” เป็นคำที่ใช้ในการอธิบายและตัดสินคุณสมบัติบางอย่างของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมทั้งกระบวนการและโครงการต่าง ๆ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542, น. 7) เป็นการกะประมาณค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็นจริง การประเมินผล หมายถึง การพิจารณาและวัดคุณค่าของกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 664) การประเมินผล (Evaluation) จึงเป็นการตัดสินคุณค่าที่เกิดจากการวัดหรือเปรียบเทียบตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งในการบริหารจัดการเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามแผน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, น. 206) นักวิชาการทางการวัดและประเมินส่วนใหญ่ให้ความหมายของการประเมินไว้ในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

สุพัทธ์ พิบูลย์ (2544, น. 6-7) ได้จัดกลุ่มแนวคิดของนักการประเมินที่สะท้อนถึงนิยามหรือความหมายของการประเมินที่แตกต่างกันที่สำคัญ 4 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแนวคิดที่ 1 มองการประเมินเสมือนกับการวัดผลหรือเทียบเท่ากับการวัดผล (Evaluation = Measurement หรือ E = M) กลุ่มแนวคิดที่ 2 มองการประเมินว่า เป็นการให้บริการ (Evaluation = Service หรือ E = S) เห็นว่า การประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้ผลการประเมิน กลุ่มแนวคิดที่ 3 มองการประเมินว่า เป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ (Evaluation = Judgement หรือ E = J) และ กลุ่มแนวคิดที่ 4 มองการประเมินในลักษณะการรวมแนวคิดที่ 1 และ 3 เข้าด้วยกัน (Evaluation = Measurement + Judgement หรือ E = M + J) ซึ่งตามแนวคิดที่ 4 ถือว่า เป็นแนวคิดในการประเมินที่สมบูรณ์โดยได้นิยามว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด หากการประเมินใดมีความครบถ้วนสมบูรณ์ด้านการวัด (Measurement) และด้านเกณฑ์การตัดสินคุณค่า (Criteria for Judgement) จะส่งผลให้การประเมินมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของการประเมินแบบสั้นว่าการประเมิน คือ การตีค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

Mehrens & Lehmann (1978, p. 16) ให้นิยามการประเมินว่า เป็นการวางแผน การรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ในขณะที่ Ebel & Frisbie (1986, p. 13) ให้นิยามการประเมินว่า เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน ส่วนสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553, น. 20-21) ให้ความหมายว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ (Judgement) และ/หรือค่านิยมและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสรุปเป็นสมการ “การประเมิน = การวัด + ดุลยพินิจ” การประเมินจึงเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเชิงคุณค่าเพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังแสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 นิยามของการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

หมายเหตุ. จากวิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า (หน้า 21), โดย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2553, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชลี ธรรมะวิสิฎกุล (2552) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ การประเมินผลจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของโครงการ นับตั้งแต่ก่อนตัดสินใจจัดทำโครงการ ในขณะดำเนินงานในช่วงระยะต่าง ๆ และเมื่อโครงการดำเนินงานเสร็จแล้ว หรือประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ บางมิตินำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง

สมคิด พรหมจ้อย (2550, น. 37) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมินผล เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินผลเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ/แผนงาน กล่าวคือ แผนงาน/โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการและแผนงานหรือไม่เพียงใด สามารถทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินขณะที่แผนงาน/โครงการกำลังดำเนินการอยู่และการประเมินผลแผนงาน/โครงการหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว

ความหมายของการประเมินที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างในปัจจุบัน คือ ความหมายของ Scriven ที่ให้ความหมายการประเมินว่า หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่า คุณประโยชน์ หรือค่านิยมของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือผลลัพธ์ของกระบวนการที่ถูกประเมิน (Scriven, 1991, p. 139 as cited in Stern, 2005) สอดคล้องกับ The Joint Committee's (1994, as cited in Stufflebeam & Shinkfield, 2007, p. 9) ให้ความหมายของการประเมินว่า คือ การตรวจวัดคุณค่าหรือคุณประโยชน์ของสิ่งมุ่งประเมินอย่างเป็นระบบ

กล่าวโดยสรุป การประเมินผล หมายถึง เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อให้ได้สารสนเทศที่นำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน การประเมินขณะที่กำลังดำเนินงาน และการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว

การติดตามและประเมินผลมีความสัมพันธ์กันโดยการติดตาม (Monitoring) เป็นการรวบรวมข้อมูลมาใช้เพื่อประกอบการประเมินผล ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ประกอบสำหรับเป็นเครื่องมือ ควบคุม กำกับ การดำเนินงานในขณะปฏิบัติงานโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และ ด้านผลผลิต (Output) โดยมีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน สำหรับการประเมินผล (Evaluation) มีขอบข่ายกว้างขวางกว่า ขึ้นอยู่ว่าจะประเมินในขั้นตอนใดของการดำเนินงาน จะเป็นการประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน การประเมินขณะที่กำลังดำเนินงานหรือการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว ดังนั้น การประเมินผลเป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานภายหลังจากที่ได้มีการปฏิบัติงานมาแล้ว ผลของการติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ควรต้องปรับปรุงและพัฒนางานเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ในการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาตินักประเมินจึงต้องตัดสินคุณค่า และคุณประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติว่า มาตรฐานการศึกษาของชาติที่จัดทำขึ้นหรือการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติแล้วนั้น มีคุณค่า คุณประโยชน์ต่อสังคม องค์กร หรือกลุ่มเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ควรที่จะปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างไร จึงจะบรรลุเป้าหมาย หรือควรจะมีการปรับปรุงพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติในระยะต่อไปอย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์หรือคุณค่าของการจัดการศึกษาของชาติ

3.2 รูปแบบและวิธีการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จากการศึกษารูปแบบการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา สาธารณรัฐฟินแลนด์ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐโปรตุเกส สหรัฐเม็กซิโก สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และเครือรัฐออสเตรเลีย รวม 8 ประเทศได้มีการกำกับ ติดตามประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, น. 16-164)

3.2.1 ประเทศแคนาดา

การกำกับติดตามในระดับปฐมวัย เป็นหน้าที่ของผู้บริหารและ/หรือเจ้าหน้าที่รัฐ ที่จะไปสังเกตการณ์การสอนในชั้นเรียนเพื่อประเมินคุณภาพของครูและโปรแกรมการสอน สำหรับโปรแกรมการสอนใหม่จะมีการทดลองนำร่องและมีการติดตามโดยผู้เชี่ยวชาญ

การกำกับติดตามในระดับประถมศึกษา มีกลไกในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด โดยแต่ละรัฐหรือสถานศึกษาสามารถออกแบบยุทธศาสตร์การทำงานกรอบแนวคิดสำหรับกำกับคุณภาพการศึกษา

การกำกับติดตามในระดับมัธยมศึกษา มีกลไกในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด โดยแต่ละรัฐหรือสถานศึกษาสามารถออกแบบยุทธศาสตร์การทำงานกรอบแนวคิดสำหรับกำกับคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การเชื่อมโยงความเข้มแข็งทางการศึกษาและตลาดแรงงาน New Brunswick ได้เสนอยุทธศาสตร์แรงงานและการพัฒนาทักษะที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งในเส้นทางอาชีพของผู้เรียน การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะที่เริ่มฝึกตั้งแต่วัยอนุบาลไปจนถึงโปรแกรม 12 จนสำเร็จการศึกษาและการมีงานทำ

การกำกับติดตามในระดับอาชีวศึกษา เป็นการหลอมรวมการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career Education) ลงในระบบการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา ทำให้สามารถสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพของประชาชน ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญจำเป็นในการศึกษาวิชาอาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

3.2.2 สาธารณรัฐฟินแลนด์

การกำกับติดตามในระดับปฐมวัย โดย (1) ครูใหญ่ในโรงเรียนท้องถิ่นอยู่ในวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจ โดยโรงเรียนจะได้รับเงินทุนจากรัฐ แต่ทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติตามกฎของรัฐและปฏิบัติตามหลักสูตรแกนกลางแห่งชาติ (2) การสร้างกำลังใจทดแทนการควบคุม การศึกษาของฟินแลนด์พัฒนาการเรียนรู้จากภายในและการสร้างกำลังใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการสอบวัดประเมินผล และ (3) โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อนำมาดูแลในการบริการสุขภาพให้กับนักเรียน รวมถึงการจัดบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ทางสังคมสำหรับนักเรียนด้วย

การกำกับติดตามในระดับประถมและมัธยมศึกษา โดย (1) ในการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ รัฐให้ความสำคัญอย่างมากกับการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนโดยส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนรู้มากที่สุด และ (2) ครูของฟินแลนด์มีอิสระมากที่จะใช้ ความรู้ทางวิชาชีพและอำนาจการตัดสินใจจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ (Learn How to Learn) ครูจะเป็นผู้ควบคุมหลักสูตร ประเมินนักเรียน พัฒนาโรงเรียน ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน

การกำกับติดตามในระดับอาชีวศึกษา โดย (1) การอาชีวศึกษา (VET) สร้างขึ้นด้วยความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบร่วมกันบนพื้นฐานของความไว้วางใจและความรับผิดชอบร่วมกัน (2) เครือข่าย อาชีพ ผู้ให้บริการด้านการศึกษาและการฝึกอบรมมีบทบาทสำคัญในการใช้ VET สร้างความมั่นใจในคุณภาพ การฝึกอบรมและพัฒนาคุณสมบัติ ฝ่ายนโยบาย (รัฐสภา) ตัดสินใจเกี่ยวกับกฎหมายและการจัดสรร งบประมาณประจำปีให้กับ VET (3) สำนักงานการศึกษาแห่งชาติของฟินแลนด์ (EDUFI) พัฒนาการศึกษา และฝึกอบรมผ่านโครงการเงินทุนเพิ่มผลิตภาพของการศึกษาและการสนับสนุน และ (4) สร้างความเป็นสากล โดยให้ใบอนุญาตรับรองสำหรับผู้เรียนที่มีสมรรถนะและคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขหรือมีคุณภาพสูง

การกำกับติดตามในระดับอุดมศึกษา สาธารณรัฐฟินแลนด์ได้กำกับติดตามตามระบบ ประกันคุณภาพของ HEIs โดยรูปแบบเน้นแนวทางที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ให้ความสำคัญ กับผลกระทบทางสังคม การเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น Digital Platform และเครื่องหมายคุณภาพ เพื่อความเป็นเลิศ

3.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

การกำกับติดตามในระดับปฐมวัย โดยให้แนวทางกว้าง ๆ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งดำเนินการ มีศูนย์วิจัยเชิงสำรวจกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศช่วยกำหนดนโยบายและกระตุ้นให้เกิด การพัฒนาคุณภาพ

การกำกับติดตามในระดับประถมและมัธยมศึกษา โดยมีแผนการศึกษากำหนดให้ใช้ระบบ PDCA พัฒนาระบบคุณภาพ โดยใช้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งแนวดิ่งและแนวราบ กำหนดบทบาทของ รัฐบาลกลางและท้องถิ่นที่ชัดเจน และให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน

การกำกับติดตามในระดับอาชีวศึกษา โดย (1) สนับสนุนการทำงานที่ประสานกับ สถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่น (2) การรับคณาจารย์ที่ร้อยละ 30 มีประสบการณ์ การทำงานในสถานประกอบการมาก่อน และ (3) วิจัยร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

การกำกับติดตามในระดับอุดมศึกษา มีการจัดระบบบริหารประกอบด้วย (1) สภการบริหาร และ (2) สภาการเรียนการสอนและการวิจัยและมีบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม และเชื่อมโยงการทำงาน ตามแผนการศึกษาและหน่วยงานกลาง ดำเนินการเห็นชอบกับแผนการดำเนินการและประเมิน ความก้าวหน้า

3.2.4 สาธารณรัฐโปรตุเกส

การกำกับติดตามในระดับการศึกษาภาคบังคับ/การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนในวัยเรียนที่มีความเสี่ยง ด้านผลการเรียนหรือการออกจากโรงเรียนกลางคันและอยู่ในระบบการศึกษาในโรงเรียน

การกำกับติดตามสำหรับผู้เรียนในพื้นที่ด้อยโอกาส โดยออกแบบโปรแกรม TEIP สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ด้อยโอกาส

การกำกับติดตามในระดับอุดมศึกษา โดยรัฐรับประกันระบบการสนับสนุนทางสังคมเชิงวิชาการในระดับอุดมศึกษาเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงและความสำเร็จทางวิชาการ โดยให้ความช่วยเหลือทางตรงกับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม ได้แก่ ทุนการศึกษาและความช่วยเหลือฉุกเฉิน และการให้การสนับสนุนทางอ้อม ได้แก่ การเข้าถึงอาหารและที่พัก การสนับสนุนด้านการศึกษาอื่น ๆ

3.2.5 สหรัฐเม็กซิโก

การกำกับติดตามในระดับปฐมวัย โดยมีสถาบันแห่งชาติเพื่อการประเมินการศึกษา (INEE) ตรวจสอบมาตรฐานและให้การควบคุมคุณภาพดูแลร่วมกับมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบในแต่ละมลรัฐ

การกำกับติดตามในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีสถาบันแห่งชาติเพื่อการประเมินการศึกษา (INEE) ตรวจสอบมาตรฐานและให้การควบคุมคุณภาพดูแลร่วมกับมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบในแต่ละมลรัฐ

การกำกับติดตามในระดับอาชีวศึกษา โดยสำนักเลขาธิการการศึกษาแห่งชาติ (SEP) รับผิดชอบการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพของอาชีวศึกษา โดยมีส่วนร่วมในการเตรียมและพัฒนาครู และผู้ฝึกสอนร่วมกับศูนย์สหวิทยาการเพื่อการวิจัยและการสอนการศึกษาทางเทคนิค

การกำกับติดตามในระดับอุดมศึกษา โดยรัฐบาลจัดให้มีการประชุมรับรองความถูกต้องในการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและสถาบันของรัฐได้รับการยอมรับโดยอัตโนมัติ ส่วนสถาบันเอกชนต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานรัฐ

3.2.6 สาธารณรัฐสิงคโปร์

กระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีหน้าที่กำกับติดตามการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน คุณภาพครู หลักสูตร และการวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.2.7 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การกำกับติดตามในระดับปฐมวัย อยู่ในความดูแลของ 3 หน่วยงานคือ 1) Fachaufsicht ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านวิชาการ การสอนและกิจกรรมทางการศึกษา 2) Dienstaufsicht ทำหน้าที่กำกับดูแลบุคลากรทางการศึกษาและครูใหญ่ และ 3) สำนักงานสวัสดิการเยาวชน (Jugendamt) มีหน้าที่ในการดูแลสนับสนุนงานภาคเอกชนผ่านมาตรการที่เหมาะสม

การกำกับติดตามในระดับประถมและมัธยมศึกษา กฎหมายพื้นฐานของประเทศระบุให้โรงเรียนทั้งหมดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยรัฐ

การกำกับติดตามในระดับอาชีวศึกษา ให้ผ่านคำแนะนำจากคณะกรรมการของสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมสายอาชีพแห่งชาติ

การกำกับติดตามในระดับอุดมศึกษา กำกับดูแลโดย Land Ministry of Science and Research

3.2.8 เครือรัฐออสเตรเลีย

การกำกับติดตามโดยรัฐบาลกลางและเขตปกครองต่าง ๆ ร่วมกันกำกับ ติดตามตรวจสอบ มาตรการการปฏิบัติที่สำคัญระดับชาติสำหรับโรงเรียน ตามที่กำหนดในปฏิญญาเมลเบิร์น ได้แก่ 1) ข้อตกลงการศึกษาแห่งชาติ (NEA) 2) ข้อตกลงการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ (NERA) และ 3) พระราชบัญญัติการศึกษาของออสเตรเลียปี 2013 และมีหน่วยงาน The Tertiary Education Quality and Standards Agency (TEQSA) ควบคุมคุณภาพ

สรุปแนวทางการกำกับ ติดตามและการประเมินผล เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระบบการกำกับติดตามโดยมีหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการกำกับติดตามหลายภาคส่วนและมีการดำเนินการหลายแนวทาง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การกำกับติดตามในแต่ละระดับ มีรายละเอียดดังนี้

ระดับการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ มีเพียงการกำหนดกรอบคุณภาพการศึกษาไว้กว้าง ๆ เพื่อการกำกับติดตามและประเมินผล ดังนั้น จึงมีอิสระสูงในการจัดการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการกำกับติดตามการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามีความร่วมมือกับหลายภาคส่วน มีการกำหนดบทบาทของรัฐบาลกลาง และท้องถิ่นที่ชัดเจนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน เช่น ญี่ปุ่น แคนาดา เยอรมนี เป็นต้น

ระดับอาชีวศึกษา กำกับติดตามโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานเป็นหลัก การจัดการศึกษาจึงเน้นเรื่องการพัฒนาสู่อาชีพ เน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น และเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานทางการศึกษากลาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการอาชีพ เช่น แคนาดา เม็กซิโก เป็นต้น

ระดับอุดมศึกษา กำกับติดตามโดยบทบาทผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบ โดยมีรูปแบบของการดำเนินการติดตามแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นระบบการรับรองคุณภาพ

2. การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ สรุปเป็นรูปแบบได้ 3 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานโดยตรง โดยมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้กับหน่วยงานที่มีอยู่เดิม หรืออาจเป็นการจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการเฉพาะเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เช่น สิงคโปร์ เยอรมนี เป็นต้น

แนวทางที่ 2 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน โดยกระจายอำนาจให้กับส่วนของภูมิภาคหรือท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการกำกับติดตามและประเมินดังกล่าวเพื่อให้บรรลุตามกรอบคุณภาพที่กำหนด เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา โปรตุเกส เป็นต้น

แนวทางที่ 3 ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบในการกำกับติดตามโดยตรง แต่มีวัฒนธรรมการทำงานบนพื้นฐานของความไว้วางใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริม เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เช่น ฟินแลนด์ เป็นต้น

3.3 แนวทางการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ตามมติคณะรัฐมนตรี ข้อ 5 ให้กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำผลการติดตาม ประเมินผลมาปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสมและสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยได้เป็นอย่างดี ประธานคณะทำงานจัดทำแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ (ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์) จึงได้มอบหมายให้สำนักประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการประเมินผลการศึกษา ได้จัดประชุมปรึกษาหารือแนวทางการดำเนินงานการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติร่วมกันระหว่างประธานคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการประเมินผลการศึกษา (ศาสตราจารย์กิตติคุณ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์) และประธานคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านมาตรฐานการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (ศาสตราจารย์สุพจน์ ทารหนองบัว) รวมทั้งฝ่ายเลขานุการทั้ง 2 คณะ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2562 ได้ข้อสรุปของการประชุม คือ การวางแผนติดตามประเมินในช่วงปีแรกจะดำเนินการ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปสู่การปฏิบัติ และ 2) ผลของการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปปฏิบัติ และได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านการประเมินผลการศึกษา ครั้งที่ 2/2562 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562

ที่ประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านประเมินผลการศึกษา ได้มอบหมายให้สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา จัดทำกรอบการติดตามและประเมินผลการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติใน 5 ประเด็น ซึ่งมีรายละเอียดที่ครอบคลุมมากกว่า 2 ประเด็นดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, น. 9-10)

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 มาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภท หลักสูตร แผน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

2. ผู้ที่เข้าร่วมประชุมกับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมการสัมมนาวิชาการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาสู่การยกระดับคุณภาพคนไทย 4.0 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบาย ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา มีการวางแผนการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบาย ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา มีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

5. การทดสอบระดับชาติมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ร่างพระราชบัญญัติ พ.ศ. หรือหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาหรือไม่ อย่างไร

ผลการติดตามประเมินการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติ พบว่า

1) การรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่นำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปสู่การปฏิบัติส่วนใหญ่ ยังไม่ทราบว่ามีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่วนผู้ที่ทราบและรับรู้ข้อมูลมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะรับรู้จากหน่วยงานต้นสังกัดและเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับ และ 2) ผลการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปปฏิบัติจำเป็นต้องมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับหน่วยงานในพื้นที่อย่างทั่วถึง ในเบื้องต้น หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกับสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ติดตามและประเมินผลด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น และการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการเรื่อง “มาตรฐานการศึกษาสู่การยกระดับคุณภาพคนไทย 4.0” ซึ่งดำเนินการตามกรอบแผนการดำเนินงานที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการประเมินผลการศึกษา โดยติดตามการดำเนินงานใน 3 ประเด็น คือ 1) การรับทราบข้อมูลและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา 2) การดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา และ 3) บทบาทของหน่วยงานในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินการ 2 ส่วน ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

1. กำกับ ติดตาม ผ่านเวทีการประชุมของคณะทำงานฯ โดยหน่วยงานต้นสังกัดจะรายงานผลการดำเนินงาน/ปัญหา อุปสรรคในการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา การส่งเสริม กำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพการศึกษา

2. การติดตามประเมินการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติ ในระยะแรกเป็นการติดตามด้านการรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยดำเนินการติดตามเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 (เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2562) เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ ข้อมูล บทบาทและแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 จากผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “มาตรฐานการศึกษาสู่การยกระดับคุณภาพคนไทย 4.0” ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดขึ้น และช่วงที่ 2 (เดือนสิงหาคม-กันยายน 2562) เป็นการสำรวจสภาพการดำเนินการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติ จากผู้เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมการสัมมนาวิชาการในช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นบุคลากรของสถานศึกษาและหน่วยงานระดับพื้นที่ 7 จังหวัดทั่วประเทศ สรุปผลได้ดังนี้

2.1 การรับรู้รับทราบข้อมูล หน่วยงานระดับพื้นที่และสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับรู้รับทราบเรื่อง มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนมากได้รับรู้รับทราบจากหน่วยงานต้นสังกัด และเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งมีบางส่วนรับรู้รับทราบจากการเข้าร่วมประชุมและเว็บไซต์ของ สกศ. แต่มีสถานศึกษาบางแห่งยังไม่ทราบว่ามีการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เนื่องจากไม่มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมและไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้

2.2 การขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติและผลการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานระดับพื้นที่และสถานศึกษามีการสื่อสารสร้างความรู้ ความเข้าใจภายในหน่วยงาน หน่วยงานระดับพื้นที่และสถานศึกษาส่วนหนึ่งมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินการกำหนดนโยบาย กรอบและแนวทางการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติงาน และสถานศึกษาจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในขณะที่หน่วยงานระดับพื้นที่และสถานศึกษาอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า แนวทางที่ดำเนินการอยู่มีความสอดคล้องตามเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 ด้าน เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้มากขึ้น

2.3 แนวทางและบทบาทการดำเนินงาน หน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติมากที่สุด คือ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยคำนึงถึงบริบทเป็นสำคัญ รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานให้รองรับและสอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานระดับพื้นที่และสถานศึกษาสามารถดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญ ร่วมดำเนินการ และกำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้ความร่วมมือของเครือข่ายทุกภาคส่วน

จากการศึกษาแนวทางการกำกับติดตามการประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของ 8 ประเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วนและมีการดำเนินงานหลายแนวทางสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563, น. 17-18)

1. แนวทางการกำกับติดตามในแต่ละระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาปฐมวัย ในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย ไม่จัดอยู่ในส่วนของการศึกษาภาคบังคับ มีเพียงการกำหนดกรอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนั้นในการกำกับติดตามและประเมินผลในระดับการศึกษาปฐมวัยนี้ จึงมีอิสระสูงในการจัดการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่มีส่วนในการรับผิดชอบร่วมกัน เช่น โปรตุเกส แคนาดา เม็กซิโก เป็นต้น

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ในระบบการกำกับติดตามการจัดการศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามีระบบความร่วมมือกับหลายภาคส่วนและมีการกำหนดบทบาทของรัฐบาลกลางและท้องถิ่นที่ชัดเจน มีการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน เช่น ญี่ปุ่น แคนาดา เยอรมนี เป็นต้น

ระดับอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่มีระบบการกำกับติดตามโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและคำนึงถึงความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงานเป็นหลัก การจัดการศึกษาจึงเน้นเนื่องของการพัฒนาสู่อาชีพ เน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น และเป็นดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานทางการศึกษากลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการอาชีพ เช่น แคนาดา เม็กซิโก เป็นต้น

ระดับอุดมศึกษา ในการกำกับติดตามและประเมินผล มีการกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบ โดยมีรูปแบบของการดำเนินการติดตามแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเป็นระบบการรับรองคุณภาพ

2. การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ

ในการกำกับติดตามและการประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานพบว่าประเทศส่วนใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับ ติดตาม และการประเมินไว้อย่างชัดเจน ทั้งที่กำหนดบทบาทหน้าที่โดยตรงและบทบาทหน้าที่แบบมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาสรุปเป็นรูปแบบได้ 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานโดยตรง ซึ่งอาจจะมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้กับหน่วยงานที่มีอยู่เดิม หรืออาจเป็นการจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการเฉพาะเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เช่น สิงคโปร์ เยอรมนี เป็นต้น

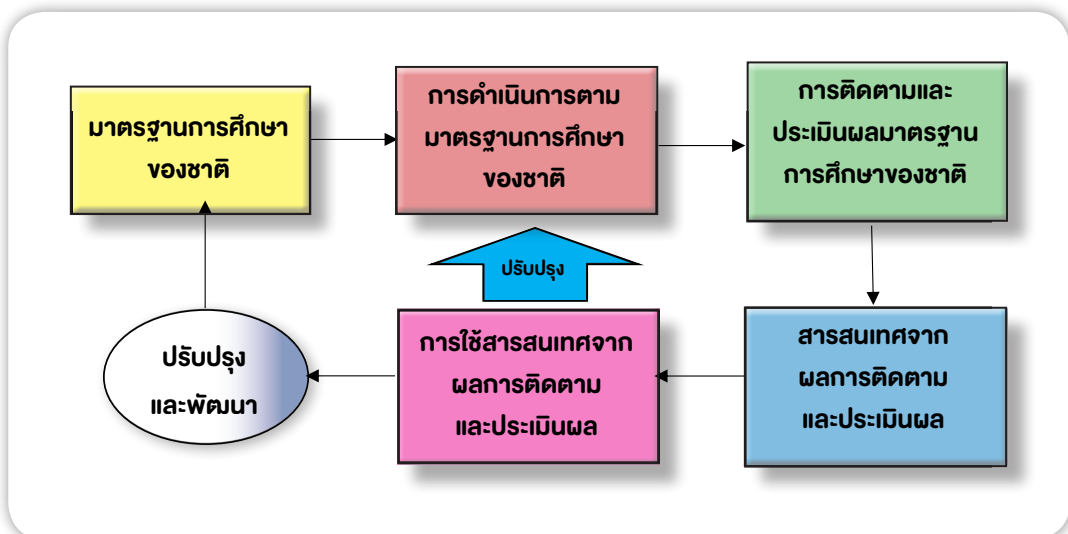
แนวทางที่ 2 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับติดตามและประเมินเพื่อส่งเสริมคุณภาพ การศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีการกระจายอำนาจในการกำกับติดตามและประเมินให้กับ ส่วนของภูมิภาคหรือท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการกำกับติดตามและประเมินดังกล่าว เพื่อให้บรรลุตามกรอบ คุณภาพที่กำหนด เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา โปรตุเกส เป็นต้น

แนวทางที่ 3 ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับติดตามโดยตรง แต่มีวัฒนธรรม ในการทำงานบนพื้นฐานของความไว้วางใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา โดยหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริม เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ เช่น ฟินแลนด์ เป็นต้น

3.4 การใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ผลจากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะทำให้ได้สารสนเทศ (Information) สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรหรือหน่วยงานทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่า จากมาตรฐานการศึกษา ของชาติที่กำหนดไว้ หน่วยงานฝ่ายปฏิบัติได้นำไปใช้อย่างไร ก่อให้เกิดผลอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการหรือไม่ อย่างไร ข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวจะเป็นโยชน์ต่อการปรับปรุงวิธีการ และกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในระยะต่อไปมากขึ้น โดยภาพรวมการใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผล มาตรฐานการศึกษาของชาติ สรุปได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 การใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จากภาพที่ 2.2 การใช้ประโยชน์จากการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้สารสนเทศจากผลการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาตินำมาใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ใช้สารสนเทศจากผลการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติมาเป็นแนวทางในการทบทวนปรับแผน วิธีการ หรือกิจกรรมในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ใช้สารสนเทศจากผลการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความตระหนัก ปรับกระบวนการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น ใช้สารสนเทศจากผลการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อปรับปรุงการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ใช้สารสนเทศจากผลการติดตามและประเมินผลมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งสำหรับการวางแผนปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติให้มีความเหมาะสมในระยะต่อไป

4. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

รัตนา ดวงแก้ว และคณะ (2560) ได้วิจัยติดตามผลการดำเนินงานของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการติดตามผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ฉบับ พ.ศ. 2547 โดยงานวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ดังนี้

1. แนวทางการบริหารจัดการในระดับนโยบาย

(1) ควรมีการปรับตัวบังคับมาตรฐานการศึกษาของชาติบางตัวเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และควรใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ทันสมัย สอดคล้องกับบริบท สามารถนำไปใช้ได้จริง

(2) หน่วยงานระดับกระทรวง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ และภาคีเครือข่าย ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกประเภท เข้าถึงการศึกษได้อย่างเสมอภาค

(3) ควรพัฒนาองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษานอกระบบ เช่น สำนักงาน กศน.จังหวัด ศูนย์ กศน.อำเภอ ให้มีความเข้มแข็ง จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และโปร่งใส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

(4) ควรมีการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย วิธีการในการเข้าถึงการศึกษานอกระบบ หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการเชิดชูเกียรติแก่นักศึกษานอกระบบที่ประสบความสำเร็จจากการศึกษาและการทำงาน

(5) ควรมีนโยบายที่เน้นประสิทธิภาพการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและบริบททางสังคม รวมทั้งการพิจารณาลดภาระที่ไม่ใช่งานหลัก และพิจารณากำหนดตำแหน่งของครูผู้สอนให้มีความมั่นคงและมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

(6) ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเพียงพอ เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างสูงสุด

(7) ควรมีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาและพัฒนาชุมชน

(8) ควรมีการทบทวน กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

(1) ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฐานข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้เรียน ชุมชน ภูมิปัญญา และฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยบูรณาการเนื้อหาของหลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นทั้งความรู้ที่จะไปต่อยอดและทักษะชีวิต เพื่อให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

(3) ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาทั้งในด้านของความรู้ ทักษะรวมทั้งการบริหารจัดการชั้นเรียน และการติดตามประเมินผลการพัฒนาผู้เรียนโดยดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

(4) ควรมีการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบเชิงรุกกับสถานศึกษาทุกสังกัด หน่วยงานและองค์กรชุมชนในพื้นที่เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและเสริมสร้างความเสมอภาคกับ เป้าหมายที่อยู่นอกระบบการศึกษา

(5) ควรพัฒนาความรู้ ความสามารถในการสร้างและใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับบุคลากรของ กศน. และผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

(6) ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของ การศึกษานอกระบบ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข, น. 222-223) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการนำ มาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งรายงานการวิจัยเสนอปัจจัยความสำเร็จในการนำมาตรฐาน การศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ไว้ 4 ประการ สรุปได้ ดังนี้

(1) การสร้างการมีส่วนร่วมและประสานความร่วมมือ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนต้อง มีส่วนร่วม มิใช่เพียงบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และครูผู้สอน โดยเครือข่ายสำคัญที่ต้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ

(2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเริ่มจากการเรียนรู้สาระสำคัญของมาตรฐาน การศึกษาของชาติและแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ อย่างละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งจำเป็นต้องมีสื่อ ช่องทางที่หลากหลาย เข้าถึงง่าย และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีหน่วยงานในการประสานงาน กำกับ ติดตามปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและถอดบทเรียน จากการปฏิบัติจริง

(3) การผลิตและพัฒนาครูผู้สอน เพราะนอกจากหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ผ่านการจัดการเรียนการสอนแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งก็คือ ครูที่เป็นผู้ปฏิบัติการเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะ ที่ต้องการ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาครูในรูปแบบที่หลากหลาย เพียงพอ และต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดให้มี การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาแบบเสริมปัญญา เน้นการฝึกอบรม ระหว่างปฏิบัติการ และมีการนำนักวิชาการภายนอกและชุมชนเข้ามาช่วยเสริมความรู้ทางวิชาการ

(4) การจัดหาทรัพยากรสื่อ แหล่งเรียนรู้ โดยปัจจัยที่ช่วยให้การนำมาตรฐานการศึกษา ของชาติสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ คือ เครือข่ายการเรียนรู้ งบประมาณสนับสนุนการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องวางระบบเพื่อให้ทรัพยากร สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสมและส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ง) ได้จัดทำรายงานการติดตามความก้าวหน้าการนำ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สู่การปฏิบัติ ในปี 2563 และรายงานดังกล่าวมีข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไว้ 16 ประการ สรุปได้ ดังนี้

(1) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการ มีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และควรมีการบูรณาการแผนงาน โครงการและเนื้อสาระของการตรวจราชการตามนโยบายก่อนที่จะดำเนินการตรวจ ติดตามการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานในระดับพื้นที่

(2) หน่วยงานต้นสังกัดควรดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูด้านภาษาต่างประเทศและ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนผู้เรียนทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ตามที่หลักสูตรกำหนดและตอบสนองต่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(3) หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาในทุกระดับ ควรเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในทุกด้าน ทุกระดับ และประเภท การศึกษาให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการสอน ที่จะเป็พลังสำคัญในการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่ชั้นเรียนเพื่อให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน

(4) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการจัดการศึกษา รวมทั้ง ผู้ปกครอง ครัวรั้รู้ รับทราบเรื่องมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อขับเคลื่อนให้การศึกษาไปในทิศทาง เดียวกัน หน่วยงานการจัดการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และ ระดับอุดมศึกษา ควรมีความเข้าใจและยึดถือมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

(5) ควรส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้งระบบ ตั้งแต่หน่วยงาน ระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยเน้นความสำคัญด้านสมรรถนะ การสอนของครู กระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร และรายวิชาต่าง ๆ ให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน

(6) หน่วยงานต้นสังกัด ควรพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับติดตามเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนิเทศให้ความช่วยเหลือแก่ สถานศึกษาได้ครอบคลุม ทัวถึง โดยศึกษานิเทศก์ควรเข้ามาช่วยเหลือเชิงวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถ พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาได้ รวมทั้งควรแก้ไข้ปัญหาเบื้องต้นให้กับสถานศึกษา ก่อนที่จะมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งยังขาดครู ขาดผู้บริหารสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) บางแห่ง ยังไม่มีผู้อำนวยการกองการศึกษา

(7) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และเอกสารเกี่ยวกับ มาตรฐานการศึกษา และการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติให้กว้างขวาง ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการกำกับติดตามการขับเคลื่อนมาตรฐานหรือให้ความรู้อื่น ๆ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

(8) หน่วยงานในระดับภูมิภาคหรือระดับท้องถิ่น ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน การศึกษาของชาติ และการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และ ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ และมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งปัจจุบันมีหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต ปตท. หน่วยงานเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

(9) ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องของเทคโนโลยี และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานที่เพียงพอ รวมทั้งการจัดโครงสร้างพื้นฐานในเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากในปัจจุบันยังมีปัญหาทั้งในสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ รวมถึงมหาวิทยาลัย

(10) หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดแนวทางการวัดประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และพัฒนาแบบวัดประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ได้มาตรฐาน โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) อย่างชัดเจน และเผยแพร่ให้สถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(11) หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดให้มีแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ชัดเจน โดยที่สถานศึกษาไม่ต้องมาแปลความ ตีความหมายสู่การปฏิบัติอีก เช่น ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรม คำว่า นวัตกรรมของแต่ละสถานศึกษาก็ไม่เหมือนกัน และควรจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งควรมีผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงกรณีที่สถานศึกษามีปัญหาในเรื่องของการทำประกันคุณภาพการศึกษา เช่น การสร้างเครื่องมือการประเมิน และควรจัดทำแบบประเมินกลางที่มีรูปแบบ โครงสร้าง และประเด็นข้อคำถามเหมือนกัน เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญมาสร้างแบบประเมินที่ตรงกับมาตรฐานที่จะทำการประเมิน

(12) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยควรให้ทุกฝ่ายเห็นเป้าหมายเดียวกันอย่างชัดเจนทั้งเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(13) บริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องเปิดโอกาสให้สถานศึกษาที่มีบริบทต่างกันมีอิสระในการดำเนินการที่เหมาะสมกับสภาพของตนเอง และควรมีพี่เลี้ยงช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำในกรณีที่โรงเรียนไม่รู้หรือไม่เข้าใจวิธีดำเนินการ

(14) ควรส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานที่ส่งเสริมต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน เช่น หลักสูตรบูรณาการการศึกษาสายสามัญกับอาชีวศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคี เป็นต้น สำหรับหน่วยงานที่จัดการแข่งขันทางวิชาการ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน การแข่งขันในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ควรยึดมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นเป้าหมายในการแข่งขัน

(15) หน่วยงานต้นสังกัด ควรพัฒนามาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของแต่ละสังกัด ให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องอยู่บนฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้และรวดเร็ว ดังนั้น ต้องพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ให้ใช้งานได้จริง กรณีการประเมินคุณภาพของหลักสูตร ควรกำหนดข้อคำถามที่ถามจากนักศึกษา บัณฑิต ผู้ประกอบการ/ ผู้บังคับบัญชาให้สอดคล้องและครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(16) ควรจัดให้มีศูนย์พัฒนาวิชาชีพที่เป็นความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่ส่งเสริมต่อความเป็นไทยแลนด์ 4.0 เช่น AI, Robot Automation, การผลิตยานยนต์สมัยใหม่ เป็นต้น

เสวตภรณ์ ตั้งวันเจริญ และ อรทัย รุ่งชिरา (2564) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษา สู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาชาติ ไว้ 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

(1) ผู้บริหารหรือผู้นำ ต้องปรับเปลี่ยนแผนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และผลกระทบจากระบบดิจิทัล โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในเรื่องการมีอุดมการณ์และเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีวิสัยทัศน์

(2) ครู หรือ ผู้สอน ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ จากผู้สั่งการ ผู้ถ่ายทอด เป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก ทำตัวเหมือนพี่เลี้ยงและโค้ช เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นคำถามและปัญหาเพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ ครูต้องมีความรู้กว้างขวางด้วยการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต ชี้แนะให้แนวทางแก่นักเรียนได้ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ครูต้องเข้าใจศาสตร์การสอน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู

(3) หลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นการขยายแนวคิดในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยหลักสูตรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่น ไม่เน้นเนื้อหาสาระจนแน่นเกินไปโดยไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ ค้นคว้า หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ในหลักสูตรควรมีการส่งเสริมการเรียนการสอน โดยนำ STEM Education มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในศาสตร์เหล่านี้ไปบูรณาการและพัฒนานวัตกรรม หลักสูตรทุกระดับควรมีการสอนเรื่องความดี และคุณธรรมควบคู่ไปกับการสอนเรื่องขององค์ความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแยกแยะความดีและความชั่ว ให้รู้จักแบ่งปัน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความละเอียดหรือเกรงกลัวต่อบาป เพราะคุณธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ ระบบการประเมินก็ควรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรด้วย

(4) สื่อและเทคโนโลยีการสอน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความฉลาดดิจิทัล การจัดการศึกษาก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สร้างนวัตกรรมสื่อการสอน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มัลติมีเดีย การประชุมทางไกล ชุดการสอน E-Book เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ เศวตภาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และ อรทัย รุ่งวชิรา (2564) ยังได้เสนอถึงปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายการศึกษาชาติ ไว้อีก 6 ประการ คือ

(1) สถาบันการศึกษาทุกระดับ กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ความต้องการจำเป็นของสังคม ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และประเทศตามระดับความเชี่ยวชาญและอัตลักษณ์ของประเทศ สถาบัน และตามความได้เปรียบเชิงทรัพยากรและเชิงพื้นที่ของสถาบัน

(2) การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติต้องเน้นการจัดการโดยใช้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิด ปฏิบัติ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง รวมถึงใช้แนวทางการวัดและประเมินผลในลักษณะที่เป็นการประเมินผลตามสภาพจริงและการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

(3) การเรียนรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการลักษณะการผสมผสานคือ เรียนรู้ทางออนไลน์ และเรียนรู้แบบพบกันในห้องเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การนำโปรแกรมที่ทันสมัย เช่น MOOC, SkillLane เป็นต้น ร่วมกับการที่ผู้สอนได้ชี้แนะอำนวยความสะดวก การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพิ่มมากขึ้น

(4) ผู้นำองค์กรให้ความสำคัญในการใช้แนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง ทุกหลักสูตรต้องมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านตามวิสัยทัศน์และจุดเน้นของหลักสูตร ได้แก่ การเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และการตรวจติดตามอย่างเข้มข้นและการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานทุกปี

(5) บุคลากรทุกคนในองค์กรสร้างวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการทำงาน และกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพบริบท ดำเนินการโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามแนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการสื่อสารและถ่ายทอดแนวทางให้บุคลากรทั้งองค์กรด้วยช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการขับเคลื่อนแนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาชาติลงสู่การปฏิบัติ

(6) การกำกับติดตามและประเมินผล การทบทวนมาตรฐานการศึกษาของชาติให้เหมาะสมหลังจากใช้ไประยะหนึ่งจากบทเรียนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานจริงและข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การสร้างความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะของผู้สอน การวัดและประเมินผลทักษะที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียน การจัดสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เครื่องมือการเรียนรู้ และงบประมาณที่ใช้เพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้สอนและผู้เรียนที่เหมาะสมเพียงพอโดยจัดระบบแนวทางการกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการตามระบบที่กำหนดอย่างต่อเนื่องเน้นการกำกับติดตาม ประเมินผลการทำงานที่มุ่งเน้นคุณลักษณะผู้เรียน และการทำงานในลักษณะกัลยาณมิตร และนำข้อมูลมาใช้ในการช่วยเหลือ แก้ปัญหา ให้การสนับสนุน และนำข้อมูลมาใช้ในการทบทวนมาตรฐานการศึกษาในช่วงต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มของเด็กระดับปฐมวัยส่งผลทำให้เด็กมีทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ทักษะทางสังคมด้านการให้ความร่วมมือ ทักษะทางสังคมด้านความเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทักษะทางสังคมด้านการกล้าแสดงออก และผลการศึกษาความเปลี่ยนแปลง พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมและทุกด้านของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา และ กมล โพธิเย็น (2558) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดสภมณฑลราชบุรี จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้จากครูอยู่ในระดับมาก

อนงค์ รอดแสน, วาริรัตน์ แก้วอุไร, และฉันทนา จันทร์บรรจง (2559) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสอนความเป็นพลเมืองสำหรับครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง พบว่า 1.1) ลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 6 ประการ คือ มีความรู้รับผิดชอบและพึ่งตนเองได้ เคารพกติกาและเคารพกฎหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนและสังคม ดำรงชีวิตอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ 1.2) การปรับความรู้ความเข้าใจในการสอนความเป็นพลเมืองต้องเน้นการปลูกฝังพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยการเรียนรู้ร่วมกันและเน้นลงมือปฏิบัติจริงที่ใช้แหล่งเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาจริงและมีส่วนร่วมกับชุมชน 1.3) การพัฒนาความสามารถในการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย เสนอสถานการณ์ปัญหา วางแผนระดมความคิด เชื่อมโยงค้นคว้าแก้ปัญหา สร้างสรรค์ผลงาน นำเสนอและประเมิน 2) ผลการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ พบว่า รูปแบบประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการพัฒนาครู การวัดและประเมินผล และปัจจัยเกื้อหนุนที่นำไปสู่ความสำเร็จ โดยมีกระบวนการพัฒนาครูเป็น 4 ตอน ที่สร้างขึ้นเรียกว่า AISEE Model พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า 3.1) ครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและการสอนความเป็นพลเมือง หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.2) ครูการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการสอนความเป็นพลเมือง หลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ระดับดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลที่ได้จากการดำเนินการสอนของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ที่เกิดจากรูปแบบและชุมชนผู้เกี่ยวข้องประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมที่เกิดจากรูปแบบอยู่ในระดับมาก

ชนิตา รัชภัทเมือง และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครุการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต ผลการวิจัย พบว่า การใช้ ครุการศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล ความก้าวหน้าและมั่นคงในการทำงาน และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนการพัฒนาครุมีปัญหาเชิงระบบที่สำคัญ คือ การพัฒนาครูไม่ยึดสมรรถนะ เน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ขาดนวัตกรรมการพัฒนาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสู่มืออาชีพ ไม่มีระบบการพัฒนา ครูใหม่โดยเฉพาะครูผู้ช่วย ขาดระบบเชื่อมโยงระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการ จำเป็นในอนาคต พบว่า สิ่งที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนมากที่สุดในด้านการผลิตครุการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การมีระบบติดตามและประเมินผลการผลิตครูที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และ จริญญา พานิชย์ผลินไชย (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการวิจัย พบว่า 1) นิสิตมีความเป็นพลเมือง อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับดังนี้ คือ การมีความเท่าเทียมกัน การยอมรับ ความแตกต่าง การมีคุณธรรม จริยธรรม การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม การมีอิสระและพึ่งตนเอง และความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม 2) นิสิตชาย และนิสิตหญิงมีความเป็นพลเมือง ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตหญิงมีความเป็นพลเมืองสูงกว่านิสิตชายในองค์ประกอบการ มีความเท่าเทียมกันและการยอมรับความแตกต่าง 3) นิสิตที่อยู่ต่างกลุ่มคณะวิชาต่างมีความเป็นพลเมือง ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในองค์ประกอบการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม โดยนิสิตกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และ 4) นิสิตที่อยู่ชั้นปีต่างกันมีความเป็นพลเมืองในทุกองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญสถิติ

เบญจวรรณ ศรีคำนวล, ปัญญา ทองนิล, และกาญจนา บุญส่ง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการ การศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านสถานประกอบการ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครูผู้สอน 2) ระดับความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสมรรถนะวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 3) ปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสถานประกอบการ โดยมีประสิทธิภาพ ในการทำนาย ร้อยละ 47.50

สุรเดช โสมาบุตร และ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินการให้มีความเหมาะสม ด้านปัญหา พบว่า โรงเรียนขาดการสนับสนุน ส่งเสริม การนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูไม่ครบชั้น ครูขาดทักษะการสอนในสภาพครูไม่ครบชั้น ประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น แนวทางการพัฒนาคุณภาพคือ โรงเรียนขนาดเล็กมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุน ส่งเสริมการนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีแผนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้านการบริหารจัดการ ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ควรส่งเสริมการใช้แหล่งข้อมูลแก่ครูและนักเรียนในการค้นคว้าและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงระบบอุปกรณ์การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีสภาพพร้อมใช้งาน สนับสนุน ส่งเสริมการนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีแผนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียนดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

อมรรัตน์ บุญเสนอ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ การบูรณาการการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน การประเมินพัฒนาการการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก และ 2) ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินพัฒนาการ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบูรณาการการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน

จิราภรณ์ มีสง่า และ อิศรา รุ่งทิวชัย (2561) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการวัดและประเมินผลทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยรวม

อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง 2) ปัญหาการวัดและประเมินผลทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

สมพร ชูทอง (2562) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน: วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก พบว่า 1.1) ด้านการวางแผนสถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทุกแผนกวิชา แต่การประชาสัมพันธ์ผู้เรียนและผู้ปกครองยังไม่กว้างขวาง นอกจากนี้สถานศึกษายังขาดการจัดระบบการนิเทศติดตามผู้เรียน 1.2) ด้านการนำไปสู่การปฏิบัติสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีขาดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและสอดคล้องตามสมรรถนะที่กำหนดตามหลักสูตร 1.3) ด้านการติดตามการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบอยู่ในวงจำกัด ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานร่วมกันในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 1.4) ด้านการดำเนินงาน สถานประกอบการไม่จ่ายเบี้ยเลี้ยงสวัสดิการให้กับผู้เรียนและไม่ได้ประกันการได้งานทำที่แน่นอนภายหลังจบการศึกษา 1.5) คุณภาพของผู้เรียนด้านความรู้ขาดการสนใจติดตามความทันสมัยและความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่จึงไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านทักษะเชาว์ปัญญา ให้ความสนใจและประเมินข้อมูลใหม่จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ส่วนด้านทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสารไม่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก มีปัจจัยสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน 4 ด้าน คือ 2.1) ด้านบุคลากรงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2.2) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารงานด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2.3) ด้านการคัดเลือกผู้บริหารงานฝ่ายวิชาการ 2.4) ด้านคุณลักษณะของครูฝึกและครูนิเทศในสถานประกอบการ รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นรูปแบบที่มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้เป็นการบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจนถูกต้อง และสามารถนำไปฝึกฝนทักษะการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีผลต่อการยกระดับมาตรฐานการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา และ 4) รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐานได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นรูปแบบที่มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บัณฑิตา อินสมบัติ และ ปราณี เนรมิตร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 1.2) ด้านศักยภาพของอาจารย์ผู้รับผิดชอบและประจำหลักสูตร 1.3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 1.4) ด้านทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ และ 2) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 นำเสนอใน 5 ประเด็น ดังนี้ 2.1) หลักสูตรด้านเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ควรเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการข้ามศาสตร์หรือสาขาวิชา โดยเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกับการเรียนเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการจริง 2.2) หลักสูตรครุศาสตร์ เป็นหลักสูตรเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกับการเรียนเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในการเรียนรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การสร้างอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพอื่นได้นอกจากการประกอบวิชาชีพครู 2.3) หลักสูตรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ควรจัดเป็นหลักสูตรแบบโมดูลร่วมกับหลักสูตรปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาทักษะที่จำเป็น 2.4) หลักสูตรด้านวิทยาการจัดการเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการร่วมกับการมีรายวิชา Online ด้านทักษะวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในช่วงเวลาว่างระหว่างเรียน และ 2.5) หลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรจัดเป็นหลักสูตรแบบโมดูลร่วมกับหลักสูตรปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน

สกุณา บุญอรตรมย์, ศรีเพ็ญ พลเดช, และ โกวิท วัชรินทรางกูร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ การพัฒนาสร้างสื่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วนการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษาประกอบด้วย การสร้างระบบพี่เลี้ยงและการนิเทศแบบคลินิกที่นำมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด และ 3) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ระดับมาก ความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ระดับมาก และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ระดับมาก

สมพร ปานดำ และ วรวิทย์ ศรีตระกูล (2564) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรม ผลการวิจัย พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านอาชีวศึกษา สามารถนำมา

จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของกลุ่มอุตสาหกรรม และเป็นแนวทางการปฏิบัติ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อการสร้างกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีความสามารถผสมผสานวิชาการด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เข้ากับทักษะทางด้านช่าง สร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีให้กับภาคการผลิตของประเทศ

นิรันดร์ สมมุติ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น, และจิณฉัตร ปะโคทัง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยและสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม หลักการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เครือข่ายความร่วมมือ การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา และ 3) การนำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องทั้ง 8 ด้าน เช่น ครูปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างพันธมิตรระดับพื้นที่ มีระบบการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ กำหนดมาตรฐานครูอาชีวศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ 3 กรอบย่อย คือ 1) ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้านย่อย ได้แก่ (1.1) ด้านผู้เรียนรู้ (1.2) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ (1.3) ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) ด้านสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา และ 3) ด้านแนวทางการจัดการศึกษาดำเนินการศึกษาตามกรอบ 9 ประการ ได้แก่ (3.1) นโยบาย/กลยุทธ์การจัดการศึกษา (3.2) หลักสูตร (3.3) การจัดการเรียนการสอน (3.4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ (3.5) การวัดและประเมินผล (3.6) การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (3.7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด (3.8) ภาคีเครือข่าย และ (3.9) การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์
ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจำแนกการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการศึกษาผลการประเมินของ สมศ.

มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา ทั้งระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา ประกอบด้วย ครู/คณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา/คณะกรรมการบริหารสถาบันการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 4,480 คน จำแนกเป็นระดับปฐมวัย 1,260 คน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2,830 คน และจำนวน 390 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค (ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) ทุกสังกัด และทุกกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล โดยแต่ละสังกัดกำหนดให้มีตัวแทนของจังหวัดในการประสานงานการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ตามจำนวนที่นักวิจัยกำหนด รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

ระดับ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ปกก.	สพฐ.				สส. (อบต., เทศบาล, อบจ., พัทยา)				ตชด.		สอศ.		กศน.	สช.	อว.	รวม
			ปฐมวัย	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปฐมวัย	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปฐมวัย	ประถม	ปวช.	ปวส.				
ปฐมวัย	ครู	inf	200				100									200	20	540
	ผู้บริหาร		50				50									50	20	190
	กศ.สถานศึกษา		50				50									50	20	190
	ผู้ปกครอง	inf	100				100									100	20	340
	รวม		400				300									400	80	1,260
ขั้นพื้นฐาน	ครู	inf	250	250	200			150	100	20						200	20	1,340
	ผู้บริหาร		50	50	50			50	50	20						50	20	440
	นักเรียน	inf	-	-	-			-	-	-						-	-	-
	ผู้ปกครอง	inf	100	100	100			100	100	20						100	20	790
	กศ.สถานศึกษา		50	50	50			20	20	20						-	-	230
อุดมศึกษา	สถานประกอบการ															-	-	30
	รวม		450	450	400			320	270	80						350	60	2,830
	อาจารย์																100	130
	นักศึกษา	inf															100	130
	ผู้ปกครอง	inf															-	-
สถานประกอบการ																100	130	
รวม		400	450	450	400			320	270	80						300	390	
รวมทั้งหมด			400	450	450	400	300	320	270	80	80	80	120	90	250	750	440	4,480
			1,700				970				160		210		250	750	440	4,480

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามจำนวน 26 ฉบับ และ 2) แบบบันทึกผลการประเมินของ สมศ. 1 ฉบับ โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถาม จำนวน 26 ฉบับ จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

- 1) ระดับปฐมวัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 1 สำหรับครูระดับปฐมวัย
 - (2) ฉบับที่ 2 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย
 - (3) ฉบับที่ 3 สำหรับผู้ปกครองระดับปฐมวัย
 - (4) ฉบับที่ 4 สำหรับกรรมการสถานศึกษาระดับปฐมวัย
- 2) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยแบบสอบถาม 16 ฉบับ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 5 สำหรับครูระดับประถมศึกษา
 - (2) ฉบับที่ 6 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
 - (3) ฉบับที่ 7 สำหรับผู้ปกครองระดับประถมศึกษา
 - (4) ฉบับที่ 8 สำหรับกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
 - 2.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 9 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - (2) ฉบับที่ 10 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - (3) ฉบับที่ 11 สำหรับผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - (4) ฉบับที่ 12 สำหรับกรรมการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 2.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 13 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - (2) ฉบับที่ 14 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - (3) ฉบับที่ 15 สำหรับผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - (4) ฉบับที่ 16 สำหรับกรรมการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 2.4) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 17 สำหรับครูระดับ ปวช.
 - (2) ฉบับที่ 18 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับ ปวช.
 - (3) ฉบับที่ 19 สำหรับผู้ปกครองระดับ ปวช.
 - (4) ฉบับที่ 20 สำหรับผู้ประกอบการระดับ ปวช.

- 3) ระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่
 - 3.1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 21 สำหรับครู/อาจารย์ ระดับ ปวส.
 - (2) ฉบับที่ 22 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ระดับ ปวส.
 - (3) ฉบับที่ 23 สำหรับผู้ประกอบการ ระดับ ปวส.
 - 3.2) ระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่
 - (1) ฉบับที่ 24 สำหรับอาจารย์ ระดับอุดมศึกษา
 - (2) ฉบับที่ 25 สำหรับนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา
 - (3) ฉบับที่ 26 สำหรับผู้ประกอบการ ระดับอุดมศึกษา

2.2 แบบบันทึกผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) 1 ฉบับ โดยแบบบันทึกผลการประเมินดังกล่าว จำแนกเป็นแบบประเมินของการศึกษา 3 กลุ่ม/ระดับ ได้แก่ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การศึกษาอาชีวศึกษา และ 3) การศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยแบบบันทึกผลการประเมินของ สมศ. มุ่งศึกษาผลการประเมิน 2 องค์ประกอบ คือ

- 1) ผลการประเมินเชิงปริมาณในภาพรวม
- 2) ข้อเสนอแนะของ สมศ.

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การสร้างแบบสอบถาม 26 ฉบับ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษา
- 2) กำหนดองค์ประกอบและตัวแปรที่ต้องการศึกษาของเครื่องมือแต่ละฉบับ จำแนกตามระดับการศึกษา และกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 3) เขียนข้อคำถามตามกรอบแนวคิดและนิยามตัวแปรที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ฉบับละ 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Objective Congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือทั้ง 26 ฉบับ มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ฉบับละ 35 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิจรูญ, 2551, น. 248)

ผลการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้ง 26 ฉบับ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม 1) ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.88 – 0.98 และ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.94 – 0.99

6) ผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การสร้างแบบบันทึกผลการประเมินของ สมศ.

เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ยังไม่มีการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สี่ ของ สมศ. แต่เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันระหว่างคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กับ ผลการประเมินของ สมศ. คณะผู้วิจัยจึงใช้การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) มาใช้ประโยชน์ โดยมีขั้นตอนในการบันทึกผลการประเมินของ สมศ. ดังนี้

1) ศึกษารายงานการประเมินผลของ สมศ.

2) ออกแบบแบบบันทึกผลการประเมิน ให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การวิจัย ที่มุ่งประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน และนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3) นำแบบบันทึกผลการประเมินเสนอให้คณะนักวิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการ 2 วิธี ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นช่วงปิดสถานศึกษา คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามปกติ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ประสานงานกับผู้ช่วยนักวิจัยในแต่ละระดับการศึกษา จำแนกตาม ภูมิภาค จังหวัด และสังกัด

2) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) ส่งเครื่องมือ/ลิงก์ตอบข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนและเวลาที่กำหนด

4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ (จากเอกสารและข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์) จำนวนทั้งสิ้น 4,400 ฉบับ จากกลุ่มตัวอย่าง 4,480 คน คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนร้อยละ 98.21

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินของ สมศ.

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกผลการประเมินของ สมศ. แยกเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ตามที่ สมศ.จำแนกไว้ โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ใน 3 ประเด็น คือ 1) ผลการประเมิน 2) ข้อเสนอแนะของ สมศ. และ 3) แนวทางการนำผลการประเมินไปใช้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ครอบคลุมการศึกษา ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ อุดมศึกษา ด้วยการใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (สุภมาส อังศุโชติ และ ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2556, น. 21)

4.50 ถึง 5.00 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้เรียน/สภาพการบริหารจัดการ ในระดับ มากที่สุด
3.50 ถึง 4.49 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้เรียน/สภาพการบริหารจัดการ ในระดับ มาก
2.50 ถึง 3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้เรียน/สภาพการบริหารจัดการ ในระดับ ปานกลาง
1.50 ถึง 2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้เรียน/สภาพการบริหารจัดการ ในระดับ น้อย
0.00 ถึง 1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะของผู้เรียน/สภาพการบริหารจัดการ ในระดับ น้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการประเมินของ สมศ.

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยของผลการประเมินเชิงปริมาณ จำแนกตามระดับการศึกษา 3 ระดับตามกลุ่ม/ระดับการศึกษาที่ สมศ. กำหนด ได้แก่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แก่ ข้อเสนอแนะของ สมศ. วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ศึกษาสภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา

มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 143 คน

1.1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประกอบด้วย

1) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลครอบคลุม 5 ภูมิภาคและทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 83 คน จำแนกเป็น ระดับประถมศึกษา 25 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 18 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 20 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 20 คน สำหรับระดับปฐมวัย ผู้ให้ข้อมูลครอบคลุม 5 ภูมิภาค และทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 25 คน

2) ระดับอุดมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลครอบคลุม 5 ภูมิภาคและทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 35 คน จำแนกเป็น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 14 คน และ อุดมศึกษา (ปริญญาตรีขึ้นไป) จำนวน 21 คน

1.2 จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครู/อาจารย์ 39 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 38 คน ผู้ปกครอง 26 คน กรรมการสถานศึกษา 18 คน ผู้ประกอบการ 14 คน และนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 8 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ด้วยวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Selection Technique) ที่เริ่มต้นจากการเสนอชื่อของคณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่อยู่ในแต่ละภูมิภาค/จังหวัด โดยคณะนักวิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าสู่กระบวนการของการสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม 17 ฉบับ จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้

2.1 ระดับปฐมวัย ประกอบด้วยแนวคำถามการสนทนากลุ่ม 2 ฉบับ ได้แก่

- 1) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและครูระดับปฐมวัย
- 2) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับปฐมวัย

2.2 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยแนวคำถามการสนทนากลุ่ม 9 ฉบับ ได้แก่

- 1) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและครูระดับประถมศึกษา
- 2) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
- 3) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและครูระดับ ม.ต้น
- 4) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาระดับ ม.ต้น

- 5) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและครูระดับ ม.ปลาย
- 6) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับ ม.ปลาย
- 7) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและครูระดับ ปวช.
- 8) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับ ปวช.
- 9) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ประกอบการระดับ ปวช.

2.3 ระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยแนวคำถามการสนทนากลุ่ม 6 ฉบับ ได้แก่

- 1) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ระดับ ปวส.
- 2) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับกรรมการสถานศึกษาระดับ ปวส.
- 3) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ประกอบการระดับ ปวส.
- 4) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ระดับอุดมศึกษา
- 5) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 6) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ประกอบการระดับอุดมศึกษา

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างแนวคำถามการสนทนากลุ่มทั้ง 17 ฉบับ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษา
- 2) กำหนดองค์ประกอบและตัวแปรที่ต้องการศึกษาของแนวคำถามการสนทนากลุ่มแต่ละฉบับ จำแนกตามระดับการศึกษา และกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3) จัดทำคำถามการสนทนากลุ่มตามกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ศึกษา
- 4) นำแนวคำถามการสนทนากลุ่มเสนอให้ที่ปรึกษาและคณะนักวิจัยประเมินเชิงวิพากษ์ความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของเครื่องมือ
- 5) ปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามการสนทนากลุ่มและจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่มออนไลน์ และใช้เวลาในการสนทนากลุ่มโดยประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที ต่อกลุ่ม โดยมีกระบวนการในการจัดสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่มแต่ละกลุ่ม เพื่อขอข้อมูลที่จำเป็นในการสร้างห้องสนทนากลุ่ม
- 2) จัดสร้างห้องสนทนารองรับการสนทนากลุ่มออนไลน์และจัดทำลิงก์สำหรับการสนทนากลุ่มแต่ละห้อง
- 3) ทำหนังสือเชิญถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนัดหมายวันเวลาการสนทนากลุ่ม โดยส่งแนวคำถามการสนทนากลุ่มและลิงก์สำหรับการเข้าสนทนากลุ่ม
- 4) แต่ละกลุ่มดำเนินการสนทนากลุ่มตามกำหนดการ โดยจัดให้มีการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 15 ครั้ง ดังต่อไปนี้

- ครั้งที่ 1 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูระดับ ปวส.
- ครั้งที่ 2 การสนทนากลุ่มกรรมการสถานศึกษาและผู้ประกอบการระดับ ปวส.
- ครั้งที่ 3 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูระดับปวณวัย
- ครั้งที่ 4 การสนทนากลุ่มผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับปวณวัย
- ครั้งที่ 5 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูระดับประถมศึกษา
- ครั้งที่ 6 การสนทนากลุ่มผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
- ครั้งที่ 7 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูระดับ ม.ต้น
- ครั้งที่ 8 การสนทนากลุ่มผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับ ม.ต้น
- ครั้งที่ 9 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูระดับ ม.ปลาย
- ครั้งที่ 10 การสนทนากลุ่มผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาระดับ ม.ปลาย
- ครั้งที่ 11 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูระดับ ปวช.
- ครั้งที่ 12 การสนทนากลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ระดับอุดมศึกษา
- ครั้งที่ 13 การสนทนากลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
- ครั้งที่ 14 การสนทนากลุ่มผู้ประกอบการระดับอุดมศึกษา
- ครั้งที่ 15 การสนทนากลุ่มกรรมการสถานศึกษาและผู้ประกอบการระดับ ปวช.

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาวិเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษา โดย สมศ.

สาระสำคัญของแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้ประกอบการและนักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ร.ร.สอว. อว.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของครู ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (สังกัด สพฐ., สช., อว., บช.ตชด., สถ. และ กศน.) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.00, 81.30, 68.20 และ 67.90 ตามลำดับ ระดับ ปวส. และอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.20 และ 52.50 ตามลำดับ ระดับ ปวช. ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.60 โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปี, 30 - 39 ปี, 40 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.0 - 25.20, 27.30 - 40.00, 21.60 - 65.6 และ 6.60 - 42.40 ตามลำดับ มีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 5 ปี, 5 - 10 ปี, 11 - 15 ปี และ 16 - 20 ปี

คิดเป็นร้อยละ 25.80 - 69.70, 0.0 - 36.10, 5.40 - 21.20 และ 9.10 - 40.50 ตามลำดับ (รายละเอียดดังตารางที่ 4.1 ภาคผนวก)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (จากสังกัด สพฐ., สช., อว., บช.ตชต., สถ. และ กศน.) ปวช. และ ปวส. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.30, 47.70, 50.32, 63.46, 58.80 และ 75.89 ตามลำดับ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 49.70, 52.30, 49.68, 36.54, 41.20 และ 24.20 ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปี, 30 - 39 ปี, 40 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.0 - 0.65, 0.0 - 13.70, 32.40 - 49.68 และ 38.71 - 58.80 ตามลำดับ มีประสบการณ์การบริหาร ต่ำกว่า 5 ปี, 5 - 10 ปี, 11 - 15 ปี และ 16 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.04 - 50.00, 20.60 - 40.00, 12.10 - 26.92 และ 8.80 - 27.30 ตามลำดับ (รายละเอียดดังตารางที่ 4.2 ภาคผนวก)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียน ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (จากสังกัด สพฐ., สช., อว., บช.ตชต., สถ. และ กศน.) และ ปวช. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.00, 73.40, 76.30, 65.10 และ 66.70 ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปี, 30 - 39 ปี, 40 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.60 - 14.30, 15.90 - 42.20, 38.40 - 57.10 และ 9.70 - 29.10 ตามลำดับ มีอาชีพรับราชการ/พนักงานราชการ อาชีพส่วนตัว (เช่น ค้าขาย เกษตรกร) พนักงาน/ลูกจ้าง และอาชีพอื่น ๆ (เช่น อาชีพอิสระ แม่บ้าน ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 4.80 - 31.20, 4.80 - 55.50, 4.80 - 18.10 และ 16.70 - 85.70 ตามลำดับ (รายละเอียดดังตารางที่ 4.3 ภาคผนวก)

ข้อมูลพื้นฐานของกรรมการสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (จากสังกัด สพฐ., สช., อว., บช.ตชต., สถ. และ กศน.) เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.20, 61.86, 45.07 และ 46.27 ตามลำดับ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.80, 38.14, 54.93 และ 53.73 ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปี, 30 - 39 ปี, 40 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.90 - 6.18, 5.63 - 16.42, 33.80 - 43.30 และ 39.18 - 56.34 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรรมการสถานศึกษาระยะเวลา ต่ำกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.50 - 89.55 ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.45 - 36.50 (รายละเอียดดังตารางที่ 4.4 ภาคผนวก)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ ระดับปวช. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.10 ระดับ ปวส. และอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.50 และ 67.20 ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำกว่า 30 ปี, 30 - 39 ปี, 40 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.90 - 49.00, 23.50 - 39.30, 18.00 - 48.30 และ 6.90 - 13.10 ตามลำดับ ซึ่งประกอบกิจการประเภท ภาคการผลิต (เช่น โรงงาน ผู้ผลิตสินค้า ฯลฯ) ภาคการค้า (เช่น ผู้จัดการหน่วย ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ) ภาคบริการ (เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ฯลฯ) และกิจการอื่น ๆ (เช่น ค้าขายออนไลน์ ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 4.90 - 21.60, 3.30 - 23.50, 21.60 - 77.00 และ 14.80 - 33.30 ตามลำดับ (รายละเอียดดังตารางที่ 4.5 ภาคผนวก)

ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.10 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 94.90 และกำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3-5 คิดเป็นร้อยละ 82.60 (รายละเอียดดังตารางที่ 4.6 ภาคผนวก)

ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้นำเสนอตามระดับการศึกษา ประกอบด้วย ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับอุดมศึกษา ผลการประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยภาพรวม ครูระดับปฐมวัย ทุกสังกัดทั้ง สพฐ. สช. อว. บข.ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกายแข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก ($M = 4.35, SD = 0.45$) มีพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก ($M = 4.33, SD = 0.45$) มีพัฒนาการด้านสังคมช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับมาก ($M = 4.31, SD = 0.47$) และมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก ($M = 4.12, SD = 0.57$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.7 ภาคผนวก)

ผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย ทุกสังกัดทั้ง สพฐ. สช. อว. บข.ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก ($M = 4.41, SD = 0.42$) มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก ($M = 4.34, SD = 0.46$) มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับมาก ($M = 4.36, SD = 0.41$) และมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก ($M = 4.14, SD = 0.57$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.8 ภาคผนวก)

ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัย ทุกสังกัดทั้ง สพฐ. สช. อว. บข.ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก ($M = 4.33, SD = 0.47$) มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก ($M = 4.24, SD = 0.51$) มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับมาก ($M = 4.20, SD = 0.55$) และมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะ

การคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก ($M = 4.10, SD = 0.60$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.9 ภาคผนวก)

กรรมการสถานศึกษาในระดับปฐมวัย ทุกสังกัดทั้ง สพฐ. สช. อว. บข.ตชด. และ สส. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก ($M = 4.35, SD = 0.44$) มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก ($M = 4.30, SD = 0.53$) มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับมาก ($M = 4.30, SD = 0.48$) และมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก ($M = 4.14, SD = 0.57$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.10 ภาคผนวก)

โดยสรุป ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับปฐมวัย มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ได้สะท้อนถึงคุณลักษณะด้านร่างกาย ผู้เรียนระดับปฐมวัยว่า เด็กส่วนใหญ่มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย การทรงตัว และการใช้มือและตาประสานสัมพันธ์กันได้ดี มีความสามารถในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตน มีการปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่สถานศึกษากำหนดได้ และมีความรู้และสามารถหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุภัย และสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้ มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมโดยบูรณาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน สถานศึกษามีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาที่ให้เกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น Project Approach, STEM, Reggio Emilia ภาษาธรรมชาติ ตามด้วยวิธีพุทธมาบูรณาการโดยคำนึงถึงพัฒนาการสมวัยให้มากที่สุด ซึ่งในการจัดการศึกษาไม่ได้เน้นการอ่าน เขียน ให้เรียนรู้จากการเล่น และเน้นกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติมาบูรณาการกัน จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านค่อนข้างมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย โดยพัฒนาการด้านร่างกาย สถานศึกษาจะมีการวัดน้ำหนัก ส่วนสูงของเด็กกว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติหรือไม่เป็นระยะ ๆ เน้นกิจกรรมเคลื่อนไหว การเข้าจังหวะ การเล่นเกมต่าง ๆ เน้นทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ มีการสอนเรื่องสุขภาพอนามัย เช่น การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วม การดูแลตัวเอง มีการสอนแนะไม่ให้เด็กรับของจากคนแปลกหน้า เป็นต้น

ข้อมูลของครูและผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้เรียนว่า พัฒนาการด้านร่างกายมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน มีความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย การทรงตัว การใช้มือและตาได้ประสานสัมพันธ์กัน ผู้เรียนระดับปฐมวัยส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านร่างกายเป็นไปตามเกณฑ์และวัย มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ หากพิจารณาระดับพัฒนาการด้านร่างกายจะพบว่า มีความแตกต่างกันโดยจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 มีพัฒนาการสมส่วน กลุ่มที่ 2 มีพัฒนาการเกินเกณฑ์ และกลุ่มที่ 3 มีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้ อาจเกิดจากกรรมพันธุ์ การเลี้ยงดูจากครอบครัว และความใส่ใจในการให้เด็กได้รับประทานอาหาร ที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน *ด้านความสามารถในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง* ผู้เรียนระดับปฐมวัยส่วนใหญ่มีการดูแลตัวเอง โดยขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่จากครอบครัวและครู เด็กสามารถเรียนรู้ และบอกวิธีการดูแลสุขภาพที่บ่งชี้ถึงการมีความเข้าใจในการดูแลรักษาสุขภาพ แต่อาจทำได้ไม่สมบูรณ์นัก เนื่องจากยังเป็นเด็กเล็ก เช่น การสวมแมสก์ ซึ่งบางครั้งอาจเผลอดึงแมสก์ออกด้วยความอึดอัด *ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่สถานศึกษากำหนด* ผู้เรียนระดับปฐมวัยส่วนใหญ่ จะเชื่อฟังครู เมื่อครูสอนและทำข้อตกลงของห้องเรียน ก็สามารถทำตามข้อตกลงของห้องเรียนได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจและสามารถอธิบายด้วยความเข้าใจ สามารถเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติตามกิจกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การล้างมือเมื่อสัมผัสสิ่งสกปรก การสวมแมสก์ การอยู่ห่างจากผู้อื่น จะปฏิบัติตามได้ค่อนข้างดี และ*ด้านความรู้และสามารถหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัย และสิ่งเสพติดต่าง ๆ* ผู้เรียนระดับปฐมวัยส่วนใหญ่มีความเข้าใจเมื่อครูอธิบายเกี่ยวกับการติดเชื่อหรือเสี่ยงต่อโรค การหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้เกิดอันตราย เช่น การเข้าใกล้ปลั๊กไฟ การจับของร้อนที่อาจก่อให้เกิดอันตราย เป็นต้น

นอกจากนี้ ครูใหญ่ ครู และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ดชด. ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้เรียนระดับปฐมวัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกายว่า ส่วนใหญ่มีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่มีจำนวนประมาณร้อยละ 5 ที่มีส่วนสูงและน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ โดยนักเรียนส่วนใหญ่เมื่อเข้าเรียนอนุบาล 1 ภาคเรียนแรกจะมีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อเข้าสู่ภาคเรียนที่สองจะเริ่มมีน้ำหนักและส่วนสูงเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากการมาเข้าเรียนทำให้ได้รับอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) ทำให้เด็กมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ ผู้เรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ให้ข้อมูล เป็นลูกหลานของคนต่างด้าว พม่า มอญ กะเหรี่ยง และส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อ มัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีมากเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป เมื่อได้รับการสอนและคำแนะนำจากครู เด็กปฐมวัยก็สามารถดูแลรักษาสุขภาพได้ เช่น ทำความสะอาดตนเองได้ดีเมื่อเข้าห้องน้ำ รู้จักระมัดระวังไม่ให้ตนเองได้รับอันตรายได้เหมาะสมกับระดับวัยของเด็กปฐมวัย

2. พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กส่วนใหญ่จะมีความสุข มีความร่าเริงแจ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย ในระหว่างมาสถานศึกษาไม่ค่อยอยากกลับบ้าน ชอบเล่นกับเพื่อน ๆ ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีความสุข เมื่อพบครู ควบคุมอารมณ์ ปรับตัวเข้ากับคนได้ง่าย รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนในการรอคอย ฝึกรายอมรับ และพอใจในความสามารถของตนเองและผู้อื่น สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย

ฝึกให้เด็กได้ประเมินเพื่อน และการยอมรับผลการประเมิน โดยผ่านการทำกิจกรรม สถานศึกษาจัดกิจกรรมฝึกเด็ก เช่น การให้ประกอบอาหาร เน้นการทำงานเป็นทีม มีการนำเด็กไปศึกษานอกสถานที่ มีกิจกรรมการทดลอง ฝึกเด็กให้มีจิตใจหนักแน่น มั่นคงทางอารมณ์ รู้จักการอดทน อดกลั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ บางครั้งเกิดกรณีการทะเลาะกัน ครูจะให้เด็กได้คุยกันเพื่อปรับความเข้าใจ ฝึกความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออกโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมฝึกพูดหน้าห้อง มีเวทีให้แสดงออกในงานต่าง ๆ และการมีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกับพี่ระดับชั้นประถมศึกษา เน้นให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับครู ทำให้เด็กปรับตัวได้ดี เพื่อให้เด็กเป็นคนที่มีความตั้งใจที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างอย่างต่อเนื่อง และในขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูมีการสอดแทรกในนิทานคุณธรรมเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งมีการฝึกให้เด็กนั่งสมาธิด้วย ทำให้เด็กที่มีคุณภาพ โดยผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน

ทั้งนี้ ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ได้สะท้อนคุณลักษณะผู้เรียนถึงพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจว่า ในด้านความร่าเริงแจ่มใส ผู้เรียนสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความร่าเริงแจ่มใส จะเรียนปนเล่น เด็กจะมีความสุขมาก มีความอ่อนโยน มีความมั่นใจ และกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดจะส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นผู้นำ ให้รู้จักการยอมรับเพื่อน ๆ ผลัดการเป็นผู้นำและผู้ตาม ด้านความยับยั้งชั่งใจ โดยภาพรวมเด็กรู้จักอดทนในการรอคอย แม้ว่าเด็กบางคนอาจมีปัญหาเรื่องของความอดทน การรู้จักรอคอย เพราะพัฒนาการนี้จะเป็นไปตามวัยของเด็ก เนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงพัฒนาการด้านอารมณ์ที่ยังไม่นิ่ง เด็กต้องเรียนรู้และต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก็จะมี ความอดทน รู้จักการรอคอยดีขึ้น ด้านการยอมรับและมีความพอใจในความสามารถของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในความเก่งหรือความสามารถของตนเอง แต่การยอมรับหรือพอใจในความสามารถของผู้อื่นยังเห็นไม่เด่นชัดนัก ด้านความอดทนอดกลั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเอง ผู้เรียนระดับปฐมวัยบางคนยังไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ เอาแต่ใจ และมีข้อต่อรอง ด้านการเป็นคนมีจิตใจที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจิตใจอ่อนโยน ซึ่งสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เด็กจะรู้จักบาป บุญ คุณ โทษ มีการปลูกฝังคุณธรรมที่ดี ด้านความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออก ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถพูดโต้ตอบ รู้จักใช้คำถาม มีความคิดเป็นของตนเอง และมีเหตุผลบ้าง และด้านความชื่นชมในศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว เด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ชอบศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นไปตามมาตรฐาน

3. พัฒนาการด้านสังคม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า สถานศึกษาได้เน้นการฝึกวินัยและความรับผิดชอบให้กับเด็กจากการลงมือปฏิบัติช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การเก็บที่นอน การรับประทานอาหาร การใช้ของแล้วเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลืองานในห้อง ฝึกการเข้าแถวเรียงลำดับก่อนหลัง ฝึกเรียนรู้เรื่องเวลา มีการจัดกิจกรรมด้านการเคลื่อนไหว ด้านสังคม มีการจัดห้องเรียนเป็นหน่วยย่อย ๆ สอดแทรกความประหยัดยุติในเรื่องกิจกรรม แต่ไม่ได้ใช้เงินจริง เพราะเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่มีการพกเงินมาสถานศึกษา

กรณีที่น่าเงินมาสถานศึกษาครูก็จะฝึกในเรื่องของการใช้จ่ายแบบประหยัด โดยมีกิจกรรมเรื่องการออมเงิน ฝึกให้เด็กออมเงินโดยการหยอดกระปุก เพื่อฝึกเรื่องการเก็บออม ฝึกการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ภายในและนอกห้องเรียน เช่น ภายในห้องเรียนมีการฝึกให้ทำความสะอาด มีการจัดเวรรักษาความสะอาด ห้องเรียนและรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา มีการฝึกเรื่องมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ ยิ้มทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ โดยให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเด็กจะเห็นจากพฤติกรรมที่ครูทำให้ดูเป็นแบบอย่างทุกวัน การปรับตัวเล่นกับผู้อื่น โดยให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่มอยู่ร่วมกัน ฝึกให้เด็กทำงานเป็นทีม การมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเด็กมีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบสามารถปรับตัว เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเน้นให้เล่นกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข ข้อมูลดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับครูใหญ่ ครู และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ตชด. ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะสังคมของผู้เรียนระดับปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. ว่า ผู้เรียนเป็นผู้มีวินัย รับผิดชอบงานง่าย ๆ ที่ครูมอบหมาย เช่น ระดับอนุบาล 3 เริ่มรู้จักการกวาด ทำความสะอาดห้องเรียน แม้ยังทำได้ไม่สะอาดนัก แต่สะท้อนให้เห็นว่ามีความรับผิดชอบ โดยทั่วไปเด็กมีมารยาทตามที่ครูสอน รู้จักการไหว้ ทักทายครู และเล่นกับเพื่อนได้ตามกติกา แม้บางครั้งอาจมีการแย่งของเล่นและทะเลาะกันบ้าง ซึ่งถือเป็นธรรมชาติของเด็กวัยนี้

ในส่วนของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านพัฒนาการด้านสังคมว่า *ความมีวินัยและรับผิดชอบต่อตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน* ผู้เรียนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่จะมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การแต่งกาย การแปรงฟัน การรับประทานอาหาร เด็กมีระเบียบวินัยในห้องเรียนเป็นอย่างดี แต่อาจยังขาดวินัยในบางเรื่อง ทั้งนี้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยนี้ *มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย* เช่น การไหว้ ยิ้มทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีความนอบน้อม มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ มีมารยาทที่ดี ยิ้ม ทักทายผู้ใหญ่ได้ *ด้านความสามารถปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น* ผู้เรียนส่วนใหญ่จะปรับตัวกับเพื่อน ๆ ได้ดี และ*ความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งกับผู้อื่นโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้* ผู้เรียนส่วนใหญ่ปรับตัวและเล่นกับเพื่อนได้ดี ดูแลสิ่งของส่วนตัวและส่วนรวมได้ดี แต่บางคนอาจมีปัญหา ด้านสังคมบ้าง

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ด้านสติปัญญาเน้นกระบวนการคิด ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเองอยากรู้ โดยครูให้ข้อมูลว่า มีการใช้คำถาม กระตุ้นจูงใจให้เด็กตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติเน้นการค้นคว้า สืบค้น ให้เด็กได้เรียนรู้จากโครงการที่เด็กสนใจ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์น้อย โดยครูจะสังเกตพฤติกรรมของเด็กว่าสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นว่าสนใจอยากเรียนรู้เรื่องอะไร โดยให้เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นแบบประชาธิปไตย โดยครูจะไม่ละเลยสิ่งที่เด็กแสดงความคิดเห็น อยากรู้เรื่องอื่น ๆ แต่ครูจะเก็บความสนใจของเด็กซึ่งเป็นเสียงส่วนน้อยและนำไปจัดสอนในหน่วย การเรียนต่อไป มีการฝึกเด็กให้มีความสามารถในการอ่านนิทานและเล่าเรื่องโดยใช้ภาษาได้เหมาะสมตามวัย ครูบางแห่งให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยเน้นด้านภาษา โดยให้เด็กได้เรียน

ตั้งแต่อนุบาล 1 และเรียนกับเจ้าของภาษา เช่น มีการจ้างครูชาวฟิลิปปินส์มาสอน ซึ่งเด็กอาจจะไม่เข้าใจมากนัก แต่ต้องการฝึกให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับเจ้าของภาษาทำให้การเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นไปได้ดี ครูบางคนให้ข้อมูลว่า ได้มีการจัดกิจกรรมเรื่องของภาษาที่มีการสอดแทรกวิธีการสอนโดยใช้สื่อประกอบ เช่น YouTube มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เด็กอ่านออกได้ดีขึ้น บางส่วนสามารถทำได้ แต่บางส่วนก็ทำไม่ได้ นอกจากอ่านได้แล้วบางคนยังสามารถเขียนได้ด้วย มีการใช้ภาพเล่าเรื่อง เล่านิทาน บอกลักษณะ และส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ สำหรับสถานศึกษาบางแห่งมีการสอนด้านภาษา โดยจัดสอนเน้นสอนภาษาจีน และภาษาอื่น ๆ สำหรับความสามารถคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผล ทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหา และความสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ สถานศึกษามีการใช้โปรแกรมเสริมพจนานุกรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับครู และคอยสังเกตว่าเด็กคนใดมีพฤติกรรมแปลกแยก ก็จะมีการปรับพฤติกรรมให้กับเด็ก ครูบางคนให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่ากรณีพบเด็กมีปัญหาการเรียนจะมีการทำวิจัยในชั้นเรียนและเยี่ยมบ้าน มีการจ้างครูชาวต่างชาติ และมาช่วยสอนภาษาต่างประเทศให้เด็กเพื่อให้เด็กคุ้นชินด้วย สำหรับความสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ สถานศึกษาบางแห่งมีการให้เด็กได้ฝึกใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมง่าย ๆ เช่น โปรแกรม Paint เป็นต้น

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับครูใหญ่ ครู กรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ตชด. ที่ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงคุณลักษณะผู้เรียนด้านสติปัญญาว่า เด็กปฐมวัยอาจมีพัฒนาการด้านภาษาไทยช้ากว่าเด็กทั่วไปเล็กน้อย เนื่องจากเป็นลูกหลานของคนต่างด้าว เมื่ออยู่บ้านเด็กเหล่านี้พูดภาษาถิ่น บางคนเพิ่งได้เรียนพูดภาษาไทยเมื่อมาโรงเรียน ทำให้การพูดไม่ชัด ต้องใช้เวลาในการฝึกและขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยสอนการพูดภาษาไทยเมื่ออยู่บ้าน และโรงเรียนต้องกำหนดกติกาให้นักเรียนทุกคนต้องพูดภาษาไทยเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนภาษาไทยได้เร็วขึ้นและเด็กปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. เมื่อได้เรียนอยู่ในโรงเรียนระยะหนึ่ง เช่น ระดับอนุบาล 3 จะมีความสามารถด้านภาษาไทยมากขึ้น รู้จักจำนวนและตัวเลข แต่ยังไม่ค่อยมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ครอบครัวไม่มีเครื่องมือสื่อสาร ส่วนใหญ่ที่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้

ในส่วนของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา สะท้อนถึงคุณลักษณะผู้เรียนด้านพัฒนาการด้านสติปัญญาพบว่า *ความสามารถในการพูดได้ตอบ* ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเองอยากรู้ ผู้เรียนระดับปฐมวัยส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นไปตามเกณฑ์ตามวัย สามารถทำตามที่คุณครูให้การบ้านมา มีความสามารถในการตอบคำถาม และตั้งคำถามที่ดี มีการโต้ตอบการสนทนาได้ดี อยากรู้ค้นหา คำตอบ และชอบตั้งคำถาม มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ที่ดี *ความสามารถในการอ่านนิทานและเล่าเรื่องโดยใช้ภาษาได้เหมาะสมตามวัย* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านและเล่านิทานได้ดี บางครั้งอาจใช้จินตนาการในการเล่าเรื่องโดยใช้ภาษาที่สื่อสารให้เข้าใจได้เหมาะสมตามวัย *ความสามารถคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหา และความสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดรวบยอดที่ดีและเร็ว *การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมตามวัย* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจินตนาการที่ดี ซึ่งกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดจะเน้นให้เด็กเกิดจินตนาการ

และความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความทันสมัยในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์ แต่มีข้อสังเกตคือ เด็กส่วนใหญ่ จะใช้โทรศัพท์ในการเล่นเกมน ซึ่งผู้ปกครองต้องให้ความใส่ใจและดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งให้เห็นประโยชน์ และโทษของเทคโนโลยี เพราะอาจเกิดอันตรายต่อการไม่รู้เท่าทันของเกม หรืออันตรายจากการใช้สายตา ในการเพ่งหน้าจอมากเกินไป

2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า โดยภาพรวม ครูทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($M = 4.08, SD = 0.54$) โดยเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาและคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน สามารถอธิบาย เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล แสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัยและมีสุขภาพที่ดี และแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.04, SD = 0.58$) โดยเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการเหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน และมีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ เหมาะสมกับวัย และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($M = 4.21, SD = 0.57$) โดยผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้ รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้ รู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น แสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสา และแสดงพฤติกรรมว่ารักท้องถิ่นและประเทศได้ (รายละเอียดดังตารางที่ 4.11 ภาคผนวก)

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 4.04, SD = 0.54$) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 3.92, SD = 0.56$) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.16, SD = 0.55$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.12 ภาคผนวก)

ผู้ปกครองนักเรียนทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 4.19, SD = 0.59$) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 4.11, SD = 0.64$) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.26, SD = 0.58$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.13 ภาคผนวก)

กรรมการสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ($M = 4.16, SD = 0.52$) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 3.99, SD = 0.61$) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.14, SD = 0.59$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.14 ภาคผนวก)

โดยสรุปทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ทุกสังกัดรวมทั้งกรรมการสถานศึกษา สังกัด สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า

1. คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

1) ด้านการรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง มีความใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มีความรับผิดชอบที่บ้าน ช่วยงานบ้าน ซึ่งสถานศึกษา มีการเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกจากในรายวิชา เช่น การพาไปศึกษาสถานนอกสถานที่ตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

2) ด้านความรู้พื้นฐาน ทักษะ สมรรถนะทาง ภาษา และการคำนวณ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรของสถานศึกษา มีทักษะและสมรรถนะทางภาษาและการคำนวณ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่ต้องการ และสถานศึกษาบางแห่งมีจุดเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น นักเรียน ป.1 ต้องอ่านออก คิดเลขได้ สถานศึกษามีกิจกรรมฝึกทักษะการคิดและมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในหลายเรื่อง ผ่านกิจกรรมออนไลน์ เช่น การฝึกปลูกผักที่บ้าน การบันทึกความดี การแปะภาพ และส่งการบ้านให้ครู ตามใบงาน และตามรายกลุ่มของห้องเรียน แต่มีปัญหาในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนบางกลุ่ม คือ ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยง ปะกะญอ พม่า มอญ มีความรู้พื้นฐานและทักษะด้านการใช้ภาษาไทยด้อยกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากชีวิตปกติใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก

3) ด้านความมีเหตุผล สุขนิสัยและสุขภาพที่ดี ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ รู้จักการใช้เหตุผลที่ดี สามารถอธิบายถึงความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้องของกรณีที่ได้เรียนรู้ได้ สถานศึกษาได้ส่งเสริมการเล่นกีฬาตามรายวิชาในหลักสูตร และเมื่อกลับบ้าน ผู้เรียนได้เล่นกีฬาในเวลาว่าง หลังจากทำการบ้าน ส่งผลให้มีสุขนิสัยและสุขภาพที่ดี รวมถึงการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียน มาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเองที่บ้าน เช่น ก่อนและหลังทานข้าวต้องล้างมือ และแปรงฟันทุกครั้ง เป็นต้น

4) ด้านการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ประพฤติปฏิบัติที่ผิดจากธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายต้นไม้ หรือไม่ทำให้ห้องเรียนและอาคารเรียนสกปรกและเสียหาย

2. คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม

1) *ด้านความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น* ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม แต่ในบางส่วนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอาจน้อยไป แต่สำหรับกลุ่มผู้เรียน กศน. มีจุดเด่นด้านความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่แล้ว

2) *ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล* ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีการเรียนรู้ และสนใจติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถก้าวทันต่อโลกปัจจุบัน โดยมีวิทยาการเข้ามาช่วยสอนนักเรียน มีกิจกรรมให้นักเรียนพูดหน้าเสาธง เพื่อแสดงความรอบรู้ทางสังคม ในปัจจุบัน โรงเรียนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี และสถานการณ์โควิด-19 เป็นปัจจัยเร่งให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อย่างมากขึ้น แต่ผู้บริหารและครูให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษายังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และสืบค้นความรู้ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อความบันเทิง การเล่นเกม และการติดตามข้อมูลในบางแอปพลิเคชันที่ตนเองสนใจ แต่สำหรับกลุ่มนักเรียนชายขอบ เช่น นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งไม่มีไฟฟ้า ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ยังคงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้

3) *การคิดสร้างสรรค์* ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ และให้นักเรียนส่งงานโดยใช้เทคโนโลยี มีการจัดทำโครงการโดยครูให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนโรงเรียนสาธิตที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการและสร้างนวัตกรรมตามความสนใจ

4) *ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรู้ต่าง ๆ* ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมสูง และมีครูชาวต่างชาติสอน นักเรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษสูงกว่า ขณะที่นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หรือนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ มีความรู้พื้นฐานด้านภาษาด้อยกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่ส่งเสริมให้ได้ใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งการขาดครูที่มีความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับกลุ่มนักเรียน กศน. ที่ขาดทักษะทางภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุมากแล้ว พื้นฐานเดิมไม่ได้เรียนหนังสือหรือจบเพียงชั้น ป.4 ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งแปลกใหม่ และทำให้ทักษะพื้นฐานทางภาษาอังกฤษยังไม่ดีพอ

3. คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

1) *ความสามารถในการแยกแยะผิด-ถูก* ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัยต่อตนเอง โรงเรียนส่วนใหญ่มีการอบรมเรื่องคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนตระหนักรู้เรื่องความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง บุญ และบาป อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลบางคนเห็นว่า นักเรียนยังขาดวิจาร์ณญาณในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแยกแยะความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนต้องฝึกและพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้านนี้ให้มากขึ้น

2) การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น โรงเรียนมีการสอนนักเรียนเรื่องกฎหมายจราจรเพื่อการปฏิบัติตามกฎจราจรและหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ถูกต้อง

3) การเป็นสมาชิกที่ดี มีจิตอาสา ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตสาธารณะ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมที่โรงเรียนพานักเรียนออกไปทำงานสาธารณะของชุมชน และบางส่วนเกิดจากกิจกรรมที่มอบหมายให้นักเรียนร่วมรับผิดชอบงานในโรงเรียน ดังกรณีตัวอย่างของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้มอบหมายให้นักเรียนทำแปลงเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ฯลฯ เพื่อใช้ในโครงการอาหารกลางวัน รวมทั้งหมั่นเวียนกันรับผิดชอบร้านสหกรณ์ของโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเป็นผู้มีจิตอาสาและความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี

4) ความรักในท้องถิ่นและประเทศ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ ได้รับการเรียนรู้ และปลูกฝังความรักในท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างในลักษณะต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ในตอนเช้าก่อนจะเข้าเรียนได้ร้องเพลงชาติ เคารพธงชาติ และให้การอบรม ข้อคิด คำแนะนำที่หน้าเสาธง รวมทั้งการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้ การที่ชุมชนมีประเพณีที่ทำสืบทอดกันมา เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีความรักในท้องถิ่น ดังกรณีตัวอย่าง ชาวกระเหรี่ยงแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มีประเพณี “เดือนเก้าข้าวหอม ผูกข้อมือเรียกขวัญ” สืบทอดกันมายาวนาน ทำให้นักเรียนในชุมชนมีความรัก ความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่น

2.3 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม ครูทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 4.08, SD = 0.52$) โดยผู้เรียนสามารถระบุตัวตนของตนเอง ผู้อื่น และเป้าหมายในการเรียนได้ มีทักษะในการเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม มีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง ความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ และความสามารถในการทำงานได้เหมาะสมกับวัย มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ($M = 4.01, SD = 0.56$) โดยผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการสื่อสาร มีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ ได้ และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.20, SD = 0.60$) โดยผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม เป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย และมีความสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน (รายละเอียดดังตารางที่ 4.15 ภาคผนวก)

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 4.17$, $SD = 0.55$) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 4.11$, $SD = 0.64$) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.25$, $SD = 0.59$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.16 ภาคผนวก)

ผู้ปกครองนักเรียนทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 4.05$, $SD = 0.62$) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 4.01$, $SD = 0.65$) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.16$, $SD = 0.67$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.17 ภาคผนวก)

กรรมการสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมากที่สุด ($M = 4.66$, $SD = 0.34$) ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 4.44$, $SD = 0.54$) และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมากที่สุด ($M = 4.74$, $SD = 0.37$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.18 ภาคผนวก)

โดยสรุปทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า

1. คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

1) การรู้จักตนเองและการมีเป้าหมายในการเรียนรู้ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ มีคุณลักษณะที่รู้จักตนเอง และมีเป้าหมายในการเรียนรู้ ในระดับที่ต่างกันตามประเภทของสถานศึกษา และสังกัด โดยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ผู้เรียนส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 80) มีเป้าหมายในการเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน จัดห้องเรียนนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความสามารถทั้งวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และห้องเรียนที่เน้นภาษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนจะรู้ความต้องการของตนเองและเลือกเรียนตามความถนัด เพื่อต่อยอดเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาปลาย แต่มีผู้เรียนกลุ่มหนึ่งที่พร้อมจะไปเรียนต่อสายอาชีพ เช่นเดียวกับในกลุ่มของโรงเรียนสาธิตให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 ที่รู้จักตนเองและมีเป้าหมายในการเรียนของตนเอง โดยมีการพัฒนาตนเอง และมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ไปสู่เป้าหมาย ไม่ได้เพียงพึ่งครูหรือพ่อแม่ แต่รู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง กรณีโรงเรียนขยายโอกาส คุณลักษณะด้าน การรู้จักตนเองและการมีเป้าหมายในการเรียนรู้นี้อาจลดน้อยลงเนื่องจากขาดความพร้อม ผู้ปกครองส่งมาเรียนเพื่อให้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่วนใหญ่จึงไม่ชัดเจนในเป้าหมายของตัวเอง และยังไม่สามารถค้นพบความต้องการและจุดมุ่งหมายในการเรียนและการประกอบอาชีพที่ชัดเจนได้ ข้อมูลบางส่วนสะท้อนว่า ผู้เรียนยังไม่มีเป้าหมายชัดเจนในการเรียน มีผู้เรียนเพียงร้อยละ 60 เท่านั้นที่มีเป้าหมายในการเรียนว่า

ตนจะเรียนต่อหรือทำงานเท่านั้น โรงเรียนจึงต้องช่วยแนะแนวให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ข้อมูลจากผู้ปกครองบ่งชี้ว่า ผู้เรียนรู้จักตนเองและมีเป้าหมายในการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่วัยรุ่นที่กำลังมีความคิดเป็นของตัวเอง แต่ผู้เรียนยังไม่มีการวางแผนเกี่ยวกับเป้าหมายในการเรียน เนื่องจากอาจจะยังไม่มี ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน

สำหรับผู้เรียนของ กศน. เป็นผู้เรียนที่มีจุดมุ่งหมายในชีวิตชัดเจนว่า เข้ามาเรียนเพื่ออะไร ซึ่งบางส่วนเรียนเพื่อต่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และออกไปประกอบอาชีพ “ผู้เรียน กศน.ส่วนใหญ่ เป็นคนที่ออกจากกรเรียนในระบบแล้วย้อนกลับมาเรียนใหม่ ผู้เรียนกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งในด้านการเรียนและเป้าหมายในการเรียน โดยมีเป้าหมาย 2 ส่วนคือ จบแล้วไปเรียนต่อให้จบ ม. 6 เพราะจะทำให้เขามีโอกาสในการทำงานมากขึ้น หรือออกไปทำงานต่อเลย”

2) **ทักษะในการเรียนรู้และทักษะชีวิต** ผู้เรียนในโรงเรียนสังกัด สพม. โรงเรียนสาธิต และโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการด้านการเรียนค่อนข้างดี แต่เป็นทักษะในทางที่ผู้เรียนสนใจหรือชอบ แต่ทักษะอาชีพหรือทักษะชีวิตอื่น ๆ ยังไม่ชัดเจน การปรับตัวเมื่อออกไปข้างนอกแล้วไม่ถึงกับดีนัก “นักเรียนหลายคนที่เรียนเก่ง แต่พอออกไปอยู่ที่อื่น หรือทำงานกับคนอื่นแล้ว ไม่ประสบความสำเร็จ ทักษะชีวิตเขาไม่ดีนัก” รวมทั้งทักษะด้านอาชีพ ความสนใจด้านอาชีพยังไม่ชัด และอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา กรณีโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า แม้ว่าทักษะในการเรียนรู้จะไม่ดีนัก แต่ทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี เนื่องจากผู้เรียนกลุ่มนี้อยู่ต่างจังหวัด มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจและครอบครัวน้อย การมีทักษะชีวิตดีนั้น เพราะเป็นเด็กต่างจังหวัดในพื้นที่ชนบทและมีฐานะยากจน พ่อแม่ให้เข้ามาเรียนเพื่อให้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนจึงต้องทำงานช่วยพ่อแม่ หรือทำงานรับจ้างต่าง ๆ “...ทักษะการเรียนรู้ในชีวิต ต้องช่วยเหลือตนเอง เพราะพ่อแม่ไม่ได้ดูแลใกล้ชิด ต้องทำงาน เด็กจึงมีทักษะชีวิตค่อนข้างสูง...” เช่นเดียวกับผู้เรียน กศน. มีทักษะในชีวิตค่อนข้างดี เพราะต้องทำงานและเรียนไปด้วย ต้องฝึกฝนที่จะมีชีวิตร่วมกับผู้อื่น

3) **ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองและการสร้างสุขภาวะของตนเอง** ผู้เรียนในสังกัด สพม. ส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนที่มีผู้ปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด จึงมักไม่แสดงความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ดี ยกเว้นผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สามารถช่วยเหลือตัวเอง และมีทักษะในการดูแลตัวเองได้ดี แต่การบริหารจัดการในด้านการเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร สำหรับการดูแลสุขภาวะของตนเอง ทั้งครูและผู้ปกครองให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า เนื่องจากผู้เรียนเริ่มโต กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่นจึงเริ่มที่จะมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถเริ่มดูแลตัวเองทั้งในด้านความสะอาดของร่างกาย การรับประทานอาหาร และสุขภาพของตนเองได้ดี กรณีผู้เรียน กศน. ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการชีวิตค่อนข้างดี ซึ่งข้อมูลบางส่วนสะท้อนว่า “บางคนมีครอบครัว ต้องเรียนรู้ที่จะทำงานด้วย เรียนด้วย ดูแลครอบครัวไปพร้อมกันด้วย เขาก็ทำได้ดี”

4) **การมีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร** ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีความรู้เหมาะสมกับหลักสูตร โดยเฉพาะโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสาธิต และโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ และโรงเรียนสังกัด สพม. แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ยังเป็นปัญหาค่อนข้างมาก คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ สำหรับโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก

โรงเรียนขยายโอกาส การมีความรู้เหมาะสมกับหลักสูตรของผู้เรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากโรงเรียน เอกชนขนาดเล็กเด็กมักต้องดูแลตัวเอง จึงไม่ได้รับการดูแลจากผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครอง ต้องออกไปประกอบอาชีพค้าขายทั้งกลางวันและกลางคืน ส่วนผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียน มัธยมขนาดเล็กในชนบท ก็มีปัญหาในเรื่องการเรียนเช่นกัน “...ผู้ปกครองมีผลต่อการเรียนของเด็ก เราเป็นกลุ่มของชุมชน และเกษตรกร ผู้ปกครองไม่ได้อยู่กับเด็ก เด็กไม่มีเป้าหมายการเรียน แม้จะใช้ครูที่ปรึกษา และยังมีปัญหาจากการเรียนระดับประถมศึกษาที่เด็กขึ้นชั้นมาแบบเด็กไม่มีความรู้ที่ดีพอ พอมาเรียน ระดับมัธยมก็ไม่เข้าใจ และมีพฤติกรรมแบบไม่เข้าใจ”

5) ความสามารถในการศึกษาต่อและการทำงานได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการศึกษาต่อ ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัด สพม. กลุ่มโรงเรียนสาธิต และโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ ผู้เรียนมีความสามารถ ในการศึกษาต่อได้เป็นส่วนใหญ่ กรณีโรงเรียน สพม. ผู้เรียนจะศึกษาต่อในโรงเรียนเดิมครึ่งหนึ่งและ ไปศึกษาต่อโรงเรียนที่เป็นที่นิยมในจังหวัดอีกครึ่งหนึ่ง มีผู้เรียนส่วนน้อยที่หลุดออกจากระบบหรือ ออกไปประกอบอาชีพ ส่วนโรงเรียนขยายโอกาส ผู้เรียนจำนวนเพียงครึ่งหนึ่งที่สามารถจะเรียนต่อ ในระดับที่สูงขึ้น หรือเรียนต่อ กศน. และอีกครึ่งหนึ่งออกไปประกอบอาชีพ ทั้งอาชีพรับจ้าง ช่วยงานที่บ้าน และเกษตรกร เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก ผู้เรียนมีความพร้อมน้อย ส่วนใหญ่ไปศึกษา ต่อสายอาชีพ หรือไปประกอบอาชีพค้าขาย

2. คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม

1) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้บริหารและครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ รวมทั้ง ผู้ปกครองให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียน ม.ต้น สามารถสื่อสารระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียน และครู และผู้เรียนกับผู้อื่นได้ค่อนข้างดี แต่มีข้อมูลในรายละเอียดเพิ่มขึ้นคือ ผู้เรียนในระดับชั้น ม.1 ยังมีปัญหาด้านทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการสื่อสารกับผู้อื่น ยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่เมื่อปรับตัวและเรียนรู้มากขึ้นในระดับชั้น ม.2 และ ม.3 ก็สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้ดีขึ้น สามารถสื่อสารกันเองและสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี รวมทั้งนำเสนองานให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัดเจนดีขึ้น

2) การมีความคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์ได้อยู่ในระดับดี สามารถนำเสนอหรือ ผลิตชิ้นงานได้ แต่คุณลักษณะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ “...เด็ก มีความคิดสร้างสรรค์ดี สื่อสารดี แต่การบูรณาการและการคิดอย่างมีวิจารณญาณค่อนข้างปานกลางถึงต่ำ มีองค์ความรู้แบบแยกส่วนทำได้ดี วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ สังคมดี แต่พอเอามารวมกันเป็น องค์กรประกอบแบบบูรณาการ เด็กยังทำไม่ได้ดี ขาดความคิดรวบยอด รวมทั้งขาดการคิดแบบวิจารณญาณ” ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มโรงเรียนสาธิตสะท้อนว่า “เรามีหลักสูตรที่เน้นการคิดเป็นเมล็ดพันธุ์ของการงอกงาม หลักสูตรเน้นให้เด็กเป็นนักคิดที่จะตั้งคำถาม ดังนั้น เด็กจึงมีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ทั้ง 5 ตามหลักสูตร แต่ทักษะด้านการคิดแบบมีวิจารณญาณ เด็กยังขาดในประเด็นนี้ค่อนข้างมาก”

3) ความรอบรู้ในข้อมูลสารสนเทศและทักษะดิจิทัล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรอบรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับดี แต่ความรอบรู้เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศดิจิทัล รวมทั้งความฉลาดรู้ด้านดิจิทัลยังไม่ดีนัก “...เด็กเอาข้อมูลสารสนเทศมาได้ก็จริง บางคนค้นคว้าเก่งกว่าครูเสียอีก เขาจะรู้วิธี Search แต่เอาข้อมูลมาแล้ว ไม่สามารถที่จะเอามาวิเคราะห์ บูรณาการได้หรือการสร้างชิ้นงานอะไรได้ เพียงแต่เอามาต่อ ๆ กัน อันนี้เห็นได้ชัดตอนที่เขามานำเสนอ งานต่าง ๆ”

4) ความสามารถในการนำความคิดไปสร้างให้เป็นผลงาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่า ความสามารถในการนำความคิดไปสร้างสรรค์ผลงานยังมีไม่มากนัก ผู้เรียนยังไม่สามารถสร้างผลงาน โดยผ่านการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดี แต่ในกลุ่มโรงเรียนสาธิต ได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียน การสอนวิชาสะเต็มศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างสรรค่นวัตกรรม และมีวิชาออกแบบนวัตกรรม ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รวมทั้งมีการให้ผู้เรียนได้ทำโครงงานและวิจัย จึงมีการพัฒนาคุณลักษณะนี้ อยู่ในระดับค่อนข้างดี สำหรับโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ก็จะมีวิชา IS (Independent Study) ซึ่งช่วยฝึกให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ชิ้นงานได้เพิ่มมากขึ้น

3. คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

1) ความเชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ผู้เรียน มีคุณลักษณะที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ไม่มากนัก โดยผู้เรียนบางส่วนยังไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดคือ ความถูกต้อง ความยุติธรรม ยังแยกแยะได้ไม่ดี ดังเสียงสะท้อนว่า “...มีความเชื่อมั่นในความถูกต้อง แต่ยังไม่แยกไม่ออกว่าอะไรคือ ความยุติธรรม ความถูกต้อง ความพอเหมาะพอควร...” ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสะท้อนว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการปลูกฝังในเรื่องความถูกต้อง ความยุติธรรมในโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติผู้เรียนยังลงมือปฏิบัติได้น้อย เนื่องจากอิทธิพลของสังคมรอบนอก “เรามีสอนเรื่องนี้ ครูอบรมค่อนข้างเยอะ เด็กก็สามารถตอบได้ว่า สิ่งนี้ไม่ดี แต่การลงมือปฏิบัติค่อนข้างน้อย เด็กก็มีคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ เช่น ที่หมู่บ้านมีเล่นวัวลาน งานศพมีพนัน น้ำกระท่อม” แต่ในส่วนของการทำเพื่อส่วนรวม ผู้เรียนสามารถทำได้ค่อนข้างดี เพราะ “นักเรียนยังเชื่อฟังครู ครูก็จะอบรมสั่งสอน จัดแบ่งภาระหน้าที่ให้ทำความสะอาดห้องเรียน โรงเรียน นักเรียนมีความรับผิดชอบและทำเพื่อส่วนรวมได้ดี”

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า คุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม ของผู้เรียน ยังไม่มีความชัดเจนนัก เนื่องจากไม่มีการวัดและประเมินที่เป็นรูปธรรม จากการสังเกตพฤติกรรม ของผู้เรียนในวัยนี้พบว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีความยึดมั่นในความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน มีการเรียกร้องความถูกต้องและความยุติธรรมในกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรม ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง

2) *ความเป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย* ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมที่มีภาพจำลองของกระบวนการประชาธิปไตย มีกิจกรรมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีสภานักเรียน และกรรมการนักเรียน แต่จิตประชาธิปไตยของผู้เรียนยังมีน้อยไม่ถึงร้อยละ 80 ผู้เรียนบางส่วนยังเข้าใจในเรื่องของสิทธิ์และหน้าที่ไม่ดีพอ ซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่มากในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อต้องสอนออนไลน์ปลูกฝังได้ยาก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลจาก กศน. สะท้อนว่า การปลูกฝังเรื่อง ประชาธิปไตยเป็นเรื่องยาก ต้องปลูกฝังให้มากอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในต่างจังหวัดมีปัญหาเรื่องการใช้สิทธิ์ ออกเสียงเลือกตั้ง “...เรื่องประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ลึก ยังต้องปลูกฝัง เพราะเป็นเรื่องลึกมาก เด็กอายุ เกิน 18 ปี ใช้สิทธิ์เลือกตั้งหรือไม่ ขาดเสียงหรือไม่...” ซึ่งยังเป็นปัญหาของสังคมไทยต่อไป ถ้าระบบ และวิถีชีวิตในสังคมไม่เอื้ออำนวยในการส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตนที่ดี

3) *ความสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน* ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ดึงมาของไทยอย่างสม่ำเสมอ มีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเรียนรู้ความเป็นพลเมืองอาเซียน โดยผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่สำหรับผู้บริหารและครูกล่าวว่า คุณลักษณะ ด้านนี้ยังไม่ชัดเจน มีเพียงสถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัด สพม. ที่ระบุว่าผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องสำนึก ความเป็นไทย จากการแสดงออกในเรื่องการเข้าแถวเคารพธงชาติมีกิจกรรมที่มีปัญหาค่อนข้างมาก ของโรงเรียน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ “ส่วนความสำนึกในความเป็นไทยไม่ต้องพูดถึง อาเซียน แต่เป็นคนไทย การเข้าแถวเคารพธงชาติก็มีปัญหา ก็สะท้อนบทบาทของสังคม ทั้งสื่อโซเชียล สื่อสาธารณะ มีผลกระทบต่อเยาวชน ถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ขอให้ได้เพียง 60 เปอร์เซ็นต์ ก็ชื่นใจแล้ว”

2.4 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมครูทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 3.99, SD = 0.58$) โดยผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้ อย่างต่อเนื่อง สามารถคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของตนเอง รับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธภาพ สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรค ด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวก มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ สามารถดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง และสามารถ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน มีคุณลักษณะ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 3.84, SD = 0.60$) โดยผู้เรียน สามารถคิดหาวิธีการ แก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิด

สัมพันธ์ภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ สามารถเรียนและทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนและเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล สามารถให้ข้อคิดเห็นที่ทำทนายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ และสามารถคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 3.91, SD = 0.63$) โดยผู้เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ มีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม มีความกระตือรือร้นในสร้างสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม (รายละเอียดดังตารางที่ 4.19 ภาคผนวก)

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก ($M = 4.29, SD = 0.57$), ($M = 4.21, SD = 0.58$) และ ($M = 4.26, SD = 0.58$) ตามลำดับ โดยผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในคุณลักษณะย่อยในแต่ละด้านเช่นเดียวกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 4.20 ภาคผนวก)

ผู้ปกครองนักเรียนทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 4.29, SD = 0.50$), ($M = 4.18, SD = 0.54$) และ ($M = 4.33, SD = 0.55$) ตามลำดับ โดยผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้บริหารและครูในคุณลักษณะย่อยในแต่ละด้าน (รายละเอียดดังตารางที่ 4.21 ภาคผนวก)

กรรมการสถานศึกษาทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ($M = 4.21, SD = 0.54$) โดยผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ เลือกรับรู้ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธ์ภาพ มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต และมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 4.16, SD = 0.57$) โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ สามารถเรียนและทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($M = 4.25, SD = 0.65$) โดยผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อ

ในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ มีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม มีความกระตือรือร้นในสร้างสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม (รายละเอียดดังตารางที่ 4.22 ภาคผนวก)

โดยสรุปทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมทั้งคุณลักษณะย่อยในแต่ละด้านในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า

1. คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

1) ความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ เริ่มมีความคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แต่ในบางกรณีต้องอาศัยครู และผู้ปกครองคอยให้คำปรึกษา โดยปัจจัยที่มีผลให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คือ การที่ผู้เรียนสามารถค้นพบความสนใจของตนเอง ดังที่ครูมัธยมใช้คำว่า “ค้นหาตัวเองให้เจอ” และอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนคือ การสร้างวินัยและความรับผิดชอบที่ครอบครัวร่วมกันสร้างให้กับผู้เรียน อย่างไรก็ตามปัจจุบันที่มีสื่อโซเชียลมีเดีย มีโลกสังคมออนไลน์ส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดใหม่ ๆ แนวทางใหม่ ๆ ทักษะคิดใหม่ ๆ ความเข้าใจและการมองปัญหาในรูปแบบใหม่มากขึ้น

2) ความเข้าใจและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี และมีความเข้าใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสื่อสังคมมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น ทั้งนี้โดยครูและผู้ปกครองควรให้คำแนะนำถึงแนวทางการรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีเหตุผล รวมทั้งการให้มุมมองต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านและมีเหตุผล

3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้มากขึ้น ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนยังใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเล่นเกมและสนองความสนใจส่วนตัวมากกว่าการเรียนรู้ และผลที่ไม่พึงประสงค์ขณะใช้เทคโนโลยีในการเรียนออนไลน์คือ ครูไม่สามารถควบคุมความสนใจและการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนได้ โดยครูผู้สอนเห็นว่าการสอนแบบ Onsite จะทำให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากกว่าการเรียนออนไลน์ อย่างไรก็ตามสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายบางกลุ่ม เช่น กศน. อาจมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดีกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีอายุมากและเรียนรู้เทคโนโลยีได้ไม่ตื้นัก

4) ทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ และการเอาชนะอุปสรรค ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งมีข้อมูลสะท้อนว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง กล้าตัดสินใจ จัดการกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ แต่ยังคงอาศัยผู้ปกครองที่คอยให้คำแนะนำ โดยกลุ่มครูเห็นว่าสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจได้ดีคือ การสอนทักษะการคิดให้กับผู้เรียนมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

5) ความรู้ตามหลักสูตร ความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผ่านการทำกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยครูและผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองเห็นว่า ผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายยังขาดทักษะในการดำรงชีวิตและอาชีพ ขณะที่ผู้บริหารและครูในต่างจังหวัดเห็นว่าผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีทักษะในการดำรงชีวิตและอาชีพได้ดี

6) ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง ข้อมูลที่ได้บ่งชี้ว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ความสนใจในการดูแลตนเองทั้งสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมรอบข้าง โดยผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและคนในครอบครัวได้อย่างดี

2. คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า ผู้เรียนระดับ ม.ปลาย ส่วนใหญ่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการทำงานเป็นทีมได้ดี มีความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างดี โดยผู้เรียนมักจะปรึกษาเพื่อน ครูและผู้ปกครอง และโรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการทำโครงงาน ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และพัฒนาความมีเหตุผลได้อย่างดี สาระสำคัญโดยสรุป มีดังนี้

1) ความสามารถในการคิดไตร่ตรอง และอธิบายเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นวัยที่เริ่มเป็นวัยผู้ใหญ่จึงเริ่มมีการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

2) ความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มักจะให้ข้อคิดเห็นที่เป็นข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และมักหาเหตุผลมาสนับสนุนข้อโต้แย้งต่าง ๆ ได้ดี

3) ความสามารถในการคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเอง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดตั้งธุรกิจของตนเองได้ เนื่องจากผู้ปกครองและผู้เรียนเน้นการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นหลัก แต่มีบางส่วนที่ริเริ่มสร้างธุรกิจของตนเอง โดยอาชีพของครอบครัวมีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างธุรกิจของตนเองได้ส่วนหนึ่ง แต่สำหรับผู้เรียนในกลุ่ม กศน. เป็นกลุ่มพิเศษที่ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่และมีอาชีพอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า สิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างธุรกิจของตนเองมาจากการที่สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน

3. คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

1) *ด้านความเชื่อในความเท่าเทียม และความเป็นธรรมในสังคม* ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความยึดมั่นในความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ผู้เรียนในวัยนี้เริ่มมีการเรียกร้องความถูกต้องและความยุติธรรมในกรณีที่ไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง กลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน และในโรงเรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และมีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม

2) *ด้านความเป็นผู้เสียสละร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม* ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยสถานศึกษาได้พยายามส่งเสริมการมีจิตสาธารณะในการรับผิดชอบตนเองและต่อสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงทำให้การส่งเสริมในส่วนนี้ลดลงไป สำหรับกลุ่ม กศน. ผู้บริหารและครูเห็นว่าผู้เรียนในกลุ่มนี้มีจิตสาธารณะและการทำงานให้ส่วนรวมสูงมาก

3) *ความกล้าหาญในการปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม* ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความยึดมั่นในการปฏิบัติตนตามคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการดูแลของครอบครัว ผู้ปกครอง และครู อีกทั้งยังแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

4) *ความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม* ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเริ่มมีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมในสังคม รู้จักแบ่งปันสิ่งของ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่โรงเรียนมีกิจกรรมลักษณะนี้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5) *ความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม* ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักแยกแยะประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม เสียสละเพื่อส่วนรวมและช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนกว่า

2.5 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($M = 4.31, SD = 0.48$; $M = 4.31, SD = 0.48$; $M = 4.33, SD = 0.50$; $M = 4.39, SD = 0.41$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนมีความใฝ่รู้ สามารถคิดริเริ่ม เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ใฝ่รู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตที่ดี สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติทางบวกต่อการเผชิญปัญหา มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ สามารถดูแล

และสร้างสุขภาวะของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.28$, $SD = 0.58$; $M = 4.28$, $SD = 0.57$; $M = 4.13$, $SD = 0.63$; $M = 4.28$, $SD = 0.52$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ สามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนเอง และเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ และสามารถคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการของตนเอง หรือเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก ($M = 4.43$, $SD = 0.49$; $M = 4.42$, $SD = 0.49$; $M = 4.29$, $SD = 0.54$; $M = 4.36$, $SD = 0.53$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงการมีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรม ในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือ ร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ มีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาสังคมไทย มีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม (รายละเอียดดังตารางที่ 4.23 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า

1. คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

1.1 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะคิดที่ติดต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

1) ลักษณะใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ ผู้เรียนในระดับ ปวช. โดยทั่วไปมีลักษณะใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาค้นคว้าจากสื่อแหล่งต่าง ๆ มาอย่างกว้างขวาง มีทักษะในการค้นคว้าโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ค้นคว้าค่อนข้างดี

2) ทักษะคิดต่อการเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีทักษะคิดต่อการเรียนค่อนข้างดี เนื่องจากการตัดสินใจเรียนสายอาชีพเป็นความต้องการของผู้เรียนอยู่แล้ว และเมื่อเป็นการเรียนสายอาชีพเฉพาะด้านที่ผู้เรียนเลือกที่จะเรียนตามความถนัด และความสนใจ “เด็กที่เข้ามาสายอาชีพเรียนเฉพาะด้านที่เขาชอบ เขามีความถนัด การที่เขาชอบ ก็จะมีทักษะและทำเรื่องนั้นได้ดี” อย่างไรก็ตามมีผู้เรียนบางส่วนที่ได้รับผลกระทบต่อค่านิยมทางสังคม ซึ่งมองว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้ที่ขาดความสามารถด้านวิชาการ จึงต้องมาศึกษาต่อสายอาชีพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน และขาดความมั่นใจในตนเอง

3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผู้เรียนบางส่วนยังมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ไม่ดีนัก แม้จะมีความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูล แต่ความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลไม่ดีนัก ดังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูลว่า “...เด็กมีข่าวสารข้อมูลมาเยอะ ค้นคว้าเก่ง เด็กบางคนกรองข้อมูลได้ บางคนไม่ได้ นำเสนองานยังเป็นการคัดลอกงานมาเฉย ๆ ไม่มีการสรุปสังเคราะห์เลย” และ “การหาข้อมูลมาดี แต่การที่จะนำข้อมูลมาคิดวิเคราะห์สรุปจัดการกับระเบียบข้อมูลมาใช้เขายังทำไม่ค่อยได้”

4) การปรับตัวและแก้ปัญหาในการทำงาน ผู้ปกครองส่วนหนึ่งสะท้อนว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาจากการที่ได้มีการไปฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง เพราะต้องไปพบกับปัญหาสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาในการทำงานได้เป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความสนใจในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้มาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ดี เช่น กรณีอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้านเสียก็ซ่อมแซมได้ และนักศึกษารัฐสภาภูมิใจที่สามารถนำวิชาที่ได้เรียนมาใช้ประโยชน์ได้จริง

1.2 ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

1) การปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ครูและผู้ปกครองให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนปรับตัวได้ดีในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทั้งในด้านการเรียนที่ต้องเรียนผ่านออนไลน์ ซึ่งต้องปรับวิธีการเรียนรู้โดยสถานศึกษาจัดการเรียนวิชาที่เป็นทฤษฎีผ่านทางออนไลน์ และเรียนวิชาปฏิบัติที่สถานศึกษา ซึ่งครูผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ในช่วงโควิด วิทยาลัยปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยเน้นการเรียนทฤษฎีที่บ้านและปฏิบัติที่วิทยาลัย เราใช้ MST เด็กสามารถเรียนได้ 24 ชม. และมีนัดหมายว่าจะมาเรียนภาคปฏิบัติวันไหน เด็กปรับตัวได้ดี มีความกระตือรือร้นมากขึ้น” และผู้ปกครองให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “เด็กรู้สึกสนุกและตื่นเต้น และมีความสุขในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการนำเสนองานต่าง ๆ ก็มีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำเสนองาน”

นอกจากนี้ผู้เรียนมีการปรับตัวในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ผู้เรียนจำนวนหนึ่งต้องช่วยเหลือผู้ปกครองหางานทำเพื่อหารายได้ไปด้วย “ผลจากโควิดทำให้เด็กต้องช่วยเหลือผู้ปกครอง จึงทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย ซึ่งเมื่อเด็กจบไปแล้ว ก็สามารถมีธุรกิจ SME ไปด้วย”

1.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร

1) สามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ดีขึ้นมาก เหตุเพราะต้องปรับมาเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันและสื่อออนไลน์อื่น ๆ การนำเสนองานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็ผ่านทางออนไลน์ ดังนั้นผู้เรียนก็ต้องเรียนรู้ทั้งที่เรียนจากครู เพื่อนและเรียนรู้จากสื่อ Social ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า เวลาจะนำเสนองานเด็กมีการใช้เทคโนโลยีหลายอย่างมากเพื่อให้งานที่นำเสนอออกมาดี ผู้ปกครองก็ต้องสนับสนุนในการหาอุปกรณ์มาให้เพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ อย่างไรก็ตามสำหรับกลุ่มของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ซึ่งผู้เรียนจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบ หรือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ยังมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ “...ของวิทยาลัยเกษตร เรามีตัวบ่อนที่มาจากบ่นดอย พูดยังไม่ชัด หรือเรื่องเทคโนโลยีเพิ่งมาเห็น

มาใช้คอมพิวเตอร์ที่สถานศึกษา จึงมีปัญหาในเรื่องนี้เพราะวิทยาลัยเกษตร จะต่างจากวิทยาลัยเทคนิค หรือวิทยาลัยสารพัดช่าง”

2) ปฏิบัติงานได้สำเร็จแต่ขาดทักษะในการสื่อสาร ครูให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนจำนวนมาก มีทักษะในการสื่อสารไม่ดีนัก เนื่องจากเมื่อปฏิบัติงานหรือพัฒนานวัตกรรมของตนเองเสร็จไม่สามารถที่จะอธิบายให้ผู้อื่นทราบถึงขั้นตอนการทำงานได้ชัดเจน “เขาจะมีทักษะและทำเรื่องนั้นได้ดี เขาสามารถปฏิบัติงานได้จนเสร็จ แต่พอให้เขาอธิบายให้เพื่อนฟัง เขาไม่สามารถอธิบายหรือสื่อสารได้ เขามีปัญหาในด้านนี้”

1.4 มีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค

1) ทักษะการคิด การตัดสินใจ การจัดการและการแก้ปัญหาของผู้เรียน ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า เนื่องจากผู้เรียนมีการฝึกปฏิบัติการที่สถานประกอบการ ทำให้พฤติกรรมเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จะดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การปรับตัวให้กับเพื่อนร่วมงานกับผู้ประกอบการได้ดี มีความรับผิดชอบ ดีกว่าเดิมอย่างมาก หลักสูตรที่ให้นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจริงเป็นประโยชน์อย่างมาก อย่างไรก็ตาม ครูให้ข้อมูลในบางประเด็นที่เป็นปัญหาว่า ผู้เรียนจำนวนหนึ่งยังมีทักษะชีวิตและการปรับตัวไม่ดีนัก เนื่องจากมีปัญหาความพร้อมทางครอบครัว หลายคนมีปัญหาทางครอบครัวและปัญหาทางเศรษฐกิจ และยังจัดการกับปัญหาของตนเองและการปรับตัวยังไม่ดี

2) การกล้าแสดงออกของผู้เรียน ครูให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงปัญหาของผู้เรียนบางกลุ่มว่า ผู้เรียนจำนวนหนึ่งมีปัญหาในการกล้าแสดงออก ขาดความสามารถในการคิดเชื่อมโยง ทำให้ไม่สามารถแสดงออก หรือสื่อสาร อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

1.5 มีความรู้ตามหลักสูตร มีความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

1) ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการประยุกต์ใช้ ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนโดยเฉพาะเมื่อเรียนมาถึงในระดับชั้น ปวช.3 จะมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ได้ตามหลักสูตรที่กำหนด และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ดี สามารถนำมาปรับประยุกต์เข้ากับงานจริงในองค์กรที่ฝึกงาน และสถานประกอบการได้ เนื่องจากการเรียนในสายอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นการเรียนแบบทวิภาคี ซึ่งผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ และยังมีรูปแบบการฝึกอาชีพเฉพาะ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะ และสามารถหาช่องทางในการประกอบการได้ นอกจากนั้นสำหรับผู้เรียนในวิทยาลัยเกษตรฯ นั้นพบว่า หลักการของวิทยาลัยเกษตรฯ คือ การมีสมรรถนะทางอาชีพ คือ “ต้องทำได้ ขายเป็น” ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ก็สามารถทำได้

2) ทักษะในการประกอบอาชีพและการต่อยอดทางธุรกิจ ครูให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนจากการฝึกงานในสถานประกอบการ และผู้เรียนมีความจำเป็นต้องช่วยเหลือผู้ประกอบการ ทำงานในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ดังนั้นจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการประกอบอาชีพ และผู้เรียนหลายคนสามารถจะไปต่อยอดธุรกิจของตนเองได้ เมื่อจบการศึกษา “ผลจากโควิดทำให้เด็กต้องช่วยเหลือผู้ประกอบการ จึงทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย ทำให้มีทักษะเพิ่มเติม เมื่อเด็กจบไปแล้ว ก็สามารถมีธุรกิจ SME ได้”

3) การปรับตัวของสถานศึกษายังไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองบางส่วนสะท้อนแนวคิดว่า ความรู้และประสบการณ์ที่เรียนมาอาจไม่ทันสมัยเท่าทันกับสิ่งที่สถานประกอบการใช้ แต่ก็สามารถพัฒนาได้ ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากสถานประกอบการต้องปรับตัวเร็วให้ทันกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ขณะที่สถานศึกษายังมีข้อจำกัดในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่กรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้บริหารของสถานศึกษาให้เหตุผลว่า สิ่งที่ทำให้สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนได้เข้ามาจากสาเหตุหลัก คือ การขาดครูอาจารย์ตรงสายในงบประมาณที่เพียงพอ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนสื่อ ซอฟต์แวร์ เครื่องมือ และอุปกรณ์ให้ทันสมัยยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

4) การปรับตัวและการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียน การเรียนในระดับ ปวช. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะการที่ให้ผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติงานที่สถานประกอบการจริง ทำให้เกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เช่น การทำอาหารก็มีการปรับสูตรอาหารใหม่ ใช้วัสดุให้หลากหลาย และเจ้าของร้านก็ชอบ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี เช่น กรณีอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้านเสียก็ซ่อมแซมได้ และผู้เรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถนำวิชาที่ได้เรียนมาใช้ประโยชน์ได้จริง

1.6 ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง

1) การดูแลและป้องกันโรคร้ายผู้เรียนทำได้ดี ผู้บริหารโรงเรียนแห่งหนึ่งระบุว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โรงเรียนมีการเรียนการสอนแบบออนไซต์ (Onsite) ซึ่งต้องทำเรื่องขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายขั้นตอน เพื่อให้มีความมั่นใจกับสาธารณสุขจังหวัดว่า ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันตัวเองได้ ซึ่งที่ผ่านมาผู้เรียนดูแลสุขภาวะของตนเองได้ เมื่อพบว่าตนเองมีความเสี่ยงสูงก็รีบดำเนินการแจ้งและดูแลตนเอง กักตัวเป็นอย่างดี

2) มีความรับผิดชอบต่อการดูแลตนเอง ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนค่อนข้างโตเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักดูแลตัวเอง ยิ่งตอนนี้อยู่ในสถานการณ์โควิด ก็ยิ่งเพิ่มการดูแลตนเอง รวมทั้งคนในครอบครัวมากขึ้น ผู้ปกครองท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า “รู้สึกว่าคุณดูแลตัวเองดี รู้จักเก็บกวาดทำความสะอาดห้องนอนและบริเวณรอบ ๆ บ้าน ซึ่งเมื่อก่อนไม่เคยทำเลย รับประทานอาหารเสร็จก็เก็บล้างภาชนะเป็นอย่างดี อาจเป็นเพราะได้ไปเรียนรู้และทำงานในสถานประกอบการ ทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่และรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น”

3) มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้เรียน สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา
เกษตรกรรมมีการจัดการเรียนการสอนแบบโรงเรียนประจำ มีครูพี่เลี้ยงดูแล และวิทยาลัยจะมีการ
จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องที่สอดคล้องเรื่องพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถดูแล
สุขภาพของตนเองได้ในระดับหนึ่ง

2. คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

2.1 ความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการทำงาน
ร่วมกับผู้อื่น

1) ผู้เรียนสามารถสื่อสาร แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. ส่วนใหญ่ มีความสามารถในการสื่อสารได้ดี มีการแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรของ ปวช.
มีการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานจริง ได้ทำงานเป็นทีมร่วมกับเพื่อน และให้ทำโครงการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง
มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนในสถานศึกษา จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสาร
และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้ปกครองท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า เวลาครูให้ทำงานก็จะเห็นผู้เรียน
มารวมกลุ่มกัน จะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน การคิดงาน การวางแผนการทำงานเน้นให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม
ในการทำงานจริง การแบ่งงาน และทุกคนก็รู้สึกสนุกในการเรียนและการทำงาน

2) มีการริเริ่มสร้างนวัตกรรมจากการเรียน ผู้เรียนในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรได้มี
การริเริ่มคิดและสร้างนวัตกรรมที่ได้จากการเรียนรู้และปฏิบัติบ้างเล็กน้อย ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดและแนวโน้ม
ที่ดีในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เช่น ปลูกผักไร้ดิน ซึ่งปัจจุบันแม้อาจล่าสมัย แต่ก็พอ
มีโอกาสนในการคิดและพัฒนาวัตกรรมอื่น ๆ เช่น การปลูกข้าวโพดให้ออกฝักทางเดียวซึ่งก็ต้องใช้เวลา
คิดค้นและพัฒนาต่อไป

2.2 ความสามารถในการคิดไตร่ตรองและอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

ครูให้ข้อมูลสะท้อนว่า ผู้เรียนจำนวนมากที่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรอง
และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลยังไม่ดีนัก เนื่องจากเมื่อปฏิบัติงานหรือพัฒนานวัตกรรมของตนเองแล้ว
ไม่สามารถที่จะอธิบายให้ผู้อื่นทราบถึงขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนได้ แม้ว่าผู้เรียนจะมีทักษะในการทำงาน
และทำงานนั้นได้ดีจนสำเร็จ แต่ก็ไม่สามารถอธิบายให้เพื่อนฟังให้เกิดความเข้าใจได้

2.3 ความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ โดยมีความสามารถ
ในการให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ซึ่งอาจเป็นผลมาจากหลักสูตรและวิธีการจัด
การเรียนการสอนรวมทั้งการวัดประเมินผลที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
โดยเน้นการทำโครงการ จึงช่วยฝึกฝนหล่อหลอมและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านนี้เป็นอย่างดี

2.4 ความสามารถในการคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเอง หรือเป็นเจ้าของกิจการ

1) การคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. น่าจะยังไม่ได้คิดเรื่องนี้มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องที่สนใจมากขึ้น แต่ก็มีผู้ปกครองบางคนก็ให้ข้อมูลว่า การที่ผู้เรียนได้ไปฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ทำให้รู้สึกสนุกในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติงาน ได้มีโอกาสพบเจอเพื่อนกับ การทำงานในกิจการจริง จึงมีความกังวลบ้างว่าผู้เรียนจะไปรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ทำกิจการธุรกิจขึ้นเอง จนไม่สนใจที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2) การวางแผนริเริ่มการพัฒนาธุรกิจของตนเอง ในการเรียนทางบริหารธุรกิจ ผู้เรียนบางส่วนจะเป็นผู้วางแผนในการดำเนินการ และพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจของตนเอง ซึ่งผู้เรียนบางคนจะหาแนวทางใหม่ ๆ ที่เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจของตนเอง และหากสำเร็จหลายคน เอาไปต่อยอดในธุรกิจนั้น ๆ ต่อไปได้ สำหรับผู้เรียนจากสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรมีการพัฒนานวัตกรรมทางการเกษตรอยู่บ้าง ซึ่งเป็นนวัตกรรมเล็ก ๆ ที่สามารถนำไปใช้ขยายผลในการทำธุรกิจต่อไปได้ เช่น การปลูกผักไร้ดิน การปลูกข้าวโพดให้ออกฝักทางเดียว เป็นต้น ซึ่งสามารถเป็นต้นทุนในการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดในกรณีอื่น ๆ ได้อีก

3) การเป็นผู้ประกอบการสำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาพาณิชย์กรรม เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ประกอบการก่อน และจากประสบการณ์การเป็นผู้ประกอบการ ก็ช่วยให้ผู้เรียนต่อยอดในการคิดค้น นวัตกรรมที่มาสสนับสนุนการปฏิบัติงานได้

3. คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

3.1 ความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. ไม่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า จากการสังเกตการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสังคมยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่ก็ตอบสนองกับข้อมูลข่าวสารในทางที่ดี ยอมรับในความแตกต่างทางด้านความคิด การกระทำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนในระดับ ปวช. เริ่มมีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าการเรียนในระดับมัธยมศึกษา และมีกิจกรรมการฝึกปฏิบัติงานที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะ การที่มีโอกาสได้พบเจอกับคนหลากหลายมากขึ้น ได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างทางด้านความคิดของคนในสังคมมากขึ้น จึงทำให้มีความเข้าใจ ตระหนัก ในความเท่าเทียม และความเป็นธรรมในสังคมเพิ่มขึ้น

3.2 เป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

1) การเข้าร่วมกับกิจกรรมเพื่อส่วนรวมและสังคม ผู้บริหารและผู้ปกครองให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนเข้าร่วมกับกิจกรรมเพื่อสังคมในเทศกาลต่าง ๆ เช่น กิจกรรมโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix It Center) ซึ่งเป็นการทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับการยอมรับมากในปัจจุบัน โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ก็เห็นคุณค่าและการทำงานประโยชน์เพื่อส่วนรวม ทำให้ได้แสดงความสามารถของตนเอง กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวแสดงออก ในการคิดกิจกรรมดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

2) การรู้จักเสียสละและเข้ากิจกรรมจิตสาธารณะ ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า สถานศึกษามีกิจกรรมเสริมสร้างด้านการมีจิตสาธารณะของผู้เรียน โดยการนำผู้เรียนลงชุมชนช่วยเหลือคนสูงอายุ การร่วมกันทำความสะอาดลานวัด การบริจาควัสดุสิ่งของช่วยเหลือบ้านที่น้ำท่วม หรือการลงพื้นที่ช่วยทำความสะอาดบ้านเรือนกรณีน้ำท่วม การตรวจเช็คสภาพรถยนต์ในช่วงเทศกาลและกิจกรรมอื่น ๆ อีกมาก กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังให้นักศึกษาได้รู้จักเสียสละ และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3.3 ความกล้าหาญในการปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณธรรมจริยธรรม กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง สามารถแยกแยะว่าอะไรดี ไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำอย่างไร รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนในระดับ ปวช. ก็เน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า แนวทางการหล่อหลอมการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง โดยเน้นว่าพื้นฐานครอบครัวมีส่วนสำคัญ สถานศึกษาฝ่ายเดียวน่าจะพัฒนาได้ลำบาก จึงต้องร่วมมือกับครอบครัวในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะด้านนี้ โดยครอบครัวที่เข้มแข็งจะสามารถเข้าช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะด้านนี้ได้อย่างสมบูรณ์ขึ้น

3.4 ความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียม ของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม

ผู้บริหารและครูให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนมีความเป็น Active Citizen เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม และเนื่องจากผู้เรียนต้องทำงานในสถานประกอบการ ผู้เรียนจึงต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนและสถานประกอบการ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น ร่วมพัฒนาสังคม ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม เพราะสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าว มีการลงพื้นที่บริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา และชุมชน เพื่อช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การเป็นจิตอาสา เช่น มีกิจกรรมนำผู้สูงอายุข้ามถนน การทำความสะอาดห้องปฏิบัติการหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมแล้ว

3.5 ความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

1) มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบงานที่ดี หลักสูตรการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบในการทำงาน เนื่องจากการเรียนในระดับ ปวช. เมื่อเรียนทฤษฎีแล้วก็ต้องจัดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานที่สถานประกอบการต่าง ๆ ดังนั้นเรื่องความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบจึงต้องมีการปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังกล่าวทุกคน ซึ่งผู้ปกครองสะท้อนว่า ผู้เรียนได้รับคำชื่นชมจากที่ได้ไปฝึกงานว่ามีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบงานดีมาก

2) การจัดกิจกรรมสร้างความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย และให้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ องค์กรเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อกท.) โดยจะมีกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นผู้นำ การพัฒนาอาชีพ และพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านได้ แต่ต้องใช้เวลา

2.6 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม อาจารย์ ผู้บริหาร และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับ ปวส. มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมากที่สุด และมากที่สุด ตามลำดับ ($M = 4.22, SD = 0.40$; $M = 4.52, SD = 0.48$; $M = 4.51, SD = 0.51$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนมีความใฝ่รู้ สามารถคิดริเริ่ม เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ใฝ่รู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตเกี่ยวกับการคิด และการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธภาพ สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติทางบวกต่อการเผชิญปัญหา มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ สามารถดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ($M = 3.96, SD = 0.43$; $M = 4.36, SD = 0.63$; $M = 4.41, SD = 0.51$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ สามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนและเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถให้ข้อคิดเห็นที่ทำทนายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ และสามารถคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการของตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง อยู่ในระดับมากที่สุด และมากที่สุด ตามลำดับ ($M = 4.25, SD = 0.48$; $M = 4.52, SD = 0.49$; $M = 4.55, SD = 0.49$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือ ร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ มีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้าง และร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม มีความกระตือรือร้นในการส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม (รายละเอียดดังตารางที่ 4.24 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

1) ด้านความเป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนระดับนี้กำลังก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ที่มีเป้าหมายของตนเองอย่างชัดเจน และมีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาจะเป็นลักษณะการเรียนที่หลายวิชาจะมีลักษณะ Learning by Doing ในภาคปฏิบัติ ซึ่งทางอาชีวศึกษาจะเน้นในด้านนี้อยู่แล้ว นักเรียนระดับ ปวส. ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ดี เช่น บางวิทยาลัย นักเรียนจะเห็นเป้าหมายในการเรียนล่วงหน้า การเรียนรู้จะเป็นในลักษณะ Project-Based นักเรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้ได้ดี และสามารถเรียนรู้กับงานที่อยู่ในโลกของความเป็นจริง เช่น การบิน การโรงแรม นักเรียนแต่ละคนต้องมีทักษะหลายด้าน (Multi Skill) ต้องทำได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นทวิภาคี ปวช. ปวส. สามารถเชื่อมโยงกันได้หมด และมีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ นักเรียนที่มาเรียน ปวส. จะเป็นนักเรียนที่มาจากทั้งผู้เรียนที่จบ ม.6 และที่จบ ปวช. ซึ่งมีลักษณะที่ต่างกัน รวมถึงนักเรียน ปวส. หลักสูตรทวิภาคีก็แตกต่างกันไปอีก นักเรียน ปวส. ที่เรียนทวิภาคีสามารถปรับตัว ปรับความคิดเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และประสบความสำเร็จได้มากกว่าเด็กที่เรียนภาคปกติ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และเมื่อนักเรียนได้ออกไปฝึกงาน ทำให้เขาเห็นว่า สิ่งที่เขาต้องการในอนาคตคือสิ่งใด ถ้าเขาเรียนแล้วจะได้อะไร ถ้าไม่เรียนจะเป็นอย่างไร จึงทำให้เขาเกิดทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ มีวุฒิภาวะที่ดีต่อการเรียนรู้ สำหรับในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนส่วนใหญ่ ต้องมีครูคอยชี้แนะลักษณะของนักเรียน ปวส. อาจจะไม่ค่อยสนใจสิ่งรอบตัวเท่าใดนัก แต่สนใจในเรื่องใกล้ตัวมากกว่า

2) ด้านความเข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากสาระหลักในด้านนี้อยู่ที่กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมความเป็นผู้นำ การจัดกิจกรรมของผู้เรียน ดำเนินการโดยผู้เรียน และเพื่อพัฒนาผู้เรียน นักเรียนระดับ ปวส. ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่รู้จักการปรับตัวค่อนข้างดี การจัดกิจกรรมของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปรับตัวที่ดีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เนื่องจากนักเรียนต้องมีกิจกรรมที่ออกไปฝึกงาน การดูงานนอกสถานที่ ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัวเป็นอย่างมาก เมื่อนักเรียนเข้าไปทำงานในสถานประกอบการ ประกอบกับวุฒิภาวะที่อยู่ในช่วงผู้ใหญ่ตอนต้น ดังนั้น การปรับตัวของนักเรียน ปวส. ค่อนข้างปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ดี และในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นักเรียนได้เรียนรู้จากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการใช้ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น

3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร นักเรียนระดับ ปวส. ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ได้ดี มีความคล่องตัวในการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันและสื่อออนไลน์อื่น ๆ ในสาขาที่ตนเองเรียนอยู่ เนื่องจากนักเรียนต้องมีองค์ความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ที่เป็นวิชาพื้นฐาน

ทักษะคอมพิวเตอร์ ซึ่งสถานศึกษาบางแห่งก็มีการทดสอบดิจิทัลด้วยก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. บางแห่งได้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยการใช้เทคโนโลยีภายในสถานศึกษา เช่น ฟุ่ยนตในการเปิด-ปิดน้ำ ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ เห็นความสำคัญ และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้

4) *ด้านทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค* ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การเรียนการสอนของนักศึกษาระดับ ปวส. เป็นการเรียนในลักษณะของ Project-Based ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังนั้น นักศึกษาระดับ ปวส. โดยภาพรวมมีทักษะที่ดีที่เกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค โดยการเรียนรู้ในลักษณะของ Project-Based จะบูรณาการอยู่ในรายวิชา มีการทำ Project ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดหัวข้อ ไปจนถึงการแก้ปัญหาและนำเสนอในรูปแบบรายงาน ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำได้ดี และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ เช่น โครงการสร้างอาชีพ การขายของออนไลน์ ทักษะชีวิตที่ต้องเรียนรู้และแก้ไขปัญหา เรียนรู้ได้เร็วและเอาชนะปัญหา และอยู่กับสังคมได้ และข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ในสถานการณ์ปัจจุบัน นักศึกษามีความอดทน และสามารถทำงานได้มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากหน่วยงานองค์กรมีการปลดผู้ทำงานออกจากงานมากขึ้น นักศึกษาในหลักสูตรทวิศึกษามีความอดทนมากขึ้น เพราะต้องทำงานหนักมากขึ้นกว่าเดิม นักศึกษาระดับ ปวส. สามารถกำกับตัวเองได้ดี มีเป้าหมายในการเรียนให้จบเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ประกอบการที่รับผู้จบการศึกษาระดับ ปวส. เข้าทำงานว่า พนักงานที่จบระดับ ปวส. มาแล้ว มีความเป็นผู้ใหญ่ คิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล โดยคนกลุ่มนี้พ้นจากช่วงวัยรุ่นและเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เต็มตัว บางคนสร้างครอบครัวแล้ว ทำให้ครองชีวิตได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น

5) *ด้านความรู้ตามหลักสูตร ความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต* การงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ จากการติดตามและประเมินผลนักศึกษาที่จบออกไปสู่การทำงานหลังจากจบจาก ปวส. ไป 1 ปี โดยภาพรวม พบว่า นักศึกษาระดับ ปวส. สามารถประยุกต์องค์ความรู้ไปทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนักศึกษาระดับ ปวส. มีการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ ซึ่งสามารถบูรณาการความรู้ตามหลักสูตรกับการฝึกงาน และเมื่อได้ไปเรียนรู้ในสถานการณ์ทำงานจริง นักศึกษาได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานในชีวิตจริง จึงสามารถประกันได้ว่า แม้ว่า จะจบการศึกษาระดับ ปวส. ไปแล้ว องค์ความรู้และประสบการณ์ในส่วนนี้จะติดตัวเขาไปในการทำงานจริงด้วย รวมทั้งนักศึกษาที่เรียนทวิภาคี ก็มีรายได้และสามารถเลี้ยงตัวเองได้ สิ่งเหล่านี้เป็นการเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ระหว่างเรียน รวมทั้งผู้ประกอบการเห็นว่า นักศึกษาระดับ ปวส. มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับระดับการศึกษา สามารถเข้าสู่อาชีพได้ ความรู้ความสามารถที่เรียนมาสามารถนำมาปรับประยุกต์เข้ากับงานจริงในองค์กรที่ฝึกงานและสถานประกอบการได้ แม้ความรู้และประสบการณ์ที่เรียนมาอาจไม่ทันสมัยเท่าทันกับสิ่งที่สถานประกอบการใช้ แต่ก็สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้

6) *ด้านความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง* พบว่า นักศึกษาระดับ ปวส. ส่วนใหญ่มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลร่างกายสุขภาวะของตนเองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักศึกษาวัยนี้เข้าสู่วัยที่เข้าสู่สังคมของความเป็นจริงมากขึ้น พบปะผู้คนที่หลากหลายมากขึ้น และในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่ต้องดูแลตนเองเป็นสิ่งสำคัญ จึงส่งผลให้การดูแลและสร้างสุขภาวะของตัวนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา สิ่งแวดล้อมจะสอนให้นักศึกษาอยู่ในโลกของความเป็นจริง

2. *คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม*

1) *ด้านความสามารถในการสื่อสารการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น* โดยภาพรวมนักศึกษาระดับ ปวส. มีปัญหาเรื่องของการสื่อสารที่เป็นทางการ อาจเนื่องจากวุฒิภาวะที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ อาจทำให้ไม่กล้าแสดงออกด้านการพูดและการสื่อสาร บางคนมีภาวะการเก็บตัวไม่สูงถึงกับผู้อื่น แต่นักศึกษาบางส่วนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เช่น นักศึกษาที่เป็นเพศหญิง หรือ LGBT ที่มีความสามารถในการกล้าแสดงออก และผู้บริหารสถานศึกษาบางคนให้ข้อมูลว่า การคิดในเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาบางแห่งเกิดจากการแนะนำการคิดของครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนบางแห่งสะท้อนว่าคุณภาพครูที่สามารถคิดสร้างสรรค์และนำพานักศึกษาคิดนอกกรอบได้ ต้องเป็นครูที่ผ่านการทำงานจากสถานประกอบการมาก่อน ครูกลุ่มนี้มีแนวความคิดใหม่ ๆ ที่จะสอนให้นักศึกษามีแนวคิดเชิงนวัตกรรมมากกว่าครูที่ไม่ได้มีประสบการณ์จากสถานประกอบการ ซึ่งผู้บริหารภาครัฐให้การสนับสนุนว่า ถ้าสถานศึกษาแห่งใดเก่งหรือมีจุดเด่นด้านนวัตกรรม ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับครูที่มีศักยภาพด้านนวัตกรรม ดังนั้น การส่งเสริมคุณภาพนวัตกรรมของนักศึกษา ส่วนสำคัญต้องมาจากการพัฒนาให้ครู อาจารย์ผู้สอนมีศักยภาพ นอกจากนี้ข้อมูลจากกรรมการสถานศึกษาและสถานประกอบการส่วนใหญ่สะท้อนว่า นักศึกษาระดับ ปวส. ส่วนใหญ่มีความสามารถในการสื่อสารได้ดี สามารถทำงานเป็นทีมได้ และมีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตชิ้นงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เน้นการทำโครงการ ที่ต้องฝึกการทำงานเป็นทีม การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยการมอบหมายงานในลักษณะ Project-Based ได้ช่วยฝึกฝนหล่อหลอมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และฝึกการทำงานเป็นทีมได้อย่างดี

สำหรับการทำงานกับคนที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรมนั้น นักศึกษาระดับนี้ สามารถปรับตัวและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นได้ดี อาจแตกต่างกันบ้างในแต่ละพื้นที่ ดังที่กรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารของสถานศึกษาและเคยปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีบริบทต่างกันให้ความเห็นว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยที่ประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะยอมรับและทำงานร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ดีกว่า นักศึกษาที่เรียนในสถานศึกษาที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร ทำให้นักศึกษายอมรับในความแตกต่างได้ง่ายขึ้น

2) ด้านความสามารถในการคิดไตร่ตรอง และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า หากวัดสติปัญญาของนักศึกษาระดับ ปวส. โดยภาพรวม จะอยู่ในระดับ กลาง ๆ แม้ว่าสถานศึกษาจะจัดการเรียนการสอนให้คิดโครงการหรือโครงการงานโดยการคิดเริ่มต้น การหา โจทย์โดยลำพัง นักศึกษาจะมีความยากลำบากในการคิดไตร่ตรอง แต่หากครูให้ความคิดเห็นหรือแนวทาง นักศึกษาก็จะสามารถต่อยอดได้ ปัญหาคือ จะทำอย่างไรให้นักศึกษาสามารถริเริ่มคิด หรือเป็นคนต้นคิด ต้นทางเอง น่าจะยังเป็นประเด็นที่แก้ไขกันต่อไปว่า เราอาจต้องเน้นการสร้างพื้นฐานกระบวนการคิดตั้งแต่ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษามาก่อน

3) ด้านความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล นักศึกษา ระดับ ปวส. โดยภาพรวมบางส่วนยังไม่กล้าแสดงออก การโต้ตอบและการปฏิสัมพันธ์ยังมีน้อยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน ไม่ค่อยกล้าอภิปราย ชักถามกับครูผู้สอนและเพื่อน ร่วมชั้นเรียน จึงเป็นบทบาทสำคัญของครูผู้สอนที่จะต้องหากวิธีการสอนที่ช่วยกระตุ้นจิตใจให้เกิดพลัง การเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณลักษณะด้านนี้ให้มากขึ้น

4) ด้านความสามารถในการคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการ เนื่องจากอาชีวศึกษามีโครงการบ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ หรือสามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจเดิม แต่ยังมี นักศึกษาบางส่วนที่ยังมีค่านิยมเรื่องปริญญาเป็นเป้าหมายหลัก ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนว่า ระดับ ซิตความสามารถของผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีอยู่ 4 ระดับ คือ 1) ระดับทำตามแบบที่มีอยู่แล้ว 2) ระดับคิดต่อยอดจากแบบที่มีอยู่แล้ว 3) ระดับของการคิดโจทย์ใหม่ ภายใต้ปัญหาสถานการณ์ ที่มีปัญหาชัดเจนให้แก้ไข เช่น การสร้างเครื่องมือมาแก้ไขปัญหา และ 4) ระดับการคิดเชิงสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่เป็นอิสระ เป็นการคิดใหม่ ทำใหม่โดยสิ้นเชิง หากประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาระดับ ปวส. จะพบว่า ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ 2 และ 3 แต่ทั้งนี้อยู่ที่ปัจจัยสำคัญ คือ ครูอาจารย์ผู้สอน ถ้าครูอาจารย์เก่ง ก็สามารถก้าวถึงระดับที่ 4 ได้ คือ การคิดเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นอิสระ นอกจากนี้ ข้อมูล จากกรรมการสถานศึกษาและสถานประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า นักศึกษาระดับ ปวส. และพนักงาน ที่จบ ปวส. มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาขาที่เรียน ตัวอย่างเช่น นักศึกษา ปวส. ที่เรียนสาขาโลจิสติกส์ คหกรรมศาสตร์ (อาหารและโภชนาการ) การออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย กลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเป็นเจ้าของกิจการสูงกว่ากลุ่มที่เรียนบัญชี การโรงแรม หรือการท่องเที่ยว โดยผู้ให้ข้อมูลยกตัวอย่างให้เห็นว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาโลจิสติกส์ ส่วนใหญ่สามารถหารายได้ในขณะเรียน ด้วยการรับงาน Sub-Contract เพื่อขนส่งสินค้าให้กับบริษัทต่าง ๆ หรือนักศึกษาที่เรียน คหกรรมอาหาร จะมีรายได้จากการรับทำอาหาร เบเกอร์รี่ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งเป็นการฝึกเป็นผู้ประกอบการ ตั้งแต่ยังเรียนอยู่

3. คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

1) ด้านความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม นักศึกษาในช่วงอายุนี้นี้เป็นช่วงบรรลุนิติภาวะ มีสิทธิ์ในการเลือกตั้ง การเกณฑ์ทหาร เป็นผู้ที่อยู่ในกรอบการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย และอาจด้วยเหตุกระบวนกรจัดการเรียนการสอนของอาชีวศึกษา อาจไม่ได้ให้อิสระทางวิชาการเหมือนกับมหาวิทยาลัย เนื่องจากหลักสูตรของอาชีวศึกษามีเนื้อหาสาระมาก ในชีวิตประจำวันของเขาจะอยู่กับตารางเรียนเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกัน สำหรับด้านการเป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม นักศึกษาก็สามารถเป็นผู้ให้ความร่วมมือที่ดีในการดูแลสังคม และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี

2) ด้านความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับ ปวส. นักศึกษาจะมีโครงการบริการชุมชน โดยออกหน่วยบริการชุมชน Fix It Center มีการสอนการเย็บปักถักร้อยให้ชุมชน นักศึกษาระดับ ปวส. โดยภาพรวม จึงมีจิตอาสา ซึ่งการจัดกิจกรรมของอาชีวศึกษาจะพยายามกระตุ้นให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่ดี และร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม

3) ด้านความเสียสละ ร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและร่วมพัฒนาท้องถิ่น คุณลักษณะดังกล่าวนี้มีอยู่ในนักศึกษาระดับ ปวส. ก่อนข้างสูง ซึ่งเห็นได้จากช่วงเทศกาล นักศึกษาอาชีวศึกษาสายช่างจะสมัครเป็นจิตอาสาในการดูแลความพร้อมของยานพาหนะในการเดินทางให้กับประชาชน นักศึกษาสายอิเล็กทรอนิกส์จะสมัครเป็นจิตอาสาซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าให้กับประชาชนที่ถูกน้ำท่วม เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้เป็นโครงการที่ สอศ. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และนักศึกษาคุ้นเคยกับกิจกรรมลักษณะนี้มาตั้งแต่เรียนระดับ ปวช.

4) ด้านความซื่อสัตย์และกล้าหาญในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาระดับ ปวส. ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนอยู่ในครรลองที่เหมาะสม ไม่ทำตนให้เป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งผู้ประกอบการที่รับผู้จบ ปวส. เข้าทำงาน รวมทั้งเป็นแหล่งฝึกงานให้กับนักศึกษา สนับสนุนว่า นักศึกษาที่มาฝึกงานและพนักงานที่รับเข้าทำงาน ล้วนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้ มีความรับผิดชอบ และตั้งใจทำงานในหน้าที่อย่างดี ยังไม่ค่อยพบคนที่ทำตัวเหลวไหล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการคัดกรองคนเข้าทำงานที่สามารถคัดเลือกคนที่ดี ซื่อสัตย์และมีความสามารถเข้ามาทำงานด้วย

2.7 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม อาจารย์ นักศึกษา และ ผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ในระดับมาก ทุกกลุ่ม ($M = 4.08, SD = 0.49$; $M = 4.14, SD = 0.53$; $M = 4.31, SD = 0.51$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ และมีเป้าหมายของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ชัดเจน รั้รู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถชี้แนะ สร้างแรงบันดาลใจ หรือกระตุ้นให้ตนเอง และบุคคลอื่นทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้ เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของตนเอง ครอบครัว และสังคม มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับปานกลาง และมาก ($M = 3.88, SD = 0.68$; $M = 3.39, SD = 0.66$; $M = 4.24, SD = 0.60$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ สามารถใช้องค์ความรู้ ของศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ สามารถสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่า ในการทำงานและการดำรงชีวิตของตน และสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่า ในการพัฒนาสังคมและประเทศ และมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ในระดับมาก ($M = 3.97, SD = 0.69$; $M = 4.28, SD = 0.52$; $M = 4.41, SD = 0.51$ ตามลำดับ) โดยผู้เรียนมีความกล้าหาญ ในการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำที่ผิดหรือสิ่งที่ผิด มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการชื่นชม และเห็นคุณค่าของบุคคลในสังคมที่เป็นคนดีและมีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (เช่น การมีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น การเคารพในกฎกติกาและกฎหมาย การยึดมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย ฯลฯ) มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการร่วมมือกัน เพื่อสร้างสังคมอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยความเอื้ออาทร เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตที่ดี และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เพื่อความสงบสุขในสังคมไทยและสังคมโลก (รายละเอียดดังตารางที่ 4.25 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

1) ด้านความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม การเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และการประเมิน ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง นักศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่รักในการเรียนรู้และตั้งใจเรียน ซึ่งอาจมาจากเหตุที่ได้เลือกเรียนในคณะและสาขาวิชาที่สนใจแล้ว แต่ในทางกลับกันหากนักศึกษาคนใด ที่ได้เรียนในสาขาวิชาที่ไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง ก็อาจมีปัญหาเรื่องความสนใจและขาดเป้าหมาย ในการเรียน สำหรับกลุ่มนักศึกษาที่เรียนในมหาวิทยาลัยเปิดส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานทำแล้ว การเลือกเรียน

ในมหาวิทยาลัยเปิดเป็นการเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือเพื่อเพิ่มพูนความรู้และวุฒิทางการศึกษา ที่ช่วยให้ตนเองมีความก้าวหน้าในอาชีพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีเป้าหมายในการเรียนอย่างชัดเจน ในขณะที่ นักศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนว่ามีความสนใจและมีเป้าหมายในการเรียนชัดเจน โดยนักศึกษาบางคนให้เหตุผลว่า ที่สนใจและตั้งใจเรียนเพราะตนเองมาจากต่างจังหวัด ต้องทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วย จึงเห็นคุณค่าของงานและความยากลำบากในการหาเงินมาเรียน ทำให้ต้องตั้งใจเรียนให้จบ ขณะที่อีกคนหนึ่งให้เหตุผลว่าตนเองเคยล้มเหลวในการเรียนมาก่อน จนต้องหยุดเรียนไปประยะหนึ่ง เมื่อมีโอกาสกลับเข้ามาเรียนจึงมุ่งมั่นและตั้งใจเรียนให้จบเพื่อหางานที่มั่นคงทำ ในมุมมองของผู้ประกอบการ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ต้องการจะเรียนรู้เนื่องจากมีเป้าหมายในชีวิตการทำงาน และอยู่ในวัยที่เปลี่ยนผ่านจากการเรียนสู่การทำงาน มีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองค่อนข้างสูง มีความใฝ่ที่จะเรียนรู้ แต่มีบางส่วนไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจในการทำงาน ในขณะเดียวกัน การสำเร็จหลักสูตรอุดมศึกษา อาจยังไม่กล้ารับประกันได้ว่านักศึกษาที่จบออกมา จะมีคุณลักษณะการเป็นผู้เรียนรู้ตามหลักสูตร เพราะสถาบันการศึกษาบางแห่งพยายามส่งเสริมให้นักศึกษาจบตามหลักสูตรโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ

2) *ด้านทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง* นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา เด็กรุ่นใหม่จะเปิดกว้างในการเรียนรู้ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ แต่ในแง่ของความเป็นจริงในการทำงาน หากบัณฑิตอยู่ในองค์กรที่ได้ใช้โอกาสในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาก็จะแสดงออกได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับเข้ามาทำงานว่าจะเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น แสดงความคิดริเริ่มหรือไม่

3) *ด้านความเข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง* นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว ส่วนใหญ่สามารถปรับตัวได้ดี เข้ากับคนอื่นได้ดี และมีความมุ่งมั่นในงานที่ทำ แต่อาจมีช่องว่างระหว่างวัยอยู่บ้าง ในขณะเดียวกันก็ชอบความท้าทาย ชอบการเปลี่ยนแปลง มีข้อสังเกตว่า ส่วนใหญ่บัณฑิตที่จบมาทำงาน ถ้าไม่มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง ภายในระยะเวลา 3 ปี ก็จะมีการเปลี่ยนงาน เพราะเป็นคนรุ่นใหม่ต้องการความท้าทาย ในขณะเดียวกันมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสะท้อนว่า ด้านความเข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงยังมีน้อย อาจเป็นเพราะคนรุ่นใหม่ค่อนข้างที่จะตรงไปตรงมา ถ้าทำงานอย่างนี้ ควรจะได้อะไร ต้องมีความชัดเจน เพราะการทำงานมีหลากหลาย

4) *ด้านความสามารถในการชี้แนะ การสร้างแรงบันดาลใจ หรือกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานให้สำเร็จ* ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นอาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า คุณลักษณะด้านนี้ของนักศึกษาต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนใหญ่ยังมุ่งที่ตนเองเป็นหลัก รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถในการชี้แนะและสร้างแรงบันดาลใจผู้อื่น ทำให้คุณลักษณะด้านนี้มองเห็นได้ไม่ชัดเจนนัก ในขณะที่ตัวนักศึกษาเอง มองว่า ตนเองมีคุณลักษณะด้านนี้อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในกลุ่มทำงานของนักศึกษาที่ต้องทำงานกลุ่มร่วมกัน

5) *ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร* เป็นคุณลักษณะที่เห็นอย่างชัดเจนว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี ซึ่งอาจเป็นเพราะโลกปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลที่ผันผวนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้นักศึกษาค้นชินกับสภาพแวดล้อมลักษณะเช่นนี้ ประกอบกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน การบริการ และการบริหารจัดการ ทำให้นักศึกษาได้อยู่ในบรรยากาศของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 ที่ทุกมหาวิทยาลัยจัดให้มีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นให้นักศึกษามีความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ส่วนนักศึกษาสะท้อนว่า มีความเข้าใจถึงถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างดี ซึ่งมีเหตุมาจากการอยู่ในสิ่งแวดล้อมของเทคโนโลยีที่เป็นโลกของยุคปัจจุบัน ประกอบกับกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันและงานที่อาจารย์มอบหมาย จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นหาความรู้ ขณะที่นักศึกษาอีกคนหนึ่งให้เหตุผลว่า ตนเองเรียนทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา ทำให้มีความถนัดในเรื่องการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเป็นพิเศษ และในมุมมองของผู้ประกอบการสะท้อนว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว ส่วนใหญ่มีทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีมีสูงที่สุดในคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ บัณฑิตรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน และใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการทำงาน จะทำให้งานของเขาพัฒนาไปเร็วมาก และสามารถช่วยรุ่นพี่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานอีกด้วย

6) *ด้านทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค* นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว ส่วนใหญ่มีทักษะการแก้ปัญหา และใช้ความรู้มาแก้ปัญหาได้ประมาณร้อยละ 60 ในขณะที่เดียวกัน มีความกล้าแสดงออกที่สูง แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับโอกาสให้ได้ใช้ทักษะในการคิด ตัดสินใจจากองค์กร รวมทั้งสัดส่วนของคนแต่ละช่วงวัยที่อยู่ในองค์กรด้วย ถ้าองค์กรนั้นมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ จะสามารถใช้ศักยภาพของคนกลุ่มนี้ได้มากมาย ในมุมมองนักแนะแนวของสถาบันมองว่า มีนักศึกษาบางส่วนมีความสนใจและมาขอคำปรึกษาว่า หากเขาต้องการประกอบอาชีพอย่างนี้ จะเรียนต่อไปทางใด ในขณะที่นักศึกษาบางส่วนไม่สนใจอะไรเลย ขอให้ได้แค่สำเร็จการศึกษาเท่านั้น

7) *ด้านความรู้ตามหลักสูตร ความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ* ในมุมมองของอาจารย์ มองว่า คุณลักษณะของนักศึกษาอยู่ในระดับพอใช้ถึงค่อนข้างดี นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถเรียนผ่านตามหลักสูตรและสามารถดำรงชีวิตได้เป็นปกติ มีความรอบคอบในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สำหรับในส่วนของสถานประกอบการมองว่านักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว บางส่วนสามารถใช้ความรู้มาสู่การปฏิบัติงานได้แต่อาจไม่มากนัก องค์ความรู้ตามหลักสูตรยังมีน้อยอยู่ แต่บางส่วนอาจทำได้ดีพอสมควร และด้วยวัยของคนกลุ่มนี้ชอบความท้าทาย ความแปลกใหม่ มีปัญหาทางด้านอารมณ์ ความรุนแรงจึงอาจทำให้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นไม่ดีเท่าที่ควร

8) *ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพ* ในมุมมองของอาจารย์ มองว่า คุณลักษณะด้านนี้เห็นได้อย่างชัดเจน แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันจากบริบทและจุดเน้นของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่เรียน ตัวอย่างเช่น กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดที่ส่วนใหญ่มีงานประจำแล้ว กลุ่มนี้จะเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ตรงกับงานเดิม ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และต่อยอดงานได้อย่างชัดเจน ส่วนกลุ่มนักศึกษาที่เรียนในมหาวิทยาลัยที่เน้นการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติงาน (Work Based Education) ซึ่งต้องเรียนควบคู่กับการทำงาน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทดลองนำวิชาความรู้ไปใช้ในการทำงานได้อย่างดี และการทำงานก็ส่งเสริมสนับสนุนต่อการเรียนด้วยเช่นกัน และสำหรับกลุ่มนักศึกษาที่ต้องออกฝึกประสบการณ์กับหน่วยงานและสถานประกอบการตามที่หลักสูตรกำหนด นักศึกษาก็ได้ฝึกนำความรู้ไปใช้ในขณะที่ออกฝึกประสบการณ์ ในมุมมองของนักศึกษาสะท้อนว่า ตนเองมีคุณลักษณะด้านการใช้องค์ความรู้ของศาสตร์มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีโอกาสในการบูรณาการและประยุกต์ใช้ศาสตร์เกิดขึ้นในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์มากที่สุด ซึ่งเกิดจากกิจกรรมที่หลักสูตรออกแบบให้มีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้นนักศึกษาคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ตนเองเรียนในคณะครุศาสตร์ที่ต้องออกฝึกประสบการณ์การสอน โดยการฝึกประสบการณ์ต้องปฏิบัติหน้าที่เหมือนครูปฏิบัติการสอนจริง และนักศึกษาต้องทำวิจัยในชั้นเรียน เขียนแผนการสอน ทำสื่อการสอน สร้างข้อสอบ ฯลฯ ทำให้มีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาใช้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับนักศึกษาที่เน้นการเรียนรู้อาณาเขตทฤษฎีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติงาน ที่หลักสูตรกำหนดให้ต้องออกปฏิบัติงานจริงทุกภาคเรียน และเน้นให้สร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และเช่นเดียวกับนักศึกษาที่เรียนด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมที่ต้องออกฝึกงานในสถานประกอบการด้านอุตสาหกรรม

9) *ด้านความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง* นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว ส่วนใหญ่จะมีการดูแลสุขภาวะของตนเองเป็นอย่างดี อาจเนื่องจากวัยที่รักความสวยงาม ดึงดูดต่อเพศตรงข้าม จึงทำให้มีการดูแลตัวเองได้ดี แต่ในขณะเดียวกัน อาจมีประเด็นด้านการบริหารด้านจิตใจ และภาวะทางอารมณ์ เพราะด้วยวัยนี้จะมีความคิดว่าเมื่อทำอะไรก็ควรได้รับผลตอบแทนเช่นนั้น เช่น ทำดี ก็ควรจะได้ดี เมื่ออยู่ในองค์กรที่มีการบริหารที่ไม่เป็นธรรมอาจมีข้อขัดแย้งในใจ

2. คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

1) *ด้านความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น* ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นอาจารย์ มองว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะที่อยู่ในเกณฑ์ผ่านในเรื่องการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง แต่ไม่เด่นชัดในเรื่องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยภาพรวมค่อนข้างเพิกเฉยต่อปัญหาสังคม การแสดงออกต่อปัญหาสังคมส่วนใหญ่เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบสื่อสังคมเท่านั้น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นที่สามารถแก้ปัญหาให้กับตนเองหรือกลุ่มของตนเองได้ แต่ไม่ถึงระดับในการแก้ปัญหาในสังคมและผู้ประกอบการสะท้อนว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้ว บางส่วนจะมีปัญหาด้านการสื่อสาร

เพราะวัยนี้เป็นคนที่คิดเร็ว พุดเร็ว ซึ่งถ้าบกร่องเรื่องการสื่อสาร อาจมีปัญหาในการทำงานกับผู้อื่น ในส่วนของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถทำได้ดีในการทำงานเพราะมีความคิดที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนางานในองค์กรได้ดี แต่บางส่วนอาจมีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงต้องสร้างความเข้าใจ กับเด็กยุคสมัยนี้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่หากองค์กรหรือบุคคลในองค์กรเห็นความสำคัญและยอมรับ ในความคิดหรือการแก้ไขปัญหาของเขา เขาก็สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2) *ด้านความสามารถในการคิด ไตร่ตรอง และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล* นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้วส่วนใหญ่ สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลในระดับ ค่อนข้างดี และอาจมีความคิดแปลกออกไปในทางที่สร้างสรรค์

3) *ด้านความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้ง อย่างมีเหตุผล* นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้วส่วนใหญ่เป็นคนมีเหตุผล เด็กรุ่นใหม่ต้องการเหตุผลในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นวัยที่กล้าคิด กล้าแสดงออก มีทักษะทางวิชาชีพ (Hard Skill) ที่เข้มแข็งมาก แต่ทักษะชีวิต (Soft Skill) อาจยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น เช่น ทักษะการเข้าสังคม การเข้าหาที่เลี้ยง หัวหน้างาน เป็นต้น ซึ่งบางครั้งเป็นประเด็นในเรื่องของความท้าทาย ความไม่เข้าใจกัน ความไม่ลงรอยกัน อันจะนำมาซึ่ง ข้อขัดแย้งในการทำงาน

4) *ด้านความสามารถในการคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเอง หรือเป็นเจ้าของกิจการ* ผู้บริหารและอาจารย์ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะนักศึกษาด้านความสามารถสร้างสิ่งใหม่ หรือแนวคิดใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าในการทำงานยังไม่เห็นเด่นชัดมากนัก เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ยังอยู่ในช่วงการเรียน ยังไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพ ยกเว้นกลุ่มนักศึกษา ที่เรียนตามหลักสูตรตามแนวคิดแบบ Work-Based Education ที่มีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงาน ที่ทำคู่ขนานกับการเรียน ซึ่งหลักสูตรมีจุดเน้นให้นักศึกษาต้องพัฒนานวัตกรรมในระหว่างฝึกปฏิบัติงานด้วย และนักศึกษาในบางสาขา เช่น วิศวกรรมที่มีลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์และการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์เด่นกว่านักศึกษาทั่วไป ในส่วนของนักศึกษาสะท้อนว่า นักศึกษามีคุณลักษณะที่มี แตกต่างกันตามหลักสูตรและสาขาวิชาที่เรียน เช่น นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรตามแนวคิดแบบ Work Based Education เห็นว่าตนเองสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ได้ดี เนื่องจากหลักสูตร เน้นให้นักศึกษาต้องคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงานมาเสนอต่อที่ประชุม และมีรางวัลให้กับนวัตกรรม ที่ได้รับการคัดเลือก เช่นเดียวกับผู้ที่ศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ที่เห็นว่าธรรมชาติ ของสาขาวิชาที่เรียนทำให้ตนเองมีโอกาสสร้างสิ่งใหม่เสมอ ขณะที่นักศึกษบางสาขาเห็นว่าตนเอง ยังไม่ค่อยมีคุณลักษณะด้านนี้ สำหรับผู้ประกอบการ มองว่าบัณฑิตที่จบมาแล้วส่วนใหญ่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สูง มีการลองผิดลองถูก ไม่ค่อยอยู่ในกรอบของการทำงาน เช่น การลงทุนใน Bitcoin Alpha, Cryptocurrency แต่ก็ไม่ได้ละทิ้งงาน มีธุรกิจออนไลน์ส่วนตัว คิดค้นริเริ่มในการทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจอยู่ในช่วงของวัยที่อยากเรียนรู้ อยากทดลอง

3. คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

1) ด้านความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม ผู้ประกอบการสะท้อนว่าบัณฑิตที่จบมาแล้วส่วนใหญ่จะยึดถือสิทธิและความเท่าเทียม โดยมองว่าเป็นสิทธิของเขาในการกล้าซักถาม กล้าพูด เพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง โดยอาจถูกหลอหลอมจากสถาบันการศึกษา หรือสถาบันครอบครัว มีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งบางครั้งอาจขาดความไตร่ตรองในการรับข้อมูล ข่าวสาร และบางครั้งอาจมองว่าวิธีการในการแสดงออกไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

2) ด้านการเป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สถานประกอบการมองว่า บัณฑิตที่จบมาแล้วส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับบุคคลในองค์กร มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่เพื่อนร่วมงาน

3) ด้านความกล้าหาญในการปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม บัณฑิตที่จบมาแล้วส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติตนในการเป็นคนดี กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการกระทำที่สุดต่ง เพราะวัยนี้จะมีความเชื่อว่าทำดีแล้วต้องได้ดี ทำอย่างไร ผลควรออกมาเป็นเช่นนั้น แต่ในเรื่องของความมีวินัยในตนเองอาจน้อยไป

4) ด้านความกล้าหาญในการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการทำสิ่งผิด และการแสดงความชื่นชมและเห็นคุณค่าของบุคคลในสังคมที่มีความรู้ความสามารถ เป็นคุณลักษณะที่สังเกตเห็นได้บ้าง โดยนักศึกษาส่วนใหญ่เคารพในกฎระเบียบและกติกาสังคม การแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการทำสิ่งผิดมักแสดงออกผ่านสื่อสังคมเป็นหลัก ส่วนการชื่นชมบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแสดงให้เห็นได้ชัดเจนกว่า ทั้งการชื่นชมผ่านสื่อสังคม การยกย่องให้เกียรติและต้อนรับผู้ประสบความสำเร็จ และเด่นชัดในกลุ่มนักศึกษาที่หลักสูตรมีกิจกรรมการฝึกให้รู้วิธีการวิพากษ์ผลงานของผู้อื่น ด้วยการชื่นชมยินดีในสิ่งที่ดีและให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในบางพื้นที่ อาจต้องรักษาตนเองให้อยู่รอดปลอดภัยเป็นอันดับแรก เช่น ในเขต 3 จังหวัดชายแดนใต้ เมื่อเกิดเหตุก่อการร้าย แม้จะรู้เห็นเหตุการณ์แต่ไม่มีผู้ใดให้ข้อมูลถึงผู้กระทำผิดเลย

5) ด้านการแสดงออกถึงความ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ผู้บริหารและอาจารย์มองว่าเป็นคุณลักษณะที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนผ่านการยอมรับในกฎกติกาของสังคม การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อแสดงจุดยืนของตนเองที่มีให้เห็นอยู่บ้าง ส่วนนักศึกษาเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะด้านนี้ชัดเจน โดยนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ยอมรับในกฎกติกาของสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความร่วมมือและมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม โดยนักศึกษาเห็นว่าการที่มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้ทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งที่ดีและช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกการทำงานเพื่อส่วนรวม รวมทั้งได้ประสบการณ์จริงในการทำงานกับชุมชน

6) ด้านความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อม บัณฑิตบางส่วนเท่านั้นที่จะมองเห็นถึงสังคมภายนอก เพราะความคิดในช่วงวัยนี้เป็นการสร้างความเติบโตให้ตนเอง ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากความไม่พร้อมทั้งในเรื่องงบประมาณหรือเวลา และหากมีพฤติกรรมในลักษณะเช่นนี้ได้ ส่วนหนึ่งต้องถูกหล่อหลอมมาจากต้นทาง คือ สถาบันครอบครัวหรือจากสถาบันการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเกิดความคงทนในการมีจิตใจที่จะช่วยเหลือสังคม

7) ด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม บัณฑิตส่วนใหญ่มีคุณลักษณะด้านนี้ค่อนข้างสูง เพราะในยุคสมัยนี้ต้องเป็นคนที่ตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมในการใช้ชีวิตแต่ยังมีประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ทำงานยังน้อยอยู่

8) ด้านความสามารถในการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี ผู้บริหารและอาจารย์ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาไม่มีปัญหาในด้านนี้ โดยถ้าจะมีความขัดแย้งส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งทางความคิดหรือความเห็นที่แตกต่างกันซึ่งมักไม่ใช่ความขัดแย้งที่รุนแรง และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการแสดงเหตุผลและการประนีประนอม สำหรับความขัดแย้งอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ยังไม่ค่อยมีให้เห็นเนื่องจากยังอยู่ในวัยเรียน ในส่วนของนักศึกษามองว่า ตนเองมีความสามารถในการจัดการปัญหาได้ตามแนวทางสันติวิธี โดยความขัดแย้งในกลุ่มนักศึกษามีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการทำงานในกลุ่มที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการพูดคุยกันด้วยเหตุผล

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

3.1 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม ครู มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.36, SD = 0.52$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.44, SD = 0.51$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.33, SD = 0.56$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.44, SD = 0.52$) ด้านการพัฒนาครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.47, SD = 0.50$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.36, SD = 0.57$) ด้านภาคีเครือข่าย ($M = 4.32, SD = 0.58$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.41, SD = 0.53$) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน มีสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ในระดับมากที่สุด ($M = 4.51, SD = 0.47$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.26 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.30, SD = 0.57$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.45, SD = 0.45$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.48, SD = 0.43$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.28, SD = 0.46$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.38, SD = 0.47$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.38, SD = 0.49$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.14, SD = 0.68$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.20, SD = 0.56$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.36, SD = 0.50$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.27 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้ปกครอง มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.25, SD = 0.56$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.23, SD = 0.56$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.24, SD = 0.62$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.26, SD = 0.60$) และด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.26, SD = 0.61$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.28 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม กรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.36, SD = 0.51$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.39, SD = 0.52$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.44, SD = 0.50$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.31, SD = 0.56$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.41, SD = 0.54$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.37, SD = 0.48$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.31, SD = 0.54$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.38, SD = 0.51$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.29 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษา

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2561 เพราะสถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดตามแนวทางที่หน่วยงานต้นสังกัดตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งก็มีแนวทางมาจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 สอดรับกันตั้งแต่ต้น สถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนบ้าง แต่สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่กระทรวงกำหนดและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติอยู่แล้ว และมีการสื่อสารให้กับครูในสถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด สำหรับการกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด โครงสร้างเปลี่ยนไปทำให้มีศึกษานิเทศก์ลดน้อยลง การดูแลสถานศึกษาอาจไม่ทั่วถึง และเรื่อง

ของการติดตามกำกับก็อาจมีแนวทางที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร สำหรับครูใหญ่และครู โรงเรียน ตชด. ให้ข้อมูลตรงกันว่า โรงเรียนรับนโยบายการจัดการศึกษามาจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ (กพด.) โดยกองบัญชาการส่งนโยบายให้โรงเรียน ตชด. ดำเนินการ และมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ

2. ด้านหลักสูตร

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลสอดคล้องในทิศทางเดียวกันว่า สถานศึกษามีการจัดการศึกษาและมีการจัดทำหลักสูตรตามมาตรฐานหลักสูตรปฐมวัย มีการออกแบบการจัดการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อม ไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติ ตามความต้องการของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก กลุ่มครูให้ข้อมูลว่าหลักสูตรมีการดำเนินตามมาตรฐานการศึกษาชาติอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นโรงเรียนเอกชน จึงเพิ่มการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และเพิ่มด้านดนตรี ศิลปะ ตามที่เด็กสนใจ และมีการคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กพิเศษ มีการจัดประสบการณ์ร่วมกันแต่เวลาประเมินจะแยกประเมิน ในบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพบว่า มีการจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเน้นความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กเป้าหมายเฉพาะ เนื่องจากเด็กปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. จำนวนไม่น้อยที่เป็นลูกหลานต่างด้าว จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและส่งเสริมให้เด็กสามารถพึ่งตนเองได้หลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว

สำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันใน 2 ประเด็น ได้แก่

1) วิธีการปรับปรุงหลักสูตรและลักษณะของหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรปฐมวัยเป็นหลักสูตรที่เตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก จะไม่เร่งรัดด้านวิชาการ การอ่านออก เขียนได้ แต่จะจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาการตามวัยอย่างเหมาะสม โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น จัดกิจกรรมตามการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่จะต้องปรับปรุงคุณลักษณะเด็ก และสถานศึกษาจะต้องนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Project Application, Reggio, STEM หรือ วิถีพุทธ ซึ่งควรใช้นวัตกรรมหลายรูปแบบเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กเอง ต่อสิ่งแวดล้อม หรือต่อสังคม และ 2) การออกแบบการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยธรรมชาติเด็กต้องเรียนรู้โดยการปฏิบัติ การออกแบบการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องออกแบบในลักษณะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ออกแบบการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามที่เขาควรจะได้รับ เช่น การจัดบอร์ด การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียน การจะพัฒนาหลักสูตรต้องดูที่เด็กว่าเขาสนใจอะไรในปัจจุบัน ในมุมมองของผู้ปกครองมองว่า การเลือกสถานศึกษาให้ลูก จะมองหาสถานศึกษาที่ไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้ จะดูหลักสูตรของสถานศึกษานั้นเป็นหลัก รวมถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู และการพิจารณาจากตัวครู สัดส่วนครูต่อนักเรียนประกอบด้วย เพราะแม้ว่าหลักสูตรจะมีความสำคัญมากแต่คนใช้หลักสูตรคือครู ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ที่จะใช้หลักสูตรอย่างไรในการพัฒนาคุณภาพเด็ก

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารและครูให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า 1) ครูส่วนใหญ่เป็นครูที่จบปฐมวัยโดยตรง มีสัดส่วนครูค่อนข้างเยอะ การจัดการศึกษาราบรื่น เน้นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ 2) การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก 3) การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัสอย่างมีความสุข 4) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก กลุ่มครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษา เนื่องจากบริบทเป็นชุมชนชาวจีนจึงเน้นการเรียนภาษาจีน มีการจัดการเรียนรู้ตามกรอบนโยบายและหลักสูตร มีการจัดการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบปกติ มีการผสมผสานทั้งออนไลน์และออนไซต์ (Online & Onsite) มีการจัดบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง สะอาด มีสื่อที่มีสีสันหลากหลาย เช่น สร้างสื่อโมชันกราฟิก สร้างความสนใจ และให้เหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก มีเครือข่ายเสริมสร้างการเรียนรู้ นอกจากนี้ กลุ่มครูให้ข้อมูลว่า มีการจัดโครงการบ้านวิทยาศาสตร์น้อย โดยนำกิจกรรมวิทยาศาสตร์เข้ามาจัดและพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้านแบบบูรณาการ สำหรับโรงเรียน ตชด. พบว่า การจัดการเรียนการสอน นักเรียนระดับปฐมวัย ดำเนินการตามหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัยคือไม่เร่งรัดด้านวิชาการ เน้นการฝึกให้เด็กมีความสามารถในการอยู่ร่วมในสังคม พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็ก เพื่อเตรียมเข้าสู่การเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป ซึ่งครู ตชด. จะได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามเนื่องจากครู ตชด. ส่วนใหญ่เป็นตำรวจ จึงไม่มีวุฒิคู การจัดการเรียนการสอนจึงมีข้อจำกัดอยู่มาก

สำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ ส่วนผู้ปกครองให้ความเห็นว่า อยากให้ลูกได้มีพื้นที่ในการเล่นมากกว่าที่สถานศึกษาจะเน้นมีกิจกรรมทางวิชาการหรือการบ้าน ควรมีความสมดุลกันระหว่างการเรียนและเล่น 2) การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัสอย่างมีความสุข สถานศึกษาส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมที่เน้นการจัดกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนที่ไม่เครียด ไม่มีแรงกดดัน มีกิจกรรมที่ให้เด็กได้เรียนด้วยความสนุกสนาน ซึ่งจะจัดตามความสนใจและตามความสามารถของเด็ก และ 3) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก สถานศึกษาส่วนใหญ่จะจัดบรรยากาศที่เด็ก ๆ ชอบ ทั้งสีสันและบรรยากาศที่มีเครื่องเล่นหรืออุปกรณ์ประกอบการเรียนที่สนุกสนานตามวัยของเด็ก รวมทั้งมีการจัดและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุและความสนใจของเด็ก

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า สถานศึกษาบางแห่งได้มีการทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏในเรื่องต่าง ๆ มีการรับนักศึกษามาฝึกงาน ดังนั้นสถานศึกษาจะมีนักศึกษานำสื่อมาทดลองใช้กับเด็กเป็นประจำและครูได้เรียนรู้ร่วมด้วย รูปแบบการจัดการศึกษายึดตามพัฒนาการเด็กอย่างชัดเจน ทำให้อธิบายสื่อสารกับผู้ปกครองง่าย และในสถานศึกษาบางแห่งมีการเชิญผู้ปกครองของเด็กไปเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจกรณีที่เด็กยังอ่านเขียนไม่ได้ในระดับชั้นปฐมวัย มีการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น เพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจและเปิดกว้าง มีการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้นอกสถานที่ และส่งเสริมสนับสนุนสื่ออุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ มีการประสานความร่วมมือผู้ปกครองให้มาร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก ในเรื่องเชรามิก การทำเกษตร และมีการประเมินพัฒนาการเด็กทุกปีร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข นอกจากนี้ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า กรณีทำโครงการต่าง ๆ หน่วยงานต้นสังกัดก็จะสนับสนุนเรื่องของงบประมาณในการจัดทำโครงการเป็นอย่างดี เช่น สื่อในโครงการบ้านวิทยาศาสตร์น้อย มีสื่อที่ครูประดิษฐ์เอง และสื่อที่สามารถส่งเสริมให้เด็กทำได้ด้วยพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอผลงานของเด็กเพื่อการเรียนรู้และชื่นชมร่วมกัน เช่น การทำดอกไม้จากกระดาษ เป็นต้น มีการจัดกิจกรรมพาเด็กไปเรียนรู้จากเครือข่าย เช่น ชมพิพิธภัณฑ์ ซาฟารีเวิลด์ ท้องฟ้าจำลอง เป็นต้น นอกจากนี้มีเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนทั้งภายในและระหว่างโรงเรียน มีการประกวดสื่อ และการแสดงผลงานของเด็ก กรณีโรงเรียน ตชด. ได้ให้ข้อมูลว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยส่วนใหญ่ยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนค่อนข้างมาก เนื่องจากโรงเรียนอยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล ส่วนใหญ่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต และสัญญาณโทรศัพท์ ทำให้มีข้อจำกัดในการใช้สื่อการสอน อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังได้รับความอนุเคราะห์ด้านสื่อการสอนจากหน่วยงานและองค์กรเอกชนต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นพี่เลี้ยงของโรงเรียน ตชด. ได้ช่วยพัฒนาให้ครู ตชด. มีความสามารถในการสร้างสื่อการเรียนการสอน

นอกจากนี้ ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า สถานศึกษาจัดให้มีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่ดี มีการพาเด็กไปเรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ครูมีการเลือกใช้สื่อที่ถูกต้องและอธิบายต่อยอดความเข้าใจให้เด็กว่าสื่อชิ้นนั้นต้องการสื่อสารอะไร มีการใช้สื่อจากเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา มีการใช้สื่อที่เป็นบุคคล ซึ่งเป็นผู้ปกครองที่มีอาชีพที่หลากหลาย สามารถมาให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอยู่ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่สามารถโต้ตอบกับเด็กได้จะทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น และมีครูดูแลอย่างใกล้ชิด

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า การวัดและประเมินผลการเรียนค่อนข้างมีวิธีการที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การใช้การสังเกต สัมภาษณ์ การใช้แฟ้มสะสมงาน สถานศึกษาบางแห่งมีการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง มีการแนะนำครูและประชุมครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ทุก ๆ เดือน รวมทั้งมีการสอบถามถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล และให้ครูมีส่วนร่วมคิด ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการวัดและประเมินผล ครูบางคนให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายสัปดาห์ มีการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาเด็กและปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู โดยการจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ระหว่างกลุ่มเพื่อนครูเพื่อหาวิธีจัดการมาช่วยให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีงานสานสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกชิ้นงานที่เด็กทำ และให้ผู้ปกครองเก็บรักษาเอาไว้ในขณะเดียวกัน ครูใหญ่ ครู โรงเรียน ตชด. ได้ให้ข้อมูลว่า การวัดและประเมินผลระดับปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. ส่วนใหญ่เป็นการวัดและประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมและการตรวจผลงาน ไม่เน้นการสอบ

6. ด้านการพัฒนาครู

ครูและผู้บริหารให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า *ในการพัฒนาครู* โดยสถานศึกษามีการจัดโครงการพัฒนาครูด้วยตนเอง และต้นสังกัดมีการให้ครูเข้ารับการอบรมจากเขตพื้นที่ และมีการอบรมให้ความรู้ครูอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมเกี่ยวกับบ้านวิทยาศาสตร์น้อย มีการนำการทดลองแต่ละเรื่องมาทดลองให้ครูดูเพื่อให้ครูนำไปใช้กับเด็ก และต้นสังกัดให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้สนับสนุนให้การอบรมครูปฐมวัยในด้านการเรียนการสอนและใช้สื่อการสอน

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสะท้อนโดยภาพรวมว่า ต้นสังกัดได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการจัดการศึกษาในเรื่อง 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การจัดสรรทรัพยากร 3) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 4) การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบและการเลื่อนวิทยฐานะให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการจัดสรรทรัพยากร มีงบประมาณสนับสนุนค่าอินเทอร์เน็ตให้แต่ไม่มาก ทรัพยากรบางอย่างโรงเรียนต้องจัดหาเอง ครูเทศบาลให้ข้อมูลว่า เทศบาลเข้ามาช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจ้างครูต่างประเทศชาวฟิลิปปินส์ ให้กับสถานศึกษาเพื่อเน้นให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสใกล้ชิดกับเจ้าของภาษา *สำหรับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล* มีการนิเทศ ติดตามและมีการประเมินโดยต้นสังกัดในแต่ละปี มีการนิเทศการเรียนการสอนทั้งบุคลากรภายในและภายนอก นอกจากนี้สถานศึกษาในสังกัดก็ร่วมกันจัดอบรมให้ครูและมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งเพื่อสนับสนุนการพัฒนาครู

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า 1) มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา 2) การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษา และ 3) การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน กับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยครูให้ข้อมูลว่ามีการตั้งชมรมครูปทุมวัย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กรณีมีปัญหาที่ปรึกษากันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับการจัดประสบการณ์ ให้กับเด็ก สถานศึกษามีเครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็ง สามารถร่วมในการจัดการศึกษาได้ เช่น กรณีส่งเสริมให้เด็กได้ไปเรียนรู้เรื่องการปลูกข้าว ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาเป็นภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมในการนิเทศกับผู้บริหารและครูในสถานศึกษา การเรียนการสอนวิชาชีพ รวมทั้งการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก โดยเชิญผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากร เช่น เล่านิทานพื้นบ้าน รำโนราห์ สอนการแสดงเบื้องต้นและแสดงให้เด็กดู การทำขนมพื้นบ้าน สำหรับโรงเรียน ตชด. มีเครือข่ายสำคัญที่เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในท้องถิ่น ที่เข้ามาส่งเสริมด้านวิชาการและการพัฒนาครู ตชด. นอกจากนี้โรงเรียน ตชด. ยังได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการศึกษาอยู่เสมอ

ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน เข้ามาสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น การทำขนมง่าย ๆ มีกิจกรรมให้ผู้ปกครองมาร่วมจัดกิจกรรม ร่วมกับลูกหลาน เช่น กิจกรรม “คุณแม่หนูเป็นครูได้” มีกิจกรรมหนุนอ่อนนักรวม โดยการนิมนต์พระ มาสอน มีกิจกรรมทำบุญตักบาตร นอกจากนี้ วัดยังเข้ามาช่วยจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม หรือในช่วงวันสำคัญ เช่น วันเด็ก จะมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการนำโดรนมาให้เด็กได้เรียนรู้ หรือนักดับเพลิงมาสาธิตการดับเพลิง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กมีความสนใจ สนุกสนาน และได้เห็น และรับรู้ประสบการณ์ตรง

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ครูใหญ่ ครู และกรรมการสถานศึกษา โรงเรียน ตชด. มีความเห็นตรงกันว่า โรงเรียน ตชด. มีการแบ่งภาระงานไว้ชัดเจน ตามระบบการบังคับบัญชาของตำรวจ แต่ยังมีปัญหาเรื่องบุคลากรขาด ความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่คือตำรวจอาชีพ ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ทำให้จัดการศึกษาได้ระดับหนึ่งซึ่งไม่สามารถเทียบกับโรงเรียน สพฐ. ที่มีบุคลากรที่จบสายครูโดยตรงได้ นอกจากนี้ โรงเรียน ตชด. ยังมีงานโครงการที่ต้องใช้กำลังของครูไปปฏิบัติหน้าที่ เช่น โครงการเกษตร เพื่ออาหารกลางวัน โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โครงการฝึกอาชีพ ฯลฯ อย่างไรก็ตามโรงเรียน ตชด. หลายแห่ง ได้รับการจัดสรรอัตรากำลังตามโครงการ “ครูคู่พัฒนา” ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดสรรครูอัตราจ้างที่จบสายการศึกษาโดยตรงมาช่วยโรงเรียน ตชด. อยู่บ้าง

3.2 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าโดยภาพรวม ครู มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.27, SD = 0.58$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.35, SD = 0.56$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.35, SD = 0.57$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.23, SD = 0.61$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.27, SD = 0.64$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.30, SD = 0.62$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.20, SD = 0.64$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.19, SD = 0.66$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา ($M = 4.33, SD = 0.58$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.30 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.21, SD = 0.52$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.34, SD = 0.52$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.30, SD = 0.61$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.11, SD = 0.66$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.25, SD = 0.64$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.24, SD = 0.67$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 3.94, SD = 0.80$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.09, SD = 0.72$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา ($M = 4.29, SD = 0.62$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.31 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้ปกครอง มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.18, SD = 0.69$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.21, SD = 0.69$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.21, SD = 0.76$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.23, SD = 0.69$) และด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.16, SD = 0.72$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.32 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม กรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.31, SD = 0.51$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.35, SD = 0.51$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.25, SD = 0.62$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.20, SD = 0.72$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.20, SD = 0.73$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.21, SD = 0.73$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.12, SD = 0.77$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา ($M = 4.20, SD = 0.75$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.33 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ใช้นโยบายการจัดการศึกษา มาจากต้นสังกัด และนำมาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้รับนโยบายมาจากสำนักงานเขตพื้นที่หรือต้นสังกัดโดยการประชุมและเอกสาร ยกเว้นกลุ่มโรงเรียน เอกชนที่ส่วนใหญ่ได้รับการสื่อสารนโยบายผ่านทางหนังสือราชการเป็นหลัก แต่สำหรับกลุ่มโรงเรียนสาธิต ของมหาวิทยาลัย ใช้นโยบายผ่านทางสภามหาวิทยาลัย และโรงเรียนสาธิตเป็นกลุ่มที่มีอิสระในการดำเนินงาน มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

2. ด้านหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาในทุกสังกัดใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรในการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้ง 3 ด้าน แต่การดำเนินการของแต่ละสังกัดมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแกนและจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่สำหรับโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยอาจมีการดำเนินการที่แตกต่างไปบ้าง แต่ปรับให้เป็นหลักสูตร สถานศึกษาด้วยการทำเป็นหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่ติดขัดกับ กลุ่มสาระวิชา สามารถใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนได้คุ้มค่า แต่ต้องพัฒนาและปรับการจัดการ เรียนรู้เป็นแบบบูรณาการ รวมทั้งต้องออกแบบการวัดและประเมินผลให้เหมาะกับหลักสูตรบูรณาการ

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า หลักสูตรที่ใช้เน้นเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นการเรียนรู้เชิงรุกเหมือนกัน แต่ระดับที่ดำเนินการได้แตกต่างกันตามบริบทของโรงเรียน จุดเน้น อีกประการหนึ่งคือเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องแทรกคุณธรรมไปพร้อมกับการจัดการเรียนรู้

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่สถานศึกษา จัดขึ้นนั้นเป็นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองจะเห็นตัวตน ของลูกมากขึ้น มีเวลาอยู่กับลูกมากขึ้น เห็นความชอบหรือไม่ชอบของลูก โดยกลุ่มผู้ปกครองตั้งข้อสังเกตว่า ยังไม่เห็นว่ามีมาตรฐานในการวัดความรู้ของนักเรียนอย่างไรที่แน่นอนในสถานการณ์เช่นนี้ ผู้ปกครองเกิดความกังวล เพราะเด็ก ป.4-6 วิชาบางวิชามีความยากมาก และมีการบ้านเยอะมาก ผู้ปกครอง ต้องเป็นทั้งแม่และครูไปพร้อม ๆ กัน แต่เห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียน มาใช้ที่บ้านได้ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว โดยเฉพาะกลุ่มของนักเรียนโรงเรียน ตชด. ที่ได้รับการฝึกฝน ให้อารู้จักการปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงกบ การทำปุ๋ยหมัก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้นักเรียนสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี

กลุ่มผู้บริหารและครูเห็นว่าการเรียนรู้เชิงรุกและการฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนและนำไปใช้ได้จริง โดยกลุ่มนักเรียน กศน. ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว จะมีคุณลักษณะเด่นเรื่องการทำงานร่วมกับชุมชน โดยโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

โรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยโรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดหาสื่อหรือวัสดุสำหรับการผลิตสื่อ นอกจากสื่อสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว โรงเรียนทั่วไปจะมีห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ยังใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นสื่อในการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้จากอุทยานสมุนไพรมุขยี่ไผ่ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ หอดูดาว รวมทั้งการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่และที่มีความสำคัญมากขึ้นคือ การเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการใช้ Platform เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ครูบางคนมีการสอนสด (Live) ใน Facebook เช่น ช่วงกิจกรรมภาษาไทย ครูออกแบบให้นักเรียนแต่งตัวเป็นตัวละครต่าง ๆ การถ่ายคลิปส่งไปประกวด การสอนธรรมะโดยใช้สื่อออนไลน์ โดยโรงเรียนใช้ Webpage ของโรงเรียนเป็นสื่อ และมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อจากผู้ปกครอง โรงเรียนมีความพยายามในการสอนโดยใช้สื่อที่หลากหลายในภาวะวิกฤติ รวมทั้งมีวิทยากรภายนอกโรงเรียนมาร่วมสอนด้วย

อย่างไรก็ตามยังมีโรงเรียนที่ขาดแคลนสื่อ โดยเฉพาะโรงเรียนชายขอบที่นักเรียนไม่มีกระแสไฟฟ้า ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร และไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต กลุ่มนักเรียนเหล่านี้จะขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า โดยภาพรวมโรงเรียนมีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจประเมินชิ้นงาน และการประเมินภาคปฏิบัติ รวมทั้งการใช้สังคมมิติ เป็นต้น และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการประเมินในระหว่างเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและประเมินปลายภาคเรียนเพื่อตัดสินผลการเรียน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 การวัดและประเมินมีการปรับให้มีความยืดหยุ่น โดยพิจารณาจากชิ้นงาน จากการซักถาม สัมภาษณ์ จากผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนแล้วใช้ข้อมูลผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

6. ด้านการพัฒนาครู

โดยทั่วไปโรงเรียนประถมศึกษาได้รับการพัฒนาครู โดยการส่งครูเข้าอบรมในทุกกลุ่มสาระ เช่น อบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การจัดการชั้นเรียน การจัดมุมประสบการณ์ การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การนิเทศการสอน การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น แต่ในบางสังกัด มีการอบรมที่ไม่ทั่วถึง ส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมให้ครูมาขยายผลต่อกับเพื่อนครู

และในส่วนของโรงเรียนเอกชน การพัฒนาครูส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่แต่ละโรงเรียนต้องลงทุนและดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองเป็นหลัก

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ต้นสังกัดคือหน่วยงานที่กำหนดนโยบายให้โรงเรียนดำเนินการ กรณีที่เป็นโรงเรียนสังกัด สพฐ. และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนด้านการอบรมและพัฒนาครู การนิเทศโรงเรียน การกำกับ ติดตามงานตามนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสวัสดิการให้ตามระเบียบราชการ แต่สำหรับโรงเรียนเอกชนเห็นว่า ต้นสังกัดคือผู้กำหนดนโยบาย กำกับ ติดตามและประเมินโรงเรียนตามนโยบายเป็นหลัก โดยบางครั้งอาจจัดสรรโควตาให้โรงเรียนส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาบ้าง

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เช่น วัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนมัธยมในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ตำรวจตระเวนชายแดน องค์กรเอกชน ฯลฯ โดยมีกิจกรรมที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชน เช่น การนำผลผลิตของชุมชนมาแปรรูป การทำกิจกรรมระหว่างโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง การนำกิจกรรมทางพุทธศาสนามาใช้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น บางโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำหนังสือเกี่ยวกับวัดและวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น การทำโครงการฝายชะลอน้ำของโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง การนำวัดฤดูบของชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น โครงการ “พริกวิฤติเป็นโอกาส” โดยนำพริกกะเหรี่ยงที่มีมากในชุมชนมาแปรรูป การให้ตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียน การร่วมมือกับสาธารณสุขเพื่อตรวจสุขภาพนักเรียน การทำ MOU กับโรงเรียนมัธยมศึกษา การเชิญวิทยากร กลุ่มแม่บ้านมาให้ความรู้ในเรื่องการทำน้ำสมุนไพรน้ำยาล้างจาน เป็นต้น

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งงานได้อย่างชัดเจนแล้ว โดยยึดการแบ่งงาน 4 ฝ่าย คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลตามองค์ประกอบที่กำหนด แต่ในบางสังกัด เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ฐานข้อมูลยังไม่ได้ใช้ระบบเครือข่ายเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระบบเครือข่าย ในส่วนของการนิเทศการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีการนิเทศการเรียนการสอนในทุกโรงเรียนและใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การนิเทศโดยผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศโดยหัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้นิเทศ การนิเทศโดยคณะกรรมการนิเทศ เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลบางท่านเห็นว่าการนิเทศการเรียนการสอนยังขาดความจริงจัง และยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนิเทศเพื่อพัฒนาครูเท่าที่ควร

3.3 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยภาพรวม ครู มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.21$, $SD = 0.55$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.28$, $SD = 0.54$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.28$, $SD = 0.54$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.15$, $SD = 0.63$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.24$, $SD = 0.55$) ด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.27$, $SD = 0.56$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.15$, $SD = 0.58$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.15$, $SD = 0.66$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.26$, $SD = 0.57$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.34 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.28$, $SD = 0.65$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.41$, $SD = 0.69$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.42$, $SD = 0.71$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.35$, $SD = 0.70$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.32$, $SD = 0.73$) ด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.47$, $SD = 0.64$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.24$, $SD = 0.68$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.35$, $SD = 0.76$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.36$, $SD = 0.67$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.35 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้ปกครอง มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 3.98$, $SD = 0.70$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.06$, $SD = 0.64$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.03$, $SD = 0.64$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.00$, $SD = 0.71$) และด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.03$, $SD = 0.72$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.36 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม กรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมากที่สุด ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.61$, $SD = 0.45$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.71$, $SD = 0.32$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.64$, $SD = 0.41$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.67$, $SD = 0.35$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.62$, $SD = 0.46$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.68$, $SD = 0.36$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.73$, $SD = 0.42$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.75$, $SD = 0.35$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.37 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สพฐ. ระบุว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีการเรียกประชุมหรือส่งนโยบายหรือเอกสารแจ้งเกี่ยวกับนโยบายหรือแนวปฏิบัติเร่งด่วนมาให้ทางโรงเรียนทันทีเมื่อได้รับแจ้งจากต้นสังกัด สำหรับนโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติก็ได้รับแจ้งมาเช่นกัน นอกจากนี้หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานของต้นสังกัด แล้วส่งคราะห์นำมาจัดทำเป็นแผนการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วส่งมาให้โรงเรียนเพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า “...นโยบายเหล่านี้จะไปอยู่ในแผนปฏิบัติการของเขต หลังจากนั้นเขตก็จะส่งให้กับโรงเรียน แล้วไปจัดทำแผน 2 แผน คือแผนกลยุทธ์ 3 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ต้องทำทุกปี และมีโครงการรองรับยุทธศาสตร์ชาติ และรองรับนโยบายของเขต” ส่วนการกำกับติดตามการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการดำเนินการค่อนข้างน้อย มีแต่เพียงแจ้งให้ทางโรงเรียนรายงานขึ้นไป ซึ่งโรงเรียนก็รายงานเป็นเอกสารขึ้นไป

สำหรับโรงเรียนในกลุ่มสาธิต จะมีนโยบายจากมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ชัดเจน โดยให้โรงเรียนเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม แผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยก็เป็นแผนที่มีการวิเคราะห์ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติด้วย

2. ด้านหลักสูตร

ผู้ให้ข้อมูลในทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีการปรับและจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา โดยระบุว่า คุณลักษณะของผู้เรียนทั้ง 3 ด้านเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรทุกสังกัด อย่างไรก็ตามในแต่ละสังกัดอาจมีจุดเน้นของหลักสูตรที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

โรงเรียนสาธิตจะใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเรานำมาจัดทำเป็นหลักสูตรของโรงเรียนซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะให้เด็กรู้จักตัวเอง หลักสูตรเน้นว่าการคิดเป็นเมล็ดพันธุ์ของการงอกงาม จึงเน้นให้เด็กเป็นนักคิดที่จะตั้งคำถาม ดังนั้น เด็กจะมีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรตั้งเป้าหมายไว้ เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยตั้งเป้าหมายไว้ในปี 2565-2566 ทุกรายวิชาจะต้องพัฒนาเด็กมีสมรรถนะตามที่กำหนด กรณีโรงเรียนสังกัด สก. มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีจุดเน้นของโรงเรียนเป็น “Thinking School” ให้เป็นโรงเรียนสอนคิด ส่วนศูนย์การศึกษาของ กศน. ใช้หลักสูตรแกนกลางเช่นกัน แต่มีสาระเพิ่มเติม มีการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรตามที่ต้นสังกัดกำหนดโดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่เน้นให้มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติและประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้ โรงเรียนบางแห่งยังระบุว่า จัดทำหลักสูตรเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน เปิดรายวิชาที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ และบางแห่งเน้นในเรื่องการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคโนโลยี และเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษา

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้ให้ข้อมูลในทุกสังกัดระบุดสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งระดับการจัดการอาจมีความแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่มีความพร้อมระบุว่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก 100% โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี ในขณะที่บางโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผสมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning) ในบางเรื่องและบางรายวิชา แต่โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดการสอนโดยใช้ Project-Based หรือ Problem-Based และเน้นการคิดสถานการณ์เป็นฐาน นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น โรงเรียนสังกัด สพม. มีการจัดโปรแกรมการเรียนให้ผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองนำไปสู่การตัดสินใจเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ ส่วนโรงเรียนสังกัด สศ. จัดทำโปรแกรมในหลักสูตรไว้หลากหลายเพื่อให้เด็กสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ “เราจัดโปรแกรมไว้ 19 โปรแกรม ที่ให้เลือกตามความถนัดและความสนใจ เราจะมีคู่มือให้เด็กเลือกแต่ละคนตั้งแต่อยู่ ม.1 แบ่งหลักสูตรเป็น 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ กีฬา ศิลปะการแสดง ภาษาต่างประเทศ และวิชาชีพ” สำหรับโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล เก็บข้อมูลนักเรียนอย่างรอบด้าน และจัดทำเป็นฐานข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคนไว้ เพื่อประโยชน์ต่อการรู้จักตัวเองและการวางแผนการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ครูผู้ให้ข้อมูลระบุว่า “ครูจะมีการวางแผนว่า ม.1 ม.2 ม.3 ต้องเสริมอะไรให้เขา เพื่อจะทำให้เขารู้จักตัวเอง ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เราจะมีเก็บข้อมูลตั้งแต่ ม.1 และมีข้อมูลของเด็กร่วมกิจกรรมจะมีการรวบรวมข้อมูลแบบดิจิทัลไว้ พอ ม.3 ก็จะมาประมวลข้อมูล และเราจะมานัดคุยกับผู้ปกครอง แต่ก็ไม่ใช่เด็กทุกคนจะมีความชัดเจน ในส่วนของอาชีพ ก็มีมุมมองให้เด็กได้มีมุมมองด้านอาชีพที่กว้างกว่าอาชีพเดิม ๆ” ในส่วนศูนย์การศึกษาของ กศน. การจัดการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนคิดและวางแผนการเรียนและการประกอบอาชีพด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนจัดทำแผนธุรกิจหรือแผนงาน โครงการ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขาปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งร้อยละ 30 ของผู้เรียนสามารถเอาความรู้ ไปประกอบอาชีพได้ เพราะได้จัดให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่ทำได้ยาก เนื่องจากจำนวนผู้เรียนที่มีจำนวนมากจึงทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร และสถานศึกษายังไม่ค่อยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในเรื่องของคุณธรรม ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนว่ามีวิชาใดที่สะท้อนในเชิงคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลทุกสังกัดเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนในปัจจุบันมีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียน ไม่มีข้อมูลระบุถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ แต่มีข้อมูลเพิ่มเติมจากโรงเรียนในสังกัด สศ. ว่า โรงเรียนไม่ใช้หนังสือเรียน แต่ใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นหลัก และเน้นการใช้สื่อการเรียนรู้ทั้งจากแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน “โรงเรียนไม่มีหนังสือเรียนแล้ว เราจะเน้นการใช้สื่อเทคโนโลยี เน้นสื่อแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ล่าสุดมีหลักสูตร Chef เราสร้าง

ร้านค้าแพ 4 ดาว ให้นักเรียนปฏิบัติจริงได้เลย เรามีการทำ MOU กับเครือข่ายข้างนอกที่จะเข้ามาช่วยสอน และพัฒนานักเรียน” สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สพฐ. ให้ข้อมูลว่า ครูมีภาระงานมาก ต้องใช้สื่อจากแหล่งต่าง ๆ จะให้ครูทำสื่อเองอาจเป็นไปได้ แต่การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม ควรต้องอบรมแนวทางหรือวิธีการที่จะเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมด้วย ส่วนผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาสะท้อนว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน และมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาเอกชนจะมีความพร้อมด้านสื่อมากกว่าสถานศึกษาของรัฐ ทั้งนี้พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีสื่อไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง อาจจะเป็นผลมาจากการได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นว่า สถานศึกษาต้องพัฒนาสื่อให้ทันสมัย มีความกระชับ เข้าใจง่าย เหมาะสมกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ เป็นต้น แต่ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โรงเรียนบางแห่งระบุว่า ไม่มีการสอบปลายภาค แต่มีการสอนและเก็บคะแนนไประหว่างการเรียนการสอน โดยใช้แบบทดสอบ และเป็นการประเมินรอบด้าน สำหรับโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ เน้นการพัฒนาทักษะทางภาษาและมีการวัดทักษะทางภาษา อย่างไรก็ตามในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า การวัดและการประเมินผลการเรียนในสถานการณ์ดังกล่าว ยังไม่สามารถวัดได้จริง และไม่สะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง

6. ด้านการพัฒนาครู

ผู้ให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่สะท้อนว่า หน่วยงานต้นสังกัดมีการอบรมพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยโรงเรียนใน สพฐ. ระบุว่า ปัจจุบัน สพฐ. มีหลักสูตร และชุดฝึกอบรมต่าง ๆ ให้ครูเลือกเข้ารับการพัฒนาเป็นแบบออนไลน์ ไม่เสียค่าใช้จ่าย และไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง โดยมีความหลากหลายของหลักสูตรค่อนข้างมาก ตั้งแต่หลักสูตรที่เก็บเป็นรายชั่วโมงหรือหลักสูตรที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นครูจึงมีโอกาสดำเนินการพัฒนาตนเองค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม โรงเรียนขยายโอกาสให้ข้อมูลว่าการพัฒนาครูค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากภาระงานครูมาก ครูไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ โอกาสในการเข้าพัฒนาค่อนข้างยาก

สำหรับโรงเรียนสาธิตผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การพัฒนาครูโดยใช้ 4 โปรแกรม คือ Active Learning, STEM, PLC และการนิเทศ โรงเรียนสังกัด อว. จะเน้นให้ครูทำวิจัย นอกจากวิจัยในชั้นเรียน ก็เป็นวิจัยในส่วนอื่น ในบริบทที่กว้างขึ้นเพื่อพัฒนาครู ในขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกรรมการสถานศึกษาจากภาคเอกชนได้ให้ความเห็นว่า ครูในสถานศึกษาเอกชนยังไม่ค่อยมีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนมากนัก

นอกจากนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กให้ข้อมูลว่า การพัฒนาครูของโรงเรียน อาจทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากโรงเรียนขาดครู และโรงเรียนต้องรับภาระในการพัฒนาครูทั้งหมด หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนน้อย เช่นเดียวกับกรมการศึกษาคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ภาระงานของครูมีจำนวนมาก โดยเฉพาะภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การทำงานโครงการ พิเศษที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สพฐ.ให้ข้อมูลว่า หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนในการพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาค่อนข้างดี โดยมีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์จะจัดกลุ่มการนิเทศตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยครูในโรงเรียน ต่าง ๆ แล้วเข้าไปร่วมนิเทศตามกลุ่ม “ใช้นวัตกรรม PLC, Lesson Study เข้ามาในการนิเทศ มีการนิเทศทั้งการพัฒนาสื่อ และการนิเทศชั้นเรียน มี คณ. เป็นแกนนำ แบ่งโรงเรียนออกเป็นหลาย ๆ กลุ่ม และมานิเทศ กำกับ ติดตามในห้องเรียนตามกลุ่มสาระ ดูแผน สื่อ และการวัดประเมินผล” สำหรับโรงเรียน เอกชนขนาดใหญ่ โรงเรียนจะสนับสนุนการพัฒนาตนเองของครู มีการปฐมนิเทศให้ครูรู้วัฒนธรรมองค์กร ของโรงเรียน มีการกำกับติดตามการพัฒนาครูอย่างชัดเจน ส่วนโรงเรียนสาธิตมีการสนับสนุน ทุนการศึกษาและฝึกอบรม และทุนสำหรับการทำวิจัย การพัฒนาเครื่องมือและสื่อ ทั้งของครูและนักเรียน อย่างเต็มที่

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า โรงเรียนมีการจัดทำเครือข่ายความร่วมมือที่จะมาสนับสนุนการจัดการ การศึกษาอยู่ในระดับที่มากน้อยแตกต่างกัน ได้แก่ โรงเรียนสังกัด อบจ. มีการทำความร่วมมือกับเครือข่าย ภายนอกซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจในพื้นที่ เช่น ร้านกาแฟ บริษัท 7-Eleven ที่จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกงาน และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โรงเรียนเอกชนมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีการสนับสนุนจากผู้ปกครอง มีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายผู้ปกครอง บางแห่งมีการเชิญกลุ่มผู้ปกครองมาร่วมทำกิจกรรมและให้ความรู้ เรื่องวิชาชีพ หรือแนะแนวการศึกษาต่อ หรือฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น Public Speaking ใช้ผู้ปกครองเครือข่ายที่เชี่ยวชาญต่าง ๆ เข้ามาสอนในโรงเรียน เรามีกลุ่มผู้ปกครองที่มีความรู้เรื่องวิชาชีพ ของตัวเอง เข้ามาทำกิจกรรมและสอนเด็กในรายวิชาต่าง ๆ โรงเรียนในสังกัด สพฐ. เครือข่ายผู้ปกครอง ไม่ชัดเจน เนื่องจากผู้ปกครองมักจะมีภารกิจเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาในการติดต่อประสานงาน ร่วมกัน แต่มีการจัดทำเครือข่ายจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เครือข่ายสถานีตำรวจ เครือข่ายโรงพยาบาล ในชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ หรือภาคธุรกิจชุมชน เช่น โรงงานน้ำตาล มีการพาผู้เรียนไปศึกษาดูงานและมีการให้ทุนการศึกษาผู้เรียนเข้าเรียนเพื่อศึกษาต่อ ในระดับอาชีวศึกษาและเข้ามาทำงานในโรงงานต่อไป

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ มีการกำหนดภารกิจจัดการศึกษาครอบคลุม 4 ฝ่าย คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป โดยมีการบูรณาการการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากรเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งมีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้เกิดการบรรลุผลตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประเด็นที่ควรพิจารณาคือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.4 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม ครู มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 3.94, SD = 0.71$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.18, SD = 0.65$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.22, SD = 0.56$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.10, SD = 0.66$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.10, SD = 0.63$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.08, SD = 0.68$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 3.99, SD = 0.65$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 3.99, SD = 0.77$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.04, SD = 0.66$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.38 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับมากที่สุด ในด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.58, SD = 0.66$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.53, SD = 0.67$) และด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.51, SD = 0.68$) สภาพการบริหารจัดการ ในระดับมาก ในด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.36, SD = 0.75$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.45, SD = 0.60$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.48, SD = 0.70$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.30, SD = 0.69$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.30, SD = 0.72$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.41, SD = 0.70$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.39 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม ผู้ปกครอง มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.23, SD = 0.59$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.32, SD = 0.54$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.27, SD = 0.69$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.26, SD = 0.68$) และด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.23, SD = 0.62$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.40 ภาคผนวก)

โดยภาพรวม กรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.12, SD = 0.87$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.09, SD = 0.69$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.15, SD = 0.70$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.19, SD = 0.86$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.01, SD = 0.81$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.12, SD = 0.61$) ด้านภาคีเครือข่าย ที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.10, SD = 0.68$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการ การจัดการศึกษา ($M = 4.22, SD = 0.58$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.41 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด สพฐ. มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับนโยบาย ในการจัดการศึกษาว่า โรงเรียนรับนโยบายจากเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนถ่ายทอดนโยบาย ให้กับครูเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการปฏิบัติ โดยนโยบายดังกล่าวถูกนำมาดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ผ่านแผนงานและโครงการของโรงเรียน นอกจากนี้นโยบายแล้วโรงเรียนยังมีการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน ซึ่งมาตรฐานและตัวชี้วัดในการประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และต้นสังกัดกำกับติดตามนโยบายด้วยการให้โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานตามกำหนด แต่สำหรับ โรงเรียนสาธิตในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีลักษณะ การถ่ายทอดนโยบายแตกต่างไปจากโรงเรียนของ สพฐ. โดยสภามหาวิทยาลัยมีอิสระสูงในการกำหนด นโยบายและแนวทางการดำเนินงานให้กับโรงเรียน ส่วนโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนที่สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กศน. และ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีลักษณะ ของการสื่อสารนโยบาย การกำกับ ติดตามนโยบายคล้ายคลึงกับโรงเรียนสังกัด สพฐ. คือ รับนโยบาย มาจากต้นสังกัดและนำสู่การปฏิบัติผ่านแผนงาน โครงการของโรงเรียน

2. ด้านหลักสูตร

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษาระดับ ม.ปลาย ในทุกสังกัดใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เหมือนกัน โดยหลักสูตรของ สพฐ. สนองต่อการพัฒนาคุณลักษณะ ผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน หลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ และการวิจัยให้นักเรียนได้นำเสนอปัญหา นำเสนอวิธีคิดเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีการเสริม วิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของนักเรียน เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะ คำนวณ ภาษา เกษตรฯ เทคโนโลยีสารสนเทศ และ Coding เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลบางท่านเห็นว่าหลักสูตรแกนกลาง ที่ใช้ในปัจจุบันเน้นเนื้อหาค่อนข้างมาก (Content-Based) ทำให้มีช่องว่างให้ปรับเปลี่ยนได้น้อย ขณะที่ ผู้ให้ข้อมูลบางท่านเห็นว่าหลักสูตรแกนกลางให้อิสระกับโรงเรียนในการปรับปรุงหลักสูตรให้สนอง ต่อบริบทและจุดเน้นของโรงเรียนได้พอสมควรแล้ว โดยโรงเรียนสามารถจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมได้ตาม ความสนใจและจุดเน้นของโรงเรียน แต่อุปสรรคสำคัญที่ทำให้โรงเรียนปรับเปลี่ยนได้ยากคือ การมีครู ไม่เพียงพอ และครูไม่ครบตามวิชาเอก

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นความรู้คู่คุณธรรม โดยในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Online มีการสร้างกลุ่มย่อย ๆ เพื่อให้ครูเข้าไปดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ครูทำหน้าที่เป็น Mentor ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษามีการจัดสื่อสำหรับการเรียนการสอนที่ครบถ้วน มีความหลากหลาย มีการจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง มีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอก เช่น สัตวแพทย์ ตำรวจ อสม. เป็นต้น มาให้ความรู้แก่นักเรียน โดยผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ เป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อจากองค์ความรู้ชาวบ้าน ราษฎ์ชาวบ้าน มีการส่งเสริมให้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า โรงเรียนในเขตชนบทมีความเป็นชุมชนสูง ทำให้ใช้เครือข่ายจากครุภูมิปัญญา และราษฎ์ชาวบ้านมาช่วยในการจัดการศึกษาค่อนข้างมาก

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนดำเนินการวัดและประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลทั้งระหว่างเรียน (Formative Evaluation) และมีการประเมินผลปลายภาคเรียน (Summative Evaluation) การวัดและประเมินผลในปัจจุบันมีความหลากหลายและมีการประเมินผลตามสภาพจริงที่มากขึ้น มีทั้งการวัดและประเมินผลด้วยการทดสอบ (Paper Test) การสังเกต การตรวจผลงาน และการตรวจประเมินผลงาน และหลายแห่งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากขึ้น โดยการประเมินควรเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. ด้านการพัฒนาครู

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าต้นสังกัดมีการพัฒนาครูมากพอสมควร ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของแต่ละวิชาเอก แต่ก็ยังมีปัญหาในการพัฒนาครูอีกหลายประการ เช่น การพัฒนาครูได้ไม่ทั่วถึง บางสังกัดเป็นการพัฒนาครูได้เพียงบางส่วนเพื่อให้นำไปขยายผลต่อที่โรงเรียน ซึ่งยังไม่ค่อยได้ผลมากนัก เนื้อหาและเรื่องที่พัฒนายังไม่ตรงกับความต้องการของครู โดยครูต้องเข้ารับการพัฒนามตามเรื่องที่ฝ่ายพัฒนา กำหนด และการพัฒนาครูยังไม่ครอบคลุมสิ่งที่ครูต้องใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น ควรพัฒนาความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน การพัฒนาครูด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ เป็นต้น สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาครู คือ การที่โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอ ทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนา

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ส่วนใหญ่ต้นสังกัดของสถานศึกษาในส่วนของภาครัฐจะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ และการกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและเป้าหมายที่ต้นสังกัดกำหนด แต่สำหรับสถานศึกษาเอกชน ต้นสังกัดจะมอบหมายนโยบาย กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย ส่วนการจัดสรรงบประมาณจัดสรรให้ตามระเบียบ เช่น เงินอุดหนุนประจำปี และเงินอุดหนุนรายบุคคลประจำเดือน เงินอุดหนุนอาหารเสริม (นม) เงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวัน และสวัสดิการเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ส่วนการพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่โรงเรียนต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรของตนเอง

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษามีเครือข่ายแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา บางโรงเรียนมีเครือข่ายหลากหลายทั้งในระดับท้องถิ่นและต่างท้องถิ่น ขณะที่บางโรงเรียนมีเครือข่ายในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยผู้ที่เข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียน มีทั้งบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่โดยทั่วไปแล้วโรงเรียน ม.ปลาย จะมีเครือข่ายความร่วมมือจากกลุ่มผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา วัด อบต. อบจ. รพ.สต. กรรมการหมู่บ้าน สถานีตำรวจ และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นฐาน แต่บางโรงเรียนอาจมีเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษา กองทัพ องค์กรการกุศล ฯลฯ โดยสิ่งที่ภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา คือ การเข้ามาเป็นวิทยากร การส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ทุนการศึกษา และการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่บริหารจัดการตามภารกิจครอบคลุมทุกด้าน ที่สอดคล้องตามนโยบายของต้นสังกัดและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาของชาติ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการส่งเสริมพัฒนาครูหลากหลายวิธีเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ นอกจากนี้ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาตามเป้าหมายของหลักสูตรและกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ รวมทั้งมีแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการนิเทศภายในสถานศึกษา กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ควรพัฒนาคือการส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.5 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม ครูและผู้บริหาร มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวช. ในระดับมากที่สุด ด้านหลักสูตร ($M = 4.64, SD = 0.49$; $M = 4.63, SD = 0.49$ ตามลำดับ) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.65, SD = 0.39$; $M = 4.63, SD = 0.62$ ตามลำดับ) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.65, SD = 0.51$; $M = 4.64, SD = 0.50$ ตามลำดับ) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.53, SD = 0.65$; $M = 4.50, SD = 0.66$ ตามลำดับ) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.65, SD = 0.40$; $M = 4.65, SD = 0.39$ ตามลำดับ) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.63, SD = 0.41$; $M = 4.62, SD = 0.41$ ตามลำดับ) สภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ในด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.36, SD = 0.64$; $M = 4.36, SD = 0.63$ ตามลำดับ) ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.46, SD = 0.59$; $M = 4.46, SD = 0.58$ ตามลำดับ) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.45, SD = 0.44$; $M = 4.45, SD = 0.43$ ตามลำดับ) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.42 ภาคผนวก)

โดยภาพรวมผู้ปกครองนักศึกษา มีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวช. ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.04, SD = 0.67$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.10, SD = 0.57$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.00, SD = 0.68$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.12, SD = 0.67$) และด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.17, SD = 0.64$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.08, SD = 0.64$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.43 ภาคผนวก)

โดยภาพรวมผู้ประกอบการ มีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวช. ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.43, SD = 0.50$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.43, SD = 0.50$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.46, SD = 0.49$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.32, SD = 0.55$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.43, SD = 0.57$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.31, SD = 0.51$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.36, SD = 0.56$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.44 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

1) มีระบบ หน่วยงานรองรับนโยบาย และการสื่อสารนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาระบุว่าในระบบของ สอศ. เมื่อมีการกำหนดนโยบาย สอศ. จะกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์มีหน่วยงานรองรับ หลังจากนั้นก็จะประกาศลงมา และก็จะมียุทธศาสตร์ไปที่สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักพัฒนาบุคลากร และสำนักกำกับติดตาม มีการกำกับ

ดูแลเป็นชั้นลงไป จากสำนักไปที่จังหวัด จังหวัดไปที่สถานศึกษาในจังหวัด โดยจะมีการประชุมชี้แจงให้กับผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศทั้งของภาครัฐและเอกชนรับทราบ ผู้บริหารสถานศึกษาก็จะนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ โดยมีการจัดทำแผน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เชื่อว่าทุกสถานศึกษาเมื่อมีนโยบายมาก็จะมีการจัดทำแผนเป็นแนวทางในการบริหาร การใช้งบประมาณทุกเรื่อง” อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนกล่าวว่า “ในส่วนของแผนงาน โครงการรองรับ คิดว่าตรงนี้ไม่น่าจะเป็นปัญหาเพราะส่วนใหญ่เมื่อมีนโยบายลงมา ก็จะมีการกำหนดโครงการลงมาด้วย และมีตัวอย่างของ Best Practice มาให้เราเรียนรู้ ทำให้เราเรียนรู้ซึ่งกันและกัน” ในประเด็นเรื่องความชัดเจนและการสื่อสารนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ไม่มีปัญหาเลยได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อมีเทคโนโลยีต่าง ๆ พอมีนโยบายปุ๊บ มี ZOOM Conference มาเข้าฟังพร้อมกันได้หมด”

2) นโยบายบางนโยบายกำหนดให้ขับเคลื่อน แต่ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ครูสะท้อนว่า นโยบายของ สอศ. ส่วนใหญ่ชัดเจนแต่บางนโยบายมาขับเคลื่อนต่อในสถาบันภาคฯ อาจไม่สามารถทำได้เต็มที่ และนอกจากนั้นนโยบายบางนโยบายขาดงบประมาณหรืองบประมาณไม่เพียงพอที่จะใช้ในการขับเคลื่อน “วิทยาลัยอยากขับเคลื่อนแต่งบประมาณไม่มี หรือมาแบบเป็นขั้น ๆ ชักกะเฉย และในบางกรณีวิทยาลัยต้องรับนโยบายจากสถาบันด้วย แต่ทั้งนี้นโยบายของสถาบันและ สอศ. ในบางครั้งก็ไม่ตรงกัน”

3) สอศ. มีระบบการกำกับ ติดตามนโยบายชัดเจน แต่ตัวชี้วัดในการติดตามมีความเฉพาะเจาะจงเกินไป ทำให้สถานศึกษาขาดอิสระในการดำเนินการ ในส่วนการกำกับ ติดตามการดำเนินการตามนโยบาย สอศ. มีหน่วยงานรองรับ และมีแผนการดำเนินการ “ก็จะมีการรายงานเป็นระยะ ๆ จะรายงานสู่อาชีวศึกษาจังหวัด (อศจ.) อาชีวศึกษาที่สังกัดสถาบันก็จะรายงานสู่อาชีวศึกษาภาคแต่ละภาค และมีหน่วยงานคือ ศูนย์นิเทศติดตามที่จะมีเป็นภาคเช่นกัน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ติดตามกำกับการทำงานตามนโยบายอีกครั้งหนึ่ง” อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสะท้อนว่า การกำกับติดตามมีเครื่องมือและตัวชี้วัดที่เฉพาะเจาะจงเกินไป โดยใช้แบบฟอร์มส่งมาให้กรอกข้อมูล เป็นกระบวนการทำงานแบบเดียวกันในสถานศึกษาทุกแห่ง ทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งขาดอิสระในการทำงาน “การกำกับติดตามประเมินผล แต่ส่วนนี้มีความรู้สึกว่าการกำกับกระบวนการมากเกินไป ทำให้วิทยาลัยขาดอิสระในการทำงาน บางที่เราคิดว่าเราจะทำแบบหนึ่ง พอประเมินมีแบบฟอร์มมาให้เรากรอก เหมือนกับการออกแบบกระบวนการทำงานมาเรียบร้อยแล้ว ถ้าเราไม่ทำตามนั้นเหมือนกับว่า ไม่สอดคล้องกับการกำกับติดตาม”

2. ด้านหลักสูตร

1) สอศ. มีหน่วยงานในการพัฒนาหลักสูตรของ สอศ. และให้สถานศึกษานำไปปรับเป็นหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเอง ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยสำนักมาตรฐานฯ มีการจัดทำหลักสูตรกลางของอาชีวศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องนำมาเป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาจึงต้องนำมาปรับและพัฒนาครูและหลักสูตรด้วย แต่ก็อยู่ภายใต้กรอบหลักสูตรของ สอศ.

2) การพัฒนาหลักสูตรมีการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงในทุกปีการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดการสอนในรูปแบบทวิภาคี จำเป็นต้องให้สถานประกอบการมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตรว่า ต้องการคุณลักษณะผู้เรียนอย่างไร หรือเน้นสาขาวิชาบางสาขาวิชาเพิ่มเติม ซึ่งในแต่ละปี สถานประกอบการมีความต้องการบุคลากรที่แตกต่างกัน คือเป็นความต้องการของตลาดแรงงาน สถานศึกษาจึงต้องจัดรายวิชาและเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการในทุกปีการศึกษา สอดคล้องกับผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เทคโนโลยีก็มีความทันสมัยมากขึ้น ผู้ปกครองกล่าวว่า “โรงเรียนปรับหลักสูตรเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่แล้ว เพราะเคยไปประชุมผู้ปกครอง โรงเรียนก็จะมีการสอบถามผู้ปกครองว่าต้องการให้โรงเรียนเพิ่มเติมอะไรบ้างเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน” อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางคนสะท้อนว่า หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล เนื่องจากโลกเปลี่ยนไปมากหลักสูตรควรปรับให้ทันสมัยมากขึ้น “ควรปรับหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคปัจจุบันให้รวดเร็วมากขึ้น เพราะยุคนี้เป็นยุคดิจิทัล การตลาดและซื้อของใช้ระบบออนไลน์ ซึ่งโลกเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ก็อยากเห็นหลักสูตร ปวช. ที่ทันสมัยมากขึ้น” เช่นเดียวกับสถานประกอบการ ที่ให้ข้อมูลว่า หลักสูตรที่จัดอยู่เป็นการให้ความรู้พื้นฐานยังขาดความทันสมัย “หลักสูตร ปวช. ที่สถาบันการศึกษาจัดอยู่ในปัจจุบันสามารถให้ความรู้พื้นฐานที่นำมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ แม้จะขาดความทันสมัยแต่การกำหนดให้มีการฝึกงานในสถานประกอบการเป็นสิ่งที่ช่วยเติมเต็มจุดอ่อนของหลักสูตรได้”

3) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ แต่การสอบมาตรฐานวิชาชีพ สมรรถนะที่ใช้สอบเป็นสมรรถนะที่กว้าง ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนว่า โดยหลักการแล้ว เราต้องการหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ แต่ละแห่งสมรรถนะที่เขาต้องการไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามในการสอบมาตรฐานวิชาชีพ นักศึกษาต้องสอบกรอบมาตรฐานที่กว้างมาก ทำให้มีความลำบากในการวัดและประเมินผล อาจทำให้ไม่สามารถวัดประเมินชัดเจน ผู้บริหารให้ข้อมูลว่า “สถานประกอบการแต่ละแห่งสมรรถนะที่เขาต้องการไม่เหมือนกัน เด็กที่ไปฝึกแต่ละที่ก็มีความชำนาญไม่เหมือนกัน ต่อให้เรียนวิชาเดียวกัน โรงแรมแต่ละแห่งปูเตียงไม่เหมือนกัน พับผ้าไม่เหมือนกัน เราต้องการพัฒนาสมรรถนะเด็กให้มีสมรรถนะเชิงลึกตามความต้องการของสถานประกอบการหรือเปล่า เพราะตอนสอบมาตรฐานวิชาชีพเราสอบเขากว้างมาก เลยทำให้ลำบากในเรื่องวัดประเมินผล”

4) หลักสูตรในสถานศึกษาบางแห่งให้ความสำคัญกับทักษะเชิงมนุษย์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Soft Skills) ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน กล่าวถึง “จุดเน้นของสถานศึกษาว่าในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัย เน้นการพัฒนาในเชิงคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งเป็น Soft Skill มาก เนื่องจากเป็นประเด็นที่คิดว่าเป็นปัญหาที่สะท้อนจากสถานประกอบการ เท่าที่ฟังจากสถานประกอบการเด็กก็มีปัญหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น” ในส่วนของสมรรถนะวิชาชีพ การปฏิบัติซึ่งเป็น Hard Skill ก็มีการปฏิบัติอยู่แล้ว

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

1) สอศ. มีระเบียบการจัดการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นแนวทางให้สถานศึกษาเน้นผลลัพธ์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติชัดเจน ในการจัดการเรียนการสอน สอศ. มีระเบียบการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ปี พ.ศ. 2562 เพิ่งได้รับการปรับปรุงพัฒนาขึ้นมา โดยแนวทางการดำเนินการต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นไปตามผลลัพธ์ที่ต้องการทั้ง 3 ด้านตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2) การจัดการเรียนการสอนเป็นลักษณะผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้ปกครองและสถานประกอบการให้ข้อมูลว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่โรงเรียนดำเนินการมีลักษณะผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้จากสถานประกอบการ การเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มทำงาน และการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดี เน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ

3) การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง ผู้บริหารให้ข้อมูลว่า มีการฝึกทักษะและกิจกรรมให้เด็กเข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็น Fix It Center หรือหน่วยบริการประชาชนตามเทศบาลหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง “การจัดการเรียนการสอนเน้นให้เด็กปฏิบัติจริง เราจะสอนทฤษฎีเป็นแค่ฐาน และเน้นให้เด็กปฏิบัติจริง เช่น การออกทัวร์ กระบวนการออกทัวร์ เด็กต้องปฏิบัติจริง” อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ COVID-19 ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายมากขึ้น นักศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีได้ดีขึ้น

4) ทักษะบางอย่างไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติเนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 ผู้เรียนในระบบทวิภาคีไม่ได้เข้าฝึกงานในสถานประกอบการ จึงอาจทำให้ทักษะบางอย่างขาดหาย และส่วนในเรื่องของสิ่งประดิษฐ์ มีการประกวดผลงานของนักเรียน นักศึกษาก็ไม่ได้ถูกจัดขึ้นเนื่องจากปัญหาจากสถานการณ์ COVID-19 นอกจากนั้น จากปัญหาเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ทันสมัย ก็ยังทำให้ผู้เรียนในระบบปกติมีปัญหาในการฝึกฝนทักษะปฏิบัติบางอย่าง

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

1) สถานศึกษาใช้สื่อจากการปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สื่อที่ดีที่สุดของอาชีวศึกษา คือ สื่อที่เกิดจากการปฏิบัติจริง “ในวิทยาลัยใช้สื่อที่ต้องจับต้องได้และปฏิบัติได้เชื่อมโยงได้ เช่น เราให้เด็กใช้ Code ในการสร้างการบังคับ Drone บังคับรถ เป็น Innovation-Based และถือเป็นการเรียนที่เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรม สื่อต้องปฏิบัติได้และจับต้องได้” นอกจากนั้น ยังอธิบายว่า สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ต้องเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นสื่อที่จะนำมาใช้ในวิชาชีพนั้น ๆ ได้จะทำให้ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ จากเครือข่ายสถานประกอบการซึ่งจะเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า วิทยาลัยที่จะได้รับการสนับสนุนได้มากน้อย คือ วิทยาลัยขนาดใหญ่และเป็นของรัฐ ส่วนวิทยาลัยขนาดเล็กและเป็นเอกชน จะได้รับการสนับสนุนไม่มากเท่าที่ควร

2) สื่อการเรียนรู้ในปัจจุบันมีความทันสมัย ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าสื่อการเรียนรู้ในปัจจุบันมีความทันสมัยและครูมีการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย สังเกตได้จากการสอนของครูผ่านเครือข่ายออนไลน์ มีการทำเนื้อหา การตัดต่อภาพวิดีโอ การใช้อุปกรณ์เสริมต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสนุกและน่าสนใจมากขึ้น

5. ด้านการวัดและประเมินผล

1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในระเบียบหรือประกาศของ สอศ. และมีการจัดทำ Rubric Score ผู้บริหารสถานศึกษาระบุว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของสถานศึกษา มาตรฐานที่กำหนดตามระเบียบหรือประกาศของ สอศ. ชัดเจนทั้งในระดับรายวิชาและหลักสูตร และมีตัวมาตรฐานวิชาชีวกำกับชัดเจน โดยผู้บริหารสถานศึกษาแห่งหนึ่งกล่าวถึงการวัดผลภาคปฏิบัติจัดทำเป็น Rubric Score เพื่อจะวัดผลให้ชัดเจนเที่ยงตรงขึ้น “การปฏิบัติเราก็อ้างอิงจากสภาพจริง เช่น การออกทัวร์จะมีกระบวนการอย่างไร ขึ้นเป็นอย่างไร เราจะมี Rubric Score ไว้ให้ ถ้าปฏิบัติก็ได้คะแนน ถ้าไม่ปฏิบัติก็ได้ 0 หรือลดหลั่นลงมา และจะมีข้อเสนอว่าจะต้องปรับปรุงพัฒนาอย่างไร”

2) สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ครูให้ข้อมูลว่า สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ส่วนใหญ่ถ้าผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริง ๆ หรือได้ทำงานร่วมกับสถานประกอบการ ถ้าเป็นทวิภาคีสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินทั้งความรู้และทักษะวิชาชีพ

3) สถานศึกษาบางแห่งใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนกล่าวถึง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้การใช้ Self- Reflection โดยให้ผู้เรียนสะท้อนผลงานของตนเอง ให้เพื่อนและสถานประกอบการร่วมให้ข้อเสนอแนะ Feedback งานของผู้เรียน

6. ด้านการพัฒนาครู

1) สอศ. มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทุกส่วนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สอศ. มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทุกส่วนในรูปแบบต่าง ๆ โดย สอศ. มีสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่เข้ามาดำเนินการในการพัฒนาครูและบุคลากรทั้งรัฐและเอกชน มีหลักสูตรหลากหลายมาก มีหลักสูตรระยะสั้นในเรื่องต่าง ๆ แต่หน่วยงานอื่นที่พัฒนาที่มีเข้ามาทำความร่วมมือ อย่งไรก็ตาม หากวิทยาลัยมีแผนที่ต้องการพัฒนา และต้องการอบรมนอกกรอบที่สำนักกำหนดก็สามารถทำได้ โดยเฉพาะกับสถานประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2) สถานศึกษาเอกชนไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาครู และการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในส่วนของสถานศึกษาเอกชน พบว่า ได้รับการประสานให้เข้ารับการพัฒนา เช่นกัน แต่ก็มีข้อจำกัดในหลายประเด็น ได้แก่ ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และมีการจัดโครงการพัฒนาจำนวนหลายวัน หรือเดินทางไปในจังหวัดที่ไกล ซึ่งสถานศึกษาเอกชนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้ นอกจากนั้น สถานศึกษายังสะท้อนว่า โครงการพัฒนาแบบออนไลน์ที่ดูเหมือนมีโครงการพัฒนามากมาย แต่มีการจำกัดจำนวนจนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

สอศ. ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติอยู่แล้ว มีการพัฒนาบุคลากรโดยมีนโยบายมุ่งเน้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ในแต่ละปีการศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารตามงบประมาณโครงการ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยอาจเป็นการลงพื้นที่เพื่อเป็นการตรวจเยี่ยม กำกับ ติดตามผล และเป็นในลักษณะของการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

1) สถานศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ให้มีความเข้มแข็ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ในระดับอาชีวศึกษามีการทำ ความร่วมมือกับเครือข่ายซึ่งเป็นสถานประกอบการ ซึ่งเครือข่ายสถานประกอบการมีส่วนช่วยให้วิทยาลัย มีความเข้มแข็งเนื่องจากสถานประกอบการเข้ามาสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ให้กับสถานศึกษา

2) สถานศึกษาที่มีระบบทวิภาคีในการพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนด้านสื่อ เทคโนโลยี และงบประมาณ สถานศึกษาที่มีระบบทวิภาคีจะมีการติดต่อประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เป็น สถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งมีการขอรับการสนับสนุนด้านสื่อ เทคโนโลยี ของงบประมาณสนับสนุนจากสถานประกอบการ รวมทั้งให้ความรู้ต่าง ๆ นอกจากนั้น สถานศึกษายังได้รับ การสนับสนุนจากชุมชนตามบริบทของแต่ละแห่ง

3) สถานศึกษามีการทำความร่วมมือกับเครือข่ายระดับมหาวิทยาลัย ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า สถานศึกษามีการทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย โดยเชิญอาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทันสมัย มาให้ความรู้กับนักเรียน เช่น เชิญมาสอนเรื่องการจัดการโลจิสติกส์ การจัดทำหุ่นยนต์ เป็นต้น

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

1) สถานศึกษามีการกำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุ ตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการอาชีวศึกษา มีการจัดทำมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ ผู้บริหารให้ข้อมูลว่า ฐานข้อมูลของอาชีวศึกษามีอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ ฐานข้อมูลของวิทยาลัยโดยตรง ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และฐานข้อมูลกำลังคน

2) มีการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสม แต่ยังไม่ได้ มีการดำเนินการอย่างชัดเจน สถานศึกษามีการสร้าง ความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนว การศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน โดยได้พัฒนาระบบงานแนะแนวของสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของนักศึกษาในอนาคต และสถานศึกษาได้ดำเนินการตามระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาจยังขาดบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่นี้เป็นการเฉพาะ ที่เพียงพอและเหมาะสม

3) ควรมีการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาและการสร้างร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวิธีการ กระบวนการและแนวทางการนิเทศให้ชัดเจน รวมทั้งสร้างร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีศักยภาพ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.6 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมอาจารย์มีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวส. ในระดับมากที่สุดด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 4.31, SD = 0.53$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.50, SD = 0.51$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.39, SD = 0.52$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.29, SD = 0.59$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.27, SD = 0.61$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.47, SD = 0.63$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 4.13, SD = 0.63$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.39, SD = 0.59$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.41, SD = 0.54$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่ามีสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ยกเว้นด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด มีสภาพการบริหารจัดการ ในระดับมาก ($M = 4.13, SD = 0.63$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.45 ภาคผนวก)

โดยภาพรวมผู้ประกอบกรมีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวส. ในระดับมากที่สุด ด้านหลักสูตร ($M = 4.43, SD = 0.77$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.39, SD = 0.86$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.44, SD = 0.86$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.47, SD = 0.90$) ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.49, SD = 0.85$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.43, SD = 0.62$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.36, SD = 0.97$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.46 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

1) ด้านความชัดเจนและการสื่อสารนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ หน่วยงานระดับนโยบายมีการสื่อสารนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น นโยบาย Fix It Center มีการสื่อสารนโยบาย และติดตามผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและชัดเจน รวมทั้ง คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้ว่าต้นสังกัดมีนโยบายที่ชัดเจนถ่ายทอดมาให้สถานศึกษาปฏิบัติ โดย สอศ. ได้พัฒนาให้มีมาตรฐานการศึกษาอาชีพศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา

ดำเนินการ ซึ่งมาตรฐานอาชีวศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ สอศ. มีระบบในการประเมินและกำกับติดตามให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งการประเมินจากแผนงาน โครงการที่รองรับนโยบาย และการประเมินผ่านระบบประกันคุณภาพ

2) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติจากต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัด มีการติดตามผลการปฏิบัติเชิงนโยบายในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระยะ โดยจะติดตามนโยบายมาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก เพราะอาชีวศึกษาจะมีมาตรฐานเป็นของตนเอง อยู่แล้ว ซึ่งการประเมินสถานศึกษาประจำปีหรือการประเมินของ สมศ. ก็จะใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษา เป็นหลัก แต่เมื่อดูรายละเอียดแล้ว มาตรฐานการศึกษาของชาติก็จะอยู่ในมาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษา อยู่แล้ว สำหรับลักษณะการติดตามก็จะเป็นทั้งลงพื้นที่มากำกับ ติดตามงาน และการรายงานซึ่งเป็นเอกสาร

3) ด้านการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา สถานศึกษาได้จัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐาน อาชีวศึกษาเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. ด้านหลักสูตร

1) ด้านวิธีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ สถานศึกษาได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ ทั้งนี้เพราะวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาเปลี่ยนแปลงและทันสมัยขึ้นตลอดเวลา มีการกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยหลักสูตรของสถานศึกษา จะเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนา ประเทศ ถูกหลอมมาอยู่ในมาตรฐานการอาชีวศึกษา และสถานศึกษาเองได้นำหลักสูตรซึ่งเป็นหลักสูตร ส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ในส่วน ของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยพื้นฐานแล้วจัดเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนการสอน ก็เป็นไปตามกระบวนการฐานสมรรถนะโดยปริยาย ความรู้ คู่ปฏิบัติ โดยเอาสมรรถนะเป็นตัวตั้ง ในรายวิชา การพัฒนาหลักสูตรโดยรวมจะมีการพัฒนาหลักสูตรในช่วงเวลา 3 ถึง 5 ปี ขึ้นอยู่กับวิทยาการ การเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ส่วนหนึ่งสถานศึกษาสามารถพัฒนาในรายวิชาได้ ขึ้นอยู่กับบริบทของ สถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งสามารถพัฒนารายวิชาได้ 2 แนวทาง คือ การสร้างรายวิชาใหม่ เป็นอำนาจของ ผู้อำนวยการวิทยาลัย และส่วนที่ 2 เป็นการปรับเล็กในบางเรื่อง บางหน่วย โดยนำเนื้อหาใหม่ใส่เข้าไป หรืออาจเปลี่ยนคำอธิบายรายวิชา หรือมาตรฐานรายวิชา ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยอาจทำในลักษณะ หลักสูตรเพิ่มเติม มีรายวิชาเสริมเข้ามา ทำให้นักศึกษามีความสนใจมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรได้มีการเชิญสถานประกอบการเข้ามาสะท้อนผลคุณภาพของนักศึกษาทั้งด้านคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน ความรู้ความสามารถ ความประพฤติ ความทันสมัย/ล้ำสมัยของหลักสูตรและสื่อและวิธีการจัดการเรียน การสอนว่าสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการหรือไม่ และบางเนื้อหาจะมีการปรับทุกปี ตามความต้องการของสถานประกอบการ

2) ด้านลักษณะของหลักสูตรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งพัฒนาการคิด การปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยปกติแล้วหลักสูตรของสถานศึกษา อาชีวศึกษาจะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะอยู่แล้ว แต่มีข้อสังเกต คือ บางครั้งการจำกัดจำนวนปีที่จบระดับ ปวส. เกินความจำเป็น เช่น ปวส. 2 ปี แต่ถ้าสถานศึกษาประเมินว่านักศึกษามีสมรรถนะครบตามหลักสูตรแล้ว อาจให้นักศึกษาจบก่อนเวลาตามหลักสูตร 2 ปีได้หรือไม่ เช่น อาจใช้ Competency Test จะทำให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้จากสถานประกอบการ การเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มทำงาน และการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยสิ่งหนึ่งที่สถานศึกษา อาชีวศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนคือการทำโครงงาน ซึ่งพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดี ทั้งด้านความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ โดยมีนโยบายจากต้นสังกัดและนโยบายจากสถานศึกษาเองในการจัดกิจกรรมการแข่งขัน ประกวดทักษะฝีมือในระดับประเทศ มีการนำเสนอและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการวิจัยเพื่อพัฒนานักศึกษา ในเป็นนักนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ มีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ รวมทั้งมีการจัดการเรียนรู้ อย่างยืดหยุ่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น

นอกจากนี้ สถานศึกษายังจัดให้มีระบบ Fast Track ในการสำเร็จการศึกษาสำหรับผู้เรียน ที่มีสมรรถนะตามที่กำหนดอย่างชัดเจน มีการจัดการเรียนการสอนแบบเทียบโอนประสบการณ์ให้กับ นักศึกษา ซึ่งหากนักศึกษามีสมรรถนะที่ตรงกับรายวิชาใด รายวิชาหนึ่ง นักศึกษาก็สามารถนำสมรรถนะนั้น มาเทียบโอนประสบการณ์ได้ รวมทั้งในการจัดการเรียนการสอนมีการเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นหลัก เช่น ทักษะ Technical, Soft Skill ทักษะการสื่อสาร ความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา และทักษะด้านดิจิทัล และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เข้าไปด้วย

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

สถานศึกษาดำเนินการให้มีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ และทันสมัยของสื่อการเรียนรู้ แต่สถานศึกษาบางแห่งอาจขาดแคลนในเรื่องของการสนับสนุนเครื่องมือ ในการฝึกปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งต้องเน้นการใช้สื่อให้เด็กสนใจ สถานศึกษา จะมีการประกวดสื่อและอบรมการทำสื่อ เพราะเป็นเรื่องจำเป็น เร่งด่วน และต้องทำอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่า สื่อการสอนระดับ ปวส. มีความหลากหลายตามประเภทวิชา เช่น ช่างอุตสาหกรรม เป็นแนวเครื่องจักร บางแห่งก็เก่าและมีราคาสูง และเนื่องจากระบบการจัดซื้อภาครัฐ มีขั้นตอนมาก อาจไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สถานศึกษาจึงส่งนักศึกษาไปฝึกใน

สถานประกอบการที่มีเครื่องมือที่ทันสมัย หรือบางครั้งอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้ หรือการพานักศึกษาไปดูงานในสถานประกอบการ แต่ในบางสาขา อาจจัดซื้อได้ง่าย เนื่องจากราคาไม่สูงนัก

สำหรับการบริหารเครือข่ายการเรียนรู้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องอาศัย เครือข่ายการเรียนรู้เป็นหลัก หรืออาจมีการแลกเปลี่ยนกันสื่อการสอนในระหว่างสถาบัน และนับได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษามีเครือข่ายการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการอาชีวศึกษาได้อย่างดีมาก โดยเฉพาะสถานประกอบการที่เป็นแหล่งฝึกงานของนักศึกษา ที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในสภาพการทำงานจริง ได้ฝึกใช้เครื่องมือที่ทันสมัย นักศึกษาเองก็มีรายได้จากสถานประกอบการ สถานประกอบการก็ได้กำลังแรงงานและบุคลากรมาช่วยทำงานขององค์กร และสถานศึกษาได้ความรู้ ประสบการณ์และข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการ และประสบการณ์ของนักศึกษาที่ออกฝึกงานนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

5. ด้านการวัดและประเมินผล

สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่ สอศ. กำหนดอยู่แล้ว นอกจากวัดความรู้ ความเข้าใจจากแบบทดสอบแล้ว ก็มีการวัดในเชิงปฏิบัติด้วย วิธีการวัดผลประเมินผลของ สอศ. บางเรื่อง จะไม่ถึงว่าแบบทดสอบเป็นเรื่องลับ แต่จะถือว่าแบบทดสอบเป็นเรื่องเปิดเผย ซึ่งต้องแจ้งนักศึกษาก่อนว่าจะวัดสมรรถนะอะไร นักศึกษาก็ไปพัฒนาตัวเองมาก่อน เขาจึงมีส่วนร่วมในการประเมินว่าเขาอยากจะทำสมรรถนะไหนก่อน นักศึกษาจะมี Progress Chart แสดงความก้าวหน้าในการเรียนแต่ละภาคเรียน เขาก็จะดูว่าสมรรถนะไหนที่ยังไม่ได้คะแนน หรือยังไม่พอใจคะแนนที่เคยได้รับ เขาก็สามารถมาวัดซ้ำได้ รวมทั้งสถานศึกษาบางแห่งเป็นสถาบันในการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ และมีการจัดให้มีระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ และที่สำคัญมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล เช่น สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติของนักศึกษา เป็นต้น

6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

สถานศึกษามีการพัฒนาครูตามนโยบายของ สอศ. เพื่อให้ครูได้มีองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคการสอนในรูปแบบใหม่ รวมทั้งองค์ความรู้เฉพาะ สำหรับครูสามัญที่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ทางวิชาชีพ เช่น ครูภาษาอังกฤษที่ต้องสอนวิชาช่าง มีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการสอนแบบ Project-Based ทำให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้และมีการฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการ ซึ่งการฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการเป็นสิ่งที่ดีมากสำหรับครู ให้ครูได้มีองค์ความรู้ และประสบการณ์จริงในการสอน สำหรับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และการสอนออนไลน์ ครูสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะประการสำคัญ คือ หากสถานศึกษาใดที่โดดเด่นด้านนวัตกรรม ก็ควรจะแสดงถึงศักยภาพด้านนวัตกรรมของครูด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างนวัตกรรมแก่ครูให้ได้ก่อน สร้างนวัตกรรมมาให้เขาได้ ถ้าครูเก่งก็จะพาลงสู่ชุมชน ครูจะสร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) ให้แก่นักศึกษา

ในส่วนของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ถือเป็นนโยบายของ สอศ. ในการพัฒนา ศักยภาพของครูผู้สอน โดยภาพรวมสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่แล้ว และเป็นการเลื่อนวิทยฐานะให้แก่ครูด้วย และทุกสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการทำวิจัย ให้กับครู ถือว่าครูได้รับการพัฒนาในด้านนี้อย่างเต็มที่ อีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสิ่งประดิษฐ์ สถานศึกษาได้รับงบประมาณจากต้นสังกัดในการวิจัย คิดค้น สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง แม้ว่า สอศ. และสถานศึกษาจะเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และในระดับปริญญาตรี กำหนดไว้ว่า ครูต้องมีการทำวิจัยและเผยแพร่ตีพิมพ์ เป็นความพยายามในการแก้ปัญหาของชุมชนมาแปลงเป็นนวัตกรรม เป็นสิ่งที่ครูอาชีพต้องทำ แต่เท่าที่ผ่านมาครูยังให้ความสนใจและเห็นความสำคัญกับการทำวิจัยไม่เต็มที่ เท่าที่ควร แม้ว่านโยบายจะดีแต่มีปัญหาในทางปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนโยบายของ สอศ. มีเป็นจำนวนมาก ครูต้องทำตามนโยบายเร่งด่วนและอาจมีเวลาในการทำวิจัยไม่มากเท่าที่ควรจะเป็น

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

สอศ. ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติอยู่แล้ว ในส่วนของการพัฒนาบุคลากร ได้มีนโยบาย ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการพัฒนาความก้าวหน้า ทางวิชาชีพ มีการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารตามงบประมาณโครงการในแต่ละปีการศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ในทุกภาคเรียนโดยอาจเป็นการลงพื้นที่เพื่อเป็นการตรวจเยี่ยม กำกับ ติดตามผล และเป็นในลักษณะของการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

สถานศึกษาอาชีวศึกษาระดับ ปวส. มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย ทั้งภาคีเครือข่ายภายในประเทศ และภาคีเครือข่ายต่างประเทศ สำหรับภาคีเครือข่ายภายในประเทศ ที่สำคัญที่สุดคือสถานประกอบการที่เป็นทั้งแหล่งฝึกงาน แหล่งศึกษาดูงาน รวมถึงการเป็นแหล่งวิทยากร ใหม่ ๆ ให้กับสถาบันอาชีวศึกษา ส่วนภาคีเครือข่ายต่างประเทศ ส่วนใหญ่คือสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา ในประเทศจีนที่มีการลงนาม MOU เพื่อการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและเป็นแหล่งศึกษาดูงาน

สถานศึกษาได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามา เป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย เข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สำหรับสถานศึกษาที่เปิดสาขา การเรียนใหม่ เช่น ธุรกิจการบิน ก็จะมีประสานการดำเนินงานจากเครือข่ายมาเป็นวิทยากรหรือผู้สอนจาก สถานประกอบการ เช่น สายการบิน ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อสังเกตว่า การบริหารเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ อย่างยิ่งในการพัฒนาอาชีวศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

สถานศึกษามีการกำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการอาชีวศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ เนื่องจาก Big Data มีความสำคัญในการจัดการศึกษา ผู้บริหารให้ข้อมูลว่า ฐานข้อมูลของอาชีวศึกษามีอยู่ 3 ส่วน คือ 1) ฐานข้อมูลของวิทยาลัยโดยตรง เช่น ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลงบประมาณ ข้อมูลหลักสูตร 2) ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และ 3) ฐานข้อมูลกำลังคน ซึ่งฐานข้อมูลกำลังคน ถือเป็นปัญหาใหญ่ของสถานศึกษา เพราะอาจยังดำเนินการได้ไม่มีประสิทธิภาพดีพอ เพราะจะไม่ทราบแน่ชัดว่า สอศ. ควรผลิตกำลังคนในสาขาใด จำนวนเท่าใด จึงเป็นเหตุให้หลักสูตรอาจไม่สนองต่อความต้องการของสังคม และสถานะสังคมที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังไม่มีกฎหมายที่จะให้สถานประกอบการให้ข้อมูลกับสถาบันได้

ในส่วนของการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสม ยังไม่ได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้อย่างชัดเจน สำหรับในส่วนของการสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนว เพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน สถานศึกษาได้พัฒนาระบบงานแนะแนวของสถานศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากมีความสำคัญต่อการชี้แนะแนวทางในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพของนักศึกษาในอนาคต และสถานศึกษาได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาจยังขาดบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่นี้เป็นการเฉพาะที่เพียงพอและเหมาะสม

สำหรับการนิเทศการศึกษาและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูนั้น ในประเด็นนี้อาจยังขาดความชัดเจนในด้านการสร้างความร่วมมือ เพราะในทางปฏิบัติสถานศึกษาเป็นเพียงส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนาตามประเด็นที่เป็นความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด และของตัวครูเอง และประเด็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรพบว่า สถานศึกษาอาจต้องให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูเพิ่มมากขึ้น

3.7 สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวม อาจารย์มีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับอุดมศึกษาในระดับมาก ทั้งด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ($M = 3.82, SD = 0.63$) ด้านหลักสูตร ($M = 4.06, SD = 0.66$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.20, SD = 0.64$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.00, SD = 0.51$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 3.86, SD = 0.61$) ด้านการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 3.80, SD = 0.76$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ($M = 3.64, SD = 0.65$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 3.62, SD = 0.74$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 3.79, SD = 0.80$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.47 ภาคผนวก)

โดยภาพรวมนักศึกษามีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับอุดมศึกษา ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.39, SD = 0.63$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.10, SD = 0.61$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.03, SD = 0.67$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.10, SD = 0.61$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 3.99, SD = 0.68$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.10, SD = 0.61$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.48 ภาคผนวก)

โดยภาพรวมผู้ประกอบการมีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับอุดมศึกษา ในระดับมาก ทั้งด้านหลักสูตร ($M = 4.30, SD = 0.53$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($M = 4.42, SD = 0.62$) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.33, SD = 0.57$) ด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.36, SD = 0.53$) ด้านการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ($M = 4.42, SD = 0.51$) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ($M = 4.29, SD = 0.54$) และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา ($M = 4.31, SD = 0.59$) (รายละเอียดดังตารางที่ 4.49 ภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่า นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษาคือ มาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งเลือกใช้ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการดำเนินการตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยการประกันคุณภาพภายในของสถาบันการศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำกับให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาได้อย่างดี

2. ด้านหลักสูตร

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีมาตรฐานในการปรับปรุงหลักสูตรในทุก 5 ปี ทำให้หลักสูตรมีความทันสมัย โดยการปรับปรุงหลักสูตรมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสอบถามความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้าน ทั้งคณาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา ผู้จบการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต/สถานประกอบการ และต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้บางหลักสูตรยังต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่องค์กรวิชาชีพกำหนดด้วย กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้หลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความทันสมัยสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับหลักสูตรระยะสั้นที่สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาขึ้นนั้น มีในบางสถาบันอุดมศึกษา เช่นกรณีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งเปิดให้มีหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองสนใจ หลักสูตรระยะสั้นที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง และรวมถึงหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นการเพิ่มพูนทักษะและความรู้ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น การอบรมภาษาอังกฤษในภาคฤดูร้อน เป็นต้น ในมุมมองของนักศึกษาเห็นว่าหลักสูตรที่ตนเรียนเหมาะสมดีแล้ว โดยหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามหลักของการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาหลักสูตรมีการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิต/สถานประกอบการ

ในส่วนของมุมมองจากผู้ประกอบการ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวหลักสูตรเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับที่ต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน และเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนว่าหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน อาจยังขาดในเรื่องการเชื่อมโยงปัจจัยตัวป้อนว่าต้องการเด็กที่มีลักษณะใดเข้ามามีการศึกษาอาจเน้นไปที่ปริมาณ และอีกประการหนึ่ง ในอนาคตหลักสูตรปริญญาอาจไม่เป็นที่ต้องการในสังคม เนื่องจากบริษัทหรือองค์กรใหญ่ ๆ จะรับคนเข้ามาทำงานจะดูที่สมรรถนะเป็นหลัก ซึ่งอาจสนใจนักศึกษาที่จบระดับ ปวช. ปวส. มากกว่าจบระดับปริญญา ดังนั้น หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ควรเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน และเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนให้มากที่สุด สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการปรับตัวเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ปัจจุบันแนวทางใหม่ในการเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคน จะเป็นการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะ Hybrid เรียนกับสถาบันอุดมศึกษาน้อยลง ทำงานในสถานประกอบการมากขึ้น เด็กจะปรับตัวเรียนรู้การทำงานในองค์กรมากขึ้นคือ การที่สถาบันอุดมศึกษาจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการว่าจะต้องการสร้างแรงงานในกลุ่มใด เช่น Supply Chain หรือ Logistics สถานประกอบการจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา เช่น หลักสูตร 2 ปี โดยเรียนที่สถาบันอุดมศึกษา 6 เดือน ฝึกงานที่สถานประกอบการ 1 ปีครึ่ง และเรียนวันเสาร์ Online เรียนครบ 2 ปี ได้วุฒิการศึกษาเลย เป็นการทำ MOU และสถานประกอบการมีการรับประกันว่าจบแล้วสามารถทำงานได้เลย เป็นหลักสูตรมีการประสานกันทำให้ผู้เรียนมั่นใจว่าจะมีงานทำหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว ซึ่งสถานประกอบการจะมีแรงจูงใจจากสวัสดิการของภาครัฐ คือ การลดหย่อนภาษี 3 เท่า

ในส่วนของคุณลักษณะของหลักสูตรผู้ประกอบการมองว่า หลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันเน้นความรู้มากเกินไป ควรมีการเพิ่มการฝึกทักษะอาชีพ ทักษะปฏิบัติให้มากขึ้น ลดจำนวนรายวิชาให้น้อยลง แต่มาเน้นทักษะการแก้ปัญหาและทักษะอื่น ๆ ในสัดส่วนที่มากขึ้น การฝึกงานตามหลักสูตรควรเป็นไปอย่างจริงจัง รวมทั้งหลักสูตรที่วางไว้อาจลดจำนวนปีให้น้อยลง แต่เน้นสมรรถนะให้มากขึ้น เพราะตัวเนื้อหาสาระตามหลักสูตร นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และการออกแบบหลักสูตรส่วนหนึ่งเท่านั้นที่สถานประกอบการควรจะไปมีส่วนร่วมด้วย แต่ควรเน้นการผลิตที่ต้องสนองต่อสถานการณ์โลกได้ ถ้าผลิตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก นักศึกษาที่จบออกมาก็ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งหลักสูตรต้องยืดหยุ่นและสามารถทบทวนได้ในทุกปี อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ หลักสูตรควรเน้นการผลิตให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น และสามารถผลิตนวัตกรรมให้มากขึ้น

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

ผู้บริหารและอาจารย์ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ดำเนินการตามสิ่งที่กำหนดในหลักสูตรทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมทั้งกลยุทธ์การสอนที่เป็นเครื่องมือกำกับให้จัดการเรียนการสอนเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด แต่เนื่องจากแต่ละหลักสูตรมีเอกลักษณ์มาตรฐานและจุดเน้นที่ต่างกัน บางหลักสูตรต้องดำเนินการตามมาตรฐานวิชาชีพขององค์กรวิชาชีพ (เช่น ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ พยาบาล วิศวกรรม ฯลฯ) บางหลักสูตรต้องฝึกประสบการณ์ในองค์กรที่กำหนด บางหลักสูตรต้องทำโปรเจกต์ทุกภาคเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 เป็นต้น ในขณะที่นักศึกษาให้ความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้จริงในการทำงานและชีวิตจริง ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ผ่านการศึกษาดด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ รวมทั้งพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การทำงานโครงการ การฝึกประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมของชมรม และการทำกิจกรรมจิตอาสา

ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการมองว่า การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ควรเน้นในเรื่องของการฝึกทักษะเป็นหลัก เน้นการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา ควรมีการบูรณาการการเรียนการสอนด้วยผลการวิจัย เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม และการจัดการเรียนรู้จะต้องมีวิธีการที่ผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น และที่สำคัญผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นเรื่องเทคโนโลยีที่น่าสนใจและใช้ได้จริง และสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ในส่วนของการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน

4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

มุมมองของผู้บริหารและอาจารย์มองว่า สถาบันอุดมศึกษามีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย เนื่องจากกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรกำหนดให้มีสื่อ/เครือข่ายการเรียนรู้ไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร รวมทั้งความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความพร้อมสูงในด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ สำหรับเครือข่ายการเรียนรู้มีทั้งเครือข่ายจากระบบอินเทอร์เน็ตที่แต่ละมหาวิทยาลัยสมัครเป็นสมาชิกของฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บริการกับนักศึกษาและคณาจารย์ นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้เหมาะสม เพียงพอ และทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน โดยทุกมหาวิทยาลัยมีห้องสมุด ห้องสมุดออนไลน์ ฐานข้อมูลในการสืบค้นให้บริการกับนักศึกษา อาจารย์ใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย และมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่เป็นสถานประกอบการ แหล่งศึกษาดูงาน และวิทยากรจากหน่วยงานและองค์กรเอกชนมาช่วยในการจัดการศึกษา แต่ในช่วงสถานการณ์โควิดมีการปรับการศึกษาดูงาน

เป็นการดูงานแบบ Virtual Field Study/Virtual Company Visit แทน โดยผ่านระบบการดูงานออนไลน์ นอกจากแหล่งศึกษาดูงานในประเทศแล้วหลายมหาวิทยาลัยจัดทำ MOU กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนนักศึกษา หรือเป็นแหล่งศึกษาดูงาน แต่ต้องงดกิจกรรมนี้ในช่วงสถานการณ์โควิด

5. ด้านการวัดและประเมินผล

มุมมองของผู้บริหารและอาจารย์มองว่า ในส่วนของการวัดและประเมินผล มหาวิทยาลัยจัดให้มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่ยังคงให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็น Paper Test อยู่เป็นพื้นฐาน แต่ปัจจุบันเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่ต้องประเมินผ่านการตรวจผลงาน การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตทักษะการปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ และการตรวจจากแฟ้มสะสมงานมากขึ้น นอกจากนี้รูปแบบการประเมินในปัจจุบันยังเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การประเมินจากเพื่อน การประเมินจากแหล่งฝึกประสบการณ์ การประเมินจากผู้รับบริการ เป็นต้น ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่าการวัดผลในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่มีวิธีการและจุดเน้นในการวัดผลต่างกันไปตามลักษณะของสาขาวิชาที่เรียน บางหลักสูตรการสอบวัดความรู้ความเข้าใจเน้นการใช้ข้อสอบแบบบรรยายเป็นหลัก และทุกมหาวิทยาลัยเน้นการประเมินตามสภาพจริงด้วยการตรวจชิ้นงาน การสังเกตการปฏิบัติ การสัมภาษณ์ และการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ในส่วนของผู้ประเมิน นอกจากอาจารย์ผู้สอนประเมินแล้ว หลักสูตรต่าง ๆ ยังจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินด้วย เช่น การประเมินการฝึกประสบการณ์ นักศึกษาต้องถูกประเมินจากอาจารย์นิเทศก์ ผู้รับผิดชอบประเมินของแหล่งฝึกประสบการณ์ และนักศึกษาประเมินตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้ในบางมหาวิทยาลัยจะเน้นให้มีการประเมินก่อนเรียน ประเมินหลังจบบทสอน และประเมินเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน

6. ด้านการพัฒนาคณาจารย์

สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาคณาจารย์อย่างต่อเนื่องในระดับสถาบัน คณะและสาขาวิชาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลายทั้งจัดโดยหน่วยงานภายในและการจัดการจากหน่วยงานภายนอก ตามประเด็นที่ต้องการจำเป็น ทั้งนี้มีการส่งเสริมให้เรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่มีอยู่ โดยเฉพาะการส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ได้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด

ในแต่ละสถาบันอุดมศึกษามีสภาพสถาบันที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษา กำกับ ติดตามและรับทราบผลการจัดการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละแห่งจึงมีความคล่องตัวในการดำเนินการภายใต้กรอบมาตรฐานการจัดการศึกษา กรอบมาตรฐานหลักสูตรของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีการสนับสนุนส่งเสริมในลักษณะการสื่อสารจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานดังกล่าวรวมทั้งตอบข้อประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานของแต่ละสถาบัน

8. ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

การจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้บริหารและอาจารย์มองว่า มีหลากหลายทั้งภาคีเครือข่ายภายในประเทศ และภาคีเครือข่ายต่างประเทศ สำหรับภาคีเครือข่ายภายในประเทศที่สำคัญ คือ องค์กร/สถานประกอบการที่เป็นที่ฝึกประสบการณ์ แหล่งศึกษาดูงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ส่วนภาคีเครือข่ายต่างประเทศส่วนใหญ่ คือ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มี MOU กับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง สำหรับการบริหารจัดการและบูรณาการความร่วมมือ ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความชัดเจนและลงตัวดีแล้ว โดยมีมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา มาตรฐานและตัวชี้วัดการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่กำกับให้สถาบัน รวมทั้งข้อมูลจากผู้ประกอบการที่เสริมว่า การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการเพื่อใช้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา/การพัฒนาทักษะครู ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะต้องมีการบูรณาการทั้งในส่วนของชุมชน ท้องถิ่น ทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายในลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะการมีเครือข่ายจะช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนอยู่ในโลกของความเป็นจริง ในโลกของการทำงานที่แท้จริง ซึ่งภาคีเครือข่ายจะต้องเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละแห่งมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในเชิงบูรณาการ ทั้งระดับสถาบัน ระดับคณะ และมีการจัดทำหลักสูตร บริหารหลักสูตร และการเรียนการสอน โดยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบหลักสูตรเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เกิดคุณภาพบัณฑิตตามเป้าหมาย และมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ระดับคณะ และระดับสาขาวิชา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบบัณฑิต ในการบูรณาการนอกจากจะบูรณาการในระดับแผนแล้ว ยังมีการบูรณาการในระดับหลักสูตร และในระหว่างการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการฝึกงานในสถานประกอบการ สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งอาจจะมีจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น บางแห่งเน้นการเรียนรู้ ทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติงาน บางแห่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ความร่วมมือในการวิจัย เป็นต้น

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

จากคุณลักษณะผู้เรียนและสภาพการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา โดยสรุป ดังนี้

4.1 ระดับการศึกษาปฐมวัย

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาในเรื่องการพัฒนาการด้านสติปัญญา สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา ควรต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองพอควร เพราะลักษณะการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยนั้นจะเป็นเรื่องของเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้สามารถเรียนต่อไปในระดับสูงต่อไป จึงไม่เน้นให้เด็กเขียน อ่าน คิดคำนวณ แต่ถ้าเด็กมีการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน เมื่อเรียนในระดับประถมศึกษาสักระยะหนึ่งจะปรับตัวและเรียนได้เร็ว และเด็กมีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบ

นอกจากนี้ ครูใหญ่ ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน ตชด. ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. โดย ครู ตชด. ควรได้รับการพัฒนาให้มีรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับโรงเรียน ตชด. ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียน ตชด. ให้มากขึ้น

สำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า อยากให้สอนเรื่องยาก ๆ เหมือนโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ จึงต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองว่าเด็กต้องเตรียมความพร้อม แต่เมื่อติดตามไปชั้นประถมศึกษาเด็กจะพัฒนาได้เร็วและทันเด็กในโรงเรียนเอกชนได้ นอกเหนือจากกิจกรรมปกติและมีการเพิ่มทักษะด้านภาษาเข้าไปด้วย ปัจจุบันเรียนออนไลน์แต่มีการจัดการเรียนการสอนโดยแนบไฟล์วิดีโอประกอบด้วย ผู้ปกครองคาดหวังว่าเด็กต้องไหวเป็น เขียนได้ โรงเรียนต้องสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมว่าเด็กต้องพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและใหญ่ การเข้าสังคม กล้าแสดงออก นอกจากนี้ ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจในบริบทและพัฒนาการของเด็ก เช่น บางสถานศึกษามีหลายระดับ บางครั้งผู้บริหารอาจจะเลยหรือมองข้ามการพัฒนาเด็กเล็กไป 2) สถานศึกษาควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเด็กร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 3) สถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กจดจำ ทำซ้ำ ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเล่น หรือกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม 4) ครูผู้สอนต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็ก มีเทคนิคและวิธีการหรือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กเล็ก 5) สถานศึกษาควรมีการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากวิธีการหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ใหม่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และ 6) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพราะความร่วมมือจากผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากในการพัฒนาพัฒนาการของเด็ก

4.2 ระดับประถมศึกษา

- 1) ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นโรงเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุด ขาดแคลนและส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน โดยต้นสังกัดไม่ควรปล่อยให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องแก้ปัญหาด้วยตนเองตามลำพัง
- 2) ต้นสังกัดควรพัฒนาระบบในการประเมินวิทยฐานะของครู ที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลให้มุ่งไปยังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และพัฒนาระบบวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกันในระดับการศึกษา โดยเน้นการสร้างเครื่องมือและแนวทางการวัดและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนให้ชัดเจน แม่นตรง มีมาตรฐานเดียวกัน
- 4) ควรนำผลการสอบ O-NET, NT และการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง โดยไม่ใช่เพียงแค่การจัดลำดับโรงเรียนซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาพื้นฐานของโรงเรียนที่เกิดจากการขาดแคลนบุคลากร ทรัพยากร และสาธารณูปโภคที่ไม่เท่าเทียมกัน
- 5) ควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษามากกว่าเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และมีระบบในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
- 6) หน่วยงานต้นสังกัดควรแก้ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นสาเหตุหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรวางแผนการบริหารงานบุคคลอันเนื่องจากอัตราการเกิดลดลงในอนาคต
- 7) หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของโรงเรียนด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้โรงเรียนทุกแห่งสามารถเข้าถึงการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้บริหารและครู รวมทั้งผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. กศน. ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ครูมีภาระงานค่อนข้างมาก ในส่วนของโรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนขนาดเล็ก ต้องการให้ต้นสังกัดจัดครูธุรการเข้ามาสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียน ในส่วนของโรงเรียนสังกัด สพม. ระบุว่า งานตามนโยบายค่อนข้างมาก สพฐ. มีการติดตามงานมากเป็นการเพิ่มภาระให้กับครู ควรมีการบูรณาการงานนโยบายและมอบหมายให้โรงเรียนดำเนินการตามมาตรฐานของโรงเรียนเอง ซึ่งโรงเรียนก็สามารถจะบูรณาการข้อกำหนดในมาตรฐานเพื่อให้เกิดผลตามมาตรฐานได้อยู่แล้ว “เรื่องมาตรฐานชาติ เราพยายามทำของเราอยู่แล้ว เราจะทำเอา 3 ตัวนี้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ต้องมีตัวเพิ่ม เราต้องทำหลักสูตรบูรณาการช่วยให้แก้ปัญหาได้เยอะ สพฐ. ไม่ต้องหากิจกรรมมาเพิ่มเติมมากมาย”

สำหรับโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กซึ่งมีบุคลากรไม่พอ เราต้องช่วยเหลือตัวเอง งานเยอะศึกยภาพของครูในโรงเรียนอาจยังไม่เพียงพอ ยังต้องการความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสนับสนุนให้ครูทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ควรบูรณาการการเรียนรู้กับองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยออกแบบหลักสูตรที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ ควรออกแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ให้มีความเที่ยงธรรม ชัดเจน โปร่งใส และสนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน หรือจัดเป็นกลุ่ม ๆ เช่น ด้านกีฬา ด้านดนตรี ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

4.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1) นโยบายในการจัดการศึกษาควรมีความต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยเหมือนที่ผ่านมา เพราะสร้างความสับสนให้กับหน่วยงานระดับปฏิบัติ

2) โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมที่ตรงกับบริบท ความต้องการ และจุดเน้นของตนเอง

3) ควรพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่มีความเสถียรและใช้ได้จริงเพื่อแก้ปัญหาการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้โรงเรียนเสียเวลาในการตอบข้อมูลอย่างมาก

4) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่มีคุณภาพ สามารถวัดผลประเมินผลได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องสัมพันธ์กันในทุกระดับการศึกษา โดยยึดกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นกรอบในการวัดและประเมินผล

5) รัฐควรลงทุนด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความสามารถในการเข้าถึงแหล่งความรู้ของประชาชน

6) ควรแก้ปัญหาเกี่ยวกับครูให้เป็นระบบ ได้แก่

6.1) ระบบการผลิตครูที่มีมาตรฐานชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย และสถาบันการผลิตครูต้องสามารถพัฒนาให้ได้ครูที่พร้อมใช้งาน

6.2) ระบบการใช้ครูควรแก้ปัญหาเรื่องอัตรากำลังให้ได้มาตรฐาน เพียงพอ เป็นธรรม และที่สำคัญคือการลดภาระงานอื่นเพื่อให้ครูสามารถใช้เวลาสำหรับการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

6.3) ระบบการพัฒนาครูควรมีการพัฒนาครูให้ครอบคลุมสิ่งที่ครูใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน ฯลฯ

6.4) ความก้าวหน้าในอาชีพของครู ระบบสวัสดิการ และขวัญกำลังใจ โดยพัฒนากฎระเบียบและเกณฑ์การประเมินที่ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยเชื่อมโยงกับคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเกณฑ์การย้ายที่เป็นธรรม

6.5) ควรออกแบบระบบรองรับวิกฤตอัตรากำลังครูอื่นเนื่องจากแนวโน้มประชากรที่ก่อกน้อยลงซึ่งจะส่งผลให้แต่ละโรงเรียนมีอัตราครูน้อยลง และส่งผลต่อการมีครูไม่ครบวิชาเอก

7) หน่วยงานต้นสังกัดควรใช้ผลการประเมิน O-NET, NT และการประกันคุณภาพมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ไม่ควรใช้คะแนนประเมินมาใช้จัดลำดับโรงเรียนโดยไม่มี การแก้ไขจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนที่คุณภาพต่ำจำนวนมากเกิดจากการขาดอัตรากำลังและทรัพยากรที่เหมาะสม

8) ผู้บริหารสถานศึกษา/การศึกษาคือบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องออกแบบระบบให้ได้ผู้บริหารที่มีคุณภาพ ทั้งระบบการผลิต การคัดเลือก การใช้และการพัฒนา

4.5 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1) ด้านเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเสนอว่า สิ่งที่สถานศึกษาอยากขอการสนับสนุนคือภาครัฐอาจเป็นตัวกลางในการจัดเป็นเวทีที่จะให้สถานศึกษาได้จับคู่ระหว่างสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สนับสนุนสถานศึกษาได้ทำความร่วมมือ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัย เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาสื่อเทคโนโลยีได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ “ในเรื่องสื่อเทคโนโลยีในการสอน เราก็ปรับไม่ทันภาคธุรกิจ เราก็สอนแต่แค่พื้นฐาน แต่ถ้าจะให้เด็กทำงานได้จริง เราต้องร่วมมือกับสถานประกอบการเท่านั้น”

2) การลดภาระงานของครูและสถานศึกษา ครูทั้งภาครัฐและเอกชนให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ปัจจุบันมีงานเชิงนโยบายมากและมีการกำกับติดตามใกล้ชิด ทำให้ครูและสถานศึกษาต้องมีภาระงานค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนั้น ภาครัฐควรให้อิสระแก่สถานศึกษาในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ให้มาก

3) การพัฒนาครู

3.1) สถานศึกษาเอกชนสะท้อนว่าไม่ได้รับการนิเทศ นอกจากตอนเปิดหลักสูตร แต่ช่วงระหว่างการดำเนินการขาดการได้รับการนิเทศสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ยกเว้นมาติดตามงาน

3.2) การพัฒนาต่าง ๆ ควรคำนึงถึงเอกชน สนับสนุนงบประมาณสำหรับกลุ่มเอกชน โดยเฉพาะ และควรกำหนดรูปแบบการพัฒนาให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของสถานศึกษาเอกชน เช่น ระยะเวลาในการอบรมไม่ควรนานหลายวัน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ควรจัดในพื้นที่ที่ไกลเกินไป เพราะจะทำให้มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่าย

3.3) ครูในสายช่างสะท้อนว่า ควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ (Upskill) ให้กับครูช่าง เพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็วมาก โดยมีการประสานทำความร่วมมือกับสถานประกอบการในการให้ครูไปเข้ารับการฝึกงาน

4) การกำกับติดตามและประเมินผล ต้นสังกัดมีการกำกับติดตามงานนโยบายมาก โดยเฉพาะมีการกำกับติดตามในส่วนของการบริหารงานมากเกินไป ทำให้วิทยาลัยขาดอิสระในการทำงาน “บางที่เราคิดว่าเราจะทำแบบหนึ่ง พอประเมินมีแบบฟอร์มมาให้เรากรอก เหมือนกับมีการออกแบบกระบวนการทำงานมาเรียบร้อยแล้ว ถ้าเราไม่ทำตามนั้นเหมือนกับว่า ไม่สอดคล้องกับการกำกับติดตาม” ดังนั้น กระบวนการในการกำกับติดตามควรยืดหยุ่นและให้สถานศึกษามีอิสระในการทำงานมากขึ้น โดยอาจใช้การประเมินในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

5) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองบางคนสะท้อนว่า ควรที่จะปรับให้ทันสมัย สอดคล้องกับยุคปัจจุบันให้รวดเร็วมากขึ้นเพราะยุคนี้เป็นยุคดิจิทัล การตลาดและชื่อของใช้ระบบออนไลน์ ซึ่งโลกเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ก็อยากเห็นหลักสูตร ปวช. ที่ทันสมัยมากขึ้น

6) การวัดและประเมินผล ข้อเสนอแนะในการสอบมาตรฐานวิชาชีพ ควรปรับรูปแบบของการสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้วิทยาลัยเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกข้อสอบให้ผู้เรียนของตนเองได้ ก็จะทำให้เกิดความหลากหลาย เนื่องจากสมรรถนะที่ตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการมีความต้องการไม่เหมือนกัน และผู้เรียนก็อาจจะถูกฝึกฝนที่ต่างต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งอาจต้องการผู้เรียนที่มีสมรรถนะเฉพาะบางประการ แนวทางการสอบที่ใช้ไม่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการ “ปัจจุบันมีการทำงานแบบ *Cross Function* เยอะ บางที่เด็กฝึกทำกราฟิก แต่มี *Content* ด้านการตลาดเข้ามาด้วย เราอาจจะเอาสมรรถนะย่อยที่มีอยู่ในหลายสาขาวิชา มาเปิดโอกาสให้เด็กเลือก เช่น อาจกำหนดว่า เด็กคนหนึ่งต้องสอบผ่านสมรรถนะย่อย 5 ตัว และแต่ละวิทยาลัยก็เลือกเองว่า เด็กเขา 5 ตัวจะเลือกอะไรบ้าง เป็นการปรับรูปแบบของการสอบมาตรฐานวิชาชีพ อาจใช้ตัวเดิมแต่เปิดโอกาสให้ วิทยาลัยเลือกสมรรถนะย่อย หรือเลือกข้อสอบให้เด็กได้เอง ก็จะทำให้เกิดความหลากหลาย เด็กจบการตลาดเหมือนกันแต่อาจมีสมรรถนะย่อยต่างกันจะไปปรากฏใน *Transcript*”

4.6 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1) หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู ควรเน้นการสร้างครูอาชีวศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะมากกว่าการพัฒนาทางทฤษฎี ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของนักศึกษา

2) การสรรหาและพัฒนาครูอาจารย์ในสถาบันอาชีวศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องบริหารจัดการให้สถานศึกษาอาชีวศึกษามีบุคลากรที่เพียงพอ ครอบคลุมทุกวิชาเอกที่เปิดสอน หรือสร้างระบบความร่วมมือระหว่างสถาบัน เพื่อให้สามารถใช้บุคลากรร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งมีระบบในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ดังที่กรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “หากครูไม่เก่งเสียแล้ว ก็ยากที่จะหวังให้ลูกศิษย์เก่ง ครูมีสมรรถนะจึงจะสามารถสร้างลูกศิษย์ที่มีสมรรถนะได้”

3) แม้ว่า สอศ. มีนโยบายให้ครูได้ฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ แต่ในทางปฏิบัติอาจต้องเน้นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

4) ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่จะเอื้อให้สถานประกอบการเข้ามาร่วมพัฒนากับสถานศึกษา มากขึ้น

5) การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานของสถานศึกษาด้วย ไม่ควรคำนึงถึงการจัดสรรตามจำนวนรายหัวนักศึกษาเพียงอย่างเดียว

4.7 ระดับอุดมศึกษา

1) หน่วยงานระดับนโยบายที่กำกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรทบทวนการออกกฎระเบียบไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความหลากหลาย เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว หรือขัดขวางการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน

2) หลักสูตรควรมีการปรับปรุง ดังนี้

2.1) เน้นการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

2.2) ควรมีลักษณะเป็น Hybrid มากขึ้น โดยปรับลดเนื้อหารายวิชาลง เรียนกับสถาบันอุดมศึกษาให้น้อยลง เน้นการฝึกประสบการณ์ที่สถานประกอบการให้มากขึ้น และควรมีการฝึกงานตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาเพื่อซึมซับวัฒนธรรมการทำงานในโลกของการทำงานจริง

2.3) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education) เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ ทักษะ กับการปฏิบัติเชิงพื้นที่

3) การพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาควรได้รับการทบทวนในประเด็น ดังนี้

3.1) การพัฒนาอาจารย์ให้เป็นอาจารย์ที่เก่งพอที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และควรเน้นทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสาขาอาชีพ (Hard Skill) และทักษะที่เป็นคุณสมบัติภายในที่ส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Soft Skill) ให้กับนักศึกษา

3.2) ควรมีนโยบายและส่งเสริมให้อาจารย์สามารถสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์/ชิ้นงานที่เป็นตัวอย่างในการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.3) อาจารย์ประจำหลักสูตรควรมีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่จากสถานประกอบการต่าง ๆ ด้วย

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ นวัตกรรมเข้ากับการทำงานจริง และจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษามีทั้งส่วนที่เป็น Hard Skill และ Soft Skill ซึ่งต้องใช้กิจกรรมการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรออกแบบกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งการวัด Hard Skill และ Soft Skill เพื่อสามารถพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 2 ด้านได้อย่างแท้จริง

5) ควรมีการพัฒนาครูฝึกสอนที่อยู่ในสถานประกอบการ เนื่องจากครูฝึกในสถานประกอบการจะต้องมีทักษะในการให้คำแนะนำปรึกษา (Coaching) ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาและเห็นตัวแบบในการทำงานที่ดี

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ของสถานศึกษา โดย สมศ.

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์รายงานการวิจัยโครงการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของ สมศ. ประกอบด้วยผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาอุดมศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาวิเคราะห์สารสนเทศจากรายงานการวิจัยโครงการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลผลการประเมิน

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามในภาพรวมตามระดับคุณภาพ จำแนกเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ดังนี้

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 28,999 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐาน 28,057 แห่ง (ร้อยละ 96.75) ไม่รับรอง 942 แห่ง (ร้อยละ 3.25) โดยสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองในระดับดีมาก จำนวน 11,912 แห่ง (ร้อยละ 41.08) และได้รับการรับรองในระดับดี จำนวน 16,145 แห่ง (ร้อยละ 55.67)

1.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 32,834 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐาน 20,369 แห่ง (ร้อยละ 62.04) ไม่รับรองมาตรฐาน 12,465 แห่ง (ร้อยละ 37.96) โดยสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองในระดับดีมาก จำนวน 2,572 แห่ง (ร้อยละ 7.83) และระดับดี จำนวน 17,797 แห่ง (ร้อยละ 54.20)

2. ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง

ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง ประกอบด้วย ผลการประเมินมาตรฐาน 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ผลการประเมินโดยสรุป มีดังนี้

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีผลการประเมินดีกว่าสถานศึกษาอื่น

1.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาในสังกัด สกอ. มีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาสังกัดอื่น

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี เช่น ผู้เรียนควรปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยในห้องเรียน

2. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนควรกล้าแสดงออกและมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

3. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดี เช่น การดูแลตนเอง การออกกำลังกาย การรักษาความสะอาด การมีวินัย อดทน เป็นต้น

4. ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีสุนทรียภาพทางด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

5. ควรมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระ โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ สม่่าเสมอและต่อเนื่อง และการพัฒนาทักษะการอ่านหรือนิสัยรักการอ่าน

6. ควรจัดการเรียนการสอนโดยมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นสื่อการเรียนรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และควรมีการวิเคราะห์ผลการสอบหรือผลการประเมินเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน เช่น นำมาใช้ในการจัดสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา ผลการประเมินโดยสรุป มีดังนี้

2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีผลการประเมินดีกว่าสถานศึกษาอื่น

2.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. การมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการร่วมมือกันทำงาน ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. ควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ สถานที่ให้เพียงพอ เช่น ควรจัดที่พักผ่อนและมุมเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง

3. ควรได้รับการจัดสรรครูหรือบุคลากรทางการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดเพิ่มขึ้น
4. ควรบริหารจัดการศึกษาให้มีความปลอดภัย ทั้งด้านอุปกรณ์ สิ่งของและสถานที่ โดยกำหนดเป็นนโยบาย/แผน แนวปฏิบัติหรือมาตรการ หรือจัดกิจกรรมหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ให้ครอบคลุมความปลอดภัยทั้ง 6 ด้าน
5. ควรบริหารจัดการศึกษาในลักษณะที่เป็นกิจกรรม โครงการหรืองานวิจัย
6. ควรบริหารจัดการศึกษาในเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือควรจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดพื้นที่ในห้องเรียนสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมิน โดยสรุป มีดังนี้

3.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีผลการประเมินดีกว่าสถานศึกษาอื่น

3.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด สกอ. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาอื่น

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ หรือจัดกิจกรรมที่หลากหลาย หรือมีการวางแผนพัฒนา ผู้เรียนตามความแตกต่างของบุคคล
2. ควรออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ
3. ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการหรือ ความสนใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
4. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
5. ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน ผลการประเมินโดยสรุป มีดังนี้

4.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน

4.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผลการประเมิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และควรส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ควรประเมินคุณภาพภายในทุกมาตรฐานตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพ
3. ควรพัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งาน และควรนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

3. ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้และรายตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

3.1 ผลการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

3.1.1 การศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย

- 1) มีผลประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย เทียบร้อยละเท่ากับ 88.54
- 2) มีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้ง 8 ตัวบ่งชี้ มีผลการประเมิน ดังนี้
 - 2.1) ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดีมาก 3 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) เด็กมีความพร้อมศึกษา (2) เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย และ (3) เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจสมวัย
 - 2.2) ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี 5 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) ประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพภายใน (2) เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย (3) ประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (4) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา และ (5) เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย

3.1.2 การศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา

- 1) มีผลประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย เทียบร้อยละเท่ากับ 78.84
- 2) มีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้ง 8 ตัวบ่งชี้ มีผลการประเมิน ดังนี้
 - 2.1) ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดีมาก 3 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (2) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ และ (3) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา

2.2) ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี 4 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) พัฒนาการของการประกันคุณภาพในสถานศึกษาและต้นสังกัด (2) นักเรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง (3) ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น และ (4) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

2.3) ตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน 1 ตัวบ่งชี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ไม่ระบุข้อเสนอแนะไว้เฉพาะ แต่อาจใช้ข้อเสนอแนะจากมาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายใน และข้อเสนอแนะในการยกระดับคุณภาพการศึกษามาใช้ประโยชน์ได้

3.2 ผลการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์

3.2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย

1) มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก
2) มีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้งหมด 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา และ (2) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

3.2.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา

1) มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก
2) มีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้งหมด 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา และ (2) ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ไม่ระบุข้อเสนอแนะไว้เฉพาะ แต่อาจใช้ข้อเสนอแนะจากมาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษามาใช้ประโยชน์ได้

3.3 ผลการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

3.3.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย

1) มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก
2) มีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้งหมด 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา และ (2) ผลการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา

3.3.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา

- 1) มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก
- 2) มีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้งหมด 2 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับดีมากทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ (1) ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา และ (2) ผลการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์สารสนเทศจากรายงานการวิจัยโครงการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลผลการประเมิน

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามในภาพรวมตามระดับคุณภาพ ดังนี้ ผลการประเมินระดับดีมาก จำนวน 75 แห่ง (ร้อยละ 9.59) ระดับดี จำนวน 602 แห่ง (ร้อยละ 76.98) ระดับพอใช้ จำนวน 75 แห่ง (ร้อยละ 9.59) ระดับต้องปรับปรุง จำนวน 21 แห่ง (ร้อยละ 2.69) และระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน จำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 1.15)

สถานศึกษาอาชีวศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จำนวน 621 แห่ง (ร้อยละ 79.41) และไม่รับรองมาตรฐานการศึกษาจำนวน 161 แห่ง (ร้อยละ 20.59)

2. ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 594 แห่ง (ร้อยละ 75.96) รองลงมาอยู่ในระดับพอใช้ 136 แห่ง (ร้อยละ 17.39)

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรสร้างหน่วยงานแนะแนวอาชีพที่เข้มแข็งหรือจัดกิจกรรมในการส่งเสริมแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ
2. ควรพัฒนาระบบการติดตามผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลายช่องทาง และนำข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปทำงานในสถานประกอบการและศึกษาต่อมาวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของสังคม
3. ควรกำหนดเกณฑ์ชี้วัดในข้อสอบมาตรฐานวิชาชีพที่เด่นชัดของแต่ละสาขาอาชีพ และสอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรมทุกสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และผู้สอนควรนำผลการทดสอบ V-NET ไปวิเคราะห์ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการความรู้ด้านทักษะพื้นฐาน และหาแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อวิชาทักษะพื้นฐาน

4. ควรกำหนดเป้าหมายและแผนงาน/โครงการในการสร้างผลงาน นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัยของครูและนักเรียนให้สามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคและระดับชาติ และสนับสนุนงบประมาณในการสร้างผลงานหรือการต่อยอดผลงาน

5. ควรพัฒนาครูทางด้านการสอน วิธีสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การทำวิจัย และการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้น โดยสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีความชำนาญในการพัฒนาบุคลากร

มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 458 แห่ง (ร้อยละ 58.57) รองลงมา อยู่ในระดับดีมาก 249 แห่ง (ร้อยละ 31.84)

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรจัดทำแผนในระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพ การใช้งานระบบฐานข้อมูลทั้งด้านความปลอดภัยและความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ ให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีอย่างต่อเนื่องเหมาะสม

2. ควรมีนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพ ของตนเอง จัดส่งครูเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเฉพาะกับสถานประกอบการ เพื่อให้มีทักษะ ที่เชี่ยวชาญ และนำมาประยุกต์ในการเรียนการสอน และจัดหาทุนเพื่องานวิจัย

3. ควรวิเคราะห์และสังเคราะห์ความเสี่ยงในการไม่จบการศึกษาของนักศึกษา โดยเปิดโอกาส ให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมสมอง เพื่อหาสาเหตุและป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

4. ควรแสวงหาความร่วมมือกับชุมชน องค์กร สถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐหรือ เอกชนที่มีความพร้อมด้านวัสดุและอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจัดกิจกรรมร่วมกันให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ ของชุมชนท้องถิ่น

5. ควรร่วมมือกับสถานประกอบการเรื่องการประกอบอาชีพ โดยนำข้อสรุปจากการสำรวจ ความพึงพอใจของผู้ประกอบการมาปรับปรุงเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน

6. ควรพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้อง ครบถ้วน เชื่อมโยง เป็นฐานข้อมูล การประกันคุณภาพและการตัดสินใจ เพื่อประหยัดเวลา ลดภาระงานและความซ้ำซ้อน

7. คณะกรรมการสถานศึกษาควรจัดระบบกำกับ ติดตาม การให้ข้อเสนอแนะ และการประเมินผลการบริหารของผู้บริหารตามแผนยุทธศาสตร์อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมทั้งสรรหา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเพื่อประเมินผลการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาตามกรอบวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก 392 แห่ง (ร้อยละ 50.13) รองลงมาอยู่ในระดับดี 189 แห่ง (ร้อยละ 24.17)

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นการฝึกประสบการณ์จริง พร้อมทั้งจัดประชุมร่วมกันระหว่างสถานประกอบการ เพื่อกำหนดหลักการ แนวทางในการฝึกประสบการณ์ของผู้เรียนให้ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน และควรทำความร่วมมือกับสถานประกอบการในท้องถิ่น เพื่อจัดส่งนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง
2. ควรดำเนินโครงการพัฒนาครูทางด้านการสอน วิธีสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การทำวิจัย และการทำวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะวิธีสอนแบบใหม่ ๆ โดยสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความชำนาญในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ครูพัฒนาและปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน พร้อมทั้งผู้สอนควรนำผลการทดสอบ V-NET ของผู้เรียนไปวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการความรู้ด้านทักษะพื้นฐาน
3. สถานศึกษาควรมีระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินการสอนของครูเป็นประจำทุกปีการศึกษา

มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน ผลการประเมินในภาพรวมเฉลี่ยในระดับดี โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินเฉลี่ยในระดับดี 372 แห่ง (ร้อยละ 47.57) รองลงมาอยู่ในระดับดีมาก 325 แห่ง (ร้อยละ 41.56)

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา

1. ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับครู อาจารย์ และผู้เรียน และสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ตามวงจรคุณภาพ PDCA และมีการนำผลการประเมินจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยต้นสังกัดมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา
2. หน่วยงานต้นสังกัดควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้สถานศึกษา พร้อมทั้งมีระบบการกำกับ ติดตาม ให้การช่วยเหลือ แนะนำในการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษา

3. ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้และรายตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) สถานศึกษาอาชีวศึกษา

3.1 ผลการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

มีผลประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานอยู่ในระดับมาก โดยมีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ 10 ตัวบ่งชี้อยู่ในระดับดี เรียงลำดับดังนี้ (1) ผลการบริหารความเสี่ยง (2) ผลการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา (3) ผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา (4) ผู้เรียนผ่านการทดสอบมาตรฐานทางวิชาชีพจากองค์กรที่เป็นที่ยอมรับ (5) ผลการสร้างการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ (6) ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (7) ผู้สำเร็จการศึกษาได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาที่เกี่ยวข้องภายใน 1 ปี (8) ผลการใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการ (9) ผลการให้บริการวิชาการและวิชาชีพ และ (10) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

2. ตัวบ่งชี้ 2 ตัวบ่งชี้อยู่ในระดับพอใช้ คือ (1) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และ (2) ผลงานที่เป็นนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัยของครูที่ได้นำไปใช้ประโยชน์

3. ตัวบ่งชี้ 1 ตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง คือ ผลงานที่เป็นโครงการทางวิชาชีพ หรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียนที่ได้นำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ระบุข้อเสนอแนะไว้เฉพาะ แต่อาจใช้ข้อเสนอแนะจากมาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการประกันคุณภาพภายใน

3.2 ผลการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์

มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้งหมด 1 ตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ระบุข้อเสนอแนะไว้เฉพาะ แต่อาจใช้ข้อเสนอแนะจากมาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา

3.3 ผลการประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

มีผลประเมินเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับดี เรียงลำดับดังนี้ (1) ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) ผลการพัฒนาคุณภาพครู (3) การสร้างการมีส่วนร่วมและการขยายโอกาสทางการศึกษา และ (4) การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ระบุข้อเสนอแนะไว้เฉพาะ แต่อาจใช้ข้อเสนอแนะจากมาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา และด้านการบริหารจัดการศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) ของสถานศึกษาอุดมศึกษา

1. ข้อมูลผลการประเมิน

ผลประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามในภาพรวมตามระดับคุณภาพ ดังนี้ สถานศึกษาอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีผลประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 68.08) รองลงมาอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 30.77) สถานศึกษาอุดมศึกษา 2 แห่ง มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ และ 1 แห่ง ต้องปรับปรุงเร่งด่วน

สถานศึกษาอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จำนวน 260 แห่ง ส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ร้อยละ 97.31) สถานศึกษาได้รับการรับรองแบบมีเงื่อนไข 1 แห่ง ไม่ได้รับการรับรอง 4 แห่ง และไม่มีการตัดสินผล 2 แห่ง เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา คะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอุดมศึกษาโดยภาพรวม สูงสุดเท่ากับ 4.92 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0.91 คะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพเท่ากับ 4.32 สถานศึกษาอุดมศึกษาทุกประเภทมีผลประเมินอยู่ในระดับดี ยกเว้นวิทยาลัยชุมชนมีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป ที่ผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถานศึกษาที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยเอกชน และสถาบันเอกชน

สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทางที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สถานศึกษาที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงคมนาคม และสถานศึกษาสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในขณะที่สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดี และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรมีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ระบุข้อเสนอแนะไว้เฉพาะสำหรับผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่เสนอแนะเป็นภาพรวมถึงการประเมินคุณภาพภายนอกว่าควรมีการประเมินสถานศึกษาแต่ละประเภทให้มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองตามปรัชญาวัตถุประสงค์ และพันธกิจของแต่ละสถานศึกษามากกว่าเป็นการใช้มาตรฐานเดียวประเมินสถานศึกษาทุกประเภท ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษาเฉพาะทางได้รับการประเมินผ่านทุกแห่ง และมีผลประเมินในระดับดีกว่าสถานศึกษาอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาบางแห่ง ทั้งนี้อาจเนื่องจากตัวบ่งชี้การประเมินเหมาะสมกับพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง ทำให้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับที่ดีและผ่านการประเมิน

มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไปที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิทยาลัยชุมชน สถานศึกษาที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ วิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันเอกชน ในขณะที่สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทางที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถานศึกษาที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสภาการศึกษา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และกระทรวงคมนาคม ส่วนสถานศึกษาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม มีผลประเมินอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารจัดการศึกษา ควรเน้นภาวะผู้นำของผู้บริหารในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่มากกว่าการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อบริหารจัดการสถาบันไปสู่วัตถุประสงค์และพันธกิจที่กำหนดไว้

มาตรฐานที่ 3 การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไปทุกแห่งมีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยเอกชน สถาบันเอกชน และวิทยาลัยชุมชน ในขณะที่สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทางทุกแห่งมีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม สภาการศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงคมนาคม ส่วนสถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร มีผลประเมินอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกควรเชื่อมโยงกัน ตัวบ่งชี้ต้องท้าทาย การกำหนดตัวบ่งชี้ควรพิจารณาโลกภายนอกกว่าเป็นอย่างไร ต้องตามให้ทัน สมศ. ต้องชี้แนะว่าการเปลี่ยนแปลงของโลกคืออะไร สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องดำเนินการตามการประเมินคุณภาพภายใน ควรเน้นกระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และผลผลิตในบางเรื่อง ส่วนตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก ควรเน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ หรือเป็นชุดเดียวกัน โดยเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่มุ่งเน้นการตัดสินผลและประเมินโดยหน่วยงานภายนอกเพื่อรับรองและยืนยันผล

3. ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้และรายตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) สถานศึกษาอุดมศึกษา

3.1 ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป มีผลประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานมีคุณภาพระดับดี กลุ่มตัวบ่งชี้ด้านที่อยู่ในระดับดีมาก มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาและประกันคุณภาพภายใน ด้านคุณภาพบัณฑิต และด้านการบริหารและการพัฒนาสถาบัน ส่วนด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ อยู่ในระดับพอใช้

วิทยาลัยชุมชน มีผลประเมินตัวบ่งชี้ด้านที่อยู่ในระดับดีมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ วิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และด้านการบริหารและการพัฒนาสถาบัน ด้านตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ผ่านการฝึกอบรม ด้านงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ภายใต้บริบทของวิทยาลัยชุมชน และด้านการพัฒนาและประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทาง มีผลประเมินตัวบ่งชี้ด้านที่อยู่ในระดับดีมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และด้านคุณภาพบัณฑิต ด้านตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและการพัฒนาสถาบัน และด้านการพัฒนา และประกันคุณภาพภายใน ส่วนด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ อยู่ในระดับพอใช้

สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินด้านตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับดีมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและการพัฒนาสถาบัน และการพัฒนาและประกัน คุณภาพภายใน ส่วนด้านตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพบัณฑิต ด้านนวัตกรรมวิชาชีพและงานวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และด้านการบริการวิชาการ หรือวิชาชีพและส่งเสริมการเรียนรู้ *ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร* มีผลประเมินตัวบ่งชี้ด้านที่อยู่ในระดับดีมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านคุณภาพผู้รับการฝึกอบรม ด้านการบริหารและการพัฒนาศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ และด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ส่วนด้านการพัฒนาและประกันคุณภาพภายใน มีคุณภาพระดับดี

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ได้มีการเสนอไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้แสดงถึง จำนวนตัวบ่งชี้การประเมินมีมากเกินไป ควรลดจำนวนลง โดยใช้ตัวบ่งชี้หลัก ๆ ที่เป็นพื้นฐาน เช่น คุณภาพ ผู้เรียน ตัวบ่งชี้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรปรับให้เหมาะสมกับประเภทของสถานศึกษา ซึ่งจัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่แตกต่างจากสถานศึกษาอุดมศึกษาประเภทอื่น

3.2 ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์

สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก วิทยาลัยชุมชนมีผลประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์มีคุณภาพระดับดี สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทางโดยภาพรวม มีผลประเมินอยู่ในระดับดี สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดี และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร มีผลประเมินอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ได้มีการเสนอไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้แสดงถึงตัวบ่งชี้การประเมินสถาบันอุดมศึกษาว่าควรประกอบด้วย ตัวบ่งชี้หลักร่วมกันจำนวนหนึ่ง และตัวบ่งชี้ที่สะท้อนปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจของสถานศึกษาแต่ละประเภทอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นไปตามหลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 หมวด 3 ที่ได้ระบุว่าการประกันคุณภาพภายนอกให้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายและหลักการต่าง ๆ โดยเฉพาะ ข้อ 6 คำนึงถึงความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกลักษณ์ ปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

3.3 ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไปและสถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทางมีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดี ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร มีผลประเมินกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมอยู่ในระดับพอใช้

ข้อเสนอแนะของ สมศ. ต่อสถานศึกษา ไม่ได้มีการเสนอไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้แสดงให้เห็นว่าควรเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นเอกสาร การประเมินตัวบ่งชี้ที่เป็นผลผลิต โดยเฉพาะตัวบ่งชี้เชิงปริมาณมีผลการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบจากการรายงานผลในระบบออนไลน์ได้โดยไม่ต้องรับการตรวจเยี่ยม ส่วนตัวบ่งชี้ที่เป็นกระบวนการดำเนินการ จำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบจากหลักฐานหรือการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง วิธีการดังกล่าวน่าจะลดภาระงานการตรวจเยี่ยมในการประเมินภายนอกได้ และการรายงานผลการประเมินควรยึดหลักรายงานที่แสดงความเปลี่ยนแปลง หรือความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานมากกว่าการตัดสินผลการประเมิน

บทที่ 5

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้สังเคราะห์เป็นผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

รายละเอียดของแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยด้านคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 นำเสนอจำแนกตามระดับการศึกษา 7 ระดับ ได้แก่ 1) คุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย 2) คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา 3) คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 4) คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 5) คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 6) คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ 7) คุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตอนที่ 1.1 คุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1.1. คุณลักษณะด้านร่างกาย ระดับปฐมวัย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับปฐมวัย มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก โดยเด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถเคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี ใช้มือและตาประสานกันได้เหมาะสมกับวัยและสามารถดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนและหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัย และสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้

ในส่วนของคุณข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กส่วนใหญ่มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย การทรงตัว และการใช้มือและตาประสานสัมพันธ์กันได้ดี และจากมุมมองของกรรมการสถานศึกษาสะท้อนว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านร่างกายเป็นไปตามเกณฑ์และวัย สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ และเห็นว่าพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 สมส่วน กลุ่มที่ 2 เกินเกณฑ์ และกลุ่มที่ 3 ต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้ อาจเกิดจากกรรมพันธุ์ การเลี้ยงดูจากครอบครัว และความใส่ใจในการให้เด็กรับประทานอาหารที่ครบคุณค่าทางโภชนาการ เด็กมีความสามารถในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตน มีการปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่สถานศึกษากำหนดได้ เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีการดูแลตัวเอง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่จากครอบครัวและครู เด็กสามารถเรียนรู้และบอกได้ถึงการดูแลสุขภาพ แต่อาจทำได้ไม่สมบูรณ์นัก เนื่องจากยังคงเป็นเด็กเล็ก เช่น การสวมหน้ากากอนามัย ซึ่งบางครั้งอาจผลัดออกด้วยความอึดอัด ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่สถานศึกษากำหนดได้ เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะเชื่อฟังครู เมื่อครูสอนและทำข้อตกลงก็สามารถทำตามข้อตกลงของห้องเป็นอย่างดี มีความเข้าใจ และสามารถอธิบายหรือบอกด้วยความเข้าใจ สามารถเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติตามกิจกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การล้างมือเมื่อสัมผัสสิ่งสกปรก การสวมหน้ากากอนามัย การอยู่ห่างจากผู้อื่น สามารถหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัย และสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้ดี ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า เด็กส่วนใหญ่เชื่อฟังครูและมีความเข้าใจเมื่อครูอธิบายเกี่ยวกับการติดเชื้อหรือเสี่ยงต่อโรค การหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้เกิดอันตราย เช่น การเข้าใกล้ปลั๊กไฟ การจับของร้อนที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ครูและผู้บริหารให้ข้อมูลว่า การจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กโดยบูรณาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน โดยสถานศึกษามีรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการมีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น Project Approach, STEM, Reggio Emilia หรือภาษาธรรมชาติ ตามด้วยวิธีพุทธมาบูรณาการโดยคำนึงถึงพัฒนาสมวัยให้มากที่สุด ซึ่งในการจัดการศึกษาไม่ได้เน้นการอ่านเขียน แต่เป็นการเรียนรู้จากการเล่น เน้นกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติ ซึ่งพบว่าพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านค่อนข้างสมวัยไม่จะเป็นด้านร่างกาย โดยสถานศึกษามีการวัดน้ำหนัก ส่วนสูงของเด็กเป็นระยะ ๆ นอกจากนั้นยังเน้นกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย การเข้าจังหวะ การทรงตัวของเด็ก การเล่นเกมต่าง ๆ การใช้กล้ามเนื้อทั้งกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่ อย่างไรก็ตามมีข้อมูลสะท้อนว่า ผู้ปกครองบางคนอาจไม่เข้าใจปรัชญาการสอนระดับปฐมวัย ว่าเป็นเรื่องของการเตรียมความพร้อมให้เด็ก มักจะมาเสนอให้สถานศึกษาจัดสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้

นอกจากนี้ ครูใหญ่ ครู กรรมการสถานศึกษาโรงเรียน ดชด. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะ ด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยของโรงเรียน ดชด. ว่าส่วนใหญ่มีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน มีจำนวนน้อยประมาณร้อยละ 5 ที่ส่วนสูงและน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเด็กส่วนใหญ่เมื่อเข้าเรียนอนุบาล 1 เทอมแรกจะมีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อเข้าสู่ภาคเรียนที่สองจะเริ่มมีน้ำหนักและส่วนสูงเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากการมาเข้าเรียนทำให้ได้รับอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ส่งผลให้เด็กมีน้ำหนัก

และส่วนสูงตามเกณฑ์ โดยเด็กส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ให้ข้อมูลเป็นลูกหลานของคนต่างด้าว ได้แก่ พม่า มอญ กะเหรี่ยง และเด็กปฐมวัยในโรงเรียน ตชด. ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีมากเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป และหลังจากได้รับการสอนและคำแนะนำจากครู เด็กปฐมวัยก็สามารถดูแลรักษาสุขภาพ เช่น ทำความสะอาดตนเองเมื่อเข้าห้องน้ำได้ดี รวมทั้งรู้จักระมัดระวังไม่ให้ตนเองได้รับอันตรายได้สมกับระดับของเด็กปฐมวัย

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกายแข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี ใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้ดี ดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ส่วนตนและปฏิบัติตนเป็นนิสัย ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค สิ่งเสพติด และระวังภัยจากบุคคล สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย

1.1.2. คุณลักษณะด้านอารมณ์และจิตใจ ระดับปฐมวัย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก โดยเด็กมีความร่าเริงแจ่มใส สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออก สามารถยับยั้งและควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีการแสดงออกถึงความพอใจในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น เด็กแสดงออกถึงการเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่ดีงาม และแสดงออกถึงการรับรู้และความรู้สึกที่ดี ชื่นชอบในศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักธรรมชาติ

ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องในทิศทางเดียวกันว่า เด็กส่วนใหญ่มีความสุขมีความร่าเริงแจ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะในระหว่างอยู่ในสถานศึกษาไม่ค่อยอยากกลับบ้าน ชอบเล่นกับเพื่อน ๆ จากการยิ้มแย้มแจ่มใสและมีความสุขเมื่อพบครู ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าเด็กจะมีความสุขมาก มีความอ่อนโยน มีความมั่นใจและดูจากกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดส่วนใหญ่ก็ช่วยให้เด็กมีความเป็นผู้นำ ใ้รู้จักการยอมรับเพื่อน ๆ ผลัดการเป็นผู้นำและผู้ตามดูแล้วเด็กมีความสุขเมื่อมาสถานศึกษา

เด็กควบคุมอารมณ์ปรับตัวเข้ากับคนได้ง่าย รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนในการรอคอย ฝึกการยอมรับ และพอใจในความสามารถของตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ครูยังให้ข้อมูลว่าโรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย ฝึกให้เด็กได้ประเมินเพื่อน และการยอมรับผลการประเมิน โดยผ่านการทำกิจกรรม มีการนำเด็กไปศึกษานอกสถานที่ มีกิจกรรมการทดลอง ฝึกเด็กให้มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงทางอารมณ์ รู้จักการอดทน อดกลั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เด็กบางคนอาจมีปัญหาเรื่องของความอดทน การรู้จักรอคอย ซึ่งพัฒนาการนี้จะเป็นไปตามวัยของเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงพัฒนาการด้านอารมณ์ที่ยังไม่นิ่ง ความอดทนรอคอยทำได้ไม่ค่อยดีในเด็กบางคน และบางครั้งเด็กอาจมี

อารมณ์ฉุนเฉียว ในเรื่องความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออก สถานศึกษามีการฝึกเด็กผ่านกิจกรรม เช่น กิจกรรมฝึกพูดหน้าห้อง มีเวทีให้แสดงออกในงานต่าง ๆ และการได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนต่างวัย ทำให้เด็กปรับตัวได้ดี ฝึกพูด ฝึกคิด สำหรับการเป็นคนมีจิตใจที่ติงาม ชื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษามีการสอดแทรกไว้ในนิทานเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีจิตใจที่ติงาม ชื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออก เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถพูดโต้ตอบ รู้จักใช้คำถาม มีความคิดเป็นของตนเองและมีเหตุผลบ้าง และด้านความชื่นชมในศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ชอบศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวค่อนข้างมาก

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก โดยเด็กร่าเริงแจ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนในการรอคอย ยอมรับและพอใจในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี มีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก ช่วยเหลือแบ่งปัน เคารพสิทธิ รู้หน้าที่ รับผิดชอบ อดทนอดกลั้น ชื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม ตามที่สถานศึกษากำหนด ชื่นชมและมีความสุขกับศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

1.1.3. คุณลักษณะด้านสังคม ระดับปฐมวัย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอยู่ในระดับมาก โดยเด็กมีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยืมทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กส่วนใหญ่มีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการฝึกวินัยและความรับผิดชอบต่อเด็กจากการลงมือปฏิบัติ ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การเก็บที่นอน ทานอาหาร การใช้ของแล้วเก็บเข้าที่ ให้เรียบร้อย ให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลืองานในห้อง ฝึกการเข้าแถวเรียงลำดับก่อนหลัง ฝึกเรียนรู้เรื่องเวลา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การแต่งกาย การแปรงฟัน การรับประทานอาหารเช้า เด็กมีระเบียบวินัยในห้องเรียนเป็นอย่างดี แต่อาจยังขาดวินัยในบางเรื่อง ทั้งนี้ เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยนี้

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวด้านสังคม มีการจัดห้องเรียนเป็นหน่วยย่อย ๆ สอดแทรกความประหยัดอยู่ในเรื่องกิจกรรม แต่ไม่ได้ใช้เงินจริงเพราะเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่มีการพกเงินมาสถานศึกษา กรณีที่นำเงินมาสถานศึกษาครูก็จะฝึกในเรื่องของการใช้จ่ายแบบประหยัดโดยมีกิจกรรม

เรื่องการออมเงิน ฝึกให้เด็กออมเงินโดยการหยอดกระปุก เพื่อฝึกเรื่องความประหยัด ฝึกเรื่องการมีส่วนร่วม ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในและนอกห้องเรียน เช่น ภายในห้องตัวเองมีการฝึกให้เด็กฝึกทำความสะอาด มีการจัดเวรรักษาความสะอาดของห้อง และรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา ฝึกเรื่องมารยาทตามวัฒนธรรมไทย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เน้นให้เด็กมีสัมมาคารวะโดยให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กมีความกระตือรือร้น และรับผิดชอบสามารถปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเน้นให้เล่นกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับครูใหญ่ ครู กรรมการสถานศึกษาโรงเรียน ตชด. ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านสังคมของเด็กปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. ว่า เด็กปฐมวัยในโรงเรียน ตชด. เป็นผู้มีวินัย รับผิดชอบต่องานง่าย ๆ ที่ครูมอบหมาย เช่น ระดับอนุบาล 3 เริ่มรู้จักการกวาดทำความสะอาดห้องเรียนตามที่ครูมอบหมาย แม้ยังทำได้ไม่สะอาด แต่แสดงให้เห็นว่ามีความรับผิดชอบ โดยทั่วไปเป็นเด็กมีมารยาทตามที่ครูสอน รู้จักการไหว้ทักทายครู และเล่นกับเพื่อนได้ตามกติกา แม้บางครั้งอาจมีการแย่งของเล่นและทะเลาะกันบ้าง ซึ่งถือเป็นธรรมชาติของเด็กวัยนี้

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับมาก โดยเด็กช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีวินัยในตนเอง ประหยัดและพอเพียง มีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในและนอกห้องเรียน มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย ยอมรับหรือเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ไขข้อขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง

1.1.4. คุณลักษณะด้านสติปัญญา ระดับปฐมวัย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก โดยเด็กสนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัว และรักในการเรียนรู้ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้และสามารถใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิด เช่น การคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้ มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น แอนดรอยด์ แท็บเล็ต เครื่องมือสื่อสาร กล้องดิจิทัล เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ โดยเด็กได้รับการพัฒนา ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเท่าเทียมกันและสามารถจัดการตนเองให้กระทำการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับวัย

ในส่วนของคุณลักษณะคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สถานศึกษามีการพัฒนาด้านสติปัญญาเน้นกระบวนการคิด ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเองอยากรู้ โดยครูให้ข้อมูลว่า มีการใช้คำถามเหนี่ยวนำ กระตุ้นให้เด็กตั้งคำถามและหาคำตอบ ลงมือปฏิบัติเน้นการค้นคว้า สืบค้น ให้เด็กได้เรียนรู้จากโครงการที่เด็กสนใจ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์น้อย โดยครูทำการสังเกตพฤติกรรมว่าเด็กสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นว่าสนใจอยากเรียนรู้เรื่องอะไรโดยให้เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นแบบประชาธิปไตย

เด็กให้มีความสามารถในการอ่านนิทานและเล่าเรื่องโดยใช้ภาษาได้เหมาะสมตามวัย มีการจ้างครูชาวฟิลิปปินส์ มาสอนและฝึกให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับเจ้าของภาษา มีการจัดกิจกรรมเรื่องของภาษาโดยมีการสอดแทรกวิธีการสอนโดยใช้สื่อประกอบทำให้เด็กอ่านออกได้ดี นอกจากอ่านได้แล้วบางคนยังสามารถเขียนได้ด้วย มีการใช้ภาพเล่าเรื่อง เล่านิทาน บอกลักษณะ และส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ ผู้บริหารให้ข้อมูลว่า สำหรับความสามารถคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหา และความสามารถ ตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ สถานศึกษามีการใช้โปรแกรมเสริมพจนานุกรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับครูและคอยสังเกตว่าเด็กคนไหนมีพฤติกรรมแปลกแยกและจะปรับพฤติกรรม ให้กับเด็ก ครูบางท่านให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า กรณีพบเด็กมีปัญหาการเรียนจะมีการทำวิจัยในชั้นเรียน และเยี่ยมบ้าน สำหรับความสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ สถานศึกษาบางแห่งให้เด็กได้ฝึกใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานโดยใช้โปรแกรมง่าย ๆ เช่น โปรแกรม Paint เป็นต้น ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า เด็กส่วนใหญ่มีความทันสมัยในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์ แต่มีข้อสังเกต คือ เด็กส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์ในการเล่นเกมน ซึ่งผู้ปกครอง ต้องให้ความใส่ใจและดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งให้เห็นประโยชน์และโทษของเทคโนโลยี

สำหรับโรงเรียน ตชด. ครูใหญ่ ครู และกรรมการสถานศึกษาสะท้อนถึงคุณลักษณะ ด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนว่า เด็กปฐมวัยอาจมีพัฒนาการด้านภาษาไทยช้ากว่าเด็กทั่วไปเล็กน้อย เนื่องจากเป็นลูกหลานของคนต่างด้าว เมื่ออยู่บ้านเด็กเหล่านี้พูดภาษาถิ่น บางคนเพิ่งได้เรียนพูดภาษาไทย เมื่อมาโรงเรียน ทำให้การพูดไม่ชัดต้องใช้เวลาในการฝึกและขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยสอนการพูด ภาษาไทยเมื่ออยู่บ้าน และโรงเรียนต้องกำหนดกติกาให้เด็กทุกคนต้องพูดภาษาไทยเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนภาษาไทยได้เร็วขึ้นและเด็กปฐมวัยของโรงเรียน ตชด. เมื่อได้เรียนอยู่ในโรงเรียน ระยะเวลาหนึ่ง เช่น ระดับอนุบาล 3 จะมีความสามารถด้านภาษาไทยมากขึ้น รู้จักจำนวนและตัวเลข แต่ยังไม่ค่อยมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อม ไม่เอื้ออำนวย ครอบครัวไม่มีเครื่องมือสื่อสารและส่วนใหญ่ที่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก โดยเด็กสามารถสนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่อง ให้ผู้อื่นเข้าใจ ตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือสงสัย และพยายามค้นหาคำตอบ อ่านนิทานและเล่าเรื่อง ที่ตนเองอ่านได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้ สร้างสรรค์ผลงานตามความคิด และจินตนาการและใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้

ตอนที่ 1.2 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียน ระดับประถมศึกษา แต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1.2.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ระดับประถมศึกษา

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก โดยผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน มีความสามารถในการคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล แสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัย และมีสุขภาพที่ดี และแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความงามตรงที่อยู่รอบตัว

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนและหน้าที่ของตนเอง มีความใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มีความรับผิดชอบที่บ้าน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สถานศึกษามีการเปิดโลกทัศน์ให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกรายวิชา เช่น การพาไปศึกษานอกสถานที่ตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น สำหรับด้านความรู้พื้นฐาน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรของสถานศึกษา มีทักษะและสมรรถนะทางภาษาและการคำนวณ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากสถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ต้องการ ดังนั้น สถานศึกษาบางแห่งอาจมีจุดเน้น เช่น นักเรียน ป.1 ต้องอ่านออก คิดเลขได้ สถานศึกษามีกิจกรรมฝึกทักษะการคิดและมีการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้เรียนรู้ในหลายเรื่องผ่านกิจกรรมออนไลน์ เช่น การฝึกปลูกผักที่บ้าน การบันทึกความดี การแปะภาพ และส่งการบ้านให้คุณครูตามใบงาน และตามรายกลุ่มของห้อง รวมทั้งมีการฝึกทางด้านภาษา โดยให้ครูต่างชาติมาสอนภาษาเพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเจ้าของภาษา ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กะเหรี่ยง ปะกาญอ พม่า มอญ มีความรู้พื้นฐานด้านการใช้ภาษาไทยดีกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากชีวิตปกติใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก สำหรับด้านความมีเหตุผล สุขนิสัยและสุขภาพที่ดี ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้จักเหตุผลที่ดี สามารถอธิบายถึงความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้อง สถานศึกษาจัดให้มีการเล่นกีฬาตามรายวิชาในหลักสูตร และเมื่อกลับบ้านนักเรียนก็จะมีการเล่นกีฬานานที่มีเวลาว่าง หลังจากทำการบ้านส่งผลให้มีสุขนิสัยและสุขภาพที่ดี รวมถึงการนำความรู้ในการดูแลสุขภาพจากที่สถานศึกษามาใช้ที่บ้าน เช่น ก่อนและหลังทานข้าวต้องล้างมือและแปรงฟันทุกครั้ง สำหรับด้านการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นคุณค่าของสิ่งรอบ ๆ ตัวจะไม่ประพฤติปฏิบัติที่ผิดจากธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายต้นไม้หรือไม่ทำให้ห้องเรียนและอาคารเรียนสกปรกและเสียหาย มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นอย่างดี

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก โดยผู้เรียนรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ชอบการอ่าน มีความรู้พื้นฐานทักษะและสมรรถนะทางภาษา การคำนวณ มีเหตุผล มีนิสัยและสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว

1.2.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ระดับประถมศึกษา

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน และมีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ เหมาะสมกับวัย

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ด้านความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม สำหรับความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความก้าวหน้าต่อโลกปัจจุบันโดยมีวิทยากรเข้ามาช่วยสอน เพื่อแสดงความรอบรู้ทางสังคมในปัจจุบัน สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดีและเหมาะสมกับวัย ครูและผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นปัจจัยเร่งให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มากขึ้น แต่ผู้เรียนมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และสืบค้นความรู้ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อความบันเทิง การเล่นเกม และการติดตามข้อมูลในบางแอปพลิเคชันที่ตนเองสนใจ และบางคนก็ไม่มีเทคโนโลยีใช้ก็จะทำให้ขาดการเรียนรู้ในเรื่องนี้ และสำหรับกลุ่มผู้เรียนชายขอบ เช่น นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลซึ่งไม่มีไฟฟ้า ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ยังคงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้เช่นกัน ในด้านการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า มีการมอบหมายงานให้ผู้เรียน ส่งงานโดยใช้เทคโนโลยีมีการจัดทำโครงงานโดยครูให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้เรียนโรงเรียนสาธิตที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงงานและสร้างนวัตกรรมตามความสนใจ ซึ่งโรงเรียนสาธิตส่วนใหญ่สนับสนุนผู้เรียนในด้านนี้เป็นพิเศษ ในส่วนของการใช้ภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาที่มีความพร้อมสูง เช่น สถานศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนสาธิตจะมีครูชาวต่างชาติมาสอนภาษาทำให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษสูงกว่า ขณะที่ผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เช่น โรงเรียน ดชด. หรือผู้เรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้พื้นฐานด้านภาษาด้อยกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่ส่งเสริมให้ได้ใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งการขาดครูที่มีความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษ

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความรับผิดชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสารและความรอบรู้ด้านต่าง ๆ

1.2.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับประถมศึกษา

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้ รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้ รู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้เรียนแสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม เป็นผู้มีจิตอาสาและรักท้องถิ่นและประเทศได้

ในส่วนของคุณลักษณะคุณภาพ พบว่า ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความสามารถในการแยกแยะผิดถูก ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อตนเอง สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการอบรมเรื่องคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอทำให้ผู้เรียนรู้จักเรื่องความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง บุญและบาป อย่างไรก็ตาม ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผู้เรียนบางส่วนยังขาดวิจารณญาณในกับรับข้อมูลข่าวสารและแยกแยะความถูกต้องของข้อมูล สำหรับการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้เรียนส่วนใหญ่เคารพผู้อาวุโส รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และเรื่องกฎหมายจราจรเพื่อการปฏิบัติตามกฎจราจรและหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ถูกต้อง ผู้ปกครองท่านหนึ่งสะท้อนว่า ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การเป็นสมาชิกที่ดี เป็นผู้มีจิตสาธารณะจิตอาสาค่อนข้างมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมที่สถานศึกษาพาผู้เรียนออกไปทำงานสาธารณะของชุมชน และบางส่วนเกิดจากกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนร่วมรับผิดชอบงานในสถานศึกษา เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มอบหมายให้นักเรียนทำแปลงเกษตร ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เพื่อใช้ในโครงการอาหารกลางวัน รวมทั้งหมั่นเวียนกันรับผิดชอบร้านสหกรณ์ของโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความเป็นผู้มีจิตอาสาและความรับผิดชอบได้อย่างดี สำหรับในเรื่องความรักในท้องถิ่นและประเทศ ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้รับการฝึกจากโรงเรียน โดยในตอนเช้าก่อนจะเข้าเรียนจะต้องร้องเพลงชาติ เคารพธงชาติ และโรงเรียนนำผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้ การที่ชุมชนมีประเพณีที่ทำสืบทอดกันมาเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรักในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ชาวกระเหรี่ยงแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มีประเพณี “เดือนเก้าข้าวหอม ผู้ข้อมือเรียกขวัญ” สืบทอดกันมายาวนาน ทำให้ผู้เรียนในชุมชนมีความรักความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง และช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่น

คุณลักษณะผู้เรียนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยสามารถแยกแยะผิดถูก ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม มีจิตอาสา รักท้องถิ่นและประเทศ

ข้อมูลที่กำลังข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาพบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาในสังกัด อว. มีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาสังกัดอื่น มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด อว. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาอื่น

ตอนที่ 1.3 คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.3.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนในทุกสังกัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ขณะที่กรมการศึกษาดูแลเห็นว่ามีความรู้ด้านนี้ในระดับมากที่สุด โดยผู้เรียนรู้จักตนเอง มีเป้าหมายในการเรียนได้ มีทักษะในการเรียนรู้ สามารถบริหารจัดการตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม มีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง ความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ และความสามารถในการทำงานได้เหมาะสมกับวัย

ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ มีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ สรุปได้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ รู้จักตนเองและการมีเป้าหมายในการเรียนรู้ มีทักษะในการเรียนรู้ ทักษะชีวิต มีความสามารถในการดูแลสุขภาวะของตนเอง มีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อได้ดี โดยผู้เรียนในแต่ละสังกัดมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้แตกต่างกันบ้าง เช่น ผู้เรียนในโรงเรียนสาธิต และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีเป้าหมายในการเรียน และมีความรู้ที่เหมาะสมตามหลักสูตรสูงกว่าผู้เรียนในสังกัดอื่น ๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนกลุ่มนี้มีการจัดโปรแกรมการเรียนที่หลากหลายตรงกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียน และสถานศึกษามีความพร้อมค่อนข้างสูง โดยผู้เรียนส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ขณะที่ผู้เรียนในสถานศึกษาขยายโอกาส และสังกัด กศน. จะมีทักษะชีวิต และความสามารถในการทำงานสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดจากวิถีชีวิตประจำวันที่ต้องช่วยผู้ปกครองทำงานและหารายได้ขณะเรียน และผู้เรียนสังกัด กศน. ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีงานทำแล้ว ทำให้ความสามารถในการทำงาน มีทักษะชีวิตดี และมีเป้าหมายในการเรียนชัดเจน

คุณลักษณะผู้เรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้มากถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนรู้จักตนเอง มีเป้าหมายในการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้และทักษะชีวิต มีความสามารถในการบริหารจัดการและดูแลสุขภาพของตนเองได้ มีความรู้ตามหลักสูตร มีความสามารถในการศึกษาต่อและการทำงานได้สมกับวัย ทั้งนี้อาจมีระดับแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากสังกัด ขนาด และความพร้อมของสถานศึกษา

1.3.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาในทุกสังกัด เห็นว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ทั้งในด้านทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการสื่อสาร ความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา การเป็นผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ ได้

ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ มีผลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี แม้นักเรียนชั้น ม.1 อาจยังมีปัญหาด้านทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารกับผู้อื่นอยู่บ้าง แต่สามารถปรับตัวได้เมื่อขึ้นชั้น ม. 2 และ ม.3 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี แต่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เห็นว่ายังอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ ด้านความรอบรู้ในข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัล มีคุณลักษณะในระดับดี แต่ยังไม่ดีนัก ในส่วนของความฉลาดรู้ด้านดิจิทัล ด้านความสามารถในการนำความคิดไปสร้างให้เป็นผลงานยังไม่มีมากนัก แต่สำหรับโรงเรียนในกลุ่มสาธิตที่เน้นการสอนสะเต็มศึกษา เห็นว่าสะเต็มศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ดีขึ้น ประกอบกับโรงเรียนสาธิตมีวิชาวอกแบบนวัตกรรม การเน้นให้ผู้เรียนทำโครงงานและวิจัย ทำให้พัฒนาคุณลักษณะนี้อยู่ในระดับค่อนข้างดี เช่นเดียวกับโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีวิชา IS (Independent Study) ก็เป็นสิ่งที่ช่วยฝึกให้นักเรียนสร้างสรรค์ชิ้นงานได้เพิ่มมากขึ้น

คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับที่น่าพอใจ ทั้งด้านทักษะในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีความคิดสร้างสรรค์ ความรอบรู้ในข้อมูลสารสนเทศ และการนำความคิดสร้างสรรค์ไปสร้างเป็นผลงาน โดยยังต้องพัฒนาเรื่องการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานให้มากขึ้น

1.3.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในทุกสังกัดเห็นว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมาก ขณะที่กรรมการสถานศึกษาเห็นว่ามีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับมากที่สุด โดยผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม เป็นผู้มั่งคั่งประชาธิปไตย สำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า มีทั้งผลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้ ด้านความเชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรมอยู่ในระดับหนึ่งแต่ไม่มากนัก โดยยังมีผู้เรียนบางส่วนแยกแยะเรื่องความถูกต้องและความยุติธรรมได้ไม่ถี่นัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสิ่งที่สถานศึกษาสอนในเรื่องความถูกต้องกับสิ่งที่สังคมปฏิบัติไม่สอดคล้องกัน จึงจำเป็นที่สถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดีในเรื่องการทำงานเพื่อส่วนรวมและเคารพเชื่อฟังครู ด้านความเป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ค่อนข้างดี ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่สถานศึกษาต่าง ๆ ปลูกฝังเรื่องประชาธิปไตยผ่านสภานักเรียนและกิจกรรมนักเรียน แต่ก็พบว่านักเรียนบางส่วนยังเข้าใจในเรื่องของสิทธิ์และหน้าที่ได้ไม่ดีพอ โดยครูผู้สอนเห็นว่าการปลูกฝังความเป็นผู้มีจิตประชาธิปไตยด้วยการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ด้านความสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน โดยภาพรวมมีคุณลักษณะในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารและครูเห็นว่าผู้เรียนยังมีคุณลักษณะด้านนี้ไม่ชัดเจน แต่กลุ่มผู้ปกครองเห็นว่าผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและภาคภูมิใจต่อความเป็นไทย รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ

คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับที่ค่อนข้างน่าพอใจ โดยยังต้องพัฒนาผู้เรียนในเรื่องการแยกแยะสิ่งถูกผิดและความยุติธรรมที่ยังมีปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องของสิ่งที่สถานศึกษาสอนกับสิ่งที่สังคมปฏิบัติ และเรื่องความสำนึกและความภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน

ผลการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับผลการประเมินของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาที่พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 76.98) โดยโรงเรียนสาธิตมีผลการประเมินในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาถึงผลการจัดการศึกษาที่ได้รับผลการประเมินในระดับดี พบว่าขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกันมีผลการประเมินใกล้เคียงกันเรียงตามลำดับคือ ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดกลาง และขนาดเล็กตามลำดับ และมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับดี โดยกลุ่มของโรงเรียนสาธิตและสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีผลการประเมินในระดับดีมาก

ตอนที่ 1.4 คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.4.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาในทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก โดยมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

สามารถคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง รับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการและการสร้างสัมพันธ์ภาพ สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวก มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ สามารถดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน

ในส่วน of ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีผลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยสรุป คือ ด้านความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่เริ่มมีความคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยอาจต้องอาศัยคำปรึกษาจากครูและผู้ปกครองบ้าง ปัจจัยที่มีผลให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่เรียนและมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องคือ การที่นักเรียนสามารถค้นพบความสนใจของตนเอง ความมีวินัยและความรับผิดชอบที่ครอบครัวร่วมกันสร้างให้กับผู้เรียน ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะด้านนี้ในระดับดี ซึ่งอาจมีผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านนี้ดีขึ้น แต่สิ่งที่จะต้องตระหนักคือ ผู้เรียนยังใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ไม่มากเท่าที่ควร รวมทั้งผู้เรียนบางกลุ่ม เช่น กศน. ที่อาจมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่ำกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุมากและเรียนรู้เทคโนโลยีได้ไม่คล่อง ด้านทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ และการเอาชนะอุปสรรค ผู้เรียนระดับนี้กำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าตัดสินใจจัดการกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้แต่ยังต้องอาศัยผู้ปกครองที่คอยให้คำแนะนำ ด้านความรู้ตามหลักสูตร ความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านนี้ค่อนข้างดี โดยกลุ่มผู้บริหารและครูเห็นว่ากลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในชนบทต่างจังหวัดจะมีทักษะในการดำรงชีวิตและอาชีพดีกว่านักเรียนในเมือง ด้านความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง ผู้เรียนระดับนี้ให้ความสนใจในการดูแลตนเองทั้งสภาพร่างกายจิตใจ และสังครอบข้าง ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองและคนในครอบครัวได้อย่างดี

คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับที่ค่อนข้างน่าพอใจ โดยเป็นผู้มีความใฝ่รู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี มีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้ตามหลักสูตร และสามารถดูแลสุขภาวะของตนเองได้ แม้ยังต้องพัฒนาในเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการมีทักษะชีวิตและอาชีพขึ้นอีก

1.4.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาในทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่าผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก โดยสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ สร้างสัมพันธ์ภาพและความร่วมมือที่ดี เรียนและทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม คิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตน และเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ให้ข้อคิดเห็นที่ทำหายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ และสามารถคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผน และดำเนินการด้วยตนเอง

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า มีผลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณสรุปได้ คือ ด้านความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีมได้ดี มีความสามารถแก้ไขปัญหา โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่าน Problem-Based Learning และการทำโครงการ ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และพัฒนาความมีเหตุผลได้อย่างดี ด้านความสามารถในการคิดไตร่ตรอง และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และด้านความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นที่ทำหายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนระดับนี้สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และหาเหตุผลมาสนับสนุนข้อโต้แย้งต่าง ๆ ได้ดี ด้านความสามารถในการคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดตั้งธุรกิจของตนเองได้ เนื่องจากผู้ปกครองและผู้เรียนเน้นการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นหลัก แต่มีบางส่วนที่ครอบครัวส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างธุรกิจของตนเองได้ และผู้เรียนในกลุ่ม กศน. ซึ่งเป็นกลุ่มพิเศษส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่และมีอาชีพอยู่แล้ว

คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะของผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานกับผู้อื่น การคิดและและการอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล แต่ยังไม่เด่นชัดเรื่องความสามารถในการคิดริเริ่มตั้งธุรกิจด้วยตนเอง

1.4.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาในทุกสังกัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่าผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องตามคุณธรรมจริยธรรมที่สังคมต้องการ มีความกระตือรือร้น

ในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม มีความกระตือรือร้นในสร้างสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า มีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณสรุปได้ คือ ด้านความเชื่อในความเท่าเทียม และความเป็นธรรมในสังคม ผู้เรียนระดับนี้ ส่วนใหญ่มีความยึดมั่นในความเสมอภาคเท่าเทียมกันและความยุติธรรม มีความเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และมีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ด้านความเป็นผู้เสียสละร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยที่สถานศึกษาส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นผู้มีจิตสาธารณะอยู่อย่างสม่ำเสมอ และกลุ่ม กศน. ที่ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและการทำงานให้ส่วนรวมเด่นชัดกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้านความกล้าหาญในการปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนระดับนี้มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามได้ตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมและสามารถแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้ ด้านความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนเริ่มมีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมในสังคม รู้จักแบ่งปันสิ่งของ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักแยกแยะประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม เสียสละเพื่อส่วนรวมและให้ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนกว่า

จากคุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นผู้มีคุณลักษณะของพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับที่น่าพึงพอใจ ทั้งด้านความเชื่อในความเท่าเทียม ความเป็นธรรมในสังคม ความเสียสละและการทำงานเพื่อส่วนรวม ความกล้าหาญในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม และมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน

ผลการศึกษาคั้งนี้สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาที่พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 76.98)

ตอนที่ 1.5 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.5.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความใฝ่รู้ สามารถคิดริเริ่ม เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และประเมิน

ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ใฝ่รู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตที่ดี สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติทางบวกต่อการเผชิญปัญหา มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ สามารถดูแล และสร้างสุขภาวะของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน

ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ สรุปได้ คือ ด้านความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่มและทัศนคติต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง กว้างขวาง และมีทักษะในการค้นคว้าโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ค้นคว้าได้ค่อนข้างดี รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนในสายอาชีพศึกษา เนื่องจากการเลือกเรียนตามความต้องการของตนเอง แต่ค่านิยมของสังคมที่เห็นว่าผู้เรียนอาชีพศึกษาเป็นผู้ที่ขาดความสามารถด้านวิชาการ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ และกระทบถึงทัศนคติต่อการเรียนอาชีพศึกษา ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ผู้เรียนยังมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ที่ไม่ดีนัก แม้จะมีความสามารถในการค้นคว้าข้อมูล แต่ยังขาดความสามารถจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูล มีความสามารถแก้ปัญหาและปรับตัวได้อย่างดี ทั้งปัญหาในการเรียน การฝึกงานและปัญหาในชีวิตประจำวัน ด้านความเข้าใจและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีทั้งด้านการเรียนและสภาวะทางเศรษฐกิจ สังเกตได้จากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผู้เรียนต้องปรับตัวเข้ากับการเรียนรูปแบบใหม่ และการปรับตัวเข้ากับสภาวะทางเศรษฐกิจโดยการช่วยผู้ประกอบการอาชีพ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร ผู้เรียนระดับ ปวช. สามารถใช้เทคโนโลยีได้ดีขึ้นมาก จากสถานการณ์ที่ต้องปรับมาเรียนแบบออนไลน์ แต่ยังมีปัญหากับบางกลุ่ม เช่น กลุ่มที่อยู่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ขาดแคลนทั้งเครือข่ายและอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และในส่วนของสื่อสารยังขาดความสามารถในการอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจขั้นตอนในการทำงานของตนเอง ด้านทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการและการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค โดยภาพรวมผู้เรียนมีทักษะด้านนี้ดีขึ้นอย่างมากจากการที่ได้ไปฝึกงานกับสถานประกอบการ ด้านความรู้ตามหลักสูตร ความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะตามหลักสูตร มีความสามารถในการดำรงชีวิต และนำความรู้ไปสร้างอาชีพและประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวเกิดจากการเรียนในสถานศึกษาที่เน้นการปฏิบัติจริง การฝึกให้ประกอบอาชีพระหว่างเรียน การฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการ และการช่วยผู้ประกอบการอาชีพ ด้านความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเองได้ดี ซึ่งเป็นผลจากวิธีการจัดการเรียนการสอนและมาตรการที่สถานศึกษาดำเนินการ การฝึกงานในสถานประกอบการ และการที่ผู้เรียนเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

จากคุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นผู้มีความรู้ของผู้เรียนในระดับที่นำพึงพอใจ ทั้งด้านความรู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด ความเข้าใจและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ การมีทักษะชีวิต ความรู้ตามหลักสูตร และความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเอง แม้ยังมีบางเรื่อง และบางกลุ่มที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การอธิบายขั้นตอนการทำงาน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

1.5.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและเกิดความร่วมมือ สามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนเอง เรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ และสามารถคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการของตนเอง หรือเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง

ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ สรุปได้ คือ ด้านความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้ดี มีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานจริง ได้ทำงานเป็นทีมร่วมกับเพื่อน และการให้ผู้เรียนทำโครงการต่าง ๆ ด้านความสามารถในการคิดไตร่ตรอง และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรองดี แต่การอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ยังไม่ดัดนัก เช่น เมื่อต้องอธิบายขั้นตอนในการทำงานหลังจากปฏิบัติงานหรือพัฒนานวัตกรรมของตนเองเสร็จ ยังไม่สามารถที่จะอธิบายให้ผู้อื่นทราบถึงขั้นตอนการทำงานได้ชัดเจน ด้านความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการวัดและประเมินผลที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เน้นการทำโครงการ ช่วยฝึกฝนหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านนี้อย่างดี ด้านความสามารถในการคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการ โดยส่วนใหญ่ผู้เรียนยังไม่ได้คิดเรื่องนี้มากนัก เนื่องจากต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ประกอบการ โดยต้องวางแผนการดำเนินงานและพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจ รวมทั้งการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ทำให้ผู้เรียนสนใจ และได้แนวทางในการประกอบธุรกิจจนผู้ปกครองบางท่านกังวลว่าลูกจะออกไปประกอบธุรกิจจนไม่เรียนต่อ

จากคุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับที่น่าพอใจ ทั้งเรื่องความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การทำงานกับผู้อื่น การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล การให้ข้อคิดเห็นและการริเริ่มตั้งธุรกิจ แต่ยังมีเรื่องที่ต้องพัฒนาในเรื่องความสามารถในการอธิบายกระบวนการทำงานของตนเอง

1.5.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับ ปวช. มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงการมีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรมจริยธรรมที่สังคมต้องการ มีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาสังคมไทย มีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า มีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ สรุปได้ คือ ด้านความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม ผู้เรียนส่วนใหญ่ยอมรับในความแตกต่างทางด้านความคิด การกระทำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าผู้เรียนมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีกิจกรรมที่ต้องทำหลากหลาย มีการฝึกปฏิบัติงาน ได้พบเจอกับเหตุการณ์และคนหลากหลายมากขึ้น ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างทางด้านความคิดของคนในสังคม ด้านเป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ผู้เรียนมีคุณสมบัติด้านนี้อย่างเด่นชัด เนื่องจากสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาจัดให้มีกิจกรรมบริการสังคมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็นผู้เสียสละและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง ด้านความกล้าหาญในการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง สามารถแยกแยะว่าอะไรดีไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำอย่างไร ซึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ช่วยหล่อหลอมการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ซึ่งกลุ่มผู้บริหารและครูเห็นว่าต้องร่วมมือกันทั้งสถานศึกษาและครอบครัว ด้านความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาสังคม ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสถานศึกษามีกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อต้องฝึกประสบการณ์สถานศึกษาก็ได้เข้าร่วมกิจกรรมลักษณะเช่นนี้ ตามนโยบายของสถานประกอบการ ด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม ผู้เรียนมีคุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์และการทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างดี โดยหลักสูตรของสถานศึกษานั้นให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ และมักได้รับคำชมจากสถานประกอบการว่าผู้เรียนมีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่องานดีมาก

จากคุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีคุณสมบัติ ด้านความเป็นพลเมืองดีเป็นที่น่าพอใจในทุกประเด็น ทั้งเรื่องความเชื่อในความเท่าเทียม การเป็นผู้เสียสละ และร่วมมือทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และความซื่อสัตย์ในการทำงาน

ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ใน มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีผลการจัดการศึกษาอยู่ใน ระดับดี แต่มีประเด็นที่แตกต่างกันในส่วนของผลการประเมินของ สมศ. ในภาพรวมที่ได้ผลว่าสถานศึกษา อาชีวศึกษาที่อยู่ในเมืองและนอกเมืองมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษาค้นคว้า ระบุว่ากลุ่มผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบและกลุ่มชาติพันธุ์มีคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีดีกว่า กลุ่มอื่น ๆ แต่สำหรับมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสอดคล้องกัน โดยผลการประเมินของ สมศ. พบว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ ในระดับดี

ตอนที่ 1.6 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง (ปวส.) แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.6.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมทั้งกลุ่ม อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมากและมากที่สุด โดย ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ สามารถคิดริเริ่ม เลือกรเรียนรู้ตามความสนใจ และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ อย่างต่อเนื่อง ใฝ่รู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะชีวิตเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการและการสร้างสัมพันธภาพ สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติทางบวกต่อการเผชิญปัญหา มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ สามารถดูแลและสร้างสุขภาวะของตนเอง และสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน

ในส่วนของคุณลักษณะคุณภาพ พบว่า อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ประกอบการที่ร่วม สนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันโดยระบุว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทัศนคติ ที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียน การสอนอาชีวศึกษาจะเป็นลักษณะการเรียนที่บูรณาการการฝึกปฏิบัติและเรียนรู้กับงานที่อยู่ในโลกของ ความเป็นจริง จึงทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติและมีวุฒิภาวะที่ดีต่อการเรียนรู้ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และ

มีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี เพราะการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาจะเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น กิจกรรมฝึกประสบการณ์ การดูงานนอกสถานที่ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมความเป็นผู้นำ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีทักษะและความสามารถ และมีความคล่องตัว ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนได้ดี รวมทั้งการเรียนรู้ในลักษณะของ Project-Based ทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่ดีที่เกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการและการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ประกอบการที่ให้ความเห็นว่าเป็นพนักงานที่จบระดับ ปวส. มาแล้ว มีความเป็นผู้ใหญ่ มีความอดทน มีความคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สามารถประยุกต์องค์ความรู้ในการทำงานในองค์กรที่ฝึกงานและสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่วนใหญ่มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลร่างกาย สุขภาวะของตนเองได้เป็นอย่างดี

คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ มีทักษะที่ดีที่เกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ มีความอดทน และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งส่วนใหญ่มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลร่างกาย สุขภาวะของตนเองได้เป็นอย่างดี

1.6.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นตรงกันว่า ผู้เรียนระดับ ปวส. มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ สามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนเองและเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ และสามารถคิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการของตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง

ในส่วนของคุณลักษณะคุณภาพ พบว่า อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการที่ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยระบุว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับหนึ่ง แต่อาจมีปัญหาเรื่องของการสื่อสารที่เป็นทางการ ด้วยวุฒิภาวะที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ อาจทำให้เกิดการไม่กล้าแสดงออกด้านการพูดและการสื่อสาร แต่ในบางส่วนนักศึกษาที่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของการคิดในเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งสะท้อนว่าจะขึ้นอยู่กับครูเป็นส่วนใหญ่ในการนำคิดโครงการใหม่ ๆ เชิงนวัตกรรม โดยการส่งเสริมคุณภาพนวัตกรรมของผู้เรียน ส่วนสำคัญต้องมาจากการพัฒนาให้ครูมีศักยภาพ นอกจากนี้ กรรมการสถานศึกษาและผู้ประกอบการให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีการทำงานเป็นทีม มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนสามารถปรับตัวและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นได้ดี แต่อาจมีข้อสังเกตในด้านความสามารถในการคิดไตร่ตรองและอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งบางครั้งไม่โดดเด่นนัก อาจเนื่องจากผู้เรียนบางส่วนยังไม่กล้าแสดงออก การโต้ตอบและการปฏิสัมพันธ์ยังมีน้อยอยู่ ข้อมูลจากกรรมการสถานศึกษาและผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เรียนและผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาขาที่เรียนที่สามารถต่อยอดความคิดในเชิงธุรกิจได้ เช่น สาขาโลจิสติกส์ คหกรรมอาหาร และโภชนาการ การออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ผู้เรียนบางส่วนอาจมีปัญหาเรื่องของการสื่อสารที่เป็นทางการ ไม่กล้าแสดงออกด้านการพูดและการสื่อสาร แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ในส่วนของการคิดในเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนนั้น อาจยังไม่โดดเด่นนัก แต่ก็สามารถปรับตัวและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นได้ดี และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการได้

1.6.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมากและมากที่สุด โดยผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือ ร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ มีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม มีความกระตือรือร้นในส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการที่ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันโดยระบุว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากผู้เรียนในช่วงอายุนี้เป็นช่วงบรรลุนิติภาวะ มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งการเกณฑ์ทหาร และเป็นผู้ที่อยู่ในกรอบในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับด้านการเป็นผู้เสียสละร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ผู้เรียนก็สามารถเป็นผู้ให้ความร่วมมือที่ดีในการดูแลสังคม และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี มีความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม การส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการจัด

การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถานศึกษาจัดให้มีโครงการบริการชุมชนตามหลักสูตร จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีจิตอาสา ซึ่งการจัดกิจกรรมของอาชีวศึกษาจะสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่ดี มีความเสียสละและร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม รวมถึงผู้เรียนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์และกล้าหาญ ในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนอยู่ในครรลองที่เหมาะสม ไม่ทำตนให้เป็นปัญหาต่อสังคม ซึ่งผู้ประกอบการรวมทั้งเป็นแหล่งฝึกงานให้กับนักศึกษา สนับสนุนว่า นักศึกษาที่มาฝึกงานและพนักงานที่รับเข้าทำงาน ล้วนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ใฝ่ใจได้ มีความรับผิดชอบ และตั้งใจทำงานในหน้าที่อย่างดี

คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านพลเมือง ที่เข้มแข็งในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม เป็นผู้ที่อยู่ในกรอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวมในการดูแลสังคม และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตอาสา มีความเสียสละ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม และการดูแลสิ่งแวดล้อม มีความซื่อสัตย์ และกล้าหาญในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนอยู่ในครรลองที่เหมาะสม

ผลการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบสาม ของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับ ปวช. และหลักสูตรระยะสั้น มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด และมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยวิทยาลัยเทคนิคมีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับ ปวช. และหลักสูตรระยะสั้น มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าผลประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยวิทยาลัยเทคนิค มีผลประเมินเฉลี่ยสูงที่สุด และผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และผู้สำเร็จการศึกษาได้งานทำ หรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาที่เกี่ยวข้องภายใน 1 ปี สำหรับตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ ผู้เรียน มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานและผลงานที่เป็นนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัยที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ และตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ได้แก่ ผลงานที่เป็นโครงการ ทางวิชาชีพหรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียนที่ได้นำไปใช้ประโยชน์

ตอนที่ 1.7 คุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

1.7.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ระดับอุดมศึกษา

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก โดยผู้เรียน มีการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ และมีเป้าหมายของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ชัดเจน ใฝ่ใจ และปรับตัว

ได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถค้นหา สร้างแรงบันดาลใจ หรือกระตุ้นให้ตนเองและบุคคลอื่นทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน มีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคม

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า อาจารย์ ผู้บริหารและผู้ประกอบการที่ร่วมสนทนากลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันโดยระบุว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่รักในการเรียนรู้และตั้งใจเรียน ซึ่งอาจมาจากเหตุที่ได้เลือกเรียนในคณะและสาขาวิชาที่สนใจแล้ว ในมุมมองของผู้ประกอบการมีความเห็นว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้วส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ต้องการจะเรียนรู้เนื่องจากมีเป้าหมายในชีวิตการทำงาน และอยู่ในวัยที่เปลี่ยนผ่านจากการเรียนสู่การทำงาน มีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองค่อนข้างสูง และเป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะเรียนรู้ มีความเข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี นอกจากนี้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เด่นชัดด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร ซึ่งผู้ประกอบการสะท้อนว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีสูงที่สุดในคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ มีความกล้าแสดงออกที่สูง ในมุมมองของอาจารย์ มองว่า ส่วนใหญ่สามารถเรียนผ่านตามหลักสูตรและสามารถดำรงชีวิตได้เป็นปกติ มีความรอบคอบในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล ในขณะที่ผู้ประกอบการมองว่า องค์กรความรู้ตามหลักสูตรอาจยังมีน้อยอยู่ แต่บางส่วนอาจจะทำได้ดีพอสมควร และด้วยวัยที่ชอบความท้าทาย ความแปลกใหม่ อาจมีปัญหาทางด้านอารมณ์และความรุนแรง จึงอาจทำให้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นไม่ดีเท่าที่ควร ในด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและจุดเน้นของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่เรียน เช่น สถาบันที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบใช้งานเป็นฐาน (Work-Based Education) ซึ่งต้องเรียนควบคู่กับการทำงาน จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองนำวิชาความรู้ไปใช้ในการทำงานได้อย่างดี หรือกรณีกลุ่มผู้เรียนที่ต้องออกฝึกประสบการณ์กับหน่วยงาน และสถานประกอบการตามที่หลักสูตรกำหนด ผู้เรียนก็ได้ฝึกใช้ความรู้ในขณะที่ออกฝึกประสบการณ์ ในมุมมองของผู้เรียนสะท้อนว่า ตนเองมีคุณลักษณะด้านการใช้อองค์ความรู้ของศาสตร์มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีโอกาสในการบูรณาการและประยุกต์ใช้ศาสตร์เกิดขึ้นในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์มากที่สุด ซึ่งเกิดจากกิจกรรมที่หลักสูตรออกแบบให้มีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ อาจารย์และสถานประกอบการมองเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีการดูแลสุขภาพทางด้านร่างกายของตนเองเป็นอย่างดี แต่อาจมีประเด็นด้านการบริหาร ด้านจิตใจและภาวะทางอารมณ์ซึ่งอาจมีข้อขัดแย้งในใจ

คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่รักในการเรียนรู้และตั้งใจเรียน มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะเรียนรู้ มีความเข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีมีสูง

สามารถเรียนผ่านตามหลักสูตรและสามารถดำรงชีวิตและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพ มีการดูแลสุขภาพทางด้านร่างกายของตนเองเป็นอย่างดี แต่อาจมีประเด็นด้านการบริหาร ด้านจิตใจและภาวะทางอารมณ์ที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้น

1.7.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ระดับอุดมศึกษา

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ สามารถใช้องค์ความรู้ของศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ สามารถสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าในการทำงานและการดำรงชีวิตของตน และการพัฒนาสังคมและประเทศ

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า อาจารย์ที่ร่วมสนทนากลุ่มเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากนักศึกษาที่พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง แต่ไม่เด่นชัดในเรื่องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยภาพรวมค่อนข้างเพิกเฉยต่อปัญหาสังคม การแสดงออกต่อปัญหาสังคม ส่วนใหญ่เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบสื่อสังคมเท่านั้น ในขณะที่ผู้ประกอบการสะท้อนว่า ผู้เรียนบางส่วนจะมีปัญหาด้านการสื่อสาร อาจมีปัญหาในการทำงานกับผู้อื่น ในส่วนของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สามารถทำได้ดีในการทำงานเพราะมีความคิดที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานในองค์กร ผู้เรียนส่วนใหญ่จะสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลในระดับค่อนข้างดี และอาจมีความคิดแปลกออกไปในทางที่สร้างสรรค์ ผู้ประกอบการมองว่าผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล กล้าคิด กล้าแสดงออก ในมุมมองของความรู้หรือ Hard Skill มีความเข้มแข็ง แต่ในขณะที่เดียวกันในมุมมองของทักษะที่เป็น Soft Skill อาจยังต้องได้รับการพัฒนา นอกจากนี้ อาจารย์และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่าผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรการใช้งานเป็นฐาน (Work-Based Education) หรือผู้เรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือหลักสูตรเฉพาะที่ธรรมชาติของสาขาวิชาที่เรียนส่งเสริมให้มีโอกาสสร้างสิ่งใหม่ หรือนวัตกรรมในการทำงาน ผู้เรียนก็จะมีโอกาสในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำคู่ขนานกับการเรียน อาจส่งผลให้เกิดความคิดริเริ่มในการจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการด้วยตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการ

คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ผู้เรียนบางส่วนมีความสามารถในการสื่อสาร ในขณะที่บางส่วนอาจมีปัญหาด้านการสื่อสารและในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในส่วนของภาพรวมของการทำงาน ผู้เรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรู้ทางวิชาการที่เข้มแข็ง แต่ในขณะที่เดียวกัน อาจต้องพัฒนาทักษะที่เป็น Soft Skill นอกจากนี้ ผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรการใช้งานเป็นฐานหรือผู้เรียนในหลักสูตรเฉพาะ จะมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำคู่ขนานกับการเรียน สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการเป็นของตนเองได้

1.7.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ระดับอุดมศึกษา

จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมทั้งกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความกล้าหาญในการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำที่ผิดหรือสิ่งที่ผิด มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการชื่นชมและเห็นคุณค่าของบุคคลในสังคมที่เป็นคนดีและมีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เช่น การมีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น การเคารพในกฎกติกาและกฎหมาย การยึดมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย ฯลฯ มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการร่วมมือกันเพื่อสร้างสังคมอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยความเอื้ออาทร เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธีเพื่อความสงบสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

ในส่วนของคุณลักษณะเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ประกอบการสะท้อนว่า ผู้เรียนที่จบการศึกษา มาแล้วส่วนใหญ่จะยึดถือสิทธิและความเท่าเทียม โดยมองว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการกล้าถาม กล้าพูด เพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง มีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม แต่บางครั้งอาจขาดความไตร่ตรองในการรับข้อมูลข่าวสาร และบางครั้งอาจมองว่าวิธีการในการแสดงออกไม่เหมาะสมเท่าที่ควร มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับบุคคลในองค์กร มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อนร่วมงาน มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติตนในการเป็นคนดี กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการกระทำที่สุโต่ง ผู้เรียนส่วนใหญ่เคารพในกฎระเบียบและกติกาสังคม การแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการทำสิ่งผิดมักแสดงออกผ่านสื่อสังคมเป็นหลัก ในขณะที่ผู้บริหารและอาจารย์มองว่า ผู้เรียนยอมรับในกฎกติกาของสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อแสดงจุดยืนของตนเอง ส่วนนักศึกษาเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะด้านนี้ชัดเจนโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ยอมรับในกฎกติกาของสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความร่วมมือ และมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งทางความคิดหรือความเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งมักไม่ใช้ความขัดแย้งที่รุนแรง และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการแสดงเหตุผลและการประนีประนอม ส่วนใหญ่เห็นความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการทำงานในกลุ่มที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการพูดคุยกันด้วยเหตุผล

คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยผู้เรียนส่วนใหญ่จะยึดถือสิทธิและความเท่าเทียม มีความกล้าแสดงออก และปกป้องสิทธิของตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับบุคคลในองค์กร มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติตนในการเป็นคนดี เคารพในกฎระเบียบและกติกาสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อแสดงจุดยืนของตนเอง มีความซื่อสัตย์ ให้ความร่วมมือ และมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินพบว่า สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทาง ที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดี และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ ผลการประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนของสถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป ด้านคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับดี วิทยาลัยชุมชน ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ผ่านการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทาง ด้านคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับดีมาก และสถานศึกษา สังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ผลการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 นำเสนอตามระดับการศึกษา 7 ระดับ ได้แก่ 1) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย 2) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 3) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 4) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 5) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 6) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ 7) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 2.1 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่าสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มระบุว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการสื่อสารนโยบายให้กับครูในสถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด สำหรับการนิเทศ กำกับ ติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด เนื่องจากโครงสร้างเปลี่ยนไปทำให้ศึกษานิเทศก์ลดน้อยลง การดูแลสถานศึกษาอาจไม่ทั่วถึง

จากสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาและสื่อสารนโยบายให้กับครู เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.1.2 ด้านหลักสูตร

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการออกแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อม ไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติ ตามความต้องการของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น สถานศึกษานำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Project Application, Reggio, STEM หรือวิถึพุทธ และมีการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยธรรมชาติเด็กต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติ การออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องออกแบบในลักษณะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ มีการออกแบบการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามที่เขาควรจะได้รับ เช่น การจัดบอร์ด การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียน เป็นต้น

จากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าวสะท้อนว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการศึกษาตามแนวทางของต้นสังกัด และมีการบริหารจัดการหลักสูตร ออกแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อม และคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ครูมีความเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่ามีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถของเด็ก มีการจัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัสอย่างมีความสุข มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานทั้งออนไลน์และออนไซต์ รวมทั้งมีการจัดบรรยากาศให้ปลอดภัย สะอาด มีสีสน มีเครือข่าย มีสื่อหลากหลาย

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษา ได้มีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จัดประสบการณ์ ได้ตรงตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถของเด็ก และลงมือปฏิบัติอย่างมีความสุข เพื่อมุ่งเน้น ให้เด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.1.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามี รูปแบบการจัดการศึกษายึดตามพัฒนาการเด็กอย่างชัดเจน และในสถานศึกษาบางแห่งมีการเชิญผู้ปกครอง ของเด็กปฐมวัยที่จบไปแล้วมาถ่ายทอดให้ผู้ปกครองเด็กรุ่นใหม่ฟัง มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นให้เด็ก เรียนรู้และสืบค้นร่วมกัน สถานศึกษาจัดให้มีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่ดี มีการพาเด็กไปเรียนรู้ จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นการพาเด็กออกไปพบประสบการณ์ตรง ครูมีการเลือกใช้สื่อที่ถูกต้อง และอธิบายต่อยอดความเข้าใจให้เด็กว่าสื่อชิ้นนั้นต้องการสื่อสารอะไร มีการใช้สื่อจากเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา สื่อที่เป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ปกครองที่มีอาชีพ ที่หลากหลาย สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอยู่ มีการใช้สื่อเทคโนโลยี ที่สามารถโต้ตอบกับเด็กได้จะทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น และมีคุณครูดูแลอย่างใกล้ชิด

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อที่เหมาะสม และเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะช่วยส่งเสริม พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

2.1.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยครู และผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่าสถานศึกษามีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ผ่านการสังเกต สัมภาษณ์ มีการใช้แฟ้มสะสมงาน สถานศึกษาบางแห่งมีการนิเทศครูทุกวัน มีการให้คำแนะนำครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล มีการประชุมครูเกี่ยวกับการประเมินผลเด็กและสอบถามถึงสภาพปัญหาโดยให้ครู มีส่วนร่วมคิดและร่วมประเมิน สถานศึกษาบางแห่งมีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายสัปดาห์ มีการใช้ ผลการประเมินเพื่อพัฒนาเด็กและปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู และมีการนำผลจาก การประเมินมาปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการทำการ PLC ระหว่างกลุ่มเพื่อนครูเพื่อหาแนวทางการ มาช่วยให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีงานสานสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกชิ้นงานที่เด็กทำและให้ผู้ปกครองเก็บรักษาเอาไว้

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีการวัดและประเมินผลการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนา เด็กและปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งเน้น ให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.1.6 ด้านการพัฒนาครู

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษา ระบุว่า สถานศึกษามีการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ๆ โดยมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูในเรื่องบ้านวิทยาศาสตร์น้อย การอบรมเรื่องสื่อออนไลน์ การใช้โปรแกรม Canva มีการนำวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ใหม่ ๆ มาพัฒนาให้ครูเกิดทักษะมากขึ้น และมีการนิเทศการสอนโดยมีศึกษานิเทศก์มาให้ข้อเสนอแนะ ในการจัดการเรียนการสอน และช่วยเหลือการจัดกิจกรรมบ้านวิทยาศาสตร์น้อย เป็นต้น มีการส่งโครงการ เข้าประกวดเพื่อขอรับรางวัล และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ครูมีพัฒนาการ เรื่องสื่อออนไลน์ได้อย่างดีเยี่ยม เด็กปฐมวัยปรับมาเป็นการเรียนแบบ Hybrid มีการจัดอบรม การใช้สื่อต่าง ๆ โดยบุคลากรทั้งภายในภายนอกและนำผลไปใช้จริง ทั้งนี้ก่อนการสอนออนไลน์มีการนิเทศ การสอนอย่างจริงจัง และมีผู้ที่มีความรู้จากสถาบันอุดมศึกษามาร่วมนิเทศ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้ เตรียมการและดำเนินการในการพัฒนาครูทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ ความรู้เรื่องสื่อ และการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของ เด็กปฐมวัยโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.1.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ครู และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่าสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริม สนับสนุนของต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการจัดการอบรม ให้ความรู้เพื่อพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ เช่น การอบรมเกี่ยวกับบ้านวิทยาศาสตร์น้อย มีการสาธิตการทดลอง ต่าง ๆ ให้ครูดูเพื่อให้ครูนำไปใช้กับเด็ก โดยหน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มีการจัดสรร ทรัพยากร หน่วยงานต้นสังกัดมีการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตแต่จำนวนไม่มาก โดยสถานศึกษาต้องจัดหาทรัพยากรบางอย่างเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือ ด้านงบประมาณในการจ้างครูต่างประเทศให้กับสถานศึกษา เน้นให้เด็กได้สัมผัสใกล้ชิดกับเจ้าของภาษา สำหรับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล พบว่า มีการนิเทศ ติดตามและมีการประเมินโดยต้นสังกัด ในแต่ละปี มีการสังเกตการณ์การสอนของครู มีเครือข่ายที่เข้มแข็ง และมีการประกวดสื่อ Best Practice

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากร และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินเพื่อพัฒนาครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่ อาจได้รับงบประมาณที่จำกัด

2.1.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการตั้งชมรมครูปฐมวัยเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กรณีมีปัญหา ก็ปรึกษากัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับการจัดการให้กับเด็ก และมีเครือข่าย ผู้ปกครองที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูยังร่วมเป็นทีม เข้ามาทำงานร่วมกันในการนิเทศภายในสถานศึกษา

จากสภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่าย นำภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการตั้งชมรมครูปฐมวัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน เป็นการร่วมกันดำเนินการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.1.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการแบ่งภาระงานไว้ชัดเจน มีการดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพ ภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอนที่บรรลุมาตรฐาน การศึกษาของชาติ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร ที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการ มีการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการประกัน คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

ตอนที่ 2.2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามของ สมศ. เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.2.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ครูและ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มว่า สถานศึกษารับนโยบายการจัดการศึกษามาจาก ต้นสังกัด และนำมาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของสถานศึกษา โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้รับนโยบายมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือต้นสังกัดโดยการประชุมและเอกสารนโยบาย ยกเว้น กลุ่มสถานศึกษาเอกชนที่ส่วนใหญ่ได้รับการสื่อสารนโยบายผ่านทางหนังสือราชการเป็นหลัก แต่สำหรับ กลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย รับนโยบายผ่านทางสภามหาวิทยาลัย และโรงเรียนสาธิตเป็นกลุ่มที่มี อิสระในการดำเนินงานมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดจัดทำนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและสื่อสารนโยบายไปยังสถานศึกษา เพื่อให้ สถานศึกษานำนโยบายมาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2.2 ด้านหลักสูตร

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในทุกสังกัดล้วนใช้หลักสูตรพุทธศักราช 2551 ซึ่งหลักสูตรมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้ง 3 ด้าน แต่การดำเนินการของแต่ละสังกัดมีความแตกต่างกัน และจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและ บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง แต่สำหรับโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยอาจมีการดำเนินการที่แตกต่าง ไปบ้าง โดยสถานศึกษามีการปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการทำเป็นหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ หลักสูตรส่วนใหญ่ที่ใช้เน้นเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการเรียนรู้เชิงรุกเหมือนกัน แต่ระดับที่ดำเนินการได้ แตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษา จุดเน้นอีกประการหนึ่งคือเป็นหลักสูตรที่สอดแทรกคุณธรรม ไปพร้อมกับการจัดการเรียนรู้

จากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ การดำเนินการในแต่ละสังกัด อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา แต่ก็เป็นดำเนินการเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังไม่เห็นว่าการศึกษามีมาตรฐานในการวัดความรู้ของผู้เรียนที่แน่นอน ผู้ปกครองเกิดความกังวล เพราะวิชาบางวิชาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความยากและมีการบ้านค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้ปกครองต้องเป็นทั้งพ่อแม่และครูไปพร้อม ๆ กัน อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนมาใช้ที่บ้านได้ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว โดยเฉพาะกลุ่มของผู้เรียนในโรงเรียน ตชด. ที่ได้รับการฝึกฝนให้รู้จักการปลูกพืชผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงกบ การทำปุ๋ยหมัก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนและนำไปใช้ได้จริง โดยกลุ่มผู้เรียน กศน. ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้วจะมีคุณลักษณะเด่นเรื่องการทำงานร่วมกับชุมชน โดยสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยสถานศึกษาสังกัด อว. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีผลการประเมินสูงกว่าสถานศึกษาอื่น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสะท้อนว่า สถานศึกษาได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อาจมีอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ในบางประเด็น แต่สถานศึกษาบางแห่งใช้การร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อมุ่งจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยได้รับงบประมาณในการจัดหาสื่อหรือวัสดุสำหรับการผลิตสื่อ นอกจากสื่อสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้วยังมีห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของผู้เรียน มีการเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และมีการใช้ Platform

เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน มีการสอนธรรมะโดยใช้สื่อออนไลน์ โดยสถานศึกษาใช้ Webpage ของสถานศึกษาเป็นสื่อ และมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อจากผู้ปกครอง สถานศึกษามีความพยายามในการสอนโดยใช้สื่อที่หลากหลายในภาวะวิกฤติ รวมทั้งมีวิทยากรภายนอกสถานศึกษามาร่วมสอนด้วย อย่างไรก็ตามยังมีสถานศึกษาที่ขาดแคลนสื่อ โดยเฉพาะพื้นที่ชายขอบที่ผู้เรียนไม่มีกระแสไฟฟ้า ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร และไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต กลุ่มผู้เรียนเหล่านี้จะขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่ในบริบทของพื้นที่ชายขอบผู้เรียนยังขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้

2.2.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจประเมินชิ้นงานและการประเมินภาคปฏิบัติ รวมทั้งการใช้สังคมมิติ เป็นต้น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การวัดและประเมินมีการปรับให้มีความยืดหยุ่นโดยพิจารณาจากชิ้นงาน การซักถาม สัมภาษณ์ จากผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนแล้วใช้ข้อมูลผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีการเตรียมการเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีการปรับให้มีความยืดหยุ่นเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

2.2.6 ด้านการพัฒนาครู

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า สถานศึกษาพัฒนาครูโดยการส่งครูเข้าอบรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น อบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การบริหารชั้นเรียน การจัดมุมประสบการณ์ การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น สำหรับสถานศึกษาสังกัด กศน. มีการจัดอบรมเพื่อให้ครูที่ได้รับการอบรมมาขยายผลต่อกับเพื่อนครู และในส่วนของสถานศึกษาเอกชนมีการพัฒนาครูโดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองเป็นหลัก

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการอบรม การนิเทศ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ครู และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยหน่วยงานต้นสังกัด สพฐ. สก. มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการอบรมและพัฒนาครู การนิเทศสถานศึกษา การกำกับติดตามงานตามนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสวัสดิการให้ตามระเบียบราชการ สำหรับสถานศึกษาเอกชนหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับ ติดตามและประเมินสถานศึกษาตามนโยบายเป็นหลัก

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในส่วนของพัฒนาครู การนิเทศสถานศึกษา การกำกับติดตามงานตามนโยบาย และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้ครูและบุคลากรจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา เช่น วัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ตำรวจตระเวนชายแดน องค์กรเอกชน ฯลฯ โดยมีกิจกรรมที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชน เช่น การนำผลผลิตของชุมชนมาแปรรูป การนำกิจกรรมทางพุทธศาสนามาใช้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ การทำโครงการฝายชะลอน้ำของโรงเรียนพื้าน้อง การทำบ้านดิน การนำวัตถุดิบของชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่ม การให้ตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาจัดกิจกรรมในสถานศึกษา การร่วมมือกับสาธารณสุขเพื่อตรวจสุขภาพผู้เรียน การทำความร่วมมือกับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา การเชิญวิทยากรกลุ่มแม่บ้านมาให้ความรู้ในเรื่องการทำน้ำสมุนไพร น้ำยาล้างจาน เป็นต้น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา โดยสนับสนุนให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งงานได้อย่างชัดเจนโดยยึดการแบ่งงาน 4 ฝ่าย คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป มีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลตามองค์ประกอบที่กำหนด แต่ในบางสังกัด เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ฐานข้อมูลยังไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในส่วนของการนิเทศการเรียนการสอนมีการใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การนิเทศโดยผู้บริหารสถานศึกษา การนิเทศโดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้นิเทศ การนิเทศโดยคณะกรรมการนิเทศ เป็นต้น โดยการนิเทศการเรียนการสอนยังขาดความจริงจัง และยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนิเทศเพื่อพัฒนาครูเท่าที่ควร

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน และมาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และ ภูมิภาคต่างกัน

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ของผู้เรียน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งงานได้อย่างชัดเจน มีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่การนิเทศ การเรียนการสอนยังขาดความจริงจังและยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนิเทศเพื่อพัฒนาครูเท่าที่ควร

ตอนที่ 2.3 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้ง ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกของ สมศ. เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพฐ. สช. อว. สส. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.3.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านนโยบายและ กลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ข้อมูลว่า ในส่วนของสถานศึกษา สังกัด สพฐ. ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีการเรียกประชุม ส่งนโยบาย หรือเอกสารมาตรฐานการศึกษาของชาติมาให้ที่สถานศึกษา และมีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานของต้นสังกัดมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำเป็นแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วส่งให้สถานศึกษา

จัดทำแผนการศึกษาต่อไป เช่นเดียวกับสถานศึกษาในสังกัด กศน. ก็มีการดำเนินการในลักษณะใกล้เคียงกัน สำหรับกลุ่มโรงเรียนสาธิตจะมีนโยบายและแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งสภามหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นโดยเป็นแผนที่มีการวิเคราะห์ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติด้วยเช่นกัน ในส่วนการกำกับติดตามการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สถานศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนว่ามีการดำเนินการค่อนข้างน้อย มีแต่เพียงแจ้งให้ทางสถานศึกษารายงานเป็นเอกสารขึ้นไป

จากสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อสถานศึกษารับมอบนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนของสถานศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.3.2 ด้านหลักสูตร

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูระบุชัดเจนว่า สถานศึกษาใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยปรับและจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาซึ่งกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 ด้านไว้ในหลักสูตร โดยแต่ละสังกัดอาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนสาธิต สังกัด อว. เน้นในเรื่องการคิดและให้เด็กรู้จักตัวเอง เช่นเดียวกับสถานศึกษาในสังกัด สศ. เน้นการคิดเป็น “Thinking School” สำหรับสถานศึกษาสังกัด กศน. มีการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรเน้นให้มีกลุ่มสาระการประกอบอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติและประกอบอาชีพ นอกจากนี้ สถานศึกษาบางแห่งยังจัดทำหลักสูตรเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน เปิดรายวิชาที่สามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ และบางแห่งเน้นในเรื่องการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้เทคโนโลยี และสมรรถนะด้านภาษา

จากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรและจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 ด้าน คือ การเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยในแต่ละสังกัดอาจกำหนดจุดเน้นที่มีความแตกต่างกันไว้ในหลักสูตร

2.3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกรอบสามของ สมศ. ที่พบว่าตัวบ่งชี้เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในทุกสังกัดระบุสอดคล้องกันว่า สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งระดับการจัดอาจมีความแตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาเอกชนขนาดใหญ่มีความพร้อมโดยระบุว่า

มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning 100% เน้นการใช้เทคโนโลยี ในขณะที่สถานศึกษาบางแห่งมีการใช้ Active Learning ในบางเรื่องและบางรายวิชา แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดการสอนโดยใช้ Project-Based หรือ Problem-Based และเน้นการคิดและสถานการณ์เป็นฐาน นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการในลักษณะต่างกัน เช่น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) และสถานศึกษาเอกชนขนาดใหญ่ จะมีการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนไว้ชัดเจนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองนำไปสู่การตัดสินใจเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ มีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคนไว้ เพื่อประโยชน์ต่อการรู้จักตัวเองและการวางแผนการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ส่วนสถานศึกษาสังกัด อบจ. จัดทำโปรแกรมในหลักสูตรไว้หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ในส่วนของสถานศึกษา กศน. การจัดการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนคิดและวางแผนการเรียนและการประกอบอาชีพด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นที่แตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูว่า สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่ทำได้ยาก เนื่องจากนักเรียนที่มีจำนวนมากทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น รวมทั้งสะท้อนว่า สถานศึกษายังไม่มุ่งเน้นการจัดการเชิงรุกในเรื่องคุณธรรม

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว สะท้อนว่าสถานศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม สามารถจัดโปรแกรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจ และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่อาจให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไม่มากนัก

2.3.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในทุกสังกัดระบุว่า สถานศึกษามีการใช้สื่อรวมทั้งเทคโนโลยีซึ่งผู้เรียนปัจจุบันมีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนค่อนข้างดี อย่างไรก็ตามไม่มีข้อมูลระบุถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ นอกจากนี้สถานศึกษาในสังกัด อบจ. ระบุว่ามีการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นหลัก และเน้นการใช้สื่อการเรียนรู้ทั้งจากแหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด สพฐ. ให้ข้อมูลว่าครูมีภาระงานมาก ต้องใช้สื่อจากแหล่งต่าง ๆ มากกว่าการจัดทำสื่อเอง แต่ก็พยายามเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม

สำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาสะท้อนว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน และมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาเอกชนจะมีความพร้อมด้านสื่อมากกว่าสถานศึกษาของรัฐ และพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีสื่อไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง อาจจะเป็นผลมาจากการได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลให้ความคิดเห็นว่า สถานศึกษาต้องพัฒนาสื่อให้ทันสมัย มีความกระชับ เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษา มีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกเพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็น ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดใหญ่ แต่สถานศึกษา ส่วนใหญ่ยังคงต้องมีการพัฒนาสื่อให้ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

2.3.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบทดสอบ การใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ เป็นต้น และในสถานศึกษาบางแห่ง เช่น สถานศึกษาสังกัด อบจ. ระบุชัดเจนว่า ไม่มีการสอบปลายภาค แต่เป็นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนโดยใช้แบบทดสอบ และเป็นการประเมินรอบด้าน สำหรับสถานศึกษาเอกชนขนาดใหญ่มักเน้นการพัฒนาทักษะทางภาษา มีการวัดทักษะทางภาษา ทั้งก่อนเข้าเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เช่น ข้อสอบ Cambridge และแบบทดสอบมาตรฐานทักษะภาษาจีน อย่างไรก็ตาม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า การวัดและการประเมินผลการเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังไม่สามารถวัดได้จริง และไม่สะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผล สะท้อนว่าสถานศึกษามีการจัดการด้านการวัดและประเมินผล โดยมีการวัดและประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การวัดและการประเมินผลการเรียนยังไม่สามารถสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2.3.6 ด้านการพัฒนาครู

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูสะท้อนว่า หน่วยงานต้นสังกัดมีการอบรมพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยสถานศึกษาใน สพฐ. ระบุว่า มีหลักสูตรและชุดฝึกอบรมต่าง ๆ ให้ครูเลือกเข้ารับการพัฒนา เป็นแบบออนไลน์ ไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยมีความหลากหลายของหลักสูตรค่อนข้างมาก

สำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เนื่องจากภาระงานครุมาก ครูไม่ครบ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาครูจึงค่อนข้างมีปัญหา ครูมีโอกาสในการเข้ารับการพัฒนาค่อนข้างยาก เช่นเดียวกับ สถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กที่การพัฒนาครูอาจทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสถานศึกษาขาดครูและต้องรับ ภาระในการพัฒนาครูทั้งหมด หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนน้อย ภาระงานของครูจึงมีจำนวนมาก โดยเฉพาะภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การทำงานโครงการพิเศษที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และกรรมการสถานศึกษาจากภาคเอกชนได้ให้ความเห็นว่า ครูในสถานศึกษาเอกชน ยังไม่ค่อยมีการทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน แต่สำหรับโรงเรียนสาธิต พบว่า มีการพัฒนาครูโดยใช้หลายหลักสูตร รวมทั้งเน้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและวิจัยเพื่อพัฒนาครู

จากสภาพการบริหารจัดการด้านพัฒนาครูสะท้อนว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำ หลักสูตรและชุดฝึกอบรมต่าง ๆ ให้ครูเลือกเข้ารับการพัฒนา ซึ่งจะส่งผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่สถานศึกษาขนาดเล็กอาจมีปัญหาในการพัฒนาครูเนื่องจาก มีครูไม่เพียงพอและมีภาระรับผิดชอบมากจนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้

2.3.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการส่งเสริม สนับสนุนของต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ข้อมูลว่า สพฐ. มีหน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาค่อนข้างดี โดยมีการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สำหรับสถานศึกษาเอกชน ขนาดใหญ่ หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้ให้การสนับสนุน สถานศึกษาดำเนินการด้วยตนเองแต่ก็มีการกำกับ ติดตามการพัฒนาครูอย่างชัดเจน ส่วนโรงเรียนสาธิตระบุว่า มหาวิทยาลัยสนับสนุนทุนการศึกษาและ ฝึกอบรมและทุนสำหรับการทำวิจัย การพัฒนาเครื่องมือและสื่อ ทั้งของครูและผู้เรียนอย่างเต็มที่

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดสะท้อนว่า หน่วยงาน ต้นสังกัดมีความพยายามในการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินการของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.3.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการ ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นว่ามี การดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูสะท้อนว่า สถานศึกษา แต่ละสังกัดมีการดำเนินการด้านภาคีเครือข่ายในระดับที่แตกต่างกัน ได้แก่ สถานศึกษาสังกัด อบจ. มีการทำความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจในพื้นที่เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกงาน

และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รวมทั้งสถานศึกษามีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีการสนับสนุนจากผู้ปกครอง มีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายผู้ปกครอง บางแห่งมีการเชิญกลุ่มผู้ปกครองมาร่วมทำกิจกรรมและให้ความรู้ เรื่องวิชาชีพ หรือแนะแนวการศึกษาต่อ หรือฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อย่างไรก็ตามผู้บริหาร สถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สถานศึกษาในสังกัด สพฐ. เครือข่ายผู้ปกครองไม่ชัดเจน เนื่องจาก ผู้ปกครองมักจะมีการกิจเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาในการติดต่อประสานงานร่วมกัน แต่มีการจัดทำ เครือข่ายจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เครือข่ายสถานีตำรวจ เครือข่ายโรงพยาบาลในชุมชน ภาคธุรกิจ ในชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

จากสภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสะท้อนว่า สถานศึกษามีความพยายามในการทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งเครือข่ายผู้ปกครองและ หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เข้ามาร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.3.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการบริหาร จัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นว่ามีผลการดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สถานศึกษาทุกสังกัดมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำมาตรฐานของ ต้นสังกัดโดยมีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมาบูรณาการไว้แล้วทั้ง 3 มาตรฐาน ซึ่งสถานศึกษา จะนำมาจัดทำมาตรฐานของสถานศึกษา และสำหรับสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ขนาดใหญ่ได้รับความร่วมมือ ในการนิเทศส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาขยายโอกาสระบುವ่ายยังไม่ค่อยได้รับความร่วมมือและส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดเท่าที่ควร

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของ สมศ. พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผลการประเมินโดยภาพรวมในด้านการบริหาร จัดการ และพบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน 2) ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา 3) ผลการพัฒนาสถานศึกษาให้ มีคุณภาพตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และ 4) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนา สถานศึกษา

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา สะท้อนว่า สถานศึกษามีความพยายามในการบูรณาการมาตรฐานการศึกษาของชาติมาเป็นมาตรฐาน ของสถานศึกษา มีการประเมินและประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งการนิเทศส่งเสริมการจัดการเรียน การสอนของครูให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

ตอนที่ 2.4 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามของ สมศ. เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด สพฐ. สข. อว. สส. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.4.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ให้ข้อมูลสอดคล้องกันเกี่ยวกับนโยบายในการจัดการศึกษาว่า สถานศึกษารับนโยบายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาถ่ายทอดนโยบายให้กับครู เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการปฏิบัติ โดยนโยบายดังกล่าวถูกนำมาดำเนินการให้เป็นรูปธรรมผ่านแผนงาน และโครงการของสถานศึกษา นอกจากนี้นโยบายแล้วสถานศึกษายังมีการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน ซึ่งมาตรฐานและตัวชี้วัดในการประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตามนโยบายด้วยการให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ตามกำหนด ส่วนสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ เช่น สถานศึกษาสังกัด สส. กศน. และ สข. มีลักษณะของการสื่อสาร นโยบาย การกำกับ ติดตามนโยบายคล้ายคลึงกับสถานศึกษาสังกัด สพฐ. คือ รับนโยบายมาจากต้นสังกัด และนำสู่การปฏิบัติผ่านแผนงานและโครงการของสถานศึกษา แต่สำหรับโรงเรียนสาธิตในสังกัด อว. มีลักษณะ การถ่ายทอดนโยบายแตกต่างไปจากสถานศึกษาของ สพฐ. โดยสภามหาวิทยาลัยมีอิสระสูงในการกำหนด นโยบายและแนวทางการดำเนินงานให้กับสถานศึกษา

สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาทุกสังกัดได้มีความพยายามในการกำหนดและถ่ายทอดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทางในการปฏิบัติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4.2 ด้านหลักสูตร

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในทุกสังกัด ระบุว่า ใช้หลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ. 2551 เหมือนกัน ซึ่งหลักสูตรแกนกลางจะตอบสนองต่อการพัฒนา คุณลักษณะผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์และการวิจัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอปัญหา นำเสนอวิธีคิดเพื่อแก้ไข ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีการเสริมวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของ ผู้เรียนเอง เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะ คำนวณ ภาษา เกษตรฯ เทคโนโลยีสารสนเทศ และ Coding เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบางคนเห็นว่า หลักสูตรแกนกลางที่ใช้ในปัจจุบัน เน้นเนื้อหาค่อนข้างมาก (Content-Based) ทำให้มีช่องว่างให้ปรับเปลี่ยนได้น้อย ขณะที่บางคนเห็นว่า หลักสูตรแกนกลางให้อิสระกับสถานศึกษาในการปรับแปลงหลักสูตรให้สนองต่อบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษาได้พอสมควรแล้ว โดยสถานศึกษาสามารถจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความสนใจและจุดเน้นของสถานศึกษา

สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการเสริมวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะครบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็น ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า การบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของ สมศ. ที่พบว่า ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเน้นความรู้คู่คุณธรรม และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ มีการสร้างกลุ่มย่อย ๆ เพื่อให้ครูเข้าไปดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึง และครูทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนสะท้อนว่า สถานศึกษามีความพยายามบริหารจัดการการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเน้นความรู้คู่คุณธรรม เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า การบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษามีการจัดสื่อสำหรับการเรียนการสอนที่ครบถ้วน มีความหลากหลาย มีการจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง มีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่ผู้เรียน เช่น สัตวแพทย์ ตำรวจ อสม. เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อจากองค์ความรู้ชาวบ้าน ปราชญ์

ชาวบ้าน มีการส่งเสริมให้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเฉพาะสถานศึกษา ในเขตชนบทที่มีความเป็นชุมชนสูง ทำให้ใช้เครือข่ายจากครูภูมิปัญญาและปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยในการจัดการศึกษาค่อนข้างมาก

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษา ได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อให้มีความครบถ้วนหลากหลาย และเครือข่ายการเรียนรู้จากชุมชน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า การบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษาดำเนินการวัดและประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ มีการวัดผลทั้งระหว่างเรียนและการวัดผลปลายทาง การวัดผลในปัจจุบันมีความหลากหลายและวัดตามสภาพจริงมากขึ้น มีทั้งการวัดและประเมินผลด้วยการทดสอบ (Paper Test) การสังเกต การตรวจผลงาน และการตรวจแฟ้มสะสมงาน และสถานศึกษาหลายแห่งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลยังเห็นว่าการประเมินควรเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาเป็นสำคัญ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านการวัดและประเมินผลให้มีความหลากหลายและเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อสามารถนำผลการประเมินมาใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4.6 ด้านการพัฒนาครู

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดมีการพัฒนาครูมากพอสมควร ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของแต่ละวิชาเอก อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาในการพัฒนาครูอีกหลายประการ เช่น การพัฒนาครูได้ไม่ทั่วถึง ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มจากบางสังกัดระบุว่า มีการพัฒนาครูได้เพียงบางส่วน ครูต้องนำความรู้ไปขยายผลต่อที่สถานศึกษาซึ่งแนวทางนี้ยังไม่ค่อยได้ผลมากนัก เนื้อหาและเรื่องที่พัฒนายังไม่ตรงกับความต้องการของครู โดยครูต้องเข้ารับการพัฒนาตามเรื่องที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และการพัฒนาและครูยังไม่ครอบคลุมสิ่งที่ครูต้องใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น ควรพัฒนาความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน การพัฒนาครูด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ เป็นต้น สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาครู คือ การที่โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอทำให้ขาดโอกาสในการเข้ารับการพัฒนา

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการพัฒนาครูในระดับหนึ่งเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่การพัฒนาครูยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง และไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่ครูต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติเท่าที่ควร

2.4.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการส่งเสริม สนับสนุนของต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาของรัฐจะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ และการกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและเป้าหมายที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด แต่สำหรับ สถานศึกษาเอกชน หน่วยงานต้นสังกัดจะมอบหมายนโยบายและมีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานตาม นโยบาย ส่วนการจัดสรรงบประมาณ จัดสรรให้ตามระเบียบ เช่น เงินอุดหนุนประจำปีและเงินอุดหนุน รายบุคคลประจำเดือน เงินอุดหนุนอาหารเสริม (นม) เงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวัน และสวัสดิการ เกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ส่วนการพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่สถานศึกษาต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการพัฒนาบุคลากรของตนเอง

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดดังกล่าว สะท้อนว่า หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนสถานศึกษาของรัฐ ทั้งการพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ และการกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่สถานศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วนเท่านั้น

2.4.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูล ในการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่า สถานศึกษามีเครือข่ายแตกต่างกันไปตามบริบทของสถานศึกษา แต่ละแห่ง สถานศึกษาบางแห่งมีเครือข่ายหลากหลายทั้งในระดับท้องถิ่นและต่างท้องถิ่น ขณะที่บางแห่งมีเครือข่าย ในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยผู้ที่เข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมจัดการศึกษากับสถานศึกษา มีทั้งบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่โดยทั่วไปแล้วสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีเครือข่ายความร่วมมือจากกลุ่มผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา วัด อบต. อบจ. รพ. สต. กรรมการ หมู่บ้าน สถานีตำรวจ และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นฐาน แต่บางแห่งอาจมีเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษา กองทัพ องค์กรการกุศล ฯลฯ โดยสิ่งที่ภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา คือ การเข้ามาเป็นวิทยากร การส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ทุนการศึกษา และการจัด กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีความพยายามทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและต่างท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการดำเนินการเพื่อให้ตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้แก่ การกำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ของบุคลากร นอกจากนี้สถานศึกษาทุกแห่งมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีการพัฒนากระบวนการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาตามเป้าหมายของหลักสูตรและกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ รวมทั้งมีแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร การจัดทำฐานข้อมูล การนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ของ สมศ. พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผลการประเมินโดยภาพรวมในด้านการบริหารจัดการ และพบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัด ขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน 2) ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา 3) ผลการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และ 4) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูล การนิเทศการศึกษา และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ตอนที่ 2.5 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามของ สมศ. เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.5.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ครู และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนระบุว่า สอศ. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ และมีหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา และสำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา รองรับดำเนินการ มีการมอบหมายนโยบายมาให้จังหวัดและสถานศึกษาในจังหวัด โดยมีการประชุมชี้แจงให้กับผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศทั้งของภาครัฐและเอกชนรับทราบ และนำมาตราฐานไปจัดทำแผนการพัฒนาของสถานศึกษา และในปัจจุบันมีการประชุมออนไลน์ซึ่งทำให้การชี้แจงและสื่อสารนโยบายต่าง ๆ มีความรวดเร็วและทั่วถึง

ในส่วนการกำกับติดตาม มีหน่วยงานกำกับติดตามการดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งจะต้องมีการรายงานเป็นระยะ ๆ โดยรายงานไปยังสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่สังกัดสถาบันก็จะรายงานสู่สำนักงานอาชีวศึกษาภาคแต่ละภาคซึ่งจะมีศูนย์นิเทศติดตาม มีหน้าที่กำกับการดำเนินงานตามนโยบาย อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสะท้อนว่า การกำกับติดตามมีเครื่องมือและตัวชี้วัดที่เฉพาะเจาะจง โดยให้กรอกข้อมูลตามแบบฟอร์มต่าง ๆ ทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งขาดอิสระในการทำงาน เนื่องจากแต่ละแห่งมีการดำเนินการที่แตกต่างกันในการเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ครูในสถานศึกษาสะท้อนว่า นโยบายของ สอศ. บางนโยบายไม่ได้มีการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินการ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดมีการชี้แจงและสื่อสารนโยบายต่าง ๆ ที่รวดเร็วและทั่วถึง มอบหมายนโยบายและกำหนดกลยุทธ์และการกำกับติดตามในการดำเนินการ เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นการดำเนินการต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.2 ด้านหลักสูตร

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครองและผู้ประกอบการเห็นว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สอศ. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องหลักสูตรคือ สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพเป็นหน่วยงานที่ทั้งจัดทำและพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรโดยมีกระบวนการทางราชการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการไปยกร่างหลักสูตร โดยมีการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของชาติ ครอบคลุมกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และให้สถานศึกษานำไปใช้เพื่อจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา

นอกจากนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดการสอนในรูปแบบทวิภาคี จำเป็นต้องให้สถานประกอบการมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตรว่าต้องการคุณลักษณะผู้เรียนอย่างไร หรือเน้นสาขาวิชาบางสาขาวิชาเพิ่มเติม ซึ่งในแต่ละปี สถานประกอบการจะมีความต้องการบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถที่อาจแตกต่างกันไปได้ รวมทั้งการที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงและมีความทันสมัยมากขึ้น สถานศึกษาจึงต้องจัดรายวิชาและเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีในทุกปีการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางคนสะท้อนว่า หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับยุคเทคโนโลยีดิจิทัลเท่าที่ควร

ในส่วนของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนว่า การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะต้องคำนึงถึงสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการ จึงต้องพัฒนาสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันหลักสูตรพยายามพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามความต้องการของสถานประกอบการ แต่การสอบมาตรฐานวิชาชีพยังเป็นข้อสอบวัดตามกรอบมาตรฐานที่กว้างมาก จึงทำให้การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่สามารถวัดได้ตรงตามความต้องการ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันสถานศึกษาเอกชนมีโอกาสได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเฉพาะของตนเอง ทำให้มีหลักสูตรที่กว้างขวางและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น เช่น จัดทำหลักสูตรธุรกิจการกีฬา รวมทั้งสามารถเพิ่มจุดเน้นของหลักสูตรของสถานศึกษาเอง เช่น เน้นการพัฒนาในเชิงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ของผู้เรียนหรือทักษะในเชิงมนุษย์ (Soft Skill) เพิ่มมากขึ้น

จากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันสมัย มีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม โดยให้ความสำคัญครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครองและผู้ประกอบการมีความเห็นว่ามี การดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของ สมศ. ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยจากการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูระบุว่า สมศ. มีระเบียบการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ปี พ.ศ. 2562 ที่เพิ่งได้รับการปรับปรุงพัฒนาขึ้นมา ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นไปตามผลลัพธ์ที่ต้องการทั้ง 3 ด้านตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะจัดร่วมกับสถานประกอบการ จึงเป็นการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้อิงในห้องเรียน การเรียนรู้จากสถานประกอบการ รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มทำงาน และการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดี เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง

ในสถานประกอบการ นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ การออกหน่วยบริการประชาชนตามเทศกาลหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีโครงการ Fix It Center ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงและการทำงานจิตอาสาช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะมีปัญหาในการฝึกปฏิบัติงาน โดยผู้เรียนในระบบทวิภาคี ไม่ได้เข้าฝึกงานในสถานประกอบการ จึงอาจทำให้ทักษะบางอย่างขาดหาย ส่วนในเรื่องการประกวดสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวก็ขาดหายไปเช่นกัน

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการมีกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครองและผู้ประกอบการมีความเห็นว่าการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สื่อที่ดีที่สุดของอาชีพคือสื่อที่เกิดจากการปฏิบัติจริง เป็นสื่อที่จับต้องได้ ซึ่งผู้เรียนสามารถฝึกฝนการปฏิบัติงานจากสื่อเหล่านี้ในลักษณะ Innovation-Based โดยสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ต้องเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นสื่อที่จะนำมาใช้ในวิชาชีพนั้น ๆ ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ จากเครือข่ายสถานประกอบการที่เข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูยังเสริมว่า สถานศึกษาที่จะได้รับการสนับสนุนได้มาก คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาของรัฐ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กและเอกชนจะได้รับการสนับสนุนไม่มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าสื่อการเรียนรู้ในปัจจุบันมีความทันสมัยและครูมีการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย สังกัดได้จากการสอนของครูผ่านเครือข่ายออนไลน์ มีการทำเนื้อหาการติดต่อภาพวิดีโอ การใช้อุปกรณ์เสริมต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสนุกและน่าสนใจมากขึ้น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้สะท้อนว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นสื่อที่เป็นการปฏิบัติจริง ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครอง และผู้ประกอบการมีความเห็นว่าการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาระบุว่า การจัดการเรียนการสอน และการวัด

และประเมินผลของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดตามระเบียบและประกาศของ สอศ. ทั้งในระดับรายวิชาและหลักสูตร และมีมาตรฐานวิชาชีพกำกับไว้ชัดเจน ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ส่วนใหญ่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริงหรือได้ทำงานร่วมกับสถานประกอบการ หากเป็นการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี สถานประกอบการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินทั้งความรู้และทักษะวิชาชีพ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนกล่าวว่า มีการใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยการใช้ Self-Reflection ให้ผู้เรียนสะท้อนผลงานของตนเอง ให้เพื่อนและสถานประกอบการร่วมให้ข้อเสนอแนะ Feedback งานของผู้เรียน

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงสมรรถนะทางวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะครบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.6 ด้านการพัฒนาครู

ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลว่า สอศ. มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทุกส่วนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ สอศ. มีสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่เข้ามาดำเนินการในการพัฒนาครูและบุคลากรทั้งรัฐและเอกชน มีหลักสูตรหลากหลาย มีหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งมีหน่วยงานอื่นที่เข้ามาทำความร่วมมือในการพัฒนา และหากสถานศึกษามีแผนที่ต้องการพัฒนาและต้องการอบรมนอกรอบที่สำนักฯ กำหนดก็สามารถทำได้ โดยเฉพาะกับสถานประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาเอกชนให้ข้อมูลว่าการพัฒนาบุคลากรที่หน่วยงานจัดมีข้อจำกัดในหลายประเด็น ได้แก่ ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และมีการจัดโครงการพัฒนาจำนวนหลายวัน หรือเดินทางไปในจังหวัดที่ไกล ซึ่งสถานศึกษาเอกชนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้ นอกจากนั้นสถานศึกษายังสะท้อนว่า โครงการพัฒนาแบบออนไลน์ที่ดูเหมือนมีโครงการพัฒนามากมาย แต่มีการจำกัดจำนวนจนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการพัฒนาครู โดยจัดให้มีหลักสูตรหลากหลายทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งมีหน่วยงานอื่นที่เข้ามาทำความร่วมมือในการพัฒนาเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่การพัฒนาครูอาจยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชน

2.5.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักของ สอศ. ที่เข้ามาดำเนินการในการพัฒนาครูและบุคลากรทั้งรัฐและเอกชน ซึ่งมีการจัดหลักสูตรการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาซึ่งมีการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อสนับสนุนให้สถานศึกษาได้นำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปกครองและผู้ประกอบการมีความเห็นว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่าในระดับอาชีวศึกษามีการทำความร่วมมือกับเครือข่ายซึ่งเป็นสถานประกอบการ โดยเครือข่ายสถานประกอบการมีส่วนช่วยให้วิทยาลัยมีความเข้มแข็งเนื่องจากสถานประกอบการเข้ามาสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ให้กับสถานศึกษา นอกจากนั้นสถานศึกษาที่มีระบบทวิภาคีจะมีการติดต่อประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เป็นสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งมีการขอการสนับสนุนด้านสื่อ เทคโนโลยี ของบประมาณสนับสนุนจากสถานประกอบการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้ง ผู้ปกครองให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสถานศึกษามีการทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย เชิญอาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทันสมัยมาให้ความรู้กับผู้เรียน เช่น เชิญมาสอนเรื่องการจัดการโลจิสติกส์ การจัดทำหุ่นยนต์ เป็นต้น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความพยายามทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะเครือข่ายสถานประกอบการที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา โดยร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.5.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน มีการสร้างเวทีสำหรับนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของผู้เรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับอุดมศึกษาและสถานประกอบการในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมีการดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายใน โดยประเมินตามมาตรฐานอาชีวศึกษา ซึ่งได้มีการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา และมาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน ภาพรวมเฉลี่ยมีผลการประเมินในระดับระดับดี และผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ในส่วนที่เป็นตัวบ่งชี้ด้านการบริหารจัดการ พบว่าอยู่ในระดับดีเช่นกัน ได้แก่ การพัฒนาตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ผลการบริหารความเสี่ยง ผลการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการสร้างการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ ผลการใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการ ผลการให้บริการวิชาการและวิชาชีพที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียน การสร้างการมีส่วนร่วมและการขยายโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนว การนิเทศและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ตอนที่ 2.6 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และสถานประกอบการ มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.6.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

อาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มว่า หน่วยงานต้นสังกัดมีการสื่อสารนโยบายที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีการสื่อสารนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ และติดตามผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและชัดเจน มีการถ่ายทอดนโยบายมาให้สถานศึกษาปฏิบัติ มีระบบในการประเมินและกำกับติดตามให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งการประเมินจากแผนงานโครงการที่รองรับนโยบายและการประเมินผ่านระบบประกันคุณภาพ และมีการติดตามผลการปฏิบัติเชิงนโยบายในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระยะ นอกจากนี้สถานศึกษายังได้มีการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการอาชีวศึกษาเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดมีการสื่อสารนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพร้อมทั้งมีระบบการกำกับ ติดตามที่ชัดเจน สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการอาชีวศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.2 ด้านหลักสูตร

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการฐานสมรรถนะ มีการเชิญสถานประกอบการเข้ามาสะท้อนผลคุณภาพของนักศึกษา ทั้งด้านคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน ความรู้ความสามารถ ความประพฤติ ความทันสมัย/ล้ำสมัยของหลักสูตร สื่อ และวิธีการจัดการเรียนการสอนว่าสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการหรือไม่

จากสภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มระบุว่า สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้จากสถานประกอบการ การเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มทำงาน และการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน

ในด้านความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการนำเสนอและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ มีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่น ให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการเรียนรู้ของตนเอง ผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่าน แอปพลิเคชัน การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น นอกจากนี้ สถานศึกษายังจัดให้มีระบบ Fast Track ในการสำเร็จการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีสมรรถนะตามที่กำหนดอย่างชัดเจน มีการจัดการเรียนการสอน แบบเทียบโอนประสบการณ์ให้กับนักศึกษา รวมทั้งในการจัดการเรียนการสอนมีการเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นหลัก เช่น ทักษะทางเทคนิค และ Soft Skill ทักษะการสื่อสาร ความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา และทักษะด้านดิจิทัล และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เข้าไปด้วย สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษา ได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนรู้ ลักษณะผสมผสาน ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและเรียนรู้จากสถานประกอบการ มีการเรียนรู้ผ่านสื่อและ แหล่งเรียนรู้อื่น และการจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา ให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสภาพการบริหาร จัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ระบุว่า สถานศึกษาจัดให้มีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพและทันสมัย แต่ยังคงพบว่าสถานศึกษาบางแห่งอาจขาดแคลนเครื่องมือในการฝึกปฏิบัติ สำหรับการบริหารเครือข่าย การเรียนรู้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายการเรียนรู้เป็นหลัก หรืออาจมี การแลกเปลี่ยนสื่อการสอนกันระหว่างสถาบัน โดยเฉพาะสถานประกอบการที่เป็นแหล่งฝึกงาน ของนักศึกษาที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในสภาพการทำงานจริง ได้ฝึกใช้เครื่องมือที่ทันสมัย ส่งผลให้สถานศึกษาได้ความรู้ ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการและประสบการณ์ ของนักศึกษาที่ออกฝึกงานนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ และทันสมัยจากสถาบันและสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการจัดการเรียน การสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้ เป็น ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.5 ด้านการวัดและประเมินผล

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่ สอศ. กำหนด มีการวัดในเชิงปฏิบัติ นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมิน นอกจากนี้สถานศึกษาบางแห่งเป็นสถาบันในการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ และมีการจัดให้มีระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ และที่สำคัญมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล เช่น สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติของนักศึกษา เป็นต้น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ มีการจัดให้มีระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงาน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.6 ด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการพัฒนาครูตามนโยบายของ สอศ. เพื่อให้ครูได้มีองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคการสอน ในองค์ความรู้เฉพาะ และการสอนในรูปแบบใหม่ สำหรับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และการสอนออนไลน์ ครูสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สถานศึกษายังมีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัยสิ่งประดิษฐ์ซึ่งถือเป็นการเลื่อนวิทยฐานะให้แก่ครูด้วย นอกจากนี้ สอศ. และสถานศึกษาเน้นให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและในระดับปริญญาตรีได้กำหนดไว้ว่าครูต้องมีการทำวิจัยและเผยแพร่ตีพิมพ์อันเป็นความพยายามในการแก้ปัญหาของชุมชนมาแปลงเป็นนวัตกรรม ซึ่งครูยังให้ความสนใจและเห็นความสำคัญกับการทำวิจัยไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ในทางปฏิบัติเนื่องจากนโยบายของ สอศ. มีเป็นจำนวนมาก ครูต้องทำตามนโยบายเร่งด่วนและอาจมีเวลาในการทำวิจัยไม่มากเท่าที่ควรจะเป็น

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้พัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคการสอนและการสอนในรูปแบบใหม่เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมยังให้ความสำคัญไม่มากนัก

2.6.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด

ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ สภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับอาจารย์และผู้ประกอบการมีความเห็นว่ามี การดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายให้สถานศึกษาปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานอาชีวศึกษาซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรหน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ มีการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารตามงบประมาณโครงการในแต่ละปีการศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลโดยเป็นการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยม กำกับ ติดตามผล และมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การบริหารงบประมาณ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.8 ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างหลากหลายทั้งภาคีเครือข่ายภายในประเทศ และภาคีเครือข่ายต่างประเทศ สำหรับภาคีเครือข่ายภายในประเทศที่สำคัญที่สุดคือ สถานประกอบการที่เป็นทั้งแหล่งฝึกงาน แหล่งศึกษาดูงาน รวมถึงการเป็นแหล่งวิทยากรใหม่ๆ ให้กับสถาบันอาชีวศึกษา ส่วนภาคีเครือข่ายต่างประเทศ ส่วนใหญ่คือสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศจีนที่มีการลงนาม MOU เพื่อการแลกเปลี่ยนนักศึกษา และเป็นแหล่งศึกษาดูงาน นอกจากนี้ สถานศึกษาได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้เป็นทั้งแหล่งฝึกงาน แหล่งศึกษาดูงาน รวมถึงแหล่งวิทยากรใหม่ ๆ เพื่อร่วมส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.6.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการกำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการอาชีวศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ เนื่องจาก Big Data มีความสำคัญในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษามีการพัฒนาระบบงานแนะแนวของสถานศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากมีความสำคัญต่อการชี้แนะแนวทางในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพของนักศึกษาในอนาคต และสถานศึกษาได้มีการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร จัดให้มีการนิเทศการศึกษาและมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมและพัฒนาครู ผลการดำเนินการนี้สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการกำหนดภารกิจและบทบาทของสถานศึกษา ระบบงานแนะแนว การนิเทศการศึกษา และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

ตอนที่ 2.7 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามของ สมศ. เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับอุดมศึกษา ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา นักศึกษา และสถานประกอบการ มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.7.1 ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

อาจารย์ระดับอุดมศึกษามีความเห็นว่า โดยภาพรวมสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบาย และกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารและอาจารย์ที่ร่วมสนทนากลุ่ม เห็นว่า นโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษา คือ มาตรฐานการศึกษาาระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง เลือกใช้ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาาระดับอุดมศึกษาและการดำเนินการตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัดในการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยการประกันคุณภาพภายในของสถาบันการศึกษา เป็นเครื่องมือในการกำกับให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษา ได้อย่างดี

จากสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามใช้นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา มีการใช้มาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง เลือกใช้มาเป็นการรอบในการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7.2 ด้านหลักสูตร

อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรซึ่งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กำหนดไว้ ซึ่งมีการปรับปรุง หลักสูตรในทุก 5 ปี ทำให้หลักสูตรมีความทันสมัย ในการปรับปรุงหลักสูตรมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การสอบถามความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้าน ทั้งคณาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา ผู้จบการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต/ผู้ประกอบการ และต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้บางหลักสูตรยังต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่องค์กรวิชาชีพกำหนดด้วย กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้หลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา มีความทันสมัยสอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับหลักสูตรระยะสั้นที่สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาขึ้นนั้น มีสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง เช่น กรณีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งเปิดให้มีหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนใน ชุดวิชาที่ตนเองสนใจ หลักสูตรระยะสั้นที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง และรวมถึงหลักสูตรระยะสั้น ที่เป็นการเพิ่มพูนทักษะและความรู้ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น การอบรมภาษาอังกฤษในภาคฤดูร้อน เป็นต้น ในมุมมองของนักศึกษาเห็นว่า หลักสูตรที่ตนเรียนเหมาะสมดีแล้ว โดยหลักสูตรมีความสอดคล้อง กับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามหลักของการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาหลักสูตรมีการรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิต/สถานประกอบการ

ในมุมมองจากผู้ประกอบการ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า ควรเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับ ที่ต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน และเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนว่า หลักสูตร ของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน อาจยังขาดในเรื่องการเชื่อมโยงปัจจัยตัวป้อนว่าต้องการผู้เรียนที่มีลักษณะใด เข้ามาศึกษา อาจเน้นไปที่ปริมาณ และอีกประการหนึ่งในอนาคตหลักสูตรปริญญาอาจไม่เป็นที่ต้องการ ในสังคม เนื่องจากบริษัทหรือองค์กรใหญ่ ๆ จะรับคนเข้ามาทำงานจะดูที่สมรรถนะเป็นหลัก ซึ่งอาจสนใจ นักศึกษาที่จบระดับ ปวช. ปวส. มากกว่าจบระดับปริญญา ดังนั้น หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ควรเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน และเชื่อมโยงกับการพัฒนา กำลังคนให้มากที่สุด สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการปรับตัวเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการ ของสถานประกอบการ ปัจจุบันแนวทางใหม่ในการเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคน จะเป็นการพัฒนาหลักสูตร ในลักษณะผสม (Hybrid) เรียนกับสถาบันอุดมศึกษาน้อยลง ทำงานในสถานประกอบการมากขึ้น

ผู้เรียนจะปรับตัว เรียนรู้การทำงานในองค์กรมากขึ้น คือ การที่สถาบันอุดมศึกษาจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการว่าจะต้องการสร้างแรงงานในกลุ่มไหน เช่น Supply Chain หรือ Logistics สถานประกอบการจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา เช่น หลักสูตร 2 ปี โดยเรียนที่สถาบันอุดมศึกษา 6 เดือน ฝึกงานที่สถานประกอบการ 1 ปีครึ่ง และอาจเรียนแบบออนไลน์จนครบ 2 ปี จนได้วุฒิการศึกษา โดยมีการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อรับประกันการมีงานทำ การดำเนินการดังกล่าวช่วยให้สถานประกอบการมีแรงจูงใจจากสวัสดิการของภาครัฐ คือ การลดหย่อนภาษี 3 เท่า

ในส่วนของลักษณะของหลักสูตร ผู้ประกอบการมองว่า หลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันเน้นความรู้มากเกินไป ควรมีการเพิ่มการฝึกทักษะอาชีพ ทักษะปฏิบัติให้มากขึ้น ลดจำนวนรายวิชาให้น้อยลง แต่ควรเน้นทักษะการแก้ปัญหาและทักษะอื่น ๆ ในสัดส่วนที่มากขึ้น การฝึกงานตามหลักสูตรควรเป็นไปอย่างจริงจัง รวมทั้งหลักสูตรที่กำหนดไว้อาจลดจำนวนปีให้น้อยลง แต่เน้นสมรรถนะให้มากขึ้น เพราะเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และการออกแบบหลักสูตรส่วนหนึ่งเท่านั้นที่สถานประกอบการควรจะไปมีส่วนร่วมด้วย แต่ควรเน้นการผลิตที่ต้องสนองต่อสถานการณ์โลกได้ ถ้าผลิตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้เรียนที่จบออกมาก็ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งหลักสูตรต้องยืดหยุ่นและสามารถทบทวนได้ในทุกปี อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ หลักสูตรควรเน้นการผลิตให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น และสามารถผลิตนวัตกรรมให้มากขึ้น

จากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้บริหารจัดการหลักสูตรให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา มีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพ รวมทั้งมีหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นการเพิ่มพูนทักษะและความรู้ตามความสนใจของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามหลักสูตรบางหลักสูตรยังเน้นความรู้มากกว่าการพัฒนาทักษะอาชีพ

2.7.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ผลการดำเนินการนี้สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพรอบสามของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พบว่า สถาบันอุดมศึกษาทั่วไปมีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สถาบันที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยเอกชน และสถาบันเอกชน โดยผู้บริหารและอาจารย์ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามสิ่งที่กำหนดในหลักสูตร ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมทั้งกลยุทธ์การสอนที่เป็นเครื่องมือกำกับให้จัดการเรียนการสอนเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด แต่เนื่องจากแต่ละหลักสูตรมีเอกลักษณ์ มาตรฐานและจุดเน้นที่ต่างกัน บางหลักสูตรต้องดำเนินการตามมาตรฐาน

วิชาชีพขององค์กรวิชาชีพ (เช่น ครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ พยาบาล วิศวกรรม ฯลฯ) บางหลักสูตรต้องฝึกประสบการณ์ในองค์กรที่กำหนด บางหลักสูตรต้องทำโครงการ/โครงการ (Project) ทุกภาคเรียนตั้งแต่ชั้นปี 2 เป็นต้น ในขณะที่นักศึกษาให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสามารถส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้จริงในการทำงานและชีวิตจริง ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการศึกษาด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ รวมทั้งพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การทำงานโครงการ ฝึกประสบการณ์ การร่วมกิจกรรมของชมรม และการทำกิจกรรมจิตอาสา

ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการ มองว่าการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ควรเน้นในเรื่องของการฝึกทักษะเป็นหลัก เน้นการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา ควรมีการบูรณาการการเรียนการสอนด้วยผลการวิจัย เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม และการจัดการเรียนรู้จะต้องมีวิธีการที่ผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น ที่สำคัญผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นเรื่องเทคโนโลยีที่น่าสนใจและใช้ได้จริง และสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ในส่วนของการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามในการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการตามสิ่งที่กำหนดในหลักสูตรทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการ รวมทั้งมีการพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7.4 ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้

อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษามีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย เนื่องจากกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรกำหนดให้มีสื่อ/เครือข่ายการเรียนรู้ไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร รวมทั้งความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาทำให้สถาบันอุดมศึกษาความพร้อมสูงในด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ สำหรับเครือข่ายการเรียนรู้มีทั้งเครือข่ายจากระบบอินเทอร์เน็ตที่แต่ละมหาวิทยาลัยสมัครเป็นสมาชิกของฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาและคณาจารย์ นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้เหมาะสม เพียงพอ และทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน โดยทุกมหาวิทยาลัยมีห้องสมุด ห้องสมุดออนไลน์ ฐานข้อมูลในการสืบค้นให้บริการกับนักศึกษา อาจารย์ใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย และมีเครือข่ายการเรียนรู้ที่เป็นสถานประกอบการ แหล่งศึกษาดูงาน และวิทยากรจากหน่วยงาน

และองค์กรเอกชนมาช่วยในการจัดการศึกษา แต่ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 มีการปรับการศึกษาดูงาน เป็นการดูงานแบบ Virtual Field Study/Virtual Company Visit แทน โดยผ่านระบบการดูงานออนไลน์ นอกจากแหล่งศึกษาดูงานในประเทศแล้ว หลายมหาวิทยาลัยจัดทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนนักศึกษา หรือเป็นแหล่งศึกษาดูงาน แต่ต้องงดกิจกรรมนี้ในช่วงสถานการณ์โควิด-19

จากสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งที่เป็นเครือข่ายออนไลน์ และเครือข่ายที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7.5 ด้านการวัดและประเมินผล

อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่า การวัดและประเมินผลมหาวิทยาลัยจัดให้มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่ยังคงให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็นแบบทดสอบ (Paper Test) อยู่เป็นพื้นฐาน แต่ปัจจุบันเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่ต้องประเมินผ่านการตรวจผลงาน การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตทักษะการปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ และการประเมินจากแฟ้มสะสมงานมากขึ้น นอกจากนี้รูปแบบการประเมินในปัจจุบันยังเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การประเมินจากเพื่อน การประเมินจากแหล่งฝึกประสบการณ์ การประเมินจากผู้รับบริการ เป็นต้น ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่าการวัดผลในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่มีวิธีการและจุดเน้นในการวัดผลต่างกันไปตามลักษณะของสาขาวิชาที่เรียน บางหลักสูตรใช้การสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เน้นการใช้ข้อสอบแบบบรรยายเป็นหลัก และทุกมหาวิทยาลัยเน้นการประเมินตามสภาพจริงด้วยการตรวจประเมินชิ้นงาน การสังเกตการปฏิบัติ การสัมภาษณ์ และการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ในส่วนของผู้ประเมิน นอกจากอาจารย์ผู้สอนประเมินแล้ว หลักสูตรต่าง ๆ ยังจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินด้วย เช่น การประเมินการฝึกประสบการณ์ นักศึกษาต้องได้รับการประเมินจากอาจารย์นิเทศก์ ผู้รับผิดชอบประเมินของแหล่งฝึกประสบการณ์ และนักศึกษาประเมินตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้ในบางมหาวิทยาลัยจะเน้นให้มีการประเมินก่อนเรียน (Pre-Evaluation) ประเมินระหว่างเรียนและหลังจบบทเรียน (Formative Evaluation) เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นระยะ ๆ (Formative Evaluation) และประเมินสรุปรวมเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน ที่จะนำไปสู่การตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation)

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนาการวัดและประเมินให้มีความเป็นระบบ ใช้วิธีการวัดและประเมินที่หลากหลาย มีการประเมินตามสภาพจริง ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีการประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังสิ้นสุดการเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.7.6 ด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

อาจารย์และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีการกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะสำคัญของอาจารย์และบุคลากรภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และพันธกิจหรือจุดเน้นเฉพาะด้านของสถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ให้มีความเป็นสหวิทยาการ (Multi-Disciplinary) พัฒนาอาจารย์ให้มีความสามารถในการบูรณาการการเรียนการสอนเชิงสมรรถนะในรูปแบบการสอนที่หลากหลาย พัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในวิชาชีพ และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการจัดระบบการบริหารจัดการการสนับสนุนอาจารย์ให้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ รวมทั้งระหว่างองค์กรอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการบูรณาการการเรียนการสอนเชิงสมรรถนะในรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ความเป็นสหวิทยาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7.7 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด

อาจารย์มีความเห็นว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดอยู่ในระดับมาก โดยหน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถาบันการศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถาบันการศึกษาอย่างเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการปรับปรุงระบบการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัด ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7.8 ด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา

อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่ามีหลากหลายทั้งภาคีเครือข่ายภายในประเทศ และภาคีเครือข่ายต่างประเทศ สำหรับภาคีเครือข่ายภายในประเทศที่สำคัญ คือ องค์กร/สถานประกอบการฝึกประสบการณ์ แหล่งศึกษาดูงาน และองค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ส่วนภาคีเครือข่ายต่างประเทศ ส่วนใหญ่คือ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง รวมทั้งข้อมูลจากผู้ประกอบการที่เสริมว่า การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการเพื่อใช้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่ นักศึกษา/การพัฒนาทักษะครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะต้องมีการบูรณาการทั้งในส่วนของชุมชน ท้องถิ่น ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายในลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะการมีเครือข่ายจะช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนอยู่ในโลกของความเป็นจริง ในโลกของการทำงานที่แท้จริง ซึ่งภาคีเครือข่ายจะต้องเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7.9 ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษามีความชัดเจนและลงตัวดีแล้ว โดยมีมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา มาตรฐานและตัวชี้วัดการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่กำกับสถาบัน นอกจากนั้นยังมีการกำหนดระบบและกลไกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เน้นการเชื่อมโยงการปฏิบัติการด้วยเครือข่ายเทคโนโลยี และการจัดทำฐานข้อมูลการปฏิบัติงานที่เข้าถึงได้ง่าย มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมการ

สื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเหมาะสม และมีการจัดทำสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อการประชาสัมพันธ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในมาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป ได้แก่ วิทยาลัยชุมชน ที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ส่วนสถานศึกษาที่มีผลประเมินอยู่ในระดับดี ได้แก่ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ วิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันเอกชน ส่วนมาตรฐานที่ 3 การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไปทุกแห่งมีผลประเมินอยู่ในระดับดี

จากสภาพการบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

จากคุณลักษณะผู้เรียนและสภาพการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ดังนี้

3.1 ระดับปฐมวัย

ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1) *การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน* ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา ต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นสำคัญ เพราะลักษณะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยนั้นจะเป็นเรื่องของการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เพื่อให้สามารถเรียนต่อได้ในระดับสูงต่อไป จึงไม่เน้นให้เด็กเขียน อ่าน คิดคำนวณ แต่ถ้าเด็กได้รับการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน เมื่อเรียนในระดับประถมศึกษาสักระยะหนึ่งจะปรับตัวและเรียนได้เร็ว และเด็กมีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบ สำหรับผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ต้องการให้สอนเรื่องยาก ๆ เหมือนโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ จึงควรทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเด็ก เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ การเข้าสังคม และกล้าแสดงออก

2) **การพัฒนาครูของโรงเรียน ตชด.** ครูใหญ่ ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน ตชด. ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยครู ตชด. ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่าย อย่างเป็นระบบ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียน ตชด. ให้มากขึ้น

3) **ความร่วมมือจากผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย** ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา เสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดย 1) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพราะความร่วมมือจากผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก 2) สถานศึกษาควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเด็กร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 3) สถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กจดจำ ทำซ้ำ ๆ ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมการเล่น หรือกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม 4) ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็ก มีเทคนิคและวิธีการหรือ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก 5) สถานศึกษาควรมีการพัฒนาครู อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากวิธีการหรือเทคนิคการจัดการประสพการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ มีการเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ และ 6) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจในบริบทและพัฒนาการของเด็ก เช่น สถานศึกษาบางแห่ง มีเด็กหลายระดับ บางครั้งผู้บริหารอาจจะเลยหรือมองข้ามการพัฒนาเด็กเล็ก

3.2 ระดับประถมศึกษา

ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนี้

1) **การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก** ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นโรงเรียน กลุ่มใหญ่ที่สุด มีความขาดแคลนและส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน โดยหน่วยงานต้นสังกัดไม่ควร ปล่อยให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องแก้ปัญหาด้วยตนเองตามลำพัง

2) **การแก้ปัญหาและพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดควรแก้ไขปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้น เป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรวางแผนการบริหารงาน บุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา อันเนื่องจากอัตราการ เกิดลดลงในอนาคตทำให้ผู้เรียนมีจำนวนน้อยลง และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของ สถานศึกษา ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถเข้าถึงการจัดการเรียนการสอน ผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) **การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียน** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนให้มุ่งไปยังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา โดยเน้นการสร้างเครื่องมือและแนวทางการวัดและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนให้ชัดเจน แม่นตรง มีมาตรฐานเดียวกัน

4) **การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา** ผลการสอบ O-NET, NT และผลการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสารสนเทศสำคัญที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำสารสนเทศดังกล่าวนี้มาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยไม่ใช่เพียงแค่การจัดลำดับสถานศึกษาซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาพื้นฐานของสถานศึกษาที่เกิดจากการขาดแคลนบุคลากร ทรัพยากร และสาธารณูปโภคที่ไม่เท่าเทียมกัน

5) **การส่งเสริมความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู** หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู โดยพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครูที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักมุ่งให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน

6) **การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา** สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษามากกว่าเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และมีระบบในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1) **การดำเนินงานตามนโยบาย** ผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษาสังกัด สพม. สะท้อนว่ามีงานตามนโยบายค่อนข้างมาก สพฐ. และ สพม. มีการติดตามงานตามนโยบายและงานที่เกี่ยวข้องมาก ทำให้เป็นการเพิ่มภาระกับครู จึงควรมีการบูรณาการงานนโยบาย และมอบหมายให้สถานศึกษาดำเนินการตามมาตรฐานของสถานศึกษาเอง ซึ่งสถานศึกษาก็สามารถจะบูรณาการข้อกำหนดในมาตรฐานเพื่อให้เกิดผลตามมาตรฐานได้อยู่แล้ว

2) **การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน** ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาส่วนหนึ่งให้ข้อเสนอแนะว่า ควรบูรณาการการเรียนรู้กับองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยออกแบบหลักสูตรที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ ควรออกแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ให้มีความเที่ยงธรรม ชัดเจน โปร่งใส และสนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน หรือจัดเป็นกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจ เช่น ด้านกีฬา ด้านดนตรี ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

3) **การจัดบุคลากรธุรการสนับสนุนการดำเนินงาน** ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. กศน. ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ครูมีภาระงานค่อนข้างมากทั้งภาระงานสอนและภาระงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของโรงเรียนขยายโอกาสและสถานศึกษาขนาดเล็กประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน จึงต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดบุคลากร (ครูธุรการ) เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนสอนที่มีคุณภาพ

4) **การสนับสนุนช่วยเหลือสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็ก** สถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีบุคลากรไม่เพียงพอและมีภาระงานมาก ต้องช่วยเหลือตัวเอง ศักยภาพของครูในสถานศึกษาอาจยังไม่เพียงพอ ยังต้องการความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสนับสนุนให้ครูทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

1) **นโยบายการจัดการศึกษา** ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า หน่วยงานระดับนโยบาย ควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยเหมือนที่ผ่านมา เพราะสร้างความสับสนให้กับหน่วยงานระดับปฏิบัติ และควรมีการสื่อสารนโยบายต่อผู้เกี่ยวข้องให้รับทราบและเข้าใจตรงกันให้มากขึ้น

2) **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และจุดเน้นของตนเอง โดยควรมีการเตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพให้ครูและบุคลากรได้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล

3) **การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล** หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องสัมพันธ์กันในทุกระดับการศึกษา โดยยึดกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นกรอบในการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4) **การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ให้มีความพร้อมใช้ประโยชน์ โดยให้มีความเสถียรและใช้ประโยชน์ได้จริงเพื่อแก้ปัญหาการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้สถานศึกษาเสียเวลาในการตอบข้อมูลอย่างมาก

5) **การจัดปัจจัยด้านสาธารณูปโภค** รัฐควรลงทุนด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะเครือข่าย อินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาได้จริง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ของนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน

6) **การพัฒนากระบวนการผลิตครูและการใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ** โดยควรแก้ปัญหา การผลิตครูและใช้ครูให้เป็นระบบ ดังนี้

6.1) พัฒนาระบบการผลิตครูที่มีมาตรฐานชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย และสถาบัน ผลิตครูต้องสามารถพัฒนาให้ได้ครูมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2) พัฒนาระบบการใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ ควรแก้ปัญหาเรื่องอัตรากำลัง ให้ได้มาตรฐาน เพียงพอ เป็นธรรม และที่สำคัญ คือ การลดภาระงานอื่นเพื่อให้ครูสามารถใช้เวลา เพื่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

6.3) จัดระบบการพัฒนาครูให้มีประสิทธิผล ควรมีการพัฒนาครูให้ครอบคลุม สิ่งที่ครูใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการจัดการ ชั้นเรียน รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

6.4) ส่งเสริมความก้าวหน้าและสร้างขวัญกำลังใจของครู จัดระบบสวัสดิการ และ เสริมสร้างขวัญกำลังใจครู โดยปรับแก้ไข พัฒนากฎระเบียบและหลักเกณฑ์การประเมินที่ส่งเสริมให้ครู มีความก้าวหน้าในอาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเกณฑ์การย้ายที่เป็นธรรม

6.5) การวางแผนอัตรากำลังของครู ควรออกแบบระบบรองรับวิกฤติอัตรากำลัง ของครู อันเนื่องมาจากแนวโน้มของประชากรเกิดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีอัตราครู น้อยลง และส่งผลต่อการมีครูสอนไม่ครบวิชาเอก

7) **การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา** หน่วยงานต้นสังกัดควรใช้ผลการประเมิน O-NET, NT และการประกันคุณภาพ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ไม่ควรใช้ผลการประเมินมาจัดลำดับสถานศึกษา โดยไม่มีการแก้ไขจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งที่สถานศึกษา ที่คุณภาพต่ำจำนวนมากเกิดจากการขาดอัตรากำลังและทรัพยากรที่เหมาะสม

8) **การพัฒนากระบวนการสรรหาผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ** ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นเสาหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญในการออกแบบระบบการสรรหาผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงควรพิจารณาทั้งระบบการผลิต การคัดเลือก การใช้ และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

3.5 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังนี้

1) **หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน** ผู้ปกครองบางส่วนสะท้อนว่า สถานศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคปัจจุบันให้รวดเร็วมากขึ้น เนื่องจากในยุคดิจิทัลโลกเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จึงต้องการเห็นหลักสูตร ปวช. ที่ทันสมัยมากขึ้น

2) **การวัดและประเมินผล** ข้อเสนอแนะในการสอบมาตรฐานวิชาชีพ ควรปรับปรุงแบบของการสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกข้อสอบให้ผู้เรียนของตนเองได้ ก็จะทำให้เกิดความหลากหลาย เนื่องจากสมรรถนะที่ตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการมีความต้องการไม่เหมือนกัน และผู้เรียนก็อาจจะถูกฝึกฝนที่แตกต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งอาจต้องการผู้เรียนที่มีสมรรถนะเฉพาะบางประการ แนวทางการสอบที่ใช้ไม่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการ เพราะปัจจุบันนี้มีการทำงานแบบ Cross Function มากขึ้น บางกรณีผู้เรียนฝึกทำกราฟิก แต่มีเนื้อหาสาระ (Content) ด้านการตลาดเข้ามาด้วย อาจจะนำสมรรถนะย่อยที่มีอยู่ในหลายสาขาวิชามาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือก ควรปรับปรุงแบบของการสอบมาตรฐานวิชาชีพ ให้เอื้อต่อสถานศึกษาสามารถเลือกสมรรถนะย่อย หรือเลือกข้อสอบให้ผู้เรียนได้เอง ก็จะทำให้เกิดความหลากหลาย

3) **การพัฒนาครูและบุคลากร** มีข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

3.1) สถานศึกษาเอกชนสะท้อนว่า ครูและสถานศึกษาไม่ได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง นอกจากช่วงแรกที่มีเปิดหลักสูตรและการเรียนการสอนใหม่ แต่ช่วงระหว่างดำเนินการไม่ได้รับการนิเทศ สนับสนุนในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร ส่วนใหญ่มักเป็นการติดตามงานและสำรวจข้อมูลจากสถานศึกษา

3.2) การส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสถานศึกษาเอกชนให้มากขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสำหรับกลุ่มเอกชนโดยเฉพาะ และควรใช้รูปแบบการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของสถานศึกษาเอกชน เช่น ระยะเวลาในการอบรมไม่ควรนานหลายวัน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ควรจัดในพื้นที่ห่างไกลเกินไป เพราะจะทำให้มีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายและการทิ้งชั้นเรียน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน

3.3) ครูในวิทยาลัยเทคนิคในสายช่างสะท้อนว่า ควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ (Upskill) ให้กับครูช่างมากขึ้น โดยมีการประสานงานทำความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ครูเข้าไปรับการฝึกงานเพื่อเพิ่มทักษะให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก และสถานประกอบการมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีมากกว่าสถานศึกษา

4) **ด้านภาคีเครือข่าย** ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเสนอว่า สิ่งที่สถานศึกษาต้องการขอ การสนับสนุน คือ ภาครัฐอาจเป็นตัวกลางในการจัดเป็นเวทีที่จะให้สถานศึกษาได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ทำความร่วมมือและพัฒนาการเรียน การสอนให้ทันสมัย เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาสื่อเทคโนโลยีได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ของภาคเอกชนหรือภาครัฐกิจ

5) **การลดภาระงานของครูและสถานศึกษา** ครูทั้งภาครัฐและเอกชนให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ปัจจุบันมีงานเชิงนโยบายที่มีปริมาณมาก และมีการกำกับ ติดตามงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทำให้ ครูและสถานศึกษาต้องมีภาระงานค่อนข้างมากในการดำเนินงานตามนโยบายแบบเร่งด่วน โดยเฉพาะ สถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดความพร้อมหลายด้าน เช่น ด้านบุคลากร ทรัพยากรในการดำเนินงาน เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลดภาระงานที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียน การสอน และให้อิสระแก่สถานศึกษาในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้นและควรจัดปัจจัยสนับสนุน การดำเนินงานตามนโยบาย

6) **การกำกับ ติดตาม และประเมินผลงาน** หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และ ประเมินผลงานตามนโยบายมาก โดยเฉพาะมีการกำกับ ติดตามในส่วนของกระบวนการทำงานมากเกินไป ทำให้สถานศึกษาขาดความเป็นอิสระในการทำงาน บางครั้งสถานศึกษากำหนดกระบวนการทำงานและ ออกแบบการรวบรวมข้อมูลไว้อย่างหนึ่ง แต่หน่วยงานมีแบบประเมินหรือแบบสำรวจอีกลักษณะหนึ่ง ถ้าไม่ ทำตามแบบนั้นเหมือนกับว่าไม่สอดคล้องกับการกำกับติดตามงาน ทำให้ต้องปรับกระบวนการทำงานและ การให้ข้อมูล ดังนั้น กระบวนการในการกำกับ ติดตามและประเมินงาน ควรยืดหยุ่นและให้สถานศึกษา มีอิสระในการทำงานมากขึ้น โดยอาจใช้การประเมินในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

3.6 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนี้

1) **การผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา** หน่วยงานระดับนโยบายและสถาบันผลิตครู ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยควรเน้นการสร้างครู อาชีวศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะปฏิบัติมากกว่าการพัฒนาทางทฤษฎี ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติให้มากขึ้นจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะและคุณภาพของนักศึกษา

2) **การสรรหาและพัฒนาอาจารย์** อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียน การสอนถือว่าเป็น “ผู้สร้างคุณภาพผู้เรียน” ที่สำคัญ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องบริหารจัดการให้สถานศึกษา อาชีวศึกษามีบุคลากรที่เพียงพอ ครอบคลุมทุกวิชาเอกที่เปิดสอน หรือสร้างระบบความร่วมมือระหว่าง สถาบันเพื่อให้สามารถใช้บุคลากรร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งมีระบบในการพัฒนาบุคลากร อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้อาจารย์ที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้ดี

3) **การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง** แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอาชีวศึกษา (สอศ.) มีนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู อาจารย์ได้จัดการเรียนการสอนโดยการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ แต่ในทางปฏิบัติควรมีการทบทวนและปรับปรุง/พัฒนากระบวนการและวิธีการฝึกปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจัดระบบและเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน

4) **การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ไม่เอื้อ/ส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ โดยมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติให้เอื้อต่อสถานประกอบการเข้ามาร่วมพัฒนากับสถานศึกษามากขึ้น

5) **การปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณ** งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการจัดการศึกษา จึงควรปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานของสถานศึกษาด้วย ไม่ควรคำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนรายหัวนักศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว

3.7 ระดับอุดมศึกษา

อาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษา และผู้ประกอบการ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1) การปรับปรุงหลักสูตร

1.1) เน้นหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เน้นคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

1.2) หลักสูตรควรมีลักษณะเป็น Hybrid มากขึ้น โดยปรับลดเนื้อหาทฤษฎีวิชาลง ปรับการเรียนในสถานศึกษาให้น้อยลง แต่เน้นการฝึกประสบการณ์ที่สถานประกอบการให้มากขึ้น และควรมีการฝึกงานตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรได้มีการชิมชั้วัฒนธรรมการทำงานในโลกของการทำงานจริง

1.3) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education) เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ และทักษะกับการปฏิบัติเชิงพื้นที่

2) **การจัดการเรียนการสอน** ควรเน้นการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ นวัตกรรมเข้ากับการทำงานจริง และจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาทั้งส่วนที่เป็น Hard Skill และ Soft Skill ซึ่งต้องใช้กิจกรรมการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรออกแบบกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและพัฒนาาระบบ

การวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งการวัด Hard Skill และ Soft Skill เพื่อสามารถพัฒนาคุณลักษณะ ทั้ง 2 ด้านได้อย่างแท้จริง

3) การพัฒนาอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาทบทวนเพื่อพัฒนาอาจารย์ ในประเด็นต่อไปนี้

3.1) การพัฒนาอาจารย์ให้เป็นอาจารย์ที่มีสมรรถนะมากพอที่จะสามารถ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และควรเน้นทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นทักษะที่จำเป็น ต่อการทำงานในสาขาอาชีพ (Hard Skill) และทักษะที่เป็นคุณสมบัติภายในที่ส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิต และทำงานร่วมกับผู้อื่น (Soft Skill) ให้กับนักศึกษา

3.2) ควรมีนโยบายและส่งเสริมให้อาจารย์สามารถสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์/ชิ้นงาน ที่เป็นตัวอย่างในการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ประจำหลักสูตรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง โดยมีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่จากสถานประกอบการต่าง ๆ ด้วย

4) การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ ครูฝึกหรือครูพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ มีความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนมาก เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ในทางปฏิบัติ จึงควร มีการพัฒนาครูฝึกที่อยู่ในสถานประกอบการ เนื่องจากครูฝึกในสถานประกอบการจะต้องมีทักษะในการสอน ชี้แนะ และให้คำปรึกษา (Coaching) กับนักศึกษา ซึ่งจะทำให้ นักศึกษาเกิดการพัฒนาและเห็น ตัวอย่างในการทำงานที่ดี

5) การปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา หน่วยงานระดับนโยบาย ที่กำกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรพิจารณาการกำหนดกฎระเบียบไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และส่งเสริม ต่อการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ซึ่งมีความแตกต่างกันและมีอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถาบัน

จากผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ของแต่ละระดับการศึกษาดังกล่าว มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. **การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา** ควรมีการกำหนดนโยบายเชิงบูรณาการให้ชัดเจน ต่อเนื่อง และมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานปฏิบัติอย่างชัดเจน

2. **การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร** ควรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย เน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ เน้นคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทักษะ ด้านการสื่อสารและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

3. การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรเน้นการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง ในแหล่งเรียนรู้และสถานประกอบการ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ นวัตกรรม เข้ากับการทำงานจริง และจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งส่วนที่เป็นทักษะการทำงานวิชาชีพ (Hard Skill) และทักษะชีวิตและการทำงานในสังคม (Soft Skill) สำหรับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ เน้นการประเมินสมรรถนะผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ใช้วิธีการวัดและประเมินที่หลากหลาย ควรออกแบบ การวัดและประเมินการเรียนรู้ให้มีความเที่ยงธรรม ชัดเจน โปร่งใส และสนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

4. การพัฒนาครูอาจารย์ให้มีคุณภาพ โดยให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้และการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และควรเน้นทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นทักษะ ที่จำเป็นในสาขาอาชีพ (Hard Skill) และทักษะที่เป็นคุณสมบัติภายในที่ส่งผลดีต่อทำงานร่วมกับผู้อื่น (Soft Skill)

5. การผลิต สรรหา และพัฒนาครูอาชีพศึกษา หน่วยงานระดับนโยบายและสถาบันการผลิตครู ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมหลักสูตรการผลิต สรรหา และพัฒนาครูอาชีพศึกษา โดยควรเน้นการสร้าง ครูอาชีพศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะปฏิบัติมากกว่าการพัฒนาทางทฤษฎี ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียน การสอนเน้นการปฏิบัติให้มากขึ้น จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะและคุณภาพของนักศึกษา

6. การปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรมีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ไม่เอื้อ/ส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับ สถานประกอบการ โดยมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติให้เอื้อต่อสถานประกอบการเข้ามาร่วม พัฒนากับสถานศึกษามากขึ้น

7. การกำกับ ติดตาม และประเมินผลงาน หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินงาน นโยบายมาก โดยเฉพาะมีการกำกับ ติดตามในส่วนของกระบวนการทำงานมากเกินไป ทำให้สถานศึกษา ต้องปรับกระบวนการทำงานและการให้ข้อมูล ควรมีความยืดหยุ่นและให้สถานศึกษามีอิสระในการทำงาน มากขึ้น โดยอาจใช้การประเมินในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

8. ด้านภาคีเครือข่าย ภาครัฐหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรเป็นตัวกลางในการจัดเป็นเวที ที่จะให้สถานศึกษาได้ประสานสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุน ให้สถานศึกษาได้ทำความร่วมมือ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัย เพราะสถานศึกษาไม่สามารถ พัฒนาสื่อเทคโนโลยีได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ

9. การพัฒนาระบบการผลิตครูและใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ โดย 1) พัฒนาระบบการผลิตครูและสถาบันการผลิตครูให้สามารถผลิตครูที่มีคุณภาพ 2) จัดระบบการใช้ครูเพื่อจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ 4) ส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพของครู เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

10. การพัฒนาครูของโรงเรียน ตชด. ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ และควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

11. การสนับสนุนช่วยเหลือสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็ก สถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีบุคลากรไม่เพียงพอและมีภาระงานมาก ครูอาจยังมีศักยภาพไม่เพียงพอ ยังต้องการความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสนับสนุนให้ครูทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา (2) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในทุกระดับและประเภทการศึกษา และ (3) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแทนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 4,400 คน ได้แก่ 1) **ระดับปฐมวัย** ครอบคลุมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต) 2) **ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ครอบคลุมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (เฉพาะ ปวช.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต) 3) **ระดับอุดมศึกษา** ครอบคลุมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) (เฉพาะ ปวส.) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (สถาบันอุดมศึกษา) ทั้งนี้ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ เป็นต้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 4,400 คน คิดเป็นร้อยละ 98.21 ประกอบด้วย ครู/อาจารย์ 1,946 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 673 คน ผู้ปกครอง 1,108 คน กรรมการสถานศึกษา 394 คน ผู้ประกอบการ 141 คน และนักศึกษา จำนวน 138 คน และผู้ให้ข้อมูลสารสนเทศกลุ่ม จำนวน 143 คน ประกอบด้วย ครู/อาจารย์ 39 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 38 คน ผู้ปกครอง 26 คน กรรมการสถานศึกษา 18 คน ผู้ประกอบการ 14 คน และนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 8 คน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามจำนวน 26 ฉบับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) โดยข้อมูลเชิงปริมาณทั้ง 26 ฉบับ มีค่าความตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และ มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.88 – 0.98 และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.94 – 0.99 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแนวคำถามสำหรับ

การสนทนากลุ่ม จำนวน 17 ฉบับ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (Validity) ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: *M*) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: *SD*) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

พ.ศ. 2561

1.1 คุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย 1) **คุณลักษณะด้านร่างกาย** ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ในระดับมาก เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี ใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้ดี ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตนและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค สิ่งเสพติด และระวังภัยจากบุคคล สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย 2) **คุณลักษณะด้านอารมณ์และจิตใจ** ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้ในระดับมาก โดยเด็กกล้าแฉ่งแฉ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ อดทนในการรอคอย ยอมรับและพอใจในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี มีความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก ช่วยเหลือแบ่งปัน เคารพสิทธิ ภูหน้ำที่รับผิดชอบ อดทน อดกลั้น ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ตามที่สถานศึกษากำหนด ซินชมและมีความสุขกับศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว 3) **คุณลักษณะด้านสังคม** ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระดับมาก โดยเด็กช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีวินัย ในตนเอง ประหยัดและพอเพียง มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในและนอกห้องเรียน มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย ยอมรับหรือเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ไขข้อขัดแย้ง โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง และ 4) **คุณลักษณะด้านสติปัญญา** ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้ในระดับมาก โดยเด็กสามารถสนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือสงสัย และพยายามค้นหาคำตอบ อ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้ สร้างสรรค์ผลงานตามความคิดและจินตนาการและใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้

1.2 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา 1) **คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก โดยผู้เรียนรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ชอบการอ่าน มีความรู้พื้นฐาน ทักษะ และสมรรถนะทางภาษา การคำนวณ มีเหตุผล มีนิสัยและสุขภาพที่ดี มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว

2) **คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความรับผิดชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะทางเทคโนโลยี ดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสารและความรอบรู้ด้านต่าง ๆ และ 3) **คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยสามารถแยกแยะผิดถูก ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม มีจิตอาสา รักท้องถิ่น และประเทศ

1.3 **คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** 1) **คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้เรียนรู้จักตนเอง มีเป้าหมายในการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้และทักษะชีวิต มีความสามารถในการบริหารจัดการและดูแลสุขภาวะของตนเองได้ มีความรู้ตามหลักสูตร มีความสามารถในการศึกษาต่อและการทำงานได้สมกับวัย ทั้งนี้ อาจมีระดับแตกต่างกันเมื่อพิจารณาจากสังกัด ขนาด และความพร้อมของสถานศึกษา 2) **คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ทั้งด้านทักษะในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีความคิดสร้างสรรค์ ความรอบรู้ในข้อมูลสารสนเทศ และการนำความคิดสร้างสรรค์ไปสร้างเป็นผลงาน โดยยังต้องพัฒนาเรื่องการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานให้มากขึ้น และ 3) **คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยยังต้องพัฒนาผู้เรียนในเรื่องการแยกแยะสิ่งถูกผิด และความยุติธรรมที่ยังมีปัญหาเรื่องความไม่สอดคล้องของสิ่งที่โรงเรียนสอนกับสิ่งที่สังคมปฏิบัติ และเรื่องความสำนึกและความภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน **ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ.** มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาที่พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 76.98) โดยโรงเรียนสาธิตมีผลการประเมินในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาถึงผลการจัดการศึกษาที่ได้รับผลการประเมินในระดับดี พบว่า ขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกันมีผลการประเมินใกล้เคียงกัน เรียงตามลำดับคือ ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดกลาง และขนาดเล็กตามลำดับ และมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับดี โดยกลุ่มของโรงเรียนสาธิต และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีผลการประเมินในระดับดีมาก

1.4 **คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** 1) **คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก โดยเป็นผู้มีความใฝ่รู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี มีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้ตามหลักสูตรและสามารถดูแลสุขภาวะของตนเองได้ แม้ยังต้องพัฒนาในเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และการมีทักษะชีวิตและอาชีพขั้นอีก 2) **คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะของผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานกับผู้อื่น การคิดและอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล แต่ยังไม่เด่นชัดเรื่องความสามารถในการคิดริเริ่มตั้งธุรกิจด้วยตนเอง และ 3) **คุณลักษณะ**

ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ผู้เรียนมีคุณลักษณะของพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก ทั้งด้านความเชื่อในความเท่าเทียม ความเป็นธรรมในสังคม ความเสียสละและการทำงานเพื่อส่วนรวม ความกล้าหาญในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม และมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน **ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ.** มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาที่พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี

1.5 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ในระดับมาก ทั้งด้านความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด ความเข้าใจและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ การมีทักษะชีวิต ความรู้ตามหลักสูตร และความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเอง แม้ยังมีบางเรื่องและบางกลุ่มที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การอธิบายขั้นตอนการทำงาน และกลุ่มผู้เรียนที่ห่างไกลและขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ทั้งเรื่องความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล การให้ข้อคิดเห็น และการริเริ่มตั้งธุรกิจ แต่ยังมีเรื่องที่ต้องพัฒนาในเรื่องความสามารถในการอธิบายกระบวนการทำงานของตนเอง และ **3) คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณสมบัติด้านความเป็นพลเมืองดีในระดับมาก ทั้งเรื่องความเชื่อในความเท่าเทียม การเป็นผู้เสียสละและร่วมมือทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และความซื่อสัตย์ในการทำงาน **ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ.** มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีผลการจัดการศึกษาอยู่ในระดับดี แต่มีประเด็นที่แตกต่างกันในส่วนของผลการประเมินของ สมศ. ในภาพรวมที่ได้ผลว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่อยู่ในเมืองและนอกเมืองมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษารังนี้ระบุว่า กลุ่มผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบและกลุ่มชาติพันธุ์ จะมีคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีดีต่อกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่สำหรับมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสอดคล้องกันโดยผลการประเมินของ สมศ. ที่พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ในระดับดี

1.6 คุณลักษณะผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม ทักษะการคิดที่ติดต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ มีทักษะที่ดีที่เกี่ยวกับการคิด การตัดสินใจ การจัดการ มีความอดทน และการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งส่วนใหญ่มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลร่างกายสุขภาพของตนเองได้เป็นอย่างดี **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ผู้เรียนบางส่วนอาจมีปัญหาเรื่องของการสื่อสาร

ที่เป็นทางการ ไม่กล้าแสดงออกด้านการพูดและการสื่อสาร แต่ในขณะที่เดียวกันก็สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ในส่วนของการคิดในเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนนั้นอาจยังไม่โดดเด่นนัก แต่ก็สามารถปรับตัวและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นได้ดี และมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ และ 3) **คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม เป็นผู้ที่อยู่ในกรอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นผู้เสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในการดูแลสังคม และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตอาสา มีความเสียสละ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม และการดูแลสิ่งแวดล้อม มีความซื่อสัตย์และกล้าหาญในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตามอยู่ในครรลองที่เหมาะสม **ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินของ สมศ.** มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับ ปวช. และหลักสูตรระยะสั้น มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด และมาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยวิทยาลัยเทคนิคมีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด และสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับ ปวช. และหลักสูตรระยะสั้น มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ผลประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยวิทยาลัยเทคนิคมีผลประเมินเฉลี่ยสูงสุด และผลประเมินเฉลี่ยรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และผู้สำเร็จการศึกษาได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาที่เกี่ยวข้องภายใน 1 ปี สำหรับตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และผลงานที่เป็นนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัยที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ และตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ได้แก่ ผลงานที่เป็นโครงการทางวิชาชีพหรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียนที่ได้นำไปใช้ประโยชน์

1.7 คุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา 1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่รักในการเรียนรู้และตั้งใจเรียน มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะเรียนรู้มีความเข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีสูง สามารถเรียนผ่านตามหลักสูตรและสามารถดำรงชีวิตและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพ มีการดูแลสุขภาพทางด้านร่างกายของตนเองเป็นอย่างดี แต่อาจมีประเด็นด้านการบริหารด้านจิตใจและภาวะทางอารมณ์ **2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมในระดับมาก ผู้เรียนบางส่วนมีความสามารถในการสื่อสาร ในขณะที่บางส่วนอาจมีปัญหาด้านการสื่อสารและในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในส่วนของภาพรวมของการทำงาน ผู้เรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรู้ทางวิชาการที่เข้มแข็ง แต่ในขณะที่เดียวกันอาจต้องพัฒนาทักษะที่เป็น Soft Skill นอกจากนี้ ผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรการใช้งานเป็นฐานหรือผู้เรียนในหลักสูตรเฉพาะ จะมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำคุณาน

กับการเรียน สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการเป็นของตนเองได้ และ 3) **คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง** ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยผู้เรียนส่วนใหญ่จะยึดถือสิทธิและความเท่าเทียม มีความกล้าแสดงออก และปกป้องสิทธิของตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับบุคคลในองค์กร มีความเชื่อมั่นในตนเองค่อนข้างสูง มีความกล้าหาญ ในการปฏิบัติตนเป็นคนดี เคารพในกฎระเบียบและกติกาสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อแสดงจุดยืนของตนเอง มีความซื่อสัตย์ ให้ความร่วมมือ และมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม **ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ ข้อมูลผลการประเมินของ สมศ.** มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมิน พบว่า **สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป** มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ วิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ **สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทาง** ที่มีผลประเมิน อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข **สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหม** ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีผลประเมินอยู่ในระดับดี และ **ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร** มีผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ ผลการประเมินเฉลี่ยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียน ของ **สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไป** ด้านคุณภาพบัณฑิตอยู่ในระดับดี **วิทยาลัยชุมชน** ด้านคุณภาพ ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ผ่านการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี **สถานศึกษาอุดมศึกษาเฉพาะทาง** ด้านคุณภาพบัณฑิต อยู่ในระดับดีมาก และ **สถานศึกษาสังกัดกระทรวงกลาโหมระดับต่ำกว่าปริญญาตรี** ด้านคุณภาพบัณฑิต อยู่ในระดับดี

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

2.1 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย 1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการ การศึกษา** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการศึกษาตามแนวทางของ ต้นสังกัด และมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษา ได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมือง ที่เข้มแข็ง 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้มีการเตรียมการเพื่อการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งเน้น ให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 6) **ด้านการพัฒนาครู** สถานศึกษา

ได้มีเตรียมในการพัฒนาครูที่มีการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

7) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่ออบรมครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยในบางพื้นที่อาจได้รับงบประมาณที่จำกัด

8) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และ

9) ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา สถานศึกษามีการบริหารจัดการมีการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการนิเทศการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.2 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

1) ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา สถานศึกษาได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2) ด้านหลักสูตร สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่การดำเนินการของแต่ละสังกัดจะมีความแตกต่างกัน

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

4) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่ในบริบทของพื้นที่ชายขอบนักเรียนยังขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้

5) ด้านการวัดและประเมินผล สถานศึกษาได้มีเตรียมการเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

6) ด้านการพัฒนาครู สถานศึกษาได้มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

7) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

8) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้

ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่การนิเทศการเรียนการสอนยังขาดความจริงจังและยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนิเทศเพื่อพัฒนาครูเท่าที่ควร

2.3 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบาย กลยุทธ์ และแผนการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยในแต่ละสังกัดอาจมีจุดเน้นที่มีความแตกต่างกัน 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่อาจให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไม่มากนัก 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษามีความพยายามในการจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกเพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษามีความพยายามในการจัดการด้านการวัดและประเมินผล โดยมีการวัดและประเมินผลหลากหลายตามสภาพจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 6) **ด้านการพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาขนาดเล็กอาจมีปัญหาในการพัฒนาครูเนื่องจากมีครูไม่เพียงพอและครูมีภาระรับผิดชอบมากจนไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาได้ 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดมีความพยายามในการเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามในการทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามาร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา ให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามในการบูรณาการมาตรฐานการศึกษาของชาติมาเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา มีการประเมินและประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งการนิเทศส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.4 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** สถานศึกษาทุกสังกัดได้มีความพยายามในการดำเนินการตามนโยบายและสื่อสารถ่ายทอดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษามีความพยายามบริหารจัดการการเรียนการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อให้มีความครบถ้วนหลากหลาย และเครือข่ายการเรียนรู้จากชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านการวัดและประเมินผลให้มีความหลากหลายและเน้นการวัดตามสภาพจริง เพื่อสามารถนำผลการประเมินมาใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 6) **ด้านการพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการพัฒนาครูในระดับหนึ่ง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่การพัฒนาครูยังไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่ครูต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติเท่าที่ควร 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนสถานศึกษาของรัฐเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่สถานศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วนเท่านั้น 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูล การนิเทศ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.5 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** หน่วยงานต้นสังกัดมีการมอบหมายนโยบาย และกำหนดกลยุทธ์ รวมทั้งมีการกำกับ ติดตามในการดำเนินการ ให้สถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันสมัย มีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม โดยให้มีความครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการเรียนรู้

จากการปฏิบัติจริงและการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะและคุณลักษณะผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **4) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **5) ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงสมรรถนะทางวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **6) ด้านการพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีความพยายามจัดการด้านการพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา แต่การพัฒนาอาจยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชน **7) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามาสนับสนุนสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **8) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีความพยายามทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และ **9) ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนวทางการนิเทศ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.6 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1) ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา สถานศึกษาได้มีความพยายามในการแปลงนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **2) ด้านหลักสูตร** สถานศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **3) ด้านการจัดการเรียนการสอน** สถานศึกษาได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **4) ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ให้มีความพร้อมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **5) ด้านการวัดและประเมินผล** สถานศึกษาได้มีการเตรียมการเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์

นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 6) **ด้านการพัฒนาอาจารย์** สถานศึกษาได้พัฒนาอาจารย์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** สถานศึกษาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การบริหารงบประมาณ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และ 9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา** สถานศึกษามีการบริหารจัดการและการบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพทั้งการกำหนดภารกิจและบทบาทของสถานศึกษาระบบงานแนวนะ การนิเทศการศึกษา และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

2.7 สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 1) **ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามใช้นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) **ด้านหลักสูตร** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 3) **ด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 4) **ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 5) **ด้านการวัดและประเมินผล** สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลการเรียน โดยมีการพัฒนาการวัดและประเมินให้มีความเป็นระบบ ใช้วิธีการวัดและประเมินที่หลากหลาย มีการประเมินตามสภาพจริง ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียน มีการประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังสิ้นสุดการเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 6) **ด้านการพัฒนาคณาจารย์** สถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง 7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงาน**

ต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัดได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง **8) ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้มีความพร้อมและเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง และ **9) ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาได้มีความพยายามในการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา โดยให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง

3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

3.1 ระดับปฐมวัย 1) การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน รัฐบาลหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาต้องให้ความสนใจกับผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นสำคัญ **2) การพัฒนาครูของโรงเรียน ตชด.** ครู ตชด. ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียน ตชด. ให้มากขึ้น **3) ความร่วมมือจากผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย** โดย (1) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพราะความร่วมมือจากผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากในการพัฒนาพัฒนาการของเด็ก (2) สถานศึกษาควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเด็กร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (3) สถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กจดจำ ทำซ้ำ ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเล่น หรือกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม (4) ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กเล็ก มีเทคนิคและวิธีการหรือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กเล็ก (5) สถานศึกษาควรมีการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากวิธีการหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และ (6) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจในบริบทและพัฒนาการของเด็ก เช่น บางสถานศึกษามีเด็กหลายระดับ บางครั้งผู้บริหารอาจจะเลยหรือมองข้ามการพัฒนาเด็กเล็ก

3.2 ระดับประถมศึกษา 1) การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ **2) การแก้ปัญหาและพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการวางแผนการบริหารงานบุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของโรงเรียน

ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้โรงเรียนทุกแห่งสามารถเข้าถึงการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) **การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มุ่งไปยังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา โดยเน้นการสร้างเครื่องมือและแนวทางการวัดและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนให้ชัดเจน เทียบตรง และมีมาตรฐานเดียวกัน 4) **การพัฒนาคุณภาพโรงเรียน** สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผลการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง 5) **การส่งเสริมความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู** หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู โดยพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครูที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก มุ่งให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน และ 6) **การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา** สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1) **การดำเนินงานตามนโยบาย** ควรมีการบูรณาการงานนโยบาย และมอบหมายให้โรงเรียนดำเนินการตามมาตรฐานของโรงเรียนเอง 2) **การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน** ควรบูรณาการการเรียนรู้กับองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยออกแบบหลักสูตรที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ ออกแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ให้มีความเที่ยงตรง ชัดเจน โปร่งใส และสนับสนุนการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน 3) **การจัดบุคลากรธุรการสนับสนุนการดำเนินงาน** หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรบุคลากร (ครูธุรการ) เข้ามาสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และ 4) **การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก** ควรสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนขนาดเล็กมีบุคลากรที่เพียงพอและได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนให้ครูทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1) **นโยบายการจัดการศึกษา** หน่วยงานระดับนโยบาย ควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยเหมือนที่ผ่านมา เพราะสร้างความสับสนให้กับหน่วยงานระดับปฏิบัติ และควรมีการสื่อสารนโยบายต่อผู้เกี่ยวข้องให้รับทราบและเข้าใจตรงกันให้มากขึ้น 2) **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา** สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และจุดเน้นของตนเอง โดยควรมีการเตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพให้ครูและบุคลากรได้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล 3) **การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล** หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องสัมพันธ์กันในทุกระดับการศึกษา โดยยึดกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นกรอบในการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) **การพัฒนา**

ข้อมูลสารสนเทศ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมีการพัฒนาฐานข้อมูล (Big Data) และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมใช้ประโยชน์ โดยให้มีความเสถียรและใช้ประโยชน์ได้จริงเพื่อแก้ปัญหาการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้โรงเรียนเสียเวลาในการตอบข้อมูลอย่างมาก

5) การจัดปัจจัยด้านสาธารณูปโภค รัฐควรลงทุนด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาได้จริงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน

6) การพัฒนาระบบการผลิตครูและการใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ ควรแก้ปัญหาการผลิตครูและใช้ครูให้เป็นระบบ โดย 6.1) พัฒนาระบบการผลิตครูที่มีมาตรฐานชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย และสถาบันผลิตครูต้องสามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6.2) พัฒนาระบบการใช้ครูให้มีประสิทธิภาพ ควรแก้ปัญหาเรื่องอัตรากำลังให้ได้มาตรฐานเพียงพอ เป็นธรรม และที่สำคัญคือการลดภาระงานอื่น เพื่อให้ครูสามารถใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด 6.3) จัดระบบการพัฒนาครูให้มีประสิทธิผล ควรมีการพัฒนาครูให้ครอบคลุมสิ่งที่ครูใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 6.4) ส่งเสริมความก้าวหน้าและสร้างขวัญกำลังใจของครู จัดระบบสวัสดิการ และเสริมสร้างขวัญกำลังใจครู โดยปรับแก้ไข พัฒนากฎระเบียบและหลักเกณฑ์การประเมินที่ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเกณฑ์การย้ายที่เป็นธรรม และ 6.5) การวางแผนอัตรากำลังของครู ควรออกแบบระบบรองรับวิกฤตอัตรากำลังของครู อันเนื่องมาจากแนวโน้มของประชากรเกิดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้แต่ละโรงเรียนมีอัตราครูน้อยลง และส่งผลต่อการมีครูสอนไม่ครบวิชาเอก

7) การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดควรใช้ผลการประเมิน O-NET, NT และการประกันคุณภาพ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง และ

8) การพัฒนาระบบการสรรหาผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการสรรหาผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงควรพิจารณาทั้งระบบการผลิต การสรรหา การใช้และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

3.5 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 1) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับยุคดิจิทัลให้มากขึ้น

2) การวัดและประเมินผล ควรปรับรูปแบบของการสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้วิทยาลัยสามารถเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกข้อสอบให้ผู้เรียนของตนเองได้ ก็จะทำให้เกิดความหลากหลาย เนื่องจากสมรรถนะที่ตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการมีความต้องการไม่เหมือนกัน และผู้เรียนก็อาจจะได้รับการฝึกฝนที่แตกต่างกัน

3) การพัฒนาครูและบุคลากร (3.1) ครูและสถานศึกษาควรได้รับการนิเทศอย่างต่อเนื่อง (3.2) การส่งเสริมและพัฒนาด้านต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสถานศึกษาเอกชนให้มากขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสำหรับกลุ่มเอกชนโดยเฉพาะ และควรใช้รูปแบบการพัฒนาให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของสถานศึกษา

เอกชน (3.3) ควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ (UpSkill) ให้กับครูช่างมากขึ้น โดยมีการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ครูเข้าไปรับการฝึกงานเพื่อเพิ่มทักษะให้มากขึ้น 4) **ด้านภาคีเครือข่าย** ควรจัดเวทีให้สถานศึกษาได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ทำความร่วมมือ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัย 5) **การลดภาระงานของครูและสถานศึกษา** หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลดภาระงานที่มีผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน และให้อิสระแก่สถานศึกษาในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้นและควรจัดปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบาย และ 6) **การกำกับ ติดตามและประเมินผล** กระบวนการในการกำกับ ติดตามและประเมินผล ควรยืดหยุ่นและให้สถานศึกษามีอิสระในการทำงานมากขึ้น โดยอาจใช้การประเมินในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

3.6 **ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)** 1) **การผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา** หน่วยงานระดับนโยบายและสถาบันการผลิตครู ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยควรเน้นการสร้างครูอาชีวศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะปฏิบัติมากกว่าการพัฒนาทางทฤษฎี ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติให้มากขึ้น จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะ และคุณภาพของนักศึกษา 2) **การสรรหาและพัฒนาครูอาจารย์** ควรมีการบริหารจัดการให้สถานศึกษาอาชีวศึกษามีบุคลากรที่เพียงพอ ครอบคลุมทุกวิชาเอกที่เปิดสอน หรือสร้างระบบความร่วมมือระหว่างสถาบัน เพื่อให้สามารถใช้บุคลากรร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งมีระบบในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ครู อาจารย์ที่มีคุณภาพ 3) **การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจัง** ควรมีการทบทวนและปรับปรุง/พัฒนากระบวนการและวิธีการฝึกปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจัดระบบและเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน 4) **การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ** หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรมีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ไม่เอื้อ/ส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ โดยมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติให้เอื้อต่อสถานประกอบการเข้ามาร่วมพัฒนากับสถานศึกษามากขึ้น และ 5) **การปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณ** ควรปรับปรุงวิธีการจัดสรรงบประมาณ โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายพื้นฐานของสถานศึกษาด้วย ไม่ควรคำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนรายหัวนักศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว

3.7 **ระดับอุดมศึกษา** 1) **การปรับปรุงหลักสูตร** (1.1) เน้นหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เน้นคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น (1.2) ควรมีลักษณะเป็น Hybrid มากขึ้น โดยปรับลดเนื้อหา รายวิชาลง ปรับการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาให้น้อยลง แต่เน้นการฝึกประสบการณ์ที่สถานประกอบการให้มากขึ้น และควรมีการฝึกงานตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรได้มีการซึมซับวัฒนธรรมการทำงานในโลกของการทำงานจริง (1.3) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของ

ตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education) เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ ทักษะกับการปฏิบัติเชิงพื้นที่ **2) การจัดการเรียนการสอน** ควรเน้นการจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกให้นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ นวัตกรรมเข้ากับการทำงานจริง และจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษามีทั้งส่วนที่เป็น Hard Skill และ Soft Skill **3) การพัฒนาอาจารย์** (3.1) ควรเน้นทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสาขาอาชีพ (Hard Skill) และทักษะที่เป็นคุณสมบัติภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Soft Skill) ให้นักศึกษา (3.2) ควรมีนโยบายและส่งเสริมให้อาจารย์สามารถสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ หรือชิ้นงาน ที่เป็นตัวอย่างในการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม (3.3) ส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ประจำหลักสูตรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยควรมีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่จากสถานประกอบการต่าง ๆ ด้วย **4) การพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ** ควรมีการพัฒนาครูฝึกที่อยู่ในสถานประกอบการ เนื่องจากครูฝึกในสถานประกอบการจะต้องมีทักษะในการสอน ชี้แนะ และให้คำปรึกษา (Coaching) กับนักศึกษา ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาและเห็นตัวแบบในการทำงานที่ดี และ **5) การปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา** หน่วยงานระดับนโยบายที่กำกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรพิจารณาการกำหนดกฎระเบียบไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และให้ส่งเสริมต่อการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบัน ซึ่งมีความแตกต่างกัน และมีอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถาบัน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยต่อไปนี้ จำแนกการอภิปรายออกเป็นระดับ ได้แก่ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ดังประเด็นอภิปรายต่อไปนี้

ระดับปฐมวัย

1. คุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า “ โดยภาพรวมเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งการพัฒนาด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และมีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้” ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูระดับปฐมวัยทุกสังกัดมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนและการดูแลเอาใจใส่เด็กระดับปฐมวัยเป็นอย่างดี และดูแลอย่างใกล้ชิด มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ

เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก มีการจัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัสอย่างมีความสุข มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานทั้งออนไลน์และออนไซต์ รวมทั้งมีการจัดบรรยากาศให้ปลอดภัยสะอาด มีสีสันทัน มีสื่อหลายอย่าง มีสื่อหลากหลาย ดังนั้นเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ดังที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนับว่า เป็นช่วงสำคัญของการวางรากฐานที่ดีของชีวิต เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เป็นวัยที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีที่สุด และสถานศึกษาระดับปฐมวัยส่วนใหญ่เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กตั้งแต่เริ่มต้นจึงมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับเด็ก มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น Project Approach, STEM, Reggio Emilia, ภาษาธรรมชาติ ตามด้วยวิธีพุทธมาบูรณาการโดยคำนึงถึงพัฒนาการที่สมวัยให้มากที่สุด ซึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่ได้เน้นการอ่าน การเขียน เรียนรู้จากการเล่น แต่เน้นกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติมาบูรณาการกันจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านค่อนข้างสมวัย

1.1 คุณลักษณะด้านร่างกาย จากผลการวิจัยที่ พบว่า “สถานศึกษาจะมีการวัดน้ำหนัก ส่วนสูงของเด็กกว่าเด็กอยู่ในเกณฑ์ปกติหรือไม่เป็นระยะ ๆ เน้นกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย การเข้าจังหวะ การทรงตัวของเด็ก การเล่นเกมต่าง ๆ การใช้กล้ามเนื้อทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ มุ่งสอนให้เด็ก ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตนและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค สิ่งเสพติด และระวังภัยจากบุคคล สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย” ซึ่งสถานศึกษาในทุกสังกัดได้ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กด้านร่างกายให้มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ มีการวัดน้ำหนัก ส่วนสูงและพัฒนาเด็ก ให้เป็นไปตามเกณฑ์ มีการติดตามและประเมินพัฒนาการของเด็กทุกคนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาเด็กให้มี สุขนิสัยที่ดีผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรปฐมวัยกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในคู่มือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2560) ที่กำหนดการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย โดยการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่าง กล้ามเนื้อและระบบประสาท ในการทำกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนให้เด็กรู้จัก ดูแลสุขภาพและสุขอนามัย สุขนิสัย การรักษาความปลอดภัย และการตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) จากการจัดประสบการณ์ดังกล่าวจึงอาจทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในด้านพัฒนาการด้านร่างกายที่กำหนดในมาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและสุขนิสัยที่ดี มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้ อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) สอดคล้องกับ

ผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้และรายตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับปฐมวัย กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย อยู่ในระดับดีมาก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2559)

1.2 คุณลักษณะด้านอารมณ์ จากผลการวิจัยที่พบว่า “สถานศึกษาจะเน้นการเตรียมความพร้อม ดั่งนั้นจะเห็นได้ว่าเด็กจะมีความร่าเริงแจ่มใส มีความสุข สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสม กับวัย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออก สามารถยับยั้งและ ควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีการแสดงออกถึงความพอใจในความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น โดยสถานศึกษาฝึกเด็กให้มีจิตใจหนักแน่น มั่นคงทางอารมณ์ รู้จักการอดทน อดกลั้นและควบคุมอารมณ์ ของตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เด็กแสดงออกถึงการเป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่ดีงาม และแสดงออกถึงการรับรู้และความรู้สึกที่ดี ชื่นชอบในศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักธรรมชาติ” โดยสถานศึกษาทุกสังกัดได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำ ปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งสถานการณ์ที่จัดให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเด็ก โดยยกตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมเพื่อรู้จัก ยับยั้งซึ่งใจ อดทนในการรอคอย ฝึกการยอมรับ และพอใจในความสามารถของตนเองและผู้อื่น มีการสร้าง บรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย ฝึกให้เด็กได้ประเมินเพื่อน และการยอมรับผลการประเมิน โดยผ่าน การทำกิจกรรม ให้เด็กได้เลือกเรียนด้านศิลปะ ดนตรี ตามที่เด็กสนใจ มีการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการ ทางสมอง เป็นการเรียนรู้จากของจริง จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยคำนึงถึงความสามารถตามวัย และพัฒนาการ จากการจัดประสบการณ์ดังกล่าว จึงอาจทำให้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในด้านพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ที่กำหนดในมาตรฐานที่ 3 เด็กมีสุขภาพจิตดีและมีความสุข มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออก ทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว และมาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินตามกลุ่มตัวบ่งชี้ และรายตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนระดับปฐมวัย กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัยอยู่ในระดับดีมาก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2559)

1.3 คุณลักษณะด้านสังคม จากผลการวิจัยที่พบว่า “สถานศึกษาจะฝึกให้เด็กมีวินัย รับผิดชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยืมทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น” ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด บนพื้นฐานการเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนา ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคมและมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

1.4 คุณลักษณะด้านสติปัญญา จากผลการวิจัยที่พบว่า “สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งรอบ ๆ ตัว และรักในการเรียนรู้ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมเน้นให้เด็กมีการปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง” ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น สนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ที่แปลกใหม่ แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ เหมาะแก่การปูพื้นฐานปลูกฝังคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีชีวิตที่ดี มีความพร้อม มีพัฒนาการตามขีดความสามารถก่อนไปเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป มีการพัฒนาให้เด็กมีความรู้และสามารถใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิด เช่น การคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้ มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น แวนชยาย แม่เหล็ก เครื่องมือสื่อสาร กล้องดิจิทัล เป็นต้น โดยเด็กได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเท่าเทียมกันและสามารถจัดการตนเองให้กระทำการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับวัย จากผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน โดยให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อม ทำให้เด็กไม่เครียด และให้เด็กได้ทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนเน้นพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เยาวภา เดชะคุปต์ (2542) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาควรทำไปพร้อม ๆ กัน การจัดประสบการณ์ของเด็กในระดับนี้จะไม่เป็นการสอนหนังสือแต่เน้นการเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะเด็กในวัยนี้จะสนใจในสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ควรจัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น จึงต้องจัดกิจกรรมให้เด็กทั้งในและนอกห้องเรียน การจัดตารางกิจกรรมประจำวันต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก ควรเป็นเนื้อหาที่ปูพื้นฐานให้เด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน และสอดคล้องกับ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542) ที่กล่าวว่า เด็กช่วง 3 ปีขึ้นไป เป็นระยะที่สมองของเด็กเจริญรวดเร็วมากที่สุดถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ พัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรสอนให้เด็กมีพื้นฐานชีวิตที่ดี มีการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับปฐมวัย

จากผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัย มีคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการบริหารจัดการของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ ทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน โดยข้อมูลเชิงปริมาณบ่งชี้ว่า “สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในระดับปฐมวัยโดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้าน 1) นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครู 7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ภาควิชาและ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา” ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายให้เห็นความเชื่อมโยงไปสู่คุณลักษณะผู้เรียนได้ ดังนี้

2.1 สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

จากผลการวิจัยที่พบว่า “สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการสื่อสารนโยบายให้กับครูในสถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด” ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับและประเภทการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องปฏิบัติ คือ 1) วางแผนสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักถึงความสำคัญและการนำมาตรฐานการศึกษาระดับชาติสู่การปฏิบัติให้แก่ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง 2) จัดตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อประสานงานสร้างความเข้าใจ ส่งเสริม และกำกับติดตาม โดยสถานศึกษามีการดำเนินการชี้แจงนโยบายในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ให้กับครูในสถานศึกษาได้รับรู้และมีการเตรียมการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในเรื่องของหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการวัดและประเมินผลจากการที่สถานศึกษาได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับทำให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทำให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน และเด็กมีความสุขในการเข้ามาเรียนในสถานศึกษา ซึ่งการเตรียมการของสถานศึกษาก็ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัดเป็นอย่างดี ในด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด จากผลการวิจัยพบว่า “ต้นสังกัดมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน การจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการนิเทศกำกับติดตามประเมินผล” โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการอบรมพัฒนาครูเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อให้ครูมีความรู้ในเรื่องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การทำสื่อ การวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ มีการสาธิตการทดลองต่าง ๆ ให้ครูปฐมวัยได้เรียนรู้โดยมีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ มาให้ความรู้กับครูปฐมวัยเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาให้กับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้หน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดสรรทรัพยากรให้กับสถานศึกษา เช่น ค่าอินเทอร์เน็ตสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานก็เข้ามาช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจ้างครูต่างประเทศให้กับสถานศึกษา เน้นให้เด็กได้สัมผัสใกล้ชิดกับเจ้าของภาษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล มีการประเมินโดยต้นสังกัดในแต่ละปี มีการสังเกตการณ์การสอนของครู และสถานศึกษาก็มีเครือข่ายที่เข้มแข็งร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาเด็ก เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ดียิ่งขึ้น สำหรับด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า “สถานศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการสร้างการรับรู้ต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติ การกำหนดเป้าหมายและแผนกลยุทธ์ การกำหนดบทบาทและภารกิจที่ชัดเจน

การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูล การสร้างขวัญและกำลังใจ การประกันคุณภาพการศึกษา” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการแบ่งภาระงานไว้ชัดเจน มีการดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของ สมศ. รอบที่ 3 มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และมาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาที่มีสังกัดขนาด ที่ตั้ง และภูมิภาคต่างกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าสภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา น่าจะเป็นกระบวนการสำคัญที่เอื้ออำนวยให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.2 สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่า “สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาปฐมวัยดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการออกแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อม ไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติ ตามความต้องการของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น สถานศึกษานำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Project Application, STEM, Reggio หรือวิถีพุทธ และมีการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยธรรมชาติเด็กต้องเรียนรู้โดยการเล่น การออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องออกแบบในลักษณะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ออกแบบการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตามที่สมควรจะได้รับ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า การนำมาตรฐานการศึกษาของชาติแต่ละระดับสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการประเมินผลนั้น เป็นการนำมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีลักษณะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด ความพร้อม

ความสามารถ ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งความเหมาะสมกับบริบท วิถีชีวิต ภูมิสังคม ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Real Life) ของผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการนำ ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง มิได้มุ่งเรื่องความรู้ หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ยึดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตเป็นหลัก ในการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ในแต่ละระดับ การศึกษา เชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนการสอนบนฐานสมรรถนะเชิงรุกที่มุ่งเน้นให้ได้เรียนรู้จากการคิดปฏิบัติ และใช้ความรู้ได้จริงในชีวิต และการแก้ปัญหาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เน้นการบูรณาการข้ามศาสตร์ การนำตนเองในการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอนกันเอง เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ เรียนรู้จากตัวอย่างที่เห็น เรียนรู้ จากการทำงาน เรียนรู้จากการพบปะพูดคุย เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ลองผิดลองถูก และเรียนรู้จากเทคโนโลยี จัดการเรียนรู้เป็นในลักษณะการผสมผสาน (Blended Learning) คือเรียนรู้ทางออนไลน์ และเรียนรู้ แบบพบกันในห้องเรียน (Face to Face) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน นำโปรแกรมทันสมัย ให้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ เช่น MOOC, Skill, Lane, Google ร่วมกับการที่ครูได้ชี้แนะ อำนวยความสะดวก และการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนใช้ความรู้มากขึ้น และการวัดและประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียน สำหรับด้านการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยที่พบว่า “สถานศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยสถานศึกษามีการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง มีจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นฐานสมรรถนะ ด้วยการเรียนรู้ แบบผสมผสาน ทั้งแบบพบกันในห้องเรียน แบบออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์แก่เด็กปฐมวัยนั้น สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ รวมทั้ง เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก มีจัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัส จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่สำหรับให้เด็กได้ทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการ การจัดมุมประสบการณ์ มุมเล่นและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีการใช้สื่อและ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่กำหนดแนวทางโดยส่งเสริมให้สถานศึกษา จัดประสบการณ์ ให้เด็กได้รับการพัฒนา เรียนรู้ผ่านการเล่น การคิด ปฏิบัติ และให้มีโอกาสสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง การแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เน้นการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนให้มีพัฒนาการรอบด้าน ที่สมดุลผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และคำตอบที่สงสัยด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติ สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัย ซึ่งครูหรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ เข้าใจพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก มีการสังเกต มีการวางแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมที่จัดต้องสนองต่อความสนใจ มีความอดทน

รักเด็ก มีความเอื้ออาทร มีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ จากผลการวิจัยที่พบว่า “สถานศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษายึดตามพัฒนาการเด็กอย่างชัดเจน และในสถานศึกษาบางแห่งมีการเชิญผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่จบไปแล้วมาถ่ายทอดให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยรุ่นใหม่ฟัง มีการใช้เทคโนโลยี มีการสืบค้นให้เด็กเรียนรู้และสืบค้นร่วมกัน” ซึ่งในการจัดประสบการณ์แก่เด็ก ครูระดับปฐมวัยมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้โดยใช้ควบคู่กัน เช่น เรื่องของภาษา โดยมีการสอดแทรกวิธีการสอนโดยใช้สื่อประกอบ เช่น YouTube มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เด็กอ่านออกได้ดี ครูต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน นอกจากการจัดการจัดกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมประจำวันแล้ว ครูปฐมวัยต้องมีความรู้ความสามารถในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย นอกจากนี้สถานศึกษาจัดให้มีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่ดี มีการพาเด็กไปเรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นการพาเด็กออกไปพบประสบการณ์ตรง ครูมีการเลือกใช้สื่อที่ถูกต้อง มีการใช้สื่อจากเครือข่ายการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่สามารถโต้ตอบกับเด็กได้ จะทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น และมีคุณครูดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านสื่อในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่กำหนดว่า สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สามารถเป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ตลอดจนเทคนิควิธีการ ที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรม เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ ต้องปลอดภัยต่อตัวเด็กและเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ ความชอบ และความต้องการของเด็กที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้ สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงของเด็ก โดยการจัดสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง (3 มิติ) ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง (2 มิติ) และสัญลักษณ์ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมตามลำดับ (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, 2560) สำหรับด้านการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยที่พบว่า “สภาพการบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อปรับปรุง พัฒนาและตัดสินคุณค่าผลการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ครอบคลุม เพียงตรง โดยระบบการวัดและประเมินผลเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงผ่านการสังเกต สัมภาษณ์ มีการใช้แฟ้มสะสมงาน มีการนิเทศ ให้คำแนะนำครูเกี่ยวกับการวัดและประเมิน โดยให้ครูมีส่วนร่วมคิดและร่วมประเมิน ในสถานศึกษาบางแห่งมีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายสัปดาห์ มีการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาเด็ก และปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู และมีการนำผลจากการประเมินมาปรับปรุง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการทำการ PLC ระหว่างกลุ่มเพื่อนครูเพื่อหาแนวคิดที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาการคิดขั้น การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล มีงานสานสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกชิ้นงานที่เด็กทำและให้ผู้ปกครองเก็บรักษาเอาไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลว่าการวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นพัฒนาการเด็กตามหลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยให้ครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรโดยการบูรณาการประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษาโดยเน้นการประเมินสภาพจริง และจัดทำรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะพัฒนาการที่เป็นข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ระบุว่าสามารถทำอะไรได้ในระดับใด โดยมีการนำข้อมูลเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ปกครองและส่งต่อให้ผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนา สร้างความพร้อมแก่ผู้เรียนก่อนเรียนในระดับต่อไป และสอดคล้องกับหลักการประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยดังนี้ 1) ต้องมีการวางแผนประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ 2) การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องประเมินทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง 3) การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม ต้องมีการประเมินอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดทั้งปี สำหรับเด็กปฐมวัยครูจำเป็นต้องทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบถึงพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็ก นอกจากนั้นครูยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้ตลอดเวลา 4) ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้แบบทดสอบในการประเมิน และ 5) สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

3. สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู และด้านภาคีเครือข่าย

จากผลการวิจัยพบว่า “สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ และมีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูปฐมวัยเพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กให้เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการเตรียมการร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด ใช้แนวคิดการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น Reggio Emilia, Montessori, Project Application, การจัดการประสบการณ์ตามแนววิถีสู่ นอกจากนี้มีการอบรมให้ความรู้ครูเรื่องสื่อออนไลน์ การใช้โปรแกรม Canva มาพัฒนาให้ครูเกิดทักษะมากขึ้น

และมีการนิเทศการสอนโดยมีศึกษานิเทศก์มาให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ครูมีพัฒนาการเรื่องสื่อออนไลน์ได้อย่างดีเยี่ยม เด็กปฐมวัยปรับมาเป็นการเรียนแบบผสมผสาน มีการจัดอบรมการใช้สื่อต่าง ๆ โดยบุคลากรทั้งภายในภายนอกและนำผลไปใช้จริง ทั้งนี้ก่อนการสอนออนไลน์มีการนิเทศการสอนอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเน้นให้ครูมีความรู้ในด้านการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดประสบการณ์ เทคนิควิธีการจัดประสบการณ์ เทคนิคการควบคุมชั้นเรียน และด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สอน และบุคลากรปฐมวัย ควรใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรม PLC เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) จากการที่สถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครูในลักษณะดังกล่าว โดยได้มีการเตรียมการและพัฒนาครูให้มีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน และมีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน น่าจะเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาเจริญเติบโตอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สำหรับการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่าย จากผลการวิจัยพบว่า “สถานศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยมีการสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้มีการเชิญผู้ปกครอง ชุมชน ที่อยู่ภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการเชิญภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาสอนให้เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น การปลูกข้าว การฟ้อนรำ เป็นต้น สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการตั้งชมรมครูปฐมวัยเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากมีปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ก็มีการปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยมีเครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็งเข้ามาช่วย นอกจากนี้ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูยังร่วมเป็นทีมเข้ามาทำงานร่วมกันในการนิเทศภายในสถานศึกษา การดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรรรัตน์ บุญเสนอ (2560) เรื่องการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ซึ่งพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ และมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ปกครองและชุมชนส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในระดับมาก

ระดับประถมศึกษา

1. คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา

1.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้

จากผลการวิจัยที่พบว่า “ผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่มีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน มีความสามารถในการคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล แสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัยและมีสุขภาพที่ดี และแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความงามที่ถูกรอบตัว” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า “ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง มีความใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มีความรับผิดชอบที่บ้าน” ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญที่มีการกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ข้อมูลจากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญให้กับผู้เรียน เพื่อให้มีทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะคนไทย 4.0 สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 ที่กล่าวว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21

1.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า “ผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่มีคุณลักษณะด้านนี้อยู่ในระดับมาก โดยเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน และมีความรอบรู้ในด้านต่างๆ เหมาะสมกับวัย” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า “ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม สำหรับความรู้ ทักษะและความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้เรียนมีความก้าวหน้าต่อโลกปัจจุบัน โดยสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดีและเหมาะสมกับวัย ในส่วนของการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและ

ความพร้อมของสถานศึกษา” ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นทิศทางในการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศตั้งแต่ระดับประถมศึกษาในด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ด้านคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ การคิดขั้นสูง นวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล และภาษาต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการเลือกศึกษาต่อเพื่อการมีงานทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ทั้งนี้ การพัฒนาให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการวางรากฐานที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในวัยเยาว์ เป็นการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรุ่นเยาว์สู่การเป็นนวัตกรผู้ใหญ่ในอนาคต อันนำไปสู่การเป็นประชากรที่มีคุณภาพด้านความเป็นนวัตกรในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงบริบทในโลก โดยถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอันนำไปสู่การเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) ซึ่งมรกด จันท์กระพ้อ และ กฤษดา เขียววัฒนสุข (2562, น. 55) กล่าวว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมเป็นองค์กรที่มีการสร้างบรรยากาศนวัตกรรม มีการส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กร มีอิสระที่จะคิดสร้างสรรค์ เกิดการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์

1.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า “ผู้เรียนระดับประถมศึกษามีคุณลักษณะด้านนี้อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้ รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้ รู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้เรียนแสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต รักทั้งถิ่นและประเทศได้” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า “ผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่สามารถจำแนกสิ่งที่ผิดและถูกได้ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อตนเอง เคารพผู้อาวุโส ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคม เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรักในท้องถิ่นและประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีความรักความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี” ผลการวิจัยดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ระบุว่า เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา

จากผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่า โดยภาพรวมผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นที่พึงพอใจ ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ ทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน โดยข้อมูลเชิงปริมาณบ่งชี้ว่า “สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้าน 1) นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครู 7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ภาควิชาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา” ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายให้เห็นความเชื่อมโยงไปสู่คุณลักษณะผู้เรียนได้ ดังนี้

2.1 สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด “มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการกำหนดนโยบายและสื่อสารนโยบายให้กับหน่วยงานระดับปฏิบัติ ซึ่งสถานศึกษาได้รับนโยบายการจัดการศึกษามาแล้วนำไปจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด สพฐ. สถ. มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการอบรมและพัฒนาครู การนิเทศสถานศึกษา การกำกับติดตามงานตามนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสวัสดิการ สำหรับสถานศึกษาเอกชน หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับ ติดตาม และประเมินสถานศึกษาตามนโยบายเป็นหลัก” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายามดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ง) ที่ได้มีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาว่า ควรส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้งระบบ ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยเน้นความสำคัญด้านสมรรถนะการสอนของครู กระบวนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร และรายวิชาต่าง ๆ ให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียน และหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำหรับการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด ควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และควรมีการบูรณาการแผนงานโครงการและเนื้อสาระของการตรวจราชการตามนโยบายก่อนที่จะดำเนินการตรวจติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดควรดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูด้านภาษาต่างประเทศและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนผู้เรียนทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนดและตอบสนองต่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.2 สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในทุกสังกัดล้วนใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการทำเป็นหลักสูตรบูรณาการ ข้ามศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและบริบท ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนและนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม ในการทำงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษามีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้มีความพยายาม บริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ผลการวิจัย ดังกล่าวนี มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของเสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และ อรทัย รุ่งวิชิต (2564) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของชาติว่า หลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นการขยายแนวคิดในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยหลักสูตรจะต้องมี การปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่น ไม่เน้นเนื้อหาสาระจนแน่นเกินไป มีการจัดการเรียนรู้ข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ ในหลักสูตรควรมีการส่งเสริมการเรียนการสอนโดยนำ STEM Education มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ บูรณาการและพัฒนานวัตกรรม และมีการจัดระบบการประเมินให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ หลักสูตรด้วย และในด้านการวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษา ของชาติสู่การปฏิบัติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระบุว่า ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ด้านการวัดและประเมินผลต้องมีแนวทางการดำเนินการ คือ หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดนโยบายการปรับเปลี่ยน แนวคิด แนวทาง ระบบ กลไก การวัดและประเมินผล ซึ่งทำให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยนแนวคิด ระบบ แนวทาง การวัดและประเมินผลที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียน โดยไม่เน้นการจัดลำดับการแข่งขันและการเปรียบเทียบ ซึ่งมีจุดเน้น ดังนี้ (1) การวัดและประเมินผลตามความพร้อมของผู้เรียน เน้นการวัดสมรรถนะหรือพฤติกรรม ที่แสดงถึงความสามารถที่เป็นองค์รวม (2) ปรับระบบการรายงานผลการเรียนที่ระบุสิ่งที่ทำได้ไม่เพียงพอ การบอกค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวม และ (3) ใช้ผลการเรียนเพื่อการส่งต่อสู่การศึกษาในชั้นเรียนที่สูงขึ้น ตามความถนัดและความต้องการ โดยอาจไม่จำเป็นต้องมีการสอบแข่งขันเข้าเรียนในระดับสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

2.3 สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่าย มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษา ทุกระดับมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย ในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เช่น วัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ตำรวจตระเวนชายแดน องค์กรเอกชน เป็นต้น โดยมีสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การนำผลผลิตของชุมชน มาแปรรูป การทำกิจกรรมระหว่างโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง การนำกิจกรรมทางพุทธศาสนามาใช้เป็นกิจกรรม

การเรียนรู้ การทำโครงการฝ่ายชะลอน้ำของโรงเรียนพื้นาน้อง การทำบ้านดิน การนำวัตถุดิบของชุมชน มาสร้างมูลค่าเพิ่ม การร่วมมือกับสาธารณสุขเพื่อตรวจสุขภาพนักเรียน การเชิญวิทยากรกลุ่มแม่บ้าน มาให้ความรู้ในเรื่องการทำน้ำสมุนไพร น้ำยาล้างจาน เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีการสนับสนุน ให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ที่ได้เสนอปัจจัย ความสำเร็จในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติโดยการสร้างการมีส่วนร่วมและประสาน ความร่วมมือ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนต้องมีส่วนร่วม มิใช่เพียงบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และครูผู้สอน โดยเครือข่ายสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข)

ระดับมัธยมศึกษา

1. คุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผลการประเมิน ของ สมศ. มีความสอดคล้องกัน โดยคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมือง ที่เข้มแข็ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในภาพรวม พบว่า ผู้เรียน ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้เรียนรู้จักตนเอง มีเป้าหมาย ในการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้และทักษะชีวิต มีความสามารถในการบริหารจัดการและดูแลสุขภาพของตนเองได้ มีความรู้ตามหลักสูตร มีความสามารถในการศึกษาต่อและการทำงานได้สมกับวัย แต่อาจมีระดับ แตกต่างกันเมื่อพิจารณาจากสังกัด ขนาดและความพร้อมของสถานศึกษา โดยผู้เรียนในโรงเรียนสาธิต สังกัด อว. และผู้เรียนสังกัด สพม. ที่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีคุณลักษณะของผู้เรียนรู้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการมีเป้าหมายในการเรียนและการมีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร โดยปัจจัยที่ทำให้ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการเรียนและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คือ การที่ผู้เรียนค้นพบความสนใจ ของตนเอง รวมทั้งความมีวินัยและความรับผิดชอบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายด้านคุณภาพ ของ สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ที่มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียน มีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นคนดี มีวินัย มีความรักในสถาบันหลักของชาติฯ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา และ กมล โพธิเย็น (2558) ที่พบว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ เห็นคุณค่าในตนเอง มุ่งอนาคต อยู่ในระดับมาก และสอดคล้อง กับผลการประเมินของ สมศ. รอบที่ 3 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2559) ที่พบว่าสถานศึกษาสังกัด อว. (สกอ.) มีผลการประเมินในระดับดีมากทุกตัวบ่งชี้ และได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับดีมากมากที่สุด

1.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกันโดยภาพรวม พบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ในระดับมาก ทั้งด้านทักษะในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีความคิดสร้างสรรค์ ความรอบรู้ ในข้อมูลสารสนเทศ โดยด้านที่ด้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการนำความคิด ไปสร้างเป็นผลงาน และพบว่า โรงเรียนที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ได้อย่างดี เป็นโรงเรียนที่เน้นการสอนด้วยสะเต็มศึกษา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว เป็นไปตามนโยบายของ สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ที่มุ่งสนับสนุนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็น ต้นแบบการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดที่ Owl Campus (2021) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ ที่เป็นคลังความรู้คุณภาพด้านการศึกษา ได้เสนอแนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยสะเต็มศึกษา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคุณค่า 10 ประการ คือ 1) สร้างความคิดสร้างสรรค์ 2) สร้างทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) สร้างทักษะการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ 4) สร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ 5) กระตุ้นความสนใจ ในการเรียนรู้ 6) สร้างการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่น 7) ผลักดันให้เป็นนักทดลอง 8) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 9) สอนให้เด็กปรับตัวได้ไวในทุกสถานการณ์ และ 10) สะเต็มศึกษาคืออาชีพในโลกอนาคต

1.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า ผู้เรียนระดับ มัธยมศึกษา มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับมาก โดยผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่น ในความถูกต้องและความยุติธรรม เป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย สำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและ พลเมืองอาเซียน แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า คุณลักษณะเรื่องการแยกแยะสิ่งถูกผิด ยังมีปัญหาอยู่ในหลาย พื้นที่ ซึ่งสาเหตุเกิดจากผู้เรียนสับสนระหว่างสิ่งที่โรงเรียนสอนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและยุติธรรม แต่สังคม ที่แวดล้อมผู้เรียนกลับประพฤติปฏิบัติเรื่องที่ไม่ถูกต้องนั้นเป็นปกติวิสัย คุณลักษณะของพลเมือง ที่เข้มแข็งที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการที่รัฐบาลขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเฉพาะด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม โดยการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ 7 ประการ ได้แก่ 1) การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว 2) การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรมจริยธรรมในการจัด การเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา 4) การปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 5) การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ 6) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม และ 7) การส่งเสริม ให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวถูกขับเคลื่อนมาได้ ระยะเวลาหนึ่งแล้ว และสอดคล้องกับสิ่งที่ ปราบดา หายุมณี (2564) เสนอว่ากระบวนการพัฒนาความเป็นพลเมือง ที่เข้มแข็งมีสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) เริ่มจากการรู้จักตัวเองและกำกับควบคุมตัวเองได้ 2) อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ 3) พ่อแม่ ครู โรงเรียน ต้องปรับบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความพยายามในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้เกิดคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ อาจเป็นผลมาจากการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้บ่งชี้ว่า “มีสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้าน 1) นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครู 7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ภาควิชาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายให้เห็นความเชื่อมโยงไปสู่คุณลักษณะผู้เรียนได้ ดังนี้

2.1 สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าสภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพโดยข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า สถานศึกษาต่าง ๆ ในทุกสังกัดใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรหลักในการจัดการศึกษา แต่อาจมีจุดเน้นหรือมีความยืดหยุ่นที่ต่างกัน โดยสถานศึกษาทั่วไปจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามความเหมาะสมกับบริบทของตนเอง แต่สถานศึกษาในบางสังกัด เช่น โรงเรียนสาธิต มีความยืดหยุ่นในการกำหนดเนื้อหา กิจกรรม วิธีการจัดการเรียนการสอนมากกว่า มีการปรับให้หลักสูตรมีลักษณะของหลักสูตรฐานสมรรถนะ เช่นเดียวกับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่มีโปรแกรมหลากหลายกว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและโรงเรียนขนาดเล็ก

สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเห็นต่างกัน คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนระดับมัธยมส่วนหนึ่งเห็นว่าหลักสูตรปัจจุบันเน้นเนื้อหามากเกินไป โรงเรียนต้องสอนเนื้อหาให้ครบทำให้มีช่องว่างในการปรับเปลี่ยนได้น้อย แต่ผู้บริหารและครูโรงเรียนสาธิต เห็นว่าหลักสูตรแกนกลางมีความยืดหยุ่นให้โรงเรียนปรับเปลี่ยนได้ตามจุดเน้นได้พอสมควรแล้ว ซึ่งเหตุที่ผู้บริหารและครูที่อยู่ต่างสังกัดกันมีความเห็นต่างกัน อาจเนื่องจากวัฒนธรรมการทำงาน ปรัชญา วิถีคิด ความรู้และวิทยาการที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อังคาร บัวศรี (2542) เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรว่า ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ พื้นฐานความรู้และวิทยาการ พื้นฐานทางเทคโนโลยี และพื้นฐานทางการเมืองการปกครอง และจากข้อมูลภาคสนามในการสนทนากลุ่มมีข้อมูลสนับสนุนว่า โรงเรียนในกลุ่มของโรงเรียนสาธิตมีอิสระในการปรับหลักสูตรค่อนข้างสูง ไม่ยึดกับกรอบเนื้อหาที่แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยโรงเรียนบางแห่งปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ครบตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางแต่ใช้เวลาน้อยกว่าจึงมีเวลาในการพัฒนาผู้เรียนในสิ่งที่เน้นได้มากขึ้น

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตร ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง สถานศึกษาจึงต้องตระหนักต่อการบริหารจัดการด้านหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ทั้งสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสอนแบบ Active Learning, Project-Based Learning, Problem-Based Learning โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งเหตุที่ได้ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของต้นสังกัด และวิทยาการด้านการสอนยุคใหม่ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง โดยในส่วนของ สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีมาตรฐานสำคัญ คือ “จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้” นอกจากมาตรฐานการศึกษาแล้ว สพฐ. ยังกำหนดนโยบายของปีงบประมาณ 2564 - 2565 ให้จัดกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสมดุลทุกด้าน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญา

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาได้พยายามบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า**การบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน** เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาได้ดำเนินการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง สถานศึกษาจึงต้องตระหนักต่อการบริหารจัดการ**ด้านการจัดการเรียนการสอน** ให้มีความเข้มแข็งต่อไปโดยให้มีทั้งประสิทธิภาพและประประสิทธิผล

2.3 สภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ จากข้อมูลเชิงปริมาณผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการดำเนินการเรื่องสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า โรงเรียนทั้งหลายให้ความสำคัญกับการใช้สื่อและเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้อย่างมาก โดยปัจจุบันมีการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นหลัก ส่วนเครือข่ายที่โรงเรียนใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลายตามบริบทของโรงเรียน โดยทั่วไปคือ เครือข่ายภายในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กร/หน่วยงานในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า โรงเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนสื่อ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดหาสื่อ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเป็นการดำเนินงานตามมาตรฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดมาตรฐานว่า “ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้”

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาได้พยายามบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งจะเป็น “ตัวช่วย” ให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง สถานศึกษาจึงต้องตระหนักต่อการบริหารจัดการสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและมีคุณภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว

2.4 สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษามีการพัฒนาครูในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพบ่งชี้ว่าการพัฒนาครูส่วนใหญ่ดำเนินการโดยต้นสังกัดและมีการพัฒนามากพอสมควร แต่ยังมีปัญหาในเรื่องการพัฒนาครูได้ไม่ทั่วถึง โดยบางสังกัดพัฒนาครูได้เพียงบางส่วน และครูที่ได้รับการพัฒนาต้องนำความรู้ไปขยายผลต่อที่สถานศึกษา นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องเนื้อหาและเรื่องที่พัฒนาไม่ตรงกับความต้องการของครู โดยครูต้องเข้ารับการพัฒนาตามเรื่องที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด รวมทั้งเรื่องที่พัฒนาครูยังไม่ครอบคลุมสิ่งที่ครูต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิตารักษ์พลเมือง และคณะ (2560) ที่ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต ที่พบว่า การพัฒนาครูมีปัญหาเชิงระบบที่สำคัญ คือ การพัฒนาครูโดยไม่ยึดสมรรถนะ เน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ขาดนวัตกรรมการพัฒนาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสู่มืออาชีพ ไม่มีระบบการพัฒนาครูใหม่โดยเฉพาะครูผู้ช่วย

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาได้พยายามพัฒนาครูให้มีคุณภาพ เพราะคุณภาพครูจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาครูจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ครูมีคุณภาพและส่งผลการเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการด้านการพัฒนาครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง

ระดับอาชีวศึกษา

1. คุณลักษณะผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา

1.1 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษิตตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 พบว่า คุณลักษณะด้านการเป็นผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดย **1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้** เป็นคุณลักษณะผู้เรียนที่เกี่ยวกับการมีความใฝ่รู้ ความคิดริเริ่มและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีทักษะชีวิตและทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยี

และการปรับตัวในยุคดิจิทัล มีความรู้ตามหลักสูตรและการทำงานอาชีพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ดี

2) **คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม** เป็นคุณลักษณะผู้เรียนที่สามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหา สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถตั้งคำถามหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นที่จะนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ สามารถคิดริเริ่มทำกิจการของตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ และ

3) **คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง** โดยผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงการมีความเชื่อในความเท่าเทียม และความเป็นธรรมในสังคม มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวม มีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาสังคมไทย และในการส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก และมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาในภาพรวมเป็นไปตามคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษากับงานวิจัยของ อนุวัตร อินทนชิตจัญญ์ และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2563) ซึ่งประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง และพบว่า คุณสมบัติ คุณลักษณะ ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา รวมถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการนำความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ไปใช้ในการพัฒนางานและศึกษาต่อ ผลการประเมินพบว่ามีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและสามารถใช้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี รวมทั้งได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่นเดียวกับ สุขเมธ รินทลิก และ วิชิต แสงสว่าง (2564) ซึ่งศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและมีคุณธรรมจริยธรรม

คุณลักษณะของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาดังกล่าวนอกจากจะเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แล้วยังสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษา หรือ Thai Vocational Qualification Framework (TVQF) พ.ศ. 2562 ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ 3 ด้าน คือ 1) **ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์** ครอบคลุมการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัยและทักษะทางปัญญาที่ดี 2) **ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป** เป็นความสามารถในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข และการจัดการและการพัฒนางาน และ 3) **ด้านสมรรถนะวิชาชีพ** เป็นความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถในการใช้ทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง และความสามารถในการประยุกต์สู่อาชีพ (สมพร ปานดำ, 2564, น. 10) การที่คุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีความสอดคล้องกับสมรรถนะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษาถือว่าเป็นไปตามแนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ซึ่งจากรายงานการนำมาตรฐาน

การศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) พบว่า สอศ. ให้ความสำคัญในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติโดยมีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา ซึ่งได้วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อมาร่วมกำหนดเป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษา โดยมีการปรับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ พ.ศ. 2556 มาเป็นมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562 ซึ่งในการปรับปรุงดังกล่าวมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษานี้จะเป็นทิศทางที่สำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (สมพร ปานดำ, 2564, น. 11) และสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาทุกแห่งจะใช้หลักสูตรนี้เป็นกรอบทิศทางหรือแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาต่อไป

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา

จากผลการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ตามที่ดังกล่าวไว้แล้วนั้น พบว่า โดยภาพรวมผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งกล่าวได้ว่าอาจจะมาจากผลการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สภาพการบริหารจัดการทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพในภาพรวมเป็นไปในทิศทางที่ดี โดยข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครู อาจารย์ 7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ภาควิชาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา และในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยส่วนใหญ่ก็เห็นสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ผู้วิจัยขออภิปรายในบางประเด็นที่มีลักษณะสำคัญที่สามารถจะเชื่อมโยงไปสู่คุณลักษณะผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

2.1 สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบาย และการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารและครูสะท้อนให้เห็นว่า สอศ. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และทิศทางในการดำเนินการไว้ชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพ โดยมีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมาวิเคราะห์ร่วมกับมาตรฐานของหน่วยงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เพื่อจัดทำเป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษา และจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาที่จะนำมาเป็นกรอบให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาต่อไป ซึ่งการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนเช่นนี้ ช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ โดย สอศ. จัดให้มีหน่วยงานรองรับที่จะช่วยขับเคลื่อนและกำกับติดตามการดำเนินการของสถานศึกษา ได้แก่ สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา และสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

ในส่วนของการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ครูและผู้บริหารระบุไว้สอดคล้องกันว่า สอศ. มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โดยเฉพาะสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตามความต้องการ จำเป็น อย่างไรก็ตามในประเด็นของการพัฒนาบุคลากรนี้ มีข้อมูลสะท้อนว่าการสนับสนุนของ สอศ. ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชนยังได้รับการสนับสนุนและการพัฒนาบุคลากรไม่มากนัก

2.2 สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยในค่านี้นี้ พบว่า มีการดำเนินการที่เป็นจุดเด่นที่สามารถเชื่อมโยงสู่คุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ชัดเจน เนื่องจากหลักสูตรระดับอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาชีวศึกษาเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพื้นที่ และความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการให้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการในฐานะเป็นอุปสงค์ของระบบในลักษณะของ Demand Driven (สมพร ปานดำ, 2564, น. 12) ดังนั้น หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้มีสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการเน้นภาคปฏิบัติให้ปฏิบัติจริง ควบคู่การศึกษาภาคทฤษฎี สอดคล้องหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2562ก, น. 33) ที่ระบุไว้ว่า ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ รัฐบาล วิทยาลัยแห่งวิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการฝึกอาชีพและการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ รวมทั้งในเรื่องการวัดและประเมินผล ซึ่งจำเป็นต้องมีการวัดและประเมินทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่จะสามารถสะท้อนถึงสมรรถนะของผู้เรียนได้ชัดเจน โดยสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2562ข, น. 1) ระบุว่าให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา โดยในการประเมินจะมีการประเมินสมรรถนะ ประเมินผลสัมฤทธิ์ และประเมินตามมาตรฐานวิชาชีพซึ่งเป็นการทดสอบความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนจุดพฤติกรรมลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด

2.3 สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่าย การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ภาคีเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย สถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือชุมชน ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษามีเป้าหมายสู่การประกอบอาชีพในหน่วยงานและสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นทางการย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการได้นอกจากนั้นในปัจจุบันมีความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ตลอดเวลา สถานศึกษาแต่ละแห่งมักมีข้อจำกัดในด้านเทคโนโลยีและยังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย การทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายจะช่วยให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สามารถจะปฏิบัติงานจริงได้เมื่อจบการศึกษา และภาคีเครือข่ายจะเป็นแหล่งฝึกฝนในภาคปฏิบัติให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถจะพัฒนาตนเองทั้งในด้านสมรรถนะทางวิชาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการปรับตัว และทักษะอื่น ๆ ได้อีกมากมาย สอดคล้องกับที่สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2562ค, น. 13) ซึ่งระบุว่า ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นการมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริงสามารถวางแผน สร้างและพัฒนางาน พัฒนาคณะและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะที่สามารถนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และสมรรถนะดังกล่าวก็เป็นสมรรถนะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่ายว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาเอกชนบางแห่งที่อยู่ในพื้นที่ที่มีสถานประกอบการค่อนข้างน้อย และเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก การทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายดำเนินการได้ไม่เต็มที่ โดยมีข้อเสนอเป็นแนวทางเพิ่มเติมว่า สอศ. ควรมีโครงการสนับสนุนโดยจัดช่องทางให้สถานศึกษาได้มีโอกาสพบปะและทำความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่าย แนวคิดนี้สอดคล้องกับ สมพร ปานดำ และ วรวิทย์ ศรีตระกูล (2564, น. 4) ซึ่งได้ส่งกระทรวงศึกษาธิการและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยมีข้อเสนอว่า สอศ. ควรสร้างระบบการขับเคลื่อนความร่วมมือกับภาคีประกอบการด้วยนวัตกรรมคลังปัญญา เพิ่มช่องทางสื่อสารระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา และแสวงหาความร่วมมือเพิ่มเติมกับสถานประกอบการที่มีศักยภาพพร้อมจะถ่ายทอดองค์ความรู้

3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งพบว่าในภาพรวมเป็นที่น่าพอใจ แต่ก็มีบางคุณลักษณะที่ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนว่ายังมีสิ่งต้องเร่งพัฒนา ได้แก่ การที่ผู้เรียนบางส่วนยังขาดความมั่นใจในตนเองและขาดความมั่นใจในการเรียนอาชีวศึกษา ในประเด็นนี้ อาจเนื่องมาจากค่านิยมในสังคมที่มองว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้ที่ไม่สามารถศึกษาต่อในสายสามัญและขาดความสามารถทางวิชาการ ผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากค่านิยมเช่นนี้ จึงขาดความมั่นใจในตนเองและไม่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา สอดคล้องกับ ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ (2562, น. 6) กล่าวว่า ครูของนักเรียนบางกลุ่มในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีค่านิยมผิด ๆ ในการเรียนอาชีวศึกษา ดังนั้น การให้คำแนะนำในการเลือกเรียนจึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับโอกาสในการเลือกเรียนสายอาชีพ แต่กลับให้เรียนสายสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเร่งปรับค่านิยมของครูและผู้เรียน และประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาในสายอาชีวศึกษา โดยอาจต้องจัดระบบการแนะแนวการศึกษาต่อ และแนะแนวอาชีพในเชิงรุกให้มากขึ้น

นอกจากนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพยังพบอีกว่า ผู้เรียนมีสิ่งที่จะต้องพัฒนาเพิ่มเติมในเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์ การเรียบเรียง การสื่อสารกับผู้อื่น รวมทั้งการคิดในเชิงสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งผู้เรียนยังไม่มีคุณลักษณะดังกล่าวโดดเด่น ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของสมพร ชูทอง (2562, น. 18) ที่พบว่า ผู้เรียนทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลใหม่จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้ไม่ดีเท่าที่ควร ยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร ผู้เรียนยังไม่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการฟัง การพูด รวมทั้งยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมได้ดีเท่าที่ควร และสอดคล้องกับที่ Nilsook (2018, อ้างถึงใน นิรันดร์ สมมุติ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และจิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2564, น. 2064) ระบุว่า การเรียนการสอนให้นักศึกษานำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ยังคงห่างไกลในหลาย ๆ มิติ สถานศึกษายังไม่สามารถสอนให้ผู้เรียนคิดเองทำเอง ส่วนใหญ่ยังสอนให้ทำโจทย์แบบเดิม ๆ ซึ่งต้องเร่งรัดในการพัฒนาครู อาจารย์ จากประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมีข้อเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการสอนเน้นการปฏิบัติจริงให้มากขึ้น โดยการสร้างนวัตกรรม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลระบุว่า “สื่อที่ดีที่สุดของอาชีพ คือ สื่อที่ได้จากการปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถฝึกฝนการปฏิบัติงานจากสื่อในลักษณะ Innovation-Based” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังเสนอว่า ควรพัฒนาครู อาจารย์ โดยการเพิ่มทักษะ (UpSkill) ให้กับครู อาจารย์ให้มากขึ้น และจัดให้มีการประสานทำงานความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ครูเข้าไปรับการฝึกงานเพื่อเพิ่มทักษะ เนื่องจากปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก และสถานประกอบการมีความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีมากกว่าสถานศึกษา สอดคล้องกับ นิรันดร์ สมมุติ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และจิณณวัตร ปะโคทั้ง (2564, น. 2069) ซึ่งศึกษาวิจัย

เกี่ยวกับอนาคตภาพของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้เสนออนาคตภาพด้านการจัดการเรียนการสอนโดยสรุปว่า ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นโค้ชเป็นที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ นำความรู้มาประยุกต์ใช้โดยประสานวิทยากรและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลจากภาคเอกชน และจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม รวมทั้ง สมพร ปานคำ และ วรวิทย์ ศรีตระกูล (2564) ซึ่งสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาพบว่า ควรมีการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการนิเทศ ติดตามในสถานประกอบการ และเน้นสมรรถนะครูเกื้อหนุน พร้อมทั้งให้มีการสอนแบบ Project-Based Learning เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สำหรับข้อค้นพบในประเด็นที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มระบุว่า การทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งเป็นการทดสอบความรู้ ความสามารถและทักษะ ตลอดจนพฤติกรรม ลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด โดยมีการทดสอบทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีนั้น ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า การทดสอบดังกล่าวเป็นการทดสอบในภาพรวมซึ่งไม่สามารถสะท้อนสมรรถนะที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ได้จริงในการประกอบวิชาชีพ เนื่องจากในรายละเอียดของความรู้และความสามารถบางอย่าง สถานประกอบการแต่ละแห่งมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ก็มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในบางวิชาชีพมีการปฏิบัติงานแบบ Cross Function ซึ่งจำเป็นต้องมีสมรรถนะย่อยหลาย ๆ สมรรถนะเข้ามาประกอบ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงมีข้อเสนอเป็นแนวทางว่า ควรมีการปรับระบบการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกชุดข้อสอบให้ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ ดังนั้น หากมีการดำเนินการดังกล่าวก็สามารถที่จะทำให้การวัดสมรรถนะวิชาชีพสามารถเป็นการวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้

ระดับอุดมศึกษา

1. คุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 พบว่าคุณลักษณะด้านการเป็นผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และผลการประเมินจาก สมศ. ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ และมีเป้าหมายของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ชัดเจน ใฝ่รู้ ใฝ่ใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่อาจารย์และผู้ประกอบการที่ร่วมสนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยระบุว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่รักในการเรียนรู้ และตั้งใจเรียน ซึ่งอาจมาจากเหตุที่ตนได้เลือกเรียนในคณะและสาขาวิชาที่ตนเองสนใจแล้ว อีกทั้งในมุมมองของผู้ประกอบการมองว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จบมาแล้วส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ต้องการ

จะเรียนรู้เนื่องจากมีเป้าหมายในชีวิตการทำงาน และอยู่ในวัยที่เปลี่ยนผ่านจากการเรียนสู่การทำงาน มีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำงาน และแสวงหาสิ่งที่ตนเองต้องการในชีวิตและอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles (1978) ที่ได้กล่าวถึงจิตวิทยาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งจะเป็นผู้ที่ 1) ต้องการด้านการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งหากผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วจะเกิดความเครียดและอาจต่อต้าน สิ่งที่สำคัญคือต้องพยายามทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดความรู้อำนาจในการนำตนเอง (Self-Directing) ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดด้วย 2) เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์อย่างหลากหลาย ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นประสบการณ์เดิมที่มีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ ๆ และ 3) มีความพร้อมในการเรียนรู้และมีวุฒิภาวะที่พร้อมจะเรียนรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ ดังนั้น การสอนให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเกิดการเรียนรู้จึงมักจะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่อยากจะเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ควรจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered) และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อเป็นการเรียนรู้ที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ยังพบว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้ประกอบการเห็นพ้องต้องกันว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เด่นชัดด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร ซึ่งผู้ประกอบการสะท้อนว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีสูงที่สุดในคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมุ่งเน้นการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และการสื่อสาร หรือการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจ World Economic Forum (2020) พบว่า อาชีพที่เกิดใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งสิ้น อาทิ นักวิเคราะห์ข้อมูล/นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Analysts and Scientists) ปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่องจักร (AI and Machine Learning Specialists) นักพัฒนาซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชัน (Software and Application Developers and Analysts) ฝ่ายขายและการตลาดดิจิทัล (Sales and Marketing Professional) ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Specialists) ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจ (Digital Transformation Specialists) เป็นต้น ซึ่งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างก็มุ่งหวังที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อตอบสนองความต้องการของหน่วยงานหรือองค์กรในระดับสากล

ในส่วนขององค์ความรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรนั้น ในมุมมองของอาจารย์มองว่า ส่วนใหญ่สามารถเรียนผ่านตามหลักสูตรและสามารถดำรงชีวิตได้เป็นปกติ ในขณะที่ผู้ประกอบการมองว่าองค์ความรู้ตามหลักสูตรอาจยังมีน้อยอยู่ และมองว่า หลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันเน้นความรู้มากเกินไป ซึ่งเสนอว่าอาจลดจำนวนรายวิชาให้หน่อยลง ลดจำนวนปีให้หน่อยลง แต่ควรเน้นทักษะการแก้ปัญหา

และทักษะอื่น ๆ ในสัดส่วนที่มากขึ้น เพราะเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และควรมีการเพิ่มการฝึกทักษะอาชีพ ทักษะปฏิบัติ และเน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงาน และการประกอบอาชีพให้มากขึ้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและจุดเน้นของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชา ที่เรียนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบใช้งานเป็นฐาน (Work-Based Education) ซึ่งต้องให้การเรียน ควบคู่กับการทำงาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองนำวิชาความรู้ไปใช้ในการทำงานได้อย่างดี หรือกรณีกลุ่มนักศึกษาที่ต้องออกฝึกประสบการณ์กับหน่วยงานและสถานประกอบการตามที่หลักสูตร กำหนด นักศึกษาก็ได้ฝึกใช้ความรู้ในขณะที่ออกฝึกประสบการณ์ สอดคล้องกับมุมมองของนักศึกษา ที่สะท้อนว่า ตนเองมีคุณลักษณะด้านการใช้องค์ความรู้ของศาสตร์มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์ และมีโอกาสในการบูรณาการและประยุกต์ใช้ศาสตร์เกิดขึ้นในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์ มากที่สุด ซึ่งการฝึกงานจะเป็นการให้โอกาสที่ดีในการได้สัมผัสกับโลกแห่งความเป็นจริงของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้เชิงทฤษฎีที่เรียนในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยได้ Pratt (1998) ได้กล่าวถึงมุมมองด้านการฝึกงานว่า การพัฒนาผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จผ่านการฝึกงานจะเกี่ยวข้องกับ ปัจจัยหลัก คือ 1) กิจกรรมเกี่ยวข้องกับระดับที่ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจภายใน ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้เรียนระหว่างฝึกงานจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่จะส่งผล ต่อแบบแผนการเรียนของผู้เรียนมากที่สุด และ 2) แนวคิดเรื่องสังคม ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์และความเข้าใจ ที่ถูกต้องกับการทำงานทั้งในส่วนเครื่องมือ วัสดุฝึก และผู้ร่วมงาน ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยหลักเป็นสิ่งที่สถาบัน อุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้สามารถใช้กิจกรรมการฝึกงานในการหลอมรวมคุณลักษณะของ ผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

1.2 คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และ ผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า อาจารย์และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรการใช้งานเป็นฐาน (Work-Based Education) หรือผู้เรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือหลักสูตรเฉพาะที่ธรรมชาติของสาขาวิชาที่เรียน ส่งเสริมให้มีโอกาสสร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมในการทำงาน ผู้เรียนก็จะมีโอกาสในการนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำคู่ขนานกับการเรียน อาจส่งผลให้เกิดความคิดริเริ่มในการจัดตั้งธุรกิจหรือกิจการ ด้วยตนเอง หรือเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการระดับอุดมศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการสะท้อนว่า การออกแบบหลักสูตรจะต้องเน้นการผลิตผู้เรียนที่ต้องตอบสนอง ต่อสถานการณ์โลกได้ และเป็นหลักสูตรที่เน้นการผลิตให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น และสามารถผลิตนวัตกรรมให้มากขึ้น ซึ่ง บัณฑิตา อินสมบัติ และ ปราณี เนรมิตร (2563) ได้ทำการศึกษา วิจัย แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 คือ ด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ 2) ความสามารถในการสร้างงานให้เป็น รูปธรรม 3) สามารถใช้เทคโนโลยีให้เกิดความคุ้มค่าและรู้เท่าทัน และ 4) ความสามารถในการคิดประกอบการ และทักษะการคิดแบบผู้นำ ในขณะที่ มรรยาท รุจิวิชญ์ และ มารุต ปิไซเตชะสิงห์ (2561) มองว่า กลยุทธ์

การบ่มเพาะนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษาเป็นการบ่มเพาะนักศึกษาให้มีสมรรถนะเชิงนวัตกรรม ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของแต่ละสาขาวิชาชีพ เพื่อผลิตบัณฑิตที่เป็นนวัตกรรมตามศาสตร์และวิชาชีพ (Spring Up) ครอบคลุมถึงการนำนวัตกรรมเข้าสู่กระบวนการเชิงพาณิชย์ที่สามารถแข่งขันและขับเคลื่อนการแข่งขันในตลาดโลกได้ในอนาคต

1.3 คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความกล้าหาญในการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำที่ผิดหรือสิ่งที่ผิด มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการชื่นชมและเห็นคุณค่าของบุคคลในสังคมที่เป็นคนดีและมีความรู้ความสามารถ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ในขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าผู้ประกอบการสะท้อนว่า ผู้เรียนที่จบมาแล้วส่วนใหญ่จะยึดถือสิทธิและความเท่าเทียม โดยมองว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการกล่าวหา กล่าวหา เพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง มีความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการกระทำที่สุ่มเสี่ยง สอดคล้องกับมุมมองของผู้บริหารและอาจารย์ที่มองว่า ผู้เรียนยอมรับในกฎกติกาของสังคม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม มีความกล้าหาญในการปฏิบัติตนในการเป็นคนดี กล่าวหาในสิ่งที่ถูกต้อง ผู้เรียนส่วนใหญ่เคารพในกฎระเบียบและกติกาสังคม การแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการทำสิ่งผิดมักแสดงออกผ่านสื่อสังคมเป็นหลัก ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) ที่พบว่า นักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยในภาพรวมระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกติกาสูงที่สุด รองลงมา คือ การเคารพสิทธิผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อสังคม และงานวิจัยของ เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และ จรูญ พานิชย์ผลินไชย (2560) ที่พบว่า นิสิตมีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความเท่าเทียมกัน ยอมรับความแตกต่าง มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม มีอิสระและพึ่งตนเอง เข้าใจระบอบประชาธิปไตย และมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) และอนงค์ รอดแสน (2557) ที่กล่าวถึง ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ประกอบด้วย การมีอิสระและพึ่งตนเอง การมีความเท่าเทียมกัน ยอมรับความแตกต่าง เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม และมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cogan & Derricott (1998, pp. 2-6) ที่กล่าวถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือ สามารถมองปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาของสังคมโลก สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบและทำตามบทบาทหน้าที่ของสังคม สามารถเข้าใจ ยอมรับ และชื่นชมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง สามารถคิดวิเคราะห์ในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ และพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ เต็มใจแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เต็มใจเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอุปนิสัยการบริโภค ให้เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถที่จะรับรู้และปกป้องสิทธิมนุษยชาติและเต็มใจและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

จากคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ทั้งคุณลักษณะด้านการเป็นผู้เรียนรู้ ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากข้อมูล เชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และผลการประเมินจาก สมศ. อาจกล่าวได้ว่า เป็นผลมาจากการบริหารจัดการ ของสถาบันอุดมศึกษาที่ได้มีการปฏิบัติตามแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ จนทำให้ผลการประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา จากผลการศึกษาคณลักษณะผู้เรียนระดับ อุดมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 พบว่า โดยภาพรวมผู้เรียนมีคุณลักษณะในระดับมาก ซึ่งกล่าวได้ว่า อาจจะมาจากการบริหารจัดการ ของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งในด้านนโยบายและกลยุทธ์ การจัดการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษา ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาคณาจารย์ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด ด้านการจัดให้มีภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา และในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยส่วนใหญ่ก็เห็นสอดคล้องกัน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และผลการประเมินจาก สมศ. ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า สภาพการบริหารจัดการด้านหลักสูตรมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก รวมทั้งกระบวนการในการพัฒนา หลักสูตรได้กำหนดให้มีสื่อ/เครือข่ายการเรียนรู้ไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสภาพ การบริหารจัดการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่ใน ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ในมุมมองของผู้ประกอบการ กลับเห็นว่า หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน เน้นความรู้มากเกินไป อาจยังขาดในเรื่องการเชื่อมโยงปัจจัย ตัวป้อนว่าต้องการผู้เรียนที่มีลักษณะใดเข้ามาศึกษา โดยอาจเน้นไปที่ปริมาณ แต่ในอนาคต หลักสูตรปริญญา อาจไม่เป็นที่ต้องการในสังคม หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ควรเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่ตอบสนอง ความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน และเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนให้มากที่สุด สถาบันอุดมศึกษา จะต้องมีการปรับตัวเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สอดคล้องกับข้อเสนอ แนวทางจากผู้ประกอบการที่เสนอว่า ควรเน้นหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้าน ขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เน้นคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร

และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และหลักสูตรควรมีลักษณะเป็น Hybrid มากขึ้น โดยปรับลดเนื้อหารายวิชาลง ปรับการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาให้น้อยลง แต่เน้นการฝึกประสบการณ์ที่สถานประกอบการให้มากขึ้น และควรมีการฝึกงานตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรได้มีการซึมซับวัฒนธรรมการทำงานในโลกของการทำงานจริง และที่สำคัญควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education) เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ ทักษะกับการปฏิบัติเชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข) ที่กล่าวว่า สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายและกำหนดให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายเพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ ควรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะมากกว่าเป็นหลักสูตรเนื้อหาหรือหลักสูตรเน้นทักษะ และควรสร้างการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคต่าง ๆ เน้นการสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงจากการศึกษาระดับที่ต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน รวมทั้งเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการระดับอุดมศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการสะท้อนว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการปรับตัวเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งปัจจุบันแนวทางใหม่ในการเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคน จะเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่เรียนกับสถาบันอุดมศึกษาน้อยลง ทำงานในสถานประกอบการมากขึ้น ผู้เรียนจะปรับตัว เรียนรู้การทำงานในองค์กรมากขึ้น การออกแบบหลักสูตรควรเน้นการผลิตที่ตอบสนองต่อสถานการณ์โลกได้ และเป็นหลักสูตรที่เน้นการผลิตให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น และสามารถผลิตนวัตกรรมให้มากขึ้น รวมทั้งสถาบันการศึกษาควรพิจารณามาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการปรับหรือพัฒนาหลักสูตร โดยคุณลักษณะที่เน้น คือ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ มรรยาท รุจิวิชัย และ มารุต ปิซโซเตสิงห์ (2561) ที่มุ่งเน้นคุณลักษณะของผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยได้เสนอหลักสูตรนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษาที่เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุค 4.0 โดยใช้กลยุทธ์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรที่คุณลักษณะของบัณฑิตมีความเป็น “นวัตกรรม” จากนั้นมีการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยกำหนดรูปแบบในแต่ละชั้นปีที่มีความต่อเนื่องของการบ่มเพาะนวัตกรรม กล่าวคือ ในปีที่ 1 ให้ความรู้และทัศนคติเชิงนวัตกรรมในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปีที่ 2 เน้นการพัฒนาทักษะและมุมมองนวัตกรรมเชิงบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน ปีที่ 3 เน้นทักษะการสร้างผลงานด้วยโครงงานนวัตกรรมในรายวิชาชีพ ปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายให้เน้นการผลิตชิ้นงานนวัตกรรม ซึ่งควรกระตุ้นให้มีการนำไปใช้ประโยชน์และมีการวิจัยรองรับ นอกจากนี้ ระหว่างการเรียนการสอนควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างวิชาชีพ และนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา เปิดเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้หรือจัดแสดงเพื่อเผยแพร่ และต่อยอดนวัตกรรมที่มีลักษณะบูรณาการ และมีการกำกับและติดตามผลการใช้หลักสูตรทั้งในด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อคุณลักษณะของผู้เรียนและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชน รวมทั้งข้อเสนอจากแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข) ที่กล่าวถึงการประเมินผลหลักสูตรว่า

คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถาบันการศึกษาควรกำหนดจุดเน้นการวัดและประเมินผลที่เน้นผลงานที่เป็นนวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศาสตร์และคุณสมบัตินี้เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคม โดยใช้การประเมินที่หลากหลายเพื่อแสดงถึงความเป็นองค์รวมของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนอีกด้วย

2.2 สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพรอบสามของ สมศ. มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พบว่า สถานศึกษาอุดมศึกษาทั่วไปที่ผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก รวมทั้ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนของนักศึกษาให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้จริงในการทำงานและชีวิตจริง ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการศึกษาด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ในขณะที่ ผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ควรเน้นในเรื่องของการฝึกทักษะเป็นหลัก เน้นการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา มีทั้งส่วนที่เป็น Hard Skill และ Soft Skill ซึ่งต้องใช้กิจกรรมการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรออกแบบกิจกรรมในการพัฒนานักศึกษาและพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งการวัด Hard Skill และ Soft Skill เพื่อสามารถพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 2 ด้านได้อย่างแท้จริง ควรมีการบูรณาการการเรียนการสอนด้วยผลการวิจัย เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม และการจัดการเรียนรู้จะต้องมีวิธีการที่ผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น และที่สำคัญผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นเรื่องเทคโนโลยีที่น่าสนใจและใช้ได้จริง และสอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ที่ระบุว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสร้างกลไกระบบขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกในการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นบัณฑิตที่มีสมรรถนะสู่ศตวรรษที่ 21 และสามารถนำองค์ความรู้และนวัตกรรมสู่การพัฒนาสังคมทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลก ซึ่ง บัณฑิตา อิ่มสมบัติ และ ประณี เนมมิตร (2563) เสนอแนะว่า สำหรับด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ควรมีการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แนวใหม่เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นหาความรู้ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Productivity-Based และการจัดการเรียนรู้แบบ Criticality-Based โดยเน้นการคิดวิเคราะห์ วิจัยเป็นหลัก ในขณะที่ เรณูมาศ มาอ่อน (2559) ได้เสนอว่า รูปแบบการสอนและวิธีการสอนในระดับอุดมศึกษา ควรใช้รูปแบบและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้แก่ (1) การสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย (Research-Based Instruction) (2) การสอนแบบกลุ่มสืบสวน (Group Investigation model) (3) การสอนแบบอภิปราย (Discussion) (4) การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case Study) (5) การสอนโดยการอธิบาย ถาม-ตอบ (Lecture Recitation) และ (6) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Instruction) ซึ่งจะสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียน

ให้เกิดคุณลักษณะตามที่มาตรฐานของชาติต้องการได้ ซึ่ง Mezirow (1997) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอน ในระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนผ่าน” (Transformative Learning) หรือที่ Miller (2005) เรียกว่า การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ครบทั้ง 3 มิติคือ Head-Hand-Heart (K-S-A) ซึ่งทั้งระบบจะเป็นการเชื่อมโยง สมรรถนะการเรียนรู้ภายในของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาไปมาก ทั้งในด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ และการทำงานของสมอง สุขภาวะทางปัญญา ซึ่งเกี่ยวกับสติสัมปชัญญะ และความมั่นคงทางจิตใจ ตลอดจนการศึกษาเพื่อการปลดปล่อย (Emancipatory) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นการพัฒนาศาสตร์แห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ LeCluyse (2015 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561ก) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาผู้เรียน ระดับอุดมศึกษาแบบองค์รวม โดยกล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโต ก้าวหน้า หรือการเพิ่มพูนความสามารถในการพัฒนาสู่ความสำเร็จด้วยวิธีการแบบองค์รวมที่ครอบคลุม การมีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะคนและสังคม (Soft Skills) ประกอบด้วยมิติหลัก 4 มิติ ได้แก่ มิติภาวะผู้นำของสถาบัน (Institutional Leadership) มิติวัฒนธรรมของสถาบัน (Institutional Culture) มิติการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา (Student Learning) และมิติความผูกพันของนิสิตนักศึกษา (Student Engagement) ซึ่งเป็นความจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องนำแนวคิดและระบบการพัฒนา ระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด

สำหรับในส่วนของการฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา ผู้ประกอบการเสนอ ความเห็นว่า หลักสูตรควรให้นักศึกษาได้มีการฝึกงานตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยอาจ มีการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อรับประกันการมีงานทำ ซึ่งการฝึกงานจะให้นักศึกษา ได้สัมผัสวัฒนธรรมการทำงานในโลกของการทำงานจริง เป็นการเสริมทักษะและประสบการณ์ให้เตรียมพร้อม สำหรับการทำงานทั้งในระหว่างการศึกษาและภายหลังการศึกษา โดยนักศึกษาจะได้นำความรู้จาก ภาคทฤษฎีไปสู่การฝึกการปฏิบัติในระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จะช่วย ให้นักศึกษาเห็นภาพที่แท้จริงในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจความต้องการที่แท้จริงในการ ทำงานทั้งจากตนเองและบริษัทที่เป็นนายจ้าง รวมทั้งได้ฝึกทักษะในด้าน Soft Skill เช่น การฝึกระเบียบ วินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย และฝึกการทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและสังคมการทำงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Calway & Murphy (2000) ที่พบว่า การได้รับ ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเข้าสู่สถานที่ทำงานใหม่ บัณฑิตเหล่านี้จะได้เข้าทำงานในหลากหลายตำแหน่ง และหลากหลายบทบาทในหน่วยงาน ในส่วนของ สถานประกอบการ พบว่า หลังจากที่ได้รับบัณฑิตกลุ่มนี้เข้าทำงาน พวกเขาสามารถทำงานเป็นทีมได้ เป็นอย่างดี มีทักษะในการจัดการและสามารถบริหารจัดการปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งการปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บัณฑิตเหล่านี้มีวุฒิภาวะและประสบการณ์ทำงานที่เพียงพอ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บัณฑิตประสบความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพ

2.3 สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคณาจารย์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

พบว่า อาจารย์และผู้ประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการด้านการพัฒนาคณาจารย์อยู่ในระดับมาก โดยมีการกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะสำคัญของคณาจารย์และบุคลากรภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และพันธกิจหรือจุดเน้นเฉพาะด้านของสถาบัน มีการพัฒนาคณาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ให้มีความเป็นสหวิทยาการ (Multi - Disciplinary) แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพได้เสนอแนะให้สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาทบทวนเพื่อพัฒนาสมรรถนะอาจารย์มากพอที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และควรเน้นทั้งการพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสาขาอาชีพ (Hard Skill) และทักษะที่เป็นคุณสมบัติภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Soft Skill) ให้กับนักศึกษา นอกจากนี้ ควรมีนโยบายและส่งเสริมให้อาจารย์สามารถสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์/ชิ้นงาน ที่เป็นตัวอย่างในการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนอาจารย์ประจำหลักสูตรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยควรให้คณาจารย์ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่จากสถานประกอบการต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ บัณฑิตา อินสมบัติ และปราณี เนรมิตร (2563) ที่ได้เสนอให้มีการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ผู้รับผิดชอบและประจำหลักสูตร โดยให้อาจารย์มีศักยภาพในการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น มีการนำสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอน อาจารย์ต้องพัฒนาทักษะในการทำงานเป็นทีมและมีความร่วมมือ และมีความสามารถในการบูรณาการ การสอนร่วมกับสถานประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการทำงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสอดคล้องกับแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563ข) ที่กล่าวว่า ในการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ อาจารย์จะต้องสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกได้อย่างหลากหลาย ให้สามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถทำได้ในระดับที่กำหนด เมื่อจบหลักสูตรแล้วและสามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561ก) ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านการวิจัย การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษามี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 องค์ความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วย 2 มิติ คือ 1.1) ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชา 1.2) ความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะ (Competencies) ประกอบด้วย 4 มิติ คือ 2.1) ออกแบบและวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.3) เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2.4) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่ 3 ค่านิยม (Values) ประกอบด้วย 2 มิติ คือ 3.1) คุณค่าในการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ 3.2) อารมณ์เชิงจริยบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์ ซึ่งหากอาจารย์ได้รับการพัฒนาตามองค์ประกอบดังกล่าว บัณฑิตที่จบจากสถาบันอุดมศึกษาจะมีคุณภาพ และได้มาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ในระดับชาติและระดับสากล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้นำเสนอโดยแบ่งเป็นระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ระดับปฐมวัย

1. หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้กับผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจถึงปรัชญา หลักการ และจุดหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถให้ความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้อง
2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรส่งเสริมความร่วมมือของผู้ปกครองและเครือข่าย เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา และให้ความเห็นชอบในการกำหนดแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กร่วมกับผู้สอนและเด็ก
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการพัฒนาครูปฐมวัยและบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่ไม่มีวุฒิด้านปฐมวัย โดยเฉพาะในกลุ่มของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้มีความเข้าใจหลักและวิธีการจัดประสบการณ์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
4. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาปฐมวัยใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น Reggio Emilia, Montessori, Project Application, การจัดประสบการณ์ตามแนววิถีพุทธ เป็นต้น
5. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรจัดให้มีสื่อวัสดุและอุปกรณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม
6. สถานศึกษาปฐมวัยควรให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัย โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่าย ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ และมีการรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกัน อย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการบูรณาการแผนงาน และโครงการ รวมทั้งติดตาม การปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่
2. หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และออกแบบหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ และควรมีการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัด การเรียนรู้ ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
4. รัฐควรบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มสถานศึกษาและผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล เพื่อให้มีโอกาสด้านความเสมอภาค ในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพ
5. หน่วยงานต้นสังกัดควรมุ่งเน้นการพัฒนาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับ ความต้องการของครู และพัฒนาให้ครบสมรรถนะของครูตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยครูทุกสังกัดควรได้รับ การพัฒนาให้เท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง
6. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อให้ได้ สารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ และพัฒนาระบบวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา
7. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามาใช้เป็นสารสนเทศ ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่ไม่ผ่าน เกณฑ์การประเมิน และควรมีการจัดทรัพยากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา
8. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ โดยสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ การค้นพบความสนใจ และความถนัดของตนเองอย่างแท้จริง
9. สถานศึกษาควรปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบ เพื่อให้สามารถคิดสิ่งประดิษฐ์/สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อก้าวสู่ ความเป็นนวัตกรรม
10. สถานศึกษา ภาครัฐเครือข่าย ครอบครัวยุวมชน และสังคมควรร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ระดับอาชีวศึกษา

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนาระบบการขับเคลื่อนความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางสื่อสารระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา และแสวงหาความร่วมมือเพิ่มเติมกับสถานประกอบการที่มีศักยภาพพร้อมจะถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งสถานประกอบการในประเทศและต่างประเทศ

2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรจัดระบบเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในสถานศึกษาได้พัฒนาและยกระดับเพิ่มพูนทักษะ (Upskill) และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานขั้นใหม่ (Reskill) อย่างต่อเนื่อง โดยทำความร่วมมือกับสถานประกอบการและสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาครู อาจารย์ให้มีศักยภาพด้านนวัตกรรมและทักษะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ งบประมาณและสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์หรือพัฒนานวัตกรรมในสาขาวิชาชีพของตน

4. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายให้มีการปรับระบบการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพ โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถเลือกสมรรถนะย่อยหรือเลือกชุดข้อสอบให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการอย่างแท้จริง

5. หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการนิเทศให้การสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาเอกชนในด้านวิชาการเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการให้โอกาสในการได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาในหลักสูตรทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น

6. หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้ทัดเทียมกับสถานศึกษาอื่น ๆ

7. สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารและทักษะในการนำเสนอผลงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งทักษะในการแสดงออกอย่างเหมาะสม

ระดับอุดมศึกษา

1. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะในการทำงานทั้งในด้านขององค์ความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่จริง (Area-Based Education)

ควรกำหนดหลักสูตรเฉพาะที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ (Hybrid Learning) ที่เป็นการผสมผสานกิจกรรมการเรียนรู้ในหลากหลายลักษณะ เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรมุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนผ่าน (Transformative Learning) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษาแบบองค์รวมที่ครอบคลุมการมีทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) และทักษะมนุษย์และการอยู่ร่วมกัน (Soft Skills)

4. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรพัฒนาระบบการประเมินผลผู้เรียน โดยควรกำหนดจุดเน้นการวัดและประเมินผลที่เน้นผลงานที่เป็นนวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศาสตร์และคุณสมบัตินี้เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคม โดยใช้การประเมินที่หลากหลายเพื่อแสดงถึงความเป็นองค์รวมของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

5. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาควรกำหนดให้การฝึกงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสาขาวิชาที่ต้องการทักษะทางวิชาชีพ เป็นการดำเนินการในทุกชั้นปีตั้งแต่ปีแรกของการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยใช้หลักการเรียนรู้ภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ เพื่อเป็นการเสริมทักษะและประสบการณ์ให้เตรียมพร้อมสำหรับการทำงานทั้งในระหว่างการศึกษาและภายหลังสำเร็จการศึกษา โดยอาจมีการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อรับประกันการมีงานทำ

6. หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตร การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ให้มีความเป็นสหวิทยาการ (Multi-Disciplinary) มีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการบูรณาการการสอนร่วมกับสถานประกอบการ และมีศักยภาพด้านการทำงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยเน้นการศึกษาเชิงลึกของแต่ละระดับการศึกษา หรือสถานศึกษาในแต่ละสังกัด เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละระดับการศึกษา หรือสถานศึกษาในแต่ละสังกัด ซึ่งจะเป็ประโยชน์โดยตรงต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา หรือสถานศึกษาในแต่ละสังกัด

2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

3. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ เพราะคุณลักษณะผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา

4. หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดทำชุดสื่อ และ/หรือ ชุดโครงการต้นแบบสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะ ผู้เรียนที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำโครงการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบแนวทางของชุดโครงการต้นแบบ ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยหน่วยงานทั้งสองระดับดำเนินการบริหารจัดการโครงการ และควรดำเนินการวิจัย ติดตาม และประเมินผลโครงการดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ จากผลการดำเนินการโครงการที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงาน หรือบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณลักษณะ ผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้ได้เครื่องมือ ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสถานศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ ในการดำเนินการประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ได้สารสนเทศจากผลการประเมินที่จะเป็นประโยชน์ ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ดีขึ้น

6. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อถอดบทเรียนจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อค้นหา วิธีการ กระบวนการ รูปแบบหรือแนวทางที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาต่าง ๆ

7. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีบทบาทส่งเสริม และสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุดังกล่าว เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ

- จิราภรณ์ มีสง่า และ อิศรา รุ่งทิวชัย. (2561). การศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*, 5(2), 93-101.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, รังสรรค์ มณีเล็ก, เพ็ญอรุณ ปรีดีติติก และสุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต. *วารสารครุศาสตร์*, 45(3) 17-33.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และ จรูญ พานิชย์ผลินไชย (2560). ความเป็นพลเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 23(1), 1-13.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- จ่าง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- นรินทร์ สมมุตติ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น, และจิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2564). อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 9(6), 2602-2615.
- บัณฑิตา อินสมบัติ และ ปราณี เนรมิตร. (2563). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(2), 159-170.
- เบญจวรรณ ศรีคำนวล, ปัญญา ทองนิล, และกาญจนา บุญส่ง. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 2535-2548.
- ปรารธนา หาญเมธี. (21 พฤศจิกายน 2564). *กระบวนการสร้างพลเมืองเข้มแข็ง*. สืบค้นจาก <https://www.rtg-ef.com/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-5-%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-4-%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA/>

- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic education)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- พิชิต ฤทธิจรัญ. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แฮ้าส์ ออฟ เคอร์มีส์ท์.
- พิสนุ ฟองศรี. (2551). *เทคนิควิธีประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พรินท์.
- มรกต จันทร์กระพ้อ และ กฤษดา เขียววัฒนสุข. (2562). การสร้างองค์การแห่งนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศขององค์การ. *วารสารนักบริหาร*, 39(1), 52-66.
- มรรยาท รุจิวิษณุ และ มารุต ปัชโชตะสิงห์. (2561). *กลยุทธ์การบ่มเพาะนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษา*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/education/news_894745
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวภา เดชะคุปต์. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แมค.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.
- เรณูมาศ มาอ่อน. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(2), 169-176.
- วรรณภรณ์ มะลิรัตน์. (2554). *ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- วุฒิพงศ์ เตชะดำรงสิน. (2544). หน่วยที่ 15 การบริหารจัดการโครงการประเมิน ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมิน* หน่วยที่ 11-15 (น. 1-50). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และ สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา และ กมล โพธิ์เย็น (2558). พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 7(1), 199-214.

- เศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และ อรทัย รุ่งวชิรา. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาชาติ. *วารสารครูพรรณานันต์*, 1(1), 77-96.
- สกุณา บุญรอดรัมย์, ศรีเพ็ญ พลเดช, และโกวิท วัชรินทรางกูร. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา, *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 9(1), 226-239.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). *เทคนิคการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.
- สมพร ชูทอง. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน: วิทยาลัยการอาชีพกาญจนภิเษกหนองจอก. *วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร*, 2(1), 10-20.
- สมพร ปานดำ และ วรวิทย์ ศรีตระกูล. (2564). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากลุ่มอุตสาหกรรม. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา*, 5(2), 1-12.
- สมพร ปานดำ. (2564). การพัฒนามาตรฐานช่างอุตสาหกรรมสู่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ. *วารสารวิชาการ T-VET Journal สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3*, 5(9), 4-19.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561ข). *ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2561ก). *แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2559). *รายงานความก้าวหน้าการวิจัย โครงการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2554). *ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (พ.ศ. 2553-2561)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2562ก). *รายงานผลการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2562ข). *เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน เข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2562ค). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2563ก). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2563ข). *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2563ค). *มาตรฐานการศึกษาของชาติกับการประกันคุณภาพการศึกษาลู่การพัฒนาการศึกษาของไทย*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2563ง). *รายงานผลการวิจัยแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2563จ). *รายงานผลการศึกษาเรื่องการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ: บทเรียนจากต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี

_____. (2564). *รายงานผลการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ประจำปี 2564*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2562ก). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 1 การจัดการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

_____. (2562ข). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 7 การวัดและประเมินผลอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

_____. (2562ค). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 8 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

สุพักตร์ พิบูลย์. (2544). หน่วยที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมิน ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมิน*. หน่วยที่ 1-5 (น. 1-52). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุภมาส อังศุโชติ และ ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2556). หน่วยที่ 11 การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 11 - 15*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุเมธ รินทลิก และ วิชิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 39-53.

สุรเดช โสมาบุตร และ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 36(6), 28-41.

อนงค์ รอดแสน, วาริรัตน์ แก้วอุไร และฉันทนา จันทร์บรรจง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสอนความเป็นพลเมือง สำหรับครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(1), 95-105.

อนุวัตร อินทนจิตจัย และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2563). การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษามหาภาคกลาง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 18(2), 304-319.

อมรรัตน์ บุญเสนอ. (2560). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. (ปริญา การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. (2552). *กระบวนการนิเทศภายใน*. กรุงเทพฯ: อักษรบริการ.

- Al-Sabaawe, Y. M., Khazeal, B. K., & Ameen, Y. H. (2019). Critical success factors in the application of the quality of higher education standards: Analytical study of the views of a Sample of Administrative Leaders and Faculty Members at the University of Human Development. *Arab Journal of Administration*, 39(4), 3-18.
- Calway, B. A., & Murphy, G. A. (2000). Career progression of cooperative education graduates. *Journal of Cooperative Education and Internships*, 35(2), 68-75.
- Chompucot, C. (2011). *Major factors affecting educational policy implementation effectiveness for the three southernmost provinces of Thailand as perceived by school directors*. Doctor of Philosophy (Development Administration), National Institute of Development Administration.
- Cogan, J. J. & Derricott, R. (1998). *Citizenship for the twenty-first century: An international perspective on education*. London: Kogan page.
- Ebel, R. L. & Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of educational measurement* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hill.
- Knowles, M. S. (1978). *The adult learner: A neglected species* (2nd ed.). Houston: Gulf.
- Mehrens, W. A. (1978). *Measurement and evaluation in education and psychology* (2nd ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. In P. Cranton (ed.), *Transformative Learning in Action: Insights from Practice*.
- Miller, J. P. (2005). *Holistic learning and spirituality in education: Breaking new ground*. New York: State University of New York Press.
- Parikh, R. (2020). How can schools implement the National Education Policy 2020 effectively? Retrieved from <https://www.indiatoday.in/education-today/featurephilia/story/how-can-schools-implement-national-education-policy-2020-1718932-2020-09-05>

ກາດພະນວກ

ภาคผนวก

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
ตารางที่ 4.1 – 4.49

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ สำหรับติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของครู

รายการ	ปฐมวัย		ประถม		มัธยมต้น		มัธยมปลาย		ปวช.		ปวส.		อุดมศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ														
1.1 ชาย	40	7.0	105	18.7	124	31.8	93	32.1	21	63.6	14	37.8	29	47.5
1.2 หญิง	533	93.0	457	81.3	266	68.2	197	67.9	12	36.4	23	62.2	32	52.5
2. อายุ														
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	134	23.4	126	22.4	81	20.8	73	25.2	0	0	8	21.6	0	0
2.2 30 – 39 ปี	207	36.1	177	31.4	147	37.7	116	40.0	9	27.3	11	29.7	17	27.9
2.3 40 – 49 ปี	148	25.8	161	28.6	117	30.0	66	22.8	10	30.3	8	21.6	40	65.6
2.4 50 ปีขึ้นไป	84	14.7	98	17.4	45	11.5	35	12.0	14	42.4	10	27.0	4	6.6
3. ประสบการณ์การสอน														
3.1 ต่ำกว่า 5 ปี	148	25.8	223	39.6	144	36.9	112	38.6	23	69.7	14	37.8	16	26.2
3.2 5 – 10 ปี	189	33.0	105	18.7	90	23.1	66	22.8	0	0	6	16.2	22	36.1
3.3 11 – 15 ปี	78	13.6	78	13.9	59	15.1	44	15.2	7	21.2	2	5.4	6	9.8
3.4 16 – 20 ปี	158	27.6	156	27.8	97	24.9	68	23.4	3	9.1	15	40.5	17	27.9

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของครู (ต่อ)

รายการ	ปฐมวัย		ประถม		มัธยมต้น		มัธยมปลาย		ปวช.		ปวส.		อุดมศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. สังกัด														
4.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	212	37.1	255	45.4	195	50.0	207	71.4	-	-	-	-	-	-
4.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน (สช.)	167	29.1	136	24.2	20	5.1	13	4.5	-	-	-	-	-	-
4.3 กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต)	13	0.6	7	1.2	8	2.1	22	7.6	-	-	-	-	-	-
4.4 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชต.)	31	5.5	28	5.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.5 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)	150	26.2	97	17.3	116	29.7	31	10.7	-	-	-	-	-	-
4.6 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษามัธยมศึกษา (กศน.)	-	-	39	6.9	51	13.1	17	5.9	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา

รายการ	ปฐมวัย		ประถม		มัธยมต้น		มัธยมปลาย		ปวช.		ปวส.	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ												
1.1 ชาย	88	50.3	82	47.7	78	50.32	66	63.46	20	58.8	25	75.8
1.2 หญิง	87	49.7	90	52.3	77	49.68	38	36.54	14	41.2	8	24.2
2. อายุ												
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	1	0.6	1	0.6	1	0.65	0	0	0	0	0	0
2.2 30 – 39 ปี	24	13.7	20	11.6	17	10.98	4	3.85	3	8.8	0	0
2.3 40 – 49 ปี	82	46.9	70	40.7	77	49.68	50	48.08	11	32.4	14	42.4
2.4 50 ปีขึ้นไป	68	38.9	81	47.1	60	38.71	50	48.08	20	58.8	18	54.5
3. ประสบการณ์การบริหาร												
3.1 ต่ำกว่า 5 ปี	49	28.0	55	32.0	57	36.77	25	24.04	17	50.0	12	36.4
3.2 5 – 10 ปี	70	40.0	44	25.6	37	23.87	30	28.85	7	20.6	8	24.2
3.3 11 – 15 ปี	25	14.3	28	16.3	31	20.00	28	26.92	7	20.6	4	12.1
3.4 16 – 20 ปี	31	17.7	45	26.2	30	19.35	21	20.19	3	8.8	9	27.3
4. สังกัด												
4.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	44	25.2	47	27.3	69	44.52	55	52.88	-	-	-	-
4.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	48	27.4	29	16.9	-	-	-	-	-	-	-	-
4.3 กระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สวริต)	13	7.4	5	2.9	8	5.16	15	14.42	-	-	-	-
4.4 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บข.ตชด.)	20	11.4	20	11.6	-	-	-	-	-	-	-	-
4.5 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)	-	-	50	29.1	49	31.61	20	19.23	-	-	-	-
4.6 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)	50	28.6	21	12.2	29	18.71	14	13.46	-	-	-	-

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง

รายการ	ปฐมวัย		ประถม		มัธยมต้น		มัธยมปลาย		ปวช.	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ										
1.1 ชาย	67	25.0	97	26.6	58	23.7	66	34.9	14	33.3
1.2 หญิง	201	75.0	267	73.4	187	76.3	123	65.1	28	66.7
2. อายุ										
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	26	9.7	26	7.1	4	1.6	19	10.1	6	14.3
2.2 30 – 39 ปี	113	42.2	137	37.6	62	25.3	30	15.9	7	16.7
2.3 40 – 49 ปี	103	38.4	153	42.0	129	52.7	84	44.4	24	57.1
2.4 50 ปีขึ้นไป	26	9.7	48	13.2	50	20.4	55	29.1	5	11.9
3. อาชีพผู้ปกครอง										
3.1 รับราชการ/พนักงานราชการ	42	15.7	87	23.9	27	11.0	59	31.2	2	4.8
3.2 อาชีพส่วนตัว เช่น ค้าขาย เกษตรกร	129	48.1	79	21.7	136	55.5	46	24.3	2	4.8
3.3 พนักงาน/ลูกจ้าง	35	13.1	66	18.1	41	16.7	10	5.3	2	4.8
3.4 อื่น ๆ	62	23.1	132	36.3	41	16.7	74	39.2	36	85.7
4. สังกัด										
4.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	75	28.0	134	36.8	109	44.5	122	64.6	-	-
4.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	51	19.0	86	23.6	0	0	17	9.0	-	-
4.3 กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (ร.ร.สาธิต)	8	3.0	6	1.6	8	3.3	20	10.6	-	-
4.4 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)	35	13.1	26	7.1	-	-	-	-	-	-
4.5 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สอ.)	99	36.9	-	-	-	-	-	-	-	-
4.6 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)	-	-	72	19.8	101	41.2	16	8.5	-	-

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ

รายการ	ปวช.		ปวส.		อุดมศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
1.1 ชาย	18	62.1	14	27.5	20	32.8
1.2 หญิง	11	37.9	37	72.5	41	67.2
2. อายุ						
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	2	6.9	25	49.0	18	29.5
2.2 30 – 39 ปี	11	37.9	12	23.5	24	39.3
2.3 40 – 49 ปี	14	48.3	10	19.6	11	18.0
2.4 50 ปีขึ้นไป	2	6.9	4	7.8	8	13.1
3. ประเภทของกิจการ						
3.1 ภาคผลิต เช่น โรงงาน ผู้ผลิตสินค้า ฯลฯ	5	17.2	11	21.6	3	4.9
3.2 ภาคการค้า เช่น ผู้จัดจำหน่าย ร้านค้า ทั้งสรรพสินค้า ฯลฯ	2	6.9	12	23.5	2	3.3
3.3 ภาคบริการ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ฯลฯ	13	44.8	11	21.6	47	77.0
3.4 อื่น ๆ	9	31.0	17	33.3	9	14.8

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

รายการ	อุดมศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	33	23.9
1.2 หญิง	105	76.1
2. อายุของนักศึกษา		
2.1 ต่ำกว่า 20 ปี	131	94.9
2.2 20 ปีขึ้นไป	7	5.1
3. ชั้นปีของนักศึกษา		
3.1 ชั้นปีที่ 1-2	24	17.4
3.2 ชั้นปีที่ 3-5	114	82.6

ตอนที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของภาคการศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2561

2.1 ผลการศึกษาคณะคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย สังกัด สพฐ. สข. อว. บข.ตชด. และ สส. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4.7-4.10

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2561

ที่	สพฐ.		สข.		อว.		บข.ตชด.		สส.		รวม											
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD										
1. มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้																						
1	เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.39	0.54	4.44	0.54	4.38	0.53	4.10	0.30	4.33	0.48	4.38	0.53									
2	เด็กเคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี	4.51	0.55	4.45	0.60	4.43	0.58	4.06	0.35	4.34	0.56	4.43	0.58									
3	เด็กใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้เหมาะสมกับวัย	4.44	0.56	4.50	0.55	4.41	0.55	4.06	0.25	4.30	0.55	4.41	0.55									
4	เด็กดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและปฏิบัติตามเป็นนิสัย	4.33	0.61	4.44	0.64	4.33	0.61	4.10	0.30	4.27	0.58	4.33	0.61									
5	เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่ได้ สถานศึกษากำหนดได้	4.36	0.61	4.44	0.63	4.36	0.62	4.13	0.42	4.32	0.61	4.36	0.62									
6	เด็กมีความรู้และหลักเบื้องต้นเกี่ยวกับความปลอดภัย อุบัติเหตุ ภัยและสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้	4.21	0.67	4.31	0.67	4.24	0.65	4.13	0.42	4.19	0.62	4.24	0.65									
รวม											4.37	0.45	4.43	0.45	4.35	0.45	4.09	0.25	4.29	0.44	4.35	0.45

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ได้													
7	เด็กน่ารักแจ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย	4.69	0.48	4.75	0.44	4.66	0.49	4.68	0.47	4.50	0.55	4.66	0.49
8	เด็กขี้ขี้ใจ อดทนในการรอคอย	4.15	0.61	4.23	0.59	4.16	0.63	3.55	0.72	4.21	0.59	4.16	0.63
9	เด็กแสดงออกถึงการยอมรับ พอใจในความสามารถในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.34	0.58	4.44	0.57	4.32	0.61	3.71	0.69	4.30	0.58	4.32	0.61
10	เด็กมีความอดทน อดกลั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับวัย	4.17	0.61	4.23	0.63	4.16	0.64	3.48	0.62	4.20	0.59	4.16	0.64
11	เด็กแสดงออกถึงการเป็นคนมีจิตใจที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม	4.41	0.62	4.52	0.58	4.41	0.63	4.26	0.68	4.33	0.57	4.41	0.61
12	เด็กมีความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออกได้เหมาะสมกับวัย	4.23	0.65	4.41	0.59	4.24	0.67	3.45	0.72	4.24	0.61	4.24	0.67
13	เด็กแสดงออกถึงความชื่นชมในศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.48	0.59	4.61	0.55	4.42	0.62	3.45	0.56	4.27	0.52	4.42	0.62
รวม		4.35	0.45	4.45	0.40	4.33	0.45	3.79	0.38	4.29	0.43	4.33	0.45
3. มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม													
14	เด็กมีวินัย รับผิดชอบตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	4.30	0.65	4.40	0.62	4.32	0.61	4.10	0.30	4.30	0.58	4.32	0.61
15	เด็กมีลักษณะนิสัยประหยัดและพอเพียง	4.23	0.62	4.28	0.74	4.22	0.64	4.13	0.49	4.17	0.52	4.22	0.64
16	เด็กมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในและนอกห้องเรียน	4.34	0.61	4.46	0.60	4.37	0.61	4.71	0.46	4.24	0.56	4.37	0.61

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
17	เด็กมีารยาตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยืมทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น	4.40	0.60	4.53	0.56	4.42	0.60	4.61	0.49	4.27	0.61	4.42	0.60
18	เด็กปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย	4.40	0.58	4.56	0.59	4.38	0.60	3.90	0.30	4.21	0.59	4.38	0.60
19	เด็กแก้ไขข้อขัดแย้งกับผู้อื่นโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้	4.24	0.61	4.27	0.63	4.21	0.62	3.74	0.44	4.16	0.56	4.21	0.62
	รวม	4.31	0.50	4.41	0.49	4.31	0.47	4.19	0.18	4.22	0.41	4.31	0.47
4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้													
20	เด็กพูดคุยโต้ตอบ ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเอง อยากรู้ได้	4.17	0.67	4.37	0.58	4.19	0.63	3.71	0.52	4.10	0.55	4.19	0.63
21	เด็กอ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านโดยใช้ภาษาได้เหมาะสม ตามวัย	4.06	0.72	4.16	0.67	4.07	0.70	3.45	0.62	4.09	0.61	4.07	0.70
22	เด็กคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้	4.03	0.70	4.14	0.64	4.02	0.69	3.35	0.55	4.01	0.62	4.02	0.69
23	เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมตามวัย	4.30	0.69	4.43	0.61	4.26	0.68	3.65	0.48	4.14	0.66	4.26	0.68
24	เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหา ความรู้ได้	4.04	0.76	4.26	0.67	4.09	0.71	3.42	0.50	4.07	0.57	4.09	0.71
	รวม	4.11	0.61	4.26	0.50	4.12	0.57	3.51	0.39	4.08	0.47	4.12	0.57

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้													
1	เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.51	0.55	4.63	0.53	4.62	0.50	4.00	0	4.30	0.50	4.41	0.59
2	เด็กเคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี	4.58	0.54	4.56	0.50	4.62	0.50	4.00	0	4.28	0.45	4.42	0.51
3	เด็กใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้เหมาะสมกับวัย	4.58	0.49	4.56	0.54	4.85	0.37	4.00	0	4.40	0.49	4.48	0.51
4	เด็กดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและปฏิบัติตนเป็นนิสัย	4.44	0.59	4.56	0.58	4.69	0.48	4.00	0	4.30	0.46	4.41	0.54
5	เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่สถานศึกษา กำหนดได้	4.42	0.58	4.54	0.54	4.77	0.43	4.00	0	4.46	0.54	4.43	0.55
6	เด็กมีความรู้และหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัย และสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้	4.35	0.61	4.33	0.69	4.77	0.43	4.00	0	4.30	0.54	4.32	0.59
รวม		4.48	0.45	4.53	0.40	4.71	0.32	4.00	0	4.34	0.37	4.41	0.42
2. มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้													
7	เด็กร่าเริงแจ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย	4.79	0.46	4.85	0.35	4.92	0.27	5.00	0	4.28	0.49	4.69	0.50
8	เด็กยับยั้งชั่งใจ อุดหนุนในการรอคอย	4.12	0.66	4.40	0.61	4.46	0.51	3.35	0.48	4.22	0.50	4.17	0.65
9	เด็กแสดงออกถึงการยอมรับ พอใจในความสามารณ์ในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.33	0.71	4.42	0.53	4.85	0.37	3.50	0.51	4.20	0.53	4.26	0.65

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สส.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
10	เด็กมีความอดทน อดกลั้นและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมกับวัย	4.14	0.71	4.33	0.63	4.46	0.51	3.40	0.50	4.22	0.58	4.15	0.67
11	เด็กแสดงออกถึงการเป็นคนมีจิตใจที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม	4.40	0.69	4.58	0.57	4.85	0.37	4.60	0.50	4.34	0.55	4.49	0.60
12	เด็กมีความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออกได้เหมาะสมกับวัย	4.33	0.64	4.44	0.58	4.85	0.55	3.30	0.47	4.28	0.60	4.26	0.69
13	เด็กแสดงออกถึงความชื่นชมในศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.53	0.50	4.58	0.57	5.00	0.00	3.10	0.38	4.30	0.50	4.35	0.69
รวม		4.37	0.49	4.51	0.37	4.76	0.22	3.75	0.32	4.26	0.37	4.34	0.46
3. มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม													
14	เด็กมีวินัย รับผิดชอบตนเองในภารกิจวัตรประจำวัน	4.47	0.55	4.46	0.58	4.69	0.48	3.90	0.30	4.38	0.63	4.39	0.59
15	เด็กมีลักษณะนิสัยประหยัดและพอเพียง	4.26	0.65	4.25	0.66	4.46	0.51	3.95	0.22	4.34	0.51	4.26	0.58
16	เด็กมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในและนอกห้องเรียน	4.37	0.57	4.46	0.65	4.69	0.48	4.85	0.36	4.30	0.46	4.46	0.56
17	เด็กมีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยิ้มทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น	4.53	0.59	4.52	0.58	4.77	0.43	5.00	0	4.40	0.53	4.56	0.55
18	เด็กปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย	4.56	0.50	4.54	0.58	4.62	0.65	3.95	0.22	4.32	0.55	4.42	0.56
19	เด็กแก้ไขข้อขัดแย้งกับผู้อื่นโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้	4.07	0.63	4.35	0.69	4.54	0.51	3.40	0.50	4.06	0.55	4.10	0.68
รวม		4.37	0.46	4.43	0.45	4.62	0.33	4.17	0.19	4.30	0.35	4.36	0.41

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้													
20	เด็กพูดคุยโต้ตอบ ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเอง อยากรู้ได้	4.28	0.59	4.38	0.50	4.69	0.48	3.75	0.44	4.20	0.49	4.25	0.57
21	เด็กอ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านโดยใช้ภาษาได้ เหมาะสมตามวัย	4.02	0.63	4.31	0.62	4.69	0.48	3.25	0.44	4.24	0.55	4.13	0.68
22	เด็กคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้	3.98	0.59	4.15	0.71	4.54	0.51	3.00	0	4.14	0.75	4.00	0.74
23	เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมตามวัย	4.40	0.66	4.56	0.54	4.69	0.48	3.10	0.30	4.30	0.58	4.29	0.71
24	เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหา ความรู้ได้	4.12	0.62	4.23	0.69	4.46	0.51	3.00	0	4.16	0.61	4.06	0.71
รวม		4.15	0.50	4.32	0.49	4.61	0.43	3.22	0.14	4.20	0.44	4.14	0.57

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ

พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้													
1	เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.07	0.81	4.53	0.64	4.62	0.51	4.03	0.38	4.31	0.60	4.27	0.67
2	เด็กเคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี	4.39	0.67	4.78	0.41	4.50	0.53	4.20	0.40	4.33	0.59	4.43	0.59
3	เด็กใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้เหมาะสมกับวัย	4.28	0.60	4.82	0.38	4.62	0.51	4.14	0.43	4.38	0.57	4.42	0.57
4	เด็กดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและปฏิบัติจนเป็นนิสัย	4.03	0.73	4.65	0.62	4.38	0.51	4.06	0.48	4.30	0.58	4.26	0.65
5	เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่สถานศึกษา กำหนดได้	4.20	0.69	4.67	0.58	4.50	0.75	4.06	0.41	4.34	0.59	4.33	0.63
6	เด็กมีความรู้และหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัยและสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้	4.04	0.72	4.59	0.82	4.25	0.88	4.09	0.50	4.40	0.67	4.30	0.75
รวม		4.16	0.51	4.67	0.41	4.47	0.46	4.09	0.30	4.34	0.42	4.33	0.47
2. มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้													
7	เด็กร่าเริงแจ่มใส แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย	4.44	0.64	4.71	0.46	4.88	0.35	4.49	0.78	4.36	0.71	4.49	0.66
8	เด็กยังขี้ใจ อดทนในการรอคอย	4.03	0.71	4.33	0.79	4.25	0.70	3.74	0.70	4.15	0.71	4.11	0.74
9	เด็กแสดงออกถึงการยอมรับ พอใจในความสามารถในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.13	0.62	4.59	0.63	4.50	0.53	3.63	0.80	4.19	0.78	4.19	0.75

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
10	เด็กมีความอดทน อดกลั้นและความควบคุมอารมณ์ของตนเอง ได้เหมาะสมกับวัย	4.00	0.71	4.41	0.63	4.13	0.83	3.60	0.55	4.27	0.62	4.13	0.69
11	เด็กแสดงออกถึงการเป็นคนมีจิตใจที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม	4.21	0.66	4.63	0.56	4.50	0.75	4.20	0.67	4.29	0.75	4.33	0.69
12	เด็กมีความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออกได้เหมาะสมกับวัย	4.21	0.70	4.49	0.57	4.75	0.70	3.69	0.67	4.23	0.69	4.21	0.73
13	เด็กแสดงออกถึงความชื่นชมในศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.29	0.73	4.67	0.51	4.62	0.51	3.57	0.65	4.20	0.72	4.25	0.74
	รวม	4.18	0.19	4.54	0.43	4.51	0.51	3.84	0.48	4.24	0.49	4.24	0.51
3. มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม													
14	เด็กมีวินัย รับผิดชอบตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	4.00	0.69	4.45	0.67	4.13	0.83	3.94	0.48	4.15	0.80	4.14	0.72
15	เด็กมีลักษณะนิสัยประหยัดและพอเพียง	3.92	0.76	4.33	0.95	4.13	0.83	4.11	0.53	4.11	0.71	4.10	0.76
16	เด็กมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในและนอกห้องเรียน	3.97	0.77	4.51	0.78	4.50	0.75	4.43	0.69	4.14	0.64	4.22	0.74
17	เด็กมีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยิ้มทักทาย และมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น	4.24	0.75	4.51	0.80	4.75	0.46	4.34	0.76	4.33	0.61	4.35	0.71
18	เด็กปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย	4.17	0.66	4.59	0.57	4.62	0.74	4.00	0.48	4.30	0.63	4.29	0.64
19	เด็กแก้ไขข้อขัดแย้งกับผู้อื่นโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้	3.96	0.77	4.59	0.63	4.62	0.51	3.86	0.43	4.11	0.61	4.15	0.69

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงใต้
พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สผ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
	รวม	4.04	0.57	4.49	0.61	4.45	0.57	4.11	0.38	4.18	0.50	4.20	0.55
4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้													
20	เด็กพูดคุยโต้ตอบ ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเอง อยากรู้ได้	4.08	0.73	4.78	0.41	4.62	0.74	3.80	0.47	4.16	0.61	4.23	0.67
21	เด็กอ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านโดยใช้ภาษา ได้เหมาะสมตามวัย	3.75	0.71	4.51	0.67	4.50	0.53	3.49	0.61	4.11	0.72	4.01	0.76
22	เด็กคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้	3.67	0.90	4.53	0.61	4.25	0.88	3.40	0.60	4.13	0.72	3.99	0.83
23	เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมตามวัย	3.84	0.75	4.73	0.49	4.38	0.74	3.69	0.63	4.24	0.74	4.16	0.77
24	เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหา ความรู้ได้	4.00	0.77	4.57	0.64	4.50	0.75	3.49	0.61	4.27	0.64	4.15	0.77
	รวม	3.86	0.58	4.62	0.42	4.45	0.68	3.57	0.40	4.18	0.50	4.10	0.60

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาดมามาตรฐาน
การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		พช.ตชด.		สส.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. มีพัฒนาการด้านร่างกายแข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้													
1	เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.20	0.70	4.35	0.59	4.50	0.57	4.29	0.46	4.43	0.50	4.33	0.59
2	เด็กเคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี	4.52	0.54	4.56	0.56	4.50	0.57	4.24	0.43	4.41	0.58	4.45	0.54
3	เด็กใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้เหมาะสมกับวัย	4.50	0.54	4.65	0.48	4.50	0.57	3.95	0.21	4.39	0.61	4.42	0.55
4	เด็กดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและปฏิบัติตามเป็นนิสัย	4.38	0.63	4.65	0.48	4.50	0.57	3.52	0.51	4.33	0.59	4.32	0.65
5	เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัยตามที่ 4.32 0.62 4.71 0.46 4.50 0.57 3.48 0.51 4.39 0.57 4.32 0.65	4.32	0.62	4.71	0.46	4.50	0.57	3.48	0.51	4.39	0.57	4.32	0.65
สถานศึกษากำหนดได้													
6	เด็กมีความรู้และหลีกเลี่ยงต่อสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค อุบัติเหตุ ภัยและสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้	4.26	0.60	4.50	0.65	4.25	0.95	3.57	0.50	4.37	0.61	4.26	0.66
รวม		4.36	0.40	4.56	0.36	4.45	0.62	3.84	0.35	4.38	0.41	4.35	0.44
2. มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้													
7	เด็กกล้าแสดงออก มีความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย	4.62	0.53	4.79	0.41	4.50	0.57	4.29	0.46	4.37	0.64	4.55	0.55
8	เด็กยังขี้ใจ อดทนในการรอคอย	4.16	0.71	4.56	0.56	4.25	0.95	3.33	0.48	4.33	0.66	4.19	0.73
9	เด็กแสดงออกถึงการยอมรับ พอใจในความสามารถในผลงานของตนเองและผู้อื่น	4.28	0.73	4.59	0.50	4.50	0.57	3.43	0.50	4.35	0.60	4.26	0.69

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาระดับมัธยมศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
10	เด็กมีความอดทน อดกลั้นและความควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เหมาะสมกับวัย	4.22	0.67	4.56	0.61	4.25	0.95	3.43	0.59	4.26	0.74	4.19	0.74
11	เด็กแสดงออกถึงการเป็นคนที่จิตใจที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม	4.44	0.57	4.82	0.38	4.00	0.81	4.29	0.46	4.35	0.56	4.47	0.56
12	เด็กมีความมั่นใจ กล้าพูดและกล้าแสดงออกได้เหมาะสมกับวัย	4.20	0.67	4.56	0.56	4.25	0.95	3.33	0.48	4.24	0.73	4.17	0.73
13	เด็กแสดงออกถึงความชื่นชมในศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.34	0.65	4.59	0.60	4.75	0.50	3.29	0.46	4.37	0.57	4.28	0.71
	รวม	4.32	0.51	4.63	0.31	4.35	0.72	3.62	0.42	4.32	0.49	4.30	0.53
3. มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม													
14	เด็กมีวินัย รับผิดชอบตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	4.28	0.64	4.50	0.56	4.25	0.50	3.81	0.40	4.41	0.58	4.31	0.60
15	เด็กมีลักษณะนิสัยประหยัดและพอเพียง	4.20	0.63	4.41	0.55	4.25	0.50	3.57	0.59	4.22	0.59	4.18	0.64
16	เด็กมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในและนอกห้องเรียน	4.28	0.67	4.59	0.50	4.25	0.95	4.24	0.62	4.37	0.57	4.37	0.61
17	เด็กมีการพัฒนาวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยิ้มทักทาย และมีสัมมาคารวาระกับผู้ใหญ่ เป็นต้น	4.32	0.62	4.71	0.46	4.00	0.81	4.29	0.63	4.41	0.65	4.43	0.60
18	เด็กปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย	4.27	0.65	4.71	0.52	4.50	0.57	3.81	0.40	4.39	0.57	4.33	0.62
19	เด็กแก้ไขข้อขัดแย้งกับผู้อื่นโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้	4.14	0.70	4.38	0.60	4.25	0.50	3.48	0.52	4.39	0.57	4.19	0.67
	รวม	4.24	0.53	4.54	0.35	4.25	0.44	3.86	0.38	4.36	0.45	4.30	0.48

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัยตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาดำเนินมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สส.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้													
20	เด็กพูดคุยโต้ตอบ ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบที่ตนเอง อยากรู้ได้	4.14	0.72	4.50	0.56	4.25	0.50	3.62	0.49	4.26	0.64	4.19	0.68
21	เด็กอ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเองอ่านโดยใช้ภาษา ได้เหมาะสมตามวัย	3.98	0.68	4.32	0.63	4.25	0.50	3.19	0.40	4.30	0.59	4.05	0.70
22	เด็กคิดรวบยอด คิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้	4.02	0.79	4.44	0.61	4.00	0.81	3.19	0.40	4.07	0.68	4.02	0.75
23	เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมตามวัย	4.40	0.60	4.68	0.47	4.75	0.50	3.71	0.46	4.37	0.53	4.37	0.60
24	เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหา ความรู้ได้	4.14	0.70	4.59	0.60	4.25	0.95	3.10	0.30	4.20	0.61	4.11	0.74
รวม		4.13	0.56	4.50	0.45	4.30	0.52	3.36	0.30	4.23	0.44	4.14	0.57

2.2 ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา สังกัด สพฐ. สช. อว. บข.ตชด. สธ. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4.11-4.14

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561															
ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บข.ตชด.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้															
1	ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้มีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	4.14	0.65	4.22	0.64	4.14	0.69	3.68	0.72	3.78	0.79	4.05	0.65	4.05	0.65
2	ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร	4.05	0.66	4.24	0.66	3.86	0.38	3.43	0.63	3.89	0.78	4.10	0.64	4.10	0.64
3	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	4.07	0.65	4.21	0.56	4.00	0.58	3.43	0.57	3.79	0.71	4.13	0.66	4.13	0.66
4	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	3.91	0.72	4.04	0.59	4.14	0.69	3.39	0.57	3.65	0.80	3.85	0.71	3.85	0.71
5	ผู้เรียนสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล	4.03	0.72	4.14	0.70	4.00	0.82	3.96	0.58	3.72	0.80	4.18	0.79	4.18	0.79
6	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัยและมีสุขภาพที่ดี	4.36	0.66	4.42	0.54	4.43	0.53	4.07	0.38	4.11	0.83	4.41	0.59	4.41	0.59
7	ผู้เรียนแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว	4.26	0.66	4.33	0.63	4.14	0.38	3.96	0.58	4.02	0.80	4.44	0.55	4.44	0.55
รวม		4.12	0.52	4.23	0.44	4.10	0.43	3.70	0.45	3.85	0.64	4.16	0.51	4.08	0.54

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม															
8	ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.18	0.65	4.34	0.64	4.14	1.07	3.57	0.63	3.90	0.77	4.10	0.50	4.10	0.50
9	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เหมาะสมกับวัย	3.99	0.72	4.24	0.66	4.43	0.53	3.39	0.79	3.94	0.70	4.18	0.64	4.18	0.64
10	ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย	4.02	0.75	4.27	0.60	4.57	0.53	3.36	0.87	3.91	0.74	4.13	0.52	4.13	0.52
11	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เหมาะสมกับวัย	4.15	0.73	4.33	0.64	4.57	0.53	3.68	0.67	3.99	0.77	4.28	0.79	4.28	0.79
12	ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	4.16	0.68	4.35	0.60	4.29	0.49	3.46	0.69	3.96	0.76	4.26	0.55	4.26	0.55
13	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสม กับระดับชั้นที่เรียน	3.72	0.85	4.04	0.71	4.00	0.58	3.04	0.96	3.52	1.01	3.64	0.87	3.64	0.87
14	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ เหมาะสมกับวัย	4.07	0.70	4.27	0.59	4.57	0.79	3.57	0.69	3.76	0.86	4.18	0.64	4.18	0.64
รวม		4.04	0.56	4.26	0.47	4.37	0.33	3.44	0.62	3.85	0.63	4.11	0.49	4.04	0.58

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง															
15	ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้	4.27	0.65	4.38	0.60	4.00	1.00	3.79	0.57	3.92	0.84	4.23	0.58	4.23	0.58
16	ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.30	0.65	4.31	0.58	4.29	0.95	3.64	0.68	3.96	0.78	4.13	0.73	4.13	0.73
17	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้	4.25	0.64	4.40	0.66	4.86	0.38	3.89	0.50	3.84	0.81	4.23	0.67	4.23	0.67
18	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.24	0.67	4.38	0.63	4.00	1.00	3.50	0.69	3.81	0.77	4.15	0.71	4.15	0.71
19	ผู้เรียนแสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม	4.28	0.64	4.32	0.64	4.14	1.07	3.75	0.70	3.98	0.76	4.28	0.51	4.28	0.51
20	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสา	4.33	0.65	4.39	0.65	4.14	1.46	4.07	0.38	3.91	0.83	4.38	0.54	4.38	0.54
21	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมมารักทั้งถิ่นและประเทศได้	4.26	0.67	4.38	0.60	4.29	0.76	4.00	0.47	3.99	0.73	4.31	0.52	4.31	0.52
รวม		4.27	0.54	4.37	0.49	4.24	0.80	3.81	0.42	3.91	0.64	4.25	0.47	4.21	0.57

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.เขต.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้															
1	ผู้เรียนเป็นผู้ไม่เรียนรู้ มีความรักและรับผิดชอบต่อ	4.11	0.70	4.21	0.62	4.40	0.55	3.50	0.51	4.18	0.63	3.95	0.67	4.06	0.67
2	ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร	4.15	0.66	4.38	0.56	4.40	0.55	3.05	0.22	4.18	0.63	3.86	0.65	4.04	0.70
3	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	4.11	0.67	4.24	0.58	4.20	0.45	3.00	0.00	3.98	0.71	3.81	0.75	3.93	0.72
4	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	4.00	0.69	4.00	0.71	4.40	0.55	3.00	0.00	3.84	0.74	3.57	0.81	3.80	0.75
5	ผู้เรียนสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล	3.96	0.72	4.07	0.65	4.20	0.84	4.00	0.00	4.00	0.73	3.90	0.70	3.99	0.66
6	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัยและมีสุขภาพที่ดี	4.45	0.58	4.55	0.51	4.40	0.89	4.00	0.00	4.24	0.72	4.05	0.74	4.30	0.63
7	ผู้เรียนแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว	4.19	0.65	4.38	0.62	4.00	1.00	4.00	0.00	4.20	0.64	4.05	0.74	4.18	0.63
รวม		4.14	0.52	4.26	0.48	4.29	0.57	3.51	0.09	4.09	0.56	3.88	0.56	4.04	0.54

ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม															
8	ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.34	0.56	4.17	0.66	4.20	0.45	3.90	0.31	4.06	0.68	4.05	0.74	4.14	0.62
9	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เหมาะสมกับวัย	4.04	0.62	4.17	0.66	4.60	0.55	3.05	0.22	3.92	0.75	4.05	0.80	3.93	0.74
10	ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย	4.02	0.64	4.14	0.64	4.60	0.55	3.00	0.00	4.04	0.78	4.10	0.70	3.95	0.74
11	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เหมาะสมกับวัย	4.15	0.66	4.17	0.60	4.40	0.55	3.90	0.31	4.00	0.70	3.76	0.70	4.04	0.64
12	ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	4.28	0.54	4.14	0.58	4.40	0.55	3.40	0.50	4.06	0.68	3.90	0.62	4.05	0.65
13	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสม กับระดับชั้นที่เรียน	3.49	0.88	3.79	0.77	4.00	0.71	3.05	0.22	3.36	0.92	3.24	0.77	3.44	0.83
14	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ เหมาะสมกับวัย	3.94	0.73	4.07	0.59	4.40	0.55	3.30	0.47	3.92	0.72	3.90	0.70	3.89	0.70
รวม		4.04	0.51	4.09	0.50	4.37	0.48	3.37	0.17	3.91	0.62	3.86	0.56	3.92	0.56

ตารางที่ 4.12 ความความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตราฐาน
การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ชชด.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง															
15	ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้	4.34	0.67	4.31	0.66	4.20	1.10	4.00	0.00	4.08	0.67	4.10	0.70	4.19	0.65
16	ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.36	0.67	4.24	0.51	4.40	0.55	3.50	0.51	4.18	0.69	4.10	0.62	4.16	0.67
17	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้	4.28	0.62	4.17	0.60	4.00	1.00	4.00	0.00	4.10	0.76	4.05	0.67	4.14	0.64
18	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.17	0.64	4.21	0.68	4.20	0.84	3.45	0.51	3.98	0.71	3.95	0.67	4.01	0.69
19	ผู้เรียนแสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม	4.40	0.58	4.31	0.66	4.40	0.55	4.00	0.00	4.10	0.76	4.19	0.60	4.23	0.63
20	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสา	4.38	0.61	4.45	0.63	4.20	0.84	4.00	0.00	3.96	0.78	4.14	0.85	4.19	0.70
21	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมว่ารักท้องถิ่นและประเทศได้	4.26	0.67	4.24	0.58	4.20	0.84	4.00	0.00	4.18	0.69	4.33	0.73	4.21	0.63
รวม		4.31	0.53	4.28	0.50	4.23	0.75	3.85	0.13	4.08	0.61	4.12	0.59	4.16	0.55

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้															
1	ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้มีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	4.14	0.76	4.50	0.66	4.33	0.82	3.92	0.48	4.21	0.69	4.15	0.58	4.23	0.70
2	ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร	4.03	0.79	4.44	0.66	3.67	1.03	3.42	0.50	4.26	0.69	4.05	0.71	4.13	0.76
3	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	3.98	0.81	4.53	0.63	3.83	0.75	3.58	0.50	4.21	0.73	4.13	0.56	4.14	0.75
4	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	3.97	0.80	4.47	0.65	3.83	0.75	3.58	0.58	3.99	0.76	4.00	0.85	4.06	0.78
5	ผู้เรียนสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล	3.93	0.81	4.51	0.63	3.83	0.98	4.08	0.39	4.11	0.74	4.13	0.79	4.13	0.76
6	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัยและมีสุขภาพที่ดี	4.23	0.70	4.60	0.56	4.00	1.26	4.08	0.39	4.43	0.69	4.20	0.65	4.34	0.68
7	ผู้เรียนแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความจริงตามที่อยู่รอบตัว	4.13	0.74	4.57	0.54	4.17	0.98	4.04	0.45	4.26	0.79	4.33	0.62	4.27	0.70
รวม		4.06	0.63	4.52	0.49	3.95	0.86	3.81	0.35	4.21	0.54	4.14	0.51	4.19	0.59
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม															
8	ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.21	0.74	4.56	0.57	4.17	1.17	3.92	0.48	4.24	0.72	4.25	0.59	4.28	0.69
9	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับวัย	3.96	0.83	4.45	0.59	4.00	0.63	3.38	0.57	4.19	0.70	4.15	0.62	4.10	0.76
10	ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย	3.90	0.76	4.52	0.68	4.17	0.75	3.46	0.58	4.13	0.84	4.10	0.50	4.09	0.78

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
11	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเหมาะสมกับวัย	4.01	0.79	4.56	0.61	4.17	1.17	3.96	0.45	4.19	0.80	4.20	0.61	4.20	0.75
12	ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	4.01	0.78	4.59	0.56	4.00	1.26	3.77	0.51	4.24	0.78	4.28	0.64	4.21	0.75
13	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	3.60	0.97	4.43	0.70	3.50	1.38	3.35	0.63	3.86	0.89	3.73	0.99	3.84	0.95
14	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในด้านต่างๆ เหมาะสมกับวัย	3.96	0.82	4.43	0.62	4.00	0.89	3.73	0.53	3.99	0.78	4.18	0.75	4.08	0.77
	รวม	3.95	0.66	4.51	0.46	4.00	0.98	3.65	0.37	4.12	0.63	4.13	0.56	4.11	0.64
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง															
15	ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้	4.19	0.73	4.51	0.57	4.50	0.55	3.96	0.34	4.24	0.78	4.48	0.60	4.30	0.68
16	ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.17	0.72	4.51	0.61	4.17	0.75	3.77	0.65	4.26	0.77	4.50	0.60	4.28	0.71
17	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้	4.13	0.69	4.50	0.63	4.33	0.82	3.85	0.54	4.21	0.79	4.35	0.58	4.24	0.70
18	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.16	0.74	4.45	0.61	4.50	0.55	3.73	0.67	4.19	0.74	4.48	0.68	4.24	0.72
19	ผู้เรียนแสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม	4.13	0.74	4.47	0.61	4.17	1.17	3.85	0.46	4.21	0.69	4.35	0.66	4.23	0.70
20	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสา	4.17	0.75	4.52	0.61	4.00	1.10	4.04	0.34	4.24	0.78	4.28	0.78	4.27	0.73
21	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมรวมว่ารักท้องถิ่นและประเทศได้	4.16	0.78	4.42	0.74	4.00	1.10	3.96	0.34	4.17	0.82	4.50	0.72	4.24	0.77
	รวม	4.16	0.61	4.48	0.48	4.24	0.75	3.88	0.25	4.22	0.61	4.42	0.56	4.26	0.58

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.			บช.ตชด.			สศ.			รวม		
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้													
1	ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีความรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	4.33	0.61	3.65	0.49	4.15	0.49	4.15	0.49	4.15	0.49	4.15	0.62
2	ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร	4.39	0.56	3.30	0.47	4.10	0.79	4.10	0.79	4.10	0.79	4.10	0.73
3	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	4.26	0.61	3.30	0.47	4.15	0.67	4.04	0.67	4.04	0.71	4.04	0.71
4	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	4.23	0.63	3.25	0.44	4.00	0.86	3.98	0.86	3.98	0.75	3.98	0.75
5	ผู้เรียนสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล	4.30	0.68	3.75	0.44	4.10	0.72	4.14	0.72	4.14	0.68	4.14	0.68
6	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมของผู้มีสุขนิสัยและมีสุขภาพที่ดี	4.40	0.59	4.00	0.00	4.35	0.59	4.31	0.59	4.31	0.55	4.31	0.55
7	ผู้เรียนแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าของความงามที่รอบตัว	4.47	0.60	4.00	0.00	4.45	0.60	4.37	0.60	4.37	0.56	4.37	0.56
รวม		4.34	0.46	3.61	0.22	4.19	0.52	4.16	0.52	4.16	0.52	4.16	0.52
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม													
8	ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.30	0.63	3.45	0.51	4.10	0.64	4.08	0.64	4.08	0.69	4.08	0.69
9	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับวัย	4.42	0.71	3.15	0.37	3.95	0.83	4.06	0.83	4.06	0.84	4.06	0.84
10	ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เหมาะสมกับวัย	4.25	0.66	3.15	0.37	4.10	0.72	3.99	0.72	3.99	0.76	3.99	0.76
11	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเหมาะสมกับวัย	4.32	0.54	3.90	0.31	3.90	0.72	4.14	0.72	4.14	0.58	4.14	0.58
12	ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	4.37	0.64	3.35	0.49	4.05	0.69	4.09	0.69	4.09	0.74	4.09	0.74

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		บช.ตชต.		สส.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
13	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน	3.98	0.81	3.05	0.51	3.05	1.10	3.60	0.94
14	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ เหมาะสมกับวัย	4.26	0.67	3.25	0.44	3.95	0.69	3.99	0.74
	รวม	4.27	0.48	3.33	0.32	3.87	0.61	3.99	0.61
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง									
15	ผู้เรียนสามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้	4.30	0.71	3.80	0.41	4.00	0.86	4.13	0.72
16	ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.40	0.68	3.30	0.47	4.10	0.79	4.11	0.79
17	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของตนเองและปกป้องสิทธิของตนเองได้	4.26	0.61	3.85	0.37	4.00	0.86	4.12	0.65
18	ผู้เรียนรู้จักสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.32	0.66	3.40	0.50	3.85	0.75	4.03	0.74
19	ผู้เรียนแสดงตนว่าเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม	4.39	0.67	3.55	0.51	4.10	0.72	4.15	0.73
20	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสา	4.46	0.63	4.00	0.00	3.60	0.82	4.19	0.70
21	ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมว่ารักท้องถิ่นและประเทศได้	4.37	0.75	4.10	0.31	3.95	0.69	4.23	0.68
	รวม	4.36	0.56	3.71	0.22	3.94	0.64	4.14	0.59

2.3 ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพฐ. สช. อว. สด. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4.15-4.18

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561																			
ที่	รายการ	สพฐ.			สช.			อว.			สด.			กศน.			รวม		
		M	SD		M	SD		M	SD		M	SD		M	SD		M	SD	
1. ด้านผู้เรียนรู้																			
1	ผู้เรียนระบุตัวตนของตนเองและผู้อื่นได้	4.26	0.61	4.10	0.72	4.25	0.71	4.25	0.63	4.25	0.63	4.53	0.64	4.28	0.63				
2	ผู้เรียนระบุเป้าหมายในการเรียนได้	4.09	0.69	3.95	0.60	3.88	0.83	3.78	0.64	4.27	0.70	4.01	0.69						
3	ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้	4.03	0.71	3.90	0.55	4.38	0.74	3.90	0.69	4.10	0.67	4.00	0.69						
4	ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม	3.97	0.75	4.00	0.73	3.75	0.89	3.76	0.73	4.04	0.75	3.91	0.75						
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี	4.19	0.68	3.90	0.72	4.00	0.76	3.91	0.81	4.29	0.67	4.10	0.74						
6	ผู้เรียนมีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร	4.13	0.71	3.80	0.77	4.25	0.71	3.76	0.69	4.14	0.63	4.01	0.72						
7	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.23	0.65	3.90	0.64	4.38	0.74	4.00	0.70	4.35	0.66	4.16	0.68						
8	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ	4.11	0.69	4.05	0.69	4.63	0.74	3.89	0.69	4.29	0.73	4.07	0.71						
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานได้เหมาะสมกับวัย	4.18	0.63	4.00	0.56	4.25	0.71	3.99	0.72	4.29	0.61	4.13	0.66						
รวม		4.13	0.50	3.96	0.43	4.19	0.59	3.91	0.50	4.26	0.54	4.08	0.52						

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม													
10	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.30	0.64	4.25	0.55	4.50	1.07	4.09	0.68	4.37	0.60	4.25	0.66
11	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร	4.21	0.63	3.90	0.72	4.13	0.64	4.05	0.68	4.39	0.57	4.17	0.65
12	ผู้เรียนมีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา	4.02	0.76	3.80	0.62	4.75	0.46	3.95	0.73	3.96	0.63	3.99	0.73
13	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ	3.82	0.76	3.70	0.73	4.13	0.35	3.72	0.76	4.04	0.63	3.82	0.74
14	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์	3.96	0.68	3.80	0.62	4.38	0.52	3.79	0.80	4.12	0.65	3.93	0.72
15	ผู้เรียนสามารถนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ ได้	3.99	0.74	3.65	0.75	4.50	0.53	3.72	0.80	4.18	0.59	3.93	0.76
รวม		4.05	0.54	3.85	0.54	4.40	0.43	3.89	0.58	4.18	0.51	4.01	0.56
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง													
16	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม	4.11	0.72	4.25	0.72	4.25	0.89	3.97	0.58	4.41	0.57	4.12	0.68
17	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตอาสาไปโดย	4.31	0.71	4.15	0.67	4.38	0.52	4.04	0.68	4.59	0.57	4.26	0.70
18	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน	4.24	0.71	4.05	0.69	4.38	0.52	4.02	0.70	4.55	0.50	4.21	0.70
รวม		4.22	0.63	4.15	0.57	4.33	0.53	4.01	0.56	4.52	0.44	4.20	0.60

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.						สส.						กศน.						รวม					
		อว.		ม		SD		อว.		ม		SD		อว.		ม		SD		อว.		ม		SD	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
1. ด้านผู้เรียน																									
1	ผู้เรียนระบุตัวตนของตนเองและผู้อื่นได้	4.48	0.58	4.13	0.64	4.27	0.60	4.48	0.63	4.39	0.61	4.48	0.58	4.13	0.64	4.27	0.60	4.48	0.63	4.39	0.61	4.48	0.58	4.13	0.64
2	ผู้เรียนระบุเป้าหมายในการเรียนได้	4.13	0.64	4.25	0.71	4.08	0.57	4.24	0.58	4.14	0.61	4.13	0.64	4.25	0.71	4.08	0.57	4.24	0.58	4.14	0.61	4.13	0.64	4.25	0.71
3	ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้	4.23	0.67	4.38	0.74	4.06	0.69	4.24	0.69	4.19	0.68	4.23	0.67	4.38	0.74	4.06	0.69	4.24	0.69	4.19	0.68	4.23	0.67	4.38	0.74
4	ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม	4.09	0.70	4.13	0.64	4.02	0.69	4.14	0.58	4.08	0.67	4.09	0.70	4.13	0.64	4.02	0.69	4.14	0.58	4.08	0.67	4.09	0.70	4.13	0.64
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี	4.19	0.73	4.00	0.53	4.10	0.71	4.17	0.60	4.15	0.69	4.19	0.73	4.00	0.53	4.10	0.71	4.17	0.60	4.15	0.69	4.19	0.73	4.00	0.53
6	ผู้เรียนมีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร	4.06	0.68	4.13	0.64	4.06	0.75	4.14	0.58	4.08	0.68	4.06	0.68	4.13	0.64	4.06	0.75	4.14	0.58	4.08	0.68	4.06	0.68	4.13	0.64
7	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.22	0.68	4.13	0.64	4.06	0.77	4.24	0.64	4.17	0.70	4.22	0.68	4.13	0.64	4.06	0.77	4.24	0.64	4.17	0.70	4.22	0.68	4.13	0.64
8	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ	4.28	0.66	4.00	0.53	4.16	0.72	4.03	0.73	4.18	0.69	4.28	0.66	4.00	0.53	4.16	0.72	4.03	0.73	4.18	0.69	4.28	0.66	4.00	0.53
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานได้เหมาะสมกับวัย	4.33	0.66	3.88	0.64	4.12	0.67	4.14	0.64	4.21	0.66	4.33	0.66	3.88	0.64	4.12	0.67	4.14	0.64	4.21	0.66	4.33	0.66	3.88	0.64
รวม																									
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม																									
10	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.43	0.63	4.13	0.83	4.14	0.65	4.31	0.54	4.30	0.64	4.43	0.63	4.13	0.83	4.14	0.65	4.31	0.54	4.30	0.64	4.43	0.63	4.13	0.83
11	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร	4.25	0.74	4.00	0.93	4.00	0.82	4.28	0.59	4.16	0.75	4.25	0.74	4.00	0.93	4.00	0.82	4.28	0.59	4.16	0.75	4.25	0.74	4.00	0.93
12	ผู้เรียนมีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา	4.16	0.72	4.00	0.93	4.06	0.88	4.10	0.72	4.11	0.78	4.16	0.72	4.00	0.93	4.06	0.88	4.10	0.72	4.11	0.78	4.16	0.72	4.00	0.93

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
13	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ	3.96	0.74	4.00	0.93	3.88	0.83	3.93	0.75	3.93	0.77
14	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์	4.16	0.74	4.00	0.76	4.04	0.76	4.03	0.68	4.09	0.73
15	ผู้เรียนสามารถนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ ได้	4.07	0.75	3.88	0.64	4.02	0.75	4.07	0.70	4.05	0.73
	รวม	4.17	0.64	4.00	0.76	4.02	0.69	4.12	0.57	4.11	0.64
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง											
16	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม	4.32	0.68	4.13	0.83	4.12	0.63	4.31	0.47	4.25	0.64
17	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย	4.33	0.68	4.13	0.83	4.20	0.74	4.24	0.58	4.26	0.68
18	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าสำคัญและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน	4.29	0.69	4.13	0.83	4.18	0.73	4.31	0.54	4.25	0.68
	รวม	4.31	0.60	4.13	0.80	4.17	0.60	4.29	0.47	4.25	0.59

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษิตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้											
1	ผู้เรียนระบุตัวตนของตนเองและผู้อื่นได้	4.28	0.72	4.25	0.89	3.95	0.78	4.41	0.69	4.16	0.76
2	ผู้เรียนระบุเป้าหมายในการเรียนรู้ได้	4.17	0.66	4.13	0.83	3.85	0.83	4.48	0.64	4.07	0.76
3	ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้	4.09	0.78	4.13	0.64	3.86	0.76	4.41	0.57	4.03	0.76
4	ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม	4.06	0.89	4.13	0.35	3.85	0.85	4.37	0.63	4.01	0.85
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี	4.17	0.78	4.13	0.35	3.79	0.83	4.37	0.63	4.03	0.80
6	ผู้เรียนมีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร	4.10	0.87	4.38	0.52	3.72	0.84	4.37	0.74	3.98	0.86
7	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.06	0.74	4.00	0.76	3.91	0.80	4.52	0.58	4.05	0.77
8	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ	4.20	0.78	4.63	0.52	3.86	0.91	4.26	0.71	4.08	0.84
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานได้เหมาะสมกับวัย	4.12	0.84	4.38	0.52	3.79	0.89	4.56	0.58	4.04	0.86
รวม		4.14	0.56	4.24	0.43	3.84	0.64	4.42	0.52	4.05	0.62
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม											
10	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.19	0.78	4.25	0.71	4.00	0.76	4.37	0.63	4.13	0.76
11	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร	4.23	0.81	4.38	0.52	3.95	0.88	4.30	0.72	4.13	0.83

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
12	ผู้เรียนมีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ ในการแก้ปัญหา	4.08	0.75	4.25	0.71	3.67	0.94	4.26	0.76	3.94	0.86
13	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.12	0.73	4.38	0.52	3.58	0.90	4.26	0.71	3.92	0.84
14	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์	4.06	0.79	4.50	0.76	3.76	0.88	4.30	0.67	3.98	0.84
15	ผู้เรียนสามารถนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ ได้	4.11	0.74	4.38	0.74	3.69	0.85	4.33	0.73	3.97	0.82
	รวม	4.13	0.59	4.35	0.48	3.78	0.66	4.30	0.62	4.01	0.65
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง											
16	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม	4.19	0.84	4.75	0.46	3.99	0.71	4.59	0.57	4.17	0.78
17	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย	4.22	0.74	4.50	0.53	3.96	0.89	4.59	0.50	4.16	0.80
18	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมือง อาเซียน	4.18	0.75	4.50	0.53	4.00	0.82	4.44	0.64	4.15	0.78
	รวม	4.20	0.65	4.58	0.46	3.98	0.69	4.54	0.51	4.16	0.67

ตารางที่ 4.18 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้									
1	ผู้เรียนระบุตัวตนของตนเองและผู้อื่นได้	4.63	0.49	4.40	0.68	4.00	0.00	4.55	0.55
2	ผู้เรียนระบุเป้าหมายในการเรียนรู้ได้	4.69	0.47	4.30	0.57	4.50	0.71	4.58	0.52
3	ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้	4.73	0.45	4.30	0.73	5.00	0.00	4.62	0.57
4	ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม	4.67	0.48	4.35	0.67	5.00	0.00	4.59	0.55
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี	4.80	0.45	4.45	0.69	4.50	0.71	4.70	0.54
6	ผู้เรียนมีความรู้เหมาะสมตามหลักสูตร	4.98	0.14	4.55	0.76	5.00	0.00	4.86	0.45
7	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.76	0.43	4.50	0.76	4.50	0.71	4.68	0.55
8	ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการศึกษาต่อ	4.78	0.42	4.50	0.51	4.00	0.00	4.68	0.47
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานได้เหมาะสมกับวัย	4.75	0.44	4.70	0.47	4.00	0.00	4.71	0.46
รวม		4.75	0.25	4.45	0.45	4.50	0.24	4.66	0.34
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม									
10	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.67	0.65	4.19	0.72	4.50	0.71	4.55	0.69
11	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร	4.69	0.65	4.30	0.57	4.50	0.71	4.58	0.64

ตารางที่ 4.18 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
12	ผู้เรียนมีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา	4.59	0.67	4.55	0.68	4.50	0.71	4.53	0.67
13	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.14	0.72	4.12	0.55	4.00	0.00	4.12	0.67
14	ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์	4.39	0.67	4.29	0.57	4.50	0.71	4.37	0.63
15	ผู้เรียนสามารถนำความคิดไปสร้างเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ ได้	4.51	0.67	4.21	0.73	5.00	0.00	4.47	0.69
	รวม	4.50	0.57	4.28	0.45	4.50	0.00	4.44	0.54
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง									
16	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม	4.69	0.47	4.45	0.69	4.50	0.71	4.62	0.54
17	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจิตประชาธิปไตย	4.90	0.30	4.45	0.51	5.00	0.00	4.78	0.42
18	ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและพลเมืองอาเซียน	4.90	0.30	4.60	0.50	4.50	0.71	4.81	0.40
	รวม	4.83	0.27	4.50	0.48	4.67	0.47	4.74	0.37

2.4 ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด สพฐ. สช. อว. สธ. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปากฎตั้งตารางที่ 4.19-4.22

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้													
1	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความไม่รู้จักเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	3.86	0.87	3.62	0.65	4.27	0.55	4.26	0.68	3.59	0.87	3.91	0.84
2	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง	3.80	0.78	3.62	0.65	4.09	0.81	4.10	0.79	3.76	0.83	3.84	0.79
3	ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.01	0.82	4.15	0.80	4.27	0.55	4.29	0.59	3.76	0.83	4.06	0.78
4	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.33	0.65	4.54	0.52	4.09	0.68	4.32	0.70	4.29	0.69	4.32	0.65
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการ การจัดการ การจัดการ และการสร้างสัมพันธ์ทางบวก	3.95	0.80	3.77	0.83	4.18	0.50	4.23	0.72	3.88	0.70	3.99	0.77
6	ผู้เรียนสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง และไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวก	3.83	0.82	3.54	0.66	4.00	0.69	3.90	0.70	3.94	0.75	3.84	0.78
7	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต	3.93	0.71	3.77	0.73	4.00	0.69	4.10	0.65	3.82	0.64	3.94	0.70
8	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ	3.96	0.77	3.85	0.80	4.00	0.69	4.06	0.77	3.76	0.83	3.96	0.77

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
9	ผู้เรียนสามารถดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.00	0.71	3.62	0.65	4.14	0.47	4.19	0.65	3.82	0.73	4.01	0.69
10	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน	3.99	0.73	4.00	0.58	4.05	0.65	4.03	0.66	4.06	0.83	4.00	0.71
รวม		3.97	0.60	3.85	0.47	4.11	0.47	4.15	0.52	3.87	0.61	3.99	0.58
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม													
11	ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์	3.78	0.78	3.62	0.77	3.95	0.72	3.97	0.60	3.88	0.93	3.81	0.77
12	ผู้เรียนสามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีและเกิดความ ความร่วมมือ	3.96	0.66	3.85	0.55	4.14	0.64	4.16	0.58	3.88	0.78	3.98	0.66
13	ผู้เรียนสามารถเรียนและทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	3.90	0.67	3.77	0.73	4.00	0.69	3.97	0.60	3.94	0.66	3.91	0.66
14	ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนเองและ เรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล	3.80	0.66	3.62	0.65	3.91	0.68	4.00	0.52	3.88	0.78	3.83	0.66
15	ผู้เรียนสามารถให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็น ต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่	3.84	0.78	3.77	0.73	4.05	0.79	4.00	0.68	3.76	0.83	3.86	0.77
16	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและ ดำเนินการด้วยตนเอง	3.66	0.83	3.08	0.28	3.95	0.79	3.68	0.75	3.71	0.99	3.66	0.82
รวม		3.82	0.61	3.62	0.50	4.00	0.61	3.96	0.49	3.84	0.70	3.84	0.60

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง													
17	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรม ในสังคม	4.02	0.68	3.92	0.64	4.14	0.47	4.19	0.54	3.88	0.78	4.03	0.66
18	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	3.95	0.73	3.69	0.75	3.95	0.72	3.97	0.75	3.88	0.78	3.93	0.73
19	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ	3.92	0.81	3.77	0.73	3.91	0.68	3.97	0.75	4.00	0.79	3.92	0.79
20	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม	3.70	0.82	3.54	0.66	4.00	0.76	3.90	0.75	3.65	0.86	3.73	0.81
21	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในสร้างสันติภาพความเท่าเทียมของสังคมโลก และการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก	3.80	0.83	3.77	0.73	4.09	0.75	3.90	0.75	3.71	0.92	3.82	0.82
22	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	4.00	0.65	3.92	0.64	4.00	0.69	4.00	0.63	3.94	0.83	4.00	0.66
รวม		3.90	0.65	3.77	0.50	4.02	0.57	3.99	0.59	3.84	0.71	3.91	0.63

ตารางที่ 4.20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้											
1	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	4.36	0.65	4.20	0.77	4.30	0.80	4.43	0.51	4.34	0.68
2	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง	4.35	0.58	4.07	0.59	4.25	0.85	4.21	0.58	4.27	0.64
3	ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.38	0.59	4.13	0.64	4.25	0.79	4.36	0.50	4.32	0.63
4	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.36	0.62	4.33	0.72	4.15	0.81	4.43	0.65	4.33	0.67
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธ์ภาพ	4.33	0.61	4.20	0.68	4.20	0.77	4.43	0.51	4.30	0.64
6	ผู้เรียนสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวก	4.29	0.69	4.13	0.64	4.15	0.75	4.14	0.53	4.22	0.67
7	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต	4.40	0.60	4.13	0.64	4.25	0.79	4.36	0.50	4.33	0.63
8	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ	4.29	0.63	4.07	0.70	4.25	0.79	4.36	0.50	4.26	0.65
9	ผู้เรียนสามารถดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.33	0.58	4.07	0.59	4.30	0.86	4.21	0.58	4.27	0.64

ตารางที่ 4.20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
10	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน	4.36	0.56	4.07	0.59	4.25	0.72	4.36	0.50	4.30	0.59
รวม		4.35	0.53	4.14	0.58	4.24	0.74	4.33	0.47	4.29	0.57
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม											
11	ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์	4.35	0.58	4.13	0.64	4.20	0.77	4.36	0.63	4.29	0.63
12	ผู้เรียนสามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ	4.33	0.61	4.13	0.64	4.15	0.81	4.29	0.61	4.26	0.65
13	ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.27	0.53	4.00	0.53	4.30	0.73	4.29	0.47	4.24	0.57
14	ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนเองและเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล	4.29	0.57	4.07	0.59	4.20	0.77	4.14	0.53	4.22	0.61
15	ผู้เรียนสามารถให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่างๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่	4.24	0.58	4.07	0.59	4.15	0.81	4.29	0.61	4.20	0.63
16	ผู้เรียนสามารถดิริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง	4.11	0.81	3.93	0.88	4.05	0.76	4.07	0.83	4.07	0.80
รวม		4.26	0.53	4.06	0.60	4.18	0.71	4.24	0.53	4.21	0.58

ตารางที่ 4.20 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง											
17	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเข้าใจในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม	4.38	0.56	4.07	0.59	4.45	0.76	4.29	0.47	4.34	0.60
18	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	4.44	0.57	4.20	0.68	4.35	0.81	4.29	0.61	4.37	0.64
19	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ	4.29	0.60	4.00	0.65	4.30	0.80	4.36	0.50	4.26	0.64
20	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม	4.31	0.69	4.00	0.76	4.20	0.77	4.21	0.58	4.23	0.70
21	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในสร้างสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก	4.11	0.71	3.80	0.68	4.20	0.70	4.14	0.53	4.09	0.68
22	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	4.29	0.60	4.07	0.70	4.35	0.75	4.29	0.61	4.27	0.64
รวม		4.30	0.55	4.02	0.61	4.31	0.71	4.26	0.48	4.26	0.58

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
		1. ด้านผู้เรียนรู้											
1	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ เลือกเรียนรู้ ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	4.43	0.59	4.12	0.49	4.50	0.69	4.25	0.68	4.14	0.53	4.38	0.60
2	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่มมีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง	4.25	0.72	4.00	0.50	4.30	0.86	4.25	0.77	4.14	0.53	4.22	0.71
3	ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.39	0.60	4.24	0.44	4.65	0.59	4.31	0.60	4.21	0.43	4.38	0.58
4	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.39	0.62	4.18	0.64	4.50	0.69	4.19	0.75	4.14	0.66	4.34	0.65
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธ์ภาพ	4.30	0.68	4.18	0.39	4.50	0.61	4.44	0.63	4.14	0.36	4.31	0.63
6	ผู้เรียนสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวก	4.19	0.62	3.94	0.56	4.45	0.76	4.19	0.66	3.93	0.47	4.17	0.63
7	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต	4.28	0.72	4.12	0.60	4.30	0.66	4.19	0.66	4.14	0.53	4.25	0.68
8	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ	4.17	0.76	4.12	0.78	4.30	0.73	4.06	0.68	4.07	0.73	4.16	0.74
9	ผู้เรียนสามารถดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.42	0.64	4.18	0.73	4.60	0.60	4.31	0.70	4.14	0.66	4.39	0.66

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
10	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง	4.30	0.71	4.12	0.70	4.35	0.67	4.31	0.79	4.07	0.62	4.28	0.71
รวม		4.31	0.50	4.12	0.48	4.45	0.46	4.25	0.59	4.11	0.46	4.29	0.50
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรคณ์นวัตกรรม													
11	ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์	4.15	0.61	4.06	0.56	3.95	0.69	4.31	0.70	4.07	0.47	4.13	0.61
12	ผู้เรียนสามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและเกิดความร่วมมือ	4.31	0.63	4.06	0.56	4.10	0.72	4.19	0.66	4.14	0.53	4.24	0.63
13	ผู้เรียนสามารถเรียนและทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.32	0.62	4.18	0.53	4.30	0.57	4.25	0.77	4.07	0.47	4.28	0.61
14	ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนและเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล	4.27	0.68	4.00	0.61	4.25	0.79	4.25	0.77	4.00	0.55	4.22	0.69
15	ผู้เรียนสามารถให้ข้อคิดเห็นที่ท้าทายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่	4.15	0.72	4.24	0.56	4.10	0.72	4.25	0.68	4.29	0.47	4.17	0.69
16	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง	4.04	0.86	4.00	0.71	4.15	0.81	4.13	0.96	4.07	0.73	4.06	0.83
รวม		4.21	0.54	4.09	0.49	4.14	0.54	4.23	0.67	4.11	0.43	4.18	0.54

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง													
17	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม	4.51	0.67	4.00	0.50	4.50	0.69	4.31	0.79	4.14	0.53	4.42	0.68
18	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	4.45	0.63	4.00	0.50	4.35	0.81	4.13	0.72	4.14	0.53	4.35	0.66
19	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ	4.36	0.63	4.12	0.60	4.35	0.67	4.31	0.70	4.21	0.58	4.32	0.63
20	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม	4.25	0.66	4.06	0.56	4.05	0.89	4.25	0.77	4.14	0.53	4.21	0.68
21	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการสร้างสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก	4.41	0.69	3.88	0.70	4.45	0.60	4.25	0.77	4.00	0.68	4.32	0.70
22	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	4.48	0.61	3.94	0.56	4.45	0.69	4.31	0.70	4.14	0.53	4.39	0.63
รวม		4.41	0.53	4.00	0.49	4.36	0.56	4.26	0.66	4.13	0.49	4.33	0.55

ตารางที่ 4.22 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้							
1	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	4.02	0.73	4.05	0.71	4.03	0.72
2	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง	3.96	0.71	3.89	0.74	3.94	0.72
3	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.44	0.65	4.47	0.61	4.45	0.63
4	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเกี่ยวกับความคิดและการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธภาพ	4.21	0.80	4.21	0.79	4.21	0.79
5	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต	4.40	0.74	4.42	0.77	4.40	0.74
6	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ	4.23	0.63	4.32	0.58	4.25	0.61
รวม		4.23	0.52	4.23	0.52	4.21	0.54
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม							
7	ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์	4.04	0.80	3.84	0.76	3.99	0.79
8	ผู้เรียนสามารถสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ	4.48	0.65	4.42	0.61	4.46	0.64
9	ผู้เรียนสามารถเรียนและทำงานร่วมกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.23	0.75	4.11	0.66	4.19	0.72
10	ผู้เรียนสามารถริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง	4.04	0.65	3.95	0.71	4.01	0.66
รวม		4.08	0.52	4.08	0.52	4.16	0.57

ตารางที่ 4.22 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง							
11	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม	4.44	0.77	4.42	0.69	4.43	0.74
12	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือ ร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	4.33	0.75	4.21	0.85	4.30	0.78
13	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ	4.35	0.70	4.32	0.75	4.34	0.71
14	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม	3.77	0.90	3.95	0.85	3.82	0.89
15	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในสร้างสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก	4.29	0.82	4.37	0.83	4.31	0.82
16	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	4.25	0.91	4.37	0.83	4.28	0.88
รวม		4.27	0.64	4.27	0.64	4.25	0.65

2.5 ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวช. ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ปรากฏดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับ ปวช. ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ		ผู้ปกครอง		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้									
1	ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ สามารถคิดริเริ่ม เลือกรเรียนรู้ตามความสนใจ และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง	4.24	0.66	4.42	0.65	4.31	0.68	4.28	0.59
2	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และสามารถช่วยเหลือผู้อื่น	4.18	0.63	4.18	0.62	4.33	0.81	4.38	0.67
3	ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.27	0.81	4.29	0.79	4.38	0.76	4.45	0.63
4	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.55	0.61	4.54	0.61	4.38	0.66	4.41	0.73
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดี	4.21	0.69	4.21	0.68	4.31	0.68	4.41	0.62
6	ผู้เรียนสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวกต่อการเผชิญปัญหา	4.18	0.72	4.18	0.71	4.31	0.64	4.37	0.67
7	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต	4.33	0.64	4.32	0.63	4.29	0.70	4.38	0.49

ตารางที่ 4.23 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับ ปวช. ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามตามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ		ผู้ปกครอง		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ	4.30	0.68	4.29	0.67	4.26	0.66	4.38	0.56
9	ผู้เรียนสามารถดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.52	0.66	4.50	0.66	4.43	0.63	4.48	0.50
10	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน	4.39	0.70	4.38	0.69	4.36	0.69	4.45	0.63
รวม		4.31	0.48	4.31	0.48	4.33	0.50	4.39	0.41
2. ด้านผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม									
11	ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้	4.18	0.72	4.18	0.71	4.14	0.71	4.31	0.60
12	ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ	4.48	0.71	4.47	0.70	4.36	0.72	4.45	0.63
13	ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.45	0.71	4.47	0.70	4.17	0.79	4.38	0.62
14	ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนเองและเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้	4.21	0.74	4.21	0.72	4.17	0.73	4.41	0.62
15	ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่	4.15	0.79	4.15	0.78	4.02	0.81	4.07	0.75
16	ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการของตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการ โดยมี การวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง	4.24	0.83	4.24	0.81	3.98	0.86	4.10	0.81
รวม		4.28	0.58	4.28	0.57	4.13	0.63	4.28	0.52

ตารางที่ 4.23 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับ ปวช. ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์
ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ		ผู้ปกครอง		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง									
17	ผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงการมีความเข้าใจในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม	4.52	0.71	4.53	0.70	4.29	0.74	4.34	0.81
18	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวม	4.52	0.56	4.47	0.61	4.38	0.62	4.55	0.57
19	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ	4.36	0.69	4.35	0.69	4.33	0.65	4.31	0.60
20	ผู้เรียนมีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาสังคมไทย	3.36	0.69	4.35	0.69	4.14	0.81	4.28	0.79
21	ผู้เรียนมีพฤติกรรมแสดงถึงความกระตือรือร้นในการส่งเสริมสันติภาพความเท่าเทียมของ สังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก	3.36	0.69	4.35	0.69	4.26	0.70	4.24	0.83
22	ผู้เรียนมีพฤติกรรมแสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	4.48	0.66	4.47	0.66	4.36	0.69	4.48	0.63
รวม		4.43	0.49	4.42	0.49	4.29	0.54	4.36	0.53

2.6 ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามตามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวส. ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการ ปรากฏดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับ ปวส. ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามตามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561							
ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหาร		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านผู้เรียนรู้							
1.	ผู้เรียนมีความไม่รู้อ สามารถคิดริเริ่ม เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง	4.11	0.56	4.52	0.62	4.57	0.60
2	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ต่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ อย่างต่อเนื่อง	4.32	0.58	4.52	0.61	4.53	0.61
3	ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.16	0.68	4.52	0.66	4.51	0.67
4	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.32	0.66	4.61	0.60	4.31	0.70
5	ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจ การจัดการ และการสร้างสัมพันธภาพ	4.35	0.67	4.52	0.61	4.61	0.63
6	ผู้เรียนสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ และมีเจตคติในทางบวก	4.19	0.61	4.63	0.65	4.47	0.61
7	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับภารกิจทางชีวิต	4.14	0.67	4.61	0.60	4.39	0.72
8	ผู้เรียนมีความรอบรู้ในเรื่องการงานอาชีพ	4.19	0.51	4.64	0.48	4.45	0.73
9	ผู้เรียนสามารถดูแลและสร้างสุขภาพของตนเอง	4.30	0.57	4.48	0.71	4.69	0.58
10	ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงานและการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน	4.16	0.60	4.48	0.61	4.59	0.60
รวม		4.22	0.40	4.52	0.48	4.51	0.51

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับ ปวส. ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม							
11	ผู้เรียนคิดทริคการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์	3.95	0.70	4.39	0.74	4.25	0.79
12	ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และเกิดความร่วมมือ	4.05	0.52	4.55	0.56	4.41	0.63
13	ผู้เรียนสามารถเรียนและทำงานกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.11	0.61	4.39	0.78	4.65	0.59
14	ผู้เรียนสามารถคิดไตร่ตรอง ทบทวน และอธิบายการกระทำของตนและเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้	4.14	0.48	4.27	0.76	4.55	0.64
15	ผู้เรียนสามารถให้ข้อคิดเห็นที่ทำนายหรือข้อโต้แย้งอย่างมีเหตุผลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการสร้างสิ่งใหม่ หรือแนวคิดใหม่	3.81	0.66	4.36	0.78	4.29	0.75
16	ผู้เรียนสามารถริเริ่ม จัดตั้งธุรกิจหรือกิจการโดยมีการวางแผนและดำเนินการด้วยตนเอง	3.76	0.72	4.21	0.92	4.31	0.67
รวม		3.96	0.43	4.36	0.63	4.41	0.51
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง							
17	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม	4.11	0.65	4.52	0.61	4.51	0.67
18	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการเป็นผู้เสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	4.43	0.60	4.52	0.56	4.63	0.59
19	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามคุณธรรม จริยธรรมที่สังคมต้องการ	4.35	0.48	4.52	0.61	4.67	0.58

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับ ปวส. ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหาร		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD
20	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างและร่วมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม	4.11	0.69	4.36	0.65	4.49	0.67
21	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการส่งเสริมสันติภาพ ความเท่าเทียมของสังคมโลกและการดูแลสิ่งแวดล้อมของโลก	4.27	0.65	4.58	0.61	4.41	0.66
22	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม	4.24	0.68	4.67	0.67	4.63	0.69
รวม		4.25	0.48	4.52	0.49	4.55	0.49

2.7 ผลการศึกษาคณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับอุดมศึกษา
 ลัดด์ อว. ตามความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ ปรากฏดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561									
ที่	รายการ	อาจารย์		นักศึกษา		ผู้ประกอบการ		M	SD
		M	SD	M	SD	M	SD		
1. ด้านผู้เรียนรู้									
1	ผู้เรียนมีการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ และมีเป้าหมายของการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ชัดเจน	4.15	0.60	4.13	0.69	4.38	0.61		
2	ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจ และปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.26	0.54	4.24	0.66	4.26	0.65		
3	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	4.43	0.49	4.35	0.63	4.44	0.67		
4	ผู้เรียนมีความสามารถชั้นนำ สร้างแรงบันดาลใจ หรือกระตุ้นให้ตนเองและบุคคลอื่นทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน	3.93	0.72	4.04	0.79	4.33	0.70		
5	ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและความรอบรู้เกี่ยวกับการค้าทางชีวิต	3.93	0.62	4.11	0.69	4.26	0.70		
6	ผู้เรียนมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.80	0.83	4.01	0.76	4.16	0.68		
7	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างงานและการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคม	4.07	0.91	4.14	0.70	4.36	0.63		
รวม		4.08	0.49	4.14	0.53	4.31	0.51		

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		นักศึกษา		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านผู้ร่วมสร้างสรรค่นวัตกรรม							
8	ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้	3.82	0.84	3.92	0.75	4.21	0.66
9	ผู้เรียนสามารถใช้องค์ความรู้ของศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์	4.10	0.62	4.01	0.77	4.23	0.71
10	ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่	4.02	0.84	3.98	0.77	4.34	0.62
11	ผู้เรียนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าในการทำงานและการดำรงชีวิตของตน	3.92	0.78	3.88	0.79	4.28	0.71
12	ผู้เรียนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าในการพัฒนาสังคมและประเทศ	3.57	0.90	3.84	0.84	4.16	0.73
		3.88	0.68	3.39	0.66	4.24	0.60
3. ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง							
13	ผู้เรียนมีความกล้าหาญในการแสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำที่ผิดหรือสิ่งที่ผิด	4.18	0.82	4.28	0.69	4.41	0.64
14	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการชื่นชมและเห็นคุณค่าของบุคคลในสังคมที่เป็นคนดีและมีมารู้ความสามารถ	4.13	0.56	4.43	0.61	4.56	0.56
15	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เช่น การมีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น การเคารพในกฎกติกาและกฎหมาย การยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย ฯลฯ	3.89	0.87	4.36	0.67	4.52	0.59

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		นักศึกษา		ผู้ประกอบการ	
		M	SD	M	SD	M	SD
16	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการร่วมมือกันเพื่อสร้างสังคมอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยความเอื้ออาทรเพื่อความสามารภในการพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี	4.00	0.85	4.28	0.63	4.41	0.61
17	ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เพื่อความสงบสุขในสังคมไทยและสังคมโลก	3.67	0.92	4.09	0.73	4.20	0.67
รวม		3.97	0.69	4.28	0.52	4.41	0.51

ตอนที่ 3 ผลศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

3.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับปฐมวัย สังกัด สพฐ. สข. อว. บข.ตชด. และ สธ. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4.26-4.29

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สปฐ.		สข.		อว.		บข.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธจัดการศึกษา													
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.26	0.60	4.52	0.58	4.35	0.58	3.97	0.40	4.35	0.52	4.35	0.58
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษามาตามาตรฐานการศึกษาของชาติให้แก่สถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.28	0.59	4.55	0.55	4.37	0.59	4.00	0.44	4.39	0.53	4.37	0.59
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.60	4.49	0.56	4.33	0.62	3.52	0.62	4.36	0.55	4.33	0.62
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.32	0.60	4.52	0.60	4.37	0.63	3.65	0.70	4.41	0.55	4.37	0.63
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.59	4.58	0.57	4.43	0.60	4.00	0.47	4.44	0.54	4.43	0.60
รวม		4.30	0.53	4.53	0.48	4.36	0.52	3.82	0.38	4.38	0.41	4.36	0.52

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านหลักสูตร													
6	สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย	4.48	0.56	4.59	0.57	4.48	0.56	4.10	0.30	4.47	0.54	4.48	0.56
7	สถานศึกษาออกแบบการจัดประสบการณ์ที่เตรียมความพร้อมและ ไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติตาม ความต้องการของเด็ก	4.49	0.58	4.51	0.62	4.47	0.59	4.10	0.30	4.45	0.58	4.47	0.59
8	หลักสูตรสถานศึกษาคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็ก กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	4.39	0.57	4.43	0.63	4.39	0.60	4.06	0.44	4.41	0.57	4.39	0.60
9	หลักสูตรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก	4.44	0.61	4.56	0.61	4.45	0.62	4.03	0.31	4.41	0.57	4.45	0.62
รวม		4.44	0.50	4.52	0.53	4.44	0.51	4.07	0.25	4.43	0.46	4.44	0.51
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
10	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลเต็มศักยภาพ	4.52	0.57	4.62	0.54	4.51	0.55	4.13	0.34	4.38	0.56	4.51	0.55
11	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก	4.53	0.56	4.57	0.60	4.50	0.57	4.10	0.30	4.44	0.52	4.50	0.57

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
12	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และลงมือปฏิบัติผ่าน ประสาทสัมผัส	4.53	0.59	4.62	0.53	4.52	0.57	4.10	0.30	4.48	0.55	4.52	0.57
13	สถานศึกษาดำเนินการที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่สำหรับ มุมประสบการณ์ มุมเล่นและกาจัดกิจกรรมต่าง ๆ	4.57	0.53	4.65	0.53	4.58	0.54	4.74	0.44	4.43	0.59	4.58	0.54
14	สถานศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก	4.42	0.65	4.59	0.57	4.45	0.66	3.61	0.66	4.47	0.59	4.45	0.66
รวม		4.51	0.48	4.61	0.67	4.51	0.47	4.13	0.26	4.44	0.41	4.51	0.47
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้													
15	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.35	0.58	4.49	0.64	4.39	0.59	4.10	0.39	4.36	0.55	4.39	0.59
16	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพทันสมัย เช่น ชมรมครู ชมรมผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.25	0.65	4.38	0.64	4.29	0.64	4.03	0.48	4.28	0.56	4.29	0.64
17	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.29	0.65	4.47	0.65	4.33	0.66	3.81	0.54	4.33	0.57	4.33	0.66
รวม		4.29	0.56	4.44	0.58	4.33	0.56	3.97	0.37	4.32	0.49	4.33	0.56

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
5. ด้านการวัดและประเมินผล													
18	สถานศึกษาประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงจากกิจกรรมและ กิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	4.43	0.58	4.54	0.59	4.46	0.58	4.19	0.47	4.44	0.55	4.46	0.58
19	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ ประเมินพัฒนาการเด็ก	4.40	0.67	4.51	0.59	4.38	0.66	3.45	0.62	4.39	0.56	4.38	0.66
20	สถานศึกษามีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัด ประสบการณ์และพัฒนาเด็ก	4.48	0.58	4.56	0.56	4.48	0.57	4.06	0.35	4.47	0.54	4.48	0.57
21	สถานศึกษาใช้ผลการประเมินในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก	4.42	0.59	4.55	0.58	4.46	0.60	4.16	0.37	4.46	0.57	4.46	0.60
รวม		4.43	0.52	4.53	0.50	4.44	0.52	3.96	0.38	4.43	0.46	4.44	0.52
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา													
22	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้	4.48	0.58	4.62	0.56	4.49	0.58	4.16	0.45	4.40	0.57	4.49	0.58
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะ ในการจัดการเรียนการสอน	4.50	0.55	4.61	0.54	4.53	0.55	4.10	0.39	4.52	0.58	4.53	0.55
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการ ชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้/รูปแบบต่าง ๆ	4.53	0.56	4.57	0.56	4.50	0.57	4.19	0.60	4.41	0.57	4.50	0.57

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.46	0.58	4.56	0.56	4.45	0.59	3.81	0.70	4.44	0.52	4.45	0.59
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.40	0.62	4.52	0.56	4.41	0.64	3.52	0.67	4.47	0.57	4.41	0.64
	รวม	4.47	0.50	4.57	0.48	4.47	0.50	3.95	0.37	4.44	0.44	4.47	0.50
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด													
27	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.43	0.60	4.41	0.60	4.38	0.62	3.52	0.62	4.36	0.55	4.38	0.62
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.40	0.60	4.46	0.61	4.36	0.64	3.45	0.72	4.36	0.56	4.36	0.64
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.58	4.50	0.62	4.40	0.64	3.45	0.72	4.39	0.54	4.40	0.64
30	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.61	4.46	0.60	4.35	0.65	3.42	0.76	4.39	0.56	4.35	0.65
31	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนากระบวนการเลื่อนวิทยฐานะให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.63	4.36	0.69	4.32	0.67	3.45	0.67	4.38	0.53	4.32	0.67

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
	รวม	4.40	0.54	4.45	0.55	4.36	0.57	3.45	0.63	4.37	0.43	4.36	0.57
8. ด้านภาคีเครือข่าย													
32	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน การศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.36	0.62	4.40	0.64	4.33	0.63	3.90	0.53	4.29	0.59	4.33	0.63
33	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.65	4.40	0.64	4.33	0.62	3.90	0.47	4.28	0.51	4.33	0.62
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.33	0.66	4.43	0.67	4.31	0.67	3.71	0.64	4.28	0.58	4.31	0.67
	รวม	4.34	0.61	4.40	0.59	4.32	0.58	3.83	0.40	4.28	0.44	4.32	0.58
9. ด้านการบริหารจัดการและการบริหารจัดการการศึกษา													
35	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.43	0.60	4.56	0.58	4.44	0.61	3.90	0.47	4.44	0.55	4.44	0.61
36	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.62	4.57	0.59	4.43	0.60	4.06	0.44	4.36	0.52	4.43	0.60

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
37	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.48	0.59	4.54	0.57	4.46	0.60	4.03	0.54	4.40	0.54	4.46	0.60
38	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอนที่บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.41	0.60	4.57	0.62	4.40	0.65	3.58	0.76	4.36	0.49	4.40	0.65
39	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.40	0.61	4.50	0.65	4.36	0.65	3.39	0.71	4.34	0.50	4.36	0.65
รวม		4.42	0.53	4.54	0.52	4.41	0.53	3.79	0.48	4.38	0.39	4.41	0.53

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา													
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.77	4.35	0.72	4.62	0.50	4.00	0	4.16	0.46	4.27	0.62
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้แก่สถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.26	0.81	4.44	0.79	4.77	0.43	4.00	0	4.22	0.64	4.31	0.70
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.58	4.33	0.78	4.77	0.43	3.00	0	4.20	0.53	4.19	0.74
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.47	0.63	4.58	0.57	4.69	0.48	3.00	0	4.32	0.55	4.30	0.72
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.58	0.49	4.58	0.53	4.77	0.43	3.55	0.51	4.40	0.53	4.43	0.61
รวม		4.40	0.58	4.45	0.57	4.72	0.40	3.51	0.10	4.26	0.40	4.30	0.57

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านหลักสูตร													
6	สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	4.63	0.48	4.75	0.43	4.77	0.59	3.90	0.30	4.42	0.53	4.53	0.54
7	สถานศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมความพร้อมและไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติตามความต้องการของเด็ก	4.60	0.58	4.58	0.57	4.77	0.59	4.00	0	4.38	0.53	4.48	0.56
8	หลักสูตรสถานศึกษาคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	4.49	0.55	4.58	0.57	4.85	0.37	3.95	0.22	4.26	0.52	4.42	0.56
9	หลักสูตรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก	4.49	0.63	4.54	0.58	4.85	0.37	4.00	0	4.22	0.58	4.40	0.58
รวม		4.55	0.46	4.61	0.42	4.80	0.32	3.96	0.09	4.32	0.38	4.45	0.45
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
10	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ	4.63	0.53	4.60	0.57	4.85	0.37	4.00	0	4.36	0.59	4.49	0.56
11	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก	4.60	0.54	4.67	0.55	4.85	0.37	4.00	0	4.28	0.53	4.48	0.55
12	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัส	4.70	0.46	4.65	0.52	4.92	0.27	4.00	0	4.40	0.53	4.54	0.52

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
13	สถานศึกษาจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเทปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่สำหรับมุมประสบการณ์ มุมเล่นและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	4.77	0.42	4.63	0.57	4.85	0.37	4.90	0.44	4.30	0.50	4.62	0.53
14	สถานศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก	4.42	0.58	4.54	0.58	4.69	0.63	3.50	0.51	4.24	0.55	4.32	0.65
รวม		4.62	0.42	4.61	0.41	4.83	0.30	4.08	0.15	4.31	0.40	4.48	0.43
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้													
15	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.44	0.50	4.63	0.53	5.00	0.00	3.85	0.36	4.26	0.44	4.41	0.53
16	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู ชมรมผู้ปกครอง คีฬาเก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.21	0.60	4.29	0.61	4.46	0.66	3.80	0.41	4.16	0.51	4.19	0.58
17	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.26	0.49	4.38	0.67	4.69	0.63	3.80	0.41	4.20	0.60	4.25	0.61
รวม		4.30	0.45	4.43	0.46	4.71	0.40	3.81	0.38	4.20	0.37	4.28	0.46

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล													
18	สถานศึกษาประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงจากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	4.53	0.55	4.65	0.48	4.77	0.43	3.90	0.30	4.38	0.49	4.47	0.53
19	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็ก	4.53	0.59	4.50	0.58	4.77	0.43	3.20	0.41	4.10	0.61	4.26	0.71
20	สถานศึกษามีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็ก	4.56	0.62	4.69	0.46	4.77	0.43	4.00	0	4.30	0.50	4.47	0.54
21	สถานศึกษาใช้ผลการประเมินในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการประสบการณ์ให้กับเด็ก	4.37	0.61	4.50	0.58	4.77	0.43	3.95	0.22	4.16	0.58	4.33	0.58
รวม		4.50	0.51	4.58	0.38	4.76	0.40	3.76	0.09	4.23	0.34	4.38	0.47
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา													
22	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและให้นำหลักสูตรไปใช้	4.58	0.54	4.69	0.46	4.92	0.27	4.00	0	4.22	0.50	4.47	0.53
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน	4.60	0.49	4.73	0.44	4.92	0.27	4.00	0	4.24	0.62	4.49	0.55
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้/รูปแบบต่าง ๆ	4.56	0.50	4.62	0.57	4.92	0.27	4.30	0.47	4.30	0.54	4.50	0.54

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.44	0.59	4.56	0.50	4.92	0.27	3.00	0	4.32	0.55	4.31	0.70
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.28	0.66	4.42	0.67	4.69	0.48	3.00	0	4.20	0.57	4.17	0.73
รวม		4.49	0.72	4.60	0.39	4.87	0.27	3.66	0.09	4.25	0.41	4.38	0.49
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด													
27	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.49	0.55	4.35	0.69	4.77	0.43	3.15	0.36	4.14	0.49	4.22	0.69
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.40	0.66	4.33	0.80	4.77	0.43	3.10	0.30	4.24	0.51	4.21	0.75
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.44	0.59	4.35	0.83	4.62	0.50	3.00	0	4.30	0.58	4.22	0.76
30	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.19	0.76	4.40	0.86	4.46	0.51	3.05	0.22	4.04	0.57	4.09	0.79
31	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.23	0.75	4.15	1.05	4.23	0.72	3.00	0	4.00	0.63	4.00	0.85
รวม		4.34	0.56	4.31	0.76	4.56	0.42	3.06	0.13	4.14	0.41	4.14	0.68

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8. ด้านภาคีเครือข่าย													
32	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน การศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.33	0.52	4.29	0.71	4.46	0.77	4.00	0	4.08	0.60	4.22	0.60
33	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.28	0.59	4.35	0.81	4.54	0.66	4.00	0	4.14	0.49	4.25	0.61
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.26	0.58	4.21	0.84	4.31	0.85	3.60	0.50	4.18	0.56	4.15	0.69
		4.28	0.50	4.28	0.73	4.43	0.71	3.86	0.16	4.13	0.42	4.20	0.56
9. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา													
35	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.50	4.62	0.53	4.69	0.48	4.00	0	4.27	0.59	4.43	0.55
36	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.47	0.50	4.60	0.64	4.69	0.48	4.00	0	4.20	0.49	4.39	0.55
37	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.56	0.50	4.69	0.46	4.46	0.66	4.00	0	4.26	0.44	4.44	0.50

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
38	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอนที่บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.56	0.59	4.60	0.53	4.62	0.50	3.05	0.22	4.30	0.54	4.33	0.70
39	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.47	0.50	4.54	0.77	4.38	0.76	3.15	0.36	4.14	0.57	4.24	0.74
รวม		4.51	0.42	4.61	0.48	4.56	0.50	3.64	0.08	4.22	0.35	4.36	0.50

ตารางที่ 4.28 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		ปช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านหลักสูตร													
1	สถานศึกษาออกแบบการจัดการประสบการณ์ที่เตรียมความพร้อมและไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติตามความต้องการของเด็ก	4.01	0.81	4.73	0.45	4.88	0.35	3.97	0.51	4.18	0.58	4.24	0.68
2	หลักสูตรสถานศึกษาคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	4.07	0.73	4.75	0.48	4.62	0.74	4.11	0.40	4.15	0.73	4.25	0.69
3	หลักสูตรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก	4.04	0.70	4.71	0.46	4.62	0.64	4.09	0.37	4.23	0.62	4.26	0.64
รวม		4.04	0.63	4.72	0.39	4.70	0.60	4.05	0.32	4.18	0.50	4.25	0.56
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
4	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ	4.11	0.70	4.84	0.36	4.75	0.46	4.09	0.37	4.22	0.55	4.31	0.61
5	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก	4.04	0.74	4.78	0.46	4.50	0.75	4.09	0.44	4.34	0.61	4.31	0.66
6	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัส	4.13	0.75	4.86	0.40	4.75	0.46	4.11	0.40	4.38	0.65	4.38	0.66

ตารางที่ 4.28 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
7	สถานศึกษาจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่สำหรับมุมประสบการณ์ มุมเล่นและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	4.12	0.75	4.75	0.48	4.88	0.35	4.31	0.63	4.30	0.66	4.34	0.69
8	สถานศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก	4.15	0.73	4.71	0.57	4.50	0.75	3.77	0.77	4.27	0.72	4.26	0.74
รวม		4.10	0.65	4.78	0.35	4.67	0.52	4.07	0.34	4.30	0.50	4.32	0.56
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้													
9	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.07	0.77	4.65	0.52	4.75	0.46	4.11	0.53	4.24	0.74	4.27	0.71
10	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู ชมรมผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.01	0.76	4.49	0.73	4.13	0.83	4.11	0.40	4.27	0.62	4.21	0.68
รวม		4.04	0.71	4.56	0.54	4.43	0.62	4.11	0.38	4.25	0.58	4.24	0.62
4. ด้านการวัดและประเมินผล													
11	สถานศึกษาประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงจากกิจกรรม และกิจวัตรประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	4.15	0.76	4.71	0.46	4.63	0.74	4.06	0.53	4.27	0.67	4.31	0.68
12	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็ก	4.13	0.75	4.59	0.63	4.63	0.74	3.74	0.74	4.22	0.73	4.21	0.77

ตารางที่ 4.28 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บพ.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
13	สถานศึกษามีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก	4.05	0.75	4.67	0.65	4.62	0.74	4.06	0.53	4.27	0.59	4.27	0.68
14	สถานศึกษาใช้ผลการประเมินในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครอง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็ก	4.11	0.78	4.63	0.66	4.62	0.74	4.11	0.40	4.17	0.66	4.25	0.69
รวม		4.11	0.69	4.64	0.51	4.62	0.65	3.99	0.37	4.23	0.53	4.26	0.60
5. ด้านภาคีเครือข่าย													
15	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครอง กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.13	0.79	4.43	0.78	4.38	0.51	4.17	0.38	4.21	0.56	4.24	0.66
16	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน	4.15	0.69	4.61	0.63	4.38	0.74	4.06	0.41	4.28	0.69	4.28	0.67
17	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.16	0.71	4.59	0.69	4.38	0.74	3.86	0.60	4.32	0.67	4.27	0.71
รวม		4.14	0.69	4.54	0.63	4.37	0.62	4.02	0.40	4.26	0.53	4.26	0.61

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา													
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.67	4.41	0.65	4.25	0.95	4.19	0.40	4.41	0.58	4.35	0.61
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.28	0.73	4.50	0.61	4.25	0.95	4.10	0.53	4.33	0.56	4.33	0.64
2. ด้านหลักสูตร													
3	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาดีให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.32	0.65	4.65	0.54	4.25	0.95	3.71	0.56	4.46	0.50	4.35	0.63
4	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.66	4.79	0.41	4.50	0.57	4.19	0.40	4.30	0.59	4.42	0.58
รวม		4.31	0.60	4.58	0.41	4.30	0.52	4.04	0.39	4.37	0.43	4.36	0.51
2. ด้านหลักสูตร													
5	สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	4.38	0.66	4.71	0.57	4.25	0.50	4.10	0.30	4.37	0.53	4.41	0.58
6	สถานศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้นวัตกรรมที่เตรียมความพร้อมและไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและลงมือปฏิบัติตามความต้องการของเด็ก	4.48	0.61	4.76	0.49	4.75	0.50	3.95	0.21	4.43	0.54	4.47	0.57

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตบต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
7	หลักสูตรสถานศึกษาคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กปกติและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	4.36	0.66	4.68	0.47	4.25	0.50	3.62	0.49	4.39	0.53	4.34	0.63
8	หลักสูตรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของเด็ก	4.36	0.69	4.71	0.52	4.50	0.57	3.67	0.48	4.46	0.62	4.38	0.67
รวม		4.39	0.57	4.71	0.41	4.31	0.85	3.83	0.24	4.41	0.45	4.39	0.52
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
9	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ	4.54	0.54	4.76	0.43	4.50	1.00	3.86	0.35	4.35	0.56	4.45	0.58
10	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และสามารถของเด็ก	4.54	0.57	4.79	0.41	4.25	0.95	3.48	0.51	4.48	0.54	4.43	0.66
11	สถานศึกษาจัดประสบการณ์ผ่านการเล่น และลงมือปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัส	4.52	0.58	4.79	0.41	4.75	0.50	3.62	0.49	4.41	0.54	4.43	0.62
12	สถานศึกษาจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่สำหรับมุมประสบการณ์ มุมเล่น และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	4.54	0.50	4.74	0.43	4.50	0.57	4.33	0.57	4.37	0.61	4.51	0.55
13	สถานศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ความสนใจ และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก	4.58	0.60	4.82	0.38	4.50	0.57	3.48	0.51	4.35	0.52	4.41	0.66
รวม		4.54	0.45	4.78	0.31	4.50	0.66	3.75	0.37	4.39	0.41	4.44	0.50

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้													
14	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.42	0.60	4.71	0.46	4.50	0.57	3.43	0.50	4.46	0.50	4.36	0.65
15	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งสมัย เช่น ชมรมครู ชมรมผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.26	0.66	4.44	0.66	4.25	0.50	3.67	0.57	4.48	0.50	4.29	0.65
16	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.58	4.65	0.54	4.25	0.50	3.43	0.50	4.43	0.54	4.30	0.65
รวม		4.32	0.54	4.59	0.38	4.33	0.47	3.50	0.42	4.45	0.39	4.31	0.56
5. ด้านการวัดและประเมินผล													
17	สถานศึกษาประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงจากกิจกรรมและกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	4.48	0.61	4.79	0.41	4.75	0.50	3.48	0.51	4.41	0.54	4.40	0.66
18	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็ก	4.42	0.70	4.71	0.46	4.25	0.95	3.19	0.40	4.43	0.58	4.32	0.47
19	สถานศึกษามีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็ก	4.54	0.61	4.74	0.44	4.75	0.50	4.00	0	4.39	0.53	4.47	0.54

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาที่ขอต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
20	สถานศึกษาใช้ผลการประเมินในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็ก	4.36	0.69	4.76	0.43	4.75	0.50	4.00	0	4.52	0.50	4.46	0.57
รวม		4.45	0.58	4.75	0.31	4.62	0.59	3.66	0.19	4.44	0.42	4.41	0.54
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา													
21	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการหลักสูตรไปใช้	4.48	0.58	4.68	0.47	4.75	0.50	3.57	0.50	4.37	0.57	4.38	0.63
22	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน	4.52	0.58	4.67	0.47	4.50	0.57	3.52	0.51	4.39	0.57	4.39	0.64
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้/มุมเล่นต่าง ๆ	4.36	0.59	4.49	0.41	4.75	0.50	3.71	0.78	4.54	0.50	4.43	0.64
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.42	0.67	4.76	0.43	4.75	0.50	3.48	0.51	4.46	0.62	4.39	0.69
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.42	0.64	4.59	0.50	4.75	0.50	3.05	0.21	4.48	0.58	4.30	0.73
รวม		4.44	0.44	4.58	0.63	4.64	0.39	3.45	0.52	4.40	0.65	4.37	0.48

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
7. ด้านภาคีเครือข่าย													
26	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบัน การศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย ในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.44	0.57	4.50	0.50	4.50	0.57	4.00	0	4.35	0.48	4.38	0.51
27	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.40	0.60	4.56	0.50	4.25	0.50	3.48	0.51	4.39	0.57	4.31	0.64
28	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.36	0.66	4.53	0.50	4.00	0	3.14	0.35	4.37	0.53	4.24	0.69
รวม		4.40	0.57	4.52	0.39	4.25	0.31	3.53	0.24	4.36	0.43	4.31	0.54
8. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา													
29	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.50	0.58	4.71	0.46	4.75	0.50	4.00	0	4.43	0.50	4.47	0.52
30	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.61	4.68	0.47	4.50	0.57	4.00	0	4.37	0.53	4.43	0.54
31	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายใน ให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.60	4.71	0.52	4.75	0.50	3.95	0.21	4.46	0.50	4.44	0.55

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
32	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.52	0.58	4.53	0.56	4.50	0.57	3.24	0.43	4.28	0.54	4.28	0.68
33	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.48	0.61	4.74	0.51	4.50	0.57	3.05	0.21	4.39	0.68	4.33	0.76
รวม		4.47	0.51	4.67	0.35	4.60	0.48	3.64	0.12	4.38	0.39	4.38	0.51

3.2 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับประถมศึกษา
สังกัด สพฐ. สช. อว. บช.ตชต. สส. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่
4.30-4.33

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สส.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา															
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดกำหนดนโยบายและ กลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.25	0.60	4.47	0.60	4.57	0.53	3.96	0.58	4.04	0.80	4.26	0.64	4.26	0.64
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดสื่อสารและถ่ายทอด นโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.24	0.65	4.46	0.59	4.71	0.49	3.82	0.72	4.04	0.79	4.31	0.57	4.31	0.57
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.26	0.64	4.47	0.56	4.43	0.53	3.64	0.73	3.98	0.82	4.26	0.68	4.26	0.68
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.31	0.63	4.46	0.56	4.71	0.49	3.61	0.74	4.06	0.76	4.41	0.64	4.41	0.64
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.59	4.52	0.56	4.71	0.49	3.71	0.76	4.20	0.70	4.31	0.66	4.31	0.66
รวม		4.29	0.52	4.48	0.48	4.63	0.37	3.75	0.62	4.06	0.69	4.31	0.55	4.27	0.58

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านหลักสูตร															
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ	4.37	0.63	4.52	0.56	4.86	0.38	4.00	0.61	4.19	0.78	4.38	0.54	4.38	0.54
	มาตรฐานการศึกษาของชาติ														
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง	4.40	0.60	4.57	0.57	4.86	0.38	3.86	0.59	4.25	0.69	4.44	0.55	4.44	0.55
	เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน														
	การศึกษาของชาติ														
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผล	4.38	0.63	4.52	0.57	4.57	0.53	3.68	0.72	4.19	0.77	4.49	0.56	4.49	0.56
	เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ														
9	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยึด	4.36	0.64	4.53	0.58	4.86	0.38	3.93	0.54	4.14	0.80	4.49	0.56	4.49	0.56
	ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง														
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่ม	4.29	0.66	4.49	0.58	4.86	0.38	3.86	0.52	3.94	0.83	4.49	0.56	4.49	0.56
	สาระการเรียนรู้ ยึดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป														
11	หลักสูตรของสถานศึกษาเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ	4.36	0.63	4.53	0.58	4.86	0.38	3.96	0.58	4.11	0.80	4.62	0.54	4.62	0.54
	และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง														
	รวม	4.36	0.53	4.53	0.48	4.81	0.37	3.88	0.44	4.14	0.67	4.48	0.47	4.48	0.47

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน															
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.40	0.62	4.51	0.58	4.71	0.49	3.43	0.74	4.32	0.80	4.56	0.50	4.56	0.50
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.60	4.51	0.54	4.86	0.38	3.64	0.78	4.23	0.80	4.51	0.56	4.51	0.56
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.27	0.66	4.44	0.59	4.86	0.38	3.46	0.79	4.12	0.81	4.49	0.51	4.49	0.51
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.25	0.68	4.48	0.60	4.71	0.49	3.54	0.84	4.27	0.70	4.41	0.55	4.41	0.55
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.43	0.62	4.65	0.54	4.71	0.49	4.00	0.67	4.34	0.63	4.54	0.55	4.54	0.55
รวม		4.35	0.52	4.52	0.46	4.77	0.35	3.61	0.69	4.26	0.64	4.50	0.42	4.35	0.57
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้															
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.35	0.64	4.42	0.60	4.57	0.53	3.57	0.84	4.13	0.77	4.36	0.58	4.36	0.58

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู คิษฐ์เกา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.20	0.66	4.25	0.67	4.57	0.53	3.54	0.69	4.03	0.76	4.33	0.58	4.33	0.58
19	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.24	0.64	4.35	0.61	4.57	0.53	3.50	0.75	4.10	0.76	4.38	0.54	4.38	0.54
รวม		4.27	0.57	4.34	0.56	4.57	0.37	3.54	0.69	4.09	0.68	4.36	0.49	4.23	0.61
5. ด้านการวัดและประเมินผล															
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.30	0.68	4.45	0.62	4.71	0.49	3.68	0.82	4.12	0.73	4.28	0.51	4.28	0.51
21	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.29	0.63	4.48	0.58	4.43	0.53	3.71	0.81	4.09	0.75	4.44	0.50	4.44	0.50
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.29	0.66	4.44	0.70	4.71	0.49	3.32	1.06	3.98	0.84	4.46	0.51	4.46	0.51
รวม		4.29	0.58	4.46	0.56	4.62	0.45	3.57	0.83	4.07	0.72	4.39	0.44	4.27	0.64

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา															
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	4.39	0.58	4.51	0.58	4.71	0.49	3.61	0.83	4.06	0.80	4.38	0.54	4.38	0.54
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน	4.42	0.62	4.51	0.60	4.86	0.38	3.46	0.84	4.11	0.80	4.44	0.50	4.44	0.50
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียน/การจัดการจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.41	0.58	4.46	0.63	4.86	0.38	3.43	0.84	4.09	0.78	4.41	0.50	4.41	0.50
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในนวัตกรรมและประเมินผลการเรียนรู้	4.36	0.60	4.47	0.64	4.86	0.38	3.54	0.92	4.05	0.82	4.44	0.50	4.44	0.50
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.27	0.70	4.38	0.63	4.86	0.38	3.14	1.18	4.04	0.78	4.33	0.62	4.33	0.62
รวม		4.37	0.52	4.46	0.54	4.83	0.37	3.44	0.86	4.07	0.72	4.40	0.44	4.30	0.62
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด															
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.24	0.65	4.47	0.61	4.57	0.53	3.57	0.88	4.02	0.84	4.26	0.55	4.26	0.55

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต้อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาเพื่อให้บริการมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.19	0.67	4.34	0.70	4.57	0.53	3.50	0.75	4.03	0.87	4.31	0.52	4.31	0.52
30	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศกำกับติดตามให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.28	0.66	4.46	0.58	4.71	0.49	3.50	0.88	4.00	0.85	4.38	0.54	4.38	0.54
31	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.25	0.68	4.40	0.60	4.57	0.53	3.25	1.08	4.00	0.76	4.38	0.54	4.38	0.54
32	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนากระบวนการเลื่อนวิทยฐานะให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.26	0.65	4.21	0.70	4.43	0.53	2.86	1.21	3.96	0.85	4.38	0.54	4.38	0.54
รวม		4.24	0.58	4.37	0.53	4.57	0.48	3.34	0.83	4.00	0.75	4.34	0.41	4.20	0.64
8. ด้านภาคีเครือข่าย															
33	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.27	0.61	4.29	0.67	4.43	0.53	3.36	0.87	3.98	0.80	4.36	0.54	4.36	0.54
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.26	0.61	4.35	0.61	4.29	0.49	3.46	0.79	3.98	0.82	4.44	0.55	4.44	0.55

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
35	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.26	0.63	4.32	0.63	4.43	0.53	3.11	0.96	3.88	0.87	4.51	0.56	4.51	0.56
รวม		4.26	0.55	4.32	0.57	4.38	0.49	3.31	0.80	3.95	0.78	4.44	0.46	4.19	0.66
9. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา															
36	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.39	0.58	4.50	0.56	4.71	0.49	3.93	0.86	4.18	0.80	4.46	0.51	4.46	0.51
37	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.60	4.52	0.54	4.29	0.49	3.93	0.81	4.10	0.74	4.33	0.53	4.33	0.53
38	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.61	4.58	0.51	4.57	0.53	3.68	0.82	4.15	0.74	4.54	0.51	4.54	0.51
39	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.61	4.49	0.58	4.43	0.53	3.39	0.79	4.09	0.80	4.51	0.51	4.51	0.51
40	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.62	4.48	0.64	4.57	0.53	3.25	0.97	4.03	0.85	4.56	0.60	4.56	0.60
รวม		4.36	0.51	4.51	0.47	4.51	0.43	3.64	0.68	4.11	0.69	4.48	0.40	4.33	0.58

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		กศน.		รวม			
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา															
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.57	4.34	0.55	4.45	0.55	4.00	0.00	4.22	0.58	4.24	0.62	4.27	0.55
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบาย ด้านการจัดการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติให้แก่ สถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.34	0.64	4.34	0.55	4.35	0.55	3.95	0.22	4.12	0.69	4.19	0.60	4.22	0.61
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับ ติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ	4.19	0.58	4.28	0.53	4.48	0.55	3.15	0.37	3.98	0.71	4.19	0.60	4.03	0.68
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.23	0.60	4.38	0.56	4.51	0.55	3.05	0.22	4.26	0.63	4.14	0.65	4.12	0.69
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.45	0.62	4.48	0.51	4.61	0.55	3.90	0.31	4.44	0.64	4.48	0.51	4.40	0.59
รวม		4.32	0.49	4.37	0.46	4.48	0.48	3.61	0.10	4.20	0.54	4.25	0.52	4.21	0.52

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2.	ด้านหลักสูตร														
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.55	4.55	0.51	5.00	0.00	4.00	0.00	4.52	0.58	4.10	0.62	4.43	0.56
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.51	0.55	4.55	0.51	4.80	0.45	3.90	0.31	4.54	0.54	4.19	0.68	4.42	0.57
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.64	4.55	0.51	4.80	0.45	3.45	0.51	4.44	0.58	4.38	0.50	4.33	0.65
9	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.40	0.68	4.38	0.62	5.00	0.00	3.85	0.37	4.36	0.63	4.29	0.64	4.33	0.64
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยืดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป	4.28	0.77	4.24	0.69	4.80	0.45	3.95	0.22	4.26	0.63	4.29	0.56	4.24	0.65
11	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.45	0.58	4.34	0.48	4.80	0.45	3.90	0.31	4.24	0.66	4.33	0.58	4.30	0.58
	รวม	4.43	0.54	4.44	0.48	4.87	0.30	3.84	0.17	4.39	0.53	4.26	0.52	4.34	0.52

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน															
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.60	0.54	4.34	0.48	4.80	0.45	3.00	0.00	4.38	0.60	4.43	0.60	4.29	0.71
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.47	0.58	4.38	0.49	4.40	0.55	3.05	0.22	4.38	0.64	4.33	0.66	4.24	0.71
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.45	0.65	4.28	0.59	4.80	0.45	3.00	0.00	4.40	0.61	4.29	0.64	4.23	0.73
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.34	0.64	4.38	0.62	5.00	0.00	3.00	0.00	4.40	0.67	4.52	0.51	4.25	0.74
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม	4.55	0.54	4.66	0.48	5.00	0.00	3.90	0.31	4.60	0.57	4.43	0.60	4.51	0.57
รวม		4.48	0.50	4.41	0.41	4.80	0.24	3.19	0.08	4.43	0.54	4.40	0.50	4.30	0.61
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้															
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.43	0.58	4.14	0.52	4.80	0.45	3.05	0.22	4.42	0.64	4.24	0.54	4.20	0.70
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.26	0.64	3.97	0.73	4.40	0.55	3.05	0.22	4.16	0.68	4.24	0.62	4.04	0.73

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
19	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.28	0.71	4.10	0.62	4.40	0.55	3.00	0.00	4.20	0.64	4.33	0.66	4.09	0.73
5. ด้านการวัดและประเมินผล		4.32	0.56	4.07	0.54	4.53	0.45	3.03	0.15	4.26	0.58	4.27	0.53	4.11	0.66
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.49	0.55	4.55	0.51	4.80	0.45	3.70	0.47	4.38	0.67	4.38	0.59	4.37	0.62
21	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.49	0.55	4.48	0.51	4.60	0.55	3.10	0.31	4.34	0.63	4.38	0.50	4.27	0.68
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.30	0.75	4.28	0.65	4.60	0.55	3.05	0.22	4.14	0.73	4.24	0.62	4.10	0.77
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา		4.43	0.57	4.44	0.50	4.67	0.33	3.28	0.25	4.29	0.61	4.33	0.54	4.25	0.64
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูใหม่มีความรู้ใหม่สามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.53	0.58	4.38	0.56	4.80	0.45	3.10	0.31	4.26	0.63	4.10	0.70	4.22	0.72
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูใหม่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน	4.60	0.58	4.59	0.50	5.00	0.00	3.05	0.22	4.44	0.61	4.48	0.60	4.37	0.73

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูใหม่มีความรู้ความสามารถในการจัดการ ชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.57	0.58	4.41	0.50	4.80	0.45	3.05	0.22	4.26	0.69	4.33	0.66	4.26	0.74
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.49	0.62	4.48	0.51	4.80	0.45	3.00	0.00	4.22	0.76	4.29	0.56	4.22	0.76
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.36	0.64	4.14	0.74	5.00	0.00	3.00	0.00	4.34	0.63	4.10	0.70	4.15	0.75
รวม		4.51	0.52	4.40	0.45	4.88	0.27	3.04	0.14	4.30	0.58	4.26	0.56	4.24	0.67
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด															
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรใน สถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้บรรลุตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.57	4.34	0.67	4.60	0.55	3.05	0.22	4.04	0.75	4.29	0.64	4.12	0.75
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัด การศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้แก่ สถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.23	0.70	4.07	0.80	4.60	0.55	3.05	0.22	4.00	0.78	4.00	0.77	3.98	0.79
30	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้ สถานศึกษาจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.28	0.71	4.17	0.66	4.60	0.55	3.00	0.00	3.98	0.80	4.14	0.73	4.02	0.78

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
31	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.19	0.80	4.03	0.73	4.60	0.55	2.15	0.37	3.84	0.84	4.14	0.65	3.83	0.97
32	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบการเรียน วิทยฐานะให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.23	0.67	3.52	1.15	4.20	0.84	2.00	0.00	3.92	0.90	4.14	0.73	3.75	1.05
รวม		4.26	0.61	4.03	0.68	4.52	0.58	2.65	0.11	3.96	0.75	4.14	0.66	3.94	0.80
8. ด้านภาคีเครือข่าย															
33	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลกลุ่มบุคคลสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.32	0.56	4.03	0.73	4.80	0.45	3.80	0.41	4.10	0.81	4.48	0.68	4.18	0.70
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.66	4.10	0.67	4.40	0.89	3.00	0.00	4.02	0.82	4.43	0.60	4.05	0.78
35	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.32	0.66	3.93	1.07	4.60	0.89	3.00	0.00	4.02	0.80	4.33	0.66	4.02	0.85
รวม		4.31	0.57	4.02	0.77	4.60	0.72	3.27	0.14	4.05	0.75	4.41	0.61	4.09	0.72

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
9. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา															
36	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.51	0.59	4.41	0.57	4.60	0.55	3.90	0.31	4.34	0.66	4.33	0.58	4.35	0.60
37	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา ให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.43	0.65	4.38	0.56	4.60	0.55	3.70	0.47	4.32	0.68	4.24	0.54	4.28	0.64
38	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายใน ให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.58	4.69	0.47	4.60	0.55	3.70	0.47	4.42	0.61	4.38	0.50	4.41	0.61
39	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอน ที่บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.55	4.48	0.57	4.80	0.45	3.00	0.00	4.28	0.78	4.38	0.67	4.26	0.77
40	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง ขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถ จัดการศึกษาได้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.49	0.55	4.52	0.57	4.40	0.55	2.10	0.31	4.30	0.65	4.38	0.59	4.15	0.93
รวม		4.50	0.50	4.50	0.48	4.60	0.47	3.28	0.16	4.33	0.61	4.34	0.48	4.29	0.62

ตารางที่ 4.32 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านหลักสูตร															
1	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	4.09	0.77	4.50	0.72	4.33	0.82	4.12	0.43	4.00	0.82	4.13	0.69	4.18	0.76
2	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยืดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป	3.99	0.78	4.42	0.68	4.17	1.17	4.04	0.53	4.06	0.79	4.25	0.63	4.14	0.75
3	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.16	0.79	4.48	0.75	4.33	0.82	4.12	0.52	4.06	0.89	4.28	0.64	4.23	0.78
รวม		4.08	0.70	4.47	0.64	4.28	0.93	4.09	0.41	4.04	0.74	4.22	0.58	4.18	0.69
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน															
4	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.13	0.82	4.48	0.65	4.33	0.82	3.50	0.76	4.04	0.76	4.33	0.69	4.17	0.79
5	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสร้งความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.11	0.80	4.50	0.65	4.00	1.10	3.54	0.81	4.13	0.75	4.33	0.69	4.19	0.78
6	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.11	0.77	4.49	0.63	4.17	1.60	3.54	0.86	4.17	0.82	4.28	0.72	4.19	0.80
7	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม	4.13	0.78	4.56	0.63	4.33	1.21	4.04	0.66	4.24	0.70	4.33	0.66	4.27	0.73
รวม		4.12	0.71	4.51	0.54	4.21	1.13	3.65	0.68	4.14	0.64	4.31	0.59	4.21	0.69

ตารางที่ 4.32 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชต.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้															
8	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.16	0.82	4.50	0.68	4.33	0.82	3.62	0.75	4.10	0.81	4.45	0.75	4.22	0.80
9	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู คีซีย์เก๋ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ เครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.13	0.81	4.41	0.62	3.67	1.03	3.54	0.71	4.11	0.88	4.55	0.71	4.19	0.81
รวม		4.15	0.76	4.45	0.58	4.00	0.84	3.58	0.69	4.10	0.80	4.50	0.70	4.21	0.76
4. ด้านการวัดและประเมินผล															
10	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.16	0.78	4.53	0.59	4.50	0.84	3.96	0.66	4.18	0.78	4.43	0.64	4.27	0.73
11	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.08	0.77	4.50	0.57	4.83	0.41	3.62	0.75	4.08	0.85	4.43	0.71	4.20	0.77
รวม		4.12	0.71	4.52	0.53	4.67	0.61	3.79	0.60	4.13	0.77	4.43	0.61	4.23	0.69

ตารางที่ 4.32 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		บช.ตชด.		สธ.		กคณ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
5. ด้านภาคีเครือข่าย															
12	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.01	0.79	4.40	0.62	4.50	0.84	3.88	0.65	4.03	0.80	4.53	0.60	4.16	0.75
13	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.04	0.81	4.49	0.61	4.50	0.84	3.81	0.75	3.97	0.84	4.43	0.68	4.16	0.79
14	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.99	0.81	4.42	0.64	4.67	0.52	3.73	0.72	4.00	0.86	4.53	0.72	4.14	0.80
รวม		4.01	0.74	4.43	0.57	4.56	0.58	3.81	0.65	4.00	0.77	4.49	0.61	4.16	0.72

**ตารางที่ 4.33 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561**

ที่	รายการ	สพฐ.		บพ.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา									
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.40	0.62	3.85	0.37	4.40	0.60	4.29	0.61
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.39	0.65	3.80	0.41	4.35	0.49	4.26	0.62
3	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษตามมาตรฐานการศึกษาชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.40	0.62	3.80	0.41	4.45	0.51	4.29	0.61
4	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.56	0.57	3.90	0.31	4.40	0.50	4.39	0.57
รวม		4.44	0.52	3.84	0.34	4.40	0.38	4.31	0.51
2. ด้านหลักสูตร									
5	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.51	0.54	3.85	0.37	4.30	0.57	4.33	0.57
6	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.58	0.60	3.85	0.37	4.30	0.47	4.37	0.60
7	สถานศึกษากำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.60	3.60	0.50	4.40	0.60	4.31	0.68

ตารางที่ 4.33 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักมาตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.47	0.63	3.85	0.37	4.40	0.60	4.33	0.62
9	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยึดหยุ่นและไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป	4.56	0.63	3.95	0.22	4.10	0.79	4.34	0.66
10	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.56	0.60	3.95	0.22	4.45	0.51	4.41	0.57
รวม		4.54	0.49	3.84	0.24	4.33	0.43	4.35	0.51
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน									
11	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.58	0.53	3.35	0.49	4.45	0.51	4.36	0.78
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.47	0.57	3.30	0.47	4.20	0.52	4.30	0.71
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.53	0.60	3.25	0.44	4.25	0.72	4.18	0.71
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.51	0.63	3.25	0.55	4.25	0.44	4.21	0.78
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.53	0.71	3.90	0.31	4.50	0.51	4.20	0.76
รวม		4.52	0.49	3.41	0.39	4.33	0.36	4.25	0.62

ตารางที่ 4.33 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		บช.ตชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้									
16	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.44	0.66	3.25	0.44	4.50	0.51	4.21	0.76
17	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.40	0.65	3.30	0.47	4.45	0.51	4.19	0.74
รวม		4.42	0.62	3.28	0.44	4.48	0.38	4.20	0.72
5. การวัดและประเมินผล									
18	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.49	0.60	3.50	0.51	4.55	0.51	4.30	0.69
19	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.63	3.30	0.47	4.45	0.60	4.22	0.75
รวม		4.42	0.71	2.90	0.79	4.35	0.59	4.09	0.93
รวม		4.46	0.58	3.23	0.53	4.45	0.44	4.20	0.73
6. ด้านการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา									
21	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้	4.56	0.54	3.25	0.55	4.35	0.49	4.25	0.74
22	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน	4.56	0.57	3.25	0.44	4.25	0.44	4.23	0.73

ตารางที่ 4.33 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		บช.ตชต.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัด แหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.51	0.68	3.30	0.47	4.45	0.51	4.25	0.78
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.58	0.57	3.25	0.44	4.25	0.44	4.24	0.73
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.49	0.63	2.70	0.80	4.25	0.55	4.07	0.96
	รวม	4.54	0.51	3.15	0.50	4.31	0.36	4.21	0.73
7. ด้านภาคีเครือข่าย									
26	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลกลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.44	0.68	3.50	0.51	4.30	0.66	4.22	0.74
27	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ไปในตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.37	0.75	3.20	0.62	4.30	0.66	4.11	0.84
28	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับ สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.39	0.73	2.90	0.79	4.20	0.62	4.04	0.92
	รวม	4.40	0.63	3.20	0.59	4.27	0.55	4.12	0.77

ตารางที่ 4.33 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		บช.ชด.		สธ.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา									
29	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ	4.47	0.66	3.30	0.47	4.45	0.69	4.23	0.78
30	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.49	0.73	3.25	0.44	4.30	0.66	4.20	0.82
31	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.49	0.73	3.30	0.47	4.35	0.67	4.22	0.82
32	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครู ให้สามารถจัดการเรียนสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.63	3.25	0.55	4.35	0.59	4.23	0.78
33	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคลากร	4.47	0.71	2.90	0.79	4.30	0.47	4.11	0.92
รวม		4.49	0.61	3.20	0.49	4.35	0.45	4.20	0.75

3.3 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด สพฐ. สช. อว. สธ. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4.34-4.37

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา													
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาและทุกภาคส่วนดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.19	0.60	3.90	0.55	4.38	0.52	4.20	0.64	4.49	0.70	4.22	0.63
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดสื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้แก่สถานศึกษาและทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน	4.14	0.66	3.80	0.83	4.50	0.53	4.09	0.72	4.37	0.80	4.15	0.71
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.21	0.60	3.85	0.67	4.50	0.53	4.14	0.67	4.47	0.64	4.21	0.64
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้ผู้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.21	0.63	3.90	0.72	4.13	0.35	4.12	0.71	4.55	0.61	4.21	0.67
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.31	0.62	4.05	0.83	4.38	0.74	4.13	0.69	4.51	0.61	4.27	0.66
รวม		4.21	0.50	3.90	0.54	4.38	0.43	4.14	0.57	4.48	0.61	4.21	0.55

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านหลักสูตร													
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐาน	4.37	0.59	3.75	0.72	4.38	0.74	4.16	0.67	4.43	0.64	4.29	0.65
การศึกษาของชาติ													
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระและ	4.39	0.59	4.05	0.69	4.38	0.74	4.18	0.68	4.49	0.67	4.32	0.65
กิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ													
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.28	0.61	4.05	0.76	4.25	0.71	4.29	0.65	4.45	0.67	4.29	0.64
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ													
9	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	4.29	0.65	4.10	0.72	4.63	0.52	4.24	0.73	4.47	0.70	4.30	0.69
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ	4.21	0.68	4.10	0.55	4.25	0.46	4.09	0.76	4.41	0.67	4.19	0.70
การเรียนรู้ ยืดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป													
11	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้	4.33	0.61	4.10	0.72	4.63	0.52	4.21	0.76	4.51	0.61	4.31	0.67
ไปใช้ในสถานการณ์จริง													
		4.31		4.03		4.42		4.20		4.46		4.28	
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.33	0.64	4.15	0.93	4.38	0.74	4.25	0.72	4.55	0.67	4.33	0.69
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์	4.31	0.58	4.05	0.76	4.25	0.71	4.18	0.68	4.51	0.61	4.28	0.64
ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ													

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.24	0.65	3.80	0.70	4.38	0.74	4.03	0.75	4.49	0.70	4.19	0.71
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้นในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.27	0.64	3.90	0.79	4.75	0.46	4.11	0.67	4.55	0.64	4.25	0.67
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.37	0.63	4.00	0.79	4.63	0.52	4.23	0.70	4.61	0.57	4.35	0.67
	รวม	4.30	0.49	3.98	0.61	4.48	0.40	4.16	0.56	4.54	0.53	4.28	0.54
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้													
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.22	0.68	4.10	0.64	4.63	0.52	4.07	0.79	4.45	0.61	4.21	0.71
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชน และการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.15	0.73	3.80	0.70	4.00	0.76	3.99	0.77	4.37	0.69	4.11	0.75
19	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.14	0.68	3.70	0.66	3.88	0.64	4.09	0.76	4.41	0.64	4.14	0.71
	รวม	4.17	0.59	3.87	0.60	4.17	0.53	4.05	0.69	4.41	0.58	4.15	0.63

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
5. การวัดและประเมินผล													
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.30	0.59	4.15	0.49	4.63	0.52	4.23	0.62	4.39	0.67	4.29	0.61
โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง													
21	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.31	0.62	4.05	0.51	4.63	0.52	4.22	0.63	4.37	0.66	4.29	0.62
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.18	0.63	4.05	0.51	4.00	0.76	4.03	0.78	4.37	0.66	4.15	0.69
รวม		4.27	0.52	4.08	0.36	4.42	0.50	4.16	0.60	4.38	0.61	4.24	0.55
6. ด้านการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา													
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.27	0.63	4.00	0.65	4.00	0.76	4.16	0.71	4.57	0.57	4.25	0.66
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.32	0.62	3.95	0.69	4.25	0.71	4.24	0.65	4.59	0.61	4.31	0.65
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.33	0.61	3.85	0.49	4.38	0.74	4.25	0.68	4.57	0.64	4.32	0.65
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.27	0.63	3.95	0.60	4.25	0.71	4.15	0.74	4.57	0.61	4.25	0.68

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.21	0.69	3.75	0.64	3.88	0.64	4.20	0.78	4.49	0.67	4.21	0.73
รวม		4.28	0.52	3.90	0.43	4.15	0.56	4.20	0.59	4.56	0.56	4.27	0.56
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด													
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.26	0.61	4.10	0.72	4.38	0.52	4.05	0.68	4.49	0.67	4.22	0.66
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.15	0.74	3.85	0.75	4.50	0.53	4.03	0.71	4.47	0.70	4.15	0.74
30	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศกำกับติดตามให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.21	0.65	3.95	0.89	4.13	0.64	4.13	0.70	4.53	0.61	4.21	0.69
31	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.04	0.60	3.95	0.60	4.00	0.53	4.06	0.73	4.49	0.67	4.10	0.66
32	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนากระบวนการเลื่อนวิทยฐานะให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.11	0.62	3.75	0.64	3.88	0.64	4.01	0.76	4.41	0.67	4.09	0.69
รวม		4.15	0.54	3.92	0.56	4.18	0.46	4.06	0.60	4.48	0.61	4.15	0.58

ตารางที่ 4-34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8. ด้านภาคีเครือข่าย													
33	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา	4.17	0.64	3.95	0.69	4.00	0.93	4.03	0.79	4.61	0.60	4.17	0.71
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.18	0.66	3.90	0.72	3.88	0.83	4.00	0.78	4.51	0.67	4.15	0.72
35	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.14	0.64	3.95	0.69	4.13	0.99	3.96	0.80	4.57	0.61	4.13	0.72
รวม		4.17	0.58	3.93	0.63	4.00	0.87	4.00	0.72	4.56	0.60	4.15	0.66
9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา													
36	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.63	3.95	0.60	4.63	0.74	4.24	0.69	4.43	0.67	4.29	0.66
37	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลที่ส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.63	4.05	0.76	4.50	0.76	4.16	0.72	4.35	0.72	4.26	0.68
38	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.32	0.64	4.00	0.73	4.50	0.76	4.19	0.77	4.45	0.61	4.28	0.69

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
39	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.24	0.65	4.10	0.72	4.13	0.64	4.20	0.72	4.47	0.61	4.25	0.68
40	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.25	0.66	4.00	0.56	4.00	0.76	4.19	0.76	4.45	0.70	4.24	0.70
รวม		4.28	0.52	4.02	0.50	4.35	0.62	4.19	0.63	4.43	0.60	4.26	0.57

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา											
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาและทุกภาคส่วนดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.74	3.88	0.83	4.02	0.83	4.41	0.68	4.26	0.78
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาและทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน	4.26	0.68	3.75	0.71	4.00	0.76	4.41	0.63	4.18	0.72
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีภารกิจกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.32	0.74	3.88	0.83	4.04	0.79	4.34	0.61	4.21	0.75
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.45	0.72	4.13	0.83	4.18	0.75	4.48	0.57	4.35	0.72
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาดังตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.48	0.68	4.25	0.89	4.29	0.68	4.48	0.57	4.41	0.67
รวม		4.39	0.63	3.98	0.76	4.11	0.70	4.43	0.53	4.28	0.65
2. ด้านหลักสูตร											
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.52	0.76	4.25	0.71	4.35	0.80	4.48	0.51	4.45	0.73
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.64	0.71	4.13	0.64	4.45	0.74	4.48	0.57	4.52	0.70

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.59	0.73	4.13	0.83	4.29	0.79	4.45	0.63	4.45	0.75
9	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.45	0.76	4.25	0.89	4.20	0.87	4.45	0.63	4.36	0.78
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยึดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป	4.42	0.81	4.13	0.83	4.14	0.91	4.34	0.67	4.30	0.82
11	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.43	0.81	4.25	0.89	4.22	0.90	4.45	0.57	4.36	0.80
รวม		4.51	0.68	4.19	0.75	4.28	0.75	4.44	0.52	4.41	0.69
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน											
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.58	0.76	4.38	0.74	4.29	0.82	4.62	0.56	4.48	0.75
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่ประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.55	0.78	4.13	0.83	4.24	0.85	4.48	0.57	4.42	0.78
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.42	0.81	4.00	0.76	4.16	0.90	4.45	0.63	4.32	0.81
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.46	0.74	4.13	0.83	4.31	0.82	4.41	0.68	4.39	0.76
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.57	0.76	4.25	0.89	4.31	0.82	4.59	0.50	4.47	0.75
รวม		4.52	0.70	4.18	0.77	4.26	0.78	4.51	0.51	4.42	0.71

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้											
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.48	0.76	4.25	0.71	4.31	0.82	4.41	0.57	4.40	0.74
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชมรมครู คิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.52	0.74	4.00	0.76	4.22	0.77	4.24	0.64	4.35	0.74
19	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.45	0.76	4.13	0.64	4.18	0.78	4.24	0.64	4.31	0.74
รวม		4.48	0.70	4.13	0.67	4.24	0.74	4.30	0.57	4.35	0.70
5. การวัดและประเมินผล											
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริง	4.48	0.80	4.00	0.76	4.16	0.87	4.38	0.62	4.34	0.80
21	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.54	0.80	4.13	0.64	4.24	0.85	4.38	0.56	4.39	0.78
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.36	0.79	3.88	0.35	4.06	0.77	4.34	0.67	4.24	0.76
รวม		4.46	0.75	4.00	0.53	4.16	0.79	4.37	0.57	4.32	0.73

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
6. ด้านการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา											
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.62	0.64	4.13	0.83	4.35	0.69	4.55	0.63	4.50	0.68
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.61	0.65	4.13	0.64	4.41	0.67	4.62	0.62	4.52	0.66
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.64	0.66	4.25	0.71	4.37	0.70	4.55	0.63	4.52	0.68
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.57	0.70	4.13	0.64	4.27	0.73	4.52	0.69	4.44	0.71
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.49	0.72	4.00	0.76	4.31	0.77	4.34	0.66	4.37	0.75
รวม		4.59	0.62	4.13	0.67	4.34	0.66	4.50	0.61	4.47	0.64
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด											
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.72	4.13	0.83	4.14	0.74	4.45	0.63	4.29	0.72
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้เหมาะสม	4.41	0.71	4.13	0.83	4.10	0.74	4.34	0.72	4.28	0.74
30	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.41	0.71	3.75	0.71	4.10	0.74	4.31	0.71	4.26	0.74

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
31	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.28	0.73	3.75	0.71	3.98	0.78	4.10	0.77	4.12	0.76
32	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.41	0.71	3.75	0.71	4.08	0.73	4.28	0.70	4.25	0.73
รวม		4.37	0.66	3.90	0.72	4.08	0.70	4.30	0.63	4.24	0.68
8. ด้านภาคีเครือข่าย											
33	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.49	0.78	3.88	0.83	4.24	0.88	4.52	0.69	4.39	0.81
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.48	0.78	3.63	0.74	4.22	0.87	4.38	0.68	4.34	0.81
35	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.43	0.76	3.75	0.89	4.16	0.83	4.45	0.69	4.32	0.79
รวม		4.47	0.72	3.75	0.77	4.21	0.83	4.45	0.64	4.35	0.76

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา											
36	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.57	0.67	4.13	0.83	4.24	0.75	4.55	0.63	4.44	0.71
37	สถานศึกษาพัฒนาข้อมูลพื้นฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาดำเนินการตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.72	4.13	0.64	4.14	0.74	4.48	0.63	4.35	0.72
38	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.52	0.70	4.13	0.83	4.20	0.74	4.45	0.63	4.39	0.72
39	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอนที่สนองต่อการอบรมมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.72	4.00	0.76	4.14	0.71	4.45	0.57	4.32	0.70
40	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.39	0.73	3.88	0.83	4.20	0.76	4.45	0.63	4.32	0.74
รวม		4.47	0.66	4.05	0.71	4.19	0.70	4.48	0.58	4.36	0.67

ตารางที่ 4.36 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านหลักสูตร											
1	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักมาตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	3.99	0.71	4.25	0.46	3.88	0.83	4.44	0.58	4.00	0.76
2	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ยึดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป	3.92	0.77	4.13	0.64	3.75	0.84	4.37	0.56	3.91	0.80
3	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.05	0.80	4.38	0.74	3.87	0.90	4.48	0.58	4.03	0.84
รวม		3.98	0.68	4.25	0.50	3.83	0.73	4.43	0.52	3.98	0.70
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน											
4	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.03	0.70	4.25	0.46	3.87	0.80	4.56	0.58	4.03	0.75
5	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.98	0.78	4.50	0.53	3.93	0.79	4.44	0.58	4.03	0.78
6	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.01	0.81	4.25	0.46	3.90	0.84	4.37	0.56	4.01	0.80
7	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.01	0.74	4.75	0.46	4.00	0.87	4.56	0.58	4.09	0.80
8	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.10	0.69	4.75	0.46	3.99	0.88	4.52	0.58	4.12	0.78
รวม		4.03	0.59	4.50	0.37	3.94	0.68	4.49	0.52	4.06	0.64

ตารางที่ 4.36 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้											
9	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	3.94	0.72	4.63	0.52	3.91	0.78	4.56	0.58	4.02	0.76
10	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	3.96	0.64	4.63	0.52	3.93	0.78	4.37	0.56	4.02	0.71
11	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.00	0.69	4.63	0.52	3.98	0.86	4.48	0.58	4.07	0.77
รวม		3.97	0.57	4.63	0.38	3.94	0.69	4.47	0.51	4.03	0.64
4. ด้านการวัดและประเมินผล											
12	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมิน ตามสภาพจริง	3.97	0.75	4.63	0.52	3.93	0.85	4.48	0.58	4.03	0.79
13	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.00	0.86	4.63	0.52	3.87	0.87	4.52	0.58	4.02	0.85
14	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้	3.83	0.77	4.50	0.76	3.91	0.85	4.37	0.63	3.94	0.81
รวม		3.93	0.68	4.58	0.53	3.90	0.72	4.46	0.55	4.00	0.71

ตารางที่ 4.36 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
5. ด้านภาคีเครือข่าย											
15	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	3.99	0.76	4.75	0.46	3.91	0.76	4.48	0.64	4.04	0.77
16	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.00	0.72	4.88	0.35	3.87	0.84	4.52	0.64	4.03	0.79
17	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.02	0.77	4.75	0.46	3.84	0.92	4.56	0.64	4.03	0.85
รวม		4.00	0.66	4.79	0.35	3.87	0.75	4.52	0.62	4.03	0.72

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา									
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาและ ทุกภาคส่วนดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.63	0.49	4.35	0.59	4.00	0.00	4.53	0.53
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาและทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน	4.73	0.45	4.45	0.51	4.50	0.71	4.64	0.48
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.90	0.30	4.55	0.60	5.00	0.00	4.81	0.43
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องรับรู้	4.59	0.70	4.30	0.73	4.00	0.00	4.49	0.71
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.71	0.46	4.25	0.72	4.50	0.71	4.58	0.58
รวม		4.71	0.41	4.38	0.48	4.40	0.28	4.61	0.45
2. ด้านหลักสูตร									
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.90	0.30	4.35	0.67	4.50	0.71	4.74	0.50
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.59	0.67	4.45	0.69	4.50	0.71	4.55	0.67

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.88	0.33	4.65	0.49	5.00	0.00	4.82	0.39
9	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.80	0.40	4.70	0.57	4.00	0.00	4.75	0.46
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยึดหยุ่น และไม่เน้นสาระความรู้มากเกินไป	4.71	0.46	4.50	0.61	4.00	0.00	4.63	0.51
11	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.90	0.30	4.50	0.69	5.00	0.00	4.79	0.47
รวม		4.80	0.24	4.53	0.41	4.50	0.24	4.71	0.32
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน									
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.53	0.67	4.30	0.98	4.00	0.00	4.45	0.76
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.80	0.40	4.65	0.49	4.50	0.71	4.75	0.43
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสร้งความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.61	0.49	4.70	0.47	4.00	0.00	4.62	0.49
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.71	0.46	4.65	0.49	4.50	0.71	4.68	0.47
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.69	0.47	4.65	0.49	5.00	0.00	4.68	0.47
รวม		4.67	0.42	4.59	0.40	4.40	0.28	4.64	0.41

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้									
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.69	0.47	4.70	0.47	5.00	0.00	4.70	0.46
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.78	0.42	4.70	0.57	5.00	0.00	4.77	0.46
19	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.61	0.49	4.40	0.60	4.50	0.71	4.55	0.53
รวม		4.69	0.35	4.60	0.37	4.83	0.24	4.67	0.35
5. ด้านการวัดและประเมินผล									
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.71	0.46	4.50	0.61	4.50	0.71	4.64	0.51
21	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.78	0.42	4.50	0.61	4.50	0.71	4.70	0.49
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.55	0.70	4.45	0.60	4.50	0.71	4.52	0.67
รวม		4.68	0.41	4.48	0.56	4.50	0.71	4.62	0.46

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
6. ด้านการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา									
23	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.80	0.40	4.60	0.50	5.00	0.00	4.75	0.43
24	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน	4.71	0.46	4.70	0.47	4.50	0.71	4.70	0.46
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.80	0.40	4.65	0.49	5.00	0.00	4.77	0.43
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.67	0.48	4.60	0.60	5.00	0.00	4.66	0.51
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน	4.49	0.50	4.60	0.50	4.00	0.00	4.51	0.50
รวม		4.69	0.34	4.63	0.43	4.70	0.14	4.68	0.36
7. ด้านภาคีเครือข่าย									
28	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา	4.80	0.40	4.70	0.47	4.50	0.71	4.77	0.43
29	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ไปพร้อมกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.80	0.40	4.55	0.51	4.50	0.71	4.73	0.45
30	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.78	0.42	4.45	0.69	4.50	0.71	4.68	0.52

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
	รวม	4.80	0.40	4.57	0.43	4.50	0.71	4.73	0.42
8. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา									
31	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	5.00	0.00	4.60	0.50	5.00	0.00	4.89	0.31
32	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลส่งเสริมต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.78	0.42	4.40	0.60	5.00	0.00	4.68	0.50
33	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.78	0.42	4.60	0.50	5.00	0.00	4.74	0.44
34	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.78	0.42	4.35	0.59	5.00	0.00	4.67	0.50
35	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.90	0.30	4.40	0.68	4.50	0.71	4.75	0.49
	รวม	4.85	0.20	4.47	0.50	4.90	0.14	4.75	0.35

3.4 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด สพฐ. สช. อว. สถ. และ กศน. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และ กรรมการสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4.38-4.41

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561													
ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สถ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา													
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.95	0.80	3.92	0.64	3.91	0.81	3.81	0.75	4.00	0.71	3.93	0.78
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดสื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.94	0.81	3.85	0.55	4.00	0.82	4.03	0.80	3.88	0.70	3.94	0.79
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัดกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.80	0.79	3.46	0.66	4.05	0.84	3.81	0.75	3.65	0.70	3.79	0.78
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	3.98	0.84	4.00	0.41	4.09	0.81	3.97	0.80	3.94	0.83	3.98	0.81
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.08	0.85	4.08	0.64	4.00	0.93	4.03	0.80	4.06	0.83	4.07	0.83
รวม		3.95	0.74	3.86	0.46	4.01	0.76	3.93	0.70	3.91	0.64	3.94	0.71

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
2. ด้านหลักสูตร													
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.24	0.75	4.46	0.78	4.09	0.61	4.29	0.64	4.18	0.64	4.24	0.73
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.30	0.75	4.62	0.65	4.32	0.65	4.42	0.56	4.18	0.53	4.32	0.71
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.22	0.76	4.38	0.65	4.27	0.77	4.26	0.63	4.18	0.64	4.23	0.73
9	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ	4.18	0.82	4.38	0.65	3.91	0.61	4.19	0.65	4.00	0.71	4.16	0.78
10	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการ ยึดหยุ่น และไม่เน้นเนื้อหาความรู้มากเกินไป	4.04	0.87	4.15	0.80	4.00	0.69	4.23	0.72	3.71	0.85	4.04	0.84
11	หลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ ในสถานการณ์จริง	4.09	0.83	4.00	0.58	4.09	0.81	4.16	0.69	3.82	1.01	4.08	0.82
รวม		4.18	0.69	4.33	0.51	4.11	0.56	4.26	0.53	4.01	0.57	4.18	0.65
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.29	0.61	4.15	0.55	4.18	0.59	4.26	0.58	4.35	0.70	4.27	0.60
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.17	0.72	3.92	0.64	4.14	0.64	4.13	0.62	4.12	0.70	4.15	0.70

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.						สช.						สอ.						กศน.						รวม					
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD						
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.12	0.64	3.85	0.55	4.09	0.53	4.16	0.52	4.00	0.79	4.10	0.62																		
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้อิงเนื้อหาและการเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.28	0.74	4.31	0.63	4.18	0.66	4.29	0.69	4.35	0.61	4.28	0.71																		
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.29	0.68	4.23	0.60	4.32	0.72	4.32	0.65	4.18	0.64	4.29	0.67																		
	รวม	4.23	0.58	4.09	0.41	4.18	0.51	4.23	0.50	4.20	0.58	4.22	0.56																		
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้																															
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.16	0.78	4.15	0.69	4.09	0.68	4.26	0.73	4.06	0.90	4.16	0.77																		
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชน และการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.06	0.72	4.15	0.55	4.05	0.79	4.16	0.78	4.00	0.71	4.07	0.72																		
19	สถานศึกษาใช้สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.10	0.70	3.92	0.49	3.95	0.72	4.03	0.71	4.18	0.73	4.08	0.70																		
	รวม	4.10	0.67	4.08	0.39	4.03	0.67	4.15	0.69	4.08	0.69	4.10	0.66																		
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล																															
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย และใช้การประเมินตามสภาพจริง	4.29	0.68	4.15	0.55	4.23	0.61	4.19	0.54	4.12	0.78	4.26	0.66																		

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
21	สถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.12	0.72	4.08	0.49	3.86	0.64	4.06	0.68	4.12	0.60	4.09	0.70
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.98	0.77	3.85	0.69	3.95	0.84	4.10	0.79	3.71	0.77	3.97	0.78
	รวม	4.13	0.65	4.03	0.48	4.02	0.60	4.12	0.61	3.98	0.62	4.10	0.63
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา													
23	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.09	0.76	3.92	0.86	3.95	0.65	4.16	0.73	3.94	0.83	4.07	0.75
24	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้	4.10	0.80	4.00	0.82	4.09	0.81	4.29	0.78	4.00	0.94	4.11	0.81
25	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.12	0.71	3.85	0.69	3.95	0.72	4.13	0.72	4.18	0.73	4.10	0.71
26	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้	4.17	0.80	3.92	0.76	4.14	0.77	4.19	0.75	4.29	0.69	4.17	0.78
27	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.97	0.80	3.62	0.65	4.09	0.75	4.03	0.80	4.00	0.87	3.97	0.79
	รวม	4.09	0.69	3.86	0.61	4.05	0.67	4.16	0.68	4.08	0.72	4.08	0.68

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด													
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.02	0.73	4.08	0.64	4.09	0.75	4.03	0.66	4.06	0.66	4.03	0.71
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาบรรลุได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.91	0.72	3.77	0.73	3.82	0.66	3.87	0.72	3.94	0.75	3.90	0.71
30	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.08	0.70	4.23	0.44	4.00	0.69	4.03	0.71	4.06	0.56	4.07	0.68
31	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.94	0.77	3.85	0.69	3.91	0.68	3.94	0.77	3.94	0.75	3.93	0.75
32	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบการเลื่อนวิทยฐานะให้เชื่อมโยงสอดคล้องมาตฐานการศึกษาของชาติ	4.01	0.81	4.15	0.55	3.95	0.79	4.03	0.75	4.00	0.71	4.01	0.78
รวม		3.99	0.68	4.02	0.52	3.95	0.62	3.98	0.65	4.00	0.58	3.99	0.65
8. ด้านภาคีเครือข่าย													
33	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา	4.05	0.81	4.15	0.55	3.77	0.61	4.03	0.80	4.06	0.75	4.03	0.78

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สศ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.03	0.86	4.00	0.58	3.82	0.80	4.06	0.81	3.94	0.83	4.01	0.83
35	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.96	0.88	3.77	0.83	3.86	0.77	3.94	0.81	3.82	0.88	3.93	0.86
	รวม	4.01	0.80	3.97	0.57	3.82	0.66	4.01	0.77	3.94	0.73	3.99	0.77
9. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา													
36	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.04	0.70	4.08	0.49	3.82	0.66	4.03	0.75	4.06	0.75	4.02	0.70
37	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.07	0.72	3.85	0.55	3.91	0.75	4.03	0.75	4.00	0.61	4.04	0.71
38	สถานศึกษาพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.09	0.82	4.00	0.58	3.82	0.85	3.97	0.84	4.18	0.73	4.06	0.81
39	สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.00	0.73	3.69	0.63	3.77	0.69	4.00	0.77	3.88	0.70	3.96	0.73

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของครูต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
40	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามกรอบ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.11	0.70	4.15	0.55	3.86	0.64	4.16	0.73	4.06	0.75	4.10	0.69
	รวม	4.06	0.67	3.95	0.48	3.84	0.64	4.04	0.71	4.04	0.63	4.04	0.66

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา											
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้ สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.76	4.07	1.03	4.50	0.76	4.36	0.50	4.38	0.78
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัด การศึกษามาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.36	0.75	4.13	1.06	4.30	0.73	4.36	0.50	4.32	0.77
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อ ให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.75	4.07	1.03	4.40	0.75	4.36	0.50	4.33	0.77
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษา ของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.44	0.79	4.13	1.06	4.40	0.75	4.50	0.52	4.39	0.79
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.36	0.80	4.00	1.00	4.50	0.83	4.57	0.51	4.37	0.81
รวม		4.39	0.73	4.08	1.02	4.42	0.72	4.43	0.42	4.36	0.75
2. ด้านหลักสูตร											
6	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.66	4.33	0.72	4.30	0.73	4.50	0.52	4.39	0.66
7	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.49	0.63	4.27	0.70	4.45	0.76	4.50	0.52	4.45	0.65

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
8	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.47	0.66	4.33	0.72	4.30	0.73	4.64	0.50	4.44	0.67
9	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ	4.45	0.66	4.40	0.74	4.40	0.82	4.50	0.52	4.44	0.68
10	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการ ยึดหยุ่น และไม่เน้นเนื้อหาความรู้มากเกินไป	4.51	0.66	4.47	0.74	4.30	0.80	4.64	0.50	4.48	0.68
11	หลักสูตรสถานศึกษาเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.47	0.66	4.33	0.72	4.45	0.76	4.64	0.50	4.47	0.67
รวม		4.47	0.59	4.36	0.67	4.37	0.71	4.57	0.43	4.45	0.60
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน											
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.64	0.62	4.47	1.06	4.55	0.76	4.79	0.43	4.62	0.70
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.58	0.66	4.40	1.06	4.50	0.83	4.86	0.36	4.58	0.73
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.53	0.69	4.33	1.05	4.35	0.88	4.64	0.63	4.48	0.78
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อ และแหล่งเรียนรู้อื่น	4.65	0.64	4.53	1.06	4.35	0.81	4.79	0.43	4.60	0.73
16	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.65	0.62	4.47	1.06	4.50	0.76	4.79	0.43	4.62	0.70
รวม		4.61	0.58	4.44	1.02	4.45	0.72	4.77	0.28	4.58	0.66

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
4.	ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้										
17	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.53	0.66	4.47	1.06	4.35	0.81	4.64	0.50	4.50	0.74
18	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.55	0.66	4.33	1.05	4.45	0.76	4.71	0.47	4.52	0.72
19	สถานศึกษาใช้สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.56	0.63	4.47	1.06	4.50	0.76	4.71	0.47	4.56	0.71
	รวม	4.55	0.60	4.42	1.03	4.43	0.73	4.69	0.38	4.53	0.67
5.	ด้านการวัดและประเมินผล										
20	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้การประเมิน ตามสภาพจริง	4.58	0.63	4.40	1.06	4.50	0.76	4.71	0.47	4.56	0.71
21	สถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.53	0.63	4.40	1.06	4.40	0.75	4.57	0.51	4.49	0.71
22	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้	4.53	0.63	4.33	1.05	4.35	0.75	4.64	0.50	4.48	0.71
	รวม	4.55	0.60	4.38	1.03	4.42	0.73	4.64	0.46	4.51	0.68

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา											
23	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.56	0.66	4.33	1.05	4.45	0.76	4.64	0.50	4.52	0.72
24	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้	4.53	0.66	4.27	1.03	4.45	0.76	4.64	0.50	4.49	0.72
25	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.47	0.69	4.27	1.03	4.50	0.83	4.57	0.51	4.46	0.75
26	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.44	0.66	4.20	1.01	4.45	0.76	4.50	0.52	4.41	0.72
27	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.56	0.69	4.33	1.05	4.45	0.76	4.50	0.65	4.50	0.75
		4.51	0.63	4.28	1.02	4.46	0.74	4.57	0.50	4.48	0.70
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด											
28	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.71	4.13	0.99	4.35	0.75	4.50	0.52	4.38	0.74
29	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาบรรลุได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.38	0.73	3.93	0.96	4.45	0.76	4.50	0.52	4.35	0.76
30	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.40	0.76	4.00	1.00	4.30	0.80	4.36	0.50	4.32	0.78

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
31	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.70	4.00	0.93	4.25	0.72	4.29	0.47	4.28	0.72
32	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบการเลื่อนวิทยฐานะให้เชื่อมโยง สอดคล้องมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.24	0.69	3.87	0.83	4.25	0.79	4.21	0.43	4.18	0.71
รวม		4.36	0.67	3.99	0.90	4.32	0.70	4.37	0.39	4.30	0.69
8. ด้านภาคีเครือข่าย											
33	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือ องค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา	4.35	0.67	4.07	0.96	4.35	0.81	4.57	0.51	4.34	0.73
34	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและ การพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.25	0.67	4.00	0.93	4.30	0.80	4.36	0.63	4.24	0.73
35	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.36	0.73	4.00	1.00	4.30	0.80	4.50	0.65	4.32	0.78
รวม		4.32	0.66	4.02	0.95	4.32	0.79	4.48	0.55	4.30	0.72
9. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา											
36	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.47	0.69	4.27	1.03	4.25	0.79	4.57	0.51	4.41	0.75
37	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.45	0.66	4.07	0.96	4.35	0.75	4.43	0.51	4.38	0.71

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
38	สถานศึกษาพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.45	0.69	4.20	1.01	4.30	0.80	4.50	0.52	4.39	0.74
39	สถานศึกษาในเขตพื้นที่ศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.49	0.66	4.13	0.99	4.30	0.80	4.43	0.65	4.39	0.74
40	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.51	0.69	4.20	1.01	4.45	0.83	4.64	0.50	4.47	0.75
รวม		4.48	0.64	4.17	0.98	4.33	0.75	4.51	0.49	4.41	0.70

ตารางที่ 4.40 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านหลักสูตร													
1	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ	4.30	0.71	4.12	0.49	4.35	0.67	4.19	0.54	4.07	0.27	4.26	0.65
2	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการ ยึดหยุ่น และไม่เน้นเนื้อหา ความรู้มากเกินไป	4.19	0.71	4.18	0.53	4.50	0.69	4.00	0.73	4.14	0.36	4.20	0.68
3	หลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ ในสถานการณ์จริง	4.24	0.73	4.18	0.64	4.40	0.68	4.19	0.66	4.07	0.47	4.23	0.69
รวม		4.24	0.62	4.16	0.52	4.42	0.58	4.13	0.56	4.10	0.33	4.23	0.59
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน													
4	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.31	0.71	4.18	0.53	4.50	0.69	4.25	0.68	3.93	0.47	4.29	0.68
5	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ ได้ด้วยตนเอง	4.30	0.72	4.12	0.60	4.15	0.75	4.31	0.60	4.07	0.27	4.25	0.68
6	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและ แหล่งเรียนรู้อื่น	4.46	0.61	4.29	0.47	4.35	0.59	4.31	0.70	4.14	0.36	4.40	0.59
7	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.38	0.65	4.12	0.49	4.45	0.60	4.31	0.60	4.07	0.47	4.33	0.62
รวม		4.36	0.57	4.18	0.38	4.36	0.56	4.30	0.59	4.05	0.20	4.32	0.54

ตารางที่ 4.40 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้													
8	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.28	0.77	4.06	0.56	4.35	0.67	4.38	0.72	4.00	0.55	4.25	0.73
9	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชมรมครูศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.34	0.74	4.12	0.60	4.35	0.67	4.31	0.70	3.93	0.62	4.29	0.71
รวม		4.31	0.71	4.09	0.57	4.35	0.65	4.34	0.70	3.96	0.57	4.27	0.69
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล													
10	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้การประเมินตามสภาพจริง	4.31	0.73	4.06	0.43	4.30	0.66	4.38	0.62	4.00	0.55	4.27	0.68
11	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.32	0.81	4.18	0.64	4.05	1.05	4.31	0.70	3.93	0.47	4.25	0.80
รวม		4.32	0.71	4.12	0.49	4.18	0.80	4.34	0.60	3.96	0.46	4.26	0.68
5. ด้านภาคีเครือข่าย													
12	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา	4.27	0.66	4.12	0.70	4.25	0.72	4.13	0.62	4.00	0.68	4.22	0.66

ตารางที่ 4.40 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		สช.		อว.		สธ.		กศน.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
13	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.22	0.66	4.24	0.67	4.22	0.66	4.22	0.66	4.24	0.67	4.22	0.66
14	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.26	0.69	4.18	0.64	4.35	0.67	4.19	0.66	4.07	0.62	4.24	0.67
รวม		4.27	0.63	4.15	0.63	4.30	0.66	4.16	0.57	4.04	0.60	4.23	0.62

ตารางที่ 4.41 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา							
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัด การศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.10	0.95	4.21	0.92	4.13	0.94
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.15	0.92	4.37	0.83	4.21	0.90
3	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องรับรู้	4.10	0.95	4.21	0.92	4.13	0.94
4	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.02	0.91	3.95	0.78	4.00	0.87
		4.09	0.89	4.18	0.82	4.12	0.87
2. ด้านหลักสูตร							
5	สถานศึกษาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.08	0.74	4.05	0.71	4.07	0.72
6	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.19	0.79	4.26	0.81	4.21	0.79
7	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.25	0.76	4.37	0.68	4.28	0.73
8	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ	4.15	0.80	4.05	0.78	4.12	0.79
9	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่บูรณาการ ยึดหยุ่น และไม่เน้นเนื้อหาความรู้มากเกินไป	3.77	1.02	3.89	0.94	3.81	0.99

ตารางที่ 4.41 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD
10	หลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.02	0.91	4.11	0.81	4.04	0.88
	รวม	4.08	0.71	4.12	0.63	4.09	0.69
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน							
11	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	3.77	0.99	4.00	0.88	3.84	0.96
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยเน้นผลลัพธ์ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.08	0.79	4.21	0.79	4.12	0.79
13	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.17	0.78	4.21	0.79	4.18	0.78
14	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.38	0.67	4.42	0.61	4.39	0.65
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.21	0.77	4.21	0.79	4.21	0.77
	รวม	4.12	0.72	4.21	0.66	4.15	0.70
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้							
16	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.19	0.94	4.32	0.82	4.22	0.90
17	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชมรมครูศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.17	0.97	4.16	0.96	4.16	0.96
	รวม	4.18	0.89	4.24	0.81	4.19	0.86

ตารางที่ 4.41 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD
5. ด้านการวัดและประเมินผล							
18	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้การประเมินตามสภาพจริง	4.10	0.86	4.16	0.76	4.12	0.83
19	สถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.96	0.85	4.00	0.82	3.97	0.83
20	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.92	1.05	4.00	1.05	3.94	1.04
รวม		3.99	0.84	4.05	0.77	4.01	0.81
6. ด้านการพัฒนาครู ศึกษาราย และบุคลากรทางการศึกษา							
21	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.23	0.88	4.11	0.88	4.19	0.87
22	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้	4.31	0.78	4.42	0.69	4.34	0.75
23	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้	4.02	0.79	3.89	0.74	3.99	0.77
24	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.08	0.85	4.21	0.79	4.12	0.83
25	สถานศึกษาพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.92	0.58	4.05	0.52	3.96	0.56
รวม		4.11	0.63	4.14	0.59	4.12	0.61

ตารางที่ 4.41 ความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	สพฐ.		อว.		รวม	
		M	SD	M	SD	M	SD
7. ด้านภาคีเครือข่าย							
26	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา	4.00	0.71	4.00	0.75	4.00	0.72
27	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.06	0.67	4.16	0.60	4.09	0.65
28	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.21	0.87	4.21	0.85	4.21	0.86
		4.09	0.69	4.12	0.65	4.10	0.68
8. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา							
29	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.06	0.67	4.16	0.60	4.09	0.65
30	สถานศึกษาพัฒนาให้มีฐานข้อมูลในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการดำเนินการเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.96	0.65	4.00	0.67	3.97	0.65
31	สถานศึกษาพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.42	0.68	4.47	0.61	4.43	0.66
32	สถานศึกษานิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.23	0.63	4.26	0.56	4.24	0.61
33	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.79	4.37	0.68	4.36	0.75
		4.20	0.60	4.25	0.53	4.22	0.58

3.5 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวช. ตามความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ปรากฏดังตารางที่ 4.42-4.44

ตารางที่ 4.42 ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	ครู		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา					
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อการจัดการศึกษา	4.39	0.65	4.38	0.65
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.39	0.65	4.38	0.65
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.52	0.66	4.53	0.66
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.52	0.61	4.53	0.61
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.48	0.71	4.50	0.70
รวม		4.46	0.59	4.46	0.58
2. ด้านหลักสูตร					
6	สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ครอบคลุมทุกแห่งชาติ มาตรฐาน การอาชีวศึกษา มาตรฐานอาชีพ และบริบทต่าง ๆ	4.55	0.66	4.56	0.66
7	หลักสูตรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น คำนึงถึงความต้องและการและการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการและสอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน	4.58	0.79	4.56	0.78

ตารางที่ 4.42 ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ครู		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
8	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.67	0.59	4.65	0.59
9	สถานศึกษากำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาและมาตรฐานการศึกษา ของชาติ	4.55	0.61	4.53	0.61
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.79	0.41	4.76	0.43
11	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.76	0.56	4.74	0.56
รวม		4.64	0.49	4.63	0.49
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน					
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.70	0.58	4.71	0.57
13	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นวัตกรรม และผู้ประกอบการ	4.82	0.52	4.79	0.53
14	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ	4.85	0.36	4.82	0.38
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สนใจ การใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน ฯลฯ	4.36	0.82	4.35	0.81
16	สถานศึกษาจัดให้มีระบบ Fast Track ในการสำเร็จการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีสมรรถนะตามที่กำหนดอย่างชัดเจน	4.30	0.81	4.24	0.89
17	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.76	0.50	4.71	0.57

ตารางที่ 4.42 ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ครู		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
18	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.82	0.39	4.79	0.41
	รวม	4.65	0.39	4.63	0.62
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้					
19	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.67	0.59	4.68	0.58
20	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น สื่อและเครือข่ายการชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.67	0.59	4.65	0.59
21	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.64	0.60	4.62	0.60
	รวม	4.65	0.51	4.64	0.50
5. ด้านการวัดและประเมินผล					
22	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ	4.48	0.71	4.59	0.71
23	สถานศึกษาจัดให้มีระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ฯลฯ	4.48	0.71	4.44	0.74
24	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.52	0.79	4.50	0.77
	รวม	4.53	0.65	4.50	0.66

ตารางที่ 4.42 ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ครู		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา					
25	สถานศึกษามีนโยบายและแผนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทางด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพครูอาชีพศึกษา	4.76	0.50	4.76	0.49
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.55	0.66	4.56	0.66
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรอาชีพศึกษาเพื่อฝึกทักษะประสบการณ์จริงในการใช้สื่อเทคโนโลยี เทคนิคการสอนในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการสอนแบบบูรณาการรายวิชา และการเรียนการสอนแบบ Module	4.67	0.47	4.65	0.68
28	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ และมี การฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการอย่างจริงจัง	4.76	0.43	4.76	0.43
29	สถานศึกษามีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอาชีพศึกษาทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา	4.64	0.60	4.65	0.59
30	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.61	0.60	4.59	0.60
31	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการพัฒนาการเรียนรู้	4.61	0.49	4.59	0.50
รวม		4.65	0.40	4.65	0.39
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด					
32	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อใ้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.36	0.78	4.35	0.77
33	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.48	0.71	4.47	0.70

ตารางที่ 4.42 ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ครู		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
34	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.39	0.70	4.41	0.70
35	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.21	0.78	4.21	0.77
36	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของพัฒนาการเลื่อนวิทยฐานะให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.39	0.74	4.38	0.73
รวม		4.36	0.64	4.36	0.63
8. ด้านภาคีเครือข่าย					
37	สถานศึกษามีการจัดระบบการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา เช่น สถานประกอบการ สถาบันที่ฝึกงานร่วมเรียนรู้และพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพ	4.88	0.33	4.85	0.35
38	สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา/ การพัฒนาทักษะครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ	4.61	0.65	4.59	0.65
39	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนา ผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.52	0.61	4.50	0.61
40	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.55	0.66	4.56	0.66
รวม		4.63	0.41	4.62	0.41

ตารางที่ 4.42 ความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ครู		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
9. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา					
41	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.55	0.61	4.56	0.61
42	สถานศึกษาจัดให้มีฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงข้อมูลของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการนำไปใช้ประโยชน์	4.42	0.83	4.41	0.82
43	สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและสภาพทางเศรษฐกิจ	4.33	0.89	4.32	0.87
44	สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน	4.52	0.66	4.50	0.66
45	สถานศึกษาจัดกิจกรรมสำหรับนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา	4.55	0.66	4.53	0.66
46	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางความร่วมมือกับภาคีภายใต้กรอบการประเมินคุณภาพให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.73	0.45	4.74	0.44
47	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.52	0.66	4.50	0.66
48	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.06	0.93	4.06	0.91
รวม		4.45	0.44	4.45	0.43

ตารางที่ 4.43 ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	M	SD
1. ด้านหลักสูตร			
1	หลักสูตรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการสร้างสรรค์งาน	4.05	0.73
2	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สำคัญ	3.95	0.79
3	หลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.14	0.81
	รวม	4.04	0.67
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
4	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	3.95	0.76
5	สถานศึกษานำการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ	4.05	0.82
6	สถานศึกษานำการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ	4.17	0.62
7	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจ ฯลฯ	4.07	0.86
8	สถานศึกษาจัดให้มีระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ (Fast Track) ในการสำเร็จการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีสมรรถนะตามที่กำหนดอย่างชัดเจน	4.26	0.66
9	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.07	0.74
10	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม	4.19	0.74
	รวม	4.10	0.57

ตารางที่ 4.43 ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)			
ที่	รายการ	M	SD
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้			
11	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	3.93	0.77
12	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สถานประกอบการ ชมรมครูศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.07	0.77
13	สถานศึกษามีสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.02	0.78
4. ด้านการวัดและประเมินผล		4.00	0.68
14	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เป็นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากการปฏิบัติหรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ	4.05	0.90
15	สถานศึกษาจัดให้มีระบบการทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือและตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือและแรงงาน ฯลฯ	4.19	0.67
16	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.14	0.68
5. ด้านภาคีเครือข่าย		4.12	0.67
17	สถานศึกษามีการจัดระบบการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา เช่น สถานประกอบการ สถานที่ฝึกงานร่วมเรียนรู้และพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพ	4.26	0.66
18	สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา/การพัฒนาทักษะครูผู้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	4.12	0.77

ตารางที่ 4.43 ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
19	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.19	0.77
20	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.12	0.86
รวม		4.17	0.64
6. ด้านการบริหารจัดการและการบริหารจัดการการศึกษา			
21	สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและสภาพทางเศรษฐกิจ	3.88	0.77
22	สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน	4.17	0.69
23	สถานศึกษาจัดกิจกรรมสำหรับนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา	4.10	0.75
24	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.19	0.70
รวม		4.08	0.64

ตารางที่ 4.44 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561			
ที่	รายการ	M	SD
1. ด้านหลักสูตร			
1	หลักสูตรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการสร้างสรรค์งาน	4.38	0.56
2	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.55	0.57
3	หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สมรรถนะที่สำคัญ	4.45	0.63
4	หลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.38	0.72
รวม		4.43	0.50
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
5	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.48	0.63
6	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ	4.41	0.68
7	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ	4.55	0.57
8	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้อิงเนื้อหา การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.34	0.67
9	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม	4.38	0.72
รวม		4.43	0.50

ตารางที่ 4.44 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้			
10	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.45	0.50
11	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สถานประกอบการ ชมรมครูศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.48	0.63
รวม		4.46	0.49
4. ด้านการวัดและประเมินผล			
12	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเป็นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากกระบวนการปฏิบัติหรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ	4.24	0.78
13	สถานศึกษาจัดให้มีระบบการทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานและตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือและแรงงาน ฯลฯ	4.34	0.67
14	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.38	0.67
รวม		4.32	0.55
5. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา			
15	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ และมีการฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการอย่างจริงจัง	4.55	0.57
16	สถานศึกษามีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา	4.41	0.68
17	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.34	0.67
รวม		4.43	0.57

ตารางที่ 4.44 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
6. ด้านภาคีเครือข่าย			
18	สถานศึกษามีการจัดระบบการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา เช่น สถานประกอบการ สถานที่ฝึกงานร่วมเรียนรู้ และพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพ	4.41	0.56
19	สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา/การพัฒนาทักษะครู ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	4.14	0.69
20	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.45	0.50
21	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.31	0.66
รวม		4.31	0.51
7. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา			
22	สถานศึกษาจัดให้มีฐานข้อมูลเชื่อมโยงและบูรณาการการใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงข้อมูลของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการให้มาไปใช้ประโยชน์	4.28	0.84
23	สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและสภาพทางเศรษฐกิจ	4.28	0.70
24	สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน	4.45	0.50
25	สถานศึกษาจัดกิจกรรมสำหรับนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา	4.45	0.73
รวม		4.36	0.56

3.6 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับ ปวส. ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ประกอบการ ปรากฏดังตารางที่ 4.45-4.46

ตารางที่ 4.45 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธการจัดการศึกษา					
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.22	0.53	4.52	0.50
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.32	0.58	4.55	0.61
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.43	0.60	4.70	0.46
4	สถานศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	4.27	0.65	4.70	0.58
5	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.78	4.67	0.59
รวม		4.31	0.53	4.62	0.46

ตารางที่ 4.45 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
2. ด้านหลักสูตร					
6	สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการอาชีวศึกษา มาตรฐานอาชีพ และบริบทต่าง ๆ	4.41	0.68	4.85	0.36
7	หลักสูตรมีความหลากหลายยืดหยุ่น คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการและสอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน	4.59	0.49	4.85	0.36
8	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน วิชาชีพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.57	0.60	4.58	0.61
9	สถานศึกษากำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.51	0.50	4.79	0.41
10	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	4.46	0.60	4.79	0.54
11	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.51	0.73	4.70	0.58
รวม		4.50	0.51	4.75	0.37
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน					
12	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	4.57	0.50	4.67	0.59
13	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ และผู้ประกอบการ	4.32	0.78	4.82	0.39

ตารางที่ 4.45 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
14	สถานศึกษานำการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ	4.41	0.59	4.88	0.33
15	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจ การใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน ฯลฯ	4.35	0.78	4.64	0.54
16	สถานศึกษาจัดให้ระบบ Fast Track ในการสำเร็จการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีสมรรถนะตามที่กำหนดอย่างชัดเจน	4.19	0.77	4.24	1.00
17	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้นในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.51	0.65	4.82	0.39
18	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.41	0.59	4.85	0.36
		4.39	0.52	4.67	0.31
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้					
19	สถานศึกษาจัดให้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.19	0.66	4.85	0.36
20	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันสมัย เช่น สถานประกอบการ ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.35	0.71	4.70	0.46
21	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.35	0.67	4.82	0.39
		4.29	0.59	4.78	0.35

ตารางที่ 4.45 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
5. ด้านการวัดและประเมินผล					
22	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ	4.30	0.70	4.73	0.51
23	สถานศึกษาจัดให้มีระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือและแรงงาน ฯลฯ	4.24	0.79	4.18	1.07
24	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.27	0.73	4.61	0.65
		4.27	0.61	4.58	0.47
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา					
25	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.51	0.76	4.52	0.71
26	สถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรวิชาชีพศึกษาเพื่อฝึกทักษะประสบการณ์จริงในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน เทคนิคการสอนในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการสอนแบบบูรณาการรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ (Module)	4.49	0.69	4.70	0.52
27	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ และมีมีการฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการอย่างจริงจัง	4.49	0.60	4.79	0.54
28	สถานศึกษามีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา	4.43	0.68	4.70	0.58
29	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.43	0.68	4.67	0.59
30	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้	4.49	0.69	4.70	0.58
		4.47	0.63	4.54	0.54

ตารางที่ 4.45 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหาร	
		M	SD	M	SD
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด					
31	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา ให้เงินไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.16	0.76	4.45	0.86
32	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้แก่ สถานศึกษาอย่างเหมาะสม	4.00	0.66	4.48	0.87
33	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	4.32	0.81	4.55	0.66
34	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.19	0.61	4.45	0.83
35	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของพัฒนาาระบบการเรียนวิทยาศาสตร์ให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษา ของชาติ	4.00	0.66	4.33	0.85
		4.13	0.63	4.67	0.49
8. ด้านภาคีเครือข่าย					
36	สถานศึกษามีการจัดระบบการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา เช่น สถานประกอบการ สถานที่มีกิจการร่วมเรียนรู้และพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพ	4.49	0.60	4.67	0.67
37	สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการ ในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่ศึกษา/ การพัฒนาทักษะครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ	4.36	0.67	4.67	0.59
38	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.69	4.70	0.52

ตารางที่ 4.45 ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา
ของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	อาจารย์		ผู้บริหารฯ	
		M	SD	M	SD
39	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.30	0.66	4.70	0.63
	รวม	4.39	0.59	4.36	0.69
9. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา					
40	สถานศึกษากำหนดภารกิจและบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.60	4.64	0.60
41	สถานศึกษาจัดให้มีฐานข้อมูลที่ใช้เชื่อมโยงและบูรณาการการใช้ข้อมูล (Big Data) ทั้งด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงข้อมูลของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการให้นำไปใช้ประโยชน์	4.46	0.69	4.09	1.07
42	สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและสภาพทางเศรษฐกิจ	4.32	0.81	4.45	0.75
43	สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน	4.41	0.72	4.55	0.61
44	สถานศึกษาสร้างเว็บไซต์สำหรับบริการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา	4.30	0.66	4.61	0.49
45	สถานศึกษาดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.54	0.60	4.88	0.33
46	สถานศึกษามีการนิเทศการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.46	0.69	4.70	0.58
47	สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.41	0.59	4.79	0.41
	รวม	4.41	0.54	4.74	0.38

ตารางที่ 4.46 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	ผู้ประกอบการ	
		M	SD
1. ด้านหลักสูตร			
1	หลักสูตรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น คำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	4.55	0.80
2	สถานศึกษากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.37	0.87
3	หลักสูตรของสถานศึกษาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.43	0.72
4	หลักสูตรของสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	4.37	0.91
		4.43	0.77
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
5	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.43	0.87
6	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม นักสร้างสรรค์ และผู้ประกอบการ	4.43	0.92
7	สถานศึกษานำเน้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ	4.29	0.98
8	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.37	0.91
9	สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.41	0.89
		4.39	0.86

ตารางที่ 4.46 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)		ผู้ประกอบการ	
ที่	รายการ	M	SD
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้			
10	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.41	0.92
11	สถานศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น สถานประกอบการ ชมรมครู ศิษย์เก่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายออนไลน์ เป็นต้น	4.47	0.88
รวม		4.44	0.86
4. การวัดและประเมินผล			
12	สถานศึกษาจัดให้มีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ	4.49	0.96
13	สถานศึกษาจัดให้มีระบบทดสอบเพื่อสะสมหน่วยกิต และเทียบโอนเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงกับการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือและแรงงาน ฯลฯ	4.47	0.94
14	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.47	0.92
รวม		4.47	0.90
5. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา			
15	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน/การจัดแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ และมีการฝึกประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการอย่างจริงจัง	4.53	0.88

ตารางที่ 4.46 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ผู้ประกอบการ	
		M	SD
16	สถานศึกษามีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษาทั้งภายในและระหว่างสถานศึกษา	4.33	0.95
17	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการพัฒนาการเรียนรู้	4.61	0.87
6. ด้านภาคีเครือข่าย		4.49	0.85
18	สถานศึกษามีการจัดระบบการสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา เช่น สถานประกอบการ สถานที่ฝึกงาน วิทยาลัย และพัฒนาครูด้านทักษะอาชีพ	4.45	0.73
19	สถานศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน สถานประกอบการ ในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา/การพัฒนาทักษะครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ	4.49	0.67
20	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.47	0.61
21	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.33	0.81
7. ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการจัดการศึกษา		4.43	0.62
22	สถานศึกษาจัดให้มีฐานข้อมูลเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูล (Big Data) ทั้งด้านสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเชื่อมโยงข้อมูลของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการให้นำไปใช้ประโยชน์	4.35	1.03

ตารางที่ 4.46 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	ผู้ประกอบการ	
		M	SD
23	สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพกับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและสภาพทางเศรษฐกิจ	4.10	1.00
24	สถานศึกษาสร้างความเข้มแข็งในระบบงานแนะแนวเพื่อแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้กับผู้เรียน	4.35	0.95
25	สถานศึกษาสร้างเวทีสำหรับการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมของผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา	4.33	1.03
รวม		4.36	0.97

3.7 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระดับอุดมศึกษา
สังกัด อว. ตามความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ ปรากฏดังตารางที่ 4.47-4.49

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	M	SD
1. ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา			
1	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนให้สถาบันการศึกษาดำเนินการเพื่อการจัดการศึกษา ให้เข้าไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.92	0.69
2	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด สื่อสารและถ่ายทอดนโยบายด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถาบัน การศึกษาอย่างชัดเจน	3.87	0.78
3	หน่วยงานระดับนโยบายและต้นสังกัด มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.59	0.69
4	สถาบันการศึกษาสื่อสารนโยบายการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้	3.82	0.74
5	สถาบันการศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.92	0.73
		3.82	0.63
2. ด้านหลักสูตร			
6	สถาบันการศึกษาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรโดยพิจารณาตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียน คือ เป็นผู้ร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็ง	4.33	0.70
7	สถาบันศึกษากำหนดตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ	4.23	0.66
8	สถาบันการศึกษาที่กำหนดสมรรถนะหลักให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณลักษณะผู้เรียนและพลเมืองที่เข้มแข็ง	4.10	0.81

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)			
ที่	รายการ	M	SD
9	สถาบันการศึกษากำหนดสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรม	4.11	0.63
10	สถาบันการจัดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	4.20	0.74
11	สถาบันการศึกษามีการสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงจากการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน รวมทั้งหลักสูตรเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคต่าง ๆ	3.98	0.86
12	สถาบันการศึกษามีการจัดหลักสูตรระยะสั้นที่มีการร่วมมือกับองค์กรหรือแหล่งปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของผู้เรียน	3.77	1.02
13	สถาบันการศึกษากำหนดตัวชี้การวัดและประเมินผลที่เน้นการสร้างสร้งศันนวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และคุณสมบัตินี้เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคมด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.80	0.98
รวม		4.06	0.66
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
14	สถาบันการจัดการจัดการเรียนการสอนสมรรถนะที่มุ่งผลลัพธ์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต	4.21	0.79
15	สถาบันการศึกษาส่งเสริมผู้เรียนใหม่พัฒนาความก้าวหน้าไปตามระดับสมรรถนะของตน	3.93	0.72
16	สถาบันการจัดการจัดการศึกษาตามหลักสูตรโดยบูรณาการเรียนการสอน การวิจัย สร้างสรรค์นวัตกรรมและการบริการวิชาการที่มีการใช้ประโยชน์สังคม	4.18	0.74
17	สถาบันการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้นอห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.36	0.68
18	สถาบันการจัดการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.34	0.65

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
	รวม	4.20	0.64
4. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้			
19	สถาบันการศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.16	0.58
20	สถาบันการศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น เครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น	3.82	0.67
21	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษายส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.03	0.60
	รวม	4.00	0.51
5. ด้านการวัดและประเมินผล			
22	สถาบันการศึกษาวางระบบและให้ความสำคัญในการวัดและประเมินผลระหว่างกระบวนการ (Formative Assessment) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ	3.90	0.62
23	สถาบันการศึกษานำผลการประเมินผลผู้เรียนเพื่อวัดความก้าวหน้าตามระดับสมรรถนะของผู้เรียน	3.98	0.76
24	สถาบันการศึกษาคัดให้มีกิจกรรมประเมินเพื่อตัดสินสมรรถนะผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.05	0.66
25	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้คณาจารย์/ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการวัดสมรรถนะผู้เรียน	3.84	0.82
26	สถาบันการศึกษาคัดให้มีคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบขอดำเนินการพัฒนาหรือคัดสรรเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอสำหรับการวัดและประเมินผลในหลักสูตร	3.56	0.71
27	สถาบันการศึกษาคัดเลือกให้ผู้ใช้บัณฑิตหรือบุคลากรในแหล่งงานร่วมประเมินผลผู้เรียนกับคณาจารย์และนักเรียน	3.84	0.71
	รวม	3.86	0.61

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
6. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา			
28	สถาบันการศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะสำคัญของคณาจารย์และบุคลากรภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐาน การศึกษาของชาติ และพันธกิจหรือจุดเน้นเฉพาะด้านของสถาบัน	3.87	0.74
29	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน	3.95	0.80
30	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์เกี่ยวกับกระบวนการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ให้ความสำคัญเป็นสหวิทยาการ (Multi-Disciplinary)	3.82	0.86
31	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความสามารถในการเรียนการสอนเชิงสมรรถนะในรูปแบบการสอนที่หลากหลาย	3.80	0.81
32	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรให้มีความรู้คุณลักษณะและสมรรถนะในการสร้างสรรค่นวัตกรรมในวิชาชีพ และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในการพัฒนาที่ยั่งยืน	3.57	0.97
33	สถาบันการศึกษามีจัดระบบการบริหารจัดการการสนับสนุนคณาจารย์ให้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณาจารย์ รมทั้งระหว่างองค์กรอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ	3.70	0.88
34	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.72	0.81
35	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.98	0.69
		รวม	0.76
7. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด			
36	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถาบันการศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ	3.93	0.77
37	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติให้กับสถาบันการศึกษาอย่างเหมาะสม	3.66	0.60
38	หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตามให้สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.66	0.83

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
39	หน่วยงานต้นสังกัดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.39	0.78
40	หน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับปรุงระบบการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการให้เชื่อมโยงเข้ากับมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.57	0.71
8. ด้านภาคีเครือข่าย		3.64	0.65
41	สถาบันการศึกษามีการทำความร่วมมือกับเครือข่ายทางวิชาชีพและเครือข่ายร่วมพัฒนาบัณฑิตที่เหมาะสมกับศาสตร์ของแต่ละสาขา ร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	3.66	0.72
42	สถาบันการศึกษามีการสนับสนุนให้คณาจารย์และบุคลากรร่วมมือกับเครือข่ายในการรวมพลัง (Synergy) เพื่อพัฒนาผู้เรียน	3.64	0.87
43	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.59	0.78
รวม		3.62	0.74
9. ด้านการบริหารจัดการและภาวะบูรณาการจัดการศึกษา			
44	สถาบันการศึกษากำหนดระบบและกลไกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	3.82	0.92
45	สถาบันการศึกษานำเน้นการเชื่อมโยงการปฏิบัติการด้วยเครือข่ายเทคโนโลยี และการจัดทำฐานข้อมูลการปฏิบัติงานที่เข้าถึงได้ง่าย	3.67	0.87
46	สถาบันการศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน โดยสถาบันการศึกษาเลือกกระบวน/หน่วยงานและผู้ประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาที่กำหนด	3.90	0.87
47	สถาบันการศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสถาบันการศึกษาเลือกกระบวน/หน่วยงานและผู้ประเมินได้เอง	3.89	0.73
48	สถาบันการศึกษามีการจัดหน่วยงานเพื่อการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ	3.93	0.94

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของอาจารย์ ต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
49	สถาบันการศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติโดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม การสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลสมาชิกใช้ในการตัดสินใจการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	3.77	0.88
50	สถาบันการศึกษามีการจัดทำสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อการประชาสัมพันธ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ	3.56	0.97
รวม		3.79	0.80

ตารางที่ 4.48 ความคิดเห็นของนักศึกษาด้านการศึกษาระดับปริญญาโทต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	M	SD
1. ด้านหลักสูตร			
1	สถาบันการศึกษากำหนดตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเองเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ	4.04	0.68
2	สถาบันการศึกษากำหนดสมรรถนะหลักให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณลักษณะผู้เรียนและพลเมืองที่เข้มแข็ง	4.06	0.74
3	สถาบันการศึกษากำหนดสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรม	3.87	0.79
4	สถาบันการศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	3.87	0.83
5	สถาบันการศึกษามีการสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงจากการศึกษาในระดับต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน รวมทั้งหลักสูตรเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศโดยความร่วมมือกับองค์กรภาคต่าง ๆ	3.96	0.77
6	สถาบันการศึกษามีการจัดหลักสูตรระยะสั้นที่มีการร่วมมือกับองค์กรหรือแหล่งปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้ช่วยชาอยู่ในการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของผู้เรียน	3.96	0.77
7	สถาบันการศึกษากำหนดตัวบ่งชี้การวัดประเมินผลที่เน้นการสร้างสรรค์นวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศาสตร์ และคุณสมบัตินับเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคมด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.03	0.77
รวม		3.96	0.63
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
8	สถาบันการศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งผลลัพธ์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต	4.11	0.72
9	สถาบันการศึกษาส่งเสริมผู้เรียนให้มุ่งพัฒนาความก้าวหน้าไปตามระดับสมรรถนะของตนเอง	4.12	0.76
10	สถาบันการศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรโดยบูรณาการเรียนการสอน การวิจัยสร้างสรรค์นวัตกรรม และการบริการวิชาการที่มีประโยชน์ในสังคม	4.14	0.74

ตารางที่ 4.48 ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)		M	SD
ที่	รายการ		
11	สถาบันการศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้นอห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.04	0.78
12	สถาบันการศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.14	0.71
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้		4.10	0.61
13	สถาบันการศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.03	0.78
14	สถาบันการศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น เครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น	4.05	0.78
15	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.04	0.69
4. การวัดและประเมินผล		4.03	0.67
16	สถาบันการศึกษาวางระบบและให้ความสำคัญในการวัดและประเมินผลระหว่างกระบวนการ (Formative Assessment) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ	3.95	0.79
17	สถาบันการศึกษานำผลการประเมินผลผู้เรียนเพื่อวัดความก้าวหน้าตามระดับสมรรถนะของผู้เรียน	4.15	0.72
18	สถาบันการศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อตัดสินสมรรถนะผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.13	0.70
19	สถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ผู้บัณฑิตหรือบุคลากรในแหล่งงานร่วมประเมินผลผู้เรียนกับคณาจารย์และผู้เรียน	4.19	0.70
รวม		4.10	0.61

ตารางที่ 4.48 ความคิดเห็นของนักศึกษาด้านต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
5. ด้านภาคีเครือข่าย			
20	สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือกับเครือข่ายทางวิชาชีพและเครือข่ายร่วมพัฒนาบัณฑิตที่เหมาะสมกับศาสตร์ของแต่ละสาขา ร่วมกับสถาบันการศึกษา องค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	3.97	0.72
21	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.02	0.76
รวม		3.99	0.68
6. ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการศึกษา			
22	สถาบันการศึกษาเน้นการเชื่อมโยงการปฏิบัติการด้วยเครือข่ายเทคโนโลยี และการจัดทำฐานข้อมูลการปฏิบัติงานที่เข้าถึงได้ง่าย	4.06	0.69
23	สถาบันการศึกษามีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการทำงานนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติโดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม การสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	4.18	0.67
24	สถาบันการศึกษามีการจัดทำสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อการประชาสัมพันธ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ	4.09	0.77
รวม		4.10	0.61

ตารางที่ 4.49 ความคิดเห็นของผู้ประกอบภาคต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ที่	รายการ	M	SD
1. ด้านหลักสูตร			
1	สถาบันการศึกษาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรโดยพิจารณามาตรฐานการศึกษาที่เน้นคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียน คือ เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็ง	4.30	0.64
2	สถาบันศึกษากำหนดตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ	4.38	0.63
3	สถาบันศึกษากำหนดสมรรถนะหลักให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณลักษณะผู้เรียนและพลเมืองที่เข้มแข็ง	4.38	0.63
4	สถาบันศึกษากำหนดสมรรถนะเฉพาะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรม	4.39	0.64
5	สถาบันการศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	4.33	0.67
6	สถาบันศึกษามีการสร้างหลักสูตรที่เชื่อมโยงจากการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าและตอบสนองความต้องการจำเป็นของแหล่งงาน รวมทั้งหลักสูตรเชื่อมโยงกับการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศโดยการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคต่าง ๆ	4.18	0.67
7	สถาบันศึกษามีการจัดหลักสูตรระยะสั้นที่มีการร่วมมือกับองค์กรหรือแหล่งปฏิบัติการ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของผู้เรียน	4.28	0.66
8	สถาบันศึกษากำหนดตัวบ่งชี้การวัดและประเมินผลที่เน้นการสร้างสรรค์นวัตกรรม เน้นสมรรถนะสำคัญในศาสตร์ และคุณสมบัตินับเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคมด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.21	0.75
รวม		4.30	0.53
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
9	สถาบันการจัดการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งผลลัพธ์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต	4.39	0.75
10	สถาบันการจัดการจัดการศึกษาตามหลักสูตรโดยบูรณาการเรียนการสอน การวิจัยสร้างสรรค์นวัตกรรม และการบริการวิชาการ ที่มีการใช้ประโยชน์ในสังคม	4.39	0.78

ตารางที่ 4.49 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
11	สถาบันการศึกษาจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการผสมผสานทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่น	4.46	0.67
12	สถาบันการศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม	4.44	0.64
3. ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้		4.42	0.62
13	สถาบันการศึกษาจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ	4.33	0.67
14	สถาบันการศึกษามีและใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น เครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น	4.34	0.65
15	สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ	4.34	0.65
4. การวัดและประเมินผล		4.33	0.57
16	สถาบันการศึกษาวางระบบและให้ความสำคัญในการวัดและประเมินผลระหว่างกระบวนการ (Formative Assessment) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ	4.34	0.57
17	สถาบันการศึกษานำผลการประเมินผลผู้เรียนเพื่อวัดความก้าวหน้าตามระดับสมรรถนะของผู้เรียน	4.38	0.66
18	สถาบันการศึกษาคิดให้มีการประเมินเพื่อตัดสินสมรรถนะผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	4.39	0.61

ตารางที่ 4.49 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
19	สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้คณาจารย์/ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการวัดสมรรถนะผู้เรียน	4.36	0.63
20	สถาบันการศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาหรือคัดสรรเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอสำหรับการวัดและประเมินผลในหลักสูตร	4.33	0.65
21	สถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้บัณฑิตหรือบุคลากรในแหล่งงานร่วมประเมินผลผู้เรียนกับคณาจารย์และครูผู้เรียน	4.38	0.68
รวม		4.36	0.53
5. ด้านการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา			
22	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน	4.39	0.64
23	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศาสตร์ต่าง ๆ ให้ความเป็นสหวิทยาการ (Multi-Disciplinary)	4.44	0.62
24	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์ให้สามารถบูรณาการเรียนการสอนเชิงสมรรถนะในรูปแบบการสอนที่หลากหลาย	4.44	0.56
25	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีความลึกซึ้งและสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมในวิชาชีพ และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.46	0.59
26	สถาบันการศึกษามีระบบการบริหารจัดการการสนับสนุนอาจารย์ให้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณาจารย์ รวมทั้งระหว่างองค์กรอื่น ๆ	4.36	0.65
27	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.41	0.58
28	สถาบันการศึกษามีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.48	0.64

ตารางที่ 4.49 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อสภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ต่อ)

ที่	รายการ	M	SD
6. ด้านภาคีเครือข่าย		4.42	0.51
29	สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือกับเครือข่ายทางวิชาชีพและเครือข่ายร่วมพัฒนาบัณฑิตที่เหมาะสมกับศาสตร์ของแต่ละสาขา ร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	4.31	0.64
30	สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาจัดกิจกรรมกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.60
รวม		4.29	0.54
7. ด้านการบริหารจัดการและการบริหารจัดการการศึกษา			
31	สถาบันการศึกษาเน้นการเชื่อมโยงการปฏิบัติกรด้วยเครือข่ายเทคโนโลยี และการจัดทำฐานข้อมูลการปฏิบัติงานที่เข้าถึงได้ง่าย	4.33	0.70
32	สถาบันการศึกษามีการจัดหน่วยงานเพื่อกรกำกับ ติดตาม ประเมินผลกรนำมาตรฐานสู่กรปฏิบัติ	4.36	0.60
33	สถาบันการศึกษามีกรกำกับ ติดตาม ประเมินผลกรนำมาตรฐานสู่กรปฏิบัติโดยเน้นกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมกรสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	4.26	0.68
34	สถาบันการศึกษามีกรจัดทำสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อกรประชาสัมพันธ์มาตรฐานกรศึกษาของชาติ/มาตรฐานกรศึกษาในแต่ละระดับ	4.33	0.62
รวม		4.31	0.59

คณะผู้จัดทำรายงาน

ที่ปรึกษา

ดร.อรรถพล สังขวาสี
ดร.สวัสดี ภูทอง
นางศิริพร ศรีพันธุ์
ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแหล่
นางอำภา พรหมวาทย์

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน

รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย
ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก
ดร.วัฒนาพร ระงับทุกข์

อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะนักวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จรูญ ที่ปรึกษาคณะวิจัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พ่วงสมจิตรร์ หัวหน้านักวิจัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์ นักวิจัย
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ นักวิจัย
รองศาสตราจารย์ ดร.นงเยาว์ อุทุมพร นักวิจัย
ดร.ฐิติกรณ์ ยาวิไชย จารึกศิลป์ นักวิจัย

คณะบรรณาธิการ

นางสาวกิงกาญจน์ เมฆา
นางสาวสุภารัตน์ ศรีหลัก
นายธนกฤต ศรีกิตติพงษ์

ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
นักวิชาการศึกษาคำนวณการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวกึ่งกาญจน์ เมฆา
นายจิรวิทย์ ไทภูวไพบุลย์
นางสาวทัศนีย์ ชุ่มชื่นดี
นางสาวกนกวรรณ ศรีลาเลิศ
นายภูริต วาจาบัณฑิตย์
นางสาวสุภารัตน์ ศรีหลัก
นายวรจักร จองศักดิ์
นายธนกฤต ศรีกิตติพงษ์

ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2668 7123 โทรสาร 0 2243 7915
www.onec.go.th

ขอความร่วมมือจากท่านผู้ใช้เอกสารเล่มนี้
ตอบแบบแสดงความคิดเห็นในการนำหนังสือไปใช้ประโยชน์
เพื่อเป็นข้อมูลให้สำนักงานฯ ได้นำไปพัฒนาการศึกษาต่อไป
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

การวิจัยติดตามและประเมิน
คุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์
ที่พึงประสงค์ของการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ